

धयो ॥ १४८६ ॥ एक दहाडों हवे भवितव्यताए, मने भवचक्रमां मध्यम गुणवालो मनुष्य कर्पो, अने
 ते मारापर तुष्टमान थह ॥ १४८७ ॥ हवे फरीने मारो पुण्योदय मित्र प्रगट थहने मने कहेवा लाग्यो
 के, हे ! आर्य पुत्र हवे तुं योग्य धयो, माटे वर्धमानपुरमां जा ? ॥ १४८८ ॥ हवे उत्तम आशय वाली
 एवी ते भवितव्यताए पूर्वानी भववासिक गुटिकाने नष्ट थएली जोहने, तेवी रीतना एवा मने बीजी
 गुटिका आपी, के जे गुटिकाना प्रभावथी दुखरूप समुद्रने तरीने जन्मांतरमां कुशलता युक्त
 उत्तम यशानी शोभा मले छे ॥ १४८९ ॥ एवी रीते कहेला असत्य, डन्माद, अने जिह्मना विषयना
 अन्यदा नवचक्रेइं नवितव्यतया कृतः ॥ मनुष्यो मध्यमगुण-स्तुष्टा चेयं ममोपरि ॥ १४९० ॥
 आविर्भाव्य पुनः पुण्यो-दयमित्रमिदं जगौ ॥ गहार्थपुत्र युक्तत्वं । वर्धमानपुरेऽयुता ॥
 ॥ १४९१ ॥ परिगणिततां दृष्ट्वा प्राच्यां गुटीं नववासिका । मियमथ ददावन्त्यां धन्याशया
 मम तादृशः ॥ असुखजवाधिं तीर्त्वा यस्याः स्फुटादनुन्नावतः । कुशलकविता वन्या
 जन्मांतरे सुयशः श्रियः ॥ १४९२ ॥ इतिसमुदितमाना सूनृतोन्मादजिह्वा । विषयविषविपाकं
 रौद्रमुच्चैर्निशम्य ॥ य इह नवति विह्वस्तज्जये बह्वयत्नं । सजमिह सुयशः श्रीस्तस्य वधाति
 कंजे ॥ १४९३ ॥ हीनपुण्या न पश्यंति । रागांधास्तत्त्वसंस्थितिम् । दानेऽद्यान्तफलं चैव ।

लज्जंते ते नराधमाः ॥ १ ॥

भेर सरखा भयंकर विपाकने डंचे प्रकारे सांभलीने, पंडित एवो जे माणस तेओनी जीत कर-
 वामां प्रयत्नवालो आ हुनीआमां धाय छे, तेना कंठमां उत्तम यशानी लक्ष्मी अहीं माला पेहेरावे छे.
 एवी रीते आ वैराग्यकल्पलताना पूर्वार्धनुं गुजराति भाषांतर जामनगर निवासि पंडित आवक
 हीरालाल हंसराजे यथामति करेलुं छे. तेमां प्रमादथी जे कंठ उत्सूत्र लखायुं होय ते मिच्छामि दुष्कृदं
 इति श्री वैराग्य कल्पलतायां मान मृषावाद जिह्वेद्रिय वर्णनो नाम पंचमः स्तवकः समाप्तः ॥ समाप्त मिदं
 वैराग्य कल्पलता पूर्वार्धं गुरु श्रीमचारित्रविजय सुप्रसादात् ॥ औरस्तु ॥

गया ॥ १४७८ ॥ त्प्रां सर्व माणसेने चारंवार मने पणे पडावता थका, धुवकना उच्चार पूर्वक विशेष नचा-
वचा लाण्या. ॥ १४७९ ॥ वली त्यां मारी धणीज हांसी थड, अने आ आचीज दशा पामवाने योग्य
डे, एवी रीतनो जनापवाद पणाले पणाले थवा लाण्यो. ॥ १४८० ॥ पळी ते तपन चक्रीए नीचो प्रते पण
मने नमांवीने अत्यंत खेद उपजाव्यो, तथा उन्मादशी हुं पराधिन थयो. ॥ १४८१ ॥ मारां राज्यपर
मारा कुलभूषण नाना भाईने स्थाप्यो, तथा पाहुओना अत्यंत पहारोथी मारा डदरमां रक्त पड्युं.
॥ १४८२ ॥ हवे मारी एक भवसुधी चाले तेवी गुटिका नष्ट थड, न्यारे भवितव्यताए मने बीजी गुटिका
विशिष्य नाटयामासु । धुवकोच्चार पूर्वकम् ॥ पावेसु पातयंतो मां । सर्वेषां तत्र ते सुहुः
॥ १४८३ ॥ जातं प्रहसनं नूरि । प्रातुं योग्योऽयमीदृशीम् ॥ दशामिति प्रवृत्तश्च । जनवादः
पदे पदे ॥ १४८४ ॥ ततोऽहं नटितो बाढं । प्रणमयंत्यजानपि ॥ उन्मादादवशो जात । स्तपनेन
च नूनज ॥ १४८५ ॥ राज्ये मे स्थापितो ब्राता । कनिष्ठः कुलनृपणः ॥ गाढपार्थिवप्रहारै
श्चा-पतङ्क्तं समोदरे ॥ १४८६ ॥ जीर्णैकनववेद्याश्च । गुटिकान्या ममापिता ॥ नवितव्य-
तया नीतः । सप्तमं नरकं ततः ॥ १४८७ ॥ त्रयस्त्रिंशत्सागरायु-स्त्रोदितो वज्रकंटकैः ॥ सो-
ढदुःखस्ततो नीतः । पंचाङ्गपशुपत्तनम् ॥ १४८८ ॥ सप्तपि पाटकानेवं । ब्रामितो नरकावनौ ॥
तथाहं वैकल्यैकाङ्क-नृगतिष्वप्यनंतशः ॥ १४८९ ॥ सर्वस्थानेषु हीनान्-ज्जातिर्मे निंदितं
कुलम् ॥ अद्यान्मूर्खतादौःस्थ्यतापैश्चाहं कदर्थितः ॥ १४९० ॥

आपी, अने तेम करवाथी मने ते सातमी नरके लेह गड. ॥ १४८३ ॥ त्यां तेंजीस सागरोपमना आयुष्य
सुधी वज्र सरखा कांटाओथी (मारु शरीर) तोडायुं; एवी रीतनां हुःखो सहन करीने मारे पंचोद्विप
पशुओना नगरमां जहुं पड्युं. ॥ १४८४ ॥ एवी रीते नरकोनी अंदर हुं साते पाडाओमां भय्यो, अने
विकलोद्विप मनुष्य गतिओमां पण अनंतिवार हुं भय्यो. ॥ १४८५ ॥ सर्व स्थानोमां मारी जाति हीन
थड, तेम मारुं कुल पण निंदित थ्युं; अने अल्प, मूर्खता, दरिद्रता, तथा तापथी हुं बहु हुःखी

आपनी आज्ञा अर्शने प्रमाण प्रतु छे. ॥ १४७० ॥ पडी चक्रीए योगेश्वर नामना मांजिकने कहुं के, करेलां
 कर्मोने भोगववा लायक एवा आ रिपुदारणने तमार योग्य शिक्षा करवी. ॥ १४७१ ॥ ते योगेश्वर खुभटो
 सहित मारी पास आव्यो, अने तेणे मने दौलराज तथा मुषावादथी युक्त थएलो जोयो. ॥ १४७२ ॥
 अनेक प्रकारनी मद्रकरी करता एवा दुष्टेथी बीटाएला, एवा मने हवे ते योगेश्वरे योगचूर्णनी मुष्टिथी
 मुखपर धणो मार मायो. ॥ १४७३ ॥ ते चूर्णना प्रभावथी क्षणचारमांज मारी प्रकृति बदलाइ, तथा मोटो
 खोमां जेम पड्यो होउं, तेम मारा हृदयनी शून्यता थइ ॥ १४७४ ॥ पडी तेणे मने ताडना करी, अने तेथी
 चक्रनृन्मांजिकं प्राह । ततो योगेश्वरान्निधम् ॥ गत्वा विनाटनीयोऽयं । बहुधा कृतकर्मनुक्
 ॥ १४७५ ॥ योगेश्वरो मदन्त्यर्षी-मायातोऽथ नटान्वितः ॥ दौलराजमुषावाद-धृष्टं मां स
 निरैकत ॥ १४७६ ॥ जत्प्रासनपरैः खिंणै । वेष्टितं मां मुखेऽथ सः ॥ योगेश्वरो योगचूर्ण-
 मुष्टया निहतवान् नृशम् ॥ १४७७ ॥ तत्प्रजावात् क्शेनान्नूत् । प्रकृतेर्मै विपर्ययः ॥ महा-
 गह्वरगस्येव । जाता हृदयशून्यता ॥ १४७८ ॥ तान्निटोऽहं ततस्तेन । संजातं मे महद्भयम् ॥
 पतितस्तत्पदे दीनो । नष्टः पुण्योदयस्तदा ॥ १४७९ ॥ दौलराजमुषावादौ । तिरोन्नूतौ ततः
 कृतः ॥ तन्मनुष्यैर्यथा जातो । मपीपुंढ्रकचर्चितः ॥ १४८० ॥ कृततालारवैस्तैश्च । रासमध्ये-
 ऽवतारितः ॥ प्रवृत्ता नाटयंतो मां । रासं दातुं त्रितालकम् ॥ १४८१ ॥ गालपादिप्रहारैर्मां ।
 निघ्नंतो रासकुंभके ॥ निन्युश्चक्रिसन्नां रासं । ददानास्ते त्रितालकम् ॥ १४८२ ॥

मोटी आगत स्वागत करवा लाग्या. ॥ १४६२ ॥ तेओए मोटी कीमतनी भेटो आदर पूर्वक चक्रीनी
 पासे सुकी तयारे सभामां बेटेला चक्रीए रिपुदारणना समाचार पूछ्या. ॥ १४६३ ॥ तयारे तेओए कहुं
 के, आपनी कृपाथी ते रिपुदारण खुशीमां छे, अने ते आपने नवमा माटे (हवडेज) आवे छे. ॥ १४६४ ॥
 पाछे ते मंत्रिओए मने बोलाववा माटे माणसो मोकल्यां, तयारे अहंकार अने मृषावादन वया थइने
 में तेओने कहुं के, तमो जइने कहो के, हुं तो सर्वथा प्रकारे त्यां आववानो नथी. ॥ १४६५ ॥ एवी
 रीते बोलवा आवनार माणसोनुं वचन सांभळीने ते महामंत्रीओ उद्वेग सहित विलखा थइने,
 प्रान्तानि महार्पाणि । दौकयामासुरादरात् ॥ रिपुदारणवार्ता च । पृष्टास्थानस्थचक्रिणा
 ॥ १४६३ ॥ ते प्रोचुं देवपादानां । प्रसादात् कुशलीतराम् ॥ देवपादान् समानंतु—मायाति
 रिपुदारणः ॥ १४६४ ॥ तैरथाहायका मुक्ता । ब्रूत नायामि सर्वथा ॥ दौलराजमुष्पावाद—वशो-
 नोक्तं मया नु तान् ॥ १४६५ ॥ आहायकोक्तमाकर्ण्य । तत्ते मंत्रिमहत्तमः ॥ जाताः सोदिगवै-
 लक्ष्याः । परस्परमुखेक्षिणः ॥ १४६६ ॥ विज्ञायतपनश्चक्री । तदाकृतमदोऽवदत् ॥ धीरा
 ज्ञवत ज्ञोक्तोका । नात्र दोषोऽस्ति कोपि वः ॥ १४६७ ॥ जानामि सर्वथाहं तु । न योग्यो
 रिपुदारणः ॥ राज्यस्य शिक्त्रयाम्येनं । ज्ञातदुःशीलचेष्टितम् ॥ १४६८ ॥ युष्मादृशपदातीनां ।
 नायकोऽयं न ज्ञोन्नते ॥ मरालानामिव ध्वाङ्को । दिपानामिव शूकरः ॥ १४६९ ॥ मयि सर्वै-
 द्रच्युतस्तेहै—स्ततो मंत्रिमहत्तमैः ॥ प्रमाणं देवपादाना—माज्ञा न इति ज्ञाषितम् ॥ १४७० ॥
 परस्पर एकबीजाना मुखो जोवा लाग्या. ॥ १४६६ ॥ एवी रीते ते रिपुदारणना विचारने जाणीने
 तपन चक्री ए कहुं के, हे लोको ! तमो धीरज राखो ? आ बाबतमां तमारो कहे पण दोष नथी. ॥ १४६७ ॥
 हुं हवे सर्वथा प्रकारे जाणुं छुं के, ते रिपुदारण राज्यने योग्य नथी, अने तेनी दुश्चेष्टाने में हवे जाणी छे, माटे
 हुं तेने शिक्षा करीश. ॥ १४६८ ॥ हेसोनो जेम काग, तथा हाथीओनो जेम शूकर, तेम तमारा जेवा मंत्रिओने
 माटे ते नायक योग्य नथी. ॥ १४६९ ॥ ते सांभळी मारापर प्रीति रहित थएला ते महामंत्रीओए चक्रीने कहुं के

करुं ॥ १४५४ ॥ त્યारे तेओए कहुं के, हे देव ! एम नहीं बोली ? तेनी पूजा नहीं करवाथी तें (खरे-
 खर) कुलाचार रूपी महान वृक्षने छेयो कहेवायो. ॥ १४५५ ॥ (वळी तेम करवाथी) तेओए राज-
 नीतिनो त्याग कर्यो छे, राज्यसुखरूपी लताने बाली नाखी छे, अने अमो सर्वने तमोए काननीचेथी
 कहाडी नाख्या छे. ॥ १४५६ ॥ एम कहीने ते सर्व दक्षमंत्रिओ मारे पगे पड्या, अने तेज बलने मारुं
 अहंकार संबंधि विलेपन कैंहक स्रकायुं. ॥ १४५७ ॥ हे भद्रे ! केवल पापी मृषावादनी संज्ञाथी में कहुं
 के, आसमयें मारा हृदयने चेन पडतुं नथी. ॥ १४५८ ॥ माटे हवडे तो तमोज जइने यथोचितरीते
 ते प्राहुर्देव मा वादी—रिमां वाचमकुर्वता ॥ पूजामस्य त्वया विव्रः । कुलक्रममहातरुः ॥
 ॥ १४५९ ॥ राजनीतिः परित्यक्ता । नीतिः प्रकृतयः कथम् ॥ राज्यसौख्यलता दग्धा । वयं
 सर्वेऽपकर्षिताः ॥ इत्युक्त्वा पतिताः सर्वे । इक्षश्चरणयोर्मम ॥ मनाक् शुष्कं तदा दौल-
 राजीयं मे विलेपनम् ॥ १४६० ॥ केवलं संज्ञया नृदे । मृषावादस्य पाप्मनः ॥ मयोक्तं हृदि
 नेदानीं ममोत्साहः प्रवर्तते ॥ १४६१ ॥ प्रतिपत्तिं कुरुध्वं तत् । गत्वा यूयं यथोचिताम् ॥
 पश्चादहं समेष्यामि । दत्तास्थाने च चक्रिणि ॥ १४६२ ॥ तपनाग्निमुखं जग्मु—स्ततो मंत्रिम-
 हतमाः ॥ संति चास्य चरानैके, विचित्राः सर्वतोमुखाः ॥ १४६३ ॥ वर्णस्वरतिरोधान—वेष-
 न्नाषादिवेदिनः ॥ तेभ्यो ह्येकेन विज्ञातो । वृत्तांतोऽयमथ स्फुटम् ॥ १४६४ ॥ उक्तश्च सार्व-
 न्नामाय । मंत्रिणश्च महत्तमाः ॥ अथागतास्तस्य चक्रुः प्रतिपत्तिं गरीयसीम् ॥ १४६५ ॥

ते चक्रीनी आगत स्वागत करो ? अने चक्री ए पडाव नाख्यावाद हुं पण पाछलथी आवी पहाँचीशा
 ॥ १४६६ ॥ पछी ते महान मंत्रिओ ते तपन चक्रीनी सन्मुख गया; हवे ते चक्रीना विचित्र तथा सर्व
 बाजुए स्वधर राखनारा वर्णां मुख पुरुषो हता. ॥ १४६७ ॥ ते गुप्त पुरुषो, वर्ण, शब्द, तिरोधान
 (गुप्तरति रहेबानी कला) वेष, भाषा आदिकोने जाणनारा हता, तेओमाना एके प्रगट रीते ते
 वृत्तांतने जाण्यो. ॥ १४६८ ॥ अने तेणे ते वृत्तांत चक्रीने कहा; हवे ते महान मंत्रिओ आवीने चक्रीनी

भवरूपी समुद्रने तरवामां नाव सरखी एधी दीक्षा तेमणे लीधी. ॥ १४४७ ॥ हवे राज्यसंपदाधी मारां
मान अने सृषावाद बन्ने वृद्धि पाभ्यां, अने तेथी मॅ तो जगतने तृण समान गण्युं. ॥ १४४८ ॥ नीच
लोकोधी स्तुति कराता, अने पंडितोधी निंदा कराता एवा मारां राज्य भोगवर्ता थकां केंदलांक वर्षा
तो व्यतीत थयां ॥ १४४९ ॥ हवे तेजोना स्थानक समान, तथा शत्रुओना गामोने बालवामां अप्रि
सरखो तथा अन्यायरूपी अंधकारने दूर करवामां सुख समान एवो तपन नामे एक चक्रवर्ती हतो.
॥ १४५० ॥ ते तपन चक्री, पृथ्वीने जोवानी इच्छाधी भमतो थको ते सिद्धार्थ नामना नगरमां आव्यो

दौलराजमुषावादी । प्रवृद्धौ राज्यसंपदा ॥ ममाथ तद्वशाज्जीतं । जगत्तृणतुलां मया ॥ १४४८ ॥
खिंगैः संस्तूयमानस्य । निंद्यमानस्य धीधनैः ॥ गतानि कतिचिद्वर्षा—ण्येवं राज्यमुजो मम
॥ १४४९ ॥ इतश्च महसां धाम । रिपुग्रामहुताशनः ॥ चक्रवर्त्यनयध्वांत—तपनस्तपनोऽजनि
॥ १४५० ॥ स समप्रबलोपेतः । पृथ्वीदर्शनकाम्यय ॥ सिद्धार्थनामि नगरे । ब्रमंस्तत्र समा-
ययौ ॥ १४५१ ॥ अहं नयद्वैर्विहृत—स्ततो मंत्रिमहत्तमैः ॥ आयातस्तपनश्चक्री । तद्वैषोऽ-
न्निगम्यताम् ॥ १४५२ ॥ पूज्योऽयं सर्वभूपानां । पूर्वजैस्तव पूजितः ॥ तव पूजयितुं योग्यो ।
गृह्यातो विक्षिप्य तत् ॥ १४५३ ॥ दौलराजहतेनाथ । मयातान्प्रतिज्ञाषितम् ॥ को नाम
तपनो यस्य । कुर्वे पूजामहं जनाः ॥ १४५४ ॥

॥ १४५१ ॥ त्यारे न्यायने जाणनारा एवा मारा कारभारीओए मने विनंति करी के तपन नामनो चक्री
आव्यो छे, माटे हे राजन् ! आपे तेमनी सन्मुख जवुं जोइए. ॥ १४५२ ॥ आ चक्री सर्व राजाओने पूज-
नीक छे, तेम तामारा पूर्वजोए पण तेने पूजेलो छे, माटे तमारे पण तेनी पूजा करवी लायक छे; अने
वली ते चालीने धेर आव्यो छे, माटे विशेष प्रकारे तेनी पूजा करवी लायक छे. ॥ १४५३ ॥ पडी दौल-
राजधी हणाएला एवा मॅ तेओने कहुं के, अरे सुखी ! ते तपन ते हुं हिसावमां छे ? के जेनी हुं पूजा

पिताजीए मने बोलावीने पोताना खोलामां बेसाड्यो. ॥ १४४० ॥ पढी पिताजीए आचार्य महारा-
 जने पूछुं के, हे भगवन् ! आ रिपुदारणने आप पिछानो छोज, ते कुलीन छे, छतां तेमां अनर्थोनी
 संचय कम थयो छे ? ॥ १४४१ ॥ त्यारे आचार्य महाराजे कहुं के, हे राजन् ! आ विचारानो कईं दोष
 नथी, फक्त मान, अने मृषावाद ए वक्षे तेना अनर्थना कारणो छे. ॥ १४४२ ॥ त्यारे पिताजीए कहुं के,
 आ रिपुदारणने ते मान अने मृषावादनो क्यारे वियोग थयो ? त्यारे आचार्य महाराजे कहुं के, यणो
 पृष्ठश्च सूरिस्तातेन । नदंत नवतामयम् ॥ विदितः कुलजेऽप्यस्मिन् । कुतोऽनर्थोच्चयोऽज-
 नि ॥ १४४१ ॥ सूरिणोक्तं महाराज । न दोषोऽस्य तपस्विनः ॥ दौलराजमृषावादा-वस्या
 नर्थस्य कारणम् ॥ १४४२ ॥ तातेनोक्तं कदैतान्यां । वियोगोऽस्य नविष्यति ॥ सूरिराह गते
 नूरि-कावे नूपाहिनाशयात् ॥ १४४३ ॥ मृदुतासत्पते नाम । शुभे संप्राप्य कन्यके ॥
 दौलराज मृषावादौ । त्यक्त्ययमसंशयम् ॥ १४४४ ॥ चिंतयिष्यति तेनान्यः । कश्चि-
 दस्य प्रयोजनम् ॥ सांप्रतं मोहमुत्सृज्य । स्वाप्नीष्टं नूप साध्यताम् ॥ १४४५ ॥ ततो गुरु-
 गिरा ज्ञात्वा । मामशक्यप्रतिक्रियम् ॥ स्वकार्यसाधनोद्युक्तः । प्राज्ये राज्येऽन्निषिच्य माम्
 ॥ १४४६ ॥ विचक्षणगुरोः पार्श्वे । निःक्रांतो नरवाहनः ॥ तलौदीक्षाप्रमोदेन । नववार्धितरी-
 निजाम् ॥ १४४७ ॥

काल गया बाद विनाशन राजा तरफथी कोमलता अने सत्यता नामनी बे शुभ कन्याओ मेलवीने
 खरेखर ते मान अने मृषावादने तजथो. ॥ १४४३ ॥ १४४४ ॥ अने तेथी कोइक बीजो तेहुं प्रयोजन
 चिंतवथो, माटे हे ! राजन् ! हालमां तो तमो मोहने तजीने तमारु इच्छित कार्य साधो ? ॥ १४४५ ॥
 पढी गुरुना वचनथी मने अशक्य उपाय बाळो जाणीने, पोताहुं कार्य करवामां तत्पर थएला राजाए
 मने उत्तम राज्यपर बेसाड्यो. ॥ १४४६ ॥ पढी नरवाहन राजा विचक्षण गुरुपासे गया, तथा हर्षपूर्वक

थइने करे, तो तारो पण तेवो ज वृत्तांत थाय. ॥ १४३३ ॥ ते सांभली राजाए विचारुं के, भगवाने सारी रीते कहुं, तेज माणस प्रभुता पासे छे, केजे, हमेशां प्रयत्न करे छे. ॥ १४३४ ॥ नष्ट थएल छे पुण्य पापोना परमाणुओनो संचय जेनो एवा तेणे कहुं के, जो आप मारामां दीक्षानी योग्यता जाणो, तो मने ते आपो ? ॥ १४३५ ॥ तयारे आचार्य महाराजे कहुं के, हे राजन् ! तमोए सन्नमां उत्तम निश्चय कयो छे, अने अत्यंत भयानक एवा आ संसारमां खरेखर तमो योग्यज छो. ॥ १४३६ ॥

द्रावेदं पार्थिवो दध्यौ । सम्यग् जगवतोदितम् ॥ स एव प्रभुतामेति । दोन्यर्था मुत्सहते हि यः ॥ १४३४ ॥ ऊचे संगतितानिष्ट-पुण्यपापाणुसंचयः ॥ दीयतामधुना दीक्षा-योग्यता यदि मे ज्ञवेत् ॥ १४३५ ॥ सूरिणोक्तं महाराज । चारु चित्ते विनिश्चितम् ॥ योग्योऽस्य लवित्वेन । ज्ञवे ज्ञूरिज्ञयंकरे ॥ १४३६ ॥ निशम्येदं वचो ध्यातं । राज्ञा दीक्षां जिघृक्षुणा ॥ सुतः को मम योग्योऽस्ति । राज्ये कं स्थापयाम्यहम् ॥ १४३७ ॥ इतश्च कदा-दहोऽपि । मनाक् पुण्योदयोऽस्फुरत् ॥ मन्मित्रं तेन तातस्य । मयि प्रत्यागतं मनः १४३८ दध्यौ बहिःकृतो योऽनू-त्स एष रिपुदारणः ॥ जगाम शोच्यतां हीदं न युक्तं सुतजन्तर्त्सनम् ॥ १४३९ ॥ एनं राज्येऽभिषिच्याम्य । दीक्षां भुङ्क्षामि निर्मलाम् ॥ ततश्चाहूय तातेन । स्वो-त्संगेऽहं निवेदिताः ॥ १४४० ॥

ते सांभली दीक्षा लेवानी इच्छावाला राजाए विचारुं के, हवे मारो कयो पुत्र योग्य छे ? अने कोने हुं राज्यपर स्थापुं ॥ १४३७ ॥ एटलामां निर्बल एवो पण मारो मित्र पुण्योदय जरा तेजमां आव्यो अने तेथी पिताजीनुं मन मारपर दोडयुं ॥ १४३८ ॥ अने तेणे विचारुं के, जेने में कहाडी मेल्यो छे, तेज आ रिपुदारण छे, अने खराब हालतने पहुँच्यो छे, पण एवी रीते पुत्रनी अवगणना करवी लायक नथी. ॥ १४३९ ॥ माटे आने राज्यपर बेसाडीने हुं निर्मल दीक्षा ग्रहण करूं, एस विचारि

केवल कुटुंब सहित पूजनिक थाडं छुं ॥ १४२६ ॥ एवी रीतनी विचक्षणाचार्यनी बाणी सांभळीने
 राजाए विचार्युं के, पाताहुं वृत्तांत कहिने आ पूज्ये तो मारा मोहनो नाश कर्यो ॥ १४२६ ॥
 अहो ! आपनी बाणीनो विन्यास तो कोइक अलौकिकज छे, तेम आपनो विवेकीपणानो भाव,
 तथा उत्तम परमार्थपणुं पण अलौकिकज छे ॥ १४२७ ॥ पछी तेना वचनना भावार्थने जाणीने राजा
 ए कहुं के, जेवुं तमोने गुणी कुटुंब मळेलुं छे, तथा जैन लींगनं धरनारा एवा तमो कुटुंबनुं पोषण
 करनारा जेवा गृहस्थी छे, तेवो पुण्यशाली माणस आ दुनीआमां धीजो नथी ॥ १४२८ ॥ १४२९ ॥

इमां विचक्षणाचार्य-वाचमाचाम्य पार्थिवः ॥ दध्यौ स्ववृत्तकथना-न्मोहः पूज्येन मे हतः
 ॥ १४२६ ॥ अहो ! जगवतो वाचां । विन्यासः कोऽप्यनुतरः ॥ अहो विवेकिनावोऽहो ।
 सुदृष्टपरमार्थता ॥ १४२७ ॥ ज्ञाततत्वाक्यगन्तार्थः । पार्थिवोऽन्निदधे ततः ॥ यादृशं तव
 संपन्नं । गुणपूर्तं कुटुंबकम् ॥ १४२८ ॥ कुटुंबपोषको यादृग्-गृही त्वं जैनलिगन्ताक् ॥
 तादृशः पुण्यसंनार-न्नाजनं नापरो नृवि ॥ १४२९ ॥ युगम् ॥ रसना दुर्जया लोके ।
 येनार्किचित्करी कृता ॥ लोलता निगृहीता च । स त्वं दुःकरकारकः ॥ १४३० ॥ अन्येषामपि
 वृत्तांतो । येषामीदृगजायत ॥ ते धन्यास्ते महात्मानो । वंद्यास्ते नाकिनामपि ॥ १४३१ ॥
 अन्येषां जगवन्नीदृक् । संपन्नं शमिनां न वा ॥ सूरिर्जगावन्नृदीदृग् । वृत्तांतः सर्वसाधुषु १४३२
 नृशार्दूल तवापीदृग् । वृत्तांतः संज्ञवत्ययम् ॥ मादृशैर्यत्कृतं तच्चेत् । करोषि प्रगुणाश्रयः ॥ १४३३ ॥
 जेणे दुर्जय एवी जीह्वाने आ जगतमां जीतेली छे, तथा जेणे लोलताने नष्ट करेली छे, एवा तमो
 खरेखर दुःकर कार्यना करनारा छे ॥ १४३० ॥ बीजा पण जे माणसोनुं आवुं वृत्तांत थयेलुं छे, तेओ
 (खरेखर) धन्य, महात्माओ तथा देवोने पण वंदनीक छे ॥ १४३१ ॥ वळी हे भगवन् ! बीजा समता
 धारीओने आवुं मळयुं छे के नही ? तयारे आचार्यजीए कहुं के, आवो वृत्तांत सर्व साधुओनी अंदर
 छे ॥ १४३२ ॥ वळी हे नरसिंह ! मारा जेवाए जे कार्य कर्युं छे, तेवुं कार्य तुं जो उत्तम आश्रयवाला

विचक्षणो विमर्शने कहुं के, मने अंजन आपो ? ॥ १४१७ ॥ हेव विमर्शो विचक्षणने सर्व अंजन आपुं, अने तेथी उपयोगें करीने विचक्षण सर्व जोवा लाग्यो. ॥ १४१८ ॥ पढी हुभोदय नामना पिता सहित, चारुता नामनी माता सहित, विमर्श नामना शाळा सहित, बुद्धि नामनी बहाली खी सहित, अने प्रकर्ष नामना पुत्र सहित, तथा वदनकोटर नामना वनमां रहेली रसना नामनी खी सहित, एक लोलता नामनी दासीने तजीने सर्वथा प्रकारे डुडुंब सहित विचक्षण छे ते गणधर महाराज पासे ददौ विचक्षणायाथ । विमर्शोऽखिलमंजनम् ॥ ततो विचक्षणेऽङ्गही-त्सर्वं तदुपयोगतः ॥ १४१८ ॥ ततो विचक्षणे युक्तो । नरेन्द्रनरवाहन ॥ शूनोदयेन ततेन । तथा चारुतयांबया ॥ १४१९ ॥ श्रावकेन विमर्शेन । बुध्या च प्रियन्नार्यया ॥ प्रकर्षेण च पुत्रेण । वने वदन कोटरे ॥ १४२० ॥ स्थितया रसनापत्न्या । सर्वथा सकुटुंबकः ॥ त्यक्त्वैकां लोलताचेटी । प्राप्नो गुणधरांतिकम् ॥ १४२१ ॥ त्रिनिर्विशेषकम् ॥ नीत्या प्रवाजितस्तेन । साध्वाचारं च शिहितः ॥ स्थापितः स्वपदे सूरि-वरेण रसनाजयी ॥ १४२२ ॥ सोऽहमेव महाराज । ते चामी मुनयोऽनघाः ॥ विवेकाद्विस्थिता एवा-न्यत्रस्था अपि तत्त्वतः ॥ १४२३ ॥ अयं वैराग्यहेतुर्मे । प्रव्रज्येयं ममेदृशी ॥ नार्या दोषाद्वलौ दीक्षां । यो न तां सर्वथा जहौ ॥ १४२४ ॥ तस्य मे कीदृशी दीक्षा । जैनदिगप्रज्ञावतः ॥ सकुटुंबोऽप्यहं पूज्यो । ज्ञवामि नुवि केवलम् ॥ १४२५ ॥

गयो. ॥ १४१९ ॥ १४२० ॥ १४२१ ॥ गणधर महाराजे पण विधिपूर्वक रसनाने जीतनार एवा तेने साधुओना आचारो शिखाव्या, अने पोतानी पारे स्थाप्यो. ॥ १४२२ ॥ माटे महाराज । तेज हुं आ हुं, अने तेज ते निष्पापी मुनिओ छे तेओ विवेकाचलपर रखाज छे, अने तत्वथी बीजी जगो ए पण रखा छे. ॥ १४२३ ॥ आ मारा वैराग्यनो हेतु छे, अने आधी मारी दीक्षा छे, वळी खीनादोषथी में ते दीक्षा लीधी, अने सर्वथा प्रकारे में ते तजी नही. ॥ १४२४ ॥ वळी जैनदिगना प्रभावथी हुं पृथ्वीपर

हे पिताजी ! राग केसरि नामना मंजिनी जे रसना नामनी पुत्री छे, तेणीने जइप्रते विपाकवाळी जोइने हुं सर्वथा प्रकारे तजवाने इच्छुं छुं ॥ १४१० ॥ त्यारे शुभोदये कहुं के, आ प्रख्यात रसना तारी प्रिया छे, माटे अकाले सर्वथा प्रकारे तेनो त्याग करवो लायक नथी ॥ १४११ ॥ अने तेथी साधु आचारने धारण करीने तारे अनुक्रमे तेणीने तजवी; अने हमणां तो विवेकरूपी शिखरपर रहीने तारे विधिपूर्वक तेणीनो निर्वाह करवो ॥ १४१२ ॥ त्यारे विचक्षणे कहुं के, हे ! पिताजी ! ते पर्वत तो दूर तात या रसनापुत्री । रागकेसरिमंत्रिणः ॥ जने दृष्टविपाकां तां । त्यक्तमिच्छामि सर्वथा ॥ १४१० ॥ ततः शुभोदयः प्राह । प्रियेयं तव विश्रुता ॥ रसना सर्वथा तस्मा-न्नाकावे त्यागमर्हति ॥ १४११ ॥ ततो मोच्या क्रमेणयं । साध्वाचारनृता त्वया ॥ विवेकशिखरस्थेन । निर्वाह्या विधिनाधुना ॥ १४१२ ॥ ततो विचक्षणः प्राह । दूरे तात स पर्वतः ॥ कथं स्याज्जननं तत्र । कुटुंबसहितस्य मे ॥ १४१३ ॥ शुभोदयोऽब्रवीदेनं । विमर्शः प्ररांजनात् ॥ इहैव दर्शयत्यहिं । तच्चितेयं तवान्न का ॥ १४१४ ॥ प्रकर्षोऽप्यब्रजीतात-वचने नात्र संशयः ॥ मयानुनृतमेतस्य । सिद्धांजनविनृंजितम् ॥ १४१५ ॥ यावन्न विमलालोकं । प्रयुंकेऽयं वरां-जनम् ॥ दूरस्थाः प्रतिज्ञासंते । तावद्विपुरादयः ॥ १४१६ ॥ ज्ञांति शैलादयोऽप्यर्षो । इत्ते त्वस्मिन् वरांजने ॥ ततो विचक्षणेनोक्तो । विमर्शो देहि मंजनम् ॥ १४१७ ॥

छे, माटे कुटुंब सहित हुं त्यां शीरीते जइ आहुं ? ॥ १४१३ ॥ त्यारे शुभोदये कहुं के, उत्तम अंजनथी विमर्श तने पर्वत देखाइयो, माटे हचे तने शी चिंता छे ? ॥ १४१४ ॥ त्यारे प्रकर्ष पण कहुं के पिताजीना वचनमां कइं पण संदेह नथी, में पण ते विमर्शना अंजननो प्रभाव अनुभवेलो छे ॥ १४१५ ॥ बली ज्यां सुधि ते विमलालोक नामनुं उत्तम अंजन आं जतो नथी, त्यां सुधि ते पर्वत तथा जगर आदिक दूरथीज देखाय छे ॥ १४१६ ॥ अने अंजन आं ज्याथी ते पर्वत आदिक नजदीक देखाय छे, ते त्यांभरी

पछी ते मांस पकावीने तेणे ते जीहाने आप्युं, अने तेथी ते पण खुशी थह; अने तयारवाद् लोलताथी ते बीजा माणसोने पण खातो थको राक्षस सरखो थयो. ॥ १४०३ ॥ पछी बंधुओथी तजाएलो एवो ते बालकोथी पण निंदनिक थयो, अने एवी रीते ते चारे बाजुथी परामव पामवा लाग्यो. ॥ १४०४ ॥ हवे एक दहाडो ते जड माणसोने मारवानी इच्छाथी लोला सहित रात्रिए चोरनी पेढे दूर कुटुंबीना धरमां पेढो. ॥ १४०५ ॥ पछी सुतेला एवा तेना पुत्रने लेहने जेदलामां ते बहार निकलतो हतो तेदलामां दुरे तेने जोयो, अने तेथी क्रोधांथ थहने तेणे ते जडने बांधीने सेंकडो गमे वेदनाओथी मारी नांथयो

ततः संस्कृत्य तद्वत् । तेन सा सुदिताऽजनि ॥ स्वादन् लोलतयान्यान्य जनान् जातः स राक्षसः ॥ १४०३ ॥ ततो बंधुपरित्यक्तो । बावैरपि च निंदितः ॥ जातः परान्नवस्थानं । स्मोऽलक इव सर्वतः ॥ १४०४ ॥ जिघांसुमार्नुषान् राज्ञा-वन्यदा लोलतान्विततः ॥ प्रविवेष्टा ग्रहं चौर-इव भूरकुटुंबिनः ॥ १४०५ ॥ सुप्तं तत्सुनुमादाय । दृष्टः शूरेण निस्सरन् ॥ क्रोधांधे नाथ बन्धवासौ । निहतो यातनादातैः ॥ १४०६ ॥ वृत्तांतं तमवेत्यापि । प्रज्जाते जडबंधुभिः ॥ दूरीकृताऽप्यशःपुरे । शूरे कूरं न चिंतितम् ॥ १४०७ ॥ विदग्धनिदं जप्सयाथ । रसनावातने फलम् ॥ विचक्षणो विरक्तोऽस्था-द्यावत्तौ समुपगतौ ॥ १४०८ ॥ मूलशुद्धिं यथादृष्टां । विमर्शोपेकवत्पथ ॥ रसनानां त्यक्तुकामोऽसौ । बन्नाथे पितरंप्रति ॥ १४०९ ॥

॥ १४०६ ॥ ते वृत्तांत जाण्याडतां पण प्रभाते जडना सगांधोए, दूर करेल छे अपजयानो समूह जेणे एवा दूरप्रते क्रोध कर्पो नही. ॥ १४०७ ॥ हवे रसनाने लडाववाथी जडने थएलां फलने जाणीने विचक्षण ज्यां सुधि तेथो बन्ने (विमर्श अने प्रकर्ष) आवी पहांच्या त्यां सुधि विरक्त रवो. ॥ १४०८ ॥ जेवी रीते रसनानी मूलशुद्धि जोह हती, तेवी रीते हवे विमर्श कथाथी तेणीने तजवानी इच्छावालो थयो थको हवे विचक्षण पोताना पिताने कहेवा लाग्यो के, ॥ १४०९ ॥

कक्षाधी तेओ वने वर्षाकालमां न्पांज रखा पछी आनंदित थइने तेओ वने शुभोदयचाला एवा
 पोताना घेर आन्धा. ॥ १३९५ ॥ त्यां समीप रहेला खी सहित विचक्षणने नमस्कार करीने
 तेओ शुद्ध भूमिपर वेठा. ॥ १३९६ ॥ बुद्धि ए अने तेणीना पति ए विमर्शने अत्यंत आलिंगन
 कर्यु, अने प्रकर्षने पण सघलाओ ए आलिंगन करीने खोलामां बेसाढ्यो. ॥ १३९७ ॥ पछी
 सर्वलोको ए तेने मामा सहित मस्तकपर चुंबन करीने कुशल पूछ्युं, अने तेओ वने ए पण जेवुं
 जोयुं हजुं, तेवुं सर्व वृतांत तेओने स्पष्ट रीते कही संभलाव्युं. ॥ १३९८ ॥ हवे अही “जड” मयमांसादि-
 समीपस्थे च तस्यैव नार्यायुक्ते विचक्षणे ॥ नतिं विधाय तौ तेषां । निविष्टौ शुक्लतले
 ॥ १३९९ ॥ आलिङ्ग बलाद्बुद्धिर्विमर्शं तत्पतिरतथा ॥ प्रकर्षोऽपि समालिङ्ग्य । सर्वैरके
 निवेक्षितः ॥ १४०० ॥ आध्याय मूर्ध्नि कुशलं । पृष्टः सर्वैः समातुलः ॥ स्पष्टं सर्वं यथादृष्टं ।
 तेषां कथयतःस्म तौ ॥ १४०१ ॥ इतश्च मयमांसाद्यैरसनां लायन् जगः ॥ त्यक्त्वा
 लज्जां च धर्मं च । घोरं पापमचीकरत् ॥ १४०२ ॥ अन्यदा लोलता वाक्यात् । पीतमद्यो
 गलनमतिः ॥ धिया महाजं हन्मीति । जघान पशुपालकम् ॥ १४०३ ॥ अजारकमजत्रां-
 त्या । हतं दृष्ट्वा जगो हृदि ॥ दध्यौ लोलतया अस्त-स्तप्तो मांसैः परैरहम् ॥ १४०४ ॥
 इदं तु मानुषं मांसं । मया जिह्वा न नोजिता ॥ तद्विदानीं ददाम्यस्यै । स्वादमस्यापि
 वेत्त्वयम् ॥ १४०५ ॥

कोधी रसनाने लाडलडावतो थको, लज्जा अने धर्मेने तजीने भयंकर पाप करवा लाग्यो. ॥ १३९८ ॥ एक दहाड्यो
 तेणे लोलताना वचनधी मदिरापीधी, अने तेधी निर्बुद्धि थइने तेणे “हुंआ मोटो वकरो मारुं हुं”
 एवी बुद्धिधी पशुपालने मार्यो. ॥ १४०० ॥ बकरानी आंतिधी पशुपालने हणेलो जाणीने लोलताधी
 अस्तथ्यां थकां जडेहृदयमां विचार्युं के हुं उत्कृष्ट मांसधी तृप्त थयो. ॥ १४०१ ॥ आ मनुष्यसंबंधि मांसमे
 हजु जिह्वाने खवाड्युं नधी, माटे आज तेणीने ते पण आयुं, के जेधी ते तेनो पण स्वाद जाणे ॥ १४०२ ॥

॥ १३८८ ॥ धूलना पटलोना समूहने उडाडीने बगलीओरुपी धजाओने उहालीने, सूर्यचंद्रने ढांकीने, चारे बाजुथी बीजलीओरुपी मालाओनां समूहोने नचावीने, गर्जनाओरुपी मोटा शव्दो करीने काम-देव छे ते वर्षा क्रतुना मिषथी प्रस्थान लीलाना उत्सवने विस्तारे छे. ॥ १३८९ ॥ एवी रीतनी वर्षाक्रतुने जोहने प्रकर्ष पोताना मामाने कहुं के, हे ! मामाजी ! हवे आपणे तुरत पिताजी पासे जहए ॥ १३९० ॥ बली हवे श्रीष्मक्रतुथी दुर्गम थएला मार्गो पण शीतल थाय छे. ॥ १३९१ ॥ तयारे विमर्शो कहुं के तुं एम

प्रोद्यत्पौलकदंबधूलिपटलं चंचह्रदाकाध्वजं ॥ प्रवृत्तेदुरारिं प्रनर्तिततप्तिं कुंतोच्चयं सर्वतः
 आबद्धस्फुटगर्जितोर्जितमहाध्वानंविजेतुं जगत् ॥ प्रावृट्कायमिषात् तनोति मदनः
 प्रस्थानलीलोत्सवं ॥ १३९२ ॥ तादृशीप्रावृषं प्रेक्ष्य । प्रकर्षो मातुलं जगौ ॥ गम्यतामधुना
 तत-सन्निधौ मातुलं हुतम् ॥ १३९३ ॥ पंधानः शीतलीभूता । यतोऽमी गमनोचिताः ॥
 त्रीष्मप्रीष्मातपकृता । गता दुर्गमतापथां ॥ १३९४ ॥ विमर्शः प्राह मा वादी-रिदं यन्ना-
 धुनोचितम् ॥ गमनं ते हि धन्या ये । न वर्षासु प्रवासिनः ॥ १३९५ ॥ वर्षासु गह्वतो मेघ-
 स्तनिर्द्वैर्निषेधयति ॥ स्वयत्वित्वा पततः पांधान् । हसंति कुटजाः स्फुटम् ॥ १३९६ ॥
 ततस्तिष्ठामधुनात्रैव । यथेयत्समयं स्थितः ॥ अत्र स्थितस्य ते प्रज्ञा-पाटवं हि त्रिविध्यमिति
 ॥ १३९७ ॥ अत्रैवमस्त्विति तेनोक्ते । स्थितौ प्रावृषि तौ ततः ॥ तुष्टौ समागतौ गेहे । दत्ता-
 स्थाने शुनोदये ॥ १३९८ ॥

नहीं बोल केम के हमणां तारे जवुं उचित नथी; जे उत्तम पुरुषो छे, तेओ वर्षाकालमां प्रवास करता नथी. ॥ १३९२ ॥ वर्षाकालमां गमन करनार पंधिओने बिजलीओरुपी दंडोथी मेघ निषेध करे छे, तथा लपटिने पडता पंधिओने कुटजो प्रगट रीते हसे छे. ॥ १३९३ ॥ माटे हाल तो तुं जेम आटलो, काल रह्यो, तेम हजु अहींज रहे, अहीं रहेवाथी तारी बुद्धिओ फेलावो थियो. ॥ १३९४ ॥ बहु सारो! एवी रीते

મનઃપર્યાય નામનો મિત્ર છે, અને મોક્ષમાર્ગમાં સુધવારા સરસો પાંચમો કેવલજ્ઞાન નામનો મિત્ર છે. ॥ ૧૩૬૬ ॥ તે સાંભલી પ્રકર્ષે (વિમર્શને) કહું કે, હે મામાર્જી ! તેમોષ મને (બીજું તો) સર્વ દેખાડયું, પણ હજુ સુધિ પેલા સંતોષને તમોષ દેખાડ્યો નહોતો, કે જેને જોવાની મને ઘળીજ હતકંઠા છે. ॥ ૧૩૬૭ ॥ ત્યારે વિમર્શો કહું કે, આ સંયમનો અગાડીમાં બેઠેલો સંતોષ છે, તે ચારિત્રધર્મ રાજાનો ચાકર, સાંધવિગ્રહ કરનારો, તથા ન્યાયી છે. ॥ ૧૩૬૮ ॥ મૂલ રાજાણ તે નિપુણને રાજ્ય બંધારણપર જોડેલો છે, અને તેણે સ્પર્શન આદિકોને જીતીને લોકોને મોક્ષમાં પહોંચતા કરેલા છે. ॥ ૧૩૬૯ ॥

પ્રકર્ષઃ પ્રાહુ સર્વે મે । ત્વયા માતુલ દર્શિતમ્ ॥ નત્વયાપિ સ સંતોષો । યદ્દિદુકા પુરાસ્તિ મે ॥ ૧૩૬૭ ॥ વિમર્શઃ પ્રાહુ સંતોષઃ । સંયમસ્યાયમગ્રગઃ ॥ નૃત્યશ્ચારિત્રધર્મસ્ય । સંધિવિગ્રહકૃત્રયી ॥ ૧૩૬૮ ॥ નિયુક્તસ્તંત્રપાલત્વે નિપુણો મૂલનૃપજઃ ॥ જ્ઞાનેન સ્પર્શનાદીનિ । જિત્વા નીતાઃ શિવં જનાઃ ॥ ૧૩૬૯ ॥ અસ્યોપરિ સમાયાતા । મહામોહાદિનૃપજઃ ॥ યુદ્ધયંતે ચ સહાનેન । જ્ઞાતૈર્વેનં મૂલનૃપજમ્ ॥ ૧૩૭૦ ॥ ચિત્તવૃત્તિમહાટઢ્યા—મેતેષામસ્ય ચાહવઃ ॥ જાયતે ક્રમિકો ત્સર્વ—ત્મિથો જયપરાજયઃ ॥ ૧૩૭૧ ॥ મયા પ્રદર્શિતસ્તુત્ય—મેષ સંતોષતંત્રપઃ ॥ ત્રાયાર્ષ્ય દૃશ્યતે રમ્યા । નામ્નેયં નિષ્પપાન્નતા ॥ ૧૩૭૨ ॥ લાન્નાલાન્ને સુખે દુઃખે । સમન્નાવં તનોત્પરમૌ ॥ વિષયેષુ ચ સર્વેષુ । નિસ્તૃષ્ણં કુરુતે જનમ્ ॥ ૧૩૭૩ ॥

તે સંતોષપર મહામોહાદિક રાજાઓ ચઢી આવેલા છે, તથા તેને સુખ્ય રાજા જાણીને તેની સાથે તેઓ લડ્યા કરે છે. ૧૩૭૦ ॥ ચિત્તવૃત્તિરૂપી મોટી અટવીમાં તે મોહાદિક રાજાઓનો અને આ સંતોષનો અનુક્રમે જયપરાજયવાળો રણસંગ્રામ થાય છે. ॥ ૧૩૭૧ ॥ પૂર્વો રીતે હે વત્સ! મેં તને આ સંતોષ નામના તંત્રપાલને દેખાડ્યો; વલી તેની આ નિસ્તૃષ્ણા નામનો મનોહર સ્ત્રી પણ દેખાય છે. ॥ ૧૩૭૨ ॥ તે લાભાલાભમાં તથા સુખદુઃખમાં સમભાવને વિસ્તારે છે, તથા સર્વ વિષયોમાં માણસને

केम के ते वर्तमान, षूत, अने भविष्यने जाणे छे. ॥१३५८॥ सूक्ष्म अथवा अंतरित पदार्थोमांथी कंह पण तेनाथी शुभ नथी. तथा अनंत चराचर द्रव्यपर्यायिने ते जोगा करे छे. ॥१३५९॥ बली ते नीतिओनी पार-
गामी, तथा राज्यकार्योमां तत्पर, राजाने बहालो, तथा सेनापतिने मनगमतो, अने ज्ञानावरणीनो
शत्रु एवो छे; तथा ते ज्ञानावरणीना क्षयोपशमथी अथवा क्षयथी ते बन्नेलपौने धारण करनारो छे. १३६०
॥ १३६१ ॥ बली तेना प्राणो अने सर्वस्वतुल्य तथा शरीरथी पण नहीं छुटी एवी तेनी समीपे रहेली
आ तेनीज “अवगति” नामनी भार्या छे. ॥ १३६२ ॥ बली आ तेना पांच अंगश्रुत मित्रो देखाय छे,
सूक्ष्म व्यवहितार्थेषु। ठहं नास्त्यस्य किंचन॥अनंतद्रव्यपर्यायं। प्रेक्षतेऽस्मौ चराचरम्॥१३६३॥
नीतीनां पारदृश्यासौ राज्यकार्यवित्तकः॥वत्सलो नरनाथस्य।महत्तममनः प्रियः॥१३६४॥
ज्ञानसंवरणस्यायं। विपक्षो मंत्रिपुंगवः॥क्षयोपशमस्तस्य। क्षयाक्षोनयलूपनाक्॥१३६५॥
॥ युगमम् ॥ इयं अवगतिर्नाम—नार्थार्षैव समीपगा ॥ प्राणाः स्वरूपं सर्वस्वं। शरीराव्य-
तिरेकिणी ॥१३६६॥ अते पंचास्य दृश्यंतेस्वांगन्तता वयस्यकाः॥आद्योऽज्ञानिनिबोधोऽय-
मिन्द्रियानिन्द्रियार्थवित् ॥१३६७॥ यस्यादेशे पुरं सर्वो द्वितीयोऽयं सदागमः ॥ सद्बोधो मंत्रितां
नीतो।राज्ञास्य मुखपाटवात् ॥१३६८॥ तृतीयोऽवधिनामायं। नानारूपं निरीकते॥कवचिद्वीर्यः
कवचिद्भूस्वः कवचित्स्तोकं कवचिद्बहु ॥१३६९॥ चतुर्थोऽन्य मनोप्राही। मनः पर्यायनामकः॥
निर्वाणसार्थवाहोऽयं। पंचमः केवलाग्निधः ॥ १३७० ॥

तेओमां इंद्रियार्थोने तथा अनिन्द्रियार्थोने पण जाणनारो एवो आ “आभिनिबोध नामनो पेहेलो
मित्र छे. ॥१३६३॥ बली जेनी आज्ञामां समस्त नगर रहेछे छे, एवो उत्तम बोधवालो आ सदागम
तेनो बीजो मित्र छे, तेनी सुखचतुराहथी राजाए तेने मंत्रि करेलो छे. ॥ १३६४ ॥ त्रीजो मित्र आ
अवधि नामनो छे, के जे कचित् लांछुं, तो कचित् डुंछुं, तो कचित् धणुं, एम
नाना प्रकारजुं स्वरूप जुए छे. ॥ १३६५ ॥ अन्योनां मनोनां अभिप्रायोने जाणनारो एवो चोथो

પમાહે છે. ॥ ૧૩૬૦ ॥ વલી આ સમ્યગ દર્શન, માણસને સમતા, સંવેગ, નિર્વેદ, દયા, આસ્તિકતા, મૈત્રી
 પ્રમોદ, કરુણા તથા માધ્યસ્થ ભાવોથી સુક્ત કરે છે. ॥ ૧૩૬૧ ॥ દૂરેક માણસને સુક્તિમાં મોકલવાનો
 તેને મોટો રસ છે, તથા તેની નિરંતર દેશનારૂપી પદહનો શબ્દ હમેશાં હલ્લસાય માન થાય છે. ॥ ૧૩૬૨ ॥
 વલી ચંદ્ર સરસી હજ્જલ કાંતિવાલી જે આ મનોહર સ્ત્રી દેખાય છે, તેણીને તેનીજ પ્રણ્યાત ઇર્ષ્યા
 સુદૃષ્ટી નામનો સ્ત્રી જાણવી, ॥ ૧૩૬૩ ॥ વિધિપૂર્વક આરાધન કરવાથી તે સ્ત્રી માણસોનાં મનને સ્થિર
 શામરંવેળાનિર્વેદ-કૃપાશ્રિતકૃપૈર્નુતં જનમ્ ॥ મૈત્રીપ્રમોદકારણ્ય-માધ્યસ્થ્યૈશ્ચ કરોત્યયમ્ ॥ ૧૩૬૪ ॥
 પ્રસ્થાપને રસોઽમુખ્ય મુક્તૌ પ્રતિજનં મહાન્ ॥ સદ્બોદ્ધસત્યવિશ્રાંત-દેશનાર્તિન્નિમઘ્વનિઃ ॥ ૧૩૬૫ ॥
 ડોળવલ રુચિર્ચૈષાઃ દૃશ્યતે ચ મનોહરા ॥ સુયષ્ટિનામ્નીમસ્યૈવાપત્નીતાં વિહિ વિશ્રુતામ્ ॥ ૧૩૬૬ ॥
 આરાધ્યા વિધિના હોષા ! કુર્યાંચિતં સ્થિરં નુણામ્ ॥ અવિદ્યાજનિતા જ્ઞાવાઃ ! કીર્યંતેઽસ્યાઃ
 પ્રજાવતઃ ॥ ૧૩૬૭ ॥ યઃ કુદૃષ્ટ્યાન્વિતઃ પ્રોક્તો ! મિથ્યાદર્શન નામકઃ ॥ વિરુદ્ધં ચેષ્ટિતં સર્વં
 તતોઽસ્ય પ્રમદંબુજઃ ॥ ૧૩૬૮ ॥ મહત્તમો મોહવલે ! મિથ્યાદર્શન નામકઃ ॥ યથા ચારિત્ર
 ધર્મસ્ય, તથાસૌ નૃપતેર્વલે ॥ ૧૩૬૯ ॥ ક્રમેણ પ્રતિપક્કસ્ય ! પ્રદામેનોત્તયેન વા ॥ ત્રિરૂપશ્ચ
 જ્ઞવત્યેષ, સ્વભાવાદેવ જ્ઞાતિમાન્ ॥ ૧૩૭૦ ॥ યદ્વા રૂપત્રયં તસ્ય ! મંત્રી સદ્બોધનામકઃ ॥
 કુરુતેઽયં હિ જાનીતે ! જ્ઞવદ્ભૂતં ચ જ્ઞાવિ ચ ॥ ૧૩૭૧ ॥

કરે છે, તેમ તેણીના પ્રભાવથી અજ્ઞાનથી હતપત્ર થઇલા ભાવો ક્ષય પામે છે. ॥ ૧૩૬૪ ॥ વલી કુદૃષ્ટિ
 કરીને સહિત ઇર્ષ્યા મિથ્યાદર્શન નામનો જે (કુમાર) કહ્યો છે, તેનાથી આનું સર્વં ચેષ્ટિત વિરુદ્ધ છે.
 ॥ ૧૩૬૫ ॥ જેમ મોહરાજાની સેનામાં મિથ્યાદર્શન નામનો મોટો સેનાપતિ છે તેમ ચારિત્રધર્મ રાજાની
 સેનામાં આ સમ્યક્દર્શન છે. ॥ ૧૩૬૬ ॥ સ્વભાવથીજ જ્ઞાતિવાલો ઇર્ષ્યા આ શત્રુના ક્ષયથી અથવા વચે
 પ્રકારના પ્રદામથી ત્રણ રૂપોવાલો થાય છે. ॥ ૧૩૬૭ ॥ અથવા સદ્બોધ નામનો મંત્રી તેનાં ત્રણરૂપો કરે છે,

સને સ્થૂલ ચોરીથી, તથા પરચ્છીનગમનથી અટકાવે છે, હચ્છાના પરિમાળવાલો કરે છે, રાત્રિભોજન તજાવે છે, વિશિષ્ટવૃત્તમાં દૃઢ કરે છે યોગ્ય ભોગોપભોગ વાલો કરે છે, અનર્થદૃઢથી વિરક્ત કરે છે, હૃત્તમ સામાયિકના આશયવાલો કરે છે, દેશાવકાશિક વ્રતમાં રક્ત કરે છે, પૌષધવ્રતમાં નિશ્ચયવાળો કરે છે અને અતિથિસંવિભાગ નામનાવ્રતથી પવિત્ર મનવાલો કરે છે, ॥ ૧૩૪૨ ॥ ૧૩૪૩ ॥ ૧૩૪૪ ॥ જે માણસ તે વ્રતોમાંથી જેટલું કરી શકે છે, તેટલું તેને તે નિર્મલ આશયવાલો ગૃહિધર્મ ફલ આપતો થકો કોઈને પણ નિરાશ પાડો વાલતો નથી. ॥ ૧૩૬૬ ॥ વલી આ તેનીજ “ સદ્ગુણ

॥ ત્રિન્નિર્વિદોષકમ્ ॥ કર્તું યો યાવદેવાલં । તસ્ય તાવદ્વત્ ફલમ્ ॥ અસૌ ન વિમુખં કંચિ
દ્વાલયત્યમલાદાયઃ ॥ ૧૩૪૫ ॥ एषा च दृश्यतेऽस्यैव । नार्या सङ्गुणरક્ता ॥ स्वगेहशुद्धि
કુન્નિત્ય—મતિશિપ્રતિપત્તિકૃત્ ॥ ૧૩૪૬ ॥ नार्या सहितावेतौ । लोकानां नृपतेः सुतौ ॥
પ્રકૃત્યૈવોપકર્તારૌ । સૂર્યચંડમસાવિવ ॥ ૧૩૪૭ ॥ सम्यग्दर्शननामायं । पित्रा च परिपालकः
મહત્તમોઽન્યોર્ણય—શ્રક્રે વક્રેતરાદાયઃ ॥ ૧૩૪૮ ॥ एतौ नानेन रहितौ । दृश्येते च कदा-
ચન ॥ अर्थप्रकाशन परे । नयेने तेजसा यथा ॥ १३४९ ॥ एतौ प्रवर्धयत्येष । वत्सले निक-
ટस्थितः ॥ समतत्त्वशुचिश्रद्धा—सुधापानैर्निरंतरम् ॥ १३५० ॥

રક્તતા ’ નામની સ્ત્રી છે, કે જે હમેશાં પોતાના ધરની સ્વર રાણે છે તથા, અતિથિઓનો સત્કાર કરે છે.
॥ ૧૩૪૬ ॥ આ વ્રતે રાજપુત્રો સ્ત્રી સહિત સૂર્ય અને ચંદ્રની પેઠે સ્વભાવથીજ લોકોનો હપકાર કરનારા
હે. ॥ ૧૩૪૭ ॥ વલી હૃત્તમ આશયવાલા એવા આ સમ્યગ્દર્શનને પિતાજીએ તેઓ વ્રતેનો જે મહાન્ પરિ
પાલક કરેલ છે, તે યોગ્યજ છે. ॥ ૧૩૪૮ ॥ તેજ વિના જેમ આંહો તેમ આ સમ્યગ્ દર્શન વિના તેઓ
વ્રતે કદાપિ પણ અર્થનો પ્રકાશ કરવામાં તત્પર દેખાતા નથી. ॥ ૧૩૪૯ ॥ વત્સલપણમાં નજદીક
રહીને આ સમ્યગ્ દર્શન, તેઓ વ્રતેને તત્વોપરની પવિત્ર શ્રદ્ધારૂપી અમૃતપાનાથી નિરંતર વૃદ્ધિ

ते यतिधर्मनो गुणोरुपी रत्नोनी खाण समान एवी आ सद्भावसारता नामनी स्त्री છે, તે
 સ્ત્રી મૃત્યુ પામ્યાથી તે યતિધર્મ મૃત્યુ પામ છે, તથા તેણીના ઝીવવાથી તે ઝીવે છે. ॥ ૧૩૩૬ ॥ જેમ
 રાજિ અને ચંદ્રનો, તથા પાર્વતી અને મહાદેવનો તેમ આ બંનેનો મેલાપ અત્યંત સ્નેહવાળો કહેવાય છે.
 ॥ ૧૩૩૭ ॥ જિનોએ કંઈ પણ સર્વથા પ્રકારે અનુજ્ઞાત કરેલું નથી, અથવા સર્વથા પ્રકારે નિષેધ્યું નથી;
 સદ્ભાવ સારથી થનારું છે, એવી પરમેશ્વરની આજ્ઞા છે. ॥ ૧૩૩૮ ॥ અને તેથી, તેને હોદીને ચારિત્રધર્મ-

સદ્ભાવ સારતાલ્યેયાંનાયાર્થ્ય ગુણરતનનૂઃ ॥ ધ્રિયતેઽસ્થાં મૃતાયાં હિજીવંત્યામેવ જીવતિ ૧૩૩૬
 નિશાશ્વાંકયોર્ધ્વ-ઙ્ગૌરીગિરીશયોર્ધ્વથા ॥ દ્વાંપત્યમનયોસ્તદ્-દુચ્યતે સ્નેહનિર્ઝરમ્ ॥ ૧૩૩૭ ॥
 જિનૈઃ કિમપ્યનુજ્ઞાતં । નિષિદં વા ન સર્વથા ॥ જ્ઞાવ્યં સદ્ભાવસારણે-ત્યેવાજ્ઞા પારમેશ્વરી
 ॥ ૧૩૩૮ ॥ ચારિત્રધર્મસ્તદિમાં । વિરહ્ય ન તિષ્ઠતિ ॥ સ્નેહલક્ષણમ્પેકં । પ્રાણેન્પોઽપ્ય-
 થિકાં પ્રિયામ્ ॥ ૧૩૩૯ ॥ દ્વિતીયો દ્રશ્યતે યશ્ચ । જિતમારઃ કુમારકઃ ॥ મુહિધર્માન્નિધોઽ
 સ્યૈવ । કનિષ્ઠોઽયં સહોદરઃ ॥ ૧૩૪૦ ॥ અયં ચ કુરુતે વત્સ । યુક્તો દ્વાદશમાનુવૈઃ ॥ નિવૃત્તં
 સ્થૂલાહિંસાયાઃ । સ્થૂલાલીકાઞ્ચ માનવમ્ ॥ ૧૩૪૧ ॥ સ્થૂલચૌર્યાન્નિવૃત્તં ચ । પરદારપરા-
 હ્મુસુખમ્ ॥ કૃતેચ્છાપરિમાણં ચ । પરિત્યક્ત નિશાશ્નનમ્ ॥ ૧૩૪૨ ॥ દિગ્વત્તે દ્વદતાન્નાજં ।
 યુક્તજોગોપજોગકમ્ ॥ અનર્ધદંડવિરતં । શ્રેષ્ઠસામાયિકાશયમ્ ॥ ૧૩૪૩ ॥ દેશાવકાશિ
 કરતં । ધૃતપૌષધનિશ્ચયમ્ ॥ પૂતસ્વાતં તથાત્પર્ય-મતિષ્ઠેઃ સંવિજાગતઃ ॥ ૧૩૪૪ ॥

રાજા રહી શકતો નથી; પ્રાણોથી પણ અધિક પ્રિય માનવું, એ દુક સ્નેહવું લક્ષણ છે. ॥ ૧૩૩૯ ॥ વલી
 ઝીતેલ છે કામદેવને જેણે એવો બીજો જે કુમાર દેવાય છે, તે આ “યતિધર્મનોજ” નાનો ભાઈ “મુહિ-
 ધર્મ” છે. ॥ ૧૩૪૦ ॥ વલી હે વત્સ ! આ મુહિધર્મ નામનો કુમાર બાર મનુષ્યો સહિત યુક્ત થયો થકો
 મનુષ્યને સ્થૂલ હિંસા તથા સ્થૂલ જૂઠથી અટકાવે છે. ॥ ૧૩૪૧ ॥ વલી તે મુહિધર્મ નામનો કુમાર માણ-

मुनिओना शुद्ध स्फटिक सरखा निर्मल मनने वहारथी अने अंतरथी निःसंग करे छे, ॥ १३२७ ॥
 पांचमो शुद्ध तपोयोग नामनो छे, के जे पुरुष बाह्य अने अभ्यंतर भेदने भजतो थको समतावंत मुनिओना
 कर्मनो क्षय करे छे ॥ १३२८ ॥ बली हे वत्स! जे आ छट्टो समतावंत मुनिओने वहालो ओवो संयम नामनो
 पवित्र राजा छे, ते सत्तर भेदोए करीने युक्त छे. ॥ १३२९ ॥ पांच आश्रवोथी विरति, पांच इंद्रिओनो
 निग्रह, चार कषाय, अने जण दंडोथी विरमचापणुं, ए संयमना सत्तर भेदो छे. ॥ १३३० ॥ सातमो
 आ सत्य नामनो राजा छे, अने तेनी आज्ञाथी साधुओ हितकारी, परिमित तथा जगतने आनंद कर
 तपोयोग इति ख्यातो, विभुः पंचमो नरः ॥ किणोति कर्म शमिनां, बाह्याभ्यंतरनेदनाक्
 ॥ १३२८ ॥ यस्त्वं दृश्यते वत्स, षष्ठः शमवतांप्रियः ॥ स सप्तदशनिर्देः, पूतः संयमनृ-
 पतिः ॥ १३२९ ॥ पंचाशवादिरमणं, पंचेंद्रियविनिग्रहः ॥ कायष दंष्ट्र विरती, त्रिदाः सप्तद-
 शेत्यमूः ॥ १३३० ॥ सप्तमः सत्यनामाय-मस्यादेशेन साधवः ॥ हितं मितं च त्रापते ।
 जगदाह्लादकृच्चः ॥ १३३१ ॥ अष्टमोऽत्र नृपः शौचा-न्निधानो मुनिपुंगवाः ॥ इव्यन्तावा-
 त्मिकां शुद्धि-मस्यादेशादितन्वते ॥ १३३२ ॥ यस्मिन् रूपं नवम-सांकेचन्यं मनोहरम् ॥
 मुनिन्निर्मोचयत्येत-ह्याह्यांतरपरिग्रहम् ॥ १३३३ ॥ द्विद्यौदारिक कामानां । त्रिविधानां त्रिधा
 शमात् ॥ दशमं भिन्नरूपं च । ब्रह्माकारयति स्फुटम् ॥ १३३४ ॥ तदेव दशानुर्युक्तो । यति-
 धर्मोऽत्र मानुषैः ॥ शोनां विनर्ति सुषमा-कावः कल्पद्रुमैरिव ॥ १३३५ ॥

नारुं वचन बोले छे. ॥ १३३१ ॥ आठमो राजा अहो शौच नामनो छे, तेनी आज्ञाथी मुनिओ द्रव्य-
 भावरूप शुद्धिने विस्तार छे. ॥ १३३२ ॥ जे आंकेचन्य नामनुं मनोहर नवमुं डिभरूप छे, ते मुनिओना
 बाह्य अने अभ्यंतर परिग्रहने छोटोवे छे. ॥ १३३३ ॥ दशमुं डिभरूप जण प्रकारनां दिव्य अने औदा-
 रिक कामोनी जण प्रकारनी शमताथी प्रगट रीते ब्रह्मचर्य करावे छे. ॥ १३३४ ॥ एवो रीते दशप्रकारनां
 मनुष्योथी युक्त थएलो आ यतिधर्म, कल्पवृक्षोथी जेम सुषमाकाल तेम शोमाने धारण करे छे. ॥ १३३५ ॥

रे नष्ट करे छे. ॥ १३१९ ॥ जीजो परिहार विशुद्धीय नामनो राजा मुनिओने अठार मासनो उग्रतप
 देखाडे छे. ॥ १३२० ॥ चौथो आ सूक्ष्मसंपराय नामनो राजा सूक्ष्म एवा पण (कपायरूपी) रजने हण
 छे; तथा पांचमो यथालयात नामनो राजा छे, अने तेओ सर्व चारित्र्य धर्म राजाना प्राणो छे ॥ १३२१ ॥
 बली हे वत्स! जे आ मूळ राजानी नजदीक देखाय छे, तेने आनो यतिधर्म नामनो पाटवी पुंन जाणजे
 ॥ १३२२ ॥ बली बहारना भागमां जे मुनिओने दीठा, तेओने आकुंवर अति बहालो छे, तथा ते जे
 परिहार विशुद्धीय--स्तुतीयस्तु महीपतिः॥मुनीनां दर्शयत्युग्रं। तपोऽष्टादशमासिकम्॥१३२०॥
 तुर्यः सूक्ष्मसंपरायो । इति सूक्ष्मं रजोऽप्ययम् ॥ पंचमश्च यथालयातः । प्राणाश्चारित्र्य
 नृपतेः ॥ १३२१ ॥ यश्चैव मूलनृपस्य । निकटे वत्स इत्यने ॥ तमस्य यतिधर्मालयं ।
 विवि राज्यधरं सुतम् ॥ १३२२ ॥ मुनयो ये बहिर्दृष्टा । स्तेपामेपोऽतिवृद्धतः ॥ मानु-
 र्वैर्दशान्निर्यश्च । युक्तोऽसौ तान्यथो द्रष्टु ॥ १३२३ ॥ योषिदाद्या क्रमानाम । वृद्धता शमि-
 नां सदा ॥ निरोधं रोषपोषस्य । तेषामेवा दिशत्यहो ॥ १३२४ ॥ द्वितीयं मार्दवं नाम ।
 भिन्नरूपमिदं विदुः ॥ गुरवोऽपि गुणैरस्य । वीर्याद् विव्रति नञ्जताम् ॥ १३२५ ॥ तृतीय
 मार्जवं नाम ॥ भिन्नरूपमिदं पुनः॥मनः करोति साधूनां । सरलं मलवर्जितम्॥१३२६॥चतुर्थो
 मुक्तता योषित । करोति शमिनां मनः ॥ निरसनं बहिरंतश्च । शुद्धस्फटिकनिर्मलम् ॥ १३२७ ॥
 दश मनुष्योथी युक्त थओलो छे, ते दश मनुष्यानुं वर्णन तुं सांभळ. ॥ १३२३ ॥ तेओमां पेहेलो क्षमा
 नामनी स्त्री छे, के जे समतावताने हमेशां बहाली छे, तथा तेओने रोषनी पुष्टिनो निरोध
 कहि छे ॥ १३२४ ॥ बीजा आ डिंभरूपने मार्दवं नामनुं कहि छे, तथा तेनां वीर्यथी गुणोथी गरिष्ठ
 मनुष्यो पण नञ्जताने धारण करे छे. ॥ १३२५ ॥ बलीआ जीजुं डिंभरूप आर्जवं नामहुं छे, ते साधु-
 ओना मनने सरल अने मेलरहित करे छे. ॥ १३२६ ॥ चौथी मुक्तता नामनी स्त्री छे, के जे समतावत

જ્ઞાન, અને વૈરાગ્યે કરીને યુક્ત, તથા સમતા રૂપી સુખને કરનારા તપને કહે છે. ॥ ૧૩૧૨ ॥ વલી તે રાજાનું શુદ્ધ ભાવના રૂપી પવિત્ર સુખ એમ કહે છે કે, ધવના નાશ માટે અનિત્યત્વાદિક ભાવનાઓને ભાવવી. ॥ ૧૩૧૩ ॥ એવી રીતના એ ચારે મુખોથી આ રાજા સર્વલોકોને હિતોપદેશ દેતાથકા તેઓના સુખ માટે થાય છે, કેમકે, અમૃત કોને દુઃખદાહ હોય ? ॥ ૧૩૧૪ ॥ વલી તેના અર્ધાસનપર બેઠેલી જે સ્ત્રી દેખાય છે, તે આ આગ્યશાલી રાજાનો વિરતિ નામની સ્ત્રી છે. ॥ ૧૩૧૫ ॥ ધર્મરૂપી કર્ણના હેઠા

જ્ઞાવ્યા જ્ઞવસ્ય નાશાર્ધ-મનિત્યત્વાદિજ્ઞાવનાઃ ॥ इत्याह ज्ञूपतेः पूत-माननं शुक्लनावनम् ॥ १३१३ ॥ मुखैश्वरुर्निर्जृपोऽयं । लोकानां हितमादिशन् ॥ एभिः सौख्याय सर्वेषां । पीयूषं कस्य दुःखदम् ॥ १३१४ ॥ अर्धासने निविष्टास्य । दृश्यते या मृगेहणा ॥ नार्थेयं विरतिर्नाम । ज्ञूपतेर्नाग्यशालिनः ॥ १३१५ ॥ धर्मकर्णोत्तिविश्रांत-ज्ञानदर्शनचक्रुषः ॥ निरीक्ष्य रूपमेतस्या । न मज्जति सुधासु के ॥ १३१६ ॥ समानयुगवीर्येयं । ज्ञभुजानेन वारिणी ॥ हृदयानंदजननी । कल्पवल्लीव कामदा ॥ १३१७ ॥ दृश्यंते पंच पर्यैते । नृपा निकटवर्तिनः ॥ स्वांगज्ઞતા વ્યસ્થાસ્તે । જ્ઞૂપતેર્નૃરિતેજસઃ ॥ ૧૩૧૮ ॥ આદ્યઃ સામા-ધિકાલ્યોઽયં । સતાં પાપમપોહતિ ॥ वेदोपस्थापनो हंति । द्वितीयस्तद्विशेषतः ॥ १३१९ ॥

સુધિ ગણ છે જ્ઞાન દર્શન રૂપી ચક્ષુઓ જેળીના એવી આ સ્ત્રીનું રૂપ જોઈને કોણ અમૃતમાં મજ્જન કરતું નથી ? ॥ ૧૩૧૬ ॥ આ રાજાની તુલ્ય ગુણ અને વીર્યવાલી એવી આ સ્ત્રી હૃદયને આનંદ આપનારી તથા કલ્પવલ્લીની પેઠે હિચ્છિત આપનારી છે. ॥ ૧૩૧૭ ॥ વલી તેની નજદીક રહેલા જે આ પાંચ રાજા દેખાય છે, તેઓ આ મહા તેજસ્વી રાજાના અંગમૂત મિત્રો છે. ॥ ૧૩૧૮ ॥ પેહેલો સામાયિક નામનો આ રાજા ઉત્તમોના પાપને નાશ કરે છે, તથા બીજો હેદોપસ્થાપન નામનો રાજા તે પાપને વિશેષ પ્રકા-

अने ते द्वादशांगनी आज्ञा प्रमाणे चालनारा लोकोने अहीं वसनारा कथा; तथा मंडप, वेदी, अने सिंहा-
 सनने तो अहीं प्राद अक्षरार्थी कहेला छे. ॥ १३०६ ॥ तेथीं हुं के, जेणे आटलावधा भावार्थ युक्त आ
 वृत्तांत जाण्युं छे, ते हुं राजाने, अने तेना परिवारने जो ईश, तेमां संशय नथी. ॥ १३०६ ॥ हवे बोध
 धर्वाधी ते प्रकर्ष बोल्या के, हेमामाजी ! तमो हवे आगल कहो ? तयारे विमर्शो कहुं के हे वत्स ! चार-
 मुखोधी भूषित धएलो, चारित्रधर्मरूप, प्रख्यात, अनंता दीर्घवालो, जगतहुं हितकरनारो, भंडार अने
 तद्वादशकृतस्तत्र । वास्तव्याः कीर्तिता जनाः ॥ उक्तोऽत्र मंनपोवेदी-विष्टरं च स्फुटा-
 क्षरैः ॥ १३०७ ॥ ततो येन मया बुद्ध-मिषद्भावाधर्मसंयुतम् ॥ नृपं तत्परिवारं च ।
 सोऽहं ज्ञोत्स्ये न संशयः ॥ १३०८ ॥ बोधावष्टंजतोऽप्राह । स पुरो ब्रूहि मातुल ॥ स प्राह
 वत्स राजायं । चतुर्वदननृषितः ॥ १३०९ ॥ चारित्रधर्मो विख्यातो । जंतवीर्यो जगद्धितः॥
 समृद्धः कोशदंनान्यां । गुणरत्नमहोदधिः ॥ १३१० ॥ युगमम् ॥ वक्त्राणि दानं शीलं
 च । तपः शुद्धं च ज्ञावनम् ॥ अस्त्रैषां कीर्त्याम्युच्चैः । स्वरूपं ते पृथक् पृथक् ॥ १३११ ॥
 दापयत्यन्नयज्ञानं । धर्मोपष्टंजकं तथा ॥ दानं दानाद्विधं वक्त्रं । दुष्टं दानं न जल्पति
 ॥ १३१२ ॥ अष्टादश सहस्राणि । शीलांगानि प्रज्ञाषते ॥ शीलास्येन नृपो यानि । तानि
 विव्रति साधवः ॥ १३१३ ॥ निर्निदानं निराबाधं । ज्ञानसंवेगगर्जितम् ॥ अन्निधत्ते तपोवक्त्रं
 । शमशर्मकरपतः ॥ १३१४ ॥

दंडधी समृद्ध धयेलो, तथा गुणोरूपी रत्नोना महासागर सरजो एवो आ राजा छे. ॥ १३०७ ॥ १३०८ ॥
 तेनां दान, शील, तप अने शुद्ध भावना रूपी चार मुखो छे, अने तेओनुं जुहुं जुहुं स्वरूप हुं तने ऊंचे
 प्रकारे कहुं छुं. ॥ १३०९ ॥ तेमनुं दान नामनुं मुख धर्मना उपष्टंभवालुं अभयदान अपावे छे, पण दुष्ट
 दान कहेतुं नथी. ॥ १३१० ॥ वली ते राजा पोताना शीलरूप मुखधी जे अठारहजार शिलांगाने
 कहे छे, तेओने साधुधी धारण करेछे. ॥ १३११ ॥ तेनुं तपरूपी मुख निपाणा विनातुं, निराबाध,

ધારણ કરેછે. ॥ ૧૨૯૬ ॥ વીર્ય વિનાના પ્રાણીઓના શરીરને કુપિત થણી જેમ ધાતુઓ, તેમ આ સિંહા-
સન વિનાના રાજ્યનો મોહાદિકો લોપ કરેછે. ॥ ૧૨૯૭ ॥ તે સાંભલીને પ્રકર્ષે વિચાર્યું કે, તે સાત્ત્વિક
માનસ અકામનિર્જરાનો અપેક્ષાવાલું છે. ॥ ૧૨૯૮ ॥ અને જે આનાથી નિષ્પાપી થયા છે, તે લોકો
અહીં રહેનારા છે; અને તેમાં રહેવાના પ્રભાવથી તેઓ દેવલોકે જાય છે. ॥ ૧૨૯૯ ॥ ધન, પુત્ર, સ્ત્રી-
શરીર અને કર્મથી હું ભિન્ન છું, તથા મારાથી મોહાદિક શત્રુઓ ભિન્ન છે, एवी રીતનો કર્મોનો નિર્જરાથી
વિનેદં નિશ્ચલં રાજ્યં । મોહાદયૈઃ પ્રવિયુષ્યતે ॥ વીર્યવિનાં ગિનામંગં । કુપિતૈરિવ ધાતુન્નિઃ
॥ ૧૩૦૦ ॥ દુષ્ટ્યૌ પ્રકર્ષસ્તલુત્વા । તદ્દિ સાત્ત્વિકમાનસમ્ ॥ અકામનિર્જરાપેક્ષં । વીર્ય-
મિધ્યાદશા હિ યત્ ॥ ૧૩૦૧ ॥ લોકાસ્તે ચાત્ર વાસ્તવ્યા । યેઽનેન ધૂતકલ્મષાઃ ॥ एत-
દાસપ્રજાવેન । પ્રયાંતિ વિબુધાલયમ્ ॥ ૧૩૦૨ ॥ ધનપુત્રકલત્રાદિઃ । શરીરાત્કર્મણસ્તથા ॥
ન્નિન્નોઽહં પરિન્નિદ્યંતે । મત્તો મોહાદિશત્રવઃ ॥ ૧૩૦૩ ॥ અજ્ઞાત્વાપ્યાગમં જૈનં । કર્મનિ-
ર્જરણેન યા ॥ નવત્યેવંવિધા બુદ્ધિઃ । સ વિવેકોઽન્નિગીયતે ॥ ૧૩૦૪ ॥ કષાય-
વિષયત્યાગો । યો નવેદોષવાધવાત્ ॥ અપ્રમતત્ત્વશિશ્વરં । વિવેકોઽસ્તદિષ્યતે ॥ ૧૩૦૫ ॥
અસન્નુહનિવૃત્ત્યાત્ર । દૃષ્ટિર્માર્ગાનુસારિણી ॥ નવત્યેકપદી મુક્તેઃ । પ્રાપિકાન્યમતેષ્વપિ
॥ ૧૩૦૬ ॥ મહારાજપથો મુક્તે-શ્વતુર્ણવિરાજિતમ્ ॥ દ્વાદશાંગં પુનર્જૈનં । વચનં
પરમુચ્યતે ॥ ૧૩૦૭ ॥

જૈન આગમ જાળ્યાવિના પળ જે બુદ્ધિ થાય છે, તેનું નામ વિવેક કહેવાય છે ॥ ૧૩૦૦ ॥ ૧૩૦૧ ॥ વલી
દોષોના લાઘવપણાથી જે કષાય અને વિષયોનો ત્યાગ થાય છે, તેનું નામ વિવેકાચલનું અપ્રમતતા
નાજનું શિશ્વર કહેવાય છે. ॥ ૧૩૦૨ ॥ કદાપ્રહ્લી નિવૃત્તિથી અહીં જે માર્ગાનુસારી દાહિ થાય છે, તેને
અન્ય મતોમાં પળ મુક્તિને પ્રાપ્ત કરનારી એક પગલાં સરસી કહેલી છે. ॥ ૧૩૦૩ ॥ મુક્તિના મોટા રાજ-
માર્ગ સરસું ચાર અક્ષરોવાલું પદલે “ દ્વાદશાંગં ” एवी રીતનું જૈન વચન હટકુટ કહેવાય છે. ॥ ૧૩૦૪ ॥

थी होय नहीं जेम तेम डंचे लेह जवाय छे, अने ते प्रतिकुल भावोथी नीचे लेह जवाय छे. ॥ १२८९ ॥
माटे आ जैन सज्जनो बंधुओ सहित होय छे, तथा शत्रुओथी तजाएला एवा तेओ सर्व सर्वथा प्रकरे
सर्व कल्याणोने भजनारा थाय छे. ॥ १२९० ॥ आ चित्तसमाधान नामनो मंडप पापोने नाश करनारो
छे, तथा तेमां भवनो प्रपंच बलता अग्नि सरखो लागे छे. ॥ १२९१ ॥ बली ते मंडपमां अज्ञान बलीने खाख
थाय छे, तथा ज्ञाननो उद्योत प्रगट थाय छे, कर्मोनी ग्रंथी डेदाय छे, तथा मननी सुद्रा भेदाय छे. ॥ १२९२ ॥

तदमी सज्जना जैना । वर्तते बंधुनिर्मुताः ॥ शत्रुनिः सर्वथा त्यक्ताः । सर्वकल्याणान्नाजिनः

॥ १२९० ॥ अयं चित्तसमाधानो । संनयः पापखंननः ॥ नवप्रपंचो न्नात्यस्मिन् । ज्वल-
ज्वलनसन्निभः ॥ १२९१ ॥ न्नदमीनवत्यविद्यास्मिन् । ज्ञानोद्योतो विजृम्भते ॥ विद्यते

कर्मणां ग्रंथि-र्मनोमुद्रा विनिव्यते ॥ १२९२ ॥ एषा निःस्पृहता नास्ती । वेदिकास्या निरी-
क्षणात् ॥ नरंदाणां सुरंदाणा-मपि नूतिर्न रोचते ॥ १२९३ ॥ दृष्टुमेनां गुणानृतां ।

मोहाद्याः शक्नुवंति न ॥ द्विपमुक्तागणाकीर्णां । मृगाः सिंहगुहामिव ॥ १२९४ ॥ जीववीर्य-
मिदं स्पृष्टं । विष्टरं कांतिनासुरम् ॥ राजा तक्षाम राज्यं च । प्रज्ञावादस्य जृम्भते

॥ १२९५ ॥ विन्नर्त्यस्य महिम्नैव । विवेकाङ्घ्रिरिष्टताम् ॥ नास्वन्मणिसमूहेन । रोह-

णाङ्घ्रिव स्फुटम् ॥ १२९६ ॥

बली आ जे निःस्पृहता नामनी वेदिका छे, तेने जोवाथी राजाओनी के इंद्रोनी पण लक्ष्मी रुचती नथी,
॥ १२९३ ॥ हाथीओना मोतीओना समूहथी भरेली सिंहगुफाने जेम हरिणो, तेम गुणोथी भरेली एवी
आ वेदिकाने जोवाने मोहादिको शक्तिवान थता नथी. ॥ १२९४ ॥ बली आ कांतिथी देदीप्यमान एहुं
जीववीर्य नामनुं प्रगट सिंहसासन छे, तेना भावथी राजा अने तेनुं स्थानक राज्य स्फुरायमान थाय छे.
॥ १२९५ ॥ बली आनाज महिमाथी चलकता मणिसमूहथी जेम रोहणचल तेम विवेकगिरि मोटाइने

हे, साधर्मीओमां स्नेह राखे हे, उत्तम क्रियाओमां तुष्ट थाय हे, गुरुना दर्शनमां प्रीति राखे हे, अर्थो-
नी प्राप्तिओमां हर्षित थाय हे, व्रतभंगपर द्वेष करेहे, आचारना लापमां क्रोध करे हे, आगमना दाहु-
ओ प्रते रोष करे हे, निर्जराना उत्कर्षमां खुशी थाय हे, दरेक श्रुतपते अहंकार करे हे, उपसर्गोथी हस
हे, परीषद्हीने सहन करे हे, आगमोनी अवज्ञानो नाश करे हे, इंद्रिओना समूहने ठगे हे, कामचेष्टाप्रते
जुगुप्सा करे हे, भवभ्रमणथी क्षोभ पामे हे, मोक्षमार्गमां रमे हे, सुखशीलतानी हांसी करे हे, पासत्या-

तुष्यंति सदनुष्ठाने । प्रीयेते गुरुदर्शने ॥ हृष्यंत्यर्थोपवर्जनेषु । व्रतभंगं दिवंति च ॥ १२५१ ॥
आचारलोपे कुप्यंति । रुष्यंत्यागमशत्रुषु ॥ मायांति निर्जरोत्कर्षे । ऽहंकुर्वंति प्रतिश्रुते
॥ १२५३ ॥ स्मयेते चोपसर्गेभ्यो । वष्टुभ्यंति परीषद्वात् ॥ निगृह्यंत्यागमावज्ञां । वंचयंती-
द्वियव्रजम् ॥ १२५४ ॥ कामचेष्टां जुगुप्संते । प्रकुप्यंति नवव्रमात् ॥ रमंते निर्वृतेमार्गे ।
हसंति सुखशीलताम् ॥ १२५५ ॥ जद्विजंते श्लघाचारा-होचंति प्राच्यदुःकृतम् ॥ गहंते
स्कलितानां शीले । निंदंति नवसंभ्रमम् ॥ १२५६ ॥ इत्यादिमोहकार्याणि । दृश्यंते खट्वमी-
वपि ॥ नवता तत्कथं प्रोक्ता । मोहाद्यैरुज्झिता भ्रमी ॥ १२५७ ॥ सप्तभिः कुलकम् ॥
विमर्शो नोदितं वत्स । ज्ञेया मोहादयो ह्यमी ॥ मुनीनां बांधवाः शस्ता । अप्रशस्ताः पुन-
र्द्विषः ॥ १२५८ ॥ शस्तैरौदयिकैर्नारैः । क्षायोपशामिकैरिव ॥ नीयेते मुनयो ह्यूर्ध्व-मप्रश-

स्तैरथः पुनः ॥ १२५९ ॥

चारथी उद्वेग पामे हे, पूर्वनां दुष्कृतने दोषे हे, शीलमां भती स्वलताने गर्हे हे, तथा भवभ्रमणने निंदे हे,
इत्यादि मोहनां कार्यां आलोकोमां पण देखाय हे, तयारे हे मामाजी ! तसोए आ लोकोने मोहादिकोथी
राहित केम कथा ? ॥ १२६१ ॥ १२६२ ॥ १२६३ ॥ १२६४ ॥ १२६५ ॥ १२६६ ॥ १२६७ ॥ तयारे विमर्श
कहुं के, हे वत्स ! मुनिओ प्रत्ये अनुकूल एवा आ मोहादिकोने बांधवरूप जाणवा; अने प्रतिक्ल थाया,
॥ १२६८ ॥ औदयिक एवा अनुकूल भावोथी जाणे क्षायोपशामिक भावा-

जाय छे. ॥ १२७४ ॥ पछी घणां आवागमनोधी तेओ विवेकादिने जोता नथी, अने कदाच तेओ जुए छे, तो पण स्पृहासहित तेओ तेपर चडता नथी. ॥ १२७५ ॥ बली बीजा केदलाको तेपर चडया थका पण पोताना आत्माना शत्रु थया थका भवचक्रमां जाय छे, तथा बीजा केदलाको तो त्यां रखा थका पण शिखरने जोइ शकता नथी. ॥ १२७६ ॥ बली केदलाको शिथिल आशयवाला थया थका तेने जोइने पण तेपर चडता नथी; पण तेपर चडैला धन्य पुरुषो ते उत्तम जैन नगरने जुए छे. ॥ १२७७ ॥ आदली दुर्लभ सामग्रीधी मली शके एहुं छे सुंदर दर्शन जेनुं एहुं आ नगर मुक्ति माटे प्रयास करता

नत्वीकंते विवेकादिं । ततो नूगिगमागमैः कदाचिते ॥ प्रपश्यंति । नत्वारोहंति सरूपहाः ॥
॥ १२७८ ॥ आरूढा अपि यांत्यन्ये । नवचक्रे स्वशत्रवं ॥ तत्रस्थिता अपि परे । पश्ये-
युः शिखरं तु न ॥ १२७९ ॥ इद्वापि नाधिरोहंति । तदन्ये शिथिलाशयाः ॥ तदारूढाः पुन-
र्धन्या । जैनं पश्यंति सत्पुरम् ॥ १२८० ॥ इयहुर्वन्नसामग्री-जन्यसुंदरदर्शनम् ॥ पुरमे-
तत्सदानंदं । सुकृत्यर्थं प्रस्थितैर्जनैः ॥ १२८१ ॥ नैषां प्रयाणन्नंगाय । वासोऽपि विबुधावये ॥
रात्रिस्वापसमः शान्त-महामोहादिविदिषाम् ॥ १२८२ ॥ प्रकर्षः प्राह पश्यामि । मातु-
लेष्वपि विक्रियाम् ॥ महामोहादिनृपाल-जनितां नवचक्रवत् ॥ १२८३ ॥ विवेचिमेऽपि
मूर्ध्नि । यज्जिनानां दयस्थिताः ॥ स्वाध्यायेषु च रज्यंति । स्निह्यंति समधर्मसु ॥ १२८४ ॥

लोकोने हमेशां आनंद करना छे. ॥ १२७८ ॥ शान्त करेल छे महामोहादिक शत्रुओ जेओए एवा ते मोक्ष माटे प्रयाण करनाराओने रात्रिनिद्रा सरखो देवलोकमां पण वास होतो नथी. ॥ १२७९ ॥ तयारे प्रकर्ष कहुं के, हे मामाजी! तेओसां पण भवचक्रनी पेटे महामोहादिके करेली विक्रियाने हुं जोड छु. ॥ १२८० ॥ केमके, आ लोको पण लीन थया थका जिनेश्वरोना विबोमां मूर्ध्नि पासे छे, स्वाध्यायोमां खुशी थाय

गोचर थये थके, बीजी जगोए जवानुं मन थतुं नथी, केमके, मालतीनुं वन देखाये छते भमरो हुं
बीजी जगोए भमे छे ? ॥ १२६७ ॥ औषधिथी लेपाएल छे अंग जेओनुं एवा अप्रिना दगलामां रहे ॥
लाओनी पेदे, आ नगरने स्पशीने भवचक्रमां गएला एवा पण लोको दुःखी थता नथी. ॥ १२६८ ॥
वली विवेकाद्रिनुं आ महान् शिखर दोषोने नाश करनारुं तथा महामोहादिक शत्रुओने डच्चाटेने
करनारुं छे. ॥ १२६९ ॥ वली कदाच महामोहादिक शत्रुओ जो आ पर्वतपर आवी चडे, तो तेओने
मुनीश्वरो आ अप्रमत्तपणा रूपी शिखरथी गवडावी पाडे छे. ॥ १२७० ॥ आ पर्वतपरथी सद्भावना

स्पृष्टापि दुःखिनो नैनं । नवचक्रगता अपि ॥ नवंत्यौषधिलिप्तांगा । वह्निपुंजस्थिता इव
॥ १२६८ ॥ शिखरं च विवेकादे-रिदं दोषनिवर्हणम् ॥ महामोहादिशत्रूणा-मुच्चाटनकरं
परम् ॥ १२६९ ॥ कथंचिदगताः शैले । महामोहादिशत्रवः ॥ शिखरादप्रमत्तत्वा-द्व्योढ्यते
ऽस्मान्मुनीश्वरैः ॥ १२७० ॥ इतः सद्भावनायं न-मुक्तैर्ध्यानोरुगोदकैः ॥ सैन्यं दंदह्यते सर्वं
महामोहादिशत्रूणाम् ॥ १२७१ ॥ विद्यतेऽत्र करग्राह्यं । साम्यकष्यवताफलम् ॥ अथःस्थितै
र्यदास्वादः । स्वप्नोऽपि हि न दान्यते ॥ १२७२ ॥ निवेशितमिह प्रौढं । पुरं जैनं सुखावहम् ॥
पुण्यहीनैर्जनैरेत-द्रवचकेऽतिदुर्वज्रम् ॥ १२७३ ॥ कादेन नृयसा यांति । कुब्जास्मात्त्विक-
मानसे ॥ नवचक्रे ततो यांति । पुण्यहीनाः पुनर्जनाः ॥ १२७४ ॥

रूपी तोपोमांथी छुटेला ध्यानरूपी बलवान गोलाओ महामोहादिकोनां सर्व सैन्यने बाली नांखे
छे. ॥ १२७१ ॥ वली अहीं हाथेथी तोडी शकाय एवुं समतारूपी कल्पवल्लीनुं फल छे, के जे फलनो
स्वाद नीचे रहेला लोकोने स्वप्नमां पण मलतो नथी. ॥ १२७२ ॥ अहीं स्थापन करेछुं, विस्तीर्ण तथा
सुखोने धारण करनारुं एवुं आ जैन नगर, आ भवचक्रमां पुण्यहीनोने दुर्लभ छे. ॥ १२७३ ॥ पुण्यहीन
माणसो घणे काले केदलीक महेनते सात्त्विक चित्तमां जाय छे, पण फरीने पाछा त्यांथी भवचक्रमां

रनी पडे अंतर्दृष्टिधी जोह शकता नथी. ॥ १२५९ ॥ आ नगरमां रहेला लोकोनी दृष्टि ए आ विवे-
 कादि पडे छे; तथा आ सिद्धगिरिनी अहीं रहेली स्थिति चक्षुओपते सिद्धांजन सरखी लागे छे. ॥ १२६० ॥
 अहीं रहेला लोको आ नगरना प्रभावधी रमणीक छे, तथा ज्यारे तेओ आ विवेकना शिखरपर चडे
 छे, तयारे तो वली तेओ अत्यंत रमणिक थाय छे. ॥ १२६१ ॥ अहीं रहेला लोकोने ते जैन नगर पसंद
 पडे छे, पण डंटोने जेम सेलडी तेम बीजा भववासिओने ते नगर रुचतुं नथी. ॥ १२६२ ॥ चंद्रना
 किरणोमांथी अमृतने पीता एवा चकोरोनी पडे डंचा रहेला एवा पण ते पर्वतने जोता थका अहीं
 अन्नस्थानां विवेकादि-रेति दुगोचरं नृणाम् ॥ स्थितिरत्रास्य सिद्धे-दृष्टौ सिद्धांजनायते
 ॥ १२६७ ॥ अन्नस्थिता जना रम्याः । पुरस्यैवानुज्जावतः ॥ अतिरम्याः पुनस्तेस्यु-र्विवेक-
 शिखरं गताः ॥ १२६१ ॥ अन्नस्थितानां लोकानां । रोचते जैनसत्पुरुम् ॥ इक्षुयष्टिरिवोद्ग्राणां
 । नान्येषां नववासिनाम् ॥ १२६२ ॥ ऊर्ध्वस्थमपि पश्यंत-स्तन्मोदंतेऽत्र वासिनः ॥ चकोरा
 इव चंडस्य । पिवंतः किरणामृतम् ॥ १२६३ ॥ अयं गिरिः पुनर्धोर-दुःखनाशकरो नृणाम् ॥
 श्रिया गरिष्ठो दृष्टोऽपि । क्वारोहस्य तु संकथा ॥ १२६४ ॥ अन्नस्थिताः प्रपश्यंतो । नवचक्रं
 करस्थितम् ॥ जनारततो विरज्यंते । कूटकार्पाण्यादिव ॥ १२६५ ॥ अन्नस्थितानां स्त्रीवर्गः ।
 स्मशानघटिकाकृतिः ॥ स्मशानधूमसदृशी । ज्ञाति तत्प्रेमपद्धतिः ॥ १२६६ ॥ नान्यत्र प्रति-
 बंधः स्या-दस्मिन् दृष्टिपथंगते ॥ ब्रमति ब्रमरोऽन्यत्र । किं दृष्टे मायतीवने ॥ १२६७ ॥

रहैनारा लोको आनंद पासे छे. ॥ १२६३ ॥ दोभाधी गरिष्ठ एवो आ 'पर्वत दृष्टिगोचर थयो थको
 पण लोकोनां भयंकर दुःखोने नाश करनारो छे, तो पडी तेपर चडवाधी देता सुखनी तो वातजशी
 करवी ? ॥ १२६४ ॥ अहीं रहेला लोको भवचक्रने हृथेलीमां रहेला जेवुं जोता थका जूटा सिक्काधी जेम
 तेम तेथी विरक्त थाय छे. ॥ १२६५ ॥ अहीं रहेला लोकोने स्त्रीओनी समूह स्मशानघटिका सरखी
 लागे छे, तथा तेओना स्नेहनी पद्धति स्मशानना हुंवाडा सरखी लागे छे. ॥ १२६६ ॥ आ नगर दृष्टि-

નગર છે, વલી અહીં જે બહિરંગ લોકો રહેલા છે, અને જે સમાધાન નામનો મંડપ છે, તથા જે આ વેદિકા છે, વલી જે આ સિંહાસન છે, તેમ જે આ રાજા છે, તથા જે આ પરિવાર છે, તે સચલાનું સ્વરૂપ તમો મને કહો ? ત્યારે વિમર્શો કહું કે, જો એમ છે, તો તું ધ્યાન દેહને સાંમલ ॥ ૧૨૬૦ ॥ ૧૨૬૧ ॥ ૧૨૬૨ ॥ ૧૨૬૩ ॥ પર્વતના આધારમૂલ જે આ સાત્વિકાચિત્ત નામનું નગર છે, તેને તે કર્મપરિણામ રાજા પોતેજ ભોગવે છે. ॥ ૧૨૬૪ ॥ વલી તે નગરને શુભાશયાદિક બીજા મહાન રાજાઓ પળ ભોગવે, પણ મોહાદિક રાજાઓ તેને ભોગવી શકતા નથી. ॥ ૧૨૬૫ ॥ આ નગર જોકે ભવચક્રથી ઉત્પન્ન થયું છે, બહિરંગા જના યેડા. ॥ યઃ સમાધાનમંરુપઃ ॥ સા ચેયં વેદિકા યજ્ઞ. ॥ વિષ્ટરં યશ્ચ નૂપતિઃ ॥ ૧૨૬૬ ॥ યશ્ચાયં પરિવારોડસ્ય. ॥ તત્સર્વં મમ કીર્તય ॥ વિમર્શઃ પ્રાહ યદ્યેવં. ॥ શૃણુ તત્ પ્રણિયાનન્નાક્ ॥ ૧૨૬૭ ॥ ચતુર્ત્તિઃ કલાપકમ્ ॥ યદિદં પર્વતાધારઃ. ॥ પુરં સાત્વિકમાનસમ્ ॥ સ્વયમેવ નૂનકત્પેતત્. ॥ સ કર્મેપરિણામરાટ્ ॥ ૧૨૬૮ ॥ શુન્નાશયાદ્યૈરન્યૈરેત્ત્વ. ॥ નોજયેત્ત્વરૈર્નૃપૈઃ ॥ નટમુકત્યા ન દત્તે તુ. ॥ મહામોહાદિનૂનુજામ્ ॥ ૧૨૬૯ ॥ ઇદં હિ નવચક્રોત્થ-મપિ સર્વ શુણાસ્પદમ્ ॥ પંકોત્થમપિ કિં પદ્યં. ॥ મંદિરં ન શ્રિયો નૈવેત્ ॥ ૧૨૭૦ ॥ સુધામયમિદં સ્ફીતં. ॥ શીતગોરિવ મંડલમ્ ॥ અર્કવિંબમિવ ધ્વાતૈ-ર્મુક્તમેતદુપજ્ઞૈઃ ॥ ૧૨૭૧ ॥ શીતં ચંદનવચ્છાયા -ન્વિતં નંદનવૃક્ષવત્ ॥ મહેશ્વરવદુત્સર્ગ-વિલસત્સર્વમંગલમ્ ॥ ૧૨૭૨ ॥ યુગમમ્ ॥ ઇદં પર્યંતિ નાઽધન્યા. ॥ નિધાનમિવ નૂસ્થિતમ્ ॥ અંતર્દૃષ્ટયાતિવિમલ-માકાશસ્ફટિકોપમમ્ ॥ ૧૨૭૩ ॥

તોપણ સર્વ શુણોના સ્થાનકરૂપ છે કેમકે, કાદવમાંથી પળ ઉત્પન્ન થઈ, કમલ, શું લક્ષ્મીના મંદિર રૂપ ન થાય ? (અર્થાત્ થાયજ) ॥ ૧૨૭૪ ॥ વલી આ નગર ચંદ્રના મંડલની પેઠે અમૃતમય છે, તથા અંધકારોથી મુક્ત થઈલા સૂર્ય વિંબની પેઠે તે ઉપદ્રવોથી રહિત છે, ચંદનની પેઠે શીતલ છે, નંદન વૃક્ષની પેઠે હાયાવાલું છે તથા મહેશ્વરની હત્સંગમાં વિલાસ કરતા સર્વ મંગલોપવાલું છે, ॥ ૧૨૭૫ ॥ ૧૨૭૬ ॥ ૧૨૭૭ ॥ અતિ નિર્મલ તથા આકાશસ્ફટિક સરખા ઇવા આ નગરને નિર્ભાગી પ્રાણીઓ જમનિમાં રહેલા મંડા

जने तेओए दीटा. ॥ १२४३ ॥ ते राजाधिराज विशाल वेदिकां पर चढेला होता; तथा मोटा सिंहासन-
पर बढेला होता, घणा लोकोधी सेवाता होता, अने सज्जनोनां नेत्रोने (अमृत) सिंचता होता. ॥ १२४४ ॥
तेमने जोइने महा आनंदधी तरंगित थएलो प्रकर्ष, पछी मनमां किंचित् संशयवालो थया थको मामाने
कहेवा लाग्यो के, ॥ १२४५ ॥ अहो ! ज्यां आवा स्वामी हे ! आबो मंडप हे ! अने चक्षुओने आनंद
आपनारा आवा लोको हे ! ते आ जैन नगर रमणीक हे ! ॥ १२४६ ॥ वली जे आ विवेकरूपी पर्वत-
पर आवुं जैन नगर हे, ते पर्वत दोषोधी भरेला भवचक्रमां केम रह्यो हे ? तयारे विमर्श कहुं के, परमार्थ-

विशालवेदिकारूढः । प्रौढसिंहासनस्थितः ॥ सेवितो न्नुरियोकेन । नेत्रासेचनकः सताम्
॥ १२४४ ॥ ततः प्रकर्षस्तं दृष्ट्वा । महानंदतरंगितः ॥ मातुलं मानसे किंचि-च्वंशयातुरन्नापत
॥ १२४५ ॥ अहोरम्यं पुरं जैन-मिदं यत्रेदृशः प्रभुः ॥ इदृको मंनपो लोका-श्चेदृशा दृष्टिशर्मदाः
॥ १२४६ ॥ यत्रेदृशं विवेकाद्भौ । पुरं स न्नवचक्रके ॥ स्थितः कथं दोषपूर्णे । विमर्शोऽप्यब्रवीत्ततः ॥
॥ १२४७ ॥ चित्तवृत्तिमहाटव्या-मस्यसौ परमार्थतः ॥ नृपचारणे विद्वद्भि-र्नैवचक्रे निग-
द्यते ॥ १२४८ ॥ युग्मम् ॥ अस्ति येनात्र विस्तीर्णं । पुरं सात्विकमानसम् ॥ तत्र स्थितो
विवेकाद्भि-रुपचारस्ततः कृतः ॥ १२४९ ॥ प्रकर्षः प्राह यद्येवं । तदाधारोऽस्य यद्गिरः ॥
पुरं सात्विकचित्ताख्यं । तद्वत्ता ये बहिर्जनाः ॥ १२५० ॥ विवेकद्वैतो यश्चायं । विस्तीर्णं
शिखरं च यत् ॥ अप्रमत्तवमिह यत् । पुरं जैनं च सुंदरम् ॥ १२५१ ॥

थी तो आ पर्वत चित्तवृत्ति रुपी महान अदबीमां रहेलो हे, तोण उपचारधी तेने विद्वानो भवच-
क्रमां रहेलो कहे हे. ॥ १२४७ ॥ १२४८ ॥ जेथी अही सात्विक मानस नामनुं विस्तीर्ण नगर हे,
अने तेमां आ विवेकाद्भि रहेलो हे, तेथी उपचार कर्यां हे. ॥ १२४९ ॥ तयारे प्रकर्ष कहुं के, जो
एवं हे, तो आ पर्वतना आधारभूत जे सात्विक चित्त नामनुं नगर हे, तथा तेमां जे बाह्य लोको रहेला हे,
अने जे आ विवेक पर्वत हे, तथा जे आ अप्रमत्तव नामनुं विस्तीर्ण शिखर हे, तथा जे आ सुंदर जैन

वली एधोना ज्ञानावरणादिक सहित डिभरूपो नष्ट थयां छे, तथा सात मांहेला चार राजाओए तेओनी मित्राइ करी छे. ॥ १२३७ ॥ माटे एवी रीते ध्यानना योगथी भासुर थएली, तथा द्यांत थएल छे सर्व विकारो जेमांथी एवी ते महातमाओनी आ चित्तवृत्ति कोइक अलौकिक रीतेज दीपे छे. ॥ १२३८ ॥ तयारे प्रकर्ष कहुं के, हे मामाजी ! तमोए तो आ बहु सारं कर्तुं; केमके आलोकोने देखाडीने तमोए मारा नेत्रोमां सुधावृष्टि करी. ॥ १२३९ ॥ तोपण जे महाबलवान तथा सर्व प्राणीओ प्रते कृपालु एवा

पंचनिः कुलकम् ॥ नष्टानि भिन्नरूपाणि । ज्ञानाद्यावरणैः सह ॥ मैत्र्यं ययुर्नृपाश्चैषां ।
चत्वारः सप्तमध्याः ॥ १२३७ ॥ त्रास्वन्ती ध्यानयोगेन । चित्तवृत्तिः प्रज्ञासते ॥
ज्ञातसर्वविकारेय-मन्यैव हि महात्मनाम् ॥ १२३८ ॥ प्रकर्षः प्राह विहितं । नवता साधु
मातुल ॥ अमून दर्शयता नेत्रे । सुधावृष्टिः कृता मम ॥ १२३९ ॥ अद्यापि दर्शनीयोऽसौ ।
वर्णितो यो महाबलः ॥ स संतोषमहीपायः । कृपालुः सर्वदेहिषु ॥ १२४० ॥ विमर्शीः प्राह
विस्तीर्णो । दृश्यते योऽत्र मंडपः ॥ शुभचित्तसमाधानो । नाम्नात्र वसतां प्रियः ॥ १२४१ ॥
स संतोषमहीपायो । जानाम्यत्र नविष्यति ॥ प्रवेष्टव्यं तदत्रेति । प्रविष्टौ तौ शुभावापौ ॥
॥ १२४२ ॥ युगमम् ॥ तान्त्र्यां स मंन्पो दृष्टो । विश्वतापव्यप्रापहः ॥ राजकांतः स्थितो
दृष्टो । नृपस्तत्र चतुर्मुखः ॥ १२४३ ॥

संतोष सहित राजनुं तें वर्णन कर्तुं छे, तेने हजु मारे जोबो छे. ॥ १२४० ॥ तयारे विमर्शो कहुं के, अही
शुभ चित्त समाधान नामनो तथा अही वसता लोकोने प्रिय एवो जे आ विस्तीर्ण मंडप देखाय छे,
तेमां ते संतोष सहित राजा होओ, एम हुं जाणुं छुं, माटे आपणे तयां जनुं, एम कही शुभ आशयवाला
एवा तेओ बदे ते मंडपमां दाखल थया. ॥ १२४१ ॥ १२४२ ॥ पही तयां तेओए समस्त तापनी व्यथाने
नाश करनारा ते मंडपने जोयो, अने तेनी अंदर राजाओनी वच्चे बेठेला चार मुखवाला राजाधिरा-

કરેલ છે કલમષ જેઓણુ એવા સુનિઓણુ જોયા. ॥ ૧૨૨૯ ॥ પછી વિમર્શો કહું કે, જે લોકો
 અંતરંગ શ્રાવ્યોનો નાશ કરનારા છે તથા સર્વ જસ અને સ્થાવર પ્રાણીઓના બાંધવ રૂપ છે. તેઓ
 આ લોકો છે. ॥ ૧૨૩૦ ॥ વલી તેઓ અદત્તાદાન નહીં લેનારા, સત્ય વચનો બોલનારા, બ્રહ્મચર્ય પાલનાર,
 પોતાના અરીરમાં પળ સપૂહા વિનાના, મમતા રહિત, તથા નિર્ધારિત્રહીઓ છે. ॥ ૧૨૩૧ ॥ તેઓની
 ચિત્તવૃત્તિરૂપી મહા અઢવીમાં તે પ્રમત્તતા નામની નદી સ્ક્રાફ ગઈ છે, અને તેના ચિલાસરૂપી મેદાન
 તુરત ગલી ગયું છે, ચિત્ત વિશ્લેષરૂપી મંડપ ખાંગી ગયો છે, તુળા નામની વેદિકા સઘલી પડી આસહી
 વિમર્શો પ્રાહ તે હોતે । લોકો યેડતર્ધિષહિદઃ ઋતનાં સ્થાવરાણાં ચ ॥ બાંધવાઃ સર્વદેહિનામ્
 ॥ ૧૨૩૨ ॥ નાડકપ્રાહિણઃ સત્ય-વાચોડમી બ્રહ્મચારિણઃ ॥ નિરીહાઃ સ્વશરીરેડપિ । નિર્મમા
 નિઃપરિગ્રહાઃ ॥ ૧૨૩૩ ॥ ચિત્તવૃત્તિમાહાટવ્યા-મતેષાં પ્રમત્તતા ॥ શુષ્કાનદી તદિલાસ-પુલિનં
 ગલિતં દુતમ્ ॥ ૧૨૩૪ ॥ નમ્રદ્વ ચિત્તવિક્ષેપ-મંરુપઃ પતિતાડસ્ત્રિલા ॥ તુળાસ્યા વેદિકા
 નષ્ટં । વિપર્યાસાશ્યવિષ્ટરમ્ ॥ ૧૨૩૫ ॥ મહામોહનૃપો લીનઃ । શીર્ષાડવિદ્યાંગયષ્ટિકઃ ॥
 હતો મિષ્ટ્યાત્વવેતાલ-સ્તપ્તૈતરંગકેસરી ॥ ૧૨૩૬ ॥ ત્રિજો દેષગર્જેડોપિ । વિદીર્ષો મકર-
 ધ્વજઃ ॥ ત્રજ્ઞાટિતશ્ચ વિષયા-ત્રિલાષસ્તપ્રિયા હતાઃ ॥ ૧૨૩૭ ॥ વિહિંસિતો હાસન્નટો ।
 જુગપ્સાચારતિઃ ક્રુતે ॥ ત્રયશોકૌ વિદલિતૌ । નષ્ટા દુષ્ટાશ્યાદયાઃ ॥ ૧૨૩૮ ॥

ગઈ છે, વિપર્યાસ નામનું સિંહાસન નષ્ટ થયું છે, સોલ્હરં થયેલ છે અવિચારૂપી અંગ જેવું એવો મોહ
 રાજા હુલ્લ થયો છે, તેમ તેઓણુ મિથ્યાત્વરૂપી વેતાલને અને રાગકેસરીને હપ્પયો છે, દેષગર્જેડને પળ
 મેચો છે, કામદેવને દીર્ઘ કર્યો છે, વિષયાભિલાષને હઢાવી દીધો છે, તેઓની સ્ત્રીઓને મારી છે,
 હાસરૂપી સુખદનો ઘાત કર્યો છે, જુગપ્સા અને અરતિને હળી છે, મય અને શોકને દલી નાશ્યા છે,
 તથા દુષ્ટાશ્યાદિકોને તેઓણુ નષ્ટ કર્યો છે. ॥ ૧૨૩૯ ॥ ૧૨૪૦ ॥ ૧૨૪૧ ॥ ૧૨૪૨ ॥ ૧૨૪૩ ॥ ૧૨૪૪ ॥ ૧૨૪૫ ॥ ૧૨૪૬ ॥

अने पापरूप आखोवाला एवा नास्तिक दर्शनने धंडितोए हमेशां तजवुं ॥१२२२॥ वली जे सीमांसको सर्वज्ञने तिरस्कारिने वेदीने प्रमाणरूप माने छे, तेओए पण तत्वथी मुक्ति जाणी नथी. ॥१२२३॥ मादे आ सर्व भूमिपर रहेला लोको मोक्षमार्गने जोह शकता नथी; अने जेओ अप्रमत्तत्तारूपी शिखर पर रहेला छे, तेओ ते मोक्षमार्गने जुए छे. ॥१२२४॥ ते मिथ्यादर्शनथी अस्त थएला भवचक्रमां रहेला लोको आ विवेकरूपी पर्वतना शिखर पर रहेला लोकानी पेटे निस्पृह के, निष्पापीओ नथी. ॥१२२५॥

अतिदुष्टाशयकरं । छिष्टसत्त्वविंचितितम् ॥ पापश्रुतं सदा धीरैर्वर्ज्यं नास्तिकदर्शनम् ॥ १२२६ ॥
 ये सर्वज्ञं निराकृत्य । वेदप्रामाण्यमाश्रिताः ॥ निर्वृत्तिस्तत्त्वतोऽग्नीष्टा । न तैर्मीमांसकैरपि ॥ १२२७ ॥
 नूमिष्टास्तदिमे सर्वे । न मुक्तिपथदर्शिनः ॥ अप्रमत्तत्वशिखर--स्थितास्तद्दर्शिनो जनाः ॥ १२२८ ॥
 तन्मिथ्यादर्शनप्रस्ता--नवचक्रस्थिता जनाः ॥ तादृशा नास्मिन्नस्था । निस्पृहा धृतकल्मषाः ॥ १२२९ ॥
 प्रकर्षः प्राह तदिदं । नवचक्रस्य दर्शनम् ॥ महाहास्यकरं सिद्धं । नात्रास्माद्वांछितं फलम् ॥ १२३० ॥
 संतोषदर्शनायावा--मागतौ स न वीक्षितः ॥ न च तत्सहिता लोका--स्तत्तान् दर्शय सांप्रतम् ॥ १२३१ ॥
 विमर्शः प्राह शिखरे । जैनं पुर-मिहस्थितम् ॥ तद्यावोऽत्र यथा सुख्य । दिदृक्षा तव दूर्यते ॥ १२३२ ॥
 एवमस्त्विति तेनो-क्ते । तौ तत्र नगरे गतौ ॥ दृष्टाद्वच मुनयस्तत्र । तपोनिर्धूतकल्मषाः ॥ १२३३ ॥

त्यारे प्रकर्षे कहुं के आ भवचक्रनुं दर्शन तो महा हास्यकारक सिद्ध थयुं, तेमांथी कह वांछित फल मले तेंवुं नथी. ॥१२२६॥ वली आपणे तो अहीं संतोषने जोवा मादे आव्या छीए, पण ते तो हजु देखायो नही; अने ते संतोषवाला लोकोने पण दीठा नही; मादे ते हवे तमो देखाडो? ॥१२२७॥ तयारे विमर्श कहुं के, आ शिखरपर जैननगर रहेछुं छे मादे चालो? त्यां जइए; के जेथी तारी मुख्य जोवानी इच्छा संपूर्ण थाय ॥१२२८॥ तयारे प्रकर्षे कहुं के, बहुत साखें पडी तेओ बने ते नगरमां गया; अने त्यां तेओए तपथी दूर

आश्रय, षण्ध, संवर, निर्जरा, अने मोक्ष ए सात तत्त्वो जाणवार्तं ॥ १२१४ ॥ ते तत्त्वोनुं ज्ञान, श्रद्धा, अने
 सर्वथा प्रकारे त्याग ए त्रणे मोक्षना मार्ग छे; तेओमांथी जो एक पण न होय तो त्यां सुधि मोक्ष थतो नथी.
 ॥ १२१५ ॥ आ जिन दर्शनमां विधि मार्ग अने निषेध मार्गनो विरोध नथी, तथा ते दर्शन, कष, छेद, अने ताप-
 रूप परीक्षार्थी शुद्ध थएलुं छे ॥ १२१६ ॥ अनंत पर्यायोए करीने भरेलुं द्रव्य छे; अने ते द्रव्यनुं लक्षण सत्ता छे
 तथा ते सत्ता उत्पाद, धाव्य अने व्ययरूप छे ॥ १२१७ ॥ प्रत्यक्ष अने परोक्ष एवी रीतनां वे प्रमाणो जैन
 दर्शनमां छे, एवी रीते दिग्दर्शन मात्र जैन दर्शननुं स्वरूप कलुं; केमके, तेमां प्रमाण नयनो विस्तार तो
 ज्ञानमेतत्तथा श्रद्धा । संगत्यागश्च सर्वथा ॥ त्रयं मोक्षपथो ह्येष । सिद्धिर्नैकतरात्यये ॥ १२१८ ॥
 नास्मिन् विधिनिषेधानां विरोधो जैनदर्शने ॥ शुद्धं होतत्कषज्ञेद-तापवहक्षणकोटिभिः ॥ १२१९ ॥
 अनंतपर्ययोपेतं प्रमेयं द्रव्यमिष्यते ॥ सत्ता तद्वहक्षणं साचो-त्पादधौव्यव्ययात्मिका ॥ १२२० ॥
 प्रत्यक्षं च परोक्षं च । दे प्रमाणे जिनागमे ॥ दिगियं दुरतरो ह्यत्र ॥ प्रमाणनय विस्तरः ॥ १२२१ ॥
 चत्वारो वादिनोऽत्राद्या-स्तत्त्वतो मुक्त्यवेदिनः ॥ आत्मानं ते यद्विहंति । नित्यं वा सर्वथा
 कृषि ॥ १२२२ ॥ न च नित्यैकरूपस्य । सर्वगत्वेन युज्यते ॥ आत्मनो गमनं मुक्तौ । नष्टः
 त्वान्नश्वरस्य च ॥ १२२३ ॥ तस्मात्तपस्विनो ह्येतो मुक्तिमार्गं न जानते ॥ मोक्षो लोकायतानां
 तु । नीविमोक्षो हि योषिताम् ॥ १२२४ ॥

दुरतर छे ॥ १२१८ ॥ हवे उपर कहेला वादिओमांथी पहेला चार तो तत्त्वधी मोक्षने जाणनारा नथी;
 केमके, तेओ आत्माने सर्वथा प्रकारे नित्य अथवा सर्वथा प्रकारे क्षायि माने छे ॥ १२१९ ॥ वली नित्यै-
 करूप आत्माने सर्व व्यापकपणाथी अने नश्वर आत्माने नष्टपणाथी मोक्ष गमन होइ शकतुं नथी.
 ॥ १२२० ॥ तेथी ते विचारआओ मोक्ष मार्गने जाणता नथी, तथा नास्तिकोनो तो स्त्रीआना कटिवंध-
 नलो जे मोक्ष, तेज मोक्ष छे ! ॥ १२२१ ॥ माटे अति दुष्ट आश्रयाने करनारा, तथा दूष्ट प्राणीओए चितवेला

ધ્યાને છે. ॥ ૧૨૦૬ ॥ તેઓ ફક્ત પ્રત્યક્ષ પ્રમાણને જ માને છે, તથા ચાર ભૂતને જ તત્ત્વ માને છે; અને આ
 ચારેના એકઠા મલવાથી વિષય, ઈન્દ્રિય, અને દેહ થાય છે. ॥ ૧૨૦૭ ॥ જેમ મદિરાના (પિષ્ટાદિક)
 અંગોથી મદ થાય છે, તેમ તે ચારે ભૂતોથી ચૈતન્ય શક્તિ થાય છે; जीवો જલના પરપોટા સરખા છે,
 કામ શિવાય બીજો પુરુષાર્થ નથી. ॥ ૧૨૦૮ ॥ હતી વસતુની હાની કરવી અને અહતી વસતુની કલપના કર-
 વી એવી રીતના દોષના સંભવથી ભૂતો શિવાય બીજું કોઈ હતકુદ્ધ તત્ત્વ નથી, એવી રીતનો નાસ્તિકોનો
 મત છે. ॥ ૧૨૦૯ ॥ વલી મીમાંસકો એમ કહે છે કે, વેદ પાઠ પૂર્વક ધર્મને જાણવાનો ફ્હલા કરવી,
 માનં પ્રત્યક્ષ મેવૈષાં । તત્ત્વં જ્ઞાતવતુષ્ટયમ્ ॥ વિષયેન્દ્રિયેદ્દેહાલ્યા । સમુદાયેસ્ય જાયતે ॥
 ॥ ૧૨૦૯ ॥ ચૈતન્યં જાયતે તેન્યો । મદ્યાગેન્યો મદો યથા ॥ જલબુદ્ધવલ્લીવાઃ । પુમર્થો
 ન સ્મરાદૃતે ॥ ૧૨૧૦ ॥ દૃષ્ટ્વાન્યપદૃષ્ટાર્થ-કલ્પનાદોષસંજવાત્ ॥ ન જ્ઞાતેન્યઃ પરં તત્ત્વ-મિ-
 ત્તિલોકાયતસ્થિતિઃ ॥ ૧૨૧૧ ॥ મીમાંસકાઃ પુનઃ પ્રાહુ-વેદપાઠાદનંતરમ્ ॥ કર્તવ્યા ધર્મજિજ્ઞાસા ॥
 તન્નિમિત્તં ચ ચોદના ॥ ૧૨૧૨ ॥ સા ચ પ્રવર્તકે વાક્યધર્મસ્તનૈવ લક્ષ્યતે ॥ અન્નાવાદ્યતુદોષાણાં
 તત્પ્રામાણ્યં हि निश्चयम् ॥ ૧૨૧૩ ॥ પ્રત્યક્ષમનુમાનં ચો-પમાનં જ્ઞાત્વ એવ ચ ॥
 અર્થાપત્તિરન્નાવશ્ચ । ષટ્ પ્રમાણાનિ જૈમનેઃ ॥ ૧૨૧૪ ॥ અપ્રમત્તત્ત્વશિખરે । વિવેકાદિઃ સ્થિ-
 તા અમી ॥ જૈનાસ્તુ વક્ત્રસમન્યંતે । મુક્તિમાર્ગમિમં શુન્નમ્ ॥ ૧૨૧૫ ॥ જીવાજીવાશ્રવા બંધઃ ।
 સંવરો નિર્જેરા તથા ॥ મોહશ્ચ રસ તત્વાનિ । દ્રેયાનિ હિંતમિહતા ॥ ૧૨૧૬ ॥
 અને તેને માટે પ્રેરણા છે. ॥ ૧૨૧૭ ॥ અને તે પ્રેરણા પ્રવર્તક વાક્ય છે, અને તેથી જ ધર્મ જણાય છે, અને
 વક્તુ દોષોના અભાવથી તે (વેદ વચન) નિશ્ચલ પ્રમાણરૂપ છે. ॥ ૧૨૧૮ ॥ તે મીમાંસકોના મતમાં
 પ્રત્યક્ષ, અનુમાન, હપમાન, જ્ઞાત્વ, અર્થાપત્તિ અને અભાવ એ છ પ્રમાણો છે. ॥ ૧૨૧૯ ॥ વલી
 હે વત્સ ! વિવેકરૂપી પર્વતના અપ્રમત્તપણારૂપી (સાતમા ગુણધારૂપી) શિખર પર રહેલા આ જૈનો
 તો નીચે પ્રમાણે શુભ એવો મુક્તિમાર્ગ માને છે. ॥ ૧૨૨૦ ॥ પોતાનું હિંત ફ્હલનાર પ્રાણીય જીવ, અજીવ

સૌત્રાંતિક, યોગાચાર, તથા માધ્યમિક પુ ચાર પ્રકારનાં બૌદ્ધો છે, તેઓમાં વૈભાવિકો એમ કહે છે કે, વસ્તુ ક્ષણિક છે, તેમાં પુદ્ગલને જે હત્પત્ત કરે છે તે જાતિ છે, તેને સ્થાપનાર સ્થિતિ છે, તેને જર્જરિત કરનાર જરા છે, અને તેને નષ્ટ કરનાર નાશ છે. ॥૧૧૯૯॥ ૧૨૦૦ ॥ વિજ્ઞાન, રૂપ, સંજ્ઞા, સંસ્કાર અને વેદના નામના પાંચ સ્કંધો સૌત્રાંતિકોણ પરલોકગામિને (દુઃસ્વરૂપ) કહેલા છે. ॥ ૧૨૦૧ ॥ સંસ્કારોનો સમૂહ ક્ષણિક છે, તેઓનું સ્વલક્ષણ પારમાર્થિક છે; શબ્દાર્થરૂપ અન્યાપોહ છે, તથા સંતાનનો જે વિષેદ થવો તે મોક્ષ કહેવાય છે. ॥ ૧૨૦૨ ॥ યોગાચારના મતમાં સર્વ જગત સ્વરેખર વિજ્ઞાનથી ક્ષણિક હિ વસ્તુ જાતિ-ર્જનયતિ તત્સ્થાપિકા સ્થિતિર્જવતિ।જર્જરયતિ ચ જરા । તન્નાશો નાશાયતિ પુજ્જલકમ્ ॥ ૧૨૦૩ ॥ યુગમમ્ ॥ વિજ્ઞાનરૂપસંજ્ઞાઃ । સંસ્કારોવેદનેતિ ચાત્તિમતાઃ પરલોકગામિનો હિ । સ્કંધાઃ સૌત્રાંતિકૈર્નાન્ના ॥ ૧૨૦૪ ॥ ક્ષણિકઃ સંસ્કારગણઃ । સ્વલક્ષણં પારમાર્થિકં તેષામ્।શબ્દાર્થોઽન્યાપોહોમોક્ષઃ સંતાનવિષેદઃ ॥ ૧૨૦૫ ॥ યોગાચારમતે સ્વલુ ઋવનં વિજ્ઞાનવિલસિતં સર્વં।વાહ્યોર્થઃ સાંવૃત્તિકઃ । પ્રકાશતે વાસનાજાલાત્ ॥ ૧૨૦૬ ॥ નીલાદિવારસનાગૃહ--માલયવિજ્ઞાનમત્તિમતં તૈદ્રચ।તત્સંશુધ્ધિર્મુક્તિઃ । પ્રવૃત્તિવિજ્ઞાનતતિરૂપા ॥ ૧૨૦૭ ॥ માધ્યમિકમતે સર્વે । સ્વપ્નાન્તં માનમેયધીર્મિથ્યા।શૂન્યત્વદ્વા મુક્તિ--સ્તદર્ધમેવાશ્વિલોઽન્યાસઃ ॥ ૧૨૦૮ ॥ લોકાયતૈઃ પુનર્મુક્તિ--નગરી નગરીયસી।મન્યતે પુણ્યપાપાદિ--રજ્ઞાવં તે હિ મેનિરે ॥ ૧૨૦૯ ॥

વિલાસિત થયું છે; તથા સાંવૃત્તિક एवોં બાહ્ય અર્થ વાસનાજાલથી પ્રકાશિત થાય છે. ॥ ૧૨૦૩ ॥ નીલાદિક વાસનાના ગૃહને તેઓણ આલય વિજ્ઞાન માનેલું છે, અને તેની શુદ્ધિ તે પ્રવૃત્તિ વિજ્ઞાનની ઐષિ રૂપ મુક્તિ માનેલી છે. ॥ ૧૨૦૪ ॥ માધ્યમિકોનાં મતમાં સ્વલુ સ્વપ્ન સ્વરૂપ છે, તથા પ્રમાણ અને પ્રમેયનો બુદ્ધિ ક્રોકટ છે; તથા શૂન્યપણાની દૃષ્ટિથી મોક્ષ થાય છે, અને તે માદેજ આ સ્વલો અભ્યાસ છે. ૧૨૦૫ ॥ લોકાયતો एदले નાસિતકો મહાન મોક્ષ નગરને માનતા નથી; તથા તેઓ પુણ્ય પાપાદિકનો અમાવ

तत्त्व हे. ॥ ११९१ ॥ ते बुद्धिथी स्वप्नमां व्याघ्रादिकना मानने करनारो अहंकार थाय हे; तथा मन बुद्धि
अने कर्मना भेदथी अर्गीयार इंद्रियो ते अहंकारथी उत्पन्न थाय हे. ॥ ११९२ ॥ त्वचा, जीह्वा, नासिका
चक्षु अने कर्ण ए पांच बुद्धीद्रिओ हे, तथा वचन, हाथ, शुदाहार, लिंग, अने पण ए पांच कर्मेन्द्रिओ
हे. ॥ ११९३ ॥ अने ते तमोघनथी अत्यंत सूक्ष्म एवा स्पर्श, रस, रूप, गंध, अने शब्दरूप पांच तन्मा-
त्राओ थाय हे. ॥ ११९४ ॥ अने ते तन्मात्राओथी पंचभुतो थाय हे; आ सर्व चोवीस तत्त्व रूप

अद्वंकारो जवत्यस्मात् । स्वप्ने व्याघ्रादिमानकृत् ॥ एकादशोऽप्याण्यस्मान्मनोवीकर्मनेदतः
॥ ११९५ ॥ जीह्वाघ्राणश्चक्षुश्चोत्रा-ण्याहुर्बुद्धीन्द्रियाणि वै ॥ वाक् पाणीपायूपस्थाङ्गिन् । पंच
कर्मेन्द्रियाणि च ॥ ११९६ ॥ स्पर्शो रसश्च रूपं च । गंधः शब्द स्तथात्यणुः ॥ स्युस्तन्मात्राणि
पंचैव । तत एव तमोघनात् ॥ ११९७ ॥ तेन्यश्च पंच जूतानि । प्रपंचः प्राकृतो ह्ययम् ॥
चतुर्विंशतितत्वात्मा । गुमानन्यो निरंजनः ॥ ११९८ ॥ जोगार्थं प्रकृतेः पुंसा । योऽं
पंचवयोरिव विनोपमानं त्रीण्येव । प्रमाणा नि च ते जगुः ॥ ११९९ ॥ सां-
ख्यदर्शनसंक्षेपः । प्रोक्तोऽयमथ वर्ण्यते ॥ बौद्धानां दर्शनं प्रोचु-र्दादशायतनानि ते ॥
॥ ११९७ ॥ पंचेन्द्रियाणि शब्दाद्याः । पंच स्वांतं सुखादयः ॥ धर्माश्चेति प्रमाणे द्वे । प्रत्यक्षं
तैगिकं तथा ॥ ११९८ ॥ वैज्ञानिकसौत्रांतिक—योगाचाराश्च माध्यमिकनामा ॥ बौद्धश्चतु

र्विधाः स्युः । प्राहुर्वैज्ञानिकास्तत्र ॥ ११९९ ॥

प्रपंच प्रकृतिनो हे; अने पचाससुं निरंजन गुरुष नामनुं तत्त्व हे ॥ ११९९ ॥ भोगोने माटे
पंचु अने अंघनी पेठे, प्रकृतिनो गुरुष साथे योग थाय हे; तथा ते सांख्योए उपमान विना ज्ञान
प्रमाणो कहेलां हे. ॥ ११९६ ॥ एकी रीते सांख्य दर्शननुं स्वरूप संक्षेपथी कलुं; हवे बौद्ध दर्शननुं स्वरूप
वर्णवाय हे, ते बौद्धो बार आयतनो माने हे. ॥ ११९७ ॥ पांच इंद्रियो, शब्दादिक पांच विषयो, मन
अने सुखादिक धर्मो ए बार आयतनो हे; तथा प्रत्यक्ष अने तैगिक ए वे प्रमाणो हे. ॥ ११९८ ॥ वैभाषिक,

૧૧૮૧ ॥ ૧૧૮૨ ॥ ૧૧૮૩ ॥ ઉત્ત્વેપણ, અંવક્ષેપણ, આકુંચન, પ્રસારણ, તથા
 ગમન ૫ પાંચ કર્મો કહેલાં છે. ॥ ૧૧૮૪ ॥ પર, અને અપર નામનું સામાન્ય એ પ્રકારનું છે, તેમાં દ્રવ્યત્વા-
 દિકરૂપ અપર સામાન્ય વ્યાપ્ય છે, અને સત્તાદિકરૂપ પર સામાન્ય વ્યાપક છે. ॥ ૧૧૮૫ ॥ અંત્ય પૃથા
 વિશેષને નિત્ય દ્રવ્યની વ્યાવૃત્તિના કારણરૂપ માનેલ છે. જોહાણી વસ્તુનો જે સંબંધ તેને સમવાય
 કહેલો છે. ॥ ૧૧૮૬ ॥ વહી આ મતમાં પ્રત્યક્ષ અને લૈંગિક નામનાં એ પ્રમાણો કહેલાં છે; ૫વી રીતે
 જત્કેપણે તથાવક્ષે—પણમાકુંચન તથા ૧ પ્રસારણે ચ ગમનાંપંચ કર્મોણ્યકીર્તયન્ત ॥ ૧૧૮૭ ॥
 સામાન્યં ક્વિવિધં પ્રોક્તં ॥ પરમેકં તથા ૨ પરમ્ ॥ ૩ ॥ દ્રવ્યત્વાદ્યપરં વ્યાપ્યં સત્તાદિ વ્યાપકં પરમ્ ॥ ૧૧૮૮ ॥
 વિશેષોંત્યઃ સ્મૃતો નિત્યં—દ્રવ્યવ્યાવૃત્તિકારણમ્ ॥ સંબંધો યુત્તસિદ્ધાનાં ૧ સમવાયઃ પ્રકીર્તિતઃ ॥
 ॥ ૧૧૮૯ ॥ દે પ્રમાણે મતે ચાસ્ય ૧ પ્રત્યક્ષ લૈંગિક તથા ૨ વૈશેષિકમતસ્યાયં ૧ સમાસાર્થઃ
 પ્રકીર્તિતઃ ॥ ૧૧૯૦ ॥ સાંખ્યાઃ પ્રાહુઃ શિવં ગહે—પંચવિંશતિતત્ત્વવિત્ ॥ સત્ત્વં રજસ્તમશ્ચે
 તિ ૧ ગુણસ્તત્ર ત્રયઃ સ્મૃતાઃ ॥ ૧૧૯૧ ॥ પ્રસાદલાઘવાદ્દેષા—સ્તંગપ્રસવસંમદાઃ ॥ સત્ત્વકાર્યા
 શિ સંતાપ—સ્તંજોદેશાવિશેષણમ્ ॥ ૧૧૯૨ ॥ અપદેષશ્ચ નેદશ્ચ ૧ કાર્યાણિ રજસો જગુઃ
 ત્તમઃકાર્યાણિ રૌદ્રત્વં ૧ સાદનાં દૈન્યગૌરવે ॥ ૧૧૯૩ ॥ ॥ યુગમમ્ ॥ પ્રકૃતિઃ સમતાવસ્થાઃ
 પ્રોક્તસ્યૈષાં તતો મદાન્ ૧ સગુણાષ્ટકસંપન્ન—બુદ્ધિત્વાનિધો મતઃ ॥ ૧૧૯૪ ॥

વૈશેષિક મતનું આ સંક્ષિપ્ત સ્વરૂપ કહ્યું. ॥ ૧૧૮૭ ॥ સાંખ્યો કહે છે કે, પર્ચીસ તત્ત્વને જાણનારો મોક્ષે
 જાય; તેમાં સત્ત્વ, રજઃ, અને તમઃ ૫ ત્રણ ગુણો છે. ॥ ૧૧૮૮ ॥ પ્રસાદ, લાઘવ, અદ્વેષ, અસંગ, પ્રસન્ન,
 અને હર્ષ ૫ સત્ત્વગુણનાં કાર્યો છે; સંતાપ, સ્તંભ, હ્રદય, અવિશેષણ, અપદેષ, અને ભેદ ૫ રજોગુણનાં
 કાર્યો છે; તથા રૌદ્રપણું, સાદના, દીનતા અને ગૌરવ ૫ તમોગુણનાં કાર્યો છે. ॥ ૧૧૮૯ ॥ ૧૧૯૦ ॥
 તે ત્રણ ગુણોની જે સ્વભાવસ્થા તેનું નામ પ્રકૃતિ છે; અને આઠ ગુણો ૫ કરીને યુક્ત ૫ બુદ્ધિ નામનું

व्याप्यनास्मारोपमां व्यापकतुं जे जोडाण तेने आठसुं तर्क तत्त्व कहेलुं छे. तथा निश्चयरूप जे ज्ञान, तेने निर्णय नामतुं नवसुं तत्त्व कहेलुं छे. ॥ ११७६ ॥ जाणवानी इच्छाधी शिष्याचार्य वच्चे जे वार्तालाप तेनु नाम दशसुं तत्त्ववाद, जितवानी इच्छाधी करेलो जे वार्तालाप तेनु नाम अग्यारसुं तत्त्वजल्प तथा । स्वपक्षनी स्थापना विनानो जे वार्तालाप, तेने बारसुं वितंडा नामतुं तत्त्व कहेलुं छे. ॥ ११७७ ॥ असिद्ध आदिक हेत्वाभास नामतुं तेरसुं तत्त्व छे, तथा आकृतना दूषणरूप जूठा उत्तरवाहुं छल नामतुं चौदसुं तत्त्व छे, अने उत्कर्ष, तथा साम्यादिकरूप तर्को व्याप्यसमारोपे ॥ व्यापकस्य प्रसंजनम् ॥ अवधारणरूपं चाज्ञानं निर्णय उच्यते ॥ ११७८ ॥ बुभुत्सया कथा वादो । जल्पश्च विजिगीषया ॥ स्वपक्षस्थापनाहीना । वितंता परिकीर्तिता ॥ ११७९ ॥ हेत्वान्नासा असिद्धाद्या-द्वल्लमाकृतदूषणम् ॥ असङ्गतोच्चरं जातिः ॥ सा चोत्कर्षसमादिका ॥ ११८० ॥ पराजयस्य हेतुश्च । निग्रहस्थानमिष्यते ॥ नैयायिकपदार्थानां । समासोऽयं प्रकीर्तितः ॥ ११८१ ॥ इयं गुणस्तथा कर्म । सामान्यं च विशेषयुक् ॥ समावायश्च षू ज्ञावा । वैशेषिकनये स्मृताः ॥ ११८२ ॥ नूरापोऽग्निर्मरुद्ध्योम । कावो दिगसुमान्मनः ॥ नव इव्याण्यमुन्याहु । गुणा रूपं रसस्तथा ॥ ११८३ ॥ गंधः स्पर्शश्च संख्या च । परिमाणं पृथक्त्वयुक् ॥ संयोगश्च विज्ञागश्च । परत्वं चापरत्वयुक् ॥ ११८४ ॥ संस्कारधर्माधर्मोऽज्ञा । मुख्यतनाकबुद्धयः ॥ द्वेषो गुरुत्वइव्यत्वेरनेहः शब्दस्तथेत्यमी ॥ ११८५ ॥

जाति नामतुं पंदरसुं तत्त्व छे. ॥ ११७८ ॥ पराजयना हेतुरूप एतुं निग्रहस्थान नामतुं दोलसुं तत्त्व छे, एवी रीते नैयायिकोना पदार्थानुं स्वरूप कहुं. ॥ ११७९ ॥ इव्य, गुण, कर्म, सामान्य, विशेष, अने सम-वाय नामनां छ तत्त्वो वैशेषिक मतनां छे. ॥ ११८० ॥ पृथ्वी, पाणी, अग्नि, वायु, आकाश, काल, दिशा आत्मा अने मन ए नवद्रव्यो छे, रूप, रस, गंध, स्पर्श, संख्या परिमाण, पृथक्त्व, संयोग, विभाग, परत्व, अपरत्व संस्कार, धर्म, अधर्म, इच्छा, सुख, यत्न, दुःख, बुद्धि, द्वेष, गुरुत्व, द्रव्यत्व, रनेह अने शब्द

પૂર્વવત્, શેષવત્, તથા દૃષ્ટ સામાન્ય, ए प्रण प्रकारनुं अनुमान प्रमाण छे; तेमां पूर्ववत् एतले कारणथी
 कार्यनुं अनुमान, शेषवत् एतले कार्यथी कारणनुं अनुमान, दृष्ट सामान्य एतले एक जगोपथी बीजी
 जगोए गमनादिकनुं अनुमान जाणवुं ॥ ११७० ॥ जेम मेवना घटादोपथी वृष्टि थयो एवું जे अनुमान थाय
 तेने पूर्ववत् जाणवું; तथा नदीमां आवेला पूरना भेदथी (उपरवास) वृष्टि थइ, (एम जे जाणवું)
 तेने शेषवत् अनुमान जाणवું; तथा जुदी दिशाए जवाथी सूर्यनी जेम गति जणाय छे, तेम पुरुषांत-
 रमां जे गति जाणवी, तेने दृष्टसामान्य नामनुं श्रीजुं अनुमान जाणवું ॥ ११७१ ॥ संश्लिना संबंधनी
 आश्रयभूत एवी जे संज्ञा तेने त્રીजुं उपमान प्रमाण कहेलું छे; तथा यथार्थवक्तानो जे उपदेश तेनुं नाम
 पूर्ववत् शेषवच्चैव । दृष्टं सामान्यतश्च तत् ॥ हेतोः कार्यस्य कार्याच्च । हेतोरन्यस्य चान्यतः
 ॥ ११७० ॥ यथा मेघोन्नतेर्वृष्टिर्ना विष्यत्यनुमीयते ॥ पूरनेदाच्च जाता साऽन्यदिग्मात्तेर्गती-
 रवौ ॥ ११७१ ॥ उपमानं स्मृतं संज्ञा-संज्ञिसंबंधसंगतिः ॥ आपोपदेशः शब्दश्च । मान-
 मेतच्चतुर्विधम् ॥ ११७२ ॥ आत्मदेहद्विद्विस्वांत । धीदोषार्थप्रवृत्तयः ॥ प्रेत्यन्नावः फलं दुःखं ।
 प्रमेयं मुक्तिरेव च ॥ ११७३ ॥ संशयः कीर्तितं ज्ञानं । विरुद्धोन्नयकोटिकम् ॥ येन प्रयुक्तः
 पुरुष-श्लेष्टो तत्प्रयोजनम् ॥ ११७४ ॥ दृष्टान्तो निश्चयस्थानं । सिद्धान्तोऽर्थः प्रतिष्ठितः ॥
 आनुमानिकवाक्यस्य । देशानवयवान् जगुः ॥ ११७५ ॥

શાબ્દપ્રમાણ; एवी रीते प्रमाण चार प्रकारनां छे. ॥ ११७२ ॥ आत्मा, शरीर, इंद्रिय, मन, बुद्धि,
 दोष, अर्थ, प्रवृत्ति, प्रेत्यन्नाव, फल, दुःख अने मुक्ति ए प्रमेय नामनुं धीजुं तत्त्व छे. ॥ ११७३ ॥ विरुद्ध
 छे वक्ने कोटीઓ जेનો एવું જો જ્ઞાન તેને ત્રીજો સંશય નામનો તત્ત્વ કહેલ છે; તથા જેથી યુક્ત થયેલો
 પુરુષ વેદા કરે, તેને ચોથું પ્રયોજન નામનું તત્ત્વ જાણવું. ॥ ૧૧૭૪ ॥ અનુમાનિક પ્રમાણના નિશ્ચય
 માટેનું જે હદાહરણ તેને પાંચમું દૃષ્ટાંત નામનું તત્ત્વ કહ્યું છે, તથા તેનો જે નિશ્ચિત અર્થ, તેને સિ
 હ્દાંત નામનું છઠું તત્ત્વ કહ્યું છે, તથા તેના ભાગોને અવયવ નામનું સાતમું તત્ત્વ કહેલું છે. ॥ ૧૧૭૫ ॥

नगर प्रते एक लोकायत(नास्तिक)विना नीचेना नंगरोमा रहेनारा सर्व लोको परपर विरोधवाला एवा पोत पोताना मार्गोथी जवाने इच्छे छे. ॥ ११६२ ॥ पण ते कहियत मार्गो मुक्तिमां पहुँचाववाने लायक नथी; अने ते मोक्षनगर भेलववानो मार्ग विवेकरूपी शिखरपर रहेला लोकोए जोएलो छे. ॥ ११६३ ॥ मिथ्या दर्शनथी लुप्त थएला अने ते पर्वतथी नीचे रहेला एवा प्राणीओ (शुद्ध) मार्गने तजोने कुमार्गमां पड़ेला छे, पण पर्वतपर रहेलाओ तेवा नथी. ॥ ११६४ ॥ त्यारे प्रकर्ष कहुं के, ते मिथ्यात्वोओ जे मुक्ति मार्गने कल्पेला छे, ते प्रत्येकने, उत्पन्न थएल छे कौतुक जेने एवो हुं, सांभल-

न मुक्तेः प्रापका युक्ताः । पंथानस्ते च कष्टिपताः ॥ विवेकशिखरस्रष्टु । दृष्टः पंथास्तदा-
 तिकृत् ॥ ११६३ ॥ त्यक्तमार्गः कुमार्गं च । संश्रितास्तदधः श्रिताः ॥ मिथ्यादर्शनलुप्ताशा ।
 गिरिस्थास्तु न तादृशाः ॥ ११६४ ॥ प्रकर्षः प्राह येऽमीन्नि-मुक्तिमार्गः प्रकष्टिपताः ॥ प्रत्येकं
 तानहं श्रोतु-मिच्छाम्युत्पन्नकौतुकः ॥ ११६५ ॥ विमर्शः प्राह यद्येवां समाधाय ततो मनः ॥
 वक्ष्यमाणान्मया वत्स । तान्मार्गानवधारय ॥ ११६६ ॥ तत्त्वज्ञानाद्भवेन्मुक्ति-रिति सर्वै-
 र्विनिश्चितम् ॥ तानि नैयायिकानां च । प्रमाणादीनि षोडश ॥ ११६७ ॥ प्रमायाः करणं तत्रा-
 प्रमाणं तच्चतुर्विधम् ॥ प्रत्यक्षमनुमानंचो-पमानं शाब्दमेव च ॥ ११६८ ॥ ज्ञानं
 प्रत्यक्षमकार्ष-योगजं व्यभिचारि न ॥ तत्पूर्वं त्रिविधं प्राहु-रनुमानं विशारदाः ॥ ११६९ ॥
 वाने इच्छुं छुं. ॥ ११६६ ॥ त्यारे विमर्श कहुं के, त्यारे एम छे, त्यारे हे वत्स ! तुं चित्त स्थिर करीने,
 मारार्थी कहेवाता ते मार्गने ध्यानमां ले ? ॥ ११६६ ॥ तत्त्व ज्ञानथी मुक्ति थाय, एम तो सर्व दर्श-
 नीओए निश्चय करेलुं छे; हवे नैयायिकोना ते प्रमाण आदिक शोल तत्वो छे. ॥ ११६७ ॥ प्रमानुं कर-
 नारुं प्रमाण छे; अने (नैयायिकोनां) प्रत्यक्ष, अनुमान, उपमान अने शाब्द ए चार प्रमाणा छे.
 ॥ ११६८ ॥ इन्द्रियार्थना योगथी उत्पन्न थएलुं अने व्यभिचार चिनानुं जे ज्ञान तेने प्रत्यक्ष प्रमाण जाणवुं;
 अने ते प्रत्यक्ष प्रमाण पूर्वक अनुमान प्रमाणने प्रीडितोए (नीचे प्रमाणे) जण प्रकारनुं कहेलुं छे. ११६९

तयारे विमर्शो कहुं के, तेओमां मीमांसकविना पांच नगरो तो तेज छे छ दर्शनमां
 मीमांसक नगरने गणयुं नथी ॥ ११६४ ॥ केमके, जैमनि ऋषिए वेदोनी रक्षा माटे कुतीर्थीओनो परामभव
 जोइने सर्व दोपोने दूर करवानो इच्छाथी मीमांसा करेल छे ॥ ११६६ ॥ माटे एक मीमांसक नगर
 विना आ पांच नगरने लोको दर्शन संख्यामां गणे छे, तेमां संशय नथी ॥ ११६६ ॥ तयारे प्रकर्ष कहुं
 के, जो एम छे, तो छद्दहुं दर्शन कयुं छे ? तयारे विमर्शो कहुं के, जो आ विवेकरूपी पर्वतपर देखाय छे ते
 ॥ ११६७ ॥ तयां अप्रमत्ततारूपी सातमा गुणटाणारूपी उंचु शिखर रहेलुं छे; माटे एवुं जे छद्दहुं पसिद्ध
 जैमनिर्वेदरक्षार्थी । दोषजातोद्विधीर्षया ॥ चकार येन मीमांसां । दृष्ट्वातीर्थिकविप्लवम
 ॥ ११५५ ॥ तस्मादेतानि पंचैव । पुरं मीमांसकविना ॥ लोकैर्दर्शनसंख्यायां । गणयन्ते नात्र
 संशयः ॥ ११५६ ॥ प्रकर्षः प्राह यद्येवं । ततः षष्ठं क्व वर्तते ॥ विमर्शः प्राह यद्विदं । विवे-
 काद्वा निरीक्ष्यते ॥ ११५७ ॥ अप्रमत्तत्वशिखरं । तुंगं तत्र निवेक्षितम् ॥ पुरं यद्विदितं षष्ठं ।
 तज्जनमन्निधीयते ॥ ११५८ ॥ अत्र स्थितानां लोकानां । न मिथ्यादर्शनान्निधः ॥ बाधकः
 स्यात् प्रकृत्यैव । महामोहमहत्तमः ॥ ११५९ ॥ प्रकर्षः प्राह बाध्यन्ते । यदनेन स्थिता ।
 अधः ॥ शिखरस्था न बाध्यन्ते को हेतुस्तत्र मातुव ॥ ११६० ॥ विमर्शः प्राह पुर्यस्ति ।
 महामोहादिजन्तुजाम् ॥ सुक्तिर्भुक्तेरतिक्रांता । निर्देवानंदशाविनी ॥ ११६१ ॥ सर्वेऽपि
 गंतुमिच्छन्ति । तामधः पुरवासिनः ॥ सुक्त्वा लोकायतं स्वैः स्वैर्ममोमर्गैर्वरोधिभिः ॥ ११६२ ॥
 नगर छे, ते जैनना नामथी ओलखाय छे ॥ ११६८ ॥ अहीं ते शिखरपर रहेला लोकोने स्वभावथीज
 मोहामोहनो कारभारी मिथ्या दर्शन बाध करी, शकतो नथी ॥ ११६९ ॥ तयारे प्रकर्ष कहुं के हे
 मामाजी ! अहीं नीचा रहेलाओने जे आ मिथ्या दर्शन पीडे छे, अने शिखरपर रहेलाओने जे पीडतो
 नथी, तेनो हुं हेतु छे ? ॥ ११६० ॥ तयारे विमर्शो कहुं के, महामोह आदिक राजाओना भोगवटा
 विनानी, तथा अप्रतिम आनंदथी मनोहर थएली सुक्ति नामे नगरी छे ॥ ११६१ ॥ ते सुक्ति नामना

छे, तेओने तेओनां खरेखर छुं स्थानको जाणजे ॥ ११४५ ॥ तेओमां एक नैयाकिक नामनुं नगर छे, अने तेमां जे लोको वसेला छे, तेओ नैयायिको कहेवाय छे ॥ ११४६ ॥ बाजुं नगर अहाँ वैशेषिक नामनुं कहेवाय छे, अने तेमां जे आ लोको रहेला छे, तेओ वैशेषिको कहेवाय छे ॥ ११४७ ॥ तथा जीजा नगरने अहाँ पंडितोए सांख्य नामनुं कहुं छे, अने तेमां जे लोको वसे छे, तेओनुं नाम सांख्यो छे ॥ ११४८ ॥ चोथां नगरने अहाँ पंडितो बौद्ध नगर कहे छे, अने तेमां जे लोको रहेला छे, तेओ बौद्धोना नामथी प्रसिद्ध

एकमत्रपुरंताव-त्रैयाथिकमितीरितम् ॥ नैयायिकाश्च गीयंतेति जना येऽत्र संस्थिताः ॥ ११४६ ॥

अन्यद्वैशेषिकं नाम । पुरमत्रान्विधीयते ॥ जना वैशेषिकास्तेऽमी । येऽस्य मध्यव्यवस्थिताः

॥ ११४७ ॥ तथा परं बुधैः सांख्यं । पुरमत्र प्रकाशितम् ॥ ये चैतदधितिष्ठति । लोकास्ते

सांख्यसंज्ञकाः ॥ ११४८ ॥ इहापरं पुनर्बौद्धं । पुरं संगीयते बुधैः ॥ प्रसिद्धा बौद्धसंज्ञास्ते ।

जना मध्येस्य ये स्थिताः ॥ ११४९ ॥ मीमांसकान्निधं चान्यत् । पुरं प्राज्ञैः प्रदर्शितम् ॥ मीमां-

सकाश्च गीयंते । लोकास्ते । येऽत्र संस्थिताः ॥ ११५० ॥ लोकायतमिति प्रोक्तं । पुरमत्रापरं

बुधैः ॥ ये वास्तव्या इह ख्याता । बार्हस्पत्याश्च ते जनाः ॥ ११५१ ॥ तद्वेतेषु पुरेष्वस्यै-ये लोकाः

परिदर्शिताः ॥ ते मिथ्यादर्शनस्याज्ञां । पातयन्ति विशेषतः ॥ ११५२ ॥ विमर्शाः प्राह षड्यानि ।

श्रूयंते लोकवार्तया ॥ दर्शनानि किमेतानि । तान्युक्तानि त्वया मम ॥ ११५३ ॥ विमर्शाः

प्राह तान्येव । पंच मीमांसकं विना पुराण्येतानि षट्स्वेत-न्नेष्टं मीमांसकं पुरम् ॥ ११५४ ॥

छे ॥ ११४९ ॥ पांचमा नगरने पंडितोए मीमांसकना नामथी देखाडेहुं छे, अने तेमां जे लोको वसे छे,

तेओ मीमांसको कहेवाय छे ॥ ११५० ॥ छट्ठा नगरने अहाँ पंडितोए लोकायातना नामथी कहुं छे; अने

तेमां जे लोको रहे छे, तेओ बार्हस्पत्यो (नास्तिको) कहेवाय छे ॥ ११५१ ॥ एवी रीते ते नगरोमां

डंच प्रकारे जे लोकोने देखाध्या, तेओ विशेषप्रकारे मिथ्यादर्शननी आज्ञा पाले छे ॥ ११५२ ॥ तयारे विमर्श

कहुं के लौकिक रीतीथी जे छ दर्शनो संभलाय छे, तेज छ दर्शनो हुं तमोए मने कछां ? ॥ ११५३ ॥

रत्नत्रयधी उत्पन्न भएल छे वीर्य जेओने एवा, तथा सुक्तिना मार्गमां पण रहेला एवा प्राणीओना क्खेओ
 सूक्ष्म थाय छे ज, तथा सुखनी ओणि वधे छे ॥ ११३८ ॥ पण आ चारे प्रकारनुं भवचक्र नामनुं नगर
 हमेशां तेओधी मुकाएलुं नथी, अने तेधी अत्यंत दुःखोना समूहधी भयंकर भएलुं छे ॥ ११३९ ॥ तयारे
 प्रकर्ष बोल्यो के, जो एम छे, तो अहाँ रहेनारा माणसोने हुं खेद थतो नथी ? तयारे विमर्शो कहुं के, महा
 मोहादिकधी मोहित भएलां माणसो तेनाधी खेद पामतां नथी, पापकर्मधी तेओने त्यांज प्रीति थाय
 रत्नत्रयोत्पवीर्याणां । मुक्तेमार्गेऽपि तिष्ठताम् ॥ हेहास्तनूनवन्त्येव । सुखपक्षतिरेधते ॥ ११३८ ॥
 सदैवासुक्तमेतानि—नैवचक्रपुरं पुनः ॥ चतुर्विधमपि प्रौढ-दुःखसंनारदारुणम् ॥ ११३९ ॥
 प्रकर्षः प्राह यद्येवं । ततोऽत्र वसतां नृणाम् ॥ किं जायते न निर्वेदो । विमर्शः प्रत्यन्ताभवत्
 ॥ ११४० ॥ निर्विद्यंते जना नास्मा—न्महामोहादिमोहिताः ॥ पापेन कर्मणा तेषां । रतिर-
 नैव जायते ॥ ११४१ ॥ युगमम् ॥ प्रकर्षः प्राह तर्होषां । चिंतया किं दुरात्मनाम् ॥ केवलं
 दर्शितं वीर्यं । त्वया मोहादिभूतजाम् ॥ ११४२ ॥ कुदृष्टिजानिर्यस्तूको । मिथ्यादर्शनना-
 मकः ॥ नवचक्रे न तदीर्यं । दर्शिततत्प्रदर्शय ॥ ११४३ ॥ विमर्शः प्राहतस्यैवा—धीनं पुरचतुष्ट-
 यम् ॥ स्थानानि दर्शयाम्युच्चै—स्तद्भानां विशिष्यते ॥ ११४४ ॥ दृश्यंते मानवावासे ।
 ह्यवांतरपुराणि षट् ॥ यान्यमूनि ध्रुवं तानि । तेषां स्थानानि लक्ष्य ॥ ११४५ ॥

छे ॥ ११४० ॥ ११४१ ॥ तयारे प्रकर्ष कहुं के, तयारे ते दुष्टोनी चिंतानुं हुं प्रयोजन छे; हवे हे माम्बाजी!
 तमोए केवल मोहादिक राजाओनुं वीर्य तो देखाड्युं ॥ ११४२ ॥ पण आ भवचक्रमां जेतमोए कुदृष्टिधी
 उत्पन्न भएला मिथ्या दर्शननुं वर्णन कर्युं छे, तेनुं वीर्य देखाड्युं नथी, ते देखाड्यो ? ॥ ११४३ ॥ तयारे
 विमर्शो कहं के, आ चारे नगरो तेबेज आधिन छे; पण ते मिथ्या दर्शनने वद्दा भएला प्राणीओनां स्थान
 कोने तने हुं चिथोष प्रकारे हवे देखाड्युं छुं ॥ ११४४ ॥ मानवावासमां जे आ परां सरखां नगरो देखाय

तयारे प्रकर्षे कहुं के, हे मामाजी ! श्रुजंदंढयी धारण करेल छे पृथ्वीनो भार जेओए एवा लोकपालो
 तथा राजाआदिको श्रुं आने निवारवावाला नथी ? ॥ १३० ॥ तयारे बिमर्शो कहुं के, तेओने निवारवाने
 कोह पण समर्थ नथी; केमके, तेओने मथन करनासुं तथा भयंकर वीर्य समर्थोसां परम स्फुरायमान
 थाय छे. ॥ ११३१ ॥ तयारे प्रकर्षे कहुं के, तयारे तेओने निवारवामां श्रुं प्राणीए यत्न न करवो ? तयारे
 विमर्शो कहुं के, निश्चयथी तेओ अवश्य बनारीज छे, तेने कोह नष्ट करी शकतुं नथी; अने नही बनवानो
 बाबलमां प्रयत्न करवाथी अमविना बीजुं फल थतुं नथी. ॥ ११३२ ॥ ११३३ ॥ तो पण व्यवहारथी तेओना
 प्राह प्रकर्षे संत्यासां । किं मातुल न वारकाः ॥ लोकपालाः कितीशाद्या । दोर्दोहृतनूनराः
 ॥ ११३० ॥ विमर्शः प्राह नैवासां । कोऽपीष्टे विनिवारणे ॥ प्रभुष्वपि स्फुरत्यासां । वीर्यमु-
 न्माधि दारुणम् ॥ ११३१ ॥ प्रकर्षः प्राह तद्यत्नः । किमासां विनिवारणे ॥ न कार्यो देहिना
 प्राह । विमर्शो निश्चयात्तथा ॥ ११३२ ॥ एता ह्यवश्यनावित्यः । केतुं शक्या न केनचित् ॥
 अशक्यार्थप्रवृत्तेश्च । फलं नान्यहुमादते ॥ ११३३ ॥ युग्मम् ॥ यतंते तद्दिनाशाय । तथापि
 व्यवहारतः ॥ स्वागोमलो हि सर्वत्र । क्वालनीयः क्रियान्नसा ॥ ११३४ ॥ प्रवर्त्यते ह्यव-
 त्कर्म-परिणामेन मानवः ॥ कार्यो हर्षविषादौ नो । तत्र निश्चयवेदिना ॥ ११३५ ॥ व्यवहार
 त्रयज्ञोऽपि सदेतौ यतते बुधः ॥ जरादीनां विनाशो चासक्नुवर्म एव हि ॥ ११३६ ॥ नास्ति यत्र
 जराद्युत्पन्नः क्लेशः सा निर्वृतिः पुरी ॥ ज्ञानश्चक्षुनचारित्र-मयो धर्मस्तदासिक्त ॥ ११३७ ॥

नाश माटे (प्राणीओ) यत्न करे छे; माटे सर्व जगोए पोताना अपराधरूपी मेलने क्रियारूपी पाणीधी
 धोवो ॥ ११३४ ॥ हठथी कर्म परिणाम राजा मनुष्यने प्रवर्तव्य छे, माटे तेमां निश्चय वेदिए हर्ष के शोक
 करवो नही ॥ ११३५ ॥ डाह्यो माणस व्यवहार भयने जाणतां हतां पण सत् हेतुमां प्रयत्न करे छे,
 केमके, जरादिकनो नाश होते छते सत् हेतुज धर्मरूप छे ॥ ११३६ ॥ ज्यां जरादिकथी उत्पन्न भएलो
 क्लेश नथी, ते मोक्षनगरी छे; अने ज्ञान, श्रद्धा तथा चारित्र्यमय धर्म ते मोक्षने प्राप्त करनारो छे ॥ ११३७ ॥

ગર્ભાવસ્થા સ્વસ્થાભયંકર છે. ॥ ૧૧૨૧ ॥ સ્વસ્થતા, પરામર્થ, દીનતા, પ્રાર્થ કરીને વહુપુત્ર પુત્રી આદિ, ક્ષુધા, અરિનિ,
 સંતાપ, હૃદયની અન્યુનતા, તથા યાચના હત્યાદિ તેનો પરિવાર છે; અને તેઓથી સુક્ત થયેલી આ દરિદ્રતા
 પુણ્યોદયે જોડેલા એશ્વર નામના શ્રેષ્ઠ પુરુષને હળે છે. ॥ ૧૧૨૨ ॥ ૧૧૨૩ ॥ દરિદ્રતાથી હળાણ છે એ શ્રેય જેઓનું
 યુવા પ્રાણીઓ રાત્રી પુણ સ્થિતિ નથી; તથા પ્રત્યક્ષ નારકીઓનો પેટે ચિંતા રૂપી અગ્નિથી જવલ્યા કરે છે.
 ॥ ૧૧૨૪ ॥ વલી આ દુર્ભગતાને પણ નામરાજાજી જોડેલી છે; તેમ ચિરુપતા તથા દુઃસ્વભાવ આદિક વાચ્ય
 હેતુઓની અપેક્ષાવાલી છે. ॥ ૧૧૨૫ ॥ વલી તે દુર્ભગતા માણસને જે અપ્રીતિવાળો, તથા અતિદેવી કરે
 માઈયં પરાન્તવો દૈન્યં પ્રાપ્તો વહુપત્યતા ॥ બુદ્ધિશાલિ સંતાપ--હૃદયાન્યુનતાર્થનાઃ ॥ ૧૧૨૬ ॥
 દત્યાદિઃ પરિવારોઽસ્યા । દંતીયં તેન સંયુતા ॥ એશ્વરાલ્યનરં શ્રેષ્ઠં । પુણ્યોદયનિયુક્તકમ્
 ॥ ૧૧૨૭ ॥ યુગ્મમ્ ॥ દરિદ્રતા હૃતેશ્વર્યા । રાત્રાવપિ ન શેરતે ॥ ચિંતામિતૈવ દહંતે । પ્રત્યક્ષા
 દવ નારકાઃ ॥ ૧૧૨૮ ॥ ઇયં દુર્ભગતા નામ--નુપેણૈવ નિયોજિતા ॥ વૈરુપ્યદુઃસ્વજ્ઞાવાદિ-વા-
 હ્યહેતુવ્યપેક્ષિણી ॥ ૧૧૨૯ ॥ અનન્નીષ્ટમતિદેયં । યદેષા કુરુતે જનમ્ ॥ તદિદં વીર્યમેતસ્યા ।
 જગન્નયમયાવહમ્ ॥ ૧૧૩૦ ॥ પરિવારઃ કિલૈતસ્યા--દીનતાન્નિજવસ્ત્રપા ॥ ન્યૂનતા ચિત્તલબ્ધુ-
 તા । વેષવિજ્ઞાનહીનતા ॥ ૧૧૩૧ ॥ નિયુક્તં સુપ્રસન્નેન । નામ્ના સુન્નગતામિયમ્ ॥ દંતિ
 તત્કોપસમય-સ્ફુટલવ્યોદયાગિનામ્ ॥ ૧૧૩૨ ॥ અનયા હતસૌન્નગયા । વદ્વજ્ઞાનામવદ્વજ્ઞાઃ
 ॥ શોકેન પરિરન્ત્યંતે । નિજાનિદાપરાયણાઃ ॥ ૧૧૩૩ ॥

છે, તે તેણીનું ગ્રાણે જગતોને મય કરનારું વીર્ય જાણવું. ॥ ૧૧૨૬ ॥ વલી દીનતા, પરામર્થ, લજ્જા, ન્યૂનતા
 ચિત્તની લઘુતા, તથા વેષ વિજ્ઞાનનું હીનપણું, છુટલો તેનો પરિવાર છે. ॥ ૧૧૨૭ ॥ તે પરિવારના
 કોપ સમયે પ્રગટ મલેલ છે હૃદય જોળીને યુવા તે દુર્ભગતા સુપ્રસન્ને જોડેલી પ્રાણીઓનો સુખ-
 તાને હળે છે. ॥ ૧૧૨૮ ॥ આ દુર્ભગતાથી હળાણ છે સૌભાગ્ય જેઓનું યુવા પ્રાણીઓ વહુમોને પણ
 અવહુમ થાય છે, તથા પોતાની નિંદામાં તત્પર થયા થકા શોકથી આલિંગિત થાય છે. ॥ ૧૧૨૯ ॥

वृत्तिवाला सज्जनोना (ते) खलो शत्रुओ छे. ॥१११३॥ सन्निपात ज्वरेनी पेटे क्रूर एवा खल माणसो कोइ वखते उठण, तो कोई वखते शीतल, तो कोई वखते मध्यम वृत्तिवाला एम एक स्वरूपवाला होता नथी. ॥ १११४ ॥ बली में पूर्व जे नाम नामना राजानुं वर्णन कर्युं छे, ते क्रूरताथी आ कुरूपताने भवचक्रमां जोडे छे. ॥१११५॥ बली तेना हुकमनी अपेक्षाथी कोप पामेला एवा कफादिक रूप बाह्य निमित्तो कुरूपताने उत्पन्न करे छे. ॥ १११६ ॥ तेना अंगमां रहेली आ कुरूपता प्राणीओने जे उद्वेग पमाडे छे, तेने तेणीनुं वीर्य जाणवुं; तेम कुठता, काणापणुं, कुब्जपणुं, वामनपणुं, विवर्णपणुं, बेहेरापणुं, कचिदुष्टाः कचिद्धीताः । कचिन्मध्यमवृत्तयः ॥ नैकरूपाः खलाः क्रूराः सन्निपाता इव ज्वराः ॥ १११४ ॥ नामनामा मर्हीनाथो । यो मया पूर्ववर्णितः ॥ नवचके युनक्तयेनां । स क्रौर्येण कुरूपताम् ॥ १११५ ॥ निमित्तान्यपि बाह्यानि । तद्देशव्यपेक्षया ॥ परिकुप्यत्कफादीनि । जनयंति कुरूपताम् ॥ १११६ ॥ वीर्यमस्यास्तदंगस्था । यदुद्वेगं करोत्यसौ ॥ कुंठताकास्य-कुब्जत्व-वामनत्वविवर्णताः ॥ १११७ ॥ बाधिर्यखंजतांध्याद्या । वर्ततेऽस्याः परिह्वे ॥ नियु-क्तां हंति नास्मैव । तद्युतेयं सुरुपताम् ॥ १११८ ॥ युग्मम् ॥ नवति क्रीप्नस्थानं । कुरूपा रूपगर्विणाम् ॥ निर्गुणाश्च नवत्येते । गुणा ह्याकृत्तिसंश्रयाः ॥ १११९ ॥ पुरस्कृतांतरायेण । पापोदयचमून्मृता ॥ दरिद्रता प्रयुक्तये । द्यूताद्यैर्बाह्यहेतुभिः ॥ ११२० ॥ दुराशापाशपतितं । निर्वर्नं कुरुते जनम् । एषा वीर्येण शेषाहि--फणान्नोगन्नयंकरी ॥ ११२१ ॥

लंगडापणुं, तथा अंधपणुं, इत्यादिको तेना परिचारमां छे, तथा तेओथी युक्त थएली आ कुरूपता नामेज जोडेली सुरुपताने हणो छे. ॥ १११७ ॥ १११८ ॥ कुरूपवालां प्राणीओ रूपथा गर्विष्ठ थएलाओने क्रीडानां स्थानरूप थइ पडे छे; तथा तेओ निर्गुणी थाप छे, केम के गुणो रूपने आधिन छे. ॥१११९॥ पापोदयना सेनापति अंतराये दरिद्रताने अगाडी करेली छे, तथा जुगार आदिक बाह्य हेतुओथी ते जोडाएली छे. ॥११२०॥ आ दरिद्रता दुराशारूपी पाशमां पडेल माणसने निर्वर्न करे छे, तथा बलथी ते शेषना-

માન્નમાંજ તેઓના પોતાના સ્થાનકથી બીજી જગોણ લેઈ જાય છે. ॥ ૧૧૦૬ ॥ વલી હે વત્સ ! સુલ્હ
 રાજાનો પાપોદય નામનો જે સેનાપતિ છે, તેણે આ સ્થલતાને ભવચક્રમાં જોડેલી છે. ॥ ૧૧૦૬ ॥ તે સ્થલ
 તાનું બાહ્ય નિમિત્ત સ્થલોનો સંગ છે, અને પરમાર્થથી તો તેને પાપોના હૃદયથી છત્પન્ન થનારો જાળવો. ॥ ૧૧૦૭ ॥
 હુચ્છાહ, જુગલી, દુઃશીલતા, મિત્રોનો દ્રોહ, કૃતદ્રવ્ય, મર્મોનો પ્રહાર, જંગલીપણું, નિર્લજ્જતા, મદ,
 મત્સર, ગુરુની અવગણના ને ક્રોધ આદિકો સ્થલતાના પરિચારકો છે; અને તેઓથી યુક્ત થઈને પાપોના
 પ્રાણીઓનાં ચિત્તને આ સ્થલતા પોતાનાં બલથી મથે છે. ॥ ૧૧૦૮ ॥ ૧૧૦૯ ॥ આ સ્થલતા મુલ્ય રાજાના
 અસ્તિ પાપોદયો વત્સ । સેનાની મૂલનૂપતેઃ ॥ તેનૈયા સ્થલતા વત્સ । નિયુક્તા નવચક્રકે
 ॥ ૧૧૦૬ ॥ વાહ્યું નિમિત્તમપ્યસ્યા । વિચ્યતે સ્થલસંગમઃ ॥ પાપોદયોદ્ભવઃ સોઽપિ । વિદ્વેયઃ
 પરમાર્થતઃ ॥ ૧૧૦૭ ॥ શ્રાઙ્ગપૈશુન્યદૌઃશીલ્ય-મિત્રઙ્ગોહકૃતદ્વતાઃ ॥ મર્મોદ્વદન વૈયાત્ય-
 નૈર્લજ્યમદમત્સરાઃ ॥ ૧૧૦૮ ॥ ગુરુવિપ્લવરોષાઘ્નાઃ । સ્થલતાપરિચારકાઃ ॥ ઇતદ્યુતાંગિનાં
 ચેતો । મધ્માતીયં સ્વવીર્યતઃ ॥ ૧૧૦૯ ॥ ઇયં પુષ્પોદયાશ્ચેન । સેનાન્યા મૂલનૂપતેઃ ॥
 નિયોજિતં દ્વિતીયેન । દંતિ સૌજન્યપૂરુષમ્ ॥ ૧૧૧૦ ॥ ગાંડીર્યપ્રશ્નમસ્થૈર્ય-દાક્ષિણ્યાદિપદા-
 તિદ્વિઃ ॥ યુતં લોકે ચ કુર્વાણં । સદ્વિશ્વં સુસ્વાસિકાં ॥ ૧૧૧૧ ॥ સ્વાદંતો વર્ગમાત્મીયં । સ્થલતા
 નિહતા જનાઃ ॥ વ્યંતિ પરનિંદાસ્થિ । ગલે નીચા શુનોઽપિ હિ ॥ ૧૧૧૨ ॥ સંતોષકતવૃત્તીનાં ।
 સતાં પ્રત્યર્થિનઃ સ્થલાઃ ॥ વાનેયતુણ્ણવૃત્તીના । મૃગાણામિવ લુબ્ધકાઃ ॥ ૧૧૧૩ ॥

બીજા સેનાપતિ ઇવા પુષ્પોદયે જોડેલા સૌજન્ય નામના પુરુષને હળે છે. ॥ ૧૧૧૦ ॥ તે સૌજન્ય નામનો
 પુરુષ કેવો છે ? તો કે, ગંભીરતા, પ્રશ્ન, સ્થિરતા, તથા દાક્ષિણતા આદિક પદાતિઓથી યુક્ત થઈને
 છે, તથા લોકોમાં ઉત્તમ વિશ્વાસનું સુલ્હ કરનારો છે. ॥ ૧૧૧૧ ॥ સ્થલતાથી હળાઈને પુરુષો પોતાના
 વર્ગને જ સ્વાતાથકા, તથા કુચ્છાથી પણ નીચ થયાથકા પરની નિંદારૂપી હાડકાંને પોતાના ગળાંમાં
 વાંધે છે. ॥ ૧૧૧૨ ॥ વનના તુળથી આજીવિકા ચલાવનારા હરિણોના જેમ પારાધિઓ, તેમ સંતોષ

અમ્લક, સંગ્રહણી, શૂલ, હિકા, ખાસ, ક્ષય, અમ, ગુલ્મ, હૃદયનો રોગ, મોહ, લ્હરજ, હનમાદ જલોદર! માથાની તથા નેત્રોની પીડા, શર્દા, શોષ, તથા મગંદર ૫ સર્વ આ રુજાના પરિવાર છે, અને તેથી તે દુર્જય છે. ॥ ૧૦૬૭ ॥ ૧૦૬૮ ॥ ૧૦૦૦ ॥ આ રુજા પટુતાને ધારણ કરનારી, તથા સાતા ૫ જોડેલી નીરોગતાને હણે છે, તથા સર્વ પ્રાણીઓને આધિવ્યાધિને વિસ્તારે છે. ॥ ૧૧૦ ॥ આ રુજા ૫ વિહલ કરેલા મૂઢ માણસો મોટા પોકારોથી રહે છે, દીન વચન બોલે છે તથા આપતેમ લોટે છે. ॥ ૧૧૦૧ ॥ ક્ષેર, અગ્નિ,

આમલકગ્રહણીશૂલ-હિકાખાસકયગ્રમાઃ॥ગુલ્મહઙ્ગેગસમ્મોહ-કંડૂન્માદજલોદરાઃ॥૧૦૬૮॥
શિરોનેત્રાતિર્વીસર્પ-ચ્છર્દિશોષગંદરાઃ॥સર્વેઽપ્યસ્યાઃપરીવાર--સ્તેનેયં ઋત્વિ દુર્જયા॥૧૦૬૯॥
હંતિ નીરોગતાં સાત-નિયુક્તાં પાટવાવહામ્ ॥ ઇયમાધિં વિતન્તુતે । ધ્યાધિં ચાશિલદેહિનામ્ ॥ ૧૧૦૦ ॥ રુદંતિ દીર્ઘપૂત્કારૈ--ર્દીનં જલ્પંતિ માનવાઃ ॥ લુવંતીતસ્તતો મૂઢા । અનયા વિહલી ક્રતાઃ ॥ ૧૧૦૧ ॥ મુતિરાયુર્નૃપસ્યાસ્ત-સમયેન પ્રયોજિતા ॥ વિષામિદ્રાસ્થપાનીય-ગિરિપાતાં દ્યપેક્ષિણી ॥ ૧૧૦૨ ॥ હરત્યુહ્વાસનિશ્વાસં । ચેષ્ટાં ત્રાષાં ચ ચેતનામ્ ॥ ક્ષણેન દેહિનામેષા । વીર્યમસ્યા વદંત્યદઃ ॥ ૧૧૦૩ ॥ ઇયં ન વીર્યવત્યેકા । પરિવારમપેક્તે ॥ ઇંદ્રોર્પેન્દ્રાદયોઽપ્ય-સ્યાઃ । કંપંતે નામમાત્રતઃ ॥ ૧૧૦૪ ॥ ત્રાર્યામાયુર્નૃપસ્યૈષા । જીવિકાં સ્થિતિદાયિનીમ્ ॥ હત્વા સ્વસ્થાનતોઽન્યત્ર । જનાન્નયતિ લીલયા ॥ ૧૧૦૫ ॥

શાસ્ત્ર, પાળી, તથા પર્વતપરથી પતન હત્યાદિકની અપેક્ષાવાલી મૃતિને (મૃત્યુને) આયુ રાજાના (મિત્ર) અસત સમયે જોડેલી છે. ॥ ૧૧૦૨ ॥ તે મૃતિ પ્રાણીઓના ઉચ્છ્વાસ નિશ્વાસને, ચેષ્ટાને, માષાને, તથા ચેતનાને ક્ષણવારમાંજ જે હરે છે, તેને તેણીનું વીર્ય કહે છે. ॥ ૧૧૦૩ ॥ મહા બલવાન ૫વી આ મૃતિ ૫કલી પરિવારની અપેક્ષા કરતીનથી, તથા આના ફક્ત નામથીજ હંદ્ર, તથા વાસુદેવાદિકો પણ કંપે છે. ॥ ૧૧૦૪ ॥ વલી આ મૃતિ, સ્થિતિ દેનારી જીવિકા નામની આયુરાજાની સ્ત્રીને હણીને લીલા

વિદ્યાણી યુધી આ જરા ગંધસ્તિનીની પેટે સર્વે જગોણ વિલાસ કરે છે. ॥ ૧૦૮૮ ॥ ૧૦૮૯ ॥ જે કાલપરિ
 ણતિનો યૌવન નામનો મહા બલવાન અનુચર છે, કે જે, તેણિના હુકમથી પ્રાણીઓના ચરીરમાં દાખલ
 થયો છે, તથા જે વલ્લાન હજ્જાસ, દોડવાપણું, હડ્ઝમ, હર્ષ, ગર્વ, શૂરતા, મરફરી, તથા ધૈર્ય આદિકરૂપ
 પદાતિઓથી યુક્ત થયેલો છે, યવા મૂર્તિની સ્ફૂર્તિવાલા કામદેવના આવેશના સન્નિવેશને કરનારા તે
 યૌવનને પરિચાર સાહિત ક્રોધ પામેલી આકૃતિથી જેમ તેમ આ જરા મર્દિત કરે છે. ॥ ૧૦૯૦ ॥ ૧૦૯૧ ॥
 ॥ ૧૦૯૨ ॥ પઢી ઘડપણથી નહ થયેલ છે યૌવન જેઓનું યવા તે પુરુષો સ્ત્રીથી પરાશ્રવ પામે છે, તથા
 અસ્તિ યોડનુચરઃ કાલ-પરિણત્યા મહાબલઃ ॥ યૌવનાસ્થસ્તદાવેશાત્ । પ્રવિષ્ટાંગેષુ હેહિનામ્
 ॥ ૧૦૯૦ ॥ સંયુતો વલ્લાનો હ્જાસ-ધાવનો દ્વમસંમદૈઃ ॥ ગર્વદોઢિર્યિચિગત્વ-ધૈર્યાદ્યૈશ્ચ પદાતિન્નિઃ
 ॥ ૧૦૯૧ ॥ મૂર્તિસ્ફૂર્તિસ્મરાવેશ-સન્નિવેશવિધાયકમ્ ॥ કુધાકૃત્યેવ તમિયં । મુદ્ધાતિ સપરિહ્રદમ્
 ॥ ૧૦૯૨ ॥ ત્રિન્નિવેશકમ્ ॥ તતોન્નવંતિ જરસા । જના મર્દિતયૌવનાઃ ॥ નાર્યયાપિ પરાન્નૃતા-
 સ્તનયૈરપ્યુપેક્ષિતાઃ ॥ ૧૦૯૩ ॥ યોવેદનીયનૃપતે-વ્યસ્યો રસનાન્નિધઃ ॥ વર્ણિતસ્તપ્રયુક્તેયં ।
 રુજાપિ નૃપતેર્નૃજા ॥ ૧૦૯૪ ॥ રજસ્તમોઽન્નિસંપાતઃ । સંપ્રાપ્તિઃ કાલકર્મણામ્ ॥ વાત-
 પિત્તકફક્ષોન્નો । હેતુઃ સર્વો રુજામયમ્ ॥ ૧૦૯૫ ॥ બાહ્યાન્યપિ નિમિત્તાનિ । પ્રયુક્તે ડસાત
 એવ યત્ ॥ હેતુઃપ્રાણિષુ સંવીન-સ્તત્ત્વતસ્તદયં રુજામ્ ॥ ૧૦૯૬ ॥ સ્વાસ્થ્યં નિહત્ય વીર્યેણ ।
 કરોત્યાતુરતામિયમ્ ॥ જ્વરાતિસારકુષ્ઠાદર્શઃ । પ્રમેહપ્ત્વીહધૂમકાઃ ॥ ૧૦૯૭ ॥

પુત્રોથી પળ હપેક્ષિત થાય છે. ॥ ૧૦૯૩ ॥ જે વેદનીય રાજાનો રસના નામનો મિત્ર વર્ણવેલો છે, તેની
 જોડેલી આ રુજા પળ છે. ॥ ૧૦૯૪ ॥ રજોગુણ તથા તમોગુણનો અભિસંપાત, કાલકર્મોની પ્રાપ્તિ, તથા
 વાત, પિત્ત, અને કફનો ક્ષોભ એ સર્વ હેતુઓ રોગોના છે. ॥ ૧૦૯૫ ॥ અને અસાતા જે બાહ્ય નિમિ-
 ત્તોને જોડે છે, તે તત્ત્વથી પ્રાણીઓમાં લીન થયેલો હેતુ છે. ॥ ૧૦૯૬ ॥ આ રુજા પોતાનાં વીર્યથી (પ્રાણી
 ઓની) સ્વસ્થતાને હળીને આતુરતા કરે છે, તથા જ્વર, અતિસાર, કુષ્ઠ, અર્થ, પ્રમેહ, આત્મીહ, ધૂમક,

भवचक्रमां हवे चाकी कंहं जाणवानुं रहैलुं नथी ॥ १०८१ ॥ ते सांभलीने प्रकर्षे भवचक्रतरफ चारे बाजु दृष्टि
 કરી, તથા પછી સંપ્રાંત થઈને ચાલ્યો કે, હે મામાજી ! આ સાત સ્ત્રીઓ વલી કોણ છે ? ॥ ૧૦૮૨ ॥
 તે સ્ત્રીઓ તો મયંકર દર્શનવાલી, કાલારંગની, લુપ્ત કરેલ છે સવલો તેજનો સમૂહ જોઈએ પુવી,
 દારુણ મૂર્તિવાલી, તથા વેતાલીઓનો પેઠે લોકોને મય આપનારીઓ છે. ॥ ૧૦૮૩ ॥ હે મામાજી ! તે-
 ઓ કોનાતરફથી જોડાણેલી ? કેટલા બલવાલી ? કેટલાપરિચારવાલી ? તથા કોને મારવાને તૈયાર
 થઈ છે ? ત્યારે વિમર્યો કહું કે, તેઓનાં, જરા, રુજા, મૃતિ, ચલતા, કુરુપતા, દરિદ્રતા અને દુર્ભગતા
 इति श्रुत्वा प्रकर्षोऽद्वात् । नवचकेऽन्नितोदशम् ॥ संघ्रांतोऽथ जगौ नार्यः । का एताः सप्त
 માતુલ ॥ ૧૦૮૪ ॥ બીજ્ઞત્સદર્શનાઃ કૃષ્ણા । લુપ્તરોપમહોજ્જરાઃ ॥ લોકાનાં દારુણાકારા । વેતાદ્ય
 इव न्रीतिदाः ॥ १०८५ ॥ किं प्रयुक्ताश्च किंवीर्या-स्तथैताः किंपरिहृदाः ॥ कं निहंतुं प्रवर्तते ।
 વિમર્ષોઽન્નિદયે તતઃ ॥ ૧૦૮૬ ॥ જરા રુજા મૃતિશ્ચાન્યા ॥ ચલતા ચ કુરુપતા ॥ દરિદ્રતા દુર્ભગતા ।
 नामतोऽमूः प्रकीर्तिताः ॥ १०८७ ॥ युग्मम् ॥ मूलनूपस्त्रिया काव-परिणत्या प्रयोजिता ॥
 બાહ્યદેવદુશતૈશ્ચાપિ ॥ જરા તત્તેહ જુંનતે ॥ ૧૦૮૮ ॥ વલં તેજશ્ચ લાવસ્ય-માલિંગયેયં વિહુંપતિ ॥
 गाढाश्लेषान्मनो नृणा-मस्या वीर्यमिदं स्मृतम् ॥ १०८९ ॥ वलीपलितवैकल्य-बाधिर्याधिकु-
 વર્ણતાઃ ॥ કંપકાર્કશ્યદૌષ્ટિદ્ય-દીનતાવંતહીનતાઃ ॥ ૧૦૯૦ ॥ જરાયાઃ પરિચારોઽય-મનેન
 परिचारिता ॥ मनेव गंधकरिणी । सर्वत्र विवसत्यसौ ॥ १०८१ ॥

एवां नामो कहेलां छे ॥ १०८४ ॥ मुख्य राजानी स्त्री कालपरिणतीए जेणीने जोड़ेली छे, एवी आ जरा
 સેંકડો ગમે બાહ્ય દેતુઓથી સ્ફુરાયમાન થાય છે. ॥ ૧૦૮૬ ॥ તે જરા માણસોને આલિંગન કરીને તે-
 ઓનાં બલ, તેજ અને લાવણ્યને લોપે છે, તથા નિબિડ આલિંગનથી તેઓનાં મનને પળ લોપેછે; એવી
 રીતનું તેનું બલ જળાણલું છે. ॥ ૧૦૮૭ ॥ વલી, શ્વેતચાલ, વિકલતા, બધિરતા, અંધતા, કુર્વણપણું, કંપ,
 કર્કશતા, શિથિલતા, દીનતા અને દંતરાહિતપણું, યદ્યલો આ જરાનો પરિચાર છે, અને તે પરિચારથી

करेला अनंत जीवोथी भरेलुं छे. ॥ १०७३ ॥ चोथा नगरमां तो अंधकारथी (अज्ञानथी) घेरएला लोको वसे छे, त्यां मोहराजाए असाता वेदनीय नामनी नायक करेलो छे. ॥ १०७४ ॥ त्यां ते लोकोने परमाधामी असुरो तपावेलुं जावुं पाय छे, करवतोना समूहोथी कापे छे, तेओहुं पोतासुं मांस खवरावे छे, प्रबल अधि-
थी बाले छे, तथा भुंजे छे, क्रूर एवी वीतरणी नदीमां तरावे छे, वज्रसरखा कांटाओथी भयंकर एवा झालमली वृक्षपर चडावे छे, भालां, आर तथा बाणोथी हजारो वेला वींधे छे; एवी रीते तेओने त्यां ते
चतुर्थे तु घुरे लोकावसंति तमसावृताः ॥ नायकोऽत्र कृतोऽसात-विद्याख्यो मोहन्मनुजा
॥ १०७५ ॥ तत्र लोकाः कदम्भयन्ति । परमाधार्मिकासुरैः ॥ पाच्यन्ते तत्तताञ्जाणि । दार्यन्ते क्रकचोत्करैः
॥ १०७६ ॥ खाद्यन्ते निजमांसानि । दह्यन्ते प्रबलाग्निना ॥ नृज्यन्ते तत्र तार्यन्ते । क्रूरां वीरतणीं नदीम्
॥ १०७७ ॥ झालमलीरन्निरोह्यन्ते । विकटा वज्रकंटकैः ॥ कुंततोमरनाराचैश्छिद्यन्ते च सहस्रशः
॥ १०७८ ॥ त्रिन्निर्विशेषकम् ॥ सप्तात्र पाटकाः संति । तत्राद्ये पाटकत्रये ॥ परमाधार्मिकैरित्थं ।
जन्यते दुःखसंततिः ॥ १०७९ ॥ परस्परं च कुर्वन्ति । दुःखमेते निरंतरम् ॥ पट्पाटकेषु त्रिद्यन्ते ।
सप्तमे वज्रकंटकैः ॥ १०८० ॥ न वक्तुं कोटिजिह्वोऽपि । दुःखमत्र क्रमो ज्ञेयः ॥ ऐकांतदुःख
संकीर्णं । तद्विदं पापिपञ्जरम् ॥ १०८१ ॥ तस्माद्वैतानि चत्वारि ज्ञातानि ज्ञवता यदि ॥ पु-
राणि न तदा ज्ञेयं । ज्ञवचक्रेऽवशिष्यन्ते ॥ १०८२ ॥

परमाधामीओ कदर्थना करे छे. ॥ १०७६ ॥ १०७७ ॥ ते नगरमां सात पाडाओ छे, तेमां पहेलो
त्रण. पाडाओमां परमाधामीओथीआवी रीतनी दुःखोनो समूह कराय छे. ॥ १०७८ ॥ तेओ हमेझां छ पाडा-
ओमां परस्पर एक बिजाने दुःख आपे छे, अने सातमा पाडाओमां वज्र सरखा कांटाओथी भेदाय छे.
॥ १०७९ ॥ अहो थतां दुःखने कोड जीभोवालो पण वर्णववाने समर्थ नथी; अने ते ते पापिपञ्जररूप
नगर एकांत दुःखोथी भरेलुं छे. ॥ १०८० ॥ माटे हे प्रकर्ष ! आ चारे नगरने ज्यारे ते जाण्यां, तयारे आ

॥ १०६६ ॥ संतान, मंदार, अने हरिचंदन नामनां कल्प वृक्षोथी मनोहर थएलुं, रत्न अने सुवर्णला समूहोथी वनावेला अनेक पाडाओवाळुं, मणिओनी कांतिथी हणाएला अंधकारवाळुं, हमेशां प्रकाश-वाळुं, तथा चलायमान थतां कुंडलो, बाजु बंधो, सुक्रुटो, अने हारोनी कांतिना समूहवाला, विषय सुखरूपी समुद्रमां बुडेलो, नहों करमाती वनमालाओ वाला, हमेशां आनंदमां रहेनारा, तथा अप्स-राओथी आलिंगित थएला देवोए करीने शोभितुं थएलुं बीजुं नगर छे. ॥ १०६७ ॥ १०६८ ॥ १०६९ ॥

कचित्पापिजनाजीर्णोक्वचिद्धर्मनटान्वितम् ॥ चरित्रैर्विविधैः पूर्ण-मंतरंगमहीभुजम् ॥ १०६६ ॥

॥ त्रिनिर्विशेषकम् ॥ द्वितीयं चारु संतान-मंदारहरिचंदनैः ॥ रत्नहाटकसंघात-घटितानेक पाटकम् ॥ १०६७ ॥ मणिप्रज्ञाहतध्वान्तं । नित्यालोकं विराजितम् ॥ चयत्कुंभलकेधूर-मौ-लिवहारप्रज्ञाकरैः ॥ १०६८ ॥ रतिसागरनिर्मग्नै-रन्यानवनदामनिः ॥ नित्यप्रसुदितैर्देवै-रपसरः परिरंजितैः ॥ १०६९ ॥ त्रिनिर्विशेषकम् ॥ सातारुख्यं कृतवान् कर्म-परिष्णामोऽत्र नायक-म् ॥ तेनेदं सतताह्लादं । शान्तविघ्नविनायकम् ॥ १०७० ॥ ईर्षादोकनयक्रोध-दोषप्रमोहमद-ब्रमैः ॥ परीतमपि मुग्धानां । ज्ञाति रम्यमिदं पुरम् ॥ १०७१ ॥ तेनेत्यं वर्णितं दुःखा-कुवितं परमार्थतः ॥ विवेकशिखरस्थाना-मिदमप्यवन्नासते ॥ १०७२ ॥ तृतीयं कृत्विपासान्नी-वं धोद्वेगप्रपीडितैः ॥ जनैरनंतैः संकीर्णं । महामोहवशीकृतैः ॥ १०७३ ॥

आ नगरमां कर्मपरिणाम राजाए साता नामनो नायक बनान्यो छे, तेथी ते हमेशां आनंदकारक अने शान्त थएल छे विघ्नरूपी नायक जेमां एवुं बनेलुं छे. ॥ १०७० ॥ ते नगर दर्पा, शोक, भय, क्रोध, लोभ मोह, मद अने भ्रमथी जोके घेरायलुं छे तो पण ते नगर सुग्धोने रमणिक लागे छे. ॥ १०७१ ॥ तेथी छपर वर्णवेळुं ते नगर पण विवेकरूपी पर्वतपर रहेलाओने परमार्थथी दुःखोथी आकुल थएलुं भासे छे. ॥ १०७२ ॥ जोजुं नगर, धुधा, तृषा, भय, बंध अने उद्वेगथी पीडित थएला, तथा महामोहे वधा

દત્તના આગમનથી સુશી થયા હતા, અને વર્ધનનું દુઃખ (સાંભલીને) વિષાદ યુક્ત થયા છે, માટે
 વગર વીચારું કરનારા एवा आबिचारओ भुं करे ? ॥ ૧૦૬૯ ॥ વલી હે વત્સ ! હર્ષ અને વિષાદનું નાટક
 આનાજ ઘરમાં છે તેમ નથી; પણ અપરાપર કારણોથી સમસ્ત ભવચક્રમાં તે નાટક છે. ॥ ૧૦૬૦ ॥
 વલી આ ભવચક્ર નામના નગરમાં રહેલા સર્વ પ્રકારો એકેકથી માંડીને કહેવા અશક્ય છે; માટે આ
 વીજ રીતે તારે બાકીના પ્રકારોને પણ જાણી લેવા. ॥ ૧૦૬૧ ॥ આ ભવચક્ર ઘણાં પરચુટન નગરોથી
 ભરેલું છે, પણ તેઓમાં ઉત્તમ ચાર નગરો વધારે પ્રખ્યાત છે. ॥ ૧૦૬૨ ॥ તેમાં પેહેલું માનવાવાસ
 નૈતસ્યૈવ મુદ્દે નાટયં । વત્સ હર્ષવિષાદયોઃ ॥ નવચક્રેઽસ્થિતે કિંતુ કારણૈરપરાપરૈઃ ॥ ૧૦૬૦ ॥
 પ્રકારા દુઃશકા વક્તું । ઢુંગપ્રાહ્લિકયાઽસ્થિતાઃ ॥ નવચક્રપુરે શેષાન્ । પશ્ચાન્નૈન સસુન્નય
 ॥ ૧૦૬૧ ॥ અવાંતરપુરૈસ્ત-દ્ધૃરિન્નિઃ પરિપૂરિતમ્ ॥ સુવિખ્યાતં તથાપ્યન્ । શ્રેષ્ઠં પુરચતુષ્ટય-
 મ્ ॥ ૧૦૬૨ ॥ એકં હિ માનવાવાસં । દ્વિતીયં વિબુધાલયમ્ ॥ તૃતીયંપશુસં
 સ્થાનં । તુર્યં પાપિષ્ઠપંજરમ્ ॥ ૧૦૬૩ ॥ તત્રેદં માનવાવાસં । સદ્વા મોહાદિન્નિર્યુતમ્ ॥
 ક્વચિદિષ્ટાગમોઽલાસિ । દેષ્યસંગહતં ક્વચિત્ ॥ ૧૦૬૪ ॥ ધનપ્રાપ્ત્યોન્મદં ક્વાપિ । તન્ના-
 શાધ્યાકુલં ક્વચિત્ ॥ દૌર્નર્ગ્યસંન્નૃતં ક્વાપિ । ક્વાપિ સૌન્નાગ્યશોન્નનમ્ ॥ ૧૦૬૫ ॥

નામનું, થીજું વિબુધાલય (દેવલોક) નામનું, ઝીજું પશુસંસ્થાન અને ચોથું પાપિષ્ઠ પંજર પટલે (નરક)
 નામનું છે. ॥ ૧૦૬૩ ॥ તેઓમાં આ માનવાવાસ નામનું નગર હમેશાં મોહાદિકોણ કરીને યુક્ત થયેલું,
 કયાંક દૃષ્ટના આગમથી ઉછાસવાલું, તો કયાંક અણગમતા પદાર્થોના સંગથી હળાણું, કયાંક ધન
 પ્રાપ્તિથી હર્ષવાલું, તો કયાંક તે ધનના નાશથી વ્યાકુલ થયેલું, કયાંક દુર્ભાગ્યથી ભરેલું, તો કયાંક
 સૌભાગ્યની શોભાવાલું, કયાંક પાપી લોકથી ઝીર્ણ થયેલું, તો કયાંક ધર્મરૂપી નટથી યુક્ત થયેલું,
 एवी રીતે અંતરંગ રાજાઓનાં વિવિધ પ્રકારનાં ચરિત્રોથી તે નગર સંપૂર્ણ થયેલું છે. ॥ ૧૦૬૪ ॥ ૧૦૬૫ ॥

આને હર્ષે નચાવ્યો હતો, તેમ હમણાં તે બાપહાને આ વિષાદ નચાવે છે. ॥ ૧૦૬૧ ॥ ત્યારે પ્રકર્ષે કહું કે, તે પંથિય આના કાનમાં યું ગુસ્સા વાત કહી ? ત્યારે વિમર્શે કહુંકે આને વધન નામનો પુત્ર છે. ॥ ૧૦૬૨ ॥ તેને વાર્યા છતાં પણ તે ધન કમાવાની રૂઝડાથી દેશાંતરે ગયો; ત્યાંથી ઘણું ધન કમાઈને તે આવતો હતો; પણ પટલામાં કાદંબરી નામની મહા અટવીમાં ચોરોય તેને પકડ્યો; તેણે ધન હુંડી લીધું, સાર્થને તેઓય હણ્યો, તથા લોકોને તેઓય કેદ કર્યા; તે કેદીઓનો સાથે વર્ધનને પણ તેઓ (પાતાની) પછીમાં લેઈ ગયા, અને ત્યાં “ આ સાર્થવાહ છે ” એમ વિચારિને ધનને માટે તેઓય તેને સંકડોગમે પ્રકર્ષે પ્રાહ કિં ગુહાં । કર્ણે પાંથેન ત્રાપિતમ્ ॥ વિમર્શે પ્રાહ પુત્રોઽસ્યા વર્તેતે વર્ધનાન્નિવઃ ॥ ૧૦૬૩ ॥ વાર્યમાણોઽપિ સ ગતો-ઙ્ઙવિણાર્જનકામ્યયા ॥ દેશાંતરે ધનં ત્રૂરિ । સમાગઙ્ઙનુપાર્જ્ય સઃ ॥ ૧૦૬૪ ॥ કાદંબર્યાં મહાટવ્યાં । ગૃહીતઃ પરિમોષિન્નિઃ ॥ દુર્ધનં ધનં હતઃ સાર્થો । જના વંદી કુતારતપ્તા ॥ ૧૦૬૫ ॥ તન્મધ્યે વર્ધનં નીત્વા । પટ્યાં તે યાતનાઘાતૈઃ ॥ સાર્થવાહોઽયમિત્યુ-ચૈ-ર્ધનાર્થમકર્ધર્યન્ ॥ ત્રિન્નિર્વિશેષકમ્ ॥ ૧૦૬૬ ॥ અયં લંબનકસ્તસ્ય । ગૃહજો દાસદા-રકઃ ॥ નઘ્ના કર્ષાંચિદાયાતો । વૃત્તાંતં ચ ન્યવેદયત્ ॥ ૧૦૬૬ ॥ યદ્કાર્ષીન્તતશ્ચાર્યં । ત્રવતા-દૃષ્ટમેવ તત્ ॥ પ્રકર્ષઃ પ્રાહ કિં ત્રાણં । પ્રતાપાદ્યૈર્નૈવેદિહ ॥ ૧૦૬૭ ॥ વિમર્શે પ્રાહ ન ત્રાણ મેતૈઃ કસ્યાપિ જાયતે ॥ નાટકે તુ વિષાદસ્ય । ત્રવંત્યન્નિનયોર્મયઃ ॥ ૧૦૬૮ ॥ ધનદત્તાગમે તુષ્ટા । વિષણ્ણા વર્ધનાપદિ ॥ અસમીદ્ય કુતો હોતે । કિં કુર્વંતુ તપસ્વિનઃ ॥ ૧૦૬૯ ॥

દુઃખોથી કર્ધર્થના કરી. ॥ ૧૦૬૩ ॥ ૧૦૬૪ ॥ ૧૦૬૫ ॥ હવે આ (તેના) ઘરમાં જન્મેલો લંબનક નામનો દાસપુત્ર કેટલેક કષ્ટે નારીને અહીં આવ્યો છે, અને તેણે તે વૃત્તાંત વાસવ વણિકને કહ્યો છે. ॥ ૧૦૬૬ ॥ પછી જો કંઈ આણે કર્યું છે, તે તો તેં જોયુંજ છે; પછી પ્રકર્ષે કહું કે, હે મામાજી! અહીં આ ચિલાપ આદિ-કથી તેઓને હવે યું વલવાતું છે ? ॥ ૧૦૬૭ ॥ ત્યારે વિમર્શે કહું કે, આ પ્રતાપોથી કોઈનું પણ રક્ષણ થતું નથી; આતો વિષાદના દૃત્યમાં અભિનયોના મોજાંઓ થાય છે. ॥ ૧૦૬૮ ॥ આ સઘલાઓ ધન-

लामां तेणे एक दयाम पुरुषने जोयो. ॥ १०४३ ॥ त्यारे तेणे कहुं के हे मामाजी । बारणे आ कयो
 पुरुष उभो छे ? त्यारे विमर्शो कहुं के, शोकनो मोटो मित्र आ विषाद छे. ॥ १०४४ ॥ अने आ कोइक
 पंथी अही प्रवेश करवाने ह्छे छे अने ते प्रवेश कर्पाबाद आना घरमां आ विषाद पण प्रवेश करयो.
 ॥ १०४५ ॥ पछी ते पंथीए त्यां जहने वासवने गुप्त बात करी; तेथी ते विषादथी अधिष्ठित थयो थको
 मूर्छा पामीने पृथ्वीपर पज्यो. ॥ १०४६ ॥ पछी वायुना दानादिकथी मल्ले छे चैतन्य जेने एवोते,
 तेनोक्तं च नरः कोऽयं । मातुल द्वारि तिष्ठति॥विमर्शः प्राह शोकस्य । विषादोऽयं महासुहृत्
 ॥ १०४४ ॥ वांलत्यत्रैष पथिकः । प्रवेष्टुं यश्च कश्चन ॥ जनेनेस्य विषादोऽयं । प्रविष्टेऽस्मिन्
 प्रवेक्ष्यति ॥ १०४५ ॥ वासवस्य ततो गुह्यं । प्रविश्य पथिकोऽब्रवीत् ॥ पपात मूर्धितः
 पृष्ठ्यां । विषादाधिष्ठितोऽथ सः ॥ १०४६ ॥ वायुदानादिना लब्ध-चेतनः प्रलयाप च ॥ हा
 पुत्र तव संजाता । कावस्था मम कर्मणा ॥ १०४७ ॥ निर्गतोऽन्नागयसंनारा-द्वत्स वारयतो
 ऽपि मे ॥ विधिना निर्धृष्टोनेदं । कृतं तव करोमि किम् ॥ १०४८ ॥ विषादस्तत्प्रजापेन । प्र-
 विष्टः स्वजनेष्वपि ॥ सर्वे ह्यहारवपराः । प्रत्यपंतिस्रमे ते नृशम् ॥ १०४९ ॥ अन्नमूढं गता-
 नंदं । वासवीयं मुहं ततः ॥ तद् दृष्ट्वा मातुलं प्राह । प्रकर्षः कोऽयमुद्भ्रमः ॥ १०५० ॥ स प्रा-
 ह्येष यथा पूर्वं । हर्षेण प्रविनादितः ॥ तपस्विनं विषादोऽयं । नाटयत्यधुना तप्ता ॥ १०५१ ॥

वासव दोठ विलाप करवा लाग्यो के, हे पुत्र ! मारां कर्म योगे तारी आ शुं दया थइ ? ॥ १०४७ ॥
 हे वत्स ! वारता एवा पण मारा अभगयना समूहथी तुं चाल्या गयो, अने हुष्ट दैवे तारुं आम कर्तुं
 तेथी हवे हुं कर्तुं ? ॥ १०४८ ॥ ते प्रलापथी स्वजनोमां पण विषाद दाखल थयो, अने सर्वे ह्यहारव
 करता थका अत्यंत विलाप करवा लाग्या. ॥ १०४९ ॥ पछी ते वासव वणिकतुं घर आनंद रहित अने
 मूढ बनी गयुं; ते जोहने प्रकर्ष सामाने कहुं के, आ उद्भ्रम शुं थयो ॥ १०५० ॥ त्यारे विमर्शो कहुं के पूर्व जेमे

मादे एवा वाचाल माणसने कयो प्राणी प्रमाणरूप गणे छे ? ॥ १०३६ ॥ हे वत्स ! उच्छृंखल बाणी तो खरेखर प्राणीओने बंध मादे थाय छे, अने गोपवेली बाणी मोक्ष मादे छे, एवी रीतनी तेनी प्रकृतिनी स्थिति छे ॥ १०३६ ॥ तेथी आ दुर्मुखने विकथानां मूलरूप एवुं दुर्भाषाहुं आबुं फल मलेछुं छे, अने परलोकमां दुर्गतिहुं निश्चल दुःख तने मलओ ॥ १०३७ ॥ एटलामां प्रकर्षनी दृष्टि राजमार्गपर पडी; अने न्यां तणे एक श्वेत मनुष्यने जोयो, अने तेथी तणे मामाने पूछयुं के, ॥ १०३८ ॥ हे मामाजी आ कोण छे ? तथा कयां जाय छे ? तयारे विमर्ष कहुं के, आ हर्ष नामानो राग केसरिनो सेनापति छे.

नारत्युच्छृंखला वत्स । भुवं बंधाय देहिनाम् ॥ मोचनाय तु संदीने-त्येषा तत्प्रकृतिस्थितिः ॥ १०३६ ॥ तदस्य विकथामूलं । दुर्भाषाफलमीदृशम् ॥ आपन्नं परलोके च । भुवा दुर्गति-याचनाः ॥ १०३७ ॥ अत्रांतरे प्रकर्षस्य । राजमार्गे पपात दृग् ॥ तत्रैको मानवः शुभ्रो । दृष्टः पृथुश्च मातुलः ॥ १०३८ ॥ कोऽयं क्व याति स प्रोचे । रागकेसरिसैनिकः ॥ हर्षोऽयं मान-वावासे । वासवाख्यवणिकगृहे ॥ १०३९ ॥ प्रवेक्ष्यति मनःकर्तु-मस्योत्सवतरंगितम् ॥ बाव-कालवियुक्तस्य । वयस्यस्य समागमात् ॥ १०४० ॥ ॥ भुग्मम् ॥ निरैकत प्रकर्षोऽयम् । सुवि-स्फारितलोचनः ॥ धनदत्तेन सुहृदा । वासवो मित्रितस्तदा ॥ १०४१ ॥ मित्रनाम्नदत्तस्य । हर्षाविष्टोऽय वासवः ॥ सबांधवः समित्रश्च । विततान महोत्सवम् ॥ १०४२ ॥ अक्रान्त्वासव-गृह कोट्यं हर्षविनिर्मितम् ॥ प्रकर्षः प्रेक्षते यावद्-दृष्टस्तावन्नरोऽस्मिन्तः ॥ १०४३ ॥

अने ते बालकालथी वियोग पामेला मित्रना समागमथी वासव नामना वणिकना मनने उत्सव युक्त करवाने मानवावासमां रहेला ते वणिकना घरमां प्रवेश करओ ॥ १०३९ ॥ १०४० ॥ हवे प्रफुल्लित लोचनोवालो प्रकर्ष जोवा लाण्यो; तेदलामां वासव वणिक धनदत्त नामना मित्रने मलयो ॥ १०४१ ॥ हवे धनदत्तने मलवाथी वासव हर्षित थयो, तथा तणे बांधवो अने मित्रो सहित महोत्सव विस्तार्यो ॥ १०४२ ॥ हवे प्रकर्ष जेदलामां हर्ष अचानक बनावेला वासव वणिकना घरना क्षोभने जुए छे, तेद-

नाहं एव “ दुर्मुख ” नाम तेने मलयुं हे. ॥ १०२६ ॥ १०२७ ॥ १०२८ ॥ आ माणस
 खीकथा, भक्तकथा, राजकथा, तथा देशकथारूप विकथाओंमां आसक्त धयो हे, अने
 तेथी सुखमांथी निकलती असथ्य वाणीने ते अटकावी शकतो नथी. ॥ १०२९ ॥ हवे एक दहाडो
 चणक नगरनो तीव्र नामनो राजा शत्रुओंने जीतवा माटे गयो, तथा तेणे त्यां युद्धमां पराक्रमथी
 शत्रुओंने जीतया. ॥ १०३० ॥ एदलामां दुर्मुखे सभामां एवी राजकथा करी के, भयंकर वैरिओए
 राजाने तो जीती लीधो, माटे हे लोको ! तमो नाशी जाओ ? ॥ १०३१ ॥ ते सांभलीने धएल हे.

त्रिजिविदोषकम् ॥ स्त्रीनकराज देशानां । कथास्वयमनूजतः ॥ शशाक धर्तुं नाऽसन्ध्यां ।
 निःशरतीं सुखाङ्गिरम् ॥ १०३१ ॥ गतो राजा रिपून् जेतु-मितश्च चणकाधिपः ॥ तीव्राख्यस्तेन
 रिपवो । युधि वीर्येण निर्जिताः ॥ १०३२ ॥ मध्येसन्नं नृपकथां । चकारेतश्च दुर्मुखः ॥
 जितो नृपोऽरिर्निश्चिन्तैः । पलायध्वं ततो जनाः ॥ १०३३ ॥ तदाकर्ण्य पुरं सर्वं । नष्टं संजात-
 संभ्रमम् ॥ समागतो नृपोऽपश्यत् । तदभवनसन्निभम् ॥ १०३४ ॥ श्रुत्वा कुतश्चिन्ताती ।
 कुप्रितो दुर्मुखोपरि ॥ दंभमीदृशमस्यादात्-पुनरावासिते पुरे ॥ १०३५ ॥ प्रकर्षः प्राह हा
 कष्ट-मेतावदुद्वेचः फलम् ॥ विमर्शः प्राह विक्रमो-न्मथितानामियत्कियत् ॥ १०३६ ॥ कृपाणी
 गुणवल्लीनां । वाणी नूनमयंत्रिता ॥ प्रमाणीकुरुते कोऽपि । प्राणी न सुखरं जनम् ॥ १०३७ ॥

संभ्रम जेने एहुं सर्व नगर नाशी गयुं; पही त्यां आवेला राजाए ते नगरने बलेलां वन सरयुं जोयुं
 ॥ १०३८ ॥ पही कोइक रीते ते वृत्तांत सांभलीने दुर्मुख उपर कोप पासेला ते राजाए फरीने नगर
 वसाधिने तेने आवी रीतनो दंड करेलो हे. ॥ १०३९ ॥ त्यारे प्रकर्ष बोल्यो के, अरे रे ! ! दुर्वचनतुं
 फल आहुं हे के ! ! त्यारे विमर्ष कहुं के, विकथाथी पराभव पासेलाओंने आदळुं ते शुं हिंसावमां हे ?
 ॥ १०४० ॥ खरेखर दावसां नही राखेली वाणी, गुणोत्तरी बेलडीओंने (कापवामां) खड्ग सरखी हे ?

कीटनी पेंडे पोताहुं दुःख तें जाणी शकतो नथी. ॥ १०२१ ॥ जे माणस बीजा पासेथी प्राप्त थएला एवा
 पण मांसने खाय छे ते अधम छे; त्यारे पोतें जीवोने हणीने जे मांस खाय छे, तेनी तो वातज दीकरवी ?
 ॥ १०२२ ॥ अपवित्र, बीभत्स तथा क्रुमिओथी भरेलां मांसने खातो एवो माणस राक्षस अने शियाल
 आदिथी केम बधी जाय ! (अर्थात् तेने राक्षस अने शियाल सरखो जाणवो.) ॥ १०२३ ॥ विमर्श एवी
 रीते बोलतो हतो तेदलामांज ते ललन राजा शियाल पछाडी दोडतो थको डंघे सुखे मोटी खोमां
 पडवाथी मृत्यु पाय्यो. ॥ १०२४ ॥ त्यारे प्रकर्ष (विमर्शने पूछयुं के राजाने शुं आ शिकारनुं फल मलयुं
 परतः प्राप्तमपि यो । मांसं खादति सोऽधमः ॥ हत्वा नश्यतस्तच्चजीवान् स्वयं किमुच्य-
 ताम् ॥ १०२५ ॥ जुंजानो मांसमशुचि । बीभत्सं क्रुमिसंकुलम् ॥ रक्षसश्च भृगा-
 दादे-र्विशिष्येत कथं नरः ॥ १०२६ ॥ विमर्शोऽवो वदत्येव । प्रधावनननुजंबुकम् ॥ अधो
 सुखो महानर्ते । पतितो ललनो मृतः ॥ १०२७ ॥ प्रकर्षोऽपृच्छदस्यानूत्-किमेतन्मृगयाफलम्
 विमर्शः प्राह नन्वेतत् । पुष्पं नारकिताफलम् ॥ १०२८ ॥ इतश्च राजपुरुषैः । कंचित्तप्तपुड-
 वम् ॥ पाय्यमानं नरं दृष्ट्वा । प्रकर्षः प्राह मातुल ॥ १०२९ ॥ अमीन्निर्निर्धुरैरेव । नरः
 किमिति पीड्यते ॥ विमर्शः प्राह चणक-पुरवासी महाधनः ॥ १०३० ॥ सार्धैर्भाः सुमुखो
 ह्येष । वाक्पारुष्यात्तु जन्मजात् ॥ तेने दुर्मुख इत्याख्यां । लोके प्रकृतिदीपिकाम् ॥ १०३१ ॥
 के ? त्यारे विमर्शो कहुं के, अरे ! आ तो हजु पुष्प मलयुं छे, नारकीरप फल तो (हजु तेने हवे मलवानुं
 चाकी छे. ॥ १०३२ ॥ एदलामां राज पुरुषोथी तपेला सीसानो रस पवाता एवा कोइक माणसने जोहने
 प्रकर्ष कहैवा लाग्यो के, हे मामाजी ! आ निर्दय लोको आ माणसने केम दुःख आपे छे ? त्यारे
 विमर्शो कहुं के, चणक नामना नगरनो रहेवासी तथा धनाढ्य एवो आ सुसुख नामनो सार्ध-
 पति छे; पण जन्मथी कठोर चाणीवालो होवाथी दुनियामां (तेनां) स्वभावने प्रगट कर-

केमके ते मोहने वथा थएला अधम माणसो रसथी जुगारमां मत्था रहे छे ॥ १०१३ ॥ ते जोहने प्रकर्ष
 जुगारने महा अनर्थ करनारो मानवा लाग्यो; हवे तेनी लीलां कमल सरखी दृष्टि वन उपर पडी
 ॥ १०१५ ॥ त्यारे ते वन तरफ हाथ करीने ते मामाने कहेवा लाग्यो के, जगामेलां हथीयारवालो, पोते
 दुःखी, बज्रां प्राणीओने दुःख आपनारो, भूखथी दुमणो थएलो, तथा तुषाथी ओपित सुखवालो एवो
 आ वोहेंस्वार थहने मत्थाह काले पण शियालनी पाछल कोण दोडे छे ? ॥ १०१६ ॥ १०१७ ॥ त्यारे विमर्शो
 जझापो नवति व्यक्तो । यावदेवं तयोर्द्वयोः ॥ मस्तकं कितवैस्तावत्-त्रोटितं तस्य वृंतवत्
 ॥ १०१४ ॥ तद्दृष्ट्वाऽमन्यत द्यूतं । सहानर्थविधायकम् ॥ प्रकर्षोऽथ वने तस्य । दृग् नीला-
 ब्जनिनाऽपतत् ॥ १०१५ ॥ कृत्वा तत्संमुखं हस्तं । ततः स प्राह मातुलम् ॥ क एष तुर-
 गारुढः प्रधावत्यनुजंबुकम् ॥ १०१६ ॥ उन्नीर्णस्त्रिः स्वयं दुःखी । दुखदश्चान्यदेहिनाम् ॥ मध्या-
 हेऽपि कुधाकामः । पिपासाशोपिताननः ॥ १०१७ ॥ विमर्शः प्राह ललित-पुरेऽयं लवणो
 नृपः ॥ मृगयानिरतोऽरण्ये । तिष्ठत्येष द्विवाग्निशम् ॥ १०१८ ॥ मंत्रिनिर्वार्यमाणोऽपि ।
 मित्रैश्च न निवर्तते ॥ राजकार्येषु सीदत्सु । चिंतितं राज्यचिंतकैः ॥ ११९ ॥ हंसस्थाने यथा
 काको । नासौ राजा तथोचितः ॥ ततो बहिरकार्यस्तं । पुत्रं राज्ये निधाय ते ॥ १०२० ॥
 ॥ युगमम् ॥ तिष्ठत्येष तस्याप्येको । मृगयातत्परो वने ॥ मांसलुब्धो न दुःखं स्वं । जानाति
 विषकीटवत् ॥ १०२१ ॥

कहुं के, ललित पुरनो आ ललन नामनो राजा छे; ते हमेशां शिकारमां तल्लीन थहने वनमांज रहे छे,
 ॥ १०१८ ॥ मंत्रिओ अने मित्रोथी वार्या छतां पण ते शिकारना व्यसनथी दूर थतो नथी; पडी राज-
 कार्यो बगडते छते कारभारिओए विचार्युं के, हंसोनी जगोए जेम कागडो तेम राज्यपर आ राजा-
 लायक नथी; एम विचारि पुत्रने राज्यपर बेसाडी तेओए तेने बहार कहाडी मेल्यो ॥ १०१९ ॥
 ॥ १०२० ॥ तौ पण शिकारमां तत्पर थहने एकाकी ते वनमां रहे छे; अने मांसनो लोभी थहने विष-

छे ? ॥ १००६ ॥ तयारे विमर्शो कहुं के, नाथी जवानी इच्छावालो, दिशाओ तरफ जोनारो, क्षुधाथी
 हुमणो थयलो, तथा पुरुषोथी वीटाएलो एवो आ लक्ष्मीना भंजार सरखा कुबेरनो पुत्र छे ॥ १००७ ॥
 तेहुं गौण नाम कपोत छे, अने सुख्य नाम धनेश्वर छे; तथा जुगारना व्यसनवाला एवा तेणे बापना
 धनने नष्ट करुं छे ॥ १००८ ॥ पोतानुं धन खलास थयाथी जुगार मादे ते चोरी करवा लाग्यो, तयारे
 राजाए तेने कदर्थना करी, पण माननीकनो पुत्र होवाथी तेने जीवथी मार्गो नही ॥ १००९ ॥ आज
 राजिए आ जुनां पुराणां कपडां सुद्धां पण हारी गयो छे, तेथी व्यसनखेदी थइने तेणे (दावपर)
 नंदुकामो दिगावोकी । क्लृप्तकामो वेष्टितो नरैः ॥ विमर्शः प्राह पुत्रोऽयं । कुबेरस्य श्रिया
 निधेः ॥ १००७ ॥ नाम्ना कपोतो गौणेन । मुख्यधाम्ना धनेश्वरः ॥ दूतव्यसनिनानेन । पितृ-
 वित्तं विनाशितम् ॥ १००८ ॥ दूतायैष सृजन् चौर्यं । धने निष्ठापिते निजे ॥ राज्ञा कदर्थितो
 मान्य-पुत्रत्वान्न तु नाशितः ॥ १००९ ॥ कर्पटाद्यखिलं राज्ञा वद्य चानेन हारितम् ॥
 कृतो व्यसनतप्तेन । मस्तकेन पलास्ततः ॥ १०१० ॥ एतैश्चकितवैर्धूतैः । शिरोऽप्यस्य जिघृ-
 कुभिः ॥ जितोऽयं नाटयते ह्येवं । नष्टं शक्तोति न ववचित् ॥ १०११ ॥ प्रकर्षः प्राह किं
 ज्ञाता । नानेन दूतविक्रिया । दूतं हि धनकक्षाभि । मूर्त्योर्मित्रं गुणामयः ॥ १०१२ ॥ विमर्शः
 प्राह किं कुर्यान्महामोहवशो ह्ययम् ॥ दूते रसात् प्रवर्तते । तद्दशा हि नराधमाः ॥ १०१३ ॥
 पोतानां मस्तकनी शरत करी छे ॥ १०१० ॥ तेहुं मस्तक पण लेवानी इच्छावाला एवा आ हुष्ट अने
 धूर्त जुगारीओए तेने जीत्यो छे, अने तेना आ हाल कर्या छे; अने तेथी ते कौइ पण रीते नाथी
 शक्तो नथी ॥ १०११ ॥ तयारे प्रकर्ष कहुं के, आपो हुं जुगारनो विकार नथी जाण्यो ? जुगार तो
 धनरूपी काष्ठने (बालवामां) अग्नि सरखो, सत्युना मित्र सरखो, अने गुणोने (नष्ट करवामां) रोग
 सरखो छे ॥ १०१२ ॥ तयारे विमर्शो कहुं के, (आ विचारो) महा मोहने वश थएलो छे; तेथी हुं करे ।

ढंढेरानो बाढ मनोहर बाणीवाला कुकडाओनां कुडुब मारफते थयो ॥ १००० ॥ वली ते प्रभात
 समये शरीरना निचिड आलिंगनथी उछलता प्रेमे करीने नष्ट थएल छे रात्रिसंवाधि वियोग
 जेमां, एवी चक्रवाकीनां जोडाओनां संगमनी लीला कोना हृदयमां आश्चर्य विस्तारती
 न होती ! (अर्थात् सर्वनां हृदयमां आश्चर्य करती हती) ॥ १००१ ॥ एवी रीते सूर्यनो उदय थाते
 छते विमर्श कहुं के, हे वत्स ! भवचक्रने जोवामां तने मोडुं आश्चर्य छे ! ! ॥ १००२ ॥ पण एकेक स्थानक
 जोवाथी अत्यंत विस्तारवाळुं एवुं ते नगर जोइ शकाय तेम नथी, मादे तेने डुकामां जोवा मादे
 गाढगानपरिरंजनि-प्रेमनिर्दलितरात्रिवियोग ॥ चक्रवाकयुगसंगमलीला-विस्मयं न
 हृदिकस्य वितेने ॥ १००१ ॥ इत्थं सूर्योदये जाते । विमर्शः प्राह वत्स ते ॥ नव-
 चक्रदिदृक्षायां । महदस्ति कुतूहलम् ॥ १००२ ॥ न शक्यतेऽतिविस्तीर्णं । तदेकैका-
 श्रयेकणात् ॥ दृष्टुं कार्श्येन तेनायं । चारुरारुह्यतां नगः ॥ १००३ ॥ महाप्रज्ञावो
 विस्तीर्णो । विवेकाख्योऽतिनिर्मलः ॥ नवचक्रस्थितिः सर्वा । समारूढैरिहैक्यते ॥ १००४ ॥
 यच्च न ज्ञायते पृष्ठा । तदुत्कंठा प्रपूर्वताम् ॥ एवमस्त्विति तेनोक्ते । समारूढावुन्नौ
 नगे ॥ १००५ ॥ प्रकर्षः प्राह सकलं । नव चक्रमिहैक्यते ॥ दीनो देवकुले नम्रो ।
 कः पुनर्मातुलास्त्ययम् ॥ १००६ ॥

आ मनोहर पर्वतपर (आपणे) चढीए ॥ १००३ ॥ आ महा प्रभाववालो विवेक नामनो पर्वत वि-
 स्तारवालो अने अत्यंत पवित्र छे; तेनापर चढवाथी भवचक्रनी सर्व स्थिति देखाओ ॥ १००४ ॥
 वली आमां जेनी तेने गम न पड़े, ते पृष्ठीने तारी उत्कंठा तुं पूर्ण करजे ? पछी “ बहु सारुं ” एम प्रकर्ष
 कहा बाद तेओ बन्ने ते पर्वतपर चढया ॥ १००५ ॥ तयारे प्रकर्ष बोल्यो के, अहो ! अर्होथी तो सबछं
 भवचक्र देखाय छे; पण हे मामाजी ! आ मंदिरमां जे दीन अने नम्र मनुष्य (देखाय छे) ते कोण

नलना भयभी चंद्र, पितानो (समुद्रनो) उत्संग छोडीने, आकाशमां गयो हतो, तेज ज्वालाओंथी पुष्ट
थएला वडवाश्रिने जगोला सूर्यना (मिषथी) शंकीने तुरत छेछी आशाने (पश्चिम दिशाने) ते प्राप्त
थयो. ॥ ९९५ ॥ ते समये सूर्ये नवुं दिवस संबंधि राज्य मलते छते, अंधकार रूपी सघली धूलिने दूर
करी, तथा ताराओंना समूह रूपी कांकराओंनी श्रेणिने चोखी करी अने आकाश प्रते किरणोरूपी
कुंकुमना रसनो छंदकाव कर्यो. ॥ ९९६ ॥ (पोतानो) स्वामी सूर्य आवते छते, यार रूप चंद्रने तजती
एवी आकाशरूपी (कुलटा खीए) प्रभाते लाल कुंकुमना लेपमां ताराओंना मिषथी थएली नखोरी
ध्वांतधूलिरखिलापि निरस्ता । शोधिता जगणकर्करपंक्तिः ॥ अंशुकुंकुमरसैः स्नपितं खं ।
जास्करेण नववासरराज्ये ॥ एए६ ॥ आगते न पिदधे किमु पत्न्यौ । द्यौस्त्यजंत्युपपत्तिं हिम
जासम् ॥ ऊषसारणिमकुंकुमलेपे । तारकज्वलनखवणपंक्तिम् ॥ एए७ ॥ किं पुनः स्पृष्टासि
यः परकूले । मामपश्रियमपोह्य गतोऽनूः ॥ सांजनाश्रुततिमित्यज्जिज्ञानुं । पद्मिनी मधुकरैः
किरतिस्म ॥ एए८ ॥ संहता नृपशुपकिणैरन्य-स्तामसी दिनकतोदयज्जाजा ॥ एकतामुप
गता खलु निजा । कौशिकातिनयनेषु नितीना ॥ एए९ ॥ यद्गृहेऽध्वतमसान्निधचौरः ।
स्यास्यतीह स नविष्यति दंध्यः ॥ निमिमध्वनिरनूदिति ज्ञानो-श्चारुकुकुकवाकु-

कुटुंबात् ॥ १००० ॥

आंओनी श्रेणिने शुं छुपावी नहों ? (अर्थात् छुपावीज.) ॥ ९९७ ॥ विलखी थएली एवी मने तजीने तुं परदेया
गयो हतो, त्वारे हवे फरीने तुं मने शामादे अडके छे ? (एम कहेती थकी) कमलिनी भमराओंनां (मिषथी) अंज-
न सहित आंखु ओनी श्रेणिने सूर्यनी समीपे खेरे छे. ॥ ९९८ ॥ उदयपामता सूर्ये मनुष्य, पशु, अने पक्षिनां
समूहो पासेथी तामसी निद्राने दूर करी; पछीते निद्रा एकठी थहने खरेखर धूवडोनी श्रेणिओंनी आंखोमां
भराइ वेठी. ॥ ९९९ ॥ अहों जेनां घरमां अंधतमस नामनो चोर रहेशे, तेनो दंड थशे, एवी रीतनो सूर्यना

भासक्त थएला छे, तेओनुं पण आवुंज भाअर्थ युक्त नाटक थाय छे. ॥ ९८८ ॥ वेअ्याओए हरी लीधेल
 छे सर्वस्व जेओनुं एवा झुलकलंकी मूढ पुरुषो ओचानिक दशाने प्राप्त थया छतां पण तेओथी विरक्त
 थता नथी. ॥ ९८९ ॥ सर्पिणीनी पेंढे बीजी स्त्रीओ पण ज्यारे विव्वास योग्य नथी, तयारे दृष्टिविषसर्प
 सरखी वेअ्याओनी तो प्रश्नज हुं करवो ? ॥ ९९० ॥ ते वेअ्याओ धन आपनार कुष्ठिओने पण कामदेव
 सरखा जुए छे, तथा लाख रहित थएला अलता सरखा (अर्थात् महारूप अने तेजवाला) पुरुषोने निर्धन
 पणाथी तजी आपे छे. ॥ ९९१ ॥ तयारे प्रकर्ष कहुं के, ते सर्व सत्य छे, तेमां संशय नथी; पडी तेओए
 वेअ्यानिहैतसर्वस्वा । नवंति कुलदूषणाः ॥ न च मूढा विरज्यंते । शोच्यामपि गता दशाम्
 ॥ एएए ॥ सर्पिण्य इव विश्वास्या । नान्या अपि हि योषितः ॥ दूषाविषाहिसमानासु ।
 वेअ्यासु प्रश्न एव कः ॥ एएए ॥ कुष्ठिनोऽपि हि पश्यंति । स्मरान्नान् धनदायिनः ॥ निर्वा-
 क्तावक्तकप्रायान् । वेअ्या मुंचंति निर्धनान् ॥ एए१ ॥ प्रकर्षेणोदितं सत्य-मेतन्नास्त्यत्र
 संशयः ॥ ततो निर्वाहितस्तान्प्रां । रात्रिशेषः क्वचिद्गृहे ॥ एए२ ॥ आदितिंगरजनीविर-
 हातो । द्यां ससंभ्रममध्रांबुजपाणिः ॥ तद्वशेन निपपात मणीनां । हारयष्टिरिव तारकराजिः
 ॥ एए३ ॥ वासवस्य विधिनाजनि ज्ञासा । गर्ज्जिणीव परिपांडुमुखी दिग् ॥ ध्वांतघांतिशु-
 चिदोहदपूर्ते । रुच्वसत्तनुरनूनविनोदा ॥ एए४ ॥ यद्विया द्विमगात्पितुरंकं । जग्न विहाय
 परिशंक्य तमिंदुः ॥ ज्वावजावजटिदं वडवाप्तिं । ज्ञानुमुश्चितमयाच्चरमाशाम् ॥ एए५ ॥

कोइक स्थानकमां बाकीनो राजिनो भाग निर्गमन कर्यो. ॥ ९९२ ॥ हवे राजिए (पडावेलो) विरहथी
 दुःखित थएलो सूर्य संभ्रम सहित आकाश रूपी (पोतानी स्त्रीने) आलिंगन करवा लाग्यो; अने तेथी
 मणिओनी हारयष्टिनी पेंढे ताराओनी ओणि पडवा लागी. ॥ ९९३ ॥ इंद्रनी दिशा (एटले पूर्वदिशा)
 कांतिथी ब्रह्माण करीने गर्ज्जिणी स्त्रीनी पेंढे आसपासथी पांडुर मुखवाली थइ; तथा अंधकारनी ज्ञांति-
 रूपी पवित्र डोहलो संपूर्ण थवाथी पुलकित शरीरवाली अने अत्यंत धिनोदवाली थइ. ॥ ९९४ ॥ जे वडवा-

सुधि तु संताड रहे, अने पडी भोगो भोगवजे । ॥ ९८० ॥ ते सांभलीने रमण भययुक्त शरीर.
चालो थयो, एदलामां त्यां चंड आची पहींच्यो अने चारणे भोटो कोलाहल थयो. ॥ ९८१ ॥ पडी चंड तुरत अंदर
जयो, अने त्यां तेणे रमणने जोयो; त्यारे ते तलवार खेचीने तेने मारवा तैयार थयो. ॥ ९८२ ॥
त्यारे रमण दीनता पायीने, तथा सुखमां द्यो आंगलीओ नाखीने भयथी चंडने अष्टांगपात
ब्रह्मस्कार करचा लाण्यो. ॥ ९८३ ॥ पडी चंड दयाली उत्पत्तिथी तेने मायों तो नही, पण क्रोधला उछालाथी

रमणोऽनूद्विदं श्रुत्वा । जयाधिष्ठितविप्रहः ॥ चंनोऽप्यान्यागतो द्वारे । नूयान् कोलाहलोऽजनि
॥ ए८४ ॥ चंनस्तूर्णं प्रविष्टोऽथ । रमणं च ददर्श सः ॥ अस्तिपुत्रीं समाकृष्य । हंतुं व्यव-
स्रितश्च तम् ॥ ए८५ ॥ दैन्यं प्राप्तोऽथ रमणो । मुखकिमदशांगुलिः ॥ अष्टांगपादपतनं चंनस्य
कृतवान् न्रिया ॥ ए८६ ॥ ततश्चंनो द्योत्पत्या । मारयामास नैव तम् ॥ रोषोत्कर्षात्परं
तस्य । ओडिता तेन नासिका ॥ ए८७ ॥ तुप्तौ कर्णौ चक्षुरेकं । कृष्टं विदलिता रदाः ॥ इतः पा-
द्विण्प्रहारोऽथ । हसितं गणिकाद्यम् ॥ ए८८ ॥ कृतस्तान्यां हतस्वांतं—श्रंडः पेशावन्नाषितैः ॥
राजलोकेर्हतो निर्यन् । मुक्तश्च रमणोऽसृजिः ॥ ए८९ ॥ दध्यौ प्रकर्षः कामस्य । नयस्य च
विचेष्टितम् ॥ कुट्टिन्याश्चातिगहनं । साक्षात्प्रेक्षणकोपमम् ॥ ए९० ॥ विमर्शः प्राह येऽप्यन्ये ।
न्रवंति गणिकारताः ॥ तेषामीदृशमेव स्यात्—नाटकं विस्मयावहम् ॥ ए९१ ॥

तेणे तेनुं नाक तोडी नाखुं, कानो काप्या, एक आंख खेची कहाडी, दांतो तोडी पाड्या, तथा तेने
लात मारी; (ते सघळुं जोहने) बने गणिकाओ हसवा लागी. ॥ ९८४ ॥ ९८५ ॥ पडी ते वेद्याओए
मिष्ट वचनोथी चंडनुं चित्त हरी लीधुं; हवे बहार निकलेला रमणने राजपुरुषोए मायों, तेथी ते प्राण
रहित थयो. ॥ ९८६ ॥ ते सघळुं जोहने प्रकर्ष कामदवनुं, भयनुं तथा कुट्टणीनुं अत्यंत भयंकर अने साक्षात्
नाटक सरखुं चेष्टित विचार्युं. ॥ ९८७ ॥ पडी विमर्शो बोल्यो के, बीजाओ पण के जेओ वेद्याओमां

बानो हेतु हुं छे ? ॥ १७२ ॥ त्यारे विमर्श कहुं के, पुष्पो, बखो अने आमृषणोथी आच्छादित थएली
 तथा नवद्वाराख खालोवाली आ विद्यानी कोठिने हुं तुं जोतो नथी ॥ १७३ ॥ वली तारा सोगन खाइने
 कहुं हुं के, आ दुर्गंधी मारुं तो माथुं फरी जाय छे; माटे तेणीथी दूर रहीनेज अहीं जे थाय ते आपणे
 जोइए ॥ १७४ ॥ त्यारे प्रकर्ष बोल्यो के, हे मामाजी ! आपे मने युक्तज कहुं; आ अशुचिना गंधथी अहीं
 मने पण महा पीडा थाय छे. ॥ १७५ ॥ पछी तेओ बने (मामो भाणेज) खसीने दूर बैठी; एदलामां त्यों
 युवान रमण आर्वा पहेँच्यो, अने पाछल भयसहित कामदेव पण आव्यो. ॥ १७६ ॥ पछी कुंदकलिकाने
 स प्राह पुष्पवसना—उत्कारपिहितामिमाम् ॥ नवश्रोतोयुतां विष्टा—कोष्ठिकां किं न पश्यसि
 ॥ एउ३ ॥ इतो दुष्यति दुर्गंधा—हृषे तुभ्यं शिरो मम ॥ तदस्या दूरतः स्थित्वा । पश्यवो
 यज्ञवेदिह ॥ एउ४ ॥ प्रकर्षोऽपि जगौ युक्त—मुक्तं मातुल मे त्वया ॥ ममाप्यशुचिर्गंधेन ।
 महातीरिह जायते ॥ एउ५ ॥ अपसृत्य ततो दूरे । स्थितौ तौ रमणो युवा ॥ आगतोऽजांतरे
 पश्चा—स्नन्नायो मकरध्वजः ॥ एउ६ ॥ इद्व्याप्त कुंदकलिकां । ममल्ल रमणोऽमृते ॥ मुदा मदन
 मंजर्या । संज्ञिता तं च सैकत ॥ एउ७ ॥ आकर्षकृष्टबाणस्तं । जघान मकरध्वजः ॥
 अन्यंतरे प्रविश्याथ । तस्याः स प्रद्वौ धनम् ॥ एउ८ ॥ तद्गृहीत्वा समीपस्था । जगौ मदन
 मंजरी ॥ वत्स त्वया कृतं सम्यग् । वत्सा त्वयि ससुस्तुका ॥ एउ९ ॥ इहाजिगमिषुः किंतु ।
 चंदाख्योऽस्ति नृपात्मजः ॥ तत्तावत्पिष्ट दीनस्त्वं । पश्चाज्जोगांश्च नोद्व्यसे ॥ एउ० ॥

जोइने रमण तो अमृतमां बुडयो; पछी मदन मजरीए संज्ञा करवाथी ते कुंदकलिका हर्षथी तेने जोवा लागी-
 ॥ १७७ ॥ पछी छेक कानसुधि खेचेल छे बाण जेणे एवा कामदेवे तेने मार्यो; त्यारे ते रमणे अंदर जइने
 तेणीने धन आप्युं. ॥ १७८ ॥ नजदीक रहेली मदनमंजरीए ते धन लेइने ते रमणने कहुं के, हे वत्स ! तें
 आ ठीक कर्यु; केमके आ मारी बाछडी कुंदकलिका तो (कारनी) तारामां उत्सुक थइने (तारी राह
 जोती) बेठेली छे. ॥ १७९ ॥ पण (आजें) अहीं राजानो चंड नामनो पुत्र आववानो छे, माटे त्या

कंद करे छे, ते (प्रत्यक्ष) देखाय छे; हवे आ नगरमां एक मदनमंजरी नामनी प्रख्यात वेदया छे.
 ॥ ९६५ ॥ ते वेदयाने लावण्यनी नदी सरखी कुंदकलिका नामनी पुत्री छे; तेणीमां आसक्त थहने आणे
 (पोतानुं) धन गुमाव्युं छे. ॥ ९६६ ॥ पछी धनहीन भवाथी तेणीए वेगथी तेने घरमांथी कहाडी मेल्यो
 छे; तथा आजें फरीने किंचित् धन मलवाथी त तेणीने घेर जायछे. ॥ ९६७ ॥ एटलामां हवे प्रकर्ष
 भाथां सहित अने खेंवेला बाणवाला, अनुचर सहित कोक पुरुषने जोयो, अने तेथी मामाने पूछ्युं के
 हे मामाजी! आने (जे) मारे छे, ते आ पुरुष कोण छे? तयारें विमर्श कहुं के, ते कामदेव छे, तथा भय नामना

तस्याश्च कुंदकलिका । पुत्री लावण्यवाहिनी ॥ तस्यामासक्तचित्तेन । धनमेतेन ना-
 शितम् ॥ ए६६ ॥ गेहात्रिस्सारित श्रापं । धनहीनस्तया रयात् ॥ प्रस्थितोऽय गृहे तस्याः ।
 किंचित्प्राप्य धनं पुनः ॥ ए६७ ॥ अत्रांतरे प्रकर्षेण । दृष्टः सानुचरो नरः ॥ सतूणीरः समा-
 कष्ट-शरः पृष्ठश्च मातुलः ॥ ए६८ ॥ कोऽयं मामनिहंत्येनं । स प्राह मकरध्वजः ॥ चर्यया
 निर्गतो राज्ञौ । नयानुचरसंयुतः ॥ गुरमम् ॥ ए६९ ॥ रमणोऽयमेनेनैव । प्रेरितो याति त-
 द्गृहे ॥ अतःपरं च यद्भावि । तन्निन्नालय कौतुकम् ॥ ए७० ॥ एवमस्त्विति तेनोक्ते । गतौ तौ
 गणिकागृहे ॥ दृष्टा च कुंदकलिका । वेदमद्यारे विन्मृषिता ॥ ए७१ ॥ वाकिता कंधरा नासा ।
 विमर्शेनाथ कुंचिता ॥ प्रकर्षः प्राह हेतुस्ते । को व्यलीकस्य मातुल ॥ ए७२ ॥

अनुचर सहित ते राज्ञिचर्या माटे निकली पछ्यो छे. ॥ ९६८ ॥ ९६९ ॥ तेज कामदेवथी प्रेरणेलो आ रमण ते
 वेदयाने घेर जाय छे; अने हवे पछी जे कौतुक भवानुं छे, ते तुं जोजे ! ॥ ९७० ॥ पछी
 “ ठीक छे ” एम प्रकर्ष बोलते छते तेओ बदे गणिकाने घेर गया; तथा त्यां तेओए शृणगार
 युक्त थहने घरना बारणामां बेठेली कुंदकलिकाने दीठी. ॥ ९७१ ॥ हवे त्यां विमर्श (पोतानी) डोक
 बांकी करी, तथा नाशिकाने संकोची; तयारें प्रकर्ष कहुं के, हे मामाजी ! बली आ तमोने माहुं लाग-

एषी रीतना ते लोलतावाली बुद्धिवाला पुरुषने तेओए जोयोः ॥९५७॥ पढी ते पुरुष पुष्प मालाओ पान-
 नी पट्टीओ, सुगंधिओ, तथा वस्त्रयुगलने खरीद करीने, वाचपर गयो, तथा त्यांनास्तो करीने ते तृप्ति पाप्प्यो
 ॥९५८॥ पढी पाननी पट्टी चावीने, तथा हृदयपर फुलोनो हार पेहेरीने, अत्तर आदिकनी सुगंधि लगावीने,
 प्रफुल्लित सुखवालो थयो थको राजानी पेठे ते चालवा लाग्यो ॥९५९॥ वली ते माणस फरी फरीने स्फुराय-
 मान कांतिवाळुं पोतातुं सुख दर्पणभां जोया करेछे, सुगंधि पदार्थने सुधीने आनंदित थाय छे,
 तथा गर्वशी नाच्या करे छे ॥ ९६० ॥ त्यारे विसमय पामेलो प्रकर्ष विमर्शने पूढवा लाग्यो के, हे
 सजः पर्णानि गंधांश्च । क्रीत्वा वस्त्रयुगं तथा ॥ गत्वोपवापि नृत्तवा च । न्नोजनं नृत्तिमाप
 सः ॥ ए५८ ॥ ततस्तांबुलमास्वाद्य । धृत्वा पुष्पसजं हृदि ॥ सौरभ्नाढ्यः स्फुरद्वक्त्रः ।
 प्रस्थितो नृपलीलया ॥५९॥ पुनः पुनः स्फुरत्कांति । प्रेक्षते मुकुरे मुखम् ॥ मोदते गंधमा
 द्रायगर्वेण नरनिर्तिं च ॥६०॥ प्रकर्षो विस्मितः प्रोचे । युवायं को नु मातुल ॥ क्व प्रस्थि-
 तः किमुद्दिश्य । किं विकारैश्च न्नज्यते ॥६१॥ विमर्शः प्राह गणिका—व्यसनी रमणो ह्य-
 यम् ॥ सासुद्भत्तिरत्रैव । वास्तव्यः पत्तने युवा ॥ ६२ ॥ अनेनाढ्यैर्दिनैरेव । शोषितं पाप-
 बुद्धिना ॥ धनं समुद्भत्तस्य । प्रीष्माकेण सरो यथा ॥ ६३ ॥ जातोऽयमधुनेदृको । निर्धनः
 परकर्मकृत् ॥ परकर्मकर्त्वेन । कतिचित्प्राप रूपकनान् ॥ ६४ ॥ नादितो व्यसनेनाथ ।
 कुरुते यत्तदीक्ष्यते ॥ अस्ति ह्यत्र पुरे ख्याता । वेद्या मदनमंजरी ॥६५॥

मामाजी ! वली आ युवान कोण छे ? अने हुं उद्देशीने कयां जाय छे ? तथा तेने हुं विकारो थया छे ?
 ॥ ९६१ ॥ त्यारे विमर्शो कहुं के, गणिकानो व्यसनी, तथा आज नगरमां रहेनारो ससुद्भत्तनो रमण
 नामनो आ युवान पुत्र छे ॥ ९६२ ॥ आ पापबुद्धिए प्रीष्म कर्तुनो सूर्य जेम तलावने, तेम थोडाज दिव
 सोमां ससुद्भत्तनुं धन नष्ट कर्युं छे ॥ ९६३ ॥ हमणां हवे ते आवो निर्धन थइने बीजातुं काम करे छे,
 तथा ते चाकरीथी, तेणे केदलाक रूपीआ मेलव्या छे ॥ ९६४ ॥ हवे व्यसनथी नादित थएलो ते, जे

आ भवमां पण जेओने पुण्यानुबंधि पुण्य मलेछुं छे, तेओ पासेथी जाणे गुणोना समूहोथी बंधा-
 एली होय नहो जेम तेम लक्ष्मी कोइ पण बखते जती नथी. ॥ ९५० ॥ ते महाशयो ते धनमां मूर्छा करता
 नथी, पण तेने (साते) क्षेत्रोमां जोइ छे, तथा पोते पण तेनो उपभोग करे छे. ॥ ९५१ ॥ एवी रीते वापरेली
 एवी पण लक्ष्मी निर्मलता माटेज थाय छे, अने कांति जेम चंद्रनुं, तेम ते पोतानुं पडखुं तजती नथी. ॥ ९५२ ॥
 वापरेली लक्ष्मी कर्पूरनी धारा सरखी छे, (अर्थात् कर्पूरनी सुगंधिनी पेठे कीर्तिने फेलावनारी छे) अने बांधी
 राखेली लक्ष्मी हृदयमां कवच सरखी छे; माटे बुद्धिबाने तेनुं दान अने उपभोग करवो, पण मूर्छा अने गर्व

ते हि तत्र धने मूर्छा । न कुर्वति महाशयाः ॥ क्षेत्रेषु योजयंत्येतत् । स्वयं च परिभुंजते ॥

॥ ९५१ ॥ एवं च श्रीर्विकीर्णापि । नैर्मल्ययायैव जायते ॥ जहाति न स्वपार्थं च । विधोरिव

महाप्रजा ॥ ९५२ ॥ कीर्णा कर्पूरधारा श्रीः । कपिकचुधृता हृदि ॥ दानज्ञो गावतः कार्यौ ।

मूर्छागर्वौ न धीमता ॥ ९५३ ॥ लक्ष्मीर्दसीकृता नित्यं । स्वामीयत्येव देहिनम् ॥ दासीय-

ति विपर्यस्त-स्वज्ञावा स्वामिनीकृता ॥ ९५४ ॥ वर्जनीयः प्रयत्नेन । चौर्यगंधोऽपि जानता

अस्य वाणिजकस्येव । महानर्थोऽन्यथा ज्ञवेत् ॥ ९५५ ॥ विमर्शोद्भो वदत्येव । युवा कश्चिद्-

ष्टिकपथे ॥ दुर्वयो मतिनः कामो-ऽवतीर्णो जीर्णवस्त्रभृत् ॥ ९५६ ॥ आपणे निहितप्रंष्टि-

दुष्टस्ताभ्यां स दोषधीः ॥ गृहीता मोदकास्तेन । रुपकैश्चिन्नमोदकाः ॥ ९५७ ॥

करवो नहो. ॥ ९५३ ॥ हमेशां दासीरूप करेली लक्ष्मी प्राणीने स्वामी बनावे छे, अने स्वामीरूप करेली
 लक्ष्मी विपरीत स्वभाववाली थह् धर्की प्राणीने दासरूप बनावे छे. ॥ ९५४ ॥ डाह्या माणसें यत्न पूर्वक
 चोराना गंधनो पण त्याग करवो; नहोतर आ वाणिजकी पेठे महा अनर्थ थाय. ॥ ९५५ ॥ एवी रीते
 विमर्श बोलतो हतो तेदलामां दुबलो, मलीन, क्षीण तथा जीर्ण वस्त्रवालो कोइक युवान पुरुष बजा-
 रमां आवी पहोन्थो. ॥ ९५६ ॥ तेणे दुकानपर पोदली मेली, तथा रूपीआ साटे तेणे लाडुओ लीधा;

रूपी गर्भीणी दूषित थएलुं, तथा बलती मझाल सरखुं धन आ वणिक्नी पेठे महा अनर्थ करनारुं थाय छे. ॥ ९४२ ॥ क्रोडो गमे क्लेशोभी पेदा करेलुं, तथा आयुष्यनी पेठे रक्षित करेलुं, एवुं क्षणचारमांज नष्ट धनारुं धन खरना शीगडानीं पेठे देखातुं नथी. ॥ ९४३ ॥ जुठा धनना गर्वभी आकुल थएल छे मन जेओनां एवा माणसोनां दुःखोनां समूहनुं माप आ लोक के परलोकमां पण करी शकातुं नथी. ॥ ९४४ ॥ तयारे प्रकर्ष कहुं के, हे मामाजी ! जे हेतुभी धन निश्चल तथा शुभ विपाकोवालुं थाय, एवो कोइ हेतु छे के नहो ? ॥ ९४५ ॥ तयारे विमर्श कहुं के, हे वत्स ! एवी रीतनुं धन आ पृथ्वीमां कहं अर्जितं क्लेशकोटीनि-स्तथायुरिव रक्षितम् ॥ नश्यं धनं क्लेशैव । नेक्ष्यते खरझंगवत् ॥

॥ ए४३ ॥ अलीकधनगर्वेष । विह्वलीन्नतचेतसाम् ॥ इहामुन्न च दुःखौघ-मानं कर्तुं न शक्यते ॥ ए४४ ॥ प्रकर्षः प्राह येन स्या-धनं मातुल निश्चलम् ॥ शुन्नावहविपाकं च । स हेतुर्विद्यते न वा ॥ ए४५ ॥ विमर्शः प्राह वत्सेदृग् । नासंज्ञवि धनं नृवि ॥ विरलानां तु तद्धेतु-संयोगः स्यान्महात्मनाम् ॥ ए४६ ॥ पुण्यं पुण्यानुबंधेव । निश्चलं कुरते धनम् ॥ बुद्धिं नयति च स्तोकाः । परं तत्कर्तुमीक्षते ॥ ए४७ ॥ गुरुदेवादिसुश्रूषा । वैराग्यं प्राणिनां दया ॥ पुण्यं पुण्यानुबंधेत-जीववृत्तिश्च निर्मला ॥ ए४८ ॥ संतापशान्तिरन्येषांविश्वानुग्रह एव च ॥ दमनं च स्वचित्तस्य । पुण्यं पुण्यानुबंधदः ॥ ए४९ ॥ प्राप्येवास्मिन् नवे प्राप्तं । पुण्यं पुस्यानुबंधि यैः ॥ गुणराशिनिबद्धेव । तेन्यः श्रियति न कश्चित् ॥ ए५० ॥

असंभवित नथी; पण तेना हेतुनो संयोग कोइ विरला महात्माओने थाय. ॥ ९४६ ॥ पुण्यानुबंधि पुण्यज धनने निश्चल करे छे, अने तेनी बुद्धि करे छे, पण तेम करवाने थोडां माणसोअ जाकिवान थाय छे. ॥ ९४७ ॥ देव गुरु आदिकोनी सेवा, वैराग्य, प्राणीओपरनी दया, तथा निर्मल शीलवृत्ति, एदलाने पुण्यानुबंधि पुण्य जाणवुं. ॥ ९४८ ॥ बीजाओनां संतापोनी शान्ति, जगतपर कृपा, अने पोताना चित्तनुं दमन, एदलाने (पण) पुण्यानुबंधि पुण्य जाणवुं. ॥ ९४९ ॥ पूर्व जन्मनी पेठे

तथा तेनुं धर अने रत्नोनो समूह लुंटी लीधो. ॥ ९३४ ॥ तेना चाकरो, वणिकपुत्रो, अने बांधवो, बाजथी हंस ग्रहण कराते छते जेम आकंद सहित पक्षिओ, तेम नाथी गया. ॥ ९३५ ॥ पढी गएल छे सर्वस्व जेनुं, तथा बंधुओथी रहित थएलो, गधेडापर चढावेलो, कंठमां बांधेल छे मुद्दामाल जेने एवो, तथा अति विह्वल थएलो, ॥ ९३६ ॥ राजलोकोथी लेइ जवातो, लोकोथी जुदी जुदी रीते निर्दा करातो, तथा उत्तरेलां मुखवालो एवो ते वणिक ते वखते तेओनाथी जोवायो. ॥ ९३७ ॥ त्यारे विसित थएलो प्रकर्ष कहेवा लगयो के, हे मामाजी ! आ वली आश्चर्य हुं थयुं ? हुं आ स्वप्न छे ! के अम

किंकराश्च वणिकपुत्रा । बांधवाश्च पत्यापिताः ॥ हंसं श्येनेन साकंदं । गृहीत इव पक्षिणः ॥ ॥ ९३५ ॥ ततो विगतसर्वस्वो । बंधुभिः परिवर्जितः ॥ रासन्नारोपितः कंठ-बद्धोऽप्योऽति-विह्वलः ॥ ९३६ ॥ नीयमानो नृपजनै-र्निर्दयमानः पृथग्जनैः ॥ विज्ञाणवदनो दृष्टः । स तान्त्र्यां वणिजस्तदा ॥ ९३७ ॥ प्रकर्षो विस्मितः प्राह । मातुवेदं किमद्भुतम् ॥ किं स्वप्नोऽयं भ्रमः । किंवा । माया वा कापि मोहिनी ॥ ९३८ ॥ यदस्य दृश्यते लीला । न सा तन्न च गौरवम् ॥ न तद्वाम न गर्वोऽसौ । दृग्ग्विलासा न तेऽधुना ॥ ९३९ ॥ विमर्शः प्राह सत्योऽसौ । वृत्तांतो नात्र विभ्रमः ॥ अत एव महाप्राज्ञा । धनगर्वं न कुर्वते ॥ ९४० ॥ संध्याभ्ररागवद्व्योके । धनं हि क्लृप्तनश्वरम् ॥ विस्तारिमारुतधूत-ध्वजांचलचवाचवम् ॥ ९४१ ॥ अस्य वाणिजक-स्येव । धनं गर्वोऽमदूषितम् ॥ ज्वलद्बुद्बुकसंकाशं । महानर्थाय जायते ॥ ९४२ ॥

छे के कोइक मोहनी माया छे ! ॥ ९३८ ॥ केमके, आनी जे लीला हती, ते तो देखाती नथी, तेम ते गौरव पण देखातुं नथी, तेम ते तेज, ते गर्व, अने ते दृष्टिविलासो पण हमणां देखाता नथी. ॥ ९३९ ॥ त्यारे विमर्शो कहुं के, आ वृत्तांत सत्य छे, तेमां भ्रम नथी. अने आथीज महा विचक्षण माणसो धननो गर्व करता नथी. ॥ ९४० ॥ आ दुनीयामां संध्याकालना वादलानां रंगनी पेढे धन तो खरेखर क्षणवारमां नष्ट भनारुं, तथा विस्तार पापता पवनथी कंपायमान थती धजाना छेडासरखुं चंचल छे. ॥ ९४१ ॥ अहंकार

कारी मार्ग मते अन्ना करतो नथी, अने भविष्य संर्वाधि विचार करतो नथी. ॥ १२६ ॥ यत्नी ते पोते
 अपूर्ण तथा अनुकंपनीय છે, હતાં પોતાનું જે તે સંપૂર્ણપણું જાળે છે, તે જગતને મથન કરનારં આ ધન-
 ગર્વનું ચેષ્ટિત જાણવું. ॥ ૧૨૭ ॥ જે (ધનાદિકથી) કૃપણો (પોતાની) પૂર્ણતા માને છે, તે ધનાદિકની
 ઉપેક્ષાજ (તાત્વિક) પૂર્ણતા છે; एवी રીતનો પૂર્ણ આનંદ રૂપી અમૃતથી સ્થિય થણી હુદ્ધિવાનોની
 દૃષ્ટિ છે. ॥ ૧૨૮ ॥ સસુદ્રનાં મોજાં સરલા વિકલપોથી થણી પૂર્ણતા અતાત્વિકી છે, અને સંપૂર્ણ આનં-
 દવાલા પ્રપ્તુ તો યાંત સસુદ્ર સરલા છે. ॥ ૧૨૯ ॥ અપૂર્ણ છે તે પૂર્ણપણાને પામે છે, અને પૂરાતો હીન
 અપૂર્ણોપ્યનુકંપ્યોડપિ । પૂર્ણતાં સ્વસ્ય વેતિ યત્ ॥ જગદુન્માશ્ચ તદિદં । ધનગર્વસ્ય ચેષ્ટિતમ્
 ॥ ૧૨૭ ॥ પૂર્ણેતે યેન કૃપણા--સ્તદુપેક્ષેવ પૂર્ણતા ॥ પૂર્ણાનંદમુધાસ્નિગધા । દૃષ્ટિરેષા મનીષિણામ્
 ॥ ૧૨૮ ॥ અતાત્વિકી વિકલ્પૈઃ સ્યા--પૂર્ણતાભ્યેરિવોર્મિન્નિઃ ॥ પૂર્ણાનંદસ્તુ જગવાં--સ્તિમિ-
 તોદધિસન્નિજઃ -- ૧૨૯ ॥ અપૂર્ણઃ પૂર્ણતામેતિ । પૂર્વમાણસ્તુ હીયતે ॥ પૂર્ણાનંદસ્વન્નાવોડયં ।
 જગદ્દુત્તદાયકઃ ॥ ૧૩૦ ॥ વદત્યેવં વિમર્શોઽથ । મુજંગસ્તત્ર કશ્ચન ॥ રાજકીયં ધનં હત્વા ।
 કાંદિશ્ચીકઃ સમાગતઃ ॥ ૧૩૧ ॥ મુજંગં પ્રત્યન્નિજાય । સ વાણિજ્યમુજંગમઃ ॥ કિંચિન્મૂલ્યં
 પ્રદાયાસ્ય । તજ્જપ્તાહાશ્વિત્વં ધનમ્ ॥ ૧૩૨ ॥ પ્રણયોઽથ મુજંગોઽસ્મા--વાગતં નૃપતેર્વલમ્ ॥ કુ-
 તશ્ચિત્તત્ક્રયોદંતં । શ્રુત્વા તત્ત્રાતિત્રીબણમ્ ॥ ૧૩૩ ॥ સત્તોપત્વં વણિજં વધ્વા । નિન્યુર્નૃપન્નટા-
 સ્તતઃ ॥ હુંદિતં જ્વનં તસ્ય । વિવૃતા રત્નરાદાયઃ ॥ ૧૩૪ ॥

ધાય છે, एवी રીતનો જગતને આશ્ચર્ય આપનારો પૂર્ણાનંદ સ્વભાવ છે. ॥ ૧૩૦ ॥ હવે एવી રીતે વિમથા
 બોલતે હોતે, ત્યાં કોઈક ચોર રાજાનું ધન ચોરીને દિહ્મૂલ થયો થકો આવી પહોંચ્યો. ॥ ૧૩૧ ॥ ત્યારે તે
 વાણિકચોરે તેને ચોર જાણીને તેને થોડુંક મૂલ્ય આપીને તેનું સર્વ ધન લેઈ લીધું. ॥ ૧૩૨ ॥
 હવે તે ચોર તો નાશી ગયો; દુલ્લામાં કોઈક રીતે તે વેંચાણની વાતમી સાંભળીને રાજાનું અયંકર
 લશ્કર આવી પહોંચ્યું; ॥ ૧૩૩ ॥ પછી રાજાના સુખદો મુદ્દામાલ સાહિત તે વાણિકને બાંધીને લેઈ ગયા,
 ૪૦

ऋद्धिवंत पुरुषने जोयो. ॥ ११८ ॥ ते पुरुष अनेक वणिक् पुत्रोए करीने युक्त हतो, उंचां आसन पर वेढेलो हतो, तथा आगल राखेलां मणिओ अने पुखराजोथी खुशी यतो हतो. ॥ ११९ ॥ रुपाना अने खुवर्णनां दगलाओथी अत्यंत गर्विष्ट हृदयवालो, तथा विचित्र प्रकारनां आभूषणो अने वस्त्रोथी ते आश्चर्य पामतो. हतो ॥ १२० ॥ त्पारे प्रकर्षे विमर्शने कहुं के, हे मामाजी ! आधी रीतनो आ लक्ष्मीवान माणस तीढीं दृष्टि करतो थको सरल रीते माणसने केम जोतो नथी ? तेम केइ वचन केम सांभलतो नथी ! डांचित उत्तर पण केम देतो नथी ? तथा हाथ जोडीने नमता माणसोने पण तृण समान ते केम

युतोनैकैर्वाणिक्पुत्रै-र्निविष्टस्तुंगविष्टरे ॥ मणिनिः पद्मरागाद्यैः प्रहृष्यन्निहितैः पुरः ॥ ए१ए॥
राजतैः कांचनैः स्तोमै-रुज्ज्वलद्दयो नृशम ॥ अलंकारैश्च वस्त्रैश्च ॥ विचित्रैश्चित्रमात्नवत् ॥ ए२० ॥
प्रकर्षः प्राह लक्ष्मीवान-मातुलायं किमीदृशः ॥ तिरश्चीनापतद्दृष्टिः । सरलं नेहते जनम् ॥ ए२१ ॥ नाकर्णयति किं वाक्यं इति किं नो चितोत्तरम् प्रांजलीनपि संनम्रा-न्मन्यते तृणवत्क-
ष्मम् ॥ ए२२ ॥ रत्नादीनि मुहुः पश्यत् । किं निजांगानि खादति ॥ किं स्वलीलामनुस्मृत्य ।
निमीलयति दोचने ॥ ए२३ ॥ विमर्शः प्राह नृदेह । शृणु हेतुं समाहितः ॥ अस्ति मित्यानि
मानस्य । धनगर्वान्निधः सुहृत् ॥ ए२४ ॥ तेन हत्वास्य सर्वस्वं । वराकोऽयमधिष्ठितः ॥
जानाति धन्यमात्मानां कृत्रिमैः कनकादिभिः ॥ ए२५ ॥ परस्वत्वकृतोन्माथ-स्तत्स्वरूपं न
पश्यति ॥ अद्धते न हितं मार्गं । नालोचयति चायतिम् ॥ ए२६ ॥

लेखे छे ? वली रत्नादिकोने वारंवार जोतो थको हुं ते पोताना अंगोने खाय छे ? तथा पोतानी लीलानुं स्मरण करिने हुं ते आंखोने मीचे छे ! ॥ १२१ ॥ १२२ ॥ १२३ ॥ त्पारे विमर्श कहुं के, हे भद्र ! आनो हेतु तुं समताथी सांभल ? मिथ्याभिमाननो धनगर्व नामनो (एक) मित्र छे; ते आ बिचारानुं सर्व-
स्व हरीने तेना शरीरमां दाखल थयो छे; अने तेथी कृत्रिम एवां खुवर्णादिकथी ते पोताने धन्य माने छे. ॥ १२४ ॥ १२५ ॥ परने पोतारूप जाणतो एवो आ पुरुष तेनुं स्वरूप जोइ शकतो नथी, तेम हित-

उच्छलता छे पाणीना कणीआओरूपी ताराओ जेमां एवा मलीन आकाशने उंचे प्रकारे (पोतानां) निर्मल किरणोरूपी जलोधी धोतो एवो चंद्र अंधकाररूपी कादवने पर्वत समीपे नष्ट करवा लाग्यो. ॥ ९१३ ॥ आकाशमां जे गंगायमुनानो संगम थयो, तेथी अहीं पडतां एवां चंद्रना किरणोधी रात्रिरूपी ब्राह्मणीना अंधकाररूपी बालोना समूहजुं मुंडन थयुं. ॥ ९१४ ॥ बली ते समये मोगरा सरखा सुंदर अने रफुरायमान किरणोना समूहवाळुं, जणे जगतोने जीतवामां तत्पर एहुं एक कामदेवजुं जाणे चक्र होय नहों जेम, तेंहुं जगतुं चंद्रमंडल आकाशमां शोभवा लाग्युं. ॥ ९१५ ॥ जे चंद्र विलासि पुरुषोनां

कालयन्मलिनमंबरमुच्चैः-रुह्यलज्जलकणोपमतारम् ॥ निर्मलांशुसलितैरुपशैलं । ध्वांतपंकमन-
यद्ध्ययमिंदुः ॥ ९१३ ॥ संगमो विधुकरैर्निपतन्नि-र्जाह्वीयमुनयोर्यद्वन्नखे ॥ तेन मुंरुनम-
नूदिह रात्रि-ब्राह्मणीतिमिरकेद्वान्नरस्य ॥ ९१४ ॥ कुंदमुंदरलसत्करजावं । विष्टपत्रयजपाय
परिष्टम् ॥ चारुचक्रमिव मान्मथमेकं । खे रराज विधुमंजवमुक्त्व ॥ ९१५ ॥ आददेण
ममृतैः परिषिंचन् । यो विद्यासिषु सुधाघटवीजाम् ॥ सोऽप्यन्नूद्विधुरहो विरहिण्या-श्च-
न्कुंभलितसर्वकरंभः ॥ ९१६ ॥ पार्वतीप्रणतशंकरचूला-निर्गलसुरमदीजलरम्याः ॥
धौतविश्ववलयः प्रसरंतो । रेजिरे तुहिनरश्मिमयूलाः ॥ ९१७ ॥ इत्थं चंदेदये जाते ।
जनानंदविधायिनि ॥ दृष्टो निजापणद्वारे । तान्त्र्यां कश्चिन्महेश्वरः ॥ ९१८ ॥

अंगने अमृतथी सोंचतो थको अमृतना घडानी लीलाने धारण करतो हतो, एवो पण ते चंद्र, अहो विरही स्त्रीने, भयंकर कुंडालुं बालीने पडेल सपना करंडीआ तुल्य भासवा लाग्यो. ॥ ९१६ ॥ पार्व-
तीने नमता एवा महादेवनी शिखामांथी गलती गंगाना पाणी सरखां मनोहर, तथा धोएल छे (सफेद
करेल छे) जगतनां बलयो जेओए एवां चंद्रनां विसतार पासतां किरणो (ते समये) शोभवा लाग्यां. ॥ ९१७ ॥
एवो रीते लोकोने आनंद करनारो चंद्रनो उद्भय होते छते पोतानी हुकाननां धारणां पास तेओए कोदक

कर एवी संध्यारूपी अभिना धुंवाडा सरखा अंधकारोना समूहोथी आकाश व्याप्त थयुं; तेमां चपल
कांतिवाला ताराओ जाणे तेना तणखाओना समूहो होय नही जेम, तेम शोभवा लाव्या. ॥९०७॥ वली-
ते समये उद्धत एवा अंधकारे पृथ्वीपरना सम असम भावाने हरी लीधा; अने जगत तो जाणे जोत
जोतामां नष्ट थयुं होय नही तेम थयुं; तेथी धुं ते अंधकारे बौद्धोनी बुद्धिना पिदकथी चातुर्यभाव
मेलव्यो हतो ? (अर्थात् बौद्धोनी पण तेज सिद्धांत छे.) ॥ ९०८ ॥ वली ते समये कमलिनीना वननी
शोभा म्लान भावने प्राप्त थह; तथा निशाचरोनी श्रेणि उल्लास पामी, मार्गमां हुबडो सुखेथी गमन करवा
संहता भुवि समासमन्नावा । दृष्टनष्टमुदन्नाव्यत विश्वम् ॥ ज्वलेन तिमिरेण किमासो ।
बौद्धुद्विपिदकात्पटुन्नावः ॥ ९०८ ॥ म्यानिमाप नविनीवनलक्ष्मीः । प्रोद्धलास रजनीच-
रराजी ॥ कौशिकाःपथि सुखेन विचेरु-मुक्तां परिययुर्वत काकाः ॥ ९०९ ॥ स्फीतनी-
लसिचयोरुचीनां । कामुकंप्रति रसेन यतीनाम् ॥ निहवाज्जनदृशां कुलटानां । रुच्यता-
मुपययौ तिमिरौघः ॥ ९१० ॥ गजतेव निजकालनियोगा-द्वहित्ताद्विनकता पुनरा-
प्त्यै ॥ दीप्तिरस्ततिमिरा प्रजजृम्भे । दीपकेष्वनुगृहं विधुतेषु ॥ ९११ ॥ आवन्नार विधुना
परिमुक्तं । नव्यसंगमरसोद्धसितेन ॥ नाकिनेतुरथ दिग् धनसार-कोदसोदरमन्त्रीभुसमूहम् ॥ ९१२ ॥

लाग्या, तथा कागडाओ मैनपणाने भजवा लाग्या. ॥९०९॥ पेहेरेलां श्याम च्छांथी मनोहर कांतिवाली,
तथा (संभोग संबंधि,) रसें करीने पोताना पार प्रते जाती एवी कुलटा स्त्रीओने लोकोनी दृष्टि रोक-
वाथी अंधकारनी समूह कचिकारक थह पड्यो. ॥ ९१० ॥ पोतानो समय संपूर्ण थवाथी प्रयाण करता
एवा सूर्य फरीथी मेलववाने थापणरूप राखेली, तथा नष्ट करेल छे अंधकार जेणीए एवी कांति, दरेक
घरोप्रते प्रगटेला दीपकोमां रफुरायमान थवा लागी. ॥ ९११ ॥ नवा संगमना रसथी उल्लसायमान
थएला चंद्रे सुकेला बरासना चूर्ण सरखा किरणोना समूहने पूर्व दिशा हवे धारण करवा लागी ॥९१२॥

उत्पन्न थपला थाकथी तापयुक्त थपलो तथा अंधकाररूपी कादवने हरवाथी अपवित्र शरीरवालो पु-
 वो मूर्धे जाणे स्नान करवाने ईच्छतो होय नहीं जेम, तेम समुद्रनी समीपे गयो. ॥ ९०१ ॥ पोताना
 फरवाना विषयमांथी निवृत्त थपली, तथा (पोताना) स्थानकना आश्रय माटे आकुल थपली एवी
 सूर्यनी गावो (किरणो) अने माणसनी वाणीओ एकपणाने प्राप्त थइ थकी उंचे प्रकारे शोभवा लग्नी.
 ॥ ९०२ ॥ मूर्छित थता भयंकर चिरहरूपी अग्निथी दग्ध थपला एवा चक्रवाकना हृदयथी निकलता
 लांबा आर्कंद्थी निकलती असुसंततिनी चेष्टाना आकुल शब्दोवाला पक्षिओथी तर्क करती हती.

एकतामुपगता वभुरुच्चै—राकुलाश्चनितयाश्रयणाय॥स्वीयचारविषयादिनिवृत्ता । नास्करस्य
 च जनस्य च गावः ॥ ए०७ ॥ चक्रवाकहृदयात्परिदीर्घा—कंदनिर्यदसुसंततिचेष्टा॥मूर्ध्वदुग्ध-
 विरहानलदग्धा—झाकुलारवपतन्निरुहे ॥ ए०३ ॥ पक्षिनीहृदयसंगतरणैः । स्फूर्तिम-
 द्विरिव संजतमूर्तेः॥रश्मयो विवभुरंबुधिकृदं । यास्यतो हिमरुचेरतिशोणाः ॥ ए०४ ॥
 द्यामन्नित्वरयितुं रतयोग्य—स्फारन्मूषणविधौ विधिवेत्री ॥ आगता सितरुचेः प्रियदूती ॥
 कुंकुमारुणतनुननु संध्या ॥ ए०५ ॥ अंजनाचलभुवः प्रविसर्प—त्पाटलापटलपाटलनासः
 सांध्यरागकलितः किल ज्ञागः--पश्चिमः श्रियमगाज्जनस्य ॥ ए०६ ॥ व्यासमंवरमश्रोद्वण-
 संध्या--वद्विधुमसदृशैस्तिमिरौघैः॥तारकैस्तरलकांतिनिरुच्चै--स्तत्स्फुलिंगनिकरैरिव रेजे ॥ ए०७ ॥

॥ ९०३ ॥ स्फुरायमान थता एवा कमलिनीना हृदयमां प्राप्त थपला रागोथी जाणे भरेली मूर्तिवालो होय
 नहीं जेम एवा समुद्र प्रते जाता चंद्रना अत्यंत लाल किरणो शोभवा लाग्पां ॥ ९०४ ॥ ते समये संभो-
 गने योग्य एवां मनोहर भूषणोनी विधिमां ब्रह्मानी छडीदार सरखी, तथा कुंकुम सरखां लाल शरीर-
 वाली एवी चंद्रनी दूती सरखी संध्या आकाशरूपी (स्त्रीने) उतावल कराववाने आची पहेंची. ॥ ९०५ ॥
 अंजनाचल नामना पर्वतनी पृथ्वीथी विस्तार पामती गुलाबना समूह सरखी गुलाबी कांतिवाला
 आकाशानो संध्याना रंगथी युक्त थपलो पश्चिम भाग खरेखर शोभाने प्राप्त थयो. ॥ ९०६ ॥ हवे भयं-

નચાવે છે. ॥ ૮૧૩ ॥ જેઓ જ્ઞાનરૂપી દષ્ટિથી સમગ્ર પદાર્થને ક્ષણભંગુર જુએ છે, તેઓનેજ શોક અથવા મતિમોહ બાધા કરી શકતાં નથી. ॥ ૮૧૪ ॥ મિથ્યાજ્ઞાનીઓને દષ્ટ સંગમોનો નાશ થવાથી શોક થાય છે, પણ તત્ત્વજ્ઞાનીઓનું તો વૈરાગ્યરૂપી શસ્ત્ર તેથી હલદું તેજયુક્ત થાય છે. ॥ ૮૧૫ ॥ વલી જો પેહેલેથીજ અનિત્ય ભાવનાં નિર્ણય કરવામાં આવેલો હોય, તો શોચવાનું શામાટે હોય ? અને જો નિત્ય ભાવનો નિર્ણય કરવામાં આવેલો હોય, તો તો નિશ્ચલ શોક થાય છે; કેમકે કહું છે કે, અનિત્યતારુપ કરેલ છે બુદ્ધિ જેણે પૂર્વો માણસ મ્લान કુસુમોવાલો થયો થકો શોક કરતો નથી અને નિત્યતારુપ કરેલ શોકો વા મતિમોહો વા । તેષામેવ ન બાધકઃ ॥ પદ્યંતિ જ્ઞાનદૃષ્ટ્યા યે । સમગ્રં ક્ષણન્તં-ગુરમ્ ॥ ૮૧૬ ॥ મિથ્યાજ્ઞાનવતાં શોકઃ સ્યાન્નષ્ટૈરિષ્ટસંગમૈઃ ॥ તત્ત્વજ્ઞાનાં તુ વૈરાગ્ય-શસ્ત્રમુત્તે-જિતં નવેત્ ॥ ૮૧૭ ॥ આદાવેવ હિ નિર્ણીતે । ડનિત્યજ્ઞાવે ક્વ શોચનમ્ ॥ નિત્યજ્ઞાવે તુ નિર્ણીતે । ધ્રુવઃ શોકો યદુચ્યતે ॥ ૮૧૮ ॥ અનિત્યતાકૃતબુદ્ધિ-મ્વાનમાલ્યો ન શોચતિ નિત્યતાકૃતબુદ્ધિસ્તુ-ન્નમ્નન્નાહોઽપિ શોચતિ ॥ ૮૧૯ ॥ ગાદ્દ્રપ્તેમવદ્વાદેષ-મતિમોહાન્મુતો નૃપઃ ॥ પ્રલાપં કારયત્યેવં । શોકસ્તુ કરુણં જનૈઃ ॥ ૮૨૦ ॥ પ્રકર્ષઃ પ્રાહ કિં નૃપ-ગેહોઽસ્મિન્નેવ માતુલ દદૃગીદૃશમાપન્નં । કિંવાન્યન્નાપિ જાયતે ॥ ૮૨૧ ॥ વિમર્શઃ પ્રાહ નૈતાદૃક્-ન્નવચક્રેતિદુર્લ-ન્નમ્ ॥ નાવૈનેકૈર્નૃતં હેત-ત્પરસ્પરવિરોધિન્નિઃ ॥ ૮૨૨ ॥ અંબરદ્રમણજશ્મતત્ત્વો । ધ્વાન્તપં-કહરણાશુચિગાત્રઃ ॥ ક્ષાતુરિત્તુરિવ તિમમરીચિ-ર્વારિથેરશ્ચ જગામ સમીપમ્ ॥ ૮૨૩ ॥

હે બુદ્ધિ જેણે પૂર્વો માણસ ઘડ્યો કુટવાથી પણ શોક કરે છે. ॥ ૮૧૬ ॥ ૮૧૭ ॥ આ રાજા અત્યંત પ્રેમના વશથી મતિમોહથી મુટ્યુ પામ્યો છે, અને શોક છે તે લોકોને આવી રીતે કરુણાલાપ કરાવે છે. ॥ ૮૧૮ ॥ ત્યારે પ્રકર્ષ કહું કે, હે મામાર્જી ! આ રાજાના ઘરમાંજ આવો વનાવ વન્યો છે ? કે ઘીંજી જમીએ પણ થાય છે. ? ॥ ૮૧૯ ॥ ત્યારે વિમર્શો કહું કે, આ ભવચક્રમાં પૂર્વો ઘનાવ કેંહ ફૂલેમ નથી; કેમકે, તે આવી રીતના પરસ્પર વિરોધવાલા અનેક ભાવોથી ભરેલું છે. ॥ ૮૨૦ ॥ પૃથ્લામાં હવે આકાશમાં ખમવાથી

र तो मृलु पाम्पे ॥ ८८५॥ ह्वे एदलामां वेताल सरखा अने इच्छित रूपोवाला एवा ते द्योक अने मति-
 मोह ते राजा अने राणीना दारीरमां दाखल थया ॥ ८८६ ॥ पढी तेओ बधे करुणाना आक्रंदथी अयं-
 कर एधो हाहाकार शब्द करवा लाग्या; तेओमांथी राणी पृथ्वीपर पढी; अने राजा प्राणोथी मुक्त थपो.
 ॥ ८८७ ॥ पढी पृथ्वीपर लडता केओवाळुं, नष्ट थएलां मनोहर आशुषणोवाळुं, वियोगरूपी सर्पनी
 कांचली सरखी लालोथी लेपाएलां सुखरूपी कोटरवाळुं, छातिना कुडनथी मिश्रित थएलुं, तथा
 भांगेली जुडीओनी ओणिवाळुं एवुं रिपुकंपननी खीओनुं मोडुं रुदन प्रगट थयुं ॥ ८८८ ॥ ८८९ ॥ पढी
 द्योकश्च मतिमोहश्च । राजराहीशरीरयोः॥अत्रांतरे प्रविष्टौ तौ । वेतालौ कामरूपिणौ॥८८६॥
 ताभ्यां ह्यहारवश्चे करुणाक्रंदनैरवः ॥ राही निपतिता न्नमौ । राजा प्राणैरमुच्यत॥८८७॥
 ततो न्नमिदुलत्केशं । दलितोरुविन्नूषणम्॥वियोगसर्पनिर्मोक-लालाह्वितास्यकोटरम्॥८८८॥
 जरस्तान्नसंमिश्रं । निर्नमवलयवालि ॥ बृहदाक्रंदनं जातं । रिपुकंपनयोषिताम् ॥ ८८९ ॥
 सर्वतः करुणध्वान-परं द्रपयन् जनं ततः विस्मयप्रेरितो बुद्धे-स्तनयो मातुलं जगौ ॥८९०॥
 किमेतत्क्षणमात्रेण । हित्वा प्राचीननर्तनम् ॥ नर्तनांतरमारब्धं । लोकैर्नर्ग्यंतरादिदम् ॥
 ॥ ८९१ ॥ विमर्शः प्राह यौ दृष्टौ । प्रविशंतौ नरौ त्वया ॥ ताभ्यामित्थं विनाटयंते । लोकाः
 स्वातंत्र्यवर्जिताः ॥ ८९२ ॥ यथा मिथ्यान्निमानेन । तादृशं नादिताः पुरा ॥ तथैतादृशमे
 ताभ्यां । नाटयंतेऽमी तपस्विनः ॥ ८९३ ॥

सर्व बाजुएथी करुणा स्वरमां ततपर थएलां माणसोने जोतो थको, विस्मयथी प्रेरणेलो बुद्धिर्नो पुत्र
 प्रकर्ष (पोताना मामा विमर्शने) कहेवा लाग्यो के, ॥ ८९० ॥ हे मामाजी ! क्षण मात्रमां पूर्वतुं नृत्य
 तर्जिने लोकोए भंग्यंतरथी आ बीजुं नाटक वली हुं करवा मांडहुं ? ॥ ८९१ ॥ त्पारे विमर्शो कहुं के, प्रवेश
 करता एवा जे वे माणसोने तें जोया होता, तेओ बधे स्वतंत्रता विनाना लोकोने आर्वा रीते नचावे छे.
 ॥ ८९२ ॥ जेम मिथ्यानिमाने पूर्व तेवी रीते तेओने नचाव्या होता, तेमज आ विचारओने आ बधे

आ लोकमां नधीज ॥८७॥ पढी विसतारवंत बुद्धिवालो विमर्श जेदलामां एम कहे छे, तेदलामां राजाना मेहेलनां बारणां पासे बे पुरुषो आख्या ॥ ८७८ ॥ तयारे प्रकर्ष बोलयो के, हे मामाजी ! वली आ बने पुरुषो कोण देखाय छे ? तयारे तेणे कहुं के, अहीं आ मतिमोह अने शोक आवेला छे ॥ ८७९ ॥ एद-
लामां सूतिका गृहमां मोटो पोकार उब्जो; तथा शोकातुर थएली दासीओ राजानी पासे दोडी
गई ॥ ८८० ॥ तयारे “आ हुं थयुं ?” एम फरी फरीने पूछतो थको राजा व्याकुल थयो; तयारे तेओ
कहेवा लागी के, कुमार भद्र चक्षुवालो थयो थको मृत्युनी अणीपर आवेलो छे ॥ ८८१ ॥ हबे हुं खरुपी

यावच्च प्रवदत्येवं ॥ विमर्शः प्रथमानधीः ॥ आगतौ नृपनवन-द्वारे तावदुन्नौ नरौ ॥ ८८२ ॥ प्रकर्षः
प्राह दृश्येते । नरौ मातुल काविमौ ॥ स प्राह मतिमोहश्च । शोकश्वेह समगता ॥ ८८३ ॥ पूत्कारो
ऽन्तरे प्रौढः । संजातः सूतिकागृहे ॥ अधावंशेटिका राजा-न्निमुखं शोकनिर्भराः ॥ ८८४ ॥
कातरोऽनूक्तिमित्येत-द्रूपः पृहन् पुनः पुनः ॥ ताः प्राहुः कंठवन्मासु-र्बावोऽनून्नम्रलोचनः
॥ ८८५ ॥ गतोऽप्य सूतिकागृहे । दुःखवज्रहतो नृपः ॥ दृष्टश्च द्वारकः किंचि-हेषायुष्कः सुख
इषाः ॥ ८८६ ॥ समाहूता महावैद्याः । पृष्ठं च किमन्नूदिदम् ॥ ते प्राहुरयमातंकः । सद्यो
धाती महाबलः ॥ ८८७ ॥ नृपः प्राह स्वशक्त्या यः । प्रोज्जीवयति द्वारकम् ॥ तस्मै राज्यं
प्रयन्तामि । स्यां तस्यानुचरोऽप्यहम् ॥ ८८८ ॥ तदाकर्ण्य जनाश्चक्रु-र्मंत्रयन्त्रादिकाः क्रियाः
। पश्यतामेव तेषां च । पंचत्वं प्राप द्वारकः ॥ ८८९ ॥

वज्रधी हणाएलो राजा सूतिकाघरमां गयो, तथा त्यां तेणे सुलक्षण कुमारने कहैक बाकी रहैलां
आयुष्यवालो जोयो ॥ ८८२ ॥ तयारे तेणे मोटा बैदराजोने बोलाव्या, अने तेओने पूछहुं के, आ हुं
थयुं ? तयारे तेओए कहुं के, आ महाबलवान् रोग तुरत मृत्यु करनारो छे ॥ ८८३ ॥ तयारे राजाए कहुं
के जे माणस पोतानी शक्तिधी आ कुमारने जीवाहे, तेने राज्य आपुं, तथा हुं पण तेनो अनुचर थहने
रहुं ॥ ८८४ ॥ ते सांभलीने लोको मंत्रयन्त्रादिकनी क्रियाओ करवा लाग्या, पण तेओना देखतांज कुमा-

बांधीने मिथ्याभिमानने सोंपी आपे छे. ॥ ८७० ॥ अने ते मिथ्याभिमानधी पराभवयुक्त चित्तवालो
 थएलो माणस हिताहितने जाणतो नधी; तथा हमेशां जाणे ग्रहोधी प्रस्त थपो होय नहीं जेम तेम पोताने
 विडंबना करे छे. ॥ ८७१ ॥ ज्ञानधी हणाएल छे पापो जेनां एवा लोको, हुनीयामां आश्चर्यकरनारी एवी
 इंद्र संबंधि लक्ष्मीने पण पामीने कोइ दिवसे पण अहंकार करता नधी. ॥ ८७२ ॥ अज्ञानधी लुप्त थएल छे बुद्धि
 जेनी एवो माणस पर्वतनी माटीने धन जोतो थको ते तरफ दौडे छे, पण योगीओतो अनादि अनंत एवा ज्ञान
 रूपी धनने जुए छे. ॥ ८७३ ॥ अज्ञानी लोको पुत्र, स्त्री आदिक बाह्य संपदाने पामीने गर्विष्ठ थाय छे; तथा अज्ञा-
 तेनाजिन्नूतचित्तश्च । न जानाति हिताहितम् ॥ विभंवयति चात्मानं । ग्रहप्रस्त इवानिष्टाम्
 ॥ ८७१ ॥ कदापि नास्तिमन्यते ज्ञानेन तु हताह्वसः ॥ लोकाद्वच्यर्करी प्राप्य । श्रियं पौरंदरी
 मपि ॥ ८७२ ॥ गिरिमुत्सनां धनं पश्यन् । धावत्यज्ञानलुप्तधीः ॥ अनादिनिधनं ज्ञानं । धनं
 पश्यंति योगिनः ॥ ८७३ ॥ बाह्यामज्ञानिनः प्राप्य । पुत्रदारादिसंपदम् ॥ स्मर्यतेऽज्ञानमग्ना
 स्ता—मंतः पश्यंति निश्चयाम् ॥ ८७४ ॥ प्रतिष्ठां वेत्ति विष्टाव—ब्धमाग्नेर्नस्मसंपदम् ॥ जा-
 गतिं ज्ञानवानंत—र्बहिः शेते तु सर्वदा ॥ ८७५ ॥ वैर्वहो ज्ञानपाशेन । मिथ्यामानान्निधो
 रिपुः ॥ ते धन्यास्ते महात्मान—स्ते च विश्वोपकारिणः ॥ ८७६ ॥ जितमिथ्यान्निमानाना
 मखंरुज्ञानसंपदाम् ॥ साधूनां नोपमा लोके । सदेवमनुजासुरे ॥ ८७७ ॥

नमांसग्र थया थका तेने चित्तमां निश्चल जाणे छे. ॥ ८७४ ॥ अने ज्ञानी माणस कीर्तिने विष्टा सरखी तथा संप-
 दाने शमता रूपी अग्निनीराख सरखी जाणे छे, वली तेओ अंतरमां हमेशां जागता रहे छे, अने बहारधी
 निद्रित थाय छे. ॥ ८७५ ॥ जेओए मिथ्याभिमान नामना दाडुने ज्ञानरूपी पाशधी
 महात्माओज धन्य छे, तथा तेओज जगतनी उपकार करनारा छे. ॥ ८७६ ॥ जितेल छे मिथ्या-
 भिमान जेओए तथा अखंड ज्ञाननी संपदावाला एवा साधुओनी उपमा, देव, मनुष्य अने असुरोवाला

માટીનો ખાર શામાટે હપાહે છે ? અને આમ તેમ કેમ દોહે છે ? વલી આવિછા અને સુત્રની પીટરી સરસી સ્ત્રીઓ મંદ મંદ શામાટે ચાલે છે ? અને આ ઘરનો માલિક આત્મ વિહંબના શામાટે કરે છે ? ॥ ૮૬૨ ॥ ૮૬૩ ॥ ત્યારે વિમર્શો કહું કે, મદ્ર ! આ તો મિથ્યાભિમાનનું પ્રાવલ્ય છે, તેણે આ રાજાને “ મને પુત્ર થયો ” એવો શ્રમ હપજાવ્યો છે. ॥ ૮૬૪ ॥ વલી તે મિથ્યાભિમાનની વાસનાના ચિલાસથી આ વિહંબના પ્રવર્તી રહેલી છે; તથા આ રાજા પ્રગટ રીતે વિહંબના કરનાર એવા પળ આને પોતાનો બંધુ જાણે છે. ॥ ૮૬૫ ॥ ત્યારે પ્રકર્ષે કહું કે જો એમ છે, તો અહીં જે આને પરાધિન થયેલો કિં વિષ્ણુત્રપિઠર્યશ્ચ । મંદં મંદં ચલંત્યમૂઃ ॥ કિંચૈષ સદનસ્યેશઃ । કરેત્યાત્મવિનંબનમ્ ॥ ૮૬૩ ॥ વિમર્શઃ પ્રાહ તદ્દે । મિથ્યામાનસ્ય જુંન્નિતમ્ ॥ અનેનોત્પાદિતો હ્યસ્ય । સુતો મેઽન્નદિતિ બ્રમઃ ॥ ૮૬૪ ॥ તદ્વાસનાવિલાસાશ્ચ । પ્રવૃત્તેયં વિનંબના ॥ વેર્યેનમેષ બંધું સ્વં । વિનંબકમપિ સ્ફુટમ્ ॥ ૮૬૫ ॥ પ્રકર્ષઃ પ્રાહ યથેવં । યોઽસ્યાસ્તિ પરવાનિહ ॥ સ એષ કીદૃશો લોકે । ગીયતે રિપુ-કંપનઃ ॥ ૮૬૬ ॥ વિમર્શઃ પ્રાહ વત્સાયં । ન ત્વારિપુકંપનઃ ॥ રથ્યાતિરસ્યોદિતા લોકે । બાહ્યશત્રુપ્રકંપનાત્ ॥ ૮૬૭ ॥ બાહ્યપ્રત્યર્થિકોટીનાં । સમર્થો યઃ પ્રમર્દને ॥ સોઽપિ જ્ઞાનં વિના નૈવ । પ્રન્નુષ્ટુન્નાર્વૈરિણામ્ ॥ ૮૬૮ ॥ તેનાસ્ય વત્સ કો દોષઃ । કો વા નિશ્ચિલદેહિ-નામ્ ॥ યતોઽત્ર તત્વચિંતાયાં । જ્ઞાનાન્નાવોઽપરાધ્યતિ ॥ ૮૬૯ ॥ કોથાદિન્યોઽસ્તિલેન્યોઽપિ । પાપમજ્જ્ઞાનસુલ્બણમ્ ॥ જનો મિથ્યાન્નિમાનસ્ય । યેન બધ્વા પ્રદીયતે ॥ ૮૭૦ ॥

હે, તે આ રિપુકંપન લોકોમાં કેવો કહેવાય છે ! ॥ ૮૬૬ ॥ ત્યારે વિમર્શો કહું કે હે વત્સ ! આ “માચરિપુકંપન” નથી; બાહ્ય શત્રુઓના નાશથી આની લોકોમાં પ્રવ્યાપિત થઈ છે. ॥ ૮૬૭ ॥ બાહ્ય શત્રુઓની શ્રેણિઓને મારવામાં જે સમર્થ છે, તે પળ જ્ઞાનવિના ભાવશત્રુઓનો નાશ કરવામાં સમર્થ નથી. ॥ ૮૬૮ ॥ તેથી હે વત્સ ! આનો તથા સર્વ પ્રાણીઓનો શું દોષ છે ! કેમકે અહીં તત્વચિંતનમાં જ્ઞાનનો અભાવ અપરાધી છે. ॥ ૮૬૯ ॥ સઘલા કોથાદિક કરતાં પળ અજ્ઞાન છે તે ભયંકર પાપ છે; કે જે અજ્ઞાન, માણસને

एक लाख सोनामोहोरौ आपी. ॥ ८५४ ॥ हवे उल्लासायमान छे शरीर जेनुं, तथा प्रेमथी गद्गद
 वचन बोलता एवा ते राजाए आडंबरथी पुञ्जजनमनो महोत्सव कर्यौ. ॥ ८५५ ॥ पढी पुञ्जरूपी चंद्रना
 उल्लासथी हर्षरूपी समुद्र बृद्धि पासते छते, मोजांओना ध्वनि सरखो क्षणवारमां बाजांओनो धीर
 शब्द उत्पन्न थयो. ॥ ८५६ ॥ बली ते समये केसर अने कस्तुरीना समईनथी काढ़ववाळुं, उल्लासायमान
 किरणोवालां मणिओनां समूहोथी सूर्यनी कांतिने दूर करनाहं, हसता नाह्यरोवाळुं, नाचता एवा कुञ्जो
 तथा वामनोथी शोभायुक्त थएळुं, जुटता हारोनी श्रेणिओथी भरेळुं, देवातां धनोथी हर्षयुक्त थएळुं वि-
 समुल्लासितगात्रेण । प्रेमगद्गदनाषिणा ॥ कारितो विपुलस्तेन । सुतजनममहोत्सवः ॥ ८५६ ॥
 प्रवृद्धे हर्षपाशोर्धौ । सुतेंदुह्वासतस्ततः ॥ धीरो वीचिध्वनिरिवो-स्थितस्तूर्यध्वनिः कृशात्
 ॥ ८५६ ॥ कदमीरजन्मकस्तूरी-सन्मदकृतकर्दमम् ॥ लसदंशुमणिव्रात-विभंबितरविप्रजम्
 ॥ ८५७ ॥ हस्तकंचुकिकं नृत्यत्-कुब्जवामनशोन्नमम् ॥ जुटदारवताकीर्णं । दीपमानधनो
 न्मदम् ॥ ८५८ ॥ विद्यासिनीकतोद्भासं । रम्यं वेणोद्भटैर्नटैः ॥ बहुरूपमिवामोदा-ज्जातं तडा-
 जमंदिरम् ॥ ८५९ ॥ त्रिनिर्विशेषकम् ॥ तदा नृत्यगणे नृत्यं । प्रमोदेन वितन्वति ॥ ननर्त
 स्वयमप्युच्चैः । प्रीत्या न्रूपतिरुद्भुजः ॥ ८६० ॥ दृष्ट्वाऽपृष्ठतर्पस्त-न्मातुवं जातकौतुकः
 ॥ किमितीमे रटंत्युच्चै-र्विस्फारितमुखा जनाः ॥ ८६१ ॥ काष्ठानि चर्मनद्यानि । बाढमा-
 स्फोटयन्ति किम् । किं मुञ्जारं वहंत्येते । धावन्ति किमितस्ततः ॥ ८६२ ॥

लास युक्त स्त्रीओए करेला उल्लासवाळुं, उद्गद वेणोवाला भदोथी मनोहर थएळुं, एवी रीते हर्षथी
 जाणे बहु रूपवाळुं थयुं होय नही जेम तेवुं राजमंदिर थयुं. ॥ ८५७ ॥ ८५८ ॥ ते वखते हर्षथी चाकरोनो
 समूह नाचते छते, प्रीतिथी राजा पण उंचा हाथो करीने पोते नाचवा लाग्यो. ॥ ८६० ॥ ते जोईने
 थएल छे कौतुक जेने एवो प्रकर्ष मामाने पूछवा लाग्यो के, आ लोको मुखो खुछां करीने उंचे प्रफारे
 शामादे आरज्या करे छे ? ॥ ८६१ ॥ बली आ लोको चांवाडांथी सहेलां काष्ठोने केम फोडे छे ? तथा

पङ्क्तिं तेभ्यो बह्वे राजमेहेलमां दाखल भया ॥ ८४६ ॥ हवे तेने एक मतिकलिता नामनी बीजी स्त्री हती, तेषां तेज बखते सुलक्षण नामना पुत्रने जन्म आप्यो हतो ॥ ८४७ ॥ ते पुत्रना जन्मथी विकस्वर भए-
लां कमलनी पेटे, तथा सूर्यथी हणाएल छे अंधकार जेमंथी एवां आकाशनी पेटे तेजुं राजसुवन दोभवा
लायुं ॥ ८४८ ॥ मणिदिपकोना समूहो रचाव्या, मंगलदर्पणो धारण कर्यो, सुतिरक्षानो विधि कर्यो-
अने सर्वपोथी भूमिने शणगारी ॥ ८४९ ॥ बली ते बखते स्तनोला भारथी नम्र भएली एवी पण प्रियं,
वदा (दासी) राजाने पुत्रजन्मना महोत्सवनी वधामणी देवाने वेगथी गइ ॥ ८५० ॥ तेषां पुत्रज-

इतश्च तस्यास्ति मति-कलिताख्या प्रियापरा ॥ सा तस्मिन्नेव समये । सूता सुतं सुलक्षणम्
॥ ८४८ ॥ जातमात्रे सुते तत्र । प्रोनिद्धमिव पंकजम् ॥ खमिवाकहतधातं । तद्वाजन्तवनं वनौ
॥ ८४९ ॥ रचिता मणिदीपौघा । धृता मंगलदर्पणाः ॥ नूतिरक्षाविधिश्चक्रे । सिद्धार्थैर्नूषिता
च नूः ॥ ८५० ॥ प्रियं वक्तुं महीशस्य । सुतजन्ममहोत्सवम् ॥ वक्रोजन्तारनद्यापि । ययौ
वेगात् प्रियंवदा ॥ ८५१ ॥ निवेदिते तथा राजा । प्रणयी पुत्रजन्मनि ॥ हर्षाकुरैरिवाकीर्णैः ।
वपुरुत्पुलकं दधौ ॥ ८५२ ॥ आयातोऽन्तरे मिथ्या-न्निमानस्तस्य संनिधौ । दध्यावधिष्ठित
स्तेन । हृदीस्थं रिपुकंपनः ॥ ८५३ ॥ अहो जातः कृतार्थोऽहं । प्राप्तो वंशो ममोन्नतिम् ॥
प्रसन्ना देवता मह्यं । मया लब्धं जनुःफलम् ॥ ८५४ ॥ हारकुंजलकेयूर-कटकादि ददौ ततः
निवेदकायै दीनार-लहं चासौ प्रमोदनाक् ॥ ८५५ ॥

न्मनो वर्त्तांत निवेदन करते छते प्रेमवालो राजा जाणे हर्षना अंकुराओथी भरेछुं होय नहौं जेम, तेम
रोमांचित शरीरने धारण करवा लाय्यो ॥ ८५१ ॥ एटलामां तेनी समीपे मिथ्याभिमान आव्यो, अने
तेनां शरीरमां दाखल भयो, तेथी ते रिपुकंपन एम विचारवा लाय्यो के, ॥ ८५२ ॥ अहो ! हुं तो कृतार्थ
भयो, तथा मारो वंश उन्नति पाय्यो, माराप्रते देवता तुष्टमान भइ, तथा मने जन्मनुं फल मलयुं ॥ ८५३ ॥
पङ्क्तिं तेषां हर्षित भइने वधामणी आपनारी प्रियंवदाने हार, कुंडल, बाजुबंध, तथा कडांआदिक अने

પારિણામ આવે છે. ॥ ૮૩૮ ॥ કેમકે, મદિરા છે, તે પાપોતું મૂલ છે, પુણ્યરૂપી વૃક્ષને ચાલવામાં અમિ-
 સરસ્વી છે, તથા સદ્ગુણો રૂપી પુષ્પોને મ્લાનિ આપવામાં સૂર્યના તાપ સરસ્વી છે. ॥ ૮૩૯ ॥ મદિરાને
 અને પરસ્વી સેવનને જે દુર્બુદ્ધિ તજતો નથી, તે નીચ માણસ લોલાક્ષર્નાપેટે નાશ પામે છે, તેમાં સંશય
 નથી. ॥ ૮૪૦ ॥ ત્યારે પ્રકર્ષે કહું કે, હે મામાજી ! તમારું વચન સત્ય છે, તેમાં સંશય નથી. હવે પૃથ્વી
 રીતે વિચરતાં થકાં કેટલાક દિવસો સુખેથી તેઓનાં ગયા. ॥ ૮૪૧ ॥ હવે એક દહાડો તેઓએ રાજ
 મહેલની પાસે એક પુરુષને જોયો ત્યારે પ્રકર્ષે બોલ્યો કે, હે મામાજી ? આ (પેલો) મિથ્યાભિમાન
 મદ્યં મૂલમવધાનાં । મદ્યં પુણ્યદ્રુમાનલઃ ॥ મદ્યં સદ્ગુણપુષ્પાણાં । મ્લાનાવાતપસંજ્વરઃ ॥ ૮૩૯ ॥
 મદ્યં ચ પારદાર્થેચ યો ન ત્યજતિ દુર્મતિઃ ॥ સ લોલાક દ્રવ કીવઃ । ક્ષયં યાતિ ન સંશયઃ ॥
 ॥ ૮૪૦ ॥ પ્રકર્ષે પ્રાહ વાક્યં તે । પ્રમાણં નાત્ર સંશયઃ ॥ તયોઃ સુખં વિચરતો-ર્ગતાઃ કેઽપ્યથ
 વાસરાઃ ॥ ૮૪૧ ॥ દૃષ્ટસ્તાન્યાં નૃપાવાસ-સમીપે પુરુષોઽન્યદા ॥ પ્રકર્ષોઽથાવદનિમથ્યા-ન્નિમાનો
 હ્યેષ માતુલ ॥ ૮૪૨ ॥ રહ્યાગતઃ કુતો હેતોઃ । પુરાઙ્ગાજસચિત્તતઃ ॥ વિમર્શોઽવદદાહૂતો ।
 મહામોહેન યદ્યવયમ્ ॥ ૮૪૩ ॥ મકરધ્વજરાજસ્ય । શોન્નાહેતોઃ પ્રસેદુષા ॥ સાંપ્રતં યાત્યુપ
 રિપુ-કંપનાવાસમેષ ચ ॥ ૮૪૪ ॥ અયં રાજ્યેઽન્નિષિક્તોઽસ્તિ । લોલાકે નિહતેઽધુના ॥ પ્રેષિતઃ
 સ્વામિના મિથ્યા-ન્નિમાનોઽપ્યસ્ય સદ્ધનિ ॥ ૮૪૫ ॥ પ્રકર્ષે પ્રાહ તદ્દેહં । પ્રદર્શય મમાપિ
 તત્ ॥ સ્વીચકાર વિમર્શોઽપિ । પ્રવિષ્ઠો દૌ નૃપાલયે ॥ ૮૪૬ ॥

લાગે છે. ॥ ૮૪૨ ॥ પણ અહીં તે રાજસચિત્ત નામના નગરથી શામાટે આવ્યો હશે ત્યારે વિમર્શ કહું કે
 ચરેચર અને મહામોહ રાજાએ કામદેવની શોભામાટે કૃપા કરીને બોલાવેલો લાગે છે, અને તેથી
 હમણાં તે રિપુકંપનના આવાસની સમીપે જાય છે. ॥ ૮૪૩ ॥ ૮૪૪ ॥ લોલાક્ષ હળાયાથી આ રિપુ-
 કંપનને હમણાં રાજ્યપર અભિષિત્ત કરેલો છે, અને તેને ઘેર સ્વામીએ આ મિથ્યાભિમાનને મોકલ્યા
 છે. ॥ ૮૪૫ ॥ ત્યારે પ્રકર્ષે કહું કે, ત્યારે તો મને પણ તે ઘર દેલાહો ! ત્યારે વિમર્શો પણ તે વાત સ્વીકારી;

नांख्या. ॥ ८३० ॥ हवे करेल छे पोकार जेणीए एवी रतिललिता बहार निकलीने रिपुकंपनने जगाङ्गी-
ने ते बात कहेवा लागी. ॥ ७३१ ॥ तयारे खीनी वाणीथी तेना शरीरमां पण द्वेषगजेंद्र दाखल थयो,
अने तेथी तेंणे दुष्ट चेष्टावाला लोलाक्षने तिरस्कार सहित बोलाव्यो. ॥ ८३२ ॥ पळी त्यां मोटो कोलाहल
थयो, अने सर्व लढकर तैयार थयुं; तथा मदिराथी जन्मत थएला सुभटो परस्पर अंभयुद्धथी लडवा ला-
ग्या. ॥ ८३३ ॥ पळी त्यां सेंकडो गमे हाथीओए हाथीओने, घोडाओए घोडाओने, डंटोए डंटोने, खरोए
बहिर्निरीयाथ रति-ललिता कुतपूत्कृतिः ॥ तां वार्ता कथयामास । विबोध्य रिपुकंपनम्
॥ ८३४ ॥ तेनापि द्वेषनागेंडा--धिष्ठितेन प्रियागिरा ॥ सतिरस्कारमाहूतो । लोलाक्षो दुष्ट-
चेष्टितः ॥ ८३५ ॥ जातः कोलाहलो ज्ञयान् । सन्नद्धं निखिलं बलम् ॥ अयुद्धयंतां धनुर्वेन ।
सुरोन्मत्ता मिश्रो जटाः ॥ ८३६ ॥ द्विपैर्दिपा हयास्ताद्वयै--रुष्टैरुष्टाः खराः खरैः ॥ चूर्णिताः
ज्ञातशस्तत्र । कातरैरपि कातराः ॥ ८३७ ॥ अक्रान्तबहुसंमर्दो--स्थितदोषितधारया ॥ तदा
बन्धुव मध्येन । तर्पिता चंभिकेव नृः ॥ ८३८ ॥ लग्नौ दौ खड्गयुद्धेन । लोलाक्षरिपुकंपनौ ॥
जयानाथ महाक्रोधा--ह्योलाक्षं रिपुकंपनः ॥ ८३९ ॥ विमर्शश्च प्रकर्षश्च । दृष्ट्वा तं धोरविप्लव-
वम् ॥ प्रविष्टौ नगरे तत्र । स्थितौ स्थाने ज्योञ्जिते ॥ ८४० ॥ विमर्शः प्राह वत्सेदं ।
दृष्टुं द्वेषविजृंभितम् ॥ ध्रुवं पर्यवसानं स्या--द्दीदृशं मद्यपायिनाम् ॥ ८४१ ॥
खरोने तथा बीकणोए बीकणोने चूर्णित कर्षा. ॥ ८३४ ॥ हवे अचानक घणां घाओथी थएली रुधिरनी
धाराथी, मदिराथी जेम चांडिका तेम पुश्वी ते वखते तुप्त थइ. ॥ ८३५ ॥ हवे लोलाक्ष तथा रिपुकंपन वझे
जण खड्गयुद्धथी लडवा लाग्या; त्यां रिपुकंपने अन्धत क्रोधथी लोलाक्षने मायों. ॥ ८३६ ॥ हवे विमर्श
अने प्रकर्ष ते भयंकर बनावने जोडने, ते नगरमां जइ निर्भय स्थानकमां रह्या. ॥ ८३७ ॥ पळी विमर्श
प्रकर्षने कहुं के, हे वत्स ? ते आ द्वेषजुं प्राबल्य जोयुं ? मोटे खरेखर मदिरापान करनाराओनुं आवुंज

वार तेओने दादीं धवा लागी; (अर्थात् तेओनी नायिकाओमांथी श्लेष्म वहेवा लाग्युं.) तथा ते अपवित्र कर्दमपर कुतरा कागडाओ आववा लाग्या. ॥ ८२३ ॥ हवे मदिराना उन्मादथी रिपुकंपन निद्रित होते छते, कामदेवथी पीडाएलो लोलाक्ष रतिललिताने लेवाने हच्छवा लाग्या. ॥ ८२४ ॥ तथा तेणे डंचि फणोवाला सर्पो सरखा बन्ने हाथो पसार्या; त्यारे भयथी नष्ट थएल छे मदिरानो उन्माद जेणीनो एवी ते खी नासवा लागी. ॥ ८२५ ॥ त्यारे वननो हाथी जेम हाथणीने, तेम लोलाक्ष तेणीने गृहण करी, त्यारे तेनो हाथ सुकावीने ते दोडवा लागी, पण फरीने तेणीने तेणे पकडी लीधी. ॥ ८२६ ॥

लोलाक्षोऽथ सुरेन्मादात् । प्रसुप्ते रिपुकंपने ॥ ग्रहीतुमैहत रति-ललितां स्मरपीभितः ॥

॥ ८२४ ॥ इध्वा प्रसारितौ बाहू । तेनोत्फणफणिप्रन्नौ ॥ नयध्वस्तसुरेन्मादा । प्रवृत्ता सा पलायितुम् ॥ ८२५ ॥ लोलाक्षेण गृहीता च । वन्येन्नेनैव हस्तिनी ॥ विमोच्य तत्करं तेन । धावंती सा पुनर्धृता ॥ ८२६ ॥ पुनर्विमोच्य सात्मानं । प्रविष्टा चंनिकागृहे ॥ अथ प्रादुर-
नृद्वेष-गर्जेजो राजशासनात् ॥ ८२७ ॥ स्वर्दिन्नरूपैः सहितः । प्रकर्षेण निरैकि सः ॥ वि-
मर्दाः प्राह वत्सास्य । सांप्रतं पश्य चेष्टितम् ॥ ८२८ ॥ ततो द्वेषगर्जेण । लोलाक्षः समधि-
ष्टितः ॥ इध्यौ खड्गेन हन्येनां । या मां त्यक्त्वा पलायिता ॥ ८२९ ॥ प्रविष्टः खड्गमुद्रग्रभ्य ।
चंनिकायतनेऽथ सः ॥ चंनिका तेन तद्गुह्या । मर्दांघेन विदारिता ॥ ८३० ॥

त्यारे फरीने ते पोताने छोडावीने चंडिकाना स्थानकमां गह; हवे राजाना हुकमथी द्वेषगर्जेद्र तयां प्रकट थयो. ॥ ८२७ ॥ पोताना डिंभरूपो सहित प्रकर्षे ते द्वेषगर्जेदने जोयो; त्यारे विमर्शो कहुं के, हे वत्स ! हवे आनी चेष्टा तुं जोजे ? ॥ ८२८ ॥ पडो ते द्वेषगर्जेद्रे लोलाक्षना अरीरमां प्रवेश कया; त्यारे ते लोलाक्षे विचार्युं के, जे खी मने छोडीने चाली गह, तेणीने हुं खड्गथी मार्गं. ॥ ८२९ ॥ एम विचारि खड्ग उगासीने ते चंडिकाना स्थानकमां गयो; तथा मर्दांघ एवा तेणे तेणीनी बुद्धिथी चंडिकानाज हुकडा करी

भूमिने स्पर्शं करतां थकां पण आकाशेने उद्योतवंत करे छे. ॥ ८१५ ॥ एटलामां ते लोलाक्ष राजा चंडि-
 क्राना घरमां गयो; तथा तेणीने पूजीने मदिरापान करवाने अगाडीना भागमां ते बेठो. ॥ ८१६ ॥ त्यां
 पानगोष्टी शीर थह, भाजनोमां मदिरा धारण करी, सुवर्णना प्यालाओ आप्या, तथा उद्धतोथी मदिरा
 पीवावा लागी. ॥ ८१७ ॥ रस सहित गायन गवावा लागुं; हस्तकमलोथी अभिनय थवा लाग्यो
 (अर्थात् हाथोना चालाओ थवा लाग्या) तथा स्त्रीओना आंठोनुं चुंबन थवा लागुं. ॥ ८१८ ॥
 खुळां मुख तथा खुल्ली आंखोथी अर्घें करीने विवेक सहित न रहेवावा लागुं; तथा स्त्रीओने जोवाना हर्ष
 अत्रांतरे स लोलाक्षः । प्रविष्टश्चंफिकागुहे ॥ संपूज्य तां सुरां पातु--सुपविष्टः पुरः
 स्थले ॥ ८१९ ॥ बद्धमापानकं तत्र । नाजनेषु धृताः सुराः ॥ अर्पिताः स्वर्णचषकाः । पीयते
 मद्यमुद्धतैः ॥ ८२० ॥ गीयते सरसं गीतं । कराब्जैरन्जनीयते ॥ विधीयते प्रियतमा-धरविं-
 बानुचुंबनम् ॥ ८२१ ॥ स्त्रीयते न विवेकेन । व्याक्तवक्त्रेक्षणान्निया ॥ मदेन वनितालोक--सं-
 मदेनोपचीयते ॥ ८२२ ॥ लोलाक्षस्य लघुव्रजाता । सोन्मादो रिपुकंपनः ॥ प्राणप्रियामथ
 रति--ललितां स्वामनर्त्तयत् ॥ ८२३ ॥ तां नृत्यंतीं प्रतापमे-ज्वालासिव मनोन्नुवः ॥ संकोनं
 प्राप लोलाक्षः । संप्रेक्ष्य विततत्विषम् ॥ ८२४ ॥ गाढमध्युपपन्नोऽसौ । तस्यां स्थातुं शशाक
 न ॥ निश्चेष्टं मदिरान्मादा-द्रापातकमप्राजनि ॥ ८२५ ॥ सर्वे प्रवृत्तिता लोकाः । प्रवृत्ताद्बह्वेयो
 मुहुः ॥ आगताः सारमेयाश्च । काकाश्चाशुचिकर्हमे ॥ ८२६ ॥

रूप मर्दे करीने डपचित थवायुं. ॥ ८१९ ॥ (बली ते समये) लोलाक्षनो नानो भाह रिपुकंपन उन्माद सहित
 पोतानी स्त्री रतिललिताने नचाववा लाग्यो. ॥ ८२० ॥ कामदेवना प्रतापरूपी अग्निनी जाणे ज्वालाज
 होय नही, एवी तथा विस्तृत क्रांतिवाली ते स्त्रीने नाचती जोहने लोलाक्ष क्षोभ पाभ्यो. ॥ ८२१ ॥ ते
 स्त्रीमां अत्यंत रक्त थपो थको ते स्थिर रहेवाने आकितवान न थयो; हवे मदिराना उन्मादथी ते सर्व
 दारुडिआओ चेष्टा रहित थया. ॥ ८२२ ॥ पछी ते सर्व लोको जमीनपर लोटवा लाग्या, अने चारं-

જાણવો, અને જે તેઓ લોભ કરે છે, તેને વિષયામિલાપનો પ્રભાવ જાણવો. ॥ ૮૦૭ ॥ વલી તેઓ જે
 લાંબાં હાસ્યોથી હસે છે, તેને હાસ્યનો અધિકાર જાણવો, અને एवी રીતે બીજાઓનો પણ જુદો જુદો
 નિશ્ચિત વ્યાપાર જાણી લેવો. ॥ ૮૦૮ ॥ વલી આ લોકો જે ભોગો ભોગવે છે, સ્ત્રીઓનાં સુખોને જુવન કરે છે,
 તથા સ્તનોને દાવવાપૂર્વક હર્ષથી સ્ત્રીઓને જે આલિંગન કરે છે, एवी રીતનાં કાર્યોમાં કામદેવ રાજા
 પોતેજ લાગેલો છે, તે કામમાં બીજા કોઈને તે કંઈ હુકમ કરતો નથી. ॥ ૮૦૯ ॥ ૮૧૦ ॥ માટે एवी રીતે અહો
 ને અરતિ તથા ક્ષેષાદિકો પણ અહીં રહેલા છે; પણ પોતાનાં કાર્યોનો અવસર નહોં હોવાથી તેઓ પ્રગટ
 હાસ્યેવાધિકારોડયં । હીર્ધાસૈર્દસંતિ યત્ ॥ અન્યહૃશ્વૈવમન્યેષાં । વ્યાપારો નિયતઃ પથ્થ
 ॥ ૮૦૮ ॥ જુજતે યત્પુનર્જોગાન્ । જુવંત્યેતે પ્રિયાનનમ્ ॥ કુચોપપીઠં દયિતા-માર્લિંગંતિ
 પ્રમોદતઃ ॥ ૮૦૯ ॥ એતજ્જાતીયકાર્યુષુ । જૂપતિર્મકરધ્વજઃ ॥ સ્વયં વ્યાપ્રીયતેડ્યસ્ય । નિ-
 યોગં ન દદાતિ ચ ॥ ૮૧૦ ॥ તેદેવમત્ર વિદ્યંતે-ડરતિષ્ણાદયોડ્યહો ॥ સ્વનિયોગાનવસરા-
 જ્ઞાવિજ્ઞાવિં તુ વિજ્ઞાતિ ॥ ૮૧૧ ॥ પ્રકર્ષઃ પ્રાહ હ્રદ્વૃતૌ । તત્કિં શૂન્યઃ સ મંડપઃ ॥ વિમર્શઃ પ્રાહ
 નહ્યેવં । યદમી કામરૂપિણઃ ॥ ૮૧૨ ॥ એતૈઃ પૂર્ણે તદાસ્થાનં । તદ્વાન્યાગતૈરપિ ॥ આકલ્પ-
 સ્પ્રાપ્તિ તદ્વાજ્ય-મિદમિત્વરકાલિકમ્ ॥ ૮૧૩ ॥ ચિરંતનસ્થિતેરેવા-ડન્નિવિષ્ય મકરધ્વજમ્ ॥
 રાજ્યે જ્ઞાત્યં મહામોહઃ । સ્થિતઃ સંપ્રતિ જ્ઞાત્યવત્ ॥ ૮૧૪ ॥ અત્રસ્થૈરપિ મોહાદ્યૈ-રશૂન્યો
 મોહમંતપઃ ॥ રવેર્ધ્યા ઘોતયંત્યેવ । સ્પૃશ્નોતોડપિ જુવં કરાઃ ॥ ૮૧૫ ॥

થતા નથી. ॥ ૮૧૧ ॥ ત્યારે પ્રકર્ષે કહું કે, હૃદય વૃત્તિમાં રહેલો તે મંડપ ત્યારે શું શૂન્ય છે ? ત્યારે વિમર્ષ
 કહું કે, ઇમ નથી, આ લોકો તો હિચ્છિત રૂપવાલા છે. ॥ ૮૧૨ ॥ વલી તેઓ અહીં આવેલા છે છતાં પણ તેઓથી
 તે સભા ભરેલી છે, અને દરેક કાલે રહેનારું ઇહું તેઓનું રાજ્ય હેક કલ્પાંત કાલ સુધિ રહેનારું છે. ॥ ૮૧૩ ॥
 ઘણાં કાલથીજ કામદેવરૂપી ચાકરને રાજ્યનો અભિષેક કરીને હમાણાંજ તે મહામોહ રાજા ચાકરની પેઠે
 રહેલો છે. ॥ ૮૧૪ ॥ વલી તે મોહાદિકો અહિં રહ્યા છે છતાં, તે મોહમંડપ અશૂન્ય છે, કેમકે, સૂર્યનાં કિરણો

योमां रहेला कामदेवने हाथमां रहेलां आंबलांनी पेठे सैन्य सहित दीठो. ॥ ७९९ ॥ तयारे हर्षे सहित प्रकर्ष बोली उठ्यो के, करेल छे अभिषेक जेनो एवा मकरध्वजने हुं पण हवे तो जोह शकुंज छुं॥८००॥ आ कामदेव सिंहासनपर बेठो छे छतां, आ लोकोने बाणोथी वीधे छे; तथा तेओने रडता जोहने ते हाथताली आपे छे. ॥ ८०१ ॥ बली एनी पासे रहेला चाकरो, “हे देव ! आपे ठीक हण्या ! ठीक हण्या ?” एम प्रगट बोलता थका तेना उल्लासने वधारे छे. ॥ ८०२ ॥ बली हे ! मामाजी ? हमणां आनी पासे केवल महा-

सहर्षेण प्रकर्षेण । ततः प्रोक्तं मयापि हि ॥ कृतराज्यान्निषेकोऽयं । दृश्यते मकरध्वजः॥८००॥

एष सिंहासनस्थोऽपि । विध्यत्येतान् शिखीमुखैः॥जनांस्तान् क्रंदतो दृष्ट्वाकरतालं ददात्यसौ

॥८०१॥सुहृतं सुहृतं देव । त्वयेतिस्फुटन्नाषिणः॥उल्लासं वर्धयत्यस्य । किंकराः पुरतः स्थिताः

॥ ८०२ ॥ केवलं मातुलान्प्रयत्ने । संप्रत्यस्याखिला अपि ॥ विलोकयंते सपत्नीका।महामोहा-

दयो नटाः ॥ ८०३ ॥ दृश्यंते नारतिद्विष-गर्जेज्जाद्याः कथं पुनः ॥ विमर्शः प्राह तेऽप्यत्र ।

संत्येव हि तिरोहिताः ॥ ८०४ ॥ अपेक्षंते परं सेवा-ऽवसरं निनृताशयाः ॥ राज्येऽस्य याव-

दान्ताव्यं । प्रगड्नंते महान्नाटाः ॥ ८०५ ॥ लोलाक्यो यज्जितोऽनेन । मन्यतेऽस्यैव बंधुताम् ॥

महामोहाधिकारोऽयं । हृष्यंत्येते जनानस्तु यत् ॥ ८०६ ॥ वदंति च तद्दान्ताव्यं । रागकेसरि

नृपतेः ॥ यच्च दुर्न्यंति विषया-न्निवाषस्य तदुर्जितम् ॥ ८०७ ॥

मोहादिक सचला सुभटो खिओ सहित देखाय छे. ॥८०३॥ पण अरति, तथा द्वेषगर्जेद्रादिको केम देखाता नथी ! तयारे विमर्शो कहुं के, तेओ पण अहाँ छे, पण गुप्त रहेला छे. ॥ ८०४॥ बली आशयो सहित सेवानां अवसरनी अपेक्षा राखे छे, अने आना राज्यमां ज्यो सुधि महासुभटो उछली रहेला छे, त्यां सुधि भावहुं ॥८०५॥अने आनाथी जीताएलो लोलाक्ष राजा आनाज बंधुपणाने जे मानी रह्यो छे, तेने महामोहनो अधि-कार जाणवो; तथा आ लोको जे खुशी थाप छे, तथा॥८०६॥ जे क्रुदे छे, तेने रागकेसरि राजानो प्रभाव

छे, तेने पण आणे पोतानां पराक्रमधी बहार कहाचो छे, अने तेधी मायामूढ थणुलो ते राजा पोताने
 तेधी जीताएलो जाणी शकतो नथी. ॥ ७९१ ॥ ७९२ ॥ आ कामदेवधी जीताएला घणा एवा पण लोको
 जे चेष्टा करे छे, तेओ पण छलमां पडाय़ा थका तेधी रीतना पोताना आत्माने जाणी शकता नथी.
 ॥ ७९३ ॥ माटे आवी रीतना ब्रतांतवाला कामदेवना प्रभावधी एवी रीते लोको वसंतना उन्मादमां
 आदरवाला थया थका चेष्टा करे छे. ॥ ७९४ ॥ तयारे प्रकर्षे कहुं के, ते मकरध्वज कयां छे? तयारे विमर्शो
 सोऽपि वीर्येण निर्जित्या-ऽनेन निःसारितो बहिः॥ न च तल्लितमात्मानो मायामूढः स मन्यते
 ॥ ७९५ ॥ नूयांसो येऽप्यमी लोका-श्वेष्टेऽनेन निर्जिताः ॥ नात्मानं तेऽपि जानंति । तादृशं
 पातिताश्रवणे ॥ ७९६ ॥ ततो व्यतिकरादस्मा-न्मकरध्वजधामतः ॥ एवं लोका विचेष्टे ।
 वसंतोन्मादसादराः ॥ ७९७ ॥ प्रकर्षः प्राह कुत्रासौ । वर्तते मकरध्वजः॥ विमर्शः प्राह नन्वेव ।
 सन्निधौ नाटयत्यमुं ॥ ७९८ ॥ प्रकर्षेण ततः प्रोक्तं । कुतोऽसौ नोपलभ्यते ॥ विमर्शः
 प्राह दृश्यंते । नांतराश्वर्मचक्रुषा ॥ ७९९ ॥ यदि तद्दर्शनाकांक्षा । बाधते तव मानसम् ॥
 गुह्याण विमलालोकं । तन्मदीयं दृग्जनम् ॥ ८०० ॥ दीयतां तदिति व्यक्तं । वदतोऽस्य दृशो
 युगम् ॥ अंजितं तेन विमला-लोकेनामलतेजसा ॥ ८०१ ॥ करामलकवत्तेन । इष्टस्तस्य प्र-
 नावतः ॥ हृदयेषु मनुष्याणां । ससैन्यो मकरध्वजः ॥ ८०२ ॥

कहुं के, ते अहींज आ लोकने नचावे छे. ॥ ७९५ ॥ तयारे प्रकर्षे कहुं के, कयां? ते अहीं देखातो तो नथी?
 तयारे विमर्शो कहुं के, अंतरंगमां वसनाराओ चर्म चक्षुधी देखाता नथी. ॥ ७९६ ॥ पण तेने जोवानी
 इच्छा जो तारा मनने उत्सुक करती होय, तो मारु विमलालोक नामलुं दृष्टि अंजन ग्रहण कर? ॥ ८०० ॥
 तयारे तेणे कहुं के, ते आप? एवी रीते प्रगट रीते बोलता एवा ते प्रकर्षनी वन्ने आंखो विमर्शो निर्मल
 तेजवाला विमलालोक नामना अंजनधी आंजी ॥ ८०१ ॥ ते अंजनना प्रभावधी तेणे मनुष्योनां हृद-

वसंत ऋतु ते कामदेवपासे गयो अने तेणे तेने पोतानी द्योठाणीना हुकुमनो रहस्य कह्यो के ॥ ७८३ ॥
 मारे भवचक्रमां मानवावास नामना नगरमां जवुं छे, अने तेथी वियोगगयी डरतो एवो हुं तमारां दर्शो-
 नमादे आव्यो हुं. ॥ ७८४ ॥ तयारे कामदेवे तेने कहुं के, गया वर्षनी वात हजुं हुं तने याद् नथी ? मादे
 तयां मारीसाथेज हुं पण विलास करीश. ॥ ७८५ ॥ वली ज्यारे तारी द्योठाणी ते नगरमां जवाने तने
 आज्ञा आपे छे, तयारे महामोह राजा मने पण खरेखर आज्ञा आपे छे. ॥ ७८६ ॥ मादे तारे हवे वियोगनी बीक
 राखवी नही, अने हमणां जवुं; तेम हुं पण राजानी आज्ञायी तारी पाछलज आवुं हुं ॥ ७८७ ॥

गंतव्यं नवचक्रे मे । मानवावासपत्तने ॥ वियोगनीरुस्तदहं । दर्शनाय तवागतः ॥ ७८८ ॥
 मकरध्वजन्नूपोऽथ । प्राह किं न रमरस्यदः ॥ वर्षंतीति मया तत्र । सहैव विलसिष्यसि ॥
 ॥ ७८९ ॥ गंतुं दत्ते पुरे तत्र । स्वामिन्याज्ञां यदा तव ॥ महामोहनूपो दत्ते । ममाप्याज्ञां
 तदा ध्रुवम् ॥ ७९० ॥ वियोगनीर्न तत्कार्या । गंतव्यं नवतापुना ॥ अहमप्यनुगन्तामि ।
 त्वामादेशानमहीपतेः ॥ ७९१ ॥ ततः पुरे वसंतोऽत्र । समायाता विलासवान् ॥ अन्वागतश्च
 मंत्र्यादीन् । विहाय मकरध्वजः ॥ ७९२ ॥ महत्वं स्वयमप्यस्य प्रतिपन्नं स्थि-
 द्वाश्चान्येऽपि नृपाद्या-स्तस्य निर्देशवर्तिनः ॥ ७९३ ॥ महत्वं स्वयमप्यस्य प्रतिपन्नं स्थि-
 तिर्हि सा ॥ तथैवानुकृतं राग-केसरिप्रमुखैरपि ॥ ७९४ ॥ महामोहवदेवैनं । सेवते तं महा-
 नृदाः ॥ दोलादो मानवावासे । योऽप्ययं बाह्यनूपतिः ॥ ७९५ ॥

तेथी आ नगरमां विलासि एवो वसंत आवेलो छे, तेम मंत्रि आदिकनी भनुज्ञा लेइने कामदेव पण
 तेनी पाछल आव्यो छे. ॥ ७८८ ॥ महामोहे तेने सर्व राज्य आपुं छे; अने तेना हुकुममां रहनारा
 बीजा राजाओने पण तेणे तेने सोप्या छे. ॥ ७८९ ॥ वली तेणे पोते पण आतुं महत्वपणुं स्वीकार्युं छे;
 केमके, तेवी स्थिति छे; तेम रागकेसरि आदिकोए पण तेमज आचर्युं छे. ॥ ७९० ॥ वली ते कामदेवने
 महान सुभदो पण महामोहनो पेटेज सेवे छे; तेम आ मानवावासमां चपल आंखवालो जे बाह्यभूपति

पीचकारीओमां भरेला केसरना रंगोधी (कोहने) सींचे छे. ॥ ७७४ ॥ ७७५ ॥ आबी रीतना विलासने
 जोहने विमर्शो एम विचारुं के ! ! अहो ! जगते व्याकुल करनारी महामोहनी शक्ति विचित्र प्रकारनी छे.
 ॥ ७७६ ॥ बली अहो ! रागकेसरी राजानुं प्राक्रम सर्वने दुःख आपनारुं छे, तथा अहो ! विषयाभिला-
 षनो प्रताप पण विसारचालो छे. ॥ ७७७ ॥ बली अहो ! कामदेवनुं वामपणुं केवुं छे. ? तथा अहो
 रतिलुं प्राक्रम पण केवुं छे ! ! तथा अहो ! हासरूपी सुभदनो उल्लास केवो छे ! अहो ! आ तो कोइक
 गाढ विभ्रम छे ! ॥ ७७८ ॥ अहो ! अदीर्घदर्शीपणुं केवुं छे ! अहो ! विक्षिप्त चित्तपणुं केवुं छे ! अहो-
 युगमम् ॥ विदासमीदृशं प्रेक्ष्य । विमर्शनेति चिंतितम् ॥ अहो कापि महामोह-शक्तिर्विश्व-
 प्रमाथिनी ॥ ७७६ ॥ अहो सर्वकषं वीर्यं । रागकेसरिन्मूषतेः ॥ अहो प्रतापो विषया-न्निवा-
 षस्य प्रसूत्वरः ॥ ७७७ ॥ अहो कामस्य वामत्व-महो रतिविजृम्भितम् ॥ अहो हासजटो-
 दलासो । विभ्रमः कोऽप्यहो दृढः ॥ ७७८ ॥ अहो अदीर्घदर्शित्व-महो विक्रिसचितता ॥ अहो
 तृष्णानिमग्नत्व-महो श्रोतोऽनुगामिता ॥ ७७९ ॥ ततः प्रकर्षो जगदे । पश्यं स्तत्तेन चेष्टितम् ॥
 ज्ञद तेऽमी जना बाह्या । ये मोहादिवशाः स्मृताः ॥ ७८० ॥ प्रकर्षः प्राह चेष्टते । कस्येवं
 धामतो जनाः ॥ विमर्शः प्राह यो दृष्टो । महाविष्टरसंस्थितः ॥ ७८१ ॥ तृष्णारव्यायां वेदि-
 कायां । नूपतिर्मकरध्वजः ॥ तस्य प्रियवयस्योऽयं । वसंतः शिशिरात्पथे ॥ ७८२ ॥ गतस्तदंति-
 के काव-परिणत्येकरसेवकः ॥ आझारहरयं तस्मै चास्वामिन्यास्तेन नाधितम् ॥ ७८३ ॥

तृष्णामां डुबवापणुं केवुं छे ! तथा अहो ! इंद्रिओनुं अनुगामिपणुं केवुं छे ! ॥ ७७९ ॥ पछी ते चेष्टितने
 जोता एवा प्रकर्षने ते विमर्शो कहुं के, हे भद्र ! मोहादिकने वदा थएला एवा जे बाह्य लोको छे, तेओ
 आ छे. ॥ ७८० ॥ तयारे प्रकर्षो कहुं के, आबी रीते लोको कोना तेजथी चेष्टा करे छे, तयारे विमर्शो कहुं के,
 तृष्णा नामनी वेदिकामां मोटा सिंहासनपर जे कामदेव नामनो राजा बेटेलो छे, तेनो आ प्रियमित्र,
 शिशिर कहुतु गया पछी वसंत आन्धरो छे. ॥ ७८१ ॥ ७८२ ॥ कालपरिणती नामनी राणीनो सेवक एवो ते

केफे स्त्रीओना चित्तमांधी खेंचीनें जागे रागने तेओनी आंखोमां नांखयो होय नहीं तेम
 डंचे प्रकारे विसतार युक्त कांतिवालो, तथा समुद्रना मध्य भागमांधी खेंची लीधेला रत्न सरखो ते राग
 डंचे प्रकारे ओभे छे. ॥ ७६८ ॥ हवे मध्यपानथी डोलतां अने लाल थएलां एवां स्त्रीओनां
 मुखो, नवा सूर्यनी कांतिथी युक्त थएलां मोजांओथी नाचतां एवां कमलोनी ओभाने धारण करे
 छे. ॥ ७६९ ॥ एवी रीते विमर्श बोलतो हतो तेदलामांज वसंत ऋतुनी लीलाने जोवानी इच्छाथी नग-
 रनां लोको अने राजकुमारोथी सेवाएलो राजा नगरमांधी निकल्यो. ॥ ७७० ॥ फीणवाला समुद्र सरखा
 विधूर्णमानानि मुखानि मद्या-न्मृगेक्षणानामधुनारुणानि॥नवार्ककांतिच्युरितोर्मिनृत्य-त्सरौ
 जलदमीं प्रविलंबयंति ॥ ७६९ ॥ वदत्येव विमर्शोद्दे । मधुलीवादिदृक्या ॥ नगरान्निर्गतो
 राजा । पौरराजकसेवितः ॥ ७७० ॥ स विमर्शप्रकर्षान्यां । दृष्टोऽविधरिव फेनवान् ॥ स्मिता-
 तपत्ररफीतश्च । वज्जीव विबुधाश्रितः ॥ ७७१ ॥ उद्यानमथ्य संप्राप्तो । रेजे राजकमध्यगः ॥
 शंखेषु दक्षिणावर्त । इव विरूततदीधितिः ॥ ७७२ ॥ मुदंगाः प्रहृतास्तूर्णै । वाहिता वणवस्त-
 दा ॥ ययौ तालरवो वृद्धिं । प्रवृत्ता जनकेलयः ॥ ७७३ ॥ केचिन्मृत्यंतिवड्यंति । केऽपि धावं
 ति केचन ॥ केचित्कलकलायंते । हस्त्यंपि च केचन ॥ ७७४ ॥ केचिन्नायंति गीतानि । केऽ
 प्युत्कृष्टीर्वितनवते ॥ शृंगैः स्मिंचंति सौवर्णैः । केऽपि कश्मीरजड्वैः ॥ ७७५ ॥

तथा देवोधी आश्रित थएला इंद्र सरखा, एवा भ्वेत छत्रनी रजुरायमान ओभावाला ते राजाने ते
 विमर्श तथा प्रकर्ष जोयो. ॥ ७७१ ॥ हवे उद्यानमां आवेलो तथा राजकुमारोना मध्यमां रहेलो ते राजा शंखोने
 विषे विसतारवाला किरणोवाला दक्षिणावर्त शंखनी पेंडे ओभवा लाग्यो. ॥ ७७२ ॥ नुरत मुदंगो तथा वांसली-
 ओ ते वखते बागवा लागी, तालोनी शब्द बुद्धि पान्यो, तथा लोकोनी क्रीडाओ थवा लागी. ॥ ७७३ ॥
 वली केदलाको तपां नाचे छे, तो केदलाको छुदे छे, केदलाको दोडे छे, तो केदलाको कलकलाद शब्द करे
 छे, केदलाको हसे छे, तो केदलाको गीतो गाय छे, केदलाको हर्चका जाय छे, तो केदलाको सोनानी

चुंबनનાં વદલામાં તેળીને અહીં તે લતાતું પુષ્પ લેઈ આપે છે. ॥ ૭૬૨ ॥ કામદેવ રૂપી મહુના યુક્તને
 જોવામાં આનેદિત થણાઓથી તેજપુષ્પોણ કરીને અર્ચિત થણાં યુવાનોનાં જોડાંઓ વિચિત્ર
 પ્રકારનાં વંધનોથી લતાનાં કુંજોમાં અહીં વિલાસ કરે છે. ॥ ૭૬૩ ॥ કુસુમો એકઠાં કરવાની હચ્છા-
 વાલી સ્ત્રીઓના પગમાં રહેલા અલતાથી લાલ કાંતિવાલા થણા વનનાં આગો, પુષ્પોની અંદર સંક્રાંત
 થણા અને નહીં માતા ઇવા રંગને વલથી બહાર કહાડી નાંખે છે. ॥ ૭૬૪ ॥ ચપલ નેત્રોવાલી, તથા
 વિસ્તારવાલા હારોવાલી ઇવી સ્ત્રીઓને (અહીં) હીંચોલાઓમાં હીંચકા છાતી જોઈને કામદેવ પળ
 લતાનિકુંજેષુ લસંતિ ધૂનાં । વંધૈર્વિચિત્રૈરિહ મૈથુનાનિ ॥ તૈરેવ પુષ્પૈઃ સ્મરમલ્લયપુલ્કા-વલો-
 કનાનંદિન્નિરર્ચિતાનિ ॥ ૭૬૩ ॥ કાંતારદેશાઃ કુસુમોચ્ચેષુ-કાંતાપદાલવતકરવત્તનાસઃ ॥
 સંક્રાંતમંતઃ કુસુમેષુ રાગં । વલાદમાંતં વહિરુન્નિરંતિ ॥ ૭૬૪ ॥ નિરીદ્ય દોલાસુ વિલોલનેત્રા ।
 વિસ્તારિહારાઃ પરિવર્તમાનાઃ ॥ સ્મરોઽપિ ન્યૂલયપૂર્ણમાન-ન્નોર્ગોઙ્ગનૃજંતુધિયા વિન્નેતિ ॥
 ॥ ૭૬૫ ॥ સુવાસિતં સન્મણિન્નાજનસ્યં । જના ધનાંન્નોરુહસૌરન્નેણ ॥ પ્રિયાધરાસ્વાદસુધા-
 નવદ્યં । પિવંતિ હૃદ્યાન્નવનેષુ મધ્યમ્ ॥ ૭૬૬ ॥ ગાયંતિ ગીતાનિ હસંતિ મત્તા । રત્તુવંતિ કાંતા-
 વદનાંબુજાનિ ॥ વદંતિ મુહ્યાનિ સહસ્તતાલ-માપાનેકે કે ન સુરામદેન ॥ ૭૬૭ ॥ ચિન્તાદિવા
 કુલ્પ સુરામદેન । નેત્રેષુ રાગો નિહિતઃ પ્રિયાલામ્ ॥ ચકાસ્તિ વિસ્તારિતદીપ્તિરુચ્ચૈરન્નોધિમ-
 ધ્યોહૃતરત્નવંધુઃ ॥ ૭૬૮ ॥

ઘુર્ણયિમાન થતા નાગેન્દ્રોને ધારણ કરનારા મહાદેવની બુદ્ધિથી હરે છે. ॥ ૭૬૫ ॥ ઘળા કમલોની સુગંધીથી
 વાસિત થણાં, તથા હત્તમ મણિના વાસણમાં રહેલાં મધ્યને મનોહર આન્નવનમાં રહેલા લોકો સ્ત્રીના
 હોઠના સ્વાદના અમૃત સરણું નિર્મલ (માનીને) પીણ છે. ॥ ૭૬૬ ॥ મધ્યાપાન કર્યા બાદ મદિરાના કે-
 ફથી (ત્યાં) કયા મદોન્મત્ત પુરુષો ગીતો ગાતાનથી? કે હસતા નથી? કે સ્ત્રીઓના સુલ્લ કમલોને ચુંબન કરતા
 નથી? કે હાથમાં તાલીઓ આપીને ગુહ્ય વચનો બોલતા નથી? (અર્થાત્ સર્વે તેમ કરે છે.) ॥ ૭૬૭ ॥ મદિરાના

यक्षो) ह्रमणां तो पूर्णमाने दिवसे जेम चंद्रनी तेम आ वसंत ऋतुनी सुंदरता मोटी छे. ॥ ७५७ ॥
 तुं जो के, बकुलना वृक्षोप्रते लोको दोडे छे, प्रफुल्लित माधवी लताओने विषे क्रीडा करे छे, लालरंगनां
 कुंपलो प्रते लोभाय छे, तथा आंबाना वृक्षप्रते तो तृप्ति पण पामता नथी. ॥ ७५८ ॥ भ्रमराओए (पक्षे-
 मदिरापान करनाराओए) सारी रीते भोगवेली अत्यंत गुच्छाओनी शोभावाली, तथा लाल रंगना
 पल्लवोनां अग्रभागोवाली एवी पोताना सरखी आ लताओने, उल्लसायमान हाथोवाली, तथा कठिन
 स्तनोथी मनोहर थएली कुलटा स्त्रीओ सेवे छे. ॥ ७५९ ॥ पुष्पो एकठां करवाने तत्पर थएली स्त्रीओना
 धावंति लोका बकुलहुमेषु । कुर्वति लीलां स्मितमाधवीषु ॥ लुन्यति पद्मारुणपल्लवेषु ।
 न यांति नृसिं सहकारवृके ॥ ७५८ ॥ लताः सुनुका मधुपैरनुज-गुह्यश्रियः पाटलपल्लववाप्राः ॥
 इमाः स्वतुड्याः कुलटाः श्रयंति । तसत्कराः पीनकुचान्तिरामाः ॥ ७५९ ॥ समुद्यतानां
 कुसुमोच्चयाय । स्त्रीणां कुचस्पर्शमवाप्य मत्ताः ॥ स्वेदं सुमौर्धैर्मरुता च कंथं । किं सात्विकं
 न स्फुटयति वृक्षाः ॥ ७६० ॥ पश्यैष चित्तेषु वियोगिनीनां । दिजोऽग्निहोत्राय पिकः प्रवृत्तः ॥
 पाठः श्रुतेरस्य निश्रम्यतेऽसौ । नादो नु साक्षीकृतकामदेवः ॥ ७६१ ॥ जञ्चस्मिन्तं लातुम-
 पारयंतीं । प्रियां प्रियोऽत्र स्तनज्जारनज्जाम् ॥ दत्ते लतापुष्पसुदीतमोहो-मुहुर्मुहुश्च-
 वननिःक्रेणे ॥ ७६२ ॥

स्तनस्पर्शने मेलवनिने सदीनमत्त थएलां वृक्षो, पुष्पोनां समूहोथी पसीनाने, तथा चायुथी कंथने, एम
 सात्विक भावने हुं प्रगट नथी करतां ? (करे ज छे.) ॥ ७६० ॥ वली तुं जो के, वियोगी स्त्रीओनां
 चित्तोने विषे साक्षीरूप करेल छे कामदेव जेणे एवो, कोकिल रूपी ब्राह्मण अग्निहोत्र करवा लाय्यो छे;
 तेमां तेनो शब्दरूपी आ श्रुतिनो पाठ संभलाय छे. ॥ ७६१ ॥ उंचे रहेलां बेलडीनां पुष्पने लेवाने नहो
 समर्थ थती, तथा स्तनोना भारथी नञ थएली एवी स्त्रीने, मोहित थएलो (तेणीनो) स्वामी बारंवार

ओना हुंकारोनी ओणिओथी जाणे आकंद करतो होय नहीं जेम, प्रियाल वृक्षोनी मांजरोनी चिस्तीर्ण
 सुगंधिओथी जाणे रजोने वरसतो होय नहीं जेम, पफुल्लित थएलां केसुडाओना मिषथी जाणे षलता
 अग्निने देवाडतो होय नहीं जेम, डनमत्त थएला तथा हरिणीओ सहित एवा हरिणीना सस्रहोनी ठेंक
 वाली गतिओथी जाणे दोडतो होय नहीं जेम, विस्तार पामेला तथा डंचे उछलेला एवा माधवी लता-
 ओनां परागोरुपी हाथोथी जाणे उछाला मारतो होय नहीं जेम, कोरकोए करीने युक्त थएला वृक्षोना
 सस्रहोथी अंजलियुक्त थएलो, लताओ मते फेंकेल छे भमराओरुपी टाछि जेणे एवो, उगोला नवा अंकु-
 रुदन्निव प्रच्युतासिंदुवार-गुण्यातिदंनान्नलिताश्रुधारम् ॥ कंदन्नविहन्ननिकुंजगुंज-त्कपो-
 तहुंकारपरंपरान्निः ॥ ७५२ ॥ रजोऽन्निवर्षन्निव विप्रकीर्णा-मौदैः प्रियालद्रुममंजरीणाम् ॥
 प्रदर्शयन् वह्निमिव ज्वलंतं । समुल्लसत् किंशुककैतवेन ॥ ७५३ ॥ धावन्निवोन्मत्तमुगव-
 जाणा-मुत्प्लुरययातैर्लवनात्चितानाम् ॥ दिवान्निवल्गन्निव माधवीनां । परागहस्तैर्विततै-
 रुदस्तैः ॥ ७५४ ॥ बद्धांजलिः कोरकितैर्दुर्मौधै । र्वताः प्रतिक्रियामितिदृष्टिः उद्गीतनव्यांकुर-
 कंटकश्ची-मूर्ध्नी गतः पंचममूर्धेनान्निः ॥ ७५५ ॥ तैस्तैर्विलासैरनवप्रहोऽपि । नवप्रहावेश-
 विकारदर्शी ॥ अपन्नपः सद्वलरक्कोऽपि । कुतोदयोऽप्युत्कलिकावसत्तः ॥ ७५६ ॥ अष्टन्निः
 कुलकम् ॥ ततो विमर्शोऽन्ववदत्प्रकर्षं । कादे तवेहा नवचक्रदृष्टेः॥अस्याधुनासुंदरताहि
 गुर्वी । पीयूषरश्मेरिव पूर्णिमायाम् ॥ ७५७ ॥

राओरुपी कांटानी शोभावालो, तथा पंचम रागनी मूर्धेनाओथी मूर्च्छा पामेलो, एवी रीते ते ते विला-
 सोथी अनवग्रह एदले बाधा विनानो (पक्षे-नहीं नवग्रहवालो) छतां नवे ग्रहोना आवेशवाला विकारने
 देवाडनारो, तथा अपन्नप एदले लज्जा विनानो (पक्षे-पन्नोनुं नहीं रक्षण करनार) छतां उत्तम पन्नोनुं
 रक्षण करनार एवो ते वसंत ऋतुने तेओए वनमां जोयो. ॥ ७४९ ॥ ७५० ॥ ७५१ ॥ ७५२ ॥ ७५३ ॥ ७५४ ॥
 ॥ ७५५ ॥ ७५६ ॥ तयारे विमर्श प्रकर्षने कहुं के अवचक्रने जोवानी तारी इच्छा अवसर आव्ये (संपूर्ण

परिणाम नामनो राजा मोटो सिंहासननो अधिपति छे; अने महामोह तो तेनो हुकम बजावनारो छे; अने तेणे आपेला सुभटोथी सेवनीक छे, तथा तेना भंडारनी वृद्धि करनारो छे. ॥ ७४५ ॥ ७४६ ॥ एवी रीतनी घणी उत्तम वातो करवाथी अल्प थण्ल छे थाक जेमनो एवा तेथो बन्ने मार्गने ओलंगिने भव-
चक्र नामना नगरमां गया. ॥ ७४७ ॥ हवे एटलामां वननी कुमार अवस्था सरखी शिशिर करतु खलास थइ; अने तेनी तारुण दशा सरखी उद्धत एवी वसंत करतु मगद थइ ॥ ७४८ ॥ दक्षिण दिशामांथी आवेला पवने कंपावेला लताओरुपी हाथोथी जाणे नृत्य करता होय नहीं जेम, मदनमत्त भमराओना
अयं पुनर्महामोह--स्तस्योद्देशविधायकः ॥ तत्रियुक्तनटसेव्य-स्तकोशस्य च वृद्धिक्त् ॥
॥ ७४६ ॥ ईदृशानल्पसज्जल्प-कल्पनेनाद्विपतश्चमौ ॥ तावतीत्य गतौ मार्गं । नवचक्रान्निधं
पुरम् ॥ ७४७ ॥ इतश्च शिशिरोऽतीतो । वनकौमारसन्निभः ॥ तत्तारुण्यदशातुड्यो । जर्जुने
मथुरुद्धतः ॥ ७४८ ॥ लताकरैर्नृत्यमिव प्रकुर्वन् । कृतांतकाष्टागतवातधृतैः ॥ दृष्टः स ता-
न्यामथ कानेनेषु । मन्तातिरावैरिव चारुगायन् ॥ ७४९ ॥ हसन्निबोध्यकुसुमादहासैः ।
पवन् शुकानामिव जद्विपतेन ॥ रज्यन्निवाऽशोकलतावितारैः । नर्मन्निवाद्योलतरुत्तमंगैः
॥ ७५० ॥ वपुर्नृतां द्वापमिव प्रयत्नम् । प्रवृत्ताम्नाक्कुहुरेवेण ॥ विलोलचूतदुममंजरीन्नि-
राकारयन् विश्वमिवांगुलीन्निः ॥ ७५१ ॥

शब्दोथी जाणे मनोहर गायन करतो होय नहीं जेम, उगोलां पुष्पोरुपी अदहासोथी जाणे हसतो होय नहीं जेम, पोपटोना शब्दोथी जाणे भणतो होय नहीं जेम, अशोकलताना विलासोथी जाणे खुशी थतो होय नहीं जेम, कंपता वृक्षोरुपी मस्तकोथी जाणे नमस्कार करतो होय नहीं जेम, वृद्धि पामेला एवा कोकिलोना कुहू शब्दोथी जाणे प्राणीओने आप आपतो होय नहीं जेम, कंपता एवा आंबाना वृक्षोनी मांजरोरुपी आंगलीओथी जाणे जगतने बोलावतो होय नहीं जेम, खरेलां सिंदुवारनां पुष्पोनी श्रेणि-
ओना मिषथी गलती अशुधार सहित जाणे रडतो होय नहीं जेम, भुष कुंजोमां गुंजारव करता होला-

जोएला राजाओनो स्वामी छे, अने तेनी आज्ञाधी ते पोते यत्किंचित् धन पैदा करे छे. ॥ ७३७ ॥
मस्तक नमावीने भक्तिवान एवो ते, तेने सबहुं आपी दे छे, अने ते अशुभ कार्योंमां तेने जोडे छे. ७३८
आ राजा खरेखर विग्रह प्रते आरुढ थयो छे, अने ते राजा भोगोमां तत्पर छे, वली पूर्वे जोएलां बने
नगरो तेना सुभदना भोगवदा मादे तेने आपेलां छे. ॥ ७३९ ॥ आधी करीने ते वने नगरोमां तेनुं भक्ति
वाहुं सैन्य छे? अने चित्तवृत्तिरूपी मोटी अटवीमां पण लडाह मादे ते तैयार रहेहुं छे. ॥ ७४० ॥ त्यारे
प्रकर्ष कहुं के, आ राज्य तेओनुं परंपराधी चाल्युं आवे छे? के तेओए बलधी बीजानुं लेह लीधुं छे?

निःशेषं नतमौलिस्त-तस्याप्यति नक्तिमान्॥स सुंदरतरार्थेषु । कुरुते तन्नियोजनम्॥ ७३८ ॥
अयं हि विग्रहारूढः । स तु नोगपरो नृपः॥ नटनुक्त्या पुरा दृष्टं । इक्षमस्य पुरद्वयम्॥ ७३९ ॥
अतः पुरद्वये तत्र । सैन्यमस्यस्य नक्तिमत् ॥ चित्तवृत्तिमहादव्या-मपि विग्रहतत्परम्
॥ ७४० ॥ प्रकर्षः प्राह किं राज्यं । क्रमान्यागतनेतयोः॥ किंवाऽन्यदीयमेवेदं । गृहीतं बलव-
नया ॥ ७४१ ॥ विमर्शः प्राह वत्सेदं । न क्रमागतमेतयोः ॥ परकीयं परं राज्यं । प्रसह्याभ्यां
वशीकृतम् ॥ ७४२ ॥ जीवरूप सकर्मकस्य । संसारीत्यभिधानृतः ॥ स्वीकृतान्यां स्ववीर्येण ।
चित्तवृत्तिमहादवी ॥ ७४३ ॥ प्रकर्षः प्राह तद्वाज्य-प्रहे कालः कियाननूत् ॥ विमर्शः प्राह
नैवादिं । जाने नान्येऽपि जानते ॥ ७४४ ॥ परमार्थस्त्वयं वत्स । कथ्यते तव सांप्रतम् ॥ स
कर्मपरिणामाख्यो । गरिष्ठो विष्टराधिपः ॥ ७४५ ॥

॥ ७४१ ॥ त्यारे विमर्शो कहुं के, हे वत्स ! आ राज्य तेओने परंपराधी प्राप्त थयुं नथी, पण पारकुं राज्य छे,
तेओए बलतकारे पोताने वधा करेहुं छे. ॥ ७४२ ॥ कर्मोए करीने सहित तथा संसारी एवा नामवाला
जीवनी चित्तवृत्तिरूपी मोटी अटवी आ बनेए पोताना प्राक्रमथी जीतेली छे. ॥ ७४३ ॥ त्यारे प्रकर्ष
कहुं के, तेओने ते राज्य लीधाने केदलो क वखत थयो छे ? त्यारे विमर्शो कहुं के, तेनी आदि हुं जाणतो
नथी, तेम बीजाओ पण जाणता नथी. ॥ ७४४ ॥ वली हे वत्स हेवे हुं तने तेनो परमार्थ कहुं छुं; ते कर्म

યામાં મહાપ્રતાપી एवो કર્મપરિણામ નામનો જે ચક્રવર્તી રાજા છે તેની આજ્ઞાને આ મોહ રાજા માને છે કે નહીં ? एवો મને સંશય છે. ॥૭૨૮॥૭૨૯॥ત્યારે વિમર્શો કહું કે, હે મદ્ર ! તેઓ વચ્ચે પરસ્પર ભેદ નથી; તે મોટો માદ્ર છે, અને આ નાનો માદ્ર છે, પણ વનમાં રહ્યો છે. ॥૭૩૦॥વલી તે મહામોહ રાજા ચોર છે, અને તેના જે પદાતિઓ છે, તેઓ પણ તેની હચ્છા પ્રમાણેજ વર્તનારા છે, એમ જાણવું. ॥ ૭૩૧ ॥ વલી મહામોહ રાજા પ્રકૃતિથી દુષ્ટ કાર્યો કરે છે, અને બીજો માદ્ર બીજાં સુંદર કાર્યો કરે છે. ॥ ૭૩૨ ॥ નાટક છે

ચક્રવર્તી પ્રતાપેય-સ્તદાઙ્ગાં મોહનૂપતિઃ॥કિમેષ કુરુતે કિંવાનેત્યસ્તિ મમ સંશયઃ॥૭૨૯॥
વિમર્શોઃ પ્રાહ નૈવાસ્તિ તદાન્નેદો મિથ્યાનયોઃ॥સ હિ જ્યેષ્ઠઃ કનિષ્ઠોડયંબ્રાતાડટ્વ્યાં સ્થિતઃ પુનઃ
॥ ૭૩૦ ॥ ચરટો હિ મહામોહો । નૂપા યેડસ્ય પદાતયઃ॥તે તસ્યાપિ હિ વિજ્ઞેયં । સમચિન્તા-
નુયાયિનઃ ॥ ૭૩૧ ॥ કાર્યાણ્યસુંદરાણ્યેવ । મહામોહઃ કરોતિ હિ॥પ્રકૃત્યાન્યશ્ચ નિર્માતિ ।
સુંદરાણીતરાણિ ચ ॥ ૭૩૨ ॥ વિજિગીશુરયં તૂપઃ । સ રાજા નાટકપ્રિયઃ સેવંતેડસું મહા-
મોહ-મતો ધીરા રણે નૂપાઃ ॥ ૭૩૩ ॥ સ કર્મપરિણામાણ્યો । બ્રાતાડસ્યાપિ મહત્તમઃ॥કુર્વ
ત્યતસ્તદ્ગ્રેડપિ । નાટકંતે પ્રસત્તયે ॥ ૭૩૪॥ મહામોહાદિકૈઃ સર્વૈ-નૂપાલૈર્નવનાટકે॥તૈસ્તત્ર
હેતુતાં પ્રાપ્તૈઃ । સપત્નીકઃ સ તુષ્યતિ ॥૭૩૫॥ આંતરંગેષુ સર્વેષુ । નિર્વૃત્તિં નગરીં વિના ॥ નગ-
રેષુ સ હિ સ્વામી । બહિરંગેષુ ત્રાવતઃ ॥ ૭૩૬ ॥ મહામોહસ્ત્વયં સ્વામી । ત્વદ્દૃષ્ટાનાં મહી-
મુજામ્॥તદાદેશેન યતિકંચિ-ક્લનમર્જયતિ સ્વયમ્ ॥ ૭૩૭ ॥

પ્રિય જેને પ્રવો તે આ રાજા જયશીલ છે, અને તેથી રણસંગ્રામમાં ધીર एवा રાજાઓ આ મહામોહ રાજાને સેવે છે. ॥ ૭૩૩ ॥ વલી તે કર્મપરિણામ નામનો આનો માદ્ર પણ મોટો અમલદાર છે, અને તેથી તેઓ કૃપા માટે તેનો આગલ પણ નાટક કરે છે. ॥ ૭૩૪ ॥ તે સ્વનાટકમાં હેતુપણને પ્રાપ્ત થएला एवा તે સર્વે મહામોહાદિકોए કરીને પત્ની સહિત આનંદ પામે છે. ॥ ૭૩૫ ॥ एक મોક્ષ નગર વિના સઘલાં અંતરંગ અને બહિરંગ નગરમાં આવથી તે સ્વેચ્છા સ્વામી છે. ॥ ૭૩૬ ॥ અને આ મહામોહ તો તે

तिलकना) विलासवाली, एवी वननी लक्ष्मी लोधरनी ओणिओना विकस्वरपणाधी हर्षधी संपूर्ण थद्वकी पोताना भरतार एवा शिशिर ऋतुने वरा करवाने रतिहास करे छे ॥७२॥ भमराओना (पक्षे मदिरोपान करनाराओना) प्रसंगधी चंद्रे कमलोनी शोभाने मुद्रित करी हती; ते पापना नाश माटे ते कमलो हुं हमणां बरफ पडते छते मृत्यु पामे छे ॥७३॥ टाढधी हणाएला पुरुषने गरमीनुं स्थान स्त्रीओ- हुं एक स्तनतटज छे; ते रहस्यने जाणनारो एवो कामदेवरूपी विद्वान खरेखर तेथीज ते भोगीओने त्यां (जवानी) प्रेरणा करे छे ॥७४॥ वली ते शिशिर ऋतुमां हिमरूपी बैताल चारे बाजुधी कमलना विमुझिता श्रीर्मधुप्रसंगा-त्सरोरुहाणां विजनायकेन तत्प्रत्यवायप्रलयाय तानि हिमोज्ञेये संप्रति किं श्रियंते ॥ ७५ ॥ नभमणः कुचतटीपदमेकं । विद्यते हिमहतस्य वधूनाम् ॥ ओगि नस्त्वरयति स्मरविदां-स्तद्दहस्यविदतः खलु तत्र ॥ ७६ ॥ वेतावेन हिमेन पंकजवनं लो- लूयते सर्वतः । पांशुः शीतनिपीनितः प्रियतमाध्यानेन दोहयते ॥ हृद्देशार्पितजानुदुर्गतकुवं राजौ च रोरूयते । संश्लिष्टांगनिवीनवक्त्रकुहरः कोकूयते जंबुकः ॥ ७७ ॥ वर्तते लंघितप्रायः । सांप्रतं शिशिरो ह्ययम् ॥ ततः षण्मासदोषेऽपि । किमुत्तम्यसि मातुल ॥ ७८ ॥ ततस्तदाग्रहं ज्ञात्वा । विमर्शो गंतुमुद्यतः ॥ गजतस्तत्पुरं शीघ्रं । तुष्टौ स्वस्तीयमातुलौ ॥ ७९ ॥ गजनाह प्रकर्षोऽथ । मार्गश्रान्तिनिवृत्तये ॥ मातुल श्रूयते लोके । यः कर्मपरिणामराट् ॥ ८० ॥

वनने कापी नाखे छे, ठंडीधी पीडाएला पंथिने खीना ध्यानधी दुभावे छे, हृदयमां राखेल छे घुंढणो जेओए एवां गरीबनां कुंडुवने ते राजीए रोवरावे छे, तथा संकोचेलां अंगमां छुपावेल छे सुख जेणे एवा शीयालीओने ते पोकार करावे छे ॥ ७२५ ॥ वली हमणां आ शिशिर ऋतु वणी खरी चाली गइ छे; तो हजु छ महिनाओ बाकी रह्या छे माटे हे मामाजी! तमो यामादे बतावल करो छो ? ॥ ७२६ ॥ पछी तेनो आग्रह जाणीने विमर्श जवा लाज्यो; तथा ते नगरप्रते तुरत जहने ते मामो, माणेज खुशी थया ॥ ७२७ ॥ हवे मार्गनो थाक महाडवा माटे जातो थको प्रकर्ष कहेवा लाज्यो के, हे मामाजी ! आ दुनी-

हवे तो राजानी आज्ञा प्रमणि आपणे आपणां स्थानके जवुं लायक छे; अने बीजी जगोए जवानुं प्रयोजन नथी. ॥ ७१७ ॥ त्यारे प्रकर्ष कहुं के, उत्तमोनां दर्शनथी अधिक एवुं (बीजुं) आंखोनी डरपत्तिनुं फल हूँ मानतो नथी; माटे आपणे तो त्यां जवुंज. ॥ ७१८ ॥ वली हे मामाजी ! आपे मने ते नगर नहीं देखाडवुं ते लायक नथी; केमके, चंद्र गुं चकारोने अमृतपान नथी करावतो ? (करावे छे ज.) ॥ ७१९ ॥ वली आपणने (राजाए) जे एक वर्षनी सुदत आपी छे, ते संपूर्ण थइ नथी; तेमांथी तो हजु वे ऋतुओ गइ छे; हवे तो शिशिर ऋतु आवी छे. ॥ ७२० ॥ ते शिशिर ऋतुनुं हवे कवि वर्णन करेछे—
विमर्शः प्राह विषया-त्रिलाषस्यैव दर्शनात् ॥ अस्माकमाहितं सिद्धं । रसनामूदनिश्चयात्
॥ ७१६ ॥ राजशासननिर्वाहा-सद्वंतुं स्वाश्रयेऽधुना युक्तमन्यत्र गमने । ज्ञाति नातिप्रयो-
जनम् ॥ ७१७ ॥ प्रकर्षः प्राह शिष्टानां । दर्शनादधिकं दृशोः जन्मनो न फलं मन्ये । तत्र
गंतव्यमेव तत् ॥ ७१८ ॥ न ते मातुल योगोऽह-मेतद्वर्णनवचने ॥ चकोराणां सुधापानं । न
कारयति किं विधुः ॥ ७१९ ॥ संवत्सरावधिर्दो । नाऽधुनात्येतिआवयोः ऋतुद्वयमतिक्रान्तं ।
शिशिरस्तत्रजुंजते ॥ ७२० ॥ तथाहि-स्फुर्जप्रियंगुतिलकाकलितं प्रफुल्ल-कुंदद्रुमं वनमिदं
ननसो विमर्ति शोभां दिनात्ययविवृद्धनिशाविलास-विस्तारिचारुचितारकमंजवस्य ॥ ७२१ ॥
शिशिरममलपुष्पैर्मंडनैः कलसशोभा ॥ स्वदयितमन्निमतुं विस्फुरत्पत्रवद्विः ॥ स्फुटतिलक
विलासां रोधराजीविकासात् ॥ कलयति रतिहासं हर्षपूर्णा वनश्रीः ॥ ७२२ ॥

प्रफुल्लित थएलां प्रियंगु तथा तिलक नांमनां वृक्षोवाहुं अने विकस्वर थएलां मोगरानां वृक्षो-
वाहुं एवुं आवन, दिवसने अंते वृद्धि पामेला राजिना विलासथी विस्तारवाली तथा मनाहर
कांतिथे करीने युक्त छे ताराओनुं मंडल जेमां एवा आकाशनी शोभाने धारण करे छे. ॥ ७२१ ॥
वली ते समये निर्मल पुष्पोरुपी आभूषणोथी करेल छे शोभा जेणीए, तथा स्फुरायमान थती छे पत्र-
वलि जेनी (पक्षे-पांदांवाली वेलडीओ जेमां) तथा प्रगट रिते तिलक वृक्षना (पक्षे-ललाटमां रहैला

क्यां छे ? तयारे विमर्शो कहुं के, तेओ भवचक्र नामना नगरमां होवा जोइए ॥७०८॥ ते नगर पैटानगर-
 रूपी अनेक पाडाओवाहुं छे; अने त्यां असंख्य जातिओ छे, तेथी तेओनो पण त्यां संभव छे. ॥७०९॥
 तयारे प्रकर्ष कहुं के ते नगर बाह्य छे ? के अंतरंग छे ? तयारे विमर्शो कहुं के, एकना अविवेचनधी
 ते जात्यंतर जेवुं छे. ॥७१०॥ बली जेम त्यां बहिरंग लोको असंख्याता छे, तेम अंतरंग लोको पण
 असंख्याता छे, अने तेओ सघला मोटा सुभटो छे. ॥७११॥ अने त्यां तेओनो मोटो शत्रु संतोष रहेलो
 संभलाय छे, तेथी (तेने) जीतवानी हच्चावाला एवा तेओए ते नगरने धेरुं छे. ॥७१२॥ अही
 अवांतरपुरनैके : । पाटकैश्च तदन्वितम् ॥ असंख्या जातयस्तत्र । तत्तेषामपि संज्ञवः ॥७१३॥
 प्रकर्षः प्राह किं बाह्य--मांतरं वा तदिष्यते ॥ विमर्शः प्राह तज्जात्यं-तरमेकाऽविवेचनात्
 ॥ ७१४ ॥ बहिरंगा जनास्तत्र । संति संख्यातिगा यथा॥ अंतरंगास्तथैतेऽपि सर्वे संति महा-
 न्नटाः ॥ ७१५ ॥ संतोषः श्रूयते तत्र । यतोऽमीषां महारिपुः ॥ नगरं तदतोऽमीनि-रनुविदं
 जिगीषुनिः ॥ ७१६॥ स्थितिरत्र सतां तेषां । कथं तत्रेति संशयः ॥ योगशक्त्याः समाधाना-
 ननुत्थानाहतोऽस्तु ते ॥ ७१७ ॥ तस्मादुन्नयरूपं त-न्नगरं प्रतिपद्यताम् ॥ दार्वरीवासराऽ
 निन्न-संख्यासदृशवक्षणम् ॥ ७१८ ॥ प्रकर्षः प्राह यथेवं । दृष्टव्यं तत्पुरं तदा ॥ गङ्गावस्तत्र
 नगरे । कौतुकं महदत्र मे ॥ ७१९ ॥

छता एवा तेओनो बली त्यां स्थिति ओ रीते होय।एवी रीतनो तारो संशय योग शक्तिना समाधानधी
 उत्पन्नयथा विनाज नाश पामो॥७१३॥तेथी ते नगरने राजी अने दिवसधी अभिन्न संख्या सरखा लक्षण-
 वाहुं उभयरूप जाणवुं. ॥ ७१४ ॥ तयारे प्रकर्ष कहुं के, जो एम छे, तो ते नगर आपणो जेवुं; माटे ते
 नगरमां आपण बन्ने जइए; आ बाबतमां मने माहुं आश्चर्य छे. ॥ ७१५ ॥ तयारे विमर्शो कहुं के, विपया-
 भिलाषना दर्शनधीज, तथा रसनाना मूलनी शुद्धिधी आपणुं इच्छित कार्य सिद्ध थयुं छे. ॥ ७१६ ॥

समये कोहकने भक्तिना हेतुपणाथी देवादिकनी पूजा माटे जलशुद्धि पण अनिर्दिनिक छे; पण तेषां जे आग्रहज करवो ते मोह छे. ॥ ७०१ ॥ जेओ भावस्तवमां ड्यमवाला (सुनिओ) छे, तेओ भाव-
 शौचने अंगीकार करे छे, अने गृहस्थीओनां द्रव्य शौचने तेओ द्रव्य पूजाहुं अंग माने छे. ॥ ७०२ ॥
 सर्वज्ञ प्रभुना सिद्धांतना अभ्यासनी वासनाथी गएल छे पापो जेमनां एवा ते सुनिओने ज्ञानावरण
 अने दर्शनावरण नामना राजाओ पीडाकारक यता नथी. ॥ ७०३ ॥ बली सर्वथा प्रफारे
 हछा दिनाना, धीर, तथा धर्मने आपनारा, एवा तेओनां खंवाडोने पण बांकुं करवाने विद्व राजा
 आडिपेंते हि ते ज्ञाव-शौचं ज्ञावस्तवोद्यताः ॥ मन्येंते ड्यपूजांगं । ड्यशौचं तु गेहि-
 नाम् ॥ ७०४ ॥ तेषां नार्तिकरौ ज्ञान-दर्शनावरणौ नृपौ ॥ सर्वज्ञसमयान्यास-वासना-
 दुसपाप्मनाम् ॥ ७०५ ॥ सर्वथैव निरीहाणां । धीराणां धर्मदायिनाम् ॥ वकीकर्तुं न
 रोमापि । तेषां विद्वन्नुपः क्रमः ॥ ७०६ ॥ तेषां नृपाः शुभाय स्यु-श्रुत्वारः सप्तमध्यागाः ॥
 समुद्रा इव मेधाना-मन्येषां ज्ञीतिदा अपि ॥ ७०७ ॥ दुःखोत्पत्तिः कुतस्तेषां । निर्द्वंद्वसु-
 खशालिनाम् ॥ अतिस्तोकाः परं तेऽत्र । तेनेदं गीयते जने ॥ ७०८ ॥ शैले शैले न माणिक्यं ।
 मौक्तिकं न गजे गजे ॥ साधवो न हि सर्वत्र । चंदनं न वने वने ॥ ७०९ ॥ गुणमम् ॥ प्रकर्षः
 प्राह तिष्ठति । देहिनो मातुव क ते ॥ विमर्शः प्राह तैर्ज्ञेयं । जवचक्रान्निधे पुरे ॥ ७१० ॥

समर्थ यतो नथी. ॥ ७०४ ॥ हवे तेवा सुनिओने सातमांहेथी (नाम, गोत्र, आयुष्य अने वेदनी)
 नामना चार राजाओ, के जेओ बीजाओने तो भय करनारा छे, छतां ससुद्रो जेम मेघोने तेम तेओने
 शुभ करनारा थाय छे. ॥ ७०५ ॥ माटे एवा अनोपम सुखथी मनोहर थएला ते सुनिओने दुखनी उत्पत्ति
 तो क्यांथीज होय ? पण तेवा सुनिओ अहीं बहुज थोडा छे, अने तेथी दुनोपामां एम कहेवाय छे के,
 दरेक पर्वतमां माणिक होतां नथी, दरेक हार्थीमां मोती होतां नथी, सर्व जगोए साधुओ होता नथी,
 तेम दरेक वनमां चंदन होतुं नथी. ॥ ७०६ ॥ ७०७ ॥ पडो प्रकर्ष कहुं के, हे सामाजी ! तेवा माणसो

चने धारण करे छे ॥ ६९३ ॥ भव नाटकने साक्षीरूप थइनेज जोता एवा प्राणीने आत्मभावना सुखहुं
 ज्ञान थाय छे, अने जो ते कर्तापणानो भाव लावे, तो तेने मारामारीमां उत्तरहुं पड़े छे ॥ ६९४ ॥
 मारि परभावोने तजवा, अने आत्माना गुणोने ग्रहण करवा; केमके, आत्मभावरूप सुखमां मग्न
 थएलाने संसार हुं करवानो हतो ? ॥ ६९५ ॥ इत्यादि अनेक उत्तम भावनी भावनाधी युक्त थएल छे
 आत्मा जेओनो, तेओने, पर्वतोने जेम वायु तेम, परिचार सहित मोह क्षोभ पमाडी शक्तो नथी ॥ ६९६ ॥
 चांवडांथी बोंदालेली विष्टा अने मूत्रनी कोठी सरखी स्त्रियो छे, एवी रीते जेओने स्वरूपथी भांसे
 साक्षीनूय स्थितस्यैव । पश्यतो ज्ञवनाटकम् ॥ स्वप्नावसुखसंविधिः । कर्तृज्ञावे तु संगरः
 ॥ ६९४ ॥ परप्तावास्ततस्याज्या । ग्राह्याः स्वप्नाविका गुणाः ॥ स्वप्नावसुखमग्नस्य ।
 संसारः किं करिष्यति ॥ ६९५ ॥ इत्याद्यनेकसंज्ञाव-ज्ञावनाज्ञावितात्मसु ॥ न मोहः सप-
 रीवारः । कोज्ञायाद्विविचानिलः ॥ ६९६ ॥ चर्मविलङ्घविषमत्र-पिठरीसन्निताः स्त्रियः ॥
 येषां ज्ञाति स्वरूपेण । तेषां कामः कव बाधकः ॥ ६९७ ॥ शरीरं यैर्विनिर्णीतं-मशुच्यशुचि-
 संज्ञवम् ॥ न जुगुप्सा न वा शौचा-ग्रहस्तेषां महात्मनाम् ॥ ६९८ ॥ तदेव शौचं तैर्ज्ञातं
 यद्भूतानुपधातकम् ॥ नांतरं हि मयं वारि । क्वायपयुच्यते यतः ॥ ६९९ ॥ चित्तमंतर्गतं
 दुष्टं । तीर्थस्नानैर्न शुद्ध्यति ॥ ज्ञातशोऽपि हि तद्दैतं । सुराज्ञानमिवाऽशुचि ॥ युग्मम् ॥ ७०० ॥
 जलशौचमनिर्धं हि । कचिद्देवाद्विपूजने ॥ कस्य चिन्नक्तिहेतुत्वा-न्मोहस्तत्राग्रहः परम् ॥ ७०१ ॥

छे, तेओने कामदेव क्यां बाधा करी शोके छे ? ॥ ६९७ ॥ जेओए आ शरीरने अपवित्र तथा अशु-
 चिथी उत्पन्न थएलं निर्णय करेछं छे, ते महात्माओने दुगंछा के शौचनो आग्रह होतो नथी ॥ ६९८ ॥
 जेमां प्राणीओनी हिंसा न थाय, तेनेज ते महात्माए शौचपणुं जाणेछं छे, केमके, पाणी कहं अंतरंग
 मेलने धोइ शकहुं नथी; कहुं छे के-अंतरजुं दुष्ट चित्त तीर्थस्नानोधी शुद्ध थतुं नथी; केमके तेने संक-
 डो बल्लत धोवामां आवे, तोपण ते मदिराना वासणनी पेठे अशुचिज छे ॥ ६९९ ॥ ७०० ॥ कोइक

કોઈ છે કે નહીં ? એવો મને સંશય છે. ॥ ૬૮૬ ॥ ત્યારે વિમર્શો કહું કે તેઓના બલને નષ્ટ કરવામાં હયા-
મવંત એવા મનુષ્યો બહિરંગ દેશોમાં છે, પળ તે ચિરલા છે. ॥ ૬૮૭ ॥ જોઓએ આત્મધ્યાનરૂપી બહતર
પેહેરેલું છે, તથા જોઓ હમેશાં અપ્રમાદમાં તત્પર છે, તથા સમાધિરૂપી મંત્રથી ગુપ્ત રહેલા છે, તેઓ આ
મોહાદિકોને વશ થતા નથી. ॥ ૬૮૮ ॥ દુઃસ્વરૂપ તથા દુઃસ્વના કારણરૂપ એવો આ ભવરૂપી સમુદ્ર દુસ્તર છે;
તથા આ લોકમાં રાધાવેધની પેઠે મનુષ્ય ભવ અત્યંત દુર્લભ છે. ॥ ૬૯૦ ॥ લક્ષ્મી છે તે મોજાં સરસી
ચપલ છે, તથા આયુષ્ય વાયુની પેઠે અસ્થિર છે, અને ભોગો સ્વપ્નાર્થની પેઠે ઘન્ય છે, તથા શરીર વાદ-
વિમર્શોઽધ્યાબ્રવીદેત-દ્વીર્પિર્નિર્મૂલનોદ્યતાઃ ॥ સંત્યેવ બહિરંગેષુ । દેશેષુ વિરજાઃ પરમ્ ॥ ૬૮૭ ॥
ધૃતાત્મધ્યાનકવચા । યે પ્રમાદપરાઃ સદા ॥ ગુપ્તાઃ સમાધિમંત્રેણ । મોહાદીનાં વશા ન તે
॥ ૬૮૮ ॥ દુઃસ્વો દુઃસ્વાનુબંધોઽયં । દુસ્તરો નવવારિધિઃ ॥ રાધાવેધોપમં લોકે । માનુષ્યમ-
તિ દુર્વન્નમ્ ॥ ૬૮૯ ॥ તરંગતરલા લક્ષ્મી-રાયુર્વાયુવદસ્થિરમ્ ॥ નોગાઃ સ્વપ્નાર્થવ-
ચ્છન્યા । વપુર્નૈગુરમન્નવત્ ॥ ૬૯૦ ॥ મૃત્યુશ્ચાયેવ પૃષ્ઠસ્થો । જરા શિરસિ તિષ્ઠતિ ॥ તત્કોઽયં
સાધ્વસસ્થાને । દેહિનાં સુખસંન્નમઃ ॥ ૬૯૧ ॥ સૃષ્ટિર્વૈકલ્પિકી હોષા । દૃષ્ટર્નષ્ટઙ્જાલવત્ ॥
સ્વર્ણધીરિદ્ધ મૃત્સનાયાં । સ્યાન્મિહ્યાત્વહતાત્મનામ્ ॥ ૬૯૨ ॥ વિકલ્પચષ્કૈરાત્મા । પીતમો-
હાસવો હ્યયમ્ ॥ નવોચ્ચતાલસુતાલ-પ્રપંચમધિતિષ્ઠતિ ॥ ૬૯૩ ॥

લાંઓનો પેઠે મંચુર છે ॥ ૬૯૦ ॥ મૃત્યુ તો જાયાની પેઠે પાછલ લાગીજ રહું છે, ઘડપળ મસતકપર ચઢી
બેઠું છે, માટે ભયના સ્થાનકરૂપ એવા આ સંસારમાં પ્રાણીઓને સુખનો આતિ થું લાગી રહી છે. ॥ ૬૯૧ ॥
જોત જોતામાં નાશ પામે એવા દંદ્રજાલની પેઠે આ સૃષ્ટિ કલ્પિત માત્ર છે, માટે માદીરૂપ એવી આ
સૃષ્ટિમાં મિથ્યાત્વથી હળાપલા આત્મચાલાઓને સુવર્ણનો બુદ્ધિ થાય છે. ॥ ૬૯૨ ॥ વિકલ્પોરૂપી વ્યાલા-
ઓથી પીધેલ છે મોહરૂપી મદિરા જેણે એવો આ આત્મા ભવરૂપી ડંચા તાલ પ્રતે ઉત્તાલપણાના પ્રપં-

દુષ્ણ યુક્ત થતો નથી. ॥ ૬૭૯ ॥ સંખ્યાથી વૃક્ષ તો एकज होय છે, પણ જાતિથી खेर આદિક ઘણાં
 વૃક્ષો હોય છે, માટે “ વૃક્ષ ” પૃથી સંજ્ઞા તો एकज છે, પણ ધાવહી આદિક તેનાં भेदोवालाં
 છે. ॥ ૬૮૦ ॥ તે ધાવહી આદિકોમાં વૃક્ષની અનુવૃત્તિ રહેલી છે, અને લક્ષણ જુદું દેખાય છે,
 અને ધાવહી તથા પીપલા આદિક ભેદોની વ્યાવૃત્તિ પરસ્પર રહેલી છે. ॥ ૬૮૧ ॥ આંચા આદિક
 તમામ વૃક્ષનું જાયા આદિક કાર્ય જુદુંજ છે, પણ વિશેષરૂપ તેનાં ફલ પુષ્પાદિક જુદાંજ છે.
 स्वज्ञावाद्यैरनेदपि । न सामान्यविशेषयोः ॥ संख्यादिभिः कुतो नेद-व्यवहारोऽपि
 दुष्यति ॥ ६७९ ॥ સંખ્યયૈકસ્તરુર્જાત્યા । નૃયાંસઃ खदिरादयः ॥ સંજ્ઞાપિ તરુત્પેકા ।
 नदिन्यश्च धवादिकाः ॥ ६८० ॥ અનુવૃત્તિસ્તરોસ્તેષુ । લક્ષણં વીक्ष्यते पृथक् ॥ ધવાઽ
 श्वत्थादिज्ञेदानां । व्यावृत्तिश्च परस्परम् ॥ ६८१ ॥ કાર્યં ચ તરુમાત્રસ્ય । जायायं पृथगेव
 हि ॥ विशिष्टफलपुष्पादि । चूतादेरन्यदेव च ॥ ६८२ ॥ વ્યવહારોઽપિ सामान्ये । श्रुतस्कं-
 धेऽन्य एव हि ॥ अन्य एव च दृष्टस्त-द्भेदेवध्ययनादिषु ॥ ६८३ ॥ तस्मान्निदं पुरस्कृत्य ।
 मया प्रोक्ताः पृथक् पृथक् ॥ राजानः परिवाराश्च । न ज्ञिनास्तत्त्वतस्तुते ॥ ६८४ ॥ अंशांश्चि-
 नोः पृथग् विति । निम्नाऽन्निने च वस्तुनि ॥ अवग्रहदोर्जिज्ञासा-वदाद्या विस्मयोऽत्र कः
 ॥ ६८५ ॥ પ્રકર્ષઃ प्राह नष्टेयं । શંકા મે માતૃલાધુના ॥ एतज्ज्ञेनाः परं संति । नेति वा संज्ञ-
 योऽस्ति मे ॥ ६८६ ॥

॥ ૬૮૨ ॥ સામાન્ય एवा श्रुतस्कंधमां अन्यज व्यवहार છે, અને તેનાં अध्ययन आदिकोमां તેથી अन्य
 व्यवहार देखाएलो છે. ॥ ૬૮૩ ॥ માટે भेदने अगाडी करीने में राजा तथा परिवारोने जुदा जुदा कहा,
 पण तत्त्वथी ते जुदा नहीं. ॥ ६८४ ॥ भिन्नाभिन्न वस्तुमां अंश અને અંશોનું પૃથક્ જ્ઞાન થાય છે, અથવા
 अवग्रह आदिकने जाणवानी इच्छाना वदानी थाय છે, માટે તેમાં શું आश्चर्य છે ? ॥ ६८५ ॥ त्यारे प्रकर्षे
 कहुं के, हे मामाजी ! आ मारी शंका तो हवे नष्ट धइ, पण उपर वर्णवेला मोहादिनके जीतनाराओ

॥ ६६९ ॥ ६७० ॥ ६७१ ॥ वली तमोए परिचारसहित नायकोनुं वर्णन तो करुं, पण आ जोएला हेष्ट
अर्थनो विसंवाद मने बाधा करे छे. ॥ ६७२ ॥ त्यारे विमर्शो कहुं के, अहीं बने स्वभावो जणाएला छे;
अने स्वभावथी एकी बखते कोई पण बने पदार्थोनो जाणनार होतो नथी. ॥ ६७३ ॥ राजाओ सामा-
न्यरूप छे, अने परिवार विशेषरूप छे; तथा क्रमिक ज्ञानना वेद्यपणारूप तेओनो प्रकृति मानेली
छे. ॥ ६७४ ॥ वली तेओनो देश, काल अने स्वभावथी भेद नथी; केमके, धावडी आदिक, वृक्षथी भिन्न
नथी, अने वृक्ष धावडी आदिकोथी भिन्न नथी. ॥ ६७५ ॥ वली सामान्य अने विशेषमां केवल युगपत्-
त्रिनिर्विशेषकम् ॥ परिवारयुता प्रोक्ता । नायका जवता पुनः ॥ दृष्टेष्टार्थविसंवाद-स्तदयं
बाधते मम ॥ ६७६ ॥ विमर्शः प्राह किं चित्रं । स्वप्नावागताविह ॥ नैकदोन्तयवेत्ता यत् ।
स्वप्नावादेव कश्चन ॥ ६७७ ॥ सामान्यरूपा राजान-स्तद्विशेषाः परिज्ञेदाः ॥ क्रमिकज्ञान-
वेद्यत्वं । तेषां च प्रकृतिर्मता ॥ ६७८ ॥ देशकालस्वप्नावैश्व । जेदोऽप्येषां न विद्यते ॥ धवाद्या
न तरोर्भिन्ना । धवाद्विज्यस्तरुर्न च ॥ ६७९ ॥ केवलयोगपद्येन । न सामान्यविशेषयोः ॥
दृष्टिर्नैतावता दृष्टि-रूपयोगिकमेकगतात् ॥ ६८० ॥ तरुवेद्यते दूरा-ल्लवदयंते न धवादयः ॥
सन्निधौ तेऽपि दृश्येते । दृश्यते न तरुः पृथक् ॥ ६८१ ॥ तथापि तद् दयं दृष्टं । कावत्तेदेन
कीर्त्यते ॥ एकोपयोग दृष्टत्वाद् । घटपारुद्विबहुधैः ॥ ६८२ ॥

पणाथी दृष्टि होती नथी; अने तेथी अनुक्रमे जोवातुं होवाथी उपयोगमां तेदली दृष्टि होती नथी. ॥ ६७६ ॥
वृक्षज दूरथी देखाय छे, पण कंहं (आ धावडी आदिकज छे) एहुं ध्यान पडतुं नथी; अने नज-
दीक जवाथी तो ते धावडी आदिक पण देखाय छे, पण वृक्ष तेओथी कंहं भिन्न देखातुं नथी. ॥ ६७७ ॥
तो पण एक उपयोगथी जोवाथी घटरूपादिकनी पेठे कालभेदथी ते बने जोयां, एम पंडितो कहे छे. ॥ ६७८ ॥
स्वभावादिकोथी सामान्य अने विशेषनो अभेद होते छते संख्यादिकोए करेलो भेदव्यवहार पण

चिस्तारि छे ॥६६३॥ बली तेजस्वी एवा पांच माणसोधी युक्त थएलो आ अंतराय नामनो प्रख्यात राजा
 छे; के जे पोताना प्राक्रमधी प्राणीओनी दान आदिकनी लब्धीओने दली नाखे छे ॥६६३॥ एवी रीते रे
 प्रकर्ष ! में आ साते राजाओनुं डंकमां वर्णन कर्युं; केमके तेओनुं चिस्तारवाहुं वर्णन तो आयुष्यधी पण
 पूर्ण थाय नहिं ॥६६५॥ एवी रीते अत्यंत गंभीर एवी मामानी ते वाणी सांभलीने प्रकर्ष हर्षित थयो
 थको कहेवा लाग्यो के, ॥६६६॥ हे मामाजी ! आ राजानुं वर्णन करता एवा तमोए मारी शंकारुधी
 अंतरायइति विश्रुतनामा । ह्येष दीप्तनरपंचकयुक्तः ॥ नृपतिर्वितरणादिकलब्धी—र्देहिनां दत्त-
 यति स्ववलेन ॥६६४॥ वर्णिता नूनुजः सप्त । तदेते वेशतो मया ॥ वर्णनं विस्तरेशेषां ।
 नायुषापि समाप्यते ॥६६५॥ इत्येनामतिगंज्जीरां । श्रुत्वा मातुलज्जारतीम् ॥ प्रकर्षः कलपन्
 हर्ष—मिदं वचनमब्रवीत् ॥६६६॥ एतेषां वर्णनं राज्ञां । कुर्वता मातुल त्वया ॥ शंकाशंकुं
 निरस्याहं । मोचितो मोहपंजरात् ॥६६७॥ केवलं किंचिद्व्यापि । प्रवृष्यमवशिष्यते ॥
 कर्षप्राधूर्णकीकृत्य । तन्मह्यं वक्तुमर्हसि ॥६६८॥ विमर्शः प्राह यद्गद । रोचते पृष्ठ तत्सु-
 खम् ॥ प्रकर्षः प्राह चित्तोऽसौ । विस्मयो मम जृन्तते ॥६६९॥ यद्गहं नायकान् प्रेक्षे । की-
 र्त्यमानेषु राजसु ॥ परिवारं न पश्यामि । तदा ज्ञानीव वासरे ॥६७०॥ परिवारं यदा प्रेक्षे ।
 न तदा नायकानहम् ॥ वितताकोऽपि पश्यामि । यामिन्यामिव त्नास्करम् ॥६७१॥

शंकुनो नाश करीने, मने मोहपंजरधी डोझाव्यो ॥६६७॥ तो पण हजु मारे केवल थोड़क पृष्ठवानुं
 बाकी रहे छे, माटे मने कर्णमां कहेवाने तुं लायक छे ॥६६८॥ तयारे विमर्शो कहुं के, हे भद्र ! तने जे
 रुचे ते तुं सुखेधी पृष्ठ. तयारे प्रकर्ष कहुं के, मारा चित्तमां एक आ आश्चर्य छे, के राजाओनुं वर्णन होते
 छते ज्यारे हुं नायकोने जोड़ं हुं तयारे दिवसे तारानी पेटे हुं परिवारने जोतो नथी, अने ज्यारे हुं परि-
 वारने जोड़ं हुं तयारे हुं विकस्वर चहुओवालो छतां रात्रिए जेम सूर्यने तेस नायकोने जोड़ं शकतो नथी

धी हीन थयो थको रहे छे. ॥ ६५७ ॥ वली आ दर्शनावरण नामनो राजा छे; वली तुं जो के ते अहीं स्व-
भावधी जगतमां कोना आत्मानो निर्मल दर्शननी शक्तिने नथी हणतो. ? ॥ ६५८ ॥ नव मनुष्योए करीने
युक्त थएलो एवो आ दर्शनावरण छे; तेओमां पांच स्त्रीओ छे, के जेओ मदिरानी पेढे लोकने धूर्णीय-
मान करे छे, अने बाकीना चार पुरुषो विवश थएला लोकने अंध करे छे. ॥ ६५९ ॥ वली बे मत्सरयुक्त
माणसोधी युक्त थएलो एवो आ वेदनीय नामनो राजा प्रकृतिमां रहेला जीवने भयंकर सुखदुःखरूपी
दर्शनावरण इत्युदिताख्यः । पार्थिवस्त्वयमिह प्रणिहंति ॥ पश्य कस्य जगतोऽपि निस्सर्गा-
दात्मनो विमलदर्शनशक्तिम् ॥ ६५८ ॥ मानुषैर्नवन्निरेव युतोऽयं । तेषु पंच वनिता मदिरा-
वत् ॥ धूर्णयंति जनतां पुरुषास्ता-मंधयंति विवशामवशिष्टाः ॥ ६५९ ॥ एष मत्सरिनरद-
ययुक्तो । वेदनीयनृपतिः प्रकृतिस्थम् ॥ जीवसुप्रसुखदुःखविवर्ती-वर्तर्गर्तपतितं वितनोति
॥ ६६० ॥ अक्षयस्थितिमपि स्फुटपातो-त्पातकंदुकममन्नमन्नाजम् ॥ आयुराख्यनृपतिः कुरु-
तेऽसौ । ह्रस्वदीर्घवचनं चतुष्कः ॥ ६६१ ॥ नामनामकनृपस्त्रिनवत्या । मानुषैर्हृववतैश्च
युतोऽयम् ॥ देहजातिगमनादिविजैदैः । कं विरुं वयति नात्र मनुष्यम् ॥ ६६२ ॥ उच्चनीच-
पुरुषद्वययुक्तो । गोत्रनामकनृपः प्रश्नितोऽयम् ॥ देहिनां वितनुते नृशमन्न ब्रामण्यकृति
निपातनलीलायाम् ॥ ६६३ ॥

धुमरीओवाला धुनामां नाखे छे. ॥ ६६० ॥ वली आ आयुष्य नामनो ह्रस्व दीर्घ रूप चार बालकोवालो
राजा, अक्षय स्थितिवाला आत्माने पण प्रगट छलला एवा दहासरखा अमवालो करे छे. ॥ ६६१ ॥ महा
बलवान एवा जाणु मनुष्योधी युक्त थएलो एवो आ नाम नामनो राजा अहीं, शरीर जातिना गमनादिकना
भेदोधी कया माणसने चिहं वना करतो नथी? ॥ ६६२ ॥ उंच अने नीच नामनां बे पुरुषोधी युक्त थएलो एवो
आ गोत्र नामनो प्रसिद्ध राजा छे; ते प्राणीओनी आकाश अमणनी अने पृथ्वीपर पाडवानी लीलाने

વિષયાભિલાષ મંત્રી રાગકેસરી રાજાની અહીં ઉત્કૃષ્ટ રાજ્યલક્ષ્મીને વધારે છે. ॥ ૬૫૧ ॥ આની પાસે
 ભોગતૃષ્ણા નામની સ્ત્રી છે, અને તે કાલાસર્પની પેઠે વક્રગતિવાળી પ્રસિદ્ધ છે; તેમ આનાથી ડંછાણ-
 લો માણસ કોઈ પણ સમયે પાળી પીવાને પણ વિલંબ કરતો નથી. ॥ ૬૫૨ ॥ વલી આની આગલ,
 પાછલ, અને પહ્લે જે ગર્વિષ્ટ રાજાઓ રહેલા છે, તે દુષ્ટાભિસંધિ આદિક સુખદો છે, અને તેઓ
 આના ફાંચિલત કાર્યમાં વ્યાપારને મજનારા છે. ॥ ૬૫૩ ॥ વલી મધ્યમાં રહેનારા જે અંતરંગ અસં-
 લ્યાતા રાજાઓ છે, તેઓનું વિશેષ પ્રકારે વર્ણન કરવાને તો, આકાશમાનંદ તારાઓને જે
 પાર્થવેન્દ્ર્ય નાર્યાસ્તિ ચ ત્રોગતૃષ્ણા । કૃષ્ણાદિવદ્વક્રગતિઃ પ્રતીતા ॥ દૃષ્ટોઽનયા નૈવ જનઃ
 કદાચિ-દંત્રોઽપિ પાતું શ્રયતે વિલંબમ્ ॥ ૬૫૪ ॥ પુરશ્વ પશ્ચાદપિ પૃષ્ઠતઃચ । તિષ્ઠતિ યે જ્ઞ-
 મિન્નુજોઽસ્ય દૃષ્તાઃ ॥ દુષ્ટાભિસંધિપ્રમુલ્યા તટાસ્તે । વ્યાપારનાજોઽસ્ય સમીહિતાર્થે ॥ ૬૫૫ ॥
 સંસ્થામતીતાઃ સ્વદુ યેતરંગા । મહીન્નુજો મધ્યવિવર્તિનસ્તાન્ ॥ વિશિષ્યવર્તુક્રમતેસૃવ ।
 તારાપથે યઃ પરિમાતિ તારાઃ ॥ ૬૫૬ ॥ વેદિકા વ્યવહિતાશ્ચ નૃપા યે । મુલ્કલપ્રવલમંપવા-
 સાઃ ॥ મોહનૂપતિલકસ્ય હિ બાહ્યાસ્તે પદાતપ્ય જદારચરિત્તાઃ ॥ ૬૫૭ ॥ તત્ર ચિત્રનર-
 પંચકયુકો । જ્ઞાનસંવરણનૂપતિરેષઃ ॥ ગીયતે જગતિ બોધવિલોપા-ન્મોહ ઇત્યપિ ચ નામ
 કિલાસ્ય ॥ ૬૫૮ ॥ એષ વિક્રમમદાદિહ જીવ-જ્ઞાનમિહિતિ નિહંતુમશોષમ્ ॥ તિષ્ઠતિ પ્રતિહતા-
 સ્તિલજ્ઞાત્કિઃ । સોઽપ્યનંતતમન્નાગધુતાત્મા ॥ ૬૫૯ ॥

ગણી શકે તેજ સમર્થ થાય. ॥ ૬૫૪ ॥ વેદિકાથી બહાર રહેલા, નથા હર્ષયુક્ત મંદપના વાસ-
 ચાલા જે રાજાઓ રહેલા છે, તે સવલા મનોહર ચરિત્રવાલા મોહ રાજાના બાહ્ય પદાતિઓ છે ॥ ૬૫૫ ॥
 ત્યાં વિચિત્રપ્રકારના પાંચ પુરુષોથી યુક્ત થયેલો એવો આ જ્ઞાનાવરણી નામે રાજા છે, તથા બોધના
 નાશથી તેનું જગતમાં “મોહ” પેલું પણ નામ કહેવાય છે. ॥ ૬૫૬ ॥ તે જ્ઞાનાવરણી પ્રાક્રમના મદથી અહીં
 જીવના સર્વ જ્ઞાનને હણવાને ફેંચે છે, અને તે પણ અત્યંત અનંત ભાગવાલો થયો થકો, તથા સર્વ શાક્તિ-

दुश्चेष्टा विस्तारता नथी ? ॥ ६४६ ॥ एवी रीते महामोह राजाना अंगभूत कुटुंबहुं में आ वर्णन कथुं
हवे जे राजाओ (अहीं) वेदिकानी पास रहला छे, तेओने आना अंगभूत पदातिओ जाणवा. ॥ ६४६ ॥
हवे अहीं रागकेसरि राजानी आगल लीला घोडावालो, तथा हाथमां कमलवालो, अने उलसायमान
थता एवा प्रभावना स्थानकसरखो, जगतने ताप आपतो थको जे परम शोभाने धारण करे छे, तेने हुं
विषयाभिलाष नामनो मोदो मंजी जाणजे? तेणे सखला लोकोने मोहमां नांख्यां छे; बली तेहुं सुख जो-

कुटुंबकं वर्णितमंगन्नूत-मिदं महामोहनरेश्वरस्य ॥ ये वेदिकान्पार्श्वगताः क्वितीक्षाः ।
पदातयस्तेऽस्य निर्जांगन्नूताः ॥ ६४६ ॥ इह रागकेसरिनुपस्य पुरो । हरिदश्वत्कमलयुक्त
करः ॥ विलसत्पतापन्नवनं नुवनं । प्रतिपापयन् श्रयति यः सुषमाम् ॥ ६४७ ॥ तमवेहि
मोहितसमस्तनरं । विषयान्जिलाषसचिवप्रवरम् ॥ वयमागता इह यदीयमुख-प्रविलोक-
नाय पवनान्नजवाः ॥ ६४८ ॥ किमु मानुषाणि न नुतानि पुरा । कवितानि नास्य
समतां दधते ॥ इति तानि हेतुगुणतो जगतां । प्रन्नवंति किं न हितघातविधौ ॥ ६४९ ॥
रसनानिदानमयमेव ततः । परिनिश्चितोऽस्य हि धिया निहतः ॥ परिचेष्टते विशदधर्मपद्मा-
द्वहिरित्वरेषु विषयेषु जरुः ॥ ६५० ॥ परचित्तन्नित्पटुरुपायविधौ । निजनीतिमार्गविततोरुम-
तिः ॥ अयमेव वर्ह्यति राज्यरमा-मिह रागकेसरिनुपस्य पराम् ॥ ६५१ ॥

वाने आपण बन्ने अहीं पवन सरखा वेगधी आख्या छीए. ॥ ६४७ ॥ ६४८ ॥ पूर्व वर्णवेलं मनुष्यो हुं
आनी तुल्यताने नथी धारण करतां? एवी रीतनां हेतुधी तेओ हुं हितना नाशनी विधिमां समर्थ नथी
थता? ॥ ६४९ ॥ माटे रसनाना जीभना कारणरूप आजनिश्चित थयो; अने आ विषयाभिलाषनी बुद्धि-
धी हणाएलो जड, शुद्ध धर्मना मार्गधी बहाररहेला विषयोमां प्रवर्त छे. ॥ ६५० ॥ परना चित्तने भेदना-
रो, तथा उपाय विधिमां चतुर, अने पोताना नीतिमार्गमां विस्तारवत मनोहर बुद्धिवालो एवो आ

રૂપો હલસાયમાન થઈ રહ્યાં છે, તેઓને સંયોજન (અનતાલુપંથિઆ) કહે છે; તે મિથ્યાત્વરૂપી કારમારી-
 ના ભક્તો છે, અને તે મિથ્યાત્વે તેઓને આત્મબુદ્ધિથી પાલ્યાહે. ॥ ૬૪૦ ॥ ક્ષોભ પામેલા પાતાલકુંભ સ-
 રિલા આ ચારે કષાયોથી મિથ્યાત્વ મોહરૂપી સમુદ્રની, લુપ્ત કરેલ છે જ્ઞાનરૂપી ચંદ્રના કિરણોનો પ્રચાર
 જેણીયુ એવી વેલા અહીં વૃદ્ધિ પામે છે. ॥ ૬૪૧ ॥ તેઓથી નાનાં એવાં ચાર રૂપો સર્વથા પ્રકારે વ્રતો-
 નો નાશ કરનારાં છે, અને તેના જાળનારાઓય તેઓને અવ્રત (અપ્રત્યાલ્પાની) કહેલાં છે; અને તે-
 ઓની સ્થિતિ ચોથા ગુણઠાળા સુધિ હોય છે. ॥ ૬૪૨ ॥ તેઓથી પણ નાનાં ચાર રૂપો જે અગાડી સ્ફુરા-
 મિધ્યાત્વમોહસ્ય ચતુર્નિરેત્તિઃ । પાતાલકુંભૈરિવ વારિરાધોઃ ॥ કુબ્ધૈઃ પ્રવુક્ષા નવતીહ વેલા ।
 વિલુપ્તવોર્ધદુમરીચિલેલા ॥ ૬૪૧ ॥ ચત્વારિ રૂપાણિ લઘૂનિ ચૈન્યઃ । સર્વાત્મનૈવ વ્રતધા-
 તકાનિ ॥ નાસાઽવ્રતાન્યેવ વદંતિ તદ્જ્ઞાઃ । પ્રસર્પદાતુર્યગુણસ્થિતીનિ ॥ ૬૪૨ ॥ લઘૂનિ
 તેન્યોઽપિ પુરઃ સ્ફુરંતિ । ધીમન્ વિરત્યાવરણાનિ વિદિ ॥ વલ્ગત્સુતેષુ ક્રમતે ન કોઽપિ ।
 કિંચિદ્વ્રતસ્થોપિ મહાવ્રતાય ॥ ૬૪૩ ॥ લઘૂનિ તેન્યોઽપિ ચ ચંચલાનિ । જગુર્લઘાઃ સંજ્વલના-
 ત્ત્રિધાનિ ॥ કુર્વંતિ યાનિ પ્રસન્નં વ્રતેષુ । મ્લાનિં મુનેરપ્યતિચારલેજાત્ ॥ ૬૪૪ ॥ દેષદ્વિર્પેડસ્ય
 કિલાષ્ટ રાગ-સિંહસ્ય જાતાનિ તથાષ્ટ ચૈષુ ॥ પૌત્રાણિ મોહક્ષિતિપસ્ય ગર્વા-દ્વિતનવતે દુર્લ-
 લિતં ન કુન્ન ॥ ૬૪૫ ॥

યમાન થઈ રહ્યાં છે; તેઓને હે બુદ્ધિવાન્ પ્રકર્ષ । તું વિરત્યાવરણ (પ્રત્યાલ્પાનિ) જાળજે ? અને તે-
 ઓનો ઉછાલો હોતે હતે કિંચિત્ વ્રતમાં રહેલો (દેશ વિરતો) એવો કોઈ પણ માણસ મહાવ્રત માટે
 સમર્થ થતો નથી. ॥ ૬૪૩ ॥ તેઓથી પણ નાનાં ચાર રૂપોને પંડિતોય સંજ્વલન નામનાં કહેલાં છે; કે
 જેઓ અતિચારના લેશથી મુનિના વ્રતોમાં પણ મ્લાનિ કરે છે. ॥ ૬૪૪ ॥ તેઓમાંથી આઠ દેવગર્જેન્દ્રના
 પુત્રો છે, તથા આઠ રાગકસરોના પુત્રો છે; અને એવી રીતના મોહ રાજાના તે પૌત્રો ગર્વથી કયાં

माणस, पोतानां कर्मधी मृत्यु दशाने प्राप्त कराता एवा संबंधि माटे दिलगीर थाय छे; पण पोतानी पण तेज दया थरो, तेने माटे तो शोक करतो नथी. ॥ ६३४ ॥ आ शोक नामना पुरुषनी पण चूडि पामता एवा अशुभ आशयोवाली विह्वलता नामनी छी छे; तथा चंद्र जेम राजीनो तेम ते स्त्रीनो विरह पामीने आ शोक सुख पामतो नथी. ॥ ६३५ ॥ नीच आहुतिवाली, तथा संकोचाएल छे नाशिकानो अथ भाग जेणीनो, अने दयाय रंगवाली, तथा जगतना लोकोने जूटो आव करनारी एवी आ पांचमी स्त्रीने जुगुप्सा कहेली छे. ॥ ६३६ ॥ शौचता छे प्रिय जेओने एवा अति बूढ माणसो जे परनी छायाने अस्यापि नार्थीस्ति विवर्धमाना-ऽशुजाशया विह्वलतान्निधाना ॥ प्राप्तोति सौख्यं विरहय नैनां । दोषाकरो यामवतीमिवायम् ॥ ६३७ ॥ इयं मृगाही ननु पंचमी च । नीचाकृतिः कुंचितनासिकाया ॥ श्यामा जुगुप्सा गदिता प्रणीत-व्यतीकनावा जगतीजनानाम् ॥ ६३८ ॥ ज्ञायामपीडंति न यत्परेषां । शौचप्रियाः स्पृष्टुमतीवमूढाः ॥ स्पृष्टेऽप्यहो वर्त्मनि चेतमात्रे कुक्षः पुनर्यच्च जले पतंति ॥ ६३९ ॥ जन्मतरूपा अपि यच्च केचि-हंकापिशाचीनिहता जवंति ॥ अस्या महासुद्वेषपातनर्म-मर्मप्रहारस्य विजृंभितं तत् ॥ ६४० ॥ अपारक कृष्णानि च यानि भिन्न-रूपाण्यहो पश्यसि बोधश त्वम् ॥ सामान्यतस्ते कथिताः कषाया । विशिष्य त्रैदं कषयाभि-तेषाम् ॥ ६४१ ॥ चत्वारि रौद्राणि त्संति यानि । संयोजनारव्यानि वदंति तानि ॥ त्रकानि मिथ्यात्वमहत्तमस्य । तेनात्मबुद्ध्या परिपालितानि ॥ ६४२ ॥

पण स्पर्श करवाने इच्छता नथी, तथा मार्गमां कोइना हेडामात्रनो पण स्पर्श थयाथी कोष पामीने फरीने पाणीमां जइने पडे छे; तथा केदलाको जे जन्मत् थया थका शंकारूपी पिशाचणीथी हणाएला थाय छे; ते सघळं आ जुगुप्साना महा-सुद्वेषपात सरखा मर्मप्रहारनुं प्राक्रम जाणवुं. ॥ ६३७ ॥ ६३८ ॥ बळी हे प्रकर्ष ! लालथी मांडीने काळांसुधि जे बाळकोनां शोक रूपाने तुं-जुए छे, तेओने सामान्य-धी कषायो कहेला छे; अने तेओना विशेष भेदोने हुं तने कहुं छुं. ॥ ६३९ ॥ तेओमाथी जे चार भयंकर

માણસ-મોટા કારણથી પણ ઉછાસવાલું મુલ્લ ધારણ કરે છે, પણ હાસ્યને વિસ્તારતો નથી. ॥ ૬૨૮ ॥
 આ જગતમાં માણસ હાસ્યથી ડોકાનાં સ્થાનને પ્રાપ્ત થાય છે, તથા પ્રાણીઓનો હિંસક થયો થકો
 વૈરને વિસ્તારે છે; અને તે નિર્બુદ્ધિ વિગોવળાપણાના વિસ્તારથી પોતાની કીર્તિને મર્ષીનો હાથો આપે
 છે. ॥ ૬૨૯ ॥ વલી વૈરા કાલા રંગવાલી, તથા ધીમત્સ રૂપવાલી જે ધીજીચી દેવાય છે; તેણીને, ઘટ્ટ
 હેતુઓથી કરેલ છેદુઃખનીવૃદ્ધિ જેળીય એવી હમાકવાલી અરતિ જાળજે. ॥ ૬૩૦ ॥ વલી આ તેનારૂપ એવા
 સાત પુરુષોય કરીને યુક્ત થયેલો મય નામનો ઝીજો પુરુષ છે; તે આ લોકસંબંધિ આદિક મયોથી હમેશાં
 ડોકાપદં યાતિ જનોડા હાસ્યા--હૂતોપયાતી વિતનોતિ વૈરમ્ ॥ વિગોપક્ત્વપ્રથયા સ્વકીર્તો ।
 દત્તે મર્ષીહસ્તકમસ્તબુદ્ધિઃ ॥ ૬૩૧ ॥ યા ચ દ્વિતીયા ધનકુળવર્ણાવીન્નત્સરૂપા પરિદ્રયતે સ્ત્રી ॥
 કૃતાધિવૃદ્ધિં વહુહેતુયોગાદિમાં પ્રગલ્ભામરતિં પ્રતીહિ ॥ ૬૩૨ ॥ અયં ત્રયાલ્લયઃ પુરુષસ્તૃતીયો ।
 યુતો નરૈઃ સસન્નિરાત્મરૂપૈઃ ॥ કરોતિ સર્વે જનમૈહિકાદિ--ત્રયૈર્નિતાતં પરિવેપમાનમ્ ॥ ૬૩૩ ॥
 અયં સ્વનાર્થી સ્વલુ હીનસત્વતાં । કદાપિ રાગી હૃદયાન્ન મુંચતિ ॥ ઇમાં હિ દારાંસ્ત્યજતોડસ્ય
 જીવિતં । ન કર્દમસ્યાપ દવાવતિષ્ઠતે ॥ ૬૩૪ ॥ ચતુર્થમેનં સ્મરસીહ શોકં । નિવેદકં યં
 પ્રકૃતપ્રવૃત્તેઃ ॥ તસ્મિન્ પુરે હૃદયસિ સોડ્યમન્ત્ર । સમાગતસ્તુર્ણમનીકમધ્યે ॥ ૬૩૫ ॥
 અસ્યાઙ્ગ્યા શોચતિ નીયમાનં । સ્વકર્મણાંતં સ્વજનં મનુષ્યઃ ॥ ન નેષ્યમાણં ત્વનુશોચતિ સ્વં ।
 હિતાહિતોપાયવિવેકશૂન્યઃ ॥ ૬૩૬ ॥

માણસને કંપાયમાન કરે છે. ॥ ૬૩૧ ॥ આ મય નામનો પુરુષ રાગી થયો થકો કદાપિ પણ પોતાની
 નિઃસત્વતા નામનો સ્ત્રીને હૃદયથી છોડતો નથી; અને પાળીને તડ્યાથી જેમ કાદવનું તેમ આ સ્ત્રીને તડ્યાથી
 તેનું જીવિત રહી શકતું નથી ॥ ૬૩૨ ॥ આ ચોથા શોક નામના પુરુષનું હે પ્રકર્ષ ! તને સ્મરણ છે ?
 કે જે આ ચાલતો વાતને કહેનારો હતો; વલી જેને તેં પેલા નગરમાં જોયા હતો, તે અહીં તુરત લશ્ક-
 રમાં આવી પહોંચ્યો છે. ॥ ૬૩૩ ॥ આ શોકના હુકમથી હિતાહિતના ઉપાયના વિવેકમાં શૂન્ય થયેલો

પ્રભાવથી દુઃસ્વરૂપ ભોગોમાં માણસોને સુખોતું અભિમાન થાય છે. ॥ ૬૨૨ ॥ આ રતીષ પોતાના બલથી વશ કરેલા પુરુષો મોહથી હરિણ સરલાં લોચનોવાલી સ્ત્રીઓથી કટાક્ષોષ કરીને જોવાતા થકા અહીં સંતુષ્ઠ થાય છે; તથા તેઓનાં વિચિત્ર પ્રકારનાં વાક્યરસોથી સ્તુતી થાય છે; અને વળેર કારણે દાંતોને પીડે છે. વલી તેઓની બહુ આજીજી કરે છે, તેઓની ઘળી પાડુંઓને સહન કરે છે, ફલેશ્મથી લીંપાણાં તેળીનાં મુલે આપેલાં મધગંદુષને ચાલીને સુલ મેલે છે; વલી પ્રિય પુત્રી સ્ત્રીના વિયોગથી શ્વેદ પામે છે, તથા સ્ત્રીથી તિરસ્કાર પામીને રહે છે, તથા ઘોચ કરે છે, પરપુરુષમાં રક્ત થયેલી (પોતાની) સ્ત્રીને જોઈને અપાર તુષ્યંતિ મોહાનમૃગલોચનાત્રિ-ર્નેત્રત્રિજાગૈરિહ વીક્યમાણાઃ ॥ હૃયંતિ તદ્વાક્યરસૈર્વિચિત્રૈ । દૈતાનહેતોઃ પરિપીડ્યંતિ ॥ ૬૨૩ ॥ કુર્વંતિ તાસાં બહુચાકુર્મ ॥ પાદપ્રહારાન્ બહુશઃ સહંતે ॥ શ્લેદ્દમાશ્રિતં તન્મુલદત્તમધ-ગંદુષમાસ્વાદ્ય સુલં લન્તે ॥ ૬૨૪ ॥ પ્રિયાવિયોગાદુપયાંતિ તાપં । રટંતિ ઘોચંતિ વશાઽવધૂતાઃ ॥ પરેષુ રક્તામુપલબ્ધ્ય નારીં । મર્જંતિ દુઃલાંબુનિવાવપારે ॥ ૬૨૫ ॥ વશીકૃતાઃ સ્વીયબલેન રત્યા । વિનંબનાં કામિહ નાપ્નુવંતિ ॥ પ્રેત્યાપિ સંસારસમુદ્ગમધ્યે । પરિવ્રમંતઃ સ્મરદેવદાસાઃ ॥ ૬૨૬ ॥ ચતુર્ન્નિઃ કલાપકમ્ ॥ પૃષ્ઠેસ્ય યન્માનુષપંચકં ચ । હાસાન્નિધોઽન્ પ્રથમો મનુષ્યઃ ॥ અપ્યં ત્રૃશં રોદયતીહ લોકં । વિશ્વાસઘાતી વિનિયોજ્ય હાસ્યે ॥ ૬૨૭ ॥ હલ્લાસયત્યેનમૃતેઽપિ હેતોઃ । પ્રસહ્ય ત્રાર્યસ્ય ચ તુહતાશ્યા ॥ અતુહચિત્તો મહતો ઽપિ હેતોઃ । સોહ્યાસમાસ્યં તનુતે ન હાસ્યમ્ ॥ ૬૨૮ ॥

પુવા દુઃસ્વરૂપી સમુદ્રમાં હુલે છે, તથા પુત્રી રીતે કામદેવના દાસસ્વથયા થકા પરમ્ભવમાં પળ સંસાર સમુદ્રમાં મમતા થકા અહીં કહે વિહંબનાને પુરુષો પ્રાપ્ત થતા નથી ? (અર્થાત્ સર્વ પ્રકારની વિહંબનાને પ્રાપ્ત થાય છે) ॥ ૬૨૩ ॥ ૬૨૪ ॥ ૬૨૫ ॥ ૬૨૬ ॥ હવે આ કામદેવની પાછલ જે પાંચ મનુષ્યો છે, તેઓમાં પેહેલો હાસ નામનો મનુષ્ય છે; તે વિશ્વાસઘાતી થયો થકો લોકોને હાસ્યમાં જોડીને અત્યંત રહાવે છે. ॥ ૬૨૭ ॥ તે હાસ્યને હેતુચિના પળ તેની તુહતા નામની સ્ત્રી બલાત્કારે હલ્લાસ પમાડે છે; અતુહ ચિત્તવાલી

છે. ॥ ૬૧૬ ॥ આ પાપી કામદેવ (પોતાનાં) પુરુષોસંબંધિ બાળોથી પણ દંદ્રેના પણ ધૈર્યને નાશ
 કરે છે; અને તેથી આતમવીર્યને અનુગત પુર્વો ધનુષધારીઓની શસ્ત્રજાતિ પંડિતોષ નિષામિત
 માનેલી નથી ॥ ૬૧૭ ॥ પુરુષસિંહના માનવાલા માણસને પણ મેં પુરુષોથી હણ્યો છે; અને અપ-
 માનથી તે વેવહી રીતે હળાંપલો થયો; પુર્વા હેતુથીજ હોય નહીં જેમ તેમ આ કામદેવ શસ્ત્ર
 ચિના પણ ત્રણે જગતોને જીતવામાં પોતાની મેલેજ સમર્થ થયો છે. ॥ ૬૧૮ ॥ હવે આ કામદેવનાજ સંબંધિ
 પુર્વા ત્રણ પુરુષો છે; તેમાં પેહેલો પુંવેદ નામનો પુરુષ છે; અને તે પુરુષથીજ નષ્ટ થઇ છે ધૈર્ય જેઓનું
 અસૌ નૃશંસઃ કુસુમૈઃ શૈરૈરપિ । ક્ષિણોતિ ધૈર્યં વત વઙ્ગિણામપિ ॥ ન શસ્ત્રજાતિર્નિયતા ધનુ-
 ષ્મતાં । તતઃ સ્વવીર્યાનુગતા મતા બુધૈઃ ॥ ૬૧૭ ॥ નૃસિંહમાની કુસુમાહતો મયા । દ્વિધાપ-
 માનાન્નિહતો ત્રવિષ્યતિ ॥ इतीव पुष्पेपुरन्दसौ प्रभु । विनापि शस्त्रं त्रिजगल्लये स्वयम् ॥
 ॥ ૬૧૮ ॥ अस्यैतदात्मीयनरत्रयं यत् । पुंवेदनामा प्रथमोऽयमस्मिन् ॥ कुर्वत्यनेनैव विदु-
 सधैर्या । मंदाः पुमांसः किल पारदार्यम् ॥ ६१९ ॥ स्त्रीवेदनामा कश्चितो द्वितीयो । गुणो-
 दरहेदनिबद्धकक्काः ॥ अस्यैव धाम्ना वनिता विलज्जा । रागं परे पुंसि नृशं वहन्ते ॥ ६२० ॥
 प्रोक्तस्तृतीयस्त्वह षंढवेदो । विमुच्यते येन नपुंसकौषઃ ॥ नરत्रयस्यास्य बलेन कामो ।
 जगल्लये श्राम्यति नातिवामઃ ॥ ૬૨૧ ॥ पार्श्वे च यास्यास्ति विशालनेत्रा । रतिं जगुस्तां विर-
 तिप्रतिष्ठाः ॥ अस्याः प्रजावात् प्रथते जनानां । दुःखात्मन्त्राणेषु सुखान्निमानः ॥ ૬૨૨ ॥

પુર્વા મંદ પુરુષો સ્ત્રેસ્ત્ર પરસ્ત્રી ભોગવવાનું કરે છે. ॥ ૬૧૯ ॥ ગુણોરુપી હૃદયને હેદવામાં સમર્થ પુર્વો
 વીજો સ્ત્રીવેદ નામનો પુરુષ કહેલો છે, અને તે પુરુષનાજ તેજથી નિર્લજ્જ સ્ત્રીઓ પરપુરુષમાં અત્યંત રાગને
 ધારણ કરે છે. ॥ ૬૨૦ ॥ ત્રીજા પુરુષને અહીં નપુંસક વેદવાલો કહ્યો છે; કે જેથી નપુંસકોનો સમૂહ
 વિગોવાય છે; આ ત્રણે પુરુષોના બલથી અત્યંત વામ પુર્વો કામદેવ ત્રણે જગતોને જીતવામાં થાકતા
 નથી. ॥ ૬૨૧ ॥ આનો પાસે જે વિશાલ નેત્રોવાલી રહેલો છે, તેને સુનિઓષ રતિ કહેલો છે; અને તેના

ज छे; तेथी ते खी अत्यारे तेनी पासे देखाती नथी. ॥ ६११ ॥ आज राजानी पाछल वंचां आसनपर जे घेरा लाल रंगनो माणस बेटेलो छे, ते अण पुरुषोथी तथा स्त्रीथी युक्त थएलो धनुष्य अने भाथांवालो कामदेव छे ॥ ६१२ ॥ जगतमां प्रसिद्ध, तथा अणे जगतनी धीरजता रूपी सर्पने मारवामां गरुडसमान एवो आ कामदेव छे; वली आनाथी जीताएला महादेवे पण पार्वती साधेना विवाह समये बालचेष्टा करी हती. ॥ ६१३ ॥ विस्तारवंत तृष्णावाला एवा ते महादेवने आणे हजार वर्षां सुधि दिव्य संभो-

या वत्स्य नार्या प्रथिताडविकिता । तस्याः प्रवृत्तिः परिकीर्तितैव ते ॥ शोकेन पृष्टेन तमः पुरस्त्रितिं । तत्साम्य पार्श्वे न निरीक्ष्येतधुना ॥ ६११ ॥ यो विष्टेरुस्यैव नृपस्य पृष्टे । तुंगे निविष्टो धनशोणवर्णः ॥ तूणीरयुक् पंचदरः सचाप-स्त्रिजिर्नरैश्च प्रियया च युक्तः ॥ ६१२ ॥ जगत्प्रसिद्धो मकरध्वजोऽस्मौ । जगद्वयीधैर्यन्नुजंगतादर्यः ॥ विनिर्जितोऽनेन त्रोट-श्वरोऽपिगौरीविवाहेऽकृत बालचेष्टाम् ॥ ६१३ ॥ समाः सहस्रं च स एव दिव्ये । रते धृतोऽनेन विसर्पितुष्षणः ॥ अन्येऽपि दैत्यर्षिसुराः समग्रा । अनेन धाम्ना विजिता निजेन ॥ ६१४ ॥ जनार्दनोऽस्य प्रबलप्रतापा-ऽसहिष्णुरेवांबुनिधाबुवास ॥ महेश्वरो मूर्ध्नि वनार गंगा । प्रजापतिः पद्ममहिश्चियञ्च ॥ ६१५ ॥ विवेकचंद्रं परिज्ञूय सर्वथा । कुहूचकारायमिहाखिलां-स्तिथीन् ॥ अतोऽस्य मत्तो विपिनेषु कोकिलो । मुहुः कुहूं गायति कीर्तिगायनः ॥ ६१६ ॥

गमां दाखल कर्यो; अने आणे बीजा सखला दैत्यो, कषिओ, तथा देवोने पण पोताना प्राक्रमथी जित्या छे. ॥ ६१४ ॥ आना प्रबल प्रतापने नही सहन करनारो एवो विष्णु तो समुद्रमां रहवा लाग्यो, तथा महादेवे मस्तकपर गंगाने धारण करी; अने ब्रह्माण कमलनो आश्रय कर्यो. ॥ ६१५ ॥ आणे सर्वथा प्रकारे विवेकरूपी चंद्रने लोपीने सर्व तिथीओने अहो अमावास्या सरखी करेली छे; अने तेथी मदोन्मत्त थएलो आनी कीर्तिने गानारो कोकिल बनोमां कुहु रावने वारंवार गाथ

पाम्युं छे ॥ ६०७ ॥ आ द्वेषद्विषेन्द्र उमरे जो के रागकेसरी थी नानो छे छतां बल थी ते मोटो छे, तथा स्नेही एवा
 सर्व प्राणीओना मनोने तुरत जुदो पाडनारो छे, तेम चित्तवृत्तिरूपी अटवीमां, भय करनार छे दृष्टिपात जेनो
 एवो आ मदोन्मत्त हाथी भमते छते शुभनयो रूपी हाथीओनां बच्चां (तिमां) सारी रीते रहैवाने उत्साह
 धरतां नथी ॥ ६०८ ॥ क्रोध पामेला एवा आ द्वेष गर्जेदना ध्वनिवाला, तथा कल्पांत कालना भमता
 वायुथी क्षोभ पामेली एवी बादलंओनी ओणिना गजारिवना प्रारंभने जीतनारा एवा मुद्धने सांभलीने
 भय पामेला एवा कया माणसो पर्वतोनी गुफामां नथी छुपाता ? तथा कोण बनोमां नथी जता ? तथा
 प्रौढो द्वेषद्विषेजे लघुरपि बलतो जन्मना रागसिंहात् ॥ स्नेहाद्र्गणामपि जग् निखिलतनु-
 नृतां चितविश्लेषकरी ॥ उत्साहं नो लज्जते ब्रमति मदभृते चितवृत्तावटव्या । मेतस्मिन्
 स्थातुमुच्चैः शुजनयकलजा नीतिकृद्दृष्टिपाते ॥ ६०९ ॥ युद्धं कुदस्य नास्य ध्वनितविलासितं
 के समाकर्ण्य नीताः ॥ कल्पांतघ्रांतवातकुन्तितधनयटागर्जितारंजजैत्रम् ॥ दीयते कंदरा-
 यामपि धरणिनृतां यांति कांतारदेशान् ॥ गाहंते मध्यमब्धेरपि च कृतमहापानपात्रावताराः
 ॥ ६१० ॥ लघ्नः प्रत्यर्धिनारीविपुलकुचतटीकुंकुमश्रीविलोपात् । स्फुर्जत्यस्य प्रतापे ज्वल
 दनलनिजः शोभते शोणजावः ॥ तन्नेत्रोरुप्रणावाऽविरलपरिगलद्वारिजिनैष नाशो ॥ यन्नि-
 त्यं क्वालितोऽपि व्रजति न हृदये कस्य चित्रं तदेतत् ॥ ६११ ॥

महोटां वाहाणोपर बेसीने समुद्रना मध्य भागमां कोण नथी जता ? ॥ ६०९ ॥ शत्रुओनी स्त्रीओना
 विसिनर्ण स्तनतटपर रहैला कुंकुमनी शोभाना नाशथी प्राप्त भएलो एवो रताशनो भाव, आ द्वेषहुं प्राक्रम
 स्फुरायमान होते छते बलता अद्वि सरखो शोभे छे; अने ते रताशनो भाव तेषीनां नेत्रोरुपी
 मनोहर नलीमांथी अविच्छिन्न रीते गलतां पाणीथी बोचाया छतां पण नाश पामतो नथी; ते
 आश्चर्य कोना चित्तमां लागतुं नथी ? ॥ ६१० ॥ (बली हे प्रकर्ष ?) जे आनी अविवेकिता नामनी स्त्री
 प्रख्यात छे, तेषीनुं वृत्तांत ज्यारे (आपणे) शोकने तमःपुरनी स्थिति पूछी हती तयारे, तेषे तेने कहुं

પુરુષ ભવપાત નામનો છે, કે જેનું વીજું નામ સ્નેહ છે; તે દ્રવ્યાત્મથી હનપન થણા સ્વજનોના સમૂહોમાં પુરુષો-
નો અત્યંત સૂચ્છાતિ વિસ્તાર છે. ॥ ૬૦૨ ॥ અત્યંત તેજસ્વી एवો 'કામરાગાભિલ્લંગ' (નામનો ત્રીજો પુરુષ છે, કે
જે અદ્ભુત વિલાસવાલી સ્ત્રીઓમાં લોલતાને હપજાવતો થકો પ્રાણીને) દ્રિયાર્થમાં હુવાડે છે. ॥ ૬૦૩ ॥
અયંકર एवा आ वणे પુરુષોથી તે જાળે ગંગાના પ્રવાહોથી હોય નહીં જેમ તેમ, આ જગત આકાંત થણું
છે, અને તેથી સન્માર્ગરૂપી મદોનમત્ત હાથીનાં કુંભસ્થલોને ભેદનારો રાગકેસરી સુલે સમાધે રહે છે. ॥ ૬૦૪ ॥
તેનાજ હંચા આસન પર જે રહેલો છે, તે તેની મનોહર અને પ્રલ્યાત સૂઢતા નામની સ્ત્રી છે, તથા મણિ

હદામધામા કિલ કામરાગા—ડન્નિલ્લંગનામા પુરુષસ્તુતીયઃ ॥ જપાદયન્ મજ્જયતીંદ્રિયાર્થે ।
લૌલ્યં પ્રિયાસ્વહૃતવિબ્રમાસુ ॥ ૬૦૩ ॥ આકાંતમેવ ત્રિન્નિરન્નિરુથે । ગંગાપ્રવાહૈરિવ વિશ્વમેતત્ ॥
સુલં તતસ્તિષ્ઠતિ રાગસિંહઃ । સન્માર્ગમત્તદિપકુંજનેદી ॥ ૬૦૪ ॥ અસ્યૈવ તુંગમધિતિષ્ઠતિ
વિષ્ટરં યા । સા મૂઢતેતિ વિદિતા દયિતાસ્ય હદ્યા ॥ ધતે પ્રજ્ઞાં મણિરિવાયમિમાં નિજાંગે ।
સ્વીયપ્રચારપરિમુદ્ધિતવાહ્યજ્ઞાવામ્ ॥ ૬૦૫ ॥ અન્યોડન્યનેદવિરહાદનયોર્વાર્પુર્ય્યાં । નોચ્ચૈર્ગુણા
અપિ મિશ્રો દધતે વિન્નેદમ્ ॥ જ્વાલાનલાવિવ જગજ્જનદાહકાર્યે । તૌ દ્વાવપીહ વિધિના મિ-
લિતૌ નિયુક્તૌ ॥ ૬૦૬ ॥ અસ્યૈવ યશ્ચ પરિતિષ્ઠતિ વામપાર્શ્વે । દેષદિર્પેદ્મિમમમાદુરનંતવી-
ર્યમ્ ॥ વિશ્રાંતમેવ હૃદયં સ્વગુણૈર્ગૃહીત—મત્રાપિ મોહનપતેઃ પ્રવિન્નજ્ય રજ્યત્ ॥ ૬૦૭ ॥

જેમ કાંતિને તેમ પોતાના પ્રચારથી મુદ્ધિત કરેલ છે બાહ્ય ભાવ જેણે एवો આ સ્ત્રીને તે પોતાના અંગ
પ્રતે ધારણ કરે છે. ॥ ૬૦૬ ॥ શરીરથી ભેદ વિનાના एवा તે આ વજ્રેના ગુણો પણ હંચે પ્રકારે અન્યોન્ય
ભેદને ધારણ કરતા નથી; અને તે વજ્રેને જગતના લોકોને બાલવામાં જ્વાલા અને અગ્નિની પેઠે દ્રહ્યાए
સાથે જોડેલા છે. ॥ ૬૦૬ ॥ તેનાજ હાવા પડલામાં જે રહેલો છે, તેને અનંત વીર્યવાલો દેષદિર્પેદ્ર કહે
છે; તેનામાં પણ મોહરાજાનું આનંદિત થણું તથા પોતાના ગુણોથી ગ્રહણ કરાણું હૃદય વિશ્રામ

कान्ते जगतने पण हर्ष मादे यता हता. ॥ ५९६ ॥ भवाभिर्नादिपणांरूपी तेजुं ललाट. भाग्योने
 सूचवनारि कलाभोनां मनोहर तेजने धारण करे छे, तथा केशोरूपी केशोवाहुं अत्यंत अयंकर
 परिणामरूपी तेजुं मस्तक शोभे छे. ॥ ५९७ ॥ गुरुओना अनादररूपी तेनो मुकुट तथा तेनां
 कानमां रहलां निर्भयपणां अने निर्दयतारूपी बन्ने कुंडलो तेना अतुल्य राजपविलासने दीपावे
 छे. ॥ ५९८ ॥ उचित रचनाधी विभक्त थपली एवी अण शक्तिने (अण भालांने) धारण करी-
 ज्ञातमस्य नजते नवनंदि-नरिपसूचनकलापदुधाम ॥ क्लेशकेशकलितोऽपि च मौलि-
 दुर्विगाहगहनः परिणामः ॥ ५९९ ॥ दीपयत्यतुलराज्यविलासं । गुर्वनादरकिरीटमसुष्य ॥
 कर्षयोरपि च कुंजययुग्मं । निर्नयत्वनिरनुग्रहताख्यम् ॥ ६०० ॥ समुचितरचनाविभक्त
 शक्ति-त्रयमुपधाय जयाय बद्धयत्नः ॥ अयमतिशायमाविजतिं दृप्त-स्त्रिभुवनमाकलयंस्तु
 णार्धतुल्यम् ॥ ६०१ ॥ एतस्य पार्श्वे पुरुषत्रयं च । स्निग्धारुणान्नं परिवीक्षसे यत् ॥
 त्रयोऽपि तेऽस्यैव मता वयस्याः-स्वतुल्यवीर्याः प्रथितप्रज्ञावाः ॥ ६०२ ॥ एतेष्वतत्वा-
 जिनिवेशनामा । नाम्ना द्वितीयेन च दृष्टिरागः ॥ आद्यः पुमान् स्वस्यमतेषु पुंसां ।
 कदाग्रहं हंत तनोत्यन्नेद्यम् ॥ ६०३ ॥ स्नेहापराख्यो नवपातनामा । बलाद्वितीयः पुरुषो
 द्वितीयः ॥ मूर्धातिरेकं वितनोति पुंसां । ड्यातमजन्मस्वजनव्रजेषु ॥ ६०४ ॥

ने जीत मादे बांधेल छे प्रयत्न जेणे एवो आ रागकेसरी अहंकार युक्त थयो थको अणे जग-
 तने अरधा तृण समान मानतो थको अतिशयने धारण करे छे. ॥ ५९९ ॥ आनी पासे स्निग्ध लाल कां
 तिवाला जे अण पुरुषो देखाय छे; ते अणे तेना सरखा तुल्य वीर्यवाला तथा विसतारवंत प्रभाववाला
 मित्रो छे. ॥ ६०० ॥ तेओने विषे गेहेलो पुरुष तत्वाभिनिवेश नामनो छे, के जेजुं वीजुं नाम दृष्टिराग
 छे; अने ते पोत पोताना मतोमां रहला पुरुषोना अभेद्य अदाग्रहने विसतारि छे. ॥ ६०१ ॥ अतुल्य बलवालो वीजो

आत्मख्यातिना तर्करूपी बन्ने पुष्ट जंघावालो, तथा सघला मंडपतंत्रना आचाररूप स्फुरायमान यत्ना
 पेटना विस्तारवालो ते रागकेसरी शोभे छे. ॥५९०॥ सत्य, तथा नित्य एवा परमात्मानो लोप, अने तेना
 आक्षेपरूपी अत्यंत लांबा, हुंटाणसुधि पहुँचेल, अने वज्रदंडनी तुलना करनारा एवा तेना बन्ने भुजो
 डंचे प्रकारे शोभाने धारण करे छे. ॥ ५९१ ॥ तर्क कराना एवा दशप्रकारना धर्मना निषेधोरूपी बीटि-
 ओधी अधिक शोभावाला संवर तथा आश्रवना निषधना मतरूपी तेना बन्ने हाथो शोभेछे. ॥५९२॥ बंध
 अने मोक्षना निषेधनां कारणरूप एवा खभाओधी जीतेल छे बेलनी शोभा जेणे, तथा बधनी कथाना अशुभ
 सत्यनित्यपरमात्मविदोषा--हेपयुगममतिदीर्घमसुष्य ॥ दोरुगं कलयति श्रियमुच्चै । जनि-
 दांवि पविदंनविमंवि ॥ ५९३ ॥ संवराश्रवनिषेधमतेत-त्पंचशाखयुगलं प्रविज्जाति ॥
 तर्क्यमाणदशधर्मनिषेधै-मुडिकात्रिरधिकोद्धसितश्चि ॥ ५९४ ॥ बंधनिर्वृतिनिषेधनिबंध-
 स्कंधबंधपरिन्नतवृषश्रीः ॥ नात्यसौवधकम्पाऽशुन्नसंघा-कंधरोन्नतिमदोद्धुरबुद्धिः ॥ ५९५ ॥
 लुप्यमानसमयत्रयकृत्यैः सत्रिरेखद्व चारस्य विज्जाति ॥ सच्चतुर्गतिकजन्मनिषेधो । ग्रामरा-
 गनित्ययः खलु कंठः ॥ ५९६ ॥ मार्गदोषमतनाम विज्ञातं । साध्वस्नाधुसमतोद्धसदोष्टम् ॥
 योगसंग्रहविपर्ययदंतै । दीप्तिमन्मुखमसुष्य विज्जाति ॥ ५९७ ॥ अस्य द्वायुगमहंत्वममत्वे ।
 नासिका च नियतिस्त्रित्तिनिष्ठा॥संमदाय जगतामपि काम-स्नेहविस्मयमयश्रुतिपुनर्मम॥५९८॥
 विचार रूपी गरदननी अक्कडताना मदधी डकृत बुद्धिवालो एवो ते शोभेछे. ॥ ५९९ ॥ लुप्त करातां एवां
 जणे कालनां कृत्योधी जाणे जण रेखाओवालो थयो होय नहीं, तथा छती एवी चारे गतिओना जन्मनां
 निषेधरूपी ग्राम अने रागना स्थान सरखो तेनो कंठ शोभे छे. ॥ ५९४ ॥ साधु अने असाधुनी तुल्यता
 रूपी डल्लसाधमान होठोवाळुं, तथा योगना संग्रहनी विपरीततारूपी दांतोधी तेजावाळुं एवुं तेनुं
 “ मार्ग लोपमत ” नामदुं विशाल मुख शोभे छे. ॥ ५९५ ॥ बली अहंकार तथा ममकार रूपी तेनी बन्ने
 आंखो, तथा नियतिनी स्थितिनी निष्ठावाली तेनी नाशिका, तथा कामना स्नेहना विस्मयवाला तेना बन्ने

પણું કર્યું હતું; કેમ કે, પિતા સરલો પુત્ર થાય છે; एवी श्रुति છે. ॥ ૬૮૪ ॥ તે રાગ કેસરીને યાજુરહિત
 યુવરાજ કરીને મોહરાજા નિશ્ચિત થયો છે; તથા દર્પણમાં મુલની પેઠે તેને દીધેલાં અપંગ તેજલાં
 રાજ્યને તેણે પુષ્ટ કર્યું છે. ॥ ૬૮૬ ॥ ઘણાં રાજ્યની સંપદાઓને પ્રાપ્ત થયેલા એવા પળ આ રાગકેસરીએ
 પિતાનો વિનય તરૂં નથી; કેમકે, વસંત ઋતુથી બહુમારને પ્રાપ્ત થયેલો પળ આંધો શું (પોતાની)
 નમ્રતાને તરૂં છે ? (અર્થાત્ નથીજ તરૂં.) ॥ ૬૮૬ ॥ આકાશથી પડતા એવા વરસાદની ધારાથી
 થયેલ છે આઢંબર જેનો એવા કરંદના વન સરલા આ રાગકેસરીના, રાજ્યના તથા યોગ્યના મદથી
 તે વિધાય યુવરાજમંત્રણે । મોહનૂપતિરનૂત્તરચિંતઃ ॥ દર્પણે મુલમિવાત્ર ચ દત્તં ।
 રાજ્યમસ્ય બહુધામ પુષેષ ॥ ૫૮૫ ॥ લંચિતોઽપિ ઘનરાજ્યવિન્નૂતી-નૈવ તાતવિનયં પ્રમુ-
 મોચ ॥ પ્રાપિતો હિ મધુના બહુન્નારં । નમ્રતાં ત્યજતિ કિં સહકારઃ ॥ ૫૮૬ ॥
 કામમસ્યવપુષાપુષેશી । રાજ્યયોગ્યવનમદોદ્ધસિતેન ॥ અંબરપ્રપતદંબુદધારા । જાતમંબ-
 રકદંબવનસ્ય ॥ ૫૮૭ ॥ ધર્મતત્પલનિરાકુતિપાદા-વસ્ય પીનદ્વદુર્મતિપાણી ॥
 રાજતો દશતતાધ્યસમાધિ-સ્થાનનામકનલોનિમિષદાત્રો ॥ ૫૮૮ ॥ જ્ઞાતિ ગુલ્ફયુગ-
 મસ્ફુટમુચ્ચૈ-ર્નરપદ્યમપિ લોકયુગેઽસ્ય ॥ શૂન્યતાકાલિકતામતસંદ્ધે । જાનુની કલ-
 યતશ્ચ દ્વલ્લભ ॥ ૫૮૯ ॥ વ્યક્તિકાર્યકૃતન્નૂતચિદાત્મ-સ્થ્યાતિતર્કયુગસાંસલજંઘઃ ॥ જ્ઞાત્ય-
 સૌ નિલિલમંપતંજા-ચારવિસ્ફુરદુરઃપરિણાહઃ ॥ ૫૯૦ ॥

હલ્લસાયમાન થયેલાં શરીરે શોભાને પુષ્ટ કરી હતી. ॥ ૬૮૭ ॥ પુષ્ટ તથા દ્વલ્લ એવી દુર્મતિરૂપી પેનીવાલા,
 તથા વિસ્તાર પામતી એવી આધિ અને અસમાધિના સ્થાન નામના દશ નલોની હલ્લતિ કાંતિવાલા,
 એવા તે રાગકેસરીના, ધર્મના અને તેનાં ફલનાં તિરસ્કાર રૂપી વે પગો શોભે છે. ॥ ૬૮૮ ॥ વલી આલોક
 તથા પરલોકની નિરપેક્ષતારૂપી તેનાં વહે પ્રગટ ગુલ્ફો શોભે છે; તથા શૂન્યવાદ અને ક્ષણિકવાદ નામના
 તેના વહે છાંટણો દ્વલ્લપાને ધારણ કરે છે. ॥ ૬૮૯ ॥ પ્રગટતારૂપી કાર્યને કરનારા શૂનોનું જ્ઞાન અને

चरको, यौगो, त्रिदंडीओ, पाशुपतो, मिमांसको, तथा आजीवक दिक्पटादिक बीजाओ पण विवाद्
 करे छे. ॥ ५७९ ॥ वली आ कुदृष्टिना किरणोना वसाराथी प्रेरएला, तथा मदनमत्त एवा जुदा जुदा
 आगम वादिओ, नियति, स्वभाव, कर्म, ईश्वर (कर्ता) तथा काल माहिना एकेक अर्थने अवलंबीने (आ ज
 गतमां) भस्या करे छे. ॥ ५८० ॥ वली आ कुदृष्टि करेला विचार भेदना दोषथी केदलाको सुक्तिने
 ठरेला दीपक सरखी माने छे, अने बीजाओ गुणोना नाशने कहे छे, तथा वली बीजाओ चित्तना क्षणिक
 द्वाक्याश्च दौवाश्चरकाश्च यौगा-स्त्रिदंनिनः पाशुपतास्तथान्ये ॥ मीमांसका जीवकदि-
 क्पटाद्या । वितन्वतेऽस्या विवशा विवादम् ॥ ५७९ ॥ एकैकमर्थं नियतिस्रजाव-कर्म-
 शाकलेष्ववलंब्य मत्ताः ॥ ब्रमंति त्रिन्नागमवादिनोऽस्या । निर्देशरश्मिप्रसन्नप्रणुनाः
 ॥ ५८० ॥ विध्यातदीपप्रतिमां च केचि-दन्ये च मुक्तिं गुणनाशमाहुः ॥ चित्तस्य चान्ये
 क्लृप्तिकं विदास-मेतत्कृताकृतविज्ञेदोषात् ॥ ५८१ ॥ इयं कुदृष्टिर्जगतीजनानां । कदा-
 ग्रहस्यैव करोति कंडम् ॥ सुहर्षुर्दुर्दशागा मनुष्या । दृष्ट्वैव जिह्दामवला भ्रियंते ॥ ५८२ ॥
 विष्टरे महति यश्च निविष्टे । दृश्यतेपृथुविसृत्वरकांतिः ॥ आगमप्रणयपादपनागं । रागकेस-
 रिणमेनमवेहि ॥ ५८३ ॥ संक्रमात्पितुरशेषगुणानां । कार्यज्ञेदविरहादमुना च ॥ सार्धका न
 विहिता न पिता वै । जायते सुत इति श्रुतिरेषा ॥ ५८४ ॥

विलासने कहे छे. ॥ ५८१ ॥ वली आ कुदृष्टि जगतना लोकोने कदाग्रहनीज खरज उत्पन्न करेछे, तथा
 जे कुदृष्टिने वशा थएला मनुष्यो जीम वसीनेज निर्बल थपा थका मरुथु पामे छे. ॥ ५८२ ॥ हवे (आ)
 मोटां सिंहासनपर बेठेलो तथा अत्यंत विस्तारवाली कांतिवालो जे आ देखाय छे, तेने तारे आग-
 मोनी प्रितिरूपी वृक्षने चखेडी नाखवामां हाथी सरखो रागकेसरी जाणवा. ॥ ५८३ ॥ कार्यभेदना
 विनइवाला (अर्थात् तल्य कार्य करनारा) एवा पिताना सर्व गुणोना संक्रमथी तेषो पोताहुं सार्धक-

अणे जगतने षाले छे. ॥५७३॥ वली तेवो माणस जे डंचे प्रकारे भैरवपात करे छे, धर्मेना मदधी आस तेम भग्या करेछे, तथा होम (यज्ञ) करतो थको धूर्तने धन आपे छे; ते सघलुं आ तेजवंत मंडपनुं प्राय-
त्य छे. ॥ ५७४ ॥ वली आ मिथ्यात्वधी आश्रित थएली एवी आ वेदिका अहीं, पतिना संगनी इच्छा
धी (स्त्रीने) आग्रिमां प्रवेश करावे छे; तथा पुत्र अने धननी इच्छाधी आग्रिहोत्र करावे छे. तथा
नियाणा सहित लोको पासे कष्ट करावे छे. ॥५७५॥ वली आ मिथ्यात्वधी संस्कार युक्त थएला सिंहा-
सनना प्रभावधी भगतो थको माणस प्रमाण विना पण श्रुतिओने प्रमाणरूप (सत्यरूप) मानतो

करोति यन्नैरवपातमुच्चकै-रटाटयते धर्ममदादितस्ततः ॥ ददाति धूर्ताय धनं च होमकु-
तदेतदुत्तेजितमंरुपोजितम् ॥ ५७४ ॥ प्रवेशमग्नौ पतिसंगमेहया । तथाग्रिहोत्रं
सुतन्मृतिकाम्यया ॥ अनेन कष्टं सनिदानकं जनान् । परिस्कृता कारयतीह वेदिका
॥ ५७५ ॥ श्रुतीः प्रमाणेन विना प्रमाणयत् । सुसुहुरप्याशु कुमारमृज्वति ॥
ब्रमन्नदः संस्कृतविष्टरोजिता-द्गृहाश्रमं स्तौति यतीश्च निंदति ॥ ५७६ ॥ एतावदुक्त्वा वि-
रते विमर्शो । प्राह प्रकर्षोऽन्निहितस्त्वयैषः ॥ अर्धाऽस्मिने यास्य पुनःस्थितैषा । वरांगना
कीर्तय तामिदानीम् ॥ ५७७ ॥ जगौ विमर्शः सुकुमारबुद्धे । फलाच्च धैर्याच्च समेयमस्य ॥
नार्या कुट्टिः कुमतैकसृष्टिः । प्रत्यूहवल्लीवनमेघवृष्टिः ॥ ५७८ ॥

थको मोक्षनो अभिलाषी छतां पण कुमार्ग प्रते जाय छे, तथा गृहस्थाश्रमनी स्तुति करे छे, अने सुनि-
ओनी निंदा करे छे. ॥ ५७६ ॥ एतलुं कहीने विमर्श रहते छते प्रकर्षे कहुं के, तें ते मिथ्यात्वनुं तो वर्णन
कर्तुं; पण आ मिथ्यात्वना अर्धा आसनपर जे आमनोहर स्त्री बेठेली छे, तेंतुं हवे तुवर्णन कर ॥ ५७७॥
त्यारे विमर्श कहेवा लाण्यो के, हे सुकुमार बुद्धिवाला प्रकर्ष ! फलधी अने धैर्यधी ते मिथ्यात्वना सर-
खीज, तथा कुमतनी एक सृष्टि सरखा, अने विघ्नोरूपी वेलडीओना वनने (वृद्धि करवामां) मेघनी
वृष्टि सरखी आ तेनी कुट्टि नामनी स्त्री छे. ॥ ५७८ ॥ आ कुट्टिने वया थएला एवा शाक्यो, शैवो,

तत्पर एवा शुरुभोने महाबुद्धिवान, गुणी, तथा तपोधनरूप जाणे छे. ॥६६८॥ अनेक मंत्रादिकने जाणतां
छतां पण निस्पृहि, दुर्जय लाकयात्राधी बाधित नहों थएला, परनी प्रवृत्तिमां बहेरापणुं, अंधपणुं, तथा
सुंगापणुं धरनारा, आत्मार्थनी सिद्धिमां हमेशां उद्यमवाला, अत्यंत दुष्ट एवा गर्वधी वर्जित थएला,
शांत चित्तवाला, निष्पारी, तपरूपी धनवाला, राज्यादिकनी विकथामां आदर विनाना, तथा गुणीनी
खाणरूप एवा साधुभोने आ मिथ्यात्वधी हणाएलो माणस जाणी शकतो नथी. ॥ ६६९ ॥ ६७० ॥
तलाव, वावडी आदिकना विधाननी भूमिने प्राप्त थयो थको आ मिथ्यात्वधी नादित थएलो माणस
अनेकमंत्रादिविदोऽपि निःस्पृहा-नबाधितान् दुर्जयलोकयात्रया ॥ परप्रवृत्तौ बंधिरांधमूकका
त्रिजार्थसिद्धौ सततं कृतोद्यमान् ॥६६९॥ अखर्वसर्वकषणर्ववर्जितान् । प्रज्ञांतचित्ताननधांस्त-
पोधनान् ॥ न वेत्ति राज्यादिकथाः पृथग्दरा-ननेन लोको निहतो गुणाकरान् ॥ ६७० ॥
तरुगवाप्यादिविवानन्मृमिणो । हिरण्यदानादिषु यागकर्मणि ॥ विनाटितोऽनेन हि धर्ममीक-
ते । महोपमर्दादिषु नूतसंस्ततेः ॥ ६७१ ॥ क्रमामुदुत्वार्यवस्त्यसंयमान् । तपः शमब्रह्मद-
माऽप्रमत्तताः ॥ कदर्थितोऽनेन मनः प्रसादका-न्न वेत्ति धर्मानमृतोपमान् जनः ॥ ६७२ ॥
परिक्रियां मंथपवेदिकासना-श्रयामसावातनुते निरंतरम् ॥ यदुत्थितैः कांतिलवैज्वल्यदो-
जगन्नयं दोषकुशानुराक्षिप्तिः ॥ ६७३ ॥

प्राणीओनी श्रेणिना महान उपमर्दनथी सुवर्णदानादिकमां तथा यज्ञ कार्यमां खरेखर धर्मेने जुए छे. ॥६७१॥
वली आ मिथ्यात्वधी कदर्थना पामेलो माणस क्षमा, कोमलता, आर्जवता, सत्य, संयम, तप, समता,
ब्रह्मचर्य, दमता, तथा अप्रमादरूपी, मनने आनंद करनारा तथा असूत सरखा धर्मेने जाणतो
नथी. ॥ ६७२ ॥ वली ते माणस (उपर वर्णवेला) मंडप, वेदिका अने सिंहासनना आश्रयवाली
क्रियाने हमेशां विस्तारे छे; के जेमांथी उत्पन्न थएला कांतिना लेशोवाला दोषोरूपी अग्निना समूहोधी

जाणी पण शकता नथी; ते सघळुं जगतने दुःख करनारा एवा आ मिथ्यात्वचुं पायल्य छे. ॥ ५६३ ॥
 छलथी पण जडोए करीने अत्यंत मोह युक्त थएला, तथा स्त्रीओथी पण कटाक्षोए करीने वीचाएला,
 अने तुच्छ प्राणी पर पण तेने मारवानी इच्छाथी जगामेलां हथीयारवाला एवा पण देवोने आ मिथ्या-
 त्वथी मोहित थएलो प्राणी जाणी शकतो नथी. ॥ ५६४ ॥ बली तेवो माणस जणकोटिथी (कष, छेद,
 तापरूप जणकोटिथी) शुद्ध थएला आगमोना उपदेशक, (कोइनी) कृपा तथा क्रोधथी विकार भावने
 नही प्राप्त थएला, महान बुद्धिवाला, अंतरंग शत्रुओथी रहित थएला, तथा (सर्व) जगतना एक नायक
 जडैद्रव्येनापि नृशो विमोहितान् । कटाक्षविक्षानववाजनैरपि ॥ जिघांसया तुब्जर्जेऽप्युदा-
 युधान् । न वेति देवान् किमेनमोहितः ॥ ५६५ ॥ त्रिकोटिशुद्धानमदेशकान् सदा ।
 प्रसादकोपाऽविकृतान् महाधियः ॥ विनिहृतेऽसौ वृजिनोजितान् जिनान् । जनाय देवान्
 जगदेकनायकान् ॥ ५६५ ॥ अस्त्यसंधेषु गृहिष्वधर्मिषु । स्फुटं महारंजिषु तापसेष्वपि ॥
 सुपात्रताबुद्धिमसौ तनोत्यहो । विगर्हितोद्विष्टसचित्तनोजिषु ॥ ५६६ ॥ विशुद्ध-
 सामाधिकसंपदः सदा । महाव्रतोदारमतीनऽधजिदः ॥ समाधिपूतानयमुक्त्वो गुरुन् ।
 कृपात्रज्ज्ञतानुपदर्शयत्यक्षम् ॥ ५६७ ॥ स्वरांगन्मोमाद्भुतमंत्रवक्ष्य—स्फुटं ज्ञात्वा दिविधानत-
 त्परान् ॥ मनस्विमुख्यान् गुणिनस्तपोधानान् । विदंत्यनेनैव वशीकृता जनाः ॥ ५६८ ॥

भूत एवा श्री जिनेश्वर प्रभु नामना देवोने लोकोप्रते निंदे छे. ॥ ५६५ ॥ बली ते मिथ्यात्वथी मोहित थएलो
 प्राणी, अस्त्य संधिवाला, अधर्मी, प्रगट रीते महा आरंभवाला, तथा निंदानिक, उद्देशीने करेला अने
 सचित्त भोजन करनारा एवा गृहस्थओ प्रते पण अहो ! सुपात्रपणानी बुद्धि विस्तरि छे. ॥ ५६६ ॥
 शुद्ध सामाधिकनी संपदावाला, हमेशां महाव्रतोथी उदार मतिओवाला, पापोने छेदनारा तथा समा-
 धिथी पवित्र थएला, एवा गुरुओने ते उद्धत प्राणी कृपात्ररूप देखाडे छे. ॥ ५६७ ॥ बली आ मिथ्यात्वे वश
 करेला लोको, दैविक शरीरना अत्यंत अद्भुत मंत्रना लक्षणवाली प्रगट इंद्रजालादिकनी विधिमां

महामोह राजानी स्त्री छे ॥ ५५८ ॥ चंद्र जेम चांदनीने, तथा महोदेव जेम पार्वतीने तेम कुपणना
रत्न सरखी पवी आ स्त्रीने राजा हमेशां हृदयपर धारण करे छे; अने ते राजा आने खेसववाने
पण कोइ पण बखते समर्थ भइ शक्तो नथी; तथा ते स्त्रीना गुणोनी गौरवताने विवेचन करीने कहेवाने
कोण समर्थ छे ? ॥ ५५९ ॥ आश्चर्यवाला एवां प्राणीओनां सूक्ष्म मनरूपी पर्वतमां आ स्त्रीए करेली अंध
कारोधी (अज्ञानधी) भरेली मुका कयां नथी देखाती ? बली अहो ! बिलासरूप आकाशमां कयांक आ स्त्री-
ए बनावेली आनंद करनारी पवी विषय सुखनी तुष्णारूपी लता स्फुरायमान भइ रही छे ॥ ५६० ॥

सुधांशुरिव चंद्रिकां गिरिसुतामिवेशः सदा । विनर्ति हृदये नृपः कुपणरत्नतुल्यामिमाम् ॥
असौ न हि विना कवचित्पन्नुरिमामपि स्पंदितुं । विविच्य गुणगौरवं क इव वक्तुमस्याः
ह्रमः ॥ ५५९ ॥ मनस्यगुनि पर्वते तनुमतां तमोनिर्मुता । कृता समयमयेनया क न दरी
दरीदृश्यते ॥ अहो वियति विन्नमे विषयसौख्यतृष्णावता । उनया कवचन निर्मिता रतिकरी
जरीजुंनते ॥ ५६० ॥ प्राह प्रकर्षो विदिता मयेय—मथाऽस्ति यः सन्निहितोऽस्य राज्ञः ॥
वक्रनुवा राजकमीहमाणो । न्नीबमो नृपः श्यामतनुः क एषः ॥ ५६१ ॥ जगौ विमर्शोऽथ
महतमोऽयं । मान्यो महामोहनरेश्वरस्य ॥ मिथ्यात्वनामांतरराज्यवृत्तेः । प्रवर्तकः कर्मनियं-
जितायाः ॥ ५६२ ॥ अनारमनिष्ठा गुरुधर्मदेवता । जनप्रवाहे पतिता वदति यत् ॥ स्वप्नाव-
शुद्धाश्च न ता विजानते । तदस्य विधार्तिकृतो विजुंजितम् ॥ ५६३ ॥

पछी प्रकर्ष कहुं के, आ स्त्रीने तो में ओलखी; हवे आ राजानी जोड़मां रहेलो, तथा बांकी मुकुटीधी
राजाओने जोतो; भयंकर, अने श्याम शरीवालो एवो आ राजा कयो छे ? ॥ ५६१ ॥ तारे विमर्श कहुं
के, महामोह राजानी मानीतो, तथा कर्मोए करेली अंतरंग राज्यवृत्तिने चलावनारो आ मिथ्यात्व
नामनो मोटो कारनारी छे ॥ ५६२ ॥ आत्मनिष्ठ नहो एवा गुरु, धर्म अने देवने, लोकोना गाडरीया
प्रवाहमां पड़्याथका माणसो जे सत्य करीने कहे छे, अने स्वभावधी शुद्ध एवा ते देव, गुरु, धर्मने तो

वस्तुओंतुं भिन्नरूपपणुं प्रयत्नपूर्वक चिंतवतुं ॥ ५५२ ॥ तयारे अगृहीत संकेता (सुललिता) कहेवा
 लागी के, हे प्रज्ञाविद्याला ! तें मारो संशय छेद्यो, तथा तें तारुं नाम पण सारी रीतेज कृतार्थ कर्तुं.
 ॥ ५५३ ॥ हवे विचक्षणे नरवाहन राजाने जे कहुं, ते आ संसारी जीव हवे आगल वात चलावे ॥ ५५४ ॥
 तयारे संसारि जीवे कहुं के, हे कमलसरखां लोचनावाली सुललिता ! हवे ते विचक्षणे कहेलो विमर्शानो
 प्रबंध हुं अगाडी कहुं छुं ॥ ५५५ ॥ पछी प्रकर्षे (विमर्शाने) कहुं के, हे मामाजी ! तमोए मारो संदेह
 तो छेद्यो, हवे तमो महामोह राजाना परिवारनुं वर्णन करो ? ॥ ५५६ ॥ राजाना आसनपर बैठली,
 प्राहागृहीतसंकेता । जिनो मे संशयस्त्वया ॥ साधु प्रज्ञाविद्यालेति । नामाऽन्वर्थं कृतं
 निजम् ॥ ५५७ ॥ निवेद्यतु संसारि जीव एवाप्रतोऽथ तत् ॥ विचक्षणोन्ववादीद्य-
 न्नरवाहननूनुजे ॥ ५५८ ॥ ततः संसारिजीवेन । प्रोक्तं पंकजलोचने ॥ वदान्मये
 विमर्शस्य । प्रबंधं तेन ज्ञापितम् ॥ ५५९ ॥ प्रकर्षः प्राह संदेह-श्चिन्तो मे मातुल
 त्वया ॥ परिवारमथ ब्रूहि । महामोहमहीनुजः ॥ ५६० ॥ विदोक्थते या नृप-
 विष्टरस्था । नृगांजनश्यामलवेष्टिर्दंता ॥ वरांगनेयं परमाणुमध्या । किनामिका
 कीर्तय किंशुणा च ॥ ५६१ ॥ प्रकर्षकथनादथ प्रश्नितवीर्विमर्शो जगौ । न गौरतनुर-
 न्यथाप्यकथनीयकांतिस्थितिः ॥ इयं नुवनगह्वराहितरहा महामोहदू-र्ध्वस्य वनिता
 कृताऽतुलमहा महामूढता ॥ ५६२ ॥

तथा भमरा अने अंजन सरखा श्याम वेणिदंडवाली, तथा अत्यंत सूक्ष्म मध्यभागवाली एवी
 जे आ मनोहर स्त्री देखाय छे, तेणीतुं हुं नाम छे ? तथा केवा गुणोवाली छे ? ते तुं कहे ? ॥ ५५७ ॥
 हवे प्रकर्षना कहेवाथी विस्तारवंत बुद्धिवालो विमर्श कहेवा लाग्यो के, आ स्त्री गारवर्णवाला
 शरीरवाली नथी, नहीतर तो ते अवचनीय कांतिवाली होत, वली ते नुवनरूपी शुफामां मेल-
 वेल छे आनंद जेणीए, तथा करेल छे अतुल्य महोत्सव जेणीए एवी महा मूढता नामनी

हे सुललिता ! कार्यद्वारधी भेदबुद्धि तने (हृज्जु) प्रगट रीते नधी थह; तेधी लक्षणद्वारधी करीने ते भेद हुं तने कहुं छुं. ॥५४५॥ विषयोनी सन्मुख जे बुद्धि तेनेज प्रमत्तता जाणवी; अने भोगीने विषे जे स्वेच्छाचारधी प्रवर्तचापणुं तेने तेणीजुं विलसित जाणवुं. ॥ ५४६ ॥ विषयोमां प्रवर्ति रहेला जीवने लोलताना दोषधी चित्तनी जे अत्यंत शून्यता छे; तेजुं नाम “ चित्तविक्षेप ” कहेंवाय छे. ॥ ५४७ ॥ कहेला एवा भोगीमां पण, अत्यंत लोलताना विकारधी जे उत्तरोत्तर ह्छा थवी, तेने उत्तम बुद्धिवा.

कार्यद्वारा न ते जाता।नेदधीस्तु परिस्फुटा॥नूयोऽपि लक्षणद्वारा । तज्ज्ञेदं कथयामि ते ॥५४८॥
 ज्ञेया प्रमत्तता सैव । बुद्धिर्या विषयोन्मुखी ॥ तच्च द्विस्मितं स्वैरं । यज्ञेगेषु प्रवर्तनम् ॥५४९॥
 विषयेषु प्रवृत्तस्य । दौर्लभ्यदोषेण शून्यता ॥ या चेतसः प्रदीर्घाऽस्मौ चित्तविक्षेप उच्यते ॥
 ५४७ ॥ उक्तेष्वपि च ज्ञोगेषु । महादौर्लभ्यविकारतः ॥ उत्तरोत्तरवांला या । तां तृष्णां सु-
 धियो जगुः ॥ ५४८ ॥ पापाज्ञोगेष्वलब्धेषु । लब्धनष्टेषु वा पुनः ॥ पाप एव हि यो यत्नो ।
 विपर्यासः स उच्यते ॥ ५४९ ॥ अनित्याऽशुचिदुःखेषु । स्वात्मनिज्ञेषु वस्तुषु ॥ अविद्याम-
 न्यप्राख्याति । योगाचार्याः प्रचक्षते ॥ ५५० ॥ एतेषामेव वस्तूनां । हेतुतां जन्यतां च यः ॥
 धत्ते बीजांकुरन्याया-न्महामोहः स गीयते ॥५५१॥ महानद्यादिवस्तूनां । तदेवं त्रिन्नरूप-
 ता ॥ विचिंतनीया यत्नेन । वितत्य ज्ञानदोचनम् ॥ ५५२ ॥

नोए तृष्णा कहेली छे. ॥५४८॥ पापधी भोगीनेही मलते छते, अथवा मल्या छतां नष्ट होते छते पापमां जे प्रयत्न करवो, तेजुं नाम “ विपर्यास ” कहेंवाय छे. ॥ ५४९ ॥ आत्माधी भिन्न अनित्य, अपवित्र तथा दुःखरूप वस्तुओने तेधी उलटा प्रकारनी जे कहेवी, तेने योगाचार्योए अविद्या (अज्ञानरूप) कहेली छे. ॥ ५५० ॥ ए सगली वस्तुओना बीज अने अंकुराना न्यायधी जे हेतुपणाने अने उत्पत्तिने धारण करे छे, ते “ महामोह ” कहेंवाय छे. ॥ ५५१ ॥ माटे एवी रीते ज्ञानरूपी लोचनने खुल्लां करीने महानदी आदिक

शक्राय एवी शोचनीक दशाने जे प्राप्त थयो, ते सखलुं अहीं पण जोडहुं; केमके, प्रमत्तपणाथी युक्त थएलो, तथा तेना विलासमां तत्पर थएलो एवो जीव अत्यंत विक्षेपवाला मनवालो थयो थको, तदुणाथी पीडायो थको, विपर्यासवालो थयो थको, तथा अज्ञाने अंध करेल छे लोचनो जेनां एवो थयो थको, गुरुरूपी वैद्यना वचनथी विपरीतपणे चालीने संसाररूपी कादवमां खुंच्यो थको, तथा महामोहरूपी भयंकर सन्निपातमां पड्यो थको, पणद रीते विवेकिओना देखतांज चेष्टा रहित थाय छे. ॥ ५३७ ॥ ५३८ ॥ ५३९ ॥ ५४० ॥ पड्यो एवी रीतनो आ जीव मूत्र तथा आंतर-

योज्यं तत्सर्वमत्रापि । यत्प्रमत्ततयान्वितः ॥ तद्विलासपरो जीवो । नृशं विहितमानसः ॥ ५३८ ॥ तदुणात्तिश्च विपर्यस्तो—ऽविद्याधीकृतलोचनः ॥ गुरुवैद्यवचोवाहो । ममः संसार-
कईमे ॥ ५३९ ॥ पतितः सन् महामोह—सन्निपाते सुदारणे ॥ स्फुटं नवति निश्चेष्टः ।
पश्यस्वेव विवेकिषु ॥ ५४० ॥ चतुर्भिः कलापकम् ॥ मूत्रांवाशुचिजंबाव—बीजस्ते नरके
नुवन् ॥ आक्रंदति नृशं प्राप्य । दुःखं वाचामगोचरम् ॥ ५४१ ॥ ज्ञानात्मानश्च पश्यंति । तं
जीवं ज्ञानचक्रुषा ॥ अचिकित्स्यं तु तं ज्ञात्वा । वर्जयंति महाशयाः ॥ ५४२ ॥ संसारचक्र-
वालेऽत्र । जन्ममृत्युजरकुले ॥ लुप्त्यनंतकालं स । त्यक्तो धर्मन्निग्रवरैः ॥ ५४३ ॥ सन्नि-
पातसमः सोऽयं । महामोहः प्रगल्भते ॥ ज्ञेदं नद्यादिवस्तूनां । तदिमं विद्धि दृष्टीतम् ॥ ५४४ ॥

डांरूप कादवथी दुगंछनीक थएला नरकनो अंदर लोटतो थको वचनथी न कह्यो शक्राय एवां दुःखने पामिने अत्यंत रड्या करे छे. ॥ ५४१ ॥ एवी रीतना ते जीवने महान आशयोवाला ज्ञानीओ (पातानां ज्ञानरूपी चक्षुथी जुए छे; पण तेने असाध्य जाणीने तेओ तजी आपे छे. ॥ ५४२ ॥ पड्यो ते जीव जन्म, मृत्यु, तथा घडपणथी आकुल थएला आ संसारचक्रमां, धर्माचार्यरूपी उत्तम वैद्योथी तजायो थको अनंतकाल सुधि लोड्या करे छे. ॥ ५४३ ॥ ते आ सन्निपात सरखो महामोहराजा गाजी रख्यो छे; एवी रीतना (में) देखाडेल आ नद्यादिक वस्तुओना भेदने हुं जाणजे. ॥ ५४४ ॥ वली

अथला भोगोमां वारंवार प्रवृत्तिं करवी ते बिलकुल लायक नथी. ॥ ५३० ॥ वली नित्य आनंदवालो तथा पवित्र एवो आत्मज्ञानी निपुण माणस, अनित्य, अपवित्र, तथा दुःस्वरूप एवा बाह्य भोगोमां केम रंजित थाय ? ॥ ५३१ ॥ वली ते वेल्हले निवारता एवा समयज्ञने जेम अहितकारी मान्यो, तेम, पापी जीव धर्माचार्यने अहितकारी माने छे. ॥ ५३२ ॥ ज्यारे वख, पुष्ट, आश्रूषणी, मदिरा, मांस, तथा उत्तम स्त्रीओ सुख मादे न थाय, तयारे वली बीजुं सुख करनाहें ते हुं होय ? मादे ते उपरनी वस्तुओजुं निवारण करनारो साधु मने हितकारक लागतो नथी; ते तो कुशाख्योथी ठगाएलो छे अनित्याशुचिदुःखेषु । बाह्येषु निपुणः कथम् ॥ नित्यानंदपवित्रात्म-ज्ञानी जोगेषु रज्यते ॥ ५३१ ॥ यथाच वारयंस्तेनासमयज्ञो मतोऽहितः ॥ धर्माचार्यं तथा जीवः । पापात्मा मन्यते ऽहितम् ॥ ५३२ ॥ वखं माड्यमलंकारा । मद्यं मांसं वरस्त्रियः ॥ न स्युः सुखाय चेदन्यत् । किमस्ति सुखकारकम् ॥ ५३३ ॥ न हितो वारयनेन्यः । श्रमणः प्रतिज्ञाति मे ॥ विप्रवद्वः कृसिद्धतैः । स्वयं नष्टोऽन्यनाशकः ॥ ५३४ ॥ जोगाः स्थिरास्तथा शुद्धाः । सुखरूपाश्च तत्त्वतः ॥ एतदात्मक एवाह--मलं मोहादिना मम ॥ ५३५ ॥ इत्थं निश्चिन्वतो बाढं । गुरौ लभेऽपि वारणे ॥ प्रमादेषु प्रवृत्तिर्या । तद्विद्याविजृंभितम् ॥ ५३६ ॥ चतुर्भिः कलापकम् ॥ जुक्त्वा नूयो वमनेष । सन्निपातमवाप यत् ॥ तुवन् नूमावनाख्येयां । दशां शोच्यां जगाम च ॥ ५३७ ॥

तथा पोते नष्ट थयो थको बीजाने पण नष्ट करनारो छे; वली भोगो तो स्थिर, शुद्ध तथा तत्त्वथी सुखरूप छे, अने हुं पण ते भोगरूपज छे, मने मोक्षनी कंह परचा नथी; एवी रीतना दृढ निश्चयवाला एवा जीवनी, गुरु वारतां छतां पण, प्रमादोमां जे प्रवृत्ति थाय छे; ते सबहुं अविद्याजुं (अज्ञानजुं) प्राहुम छे. ॥ ५३३ ॥ ५३४ ॥ ५३५ ॥ ५३६ ॥ वली ते वेल्हले वारंवार खाहने वमनो थको सन्निपातने पाम्यो; तथा पुश्चीपर लोटतो थको न बोली

खाती पेटने हूं भोजनधी संपूर्ण करूं; तेवीज रीते जीव पण अत्यंत विह्वल थयो थको एमज विचारि छे; केमके सुख देनारां एवां तेनां धन, पुत्र, स्त्री आदिकना नाश होते छते ते एम माने छे के, में नीतिथी माहं पुरुषातन फोरव्युं नही, माटे हवें फरीने पण सहुपायोधी. हूं धनादिकने उपाजैन करूं, अने पछी तेनुं नीतिथी प्रदीस थएला प्रयत्न पूर्वक हूं रक्षण करीश; एवी रीतना उल्लापथी ते विचारानुं जीवतर बकरीना गलामां रहैला स्तननी पेटे (निष्फल) जाय छे; तेने (आ) “ विपर्यास’ नामनुं सिंहासन जाणवुं. ॥ ५२१ ॥ ५२२ ॥ ५२३ ॥ ५२४ ॥ ५२५ ॥ बली ते वेह्लहल वसनथी मिश्रित थएला

अजागलस्तनानं त-ज्जीवितव्यं तपस्विनः ॥ नवत्येवं यदुद्धासा-तद्विपर्यासविष्टरम् ॥ ५२६ ॥
 पंचनिः कुलकम् ॥ नोजनं वातिसंमिश्रं । स च यद्भोक्तुमुद्यतः ॥ नुक्तोत्सृष्टेषु नोगेषु ।
 तन्निर्वर्जं प्रवर्तनम् ॥ ५२६ ॥ परमाणुमया नोगाः । प्रोक्ताःशब्दादयो बुधैः ॥ सर्वे
 चैकेन जीवेन । गृहीताः परमाणवः ॥ ५२७ ॥ गृहीत्वा मुक्तपूर्वाश्च । नवकोटिष्वनंतशः ॥
 नुक्तवांतास्ततो नोगा । युक्ताः कमललोचने ॥ ५२८ ॥ युग्मम् ॥ यथावेह्लहलस्तादृक् । सम-
 यज्ञेन वारितः॥वारयंति तप्ताचार्या । नोगजंबालवंपटम् ॥ ५२९ ॥ ज्ञानदर्शनरूपस्य ।
 युक्तं ते देव जातु न ॥ वांताऽशुचिषु नोगेषु । नूयोन्नयः प्रवर्तनम् ॥ ५३० ॥

भोजनने जे खावाने उद्यमवंत थयो; तेने भोगवीने तजी दीधेला एवा पण भोगोमां निर्लेज्ज थइने (जीवनं) प्रवर्तवापणुं जाणवुं. ॥ ५२६ ॥ बलीहे कमल सरखां लोचनोवाली सुललिता! पंडितोए शब्दादिक भोगोने परमाणु मय कहैला छे, अने ते सर्व परमाणुओने एकेके जीवे ग्रहण करेला छे; बली तेओने ग्रहण करीने जीवे कोडोगमे भवोमां अनंतिवार पूर्वें छोडया पण छे माटे ते भोगोने एकरवार भोगवीने पाछा वर्मा दीधेला छे, एवात युक्तजछे. ॥ ५२७ ॥ ५२८ ॥ बली तेवी रीतना वेह्लहलने जेम समयज्ञ वैद्ये वार्यो हतो, तेमआचार्य महाराजो भोगोरूपी काद वमां लंपट थएला जीवने वारेछे. ॥ ५२९ ॥ हे देव ! ज्ञानदर्शन रूप एवा तने, वसनथी अपवित्र

सन्निपातमां मग्न थयो थको, अष्ट बुद्धिवालो थइने शोचनीय दृशाने प्राप्त थइत्ता. ॥ ५१५ ॥ तेवी रीतनां
 छपदेशकना वचनने भूत भराएलानी पेठे जीव जे मानतोज नथी, अने महा पापमां तत्पर थयो थको
 विपरीत आचरण सेवे छे; तेन आ महानदीना कांठापर रहेलो " चित्त विक्षेप " नामनो मंडप जाणवो
 तथा बह्मपणथी जीर्ण थयो थको नहीँ समर्थ छतां पण जे लोलताथी विषयोने सेवे छे,
 अने पंडितोए वार्या छतां पण जे प्रमादरूपी भोजनोने खाधा करे छे, तेने तेनुं गलामां नहीँ दाखल थता
 पिशाचकीव तद्वाक्यं । जीवो यन्नैव मन्यते॥चेष्टेत विपरीतं च । महापापपरायणः ॥ ५१६ ॥
 सोऽयं महानदीकूले । चित्तविक्षेपमंनपः ॥ सेवते विषयान् लौढ्या-ज्जराजीर्णोऽहमोऽपि
 यत् ॥ ५१७ ॥ जुंक्ते प्रमादभोज्यानि । वारितोऽपि च यद्बुधैः॥अगह्यतोऽपि कंठे त-न्नयनं
 भोजनस्य वै ॥ त्रिभिर्विदोषकम् ॥ ५१८ ॥ अर्थस्य बहुयत्नेन । रक्षितस्याऽपि वार्धके ॥
 बलेन हरणं वांति । ज्वलज्वलनतस्करैः ॥ ५१९ ॥ यदारटति जीवश्च । वमन् कलमला-
 नतः ॥ ज्ञातीयं वेदिका तृष्णा । चित्तविक्षेपमंनपे ॥ ५२० ॥ यच्च वेद्वहलो दध्यौ । नून-
 मूनं वपुर्मम ॥ कुथया वायुनाक्रांतं । संजातं वमनं ततः ॥ ५२१ ॥ भोजनेन ततो रिक्तं ।
 कौष्ठं संपूरयाम्यहम् ॥ तद्विदं चिंतयत्येवं । जीवोऽपि नृशविह्वलः ॥ ५२२ ॥ धनपुत्रकलजा-
 दौ । प्रणष्टे रतिदायिनि ॥ मन्यते न मया नीत्या । स्फोरितं निजबौरुषम् ॥ ५२३ ॥ सद्गुण-
 यैरतो न्युयो-ऽप्यर्जयामि धनादिकम् ॥ नीतिदीप्तप्रयत्नेन । रक्षिष्याम्यर्जितं च तत् ॥ ५२४ ॥
 एषा पण भोजननुं नाखवापणुं जाणहुं. ॥ ५२५ ॥ ५२७ ॥ ५२८ ॥ घर्णा संभालथी राखेला एषा पण
 धननुं वृद्धपणामां, जल, अग्नि अथवा चोरोथी जे बलात्कारे हरण थवुं, तेने तेनुं वमन जाणहुं. ॥ ५२९ ॥
 अने ते कलमलथी वमतो थको जीव जे आरठ्या करे छे; ते रूप आ तृष्णा नामनो वेदिका चित्त विक्षेप
 नामना मंडपमां शोभी रही छे. ॥ ५३० ॥ बली वेद्वहले जे एम विचार्युं हतुं के, खरेखर हजु माहे शरीर
 (पेठ) झुथाथी खाली छे; पण वायुथी आक्रांत थयुं छे, अने तेथी आ वमन थयुं छे; माटे हवे ते

आसनपर रह्यो थको, कर्मोए लवेला प्रमादरूपी भोजनोने चारे बाजुथी जोतो थको (जीव) विशेष प्रकारे स्वाद मेलवतो थको सुंदरपणुं माने छे; ते सबहुं प्रमादविलास नामहुं नदीहुं “रेता-लमेदान ” कहेवाय छे ॥ ५०८ ॥ ५०९ ॥ वली ते वेल्हलनो वायुना स्पश्यादिकथी अजीर्णथी उत्पन्न थएलो जे ज्वर वृद्धि पाम्यो हतो, तेने प्रमाद तथा अज्ञानथी वृद्धि पामेलो तथा कर्मरूपी अजीर्णनी अरति थी (जीवने) उत्पन्न थएलो ज्वर जाणवो ॥ ५१० ॥ वली ते वेल्हलनो अजीर्णनी वृद्धि थती जाणीने समयज्ञ नामना वैद्ये जे निवारण कर्युं; तेबीजरीतनुं नीवारण भव्योना हितनी हन्छाथी धर्माचार्यो करे छे.

दव्यास्वादो विशेषेण । सुंदरत्वेन मन्यते ॥ तत्प्रमादविद्यासाख्यं । नद्याः शुद्धिनमुच्यते ॥ युग्मम् ॥ ५०९ ॥ वायुस्पशादिना वृद्ध-स्ततो योऽजीर्णजो ज्वरः ॥ प्रमादाऽज्ञानवृद्धोऽसौ । कर्मरुजिर्णरतिज्वरः ॥ ५१० ॥ समयज्ञेन तद्वर्द्धि । ज्ञात्वा यत्तारणं कृतम् ॥ धर्माचार्यः प्रकुर्वति । तन्नव्यहितकाम्यया ॥ ५११ ॥ मानुष्यमतिदुःप्रापं । प्राप्य राज्यमिवोत्तमम् ॥ कार्षीः प्रमादं मा जीव । कर्मरुजिर्णज्वरातुरः ॥ ५१२ ॥ त्यजैनं विषयाहारं । ब्रजाऽपवरके धृतौ ॥ तिष्ठान्विकल्पनिर्वाते । क्वञ्चित्तुतपः पिव ॥ ५१३ ॥ लंघनानि कुरु स्वात-ज्वर-शान्तिं व्रतादरान् ॥ कुरु दर्शनचारित्र । ज्ञानरूपां प्रतिक्रियाम् ॥ ५१४ ॥ करिष्यस्यथ नैवं चे-द्वशां शोच्यां प्रयास्यसि ॥ सन्निपाते महामोहे । मग्नो ब्रष्टमतिस्तदा ॥ ५१५ ॥

॥५११॥ हे जीव । उत्तम राज्यनी पेढे दुर्लभ एवा मनुष्य जन्मने पाभीने कर्मोरूपी अजीर्णथी ज्वरातुर थयो थको तुं प्रमाद नहीं करजे ? ॥५१२॥ वली तुं विषयोरूपी भोजनने तजी दे ? तथा धैर्यता रूपी ओरद्वामां जा ? तथा त्यां निर्विकल्परूपी वायुविनानी जगोमां रहे ? अने तपरूपी क्वाधनुं पाणी पी ? ॥ ५१३ ॥ वली तारा अंतरंग तावनी शान्ति मादे तुं ब्रतोना आदररूपी लांघणो कर ? तथा (समयक्) ज्ञान, दर्शन अने चारित्ररूपी हलाज कर ? ॥ ५१४ ॥ अने हे प्राणी ! जो तुं तेम नहीं करशे, तो महामोहरूपी

ते तेनी भोगोनी इच्छा जाणवी. ॥ ५०० ॥ रागादिकधी उपचित थएला ज्वरने धारण करनारुं जे कर्मा-
जीर्ण जीवने थाय छे, तेने नहीँ लक्षमां राखता एवा प्राणीनी बुद्धि अहितमां प्रवर्त्त छे. ॥ ५०१ ॥ पढी
ते जीव जे मद्य, निद्रा, विकथा, कषाघो तथा विषयोने पण जे सेवे छे, तेने संपूर्ण एवी प्रमत्ततारूपी
नदी जाणवी. ॥ ५०२ ॥ हुं वंचे प्रकारें धन पेदा करुं, उत्तम स्त्रीओ परणुं, मोटा मेहेलो बंधावुं, विषय
संबंधि सुख भोगवुं, हमेशां आनंदमां रहुं, आ शिवाय मनुष्य जन्मनुं बीजुं फल नथी; एवी रीतना
(जीवने मनमां) जे विकल्पोना कह्योले क्षणक्षण प्रते थपा करे छे, तेने (आ वेह्लहलनी) उज्जाणीए
कर्माजीर्ण च रागादि-कोपचितज्वरावहम् ॥ तद्वत्कथतो जंतो-रहिते धीः प्रवर्त्तते
॥ ५०१ ॥ मद्यं निद्रां च विकथाः । कषायान् विषयानपि ॥ ततोऽसौ सेवते सेयं । नदी पूर्णा
प्रमत्तता ॥ ५०२ ॥ धनान्युपार्जन्याभ्युच्चैः करोम्यंतःपुरं वरम् ॥ कारयामि महावासान् । नृजे
वैषयिकं सुखम् ॥ ५०३ ॥ तिष्ठामि सततानंदो । नान्यन्मानुष्यके फलम् ॥ इदम् विकल्पक-
द्वयोवा । जायंते ये क्लेशे क्लेशे ॥ ५०४ ॥ सेयमुद्यानिकाकांक्षा । ततो यो ड्यस्संचयः ॥
भ्रंतःपुराद्विज्ञश्च । नवेदवैवशेन यः ॥ ५०५ ॥ कारणं तत्सुनोज्यानां । तत्सुखं तद्ववाश-
नम् ॥ ततो विद्याससंगीत-द्युतदुर्द्वितप्रियः ॥ ५०६ ॥ यातिदुःशीवतोद्याने । यन्मार्गनग-
राद्वह्निः ॥ एतदुद्यानगमनं ह्येयं वेदवह्नस्य वै ॥ ५०७ ॥ पंचज्ञिः कुलकम् ॥ सतत्र विपुले
मिथ्या-न्निनिवेशासने स्थितः ॥ पश्यन् प्रमादभोज्यानि । कर्मानि तानि सर्वतः ॥ ५०८ ॥

जवानो आकांक्षा जाणवी: पढी कर्मयोगे तेने जे द्रव्यनो संचय, तथा स्त्री आदिकनो लाभ थाय छे,
तेने तेना उत्तम भोजननुं कारण जाणवुं; तथा तेना लेशनुं जे भोजन ते तेनुं सुख जाणवुं, तथा पढी
विलास, गायन, जुगार, आदिक दुश्चेष्टा जेने प्रिय थएली छे एवो थयो थको (जीव) धर्मभार्गरूपी
नगरधी बहार रहेला दुःशीतलतारूपी उद्यानमां जाय छे; एवी रीतनुं ते वेह्लहलनुं उद्यानगमनजाणवुं.
॥ ५०३ ॥ ५०४ ॥ ५०५ ॥ ५०६ ॥ ५०७ ॥ पढी तयां विसतारवाला एवा मिथ्या कदाग्रहरूपी

दर नामना नगरमां अनादि संस्थितिना पुत्र तरिके उत्पन्न भयो हतो. ॥४९३॥ बली ते मनुष्य भावने प्राप्त
 थएलो होवाथी राजानो पुत्र कहेवाय छे, तथा चित्तवृत्ति रूपी मोटा जंगलमां मोहादिक सुभटो होय
 छे. ॥४९४॥ ज्यां सुधि मिथ्या सृष्टिमां आत्मने अज्ञान प्रवर्ती रहेछुं छे, लां सुधि तेओनी ते सृष्टिमां
 नयादिक वस्तुओ रहेली होय छे. ॥४९५॥ पण उपारे आत्मज्ञान उत्पन्न थाय छे, त्यारे मोहादिको रज्जु-
 सर्पनी पेटे नाश पामे छे; अने ते बखते महानदी आदिक तेओनी लीलाना स्थानोना नाश पण
 निश्चल थाय छे. ॥ ४९६ ॥ माटे हे भद्रे ! एवी रीतनुं तत्त्व होते छते, तथा महा मोह राजा अदवीमां होते

मनुष्यजावमापन्नः । कथ्यतेऽस्मै नृपांगजः ॥ चित्तवृत्तिमहाटव्यां । संति मोहादयो जटाः
 ॥ ४९४ ॥ अज्ञानमात्मनो याव-न्मिथ्यासृष्टौ प्रवर्तते ॥ तेषां नयादिवस्तूनि । तावत्तस्यां
 ज्वंति हि ॥ ४९५ ॥ आत्मज्ञाने तु नश्यंति । मोहाद्या रज्जुसर्पवत् ॥ महानयादितल्लीला
 स्थाननाशस्तदा ध्रुवः ॥ ४९६ ॥ तत्वे ह्येवं स्थिते जदे । महामोहेऽदवीस्थिते ॥ महानया-
 दिवोर्येण । यज्जातं योज्यतेऽन तत् ॥ ४९७ ॥ यदाहारादिलांपटयं । राजसृमोर्निवेदितम् ॥
 जीवस्य विषयेहा सा । धर्मवैमुख्यकारिणी ॥ ४९८ ॥ तस्य जातं यथाऽजीर्णं । नूरिन्नक-
 णतस्ततः ॥ जीवस्याऽपि तथा जोगा-त्पापाज्ञानात्मकर्मणाम् ॥ ४९९ ॥ अंतर्लीनज्वर-
 स्थाने । दोषा रागादयो मताः ॥ तथास्वस्यापि जोज्येहा । जोगेहाऽजीर्णकर्मणः ॥ ५०० ॥

छते महानदी आदिकना वीर्यथी जे उत्पन्न भयुं, तेने अहीं जोडवुं. ॥४९७॥ बली ते राजपुत्र वेछ्छहलनुं भोजन
 आदिकनुं लंपटपणुं जे निवेदन कर्युं; तेने धर्मथी विमुख करनारी जीवनी विषयो संवाधि इच्छा जाणवी.
 ॥४९८॥ बली जेम ते राजकुमारने वणां भक्षणथी अजीर्ण भयुं हतुं, तेम जीवने भोगथी पाप अने अज्ञानरूप
 कर्मोथी (अजीर्ण) थाय छे. ॥४९९॥ ते राजकुमारने अंतरमां दाखल थएला ज्वरनी जगोए (जीवने) रागा-
 दिक दोषो जाणवा; अने एवी रीतना अजीर्णवाला पण ते राजकुमारने जे भोजननी इच्छा थती हती,

एवा ते वेल्लहल्लनुं हवे ते समयल्ल वैद्य, बांधवो, राज्ञ, भोगो, देवो, असुरो के किन्नरो पण रक्षण कर-
वाने समर्थ थया नहीनं ॥ ४८६ ॥ एवी रीते ते पापीने त्यांज अनंत काल सुधि रहेवानुं छे; एवी रीते
नद्यादिक वस्तुना भेद माटे आ दृष्टांत निवेदन कर्तुं ॥ ४८७ ॥ ते सांभलीने विभ्रांत थणल छे मन
जणीनुं एवी ते अयुहीतसंकेताए (सुललिताए) कहुं के, हे संसारि जीव ! में तने हुं पूछयुं ? अने तेनो
तें हुं उत्तर आप्पो ? ॥ ४८८ ॥ में तो नद्यादिक वस्तुओना भेदो माटे प्रश्न कर्पो हतो; पण तेना
उत्तरमां तें कहेलो कथा बरोबर घटमान थती नथी ॥ ४८९ ॥ हवे तेना दाढींतिकनी योजनामां तेंणे
अनंतकालं तत्रैव । स्थातव्यं तेन पापिना ॥ नद्यादिवस्तुनेदार्थं । दृष्टांतोऽयं निवेदितः ॥ ४८७ ॥
श्रुत्वाऽयुहीतसंकेता । तद्विभ्रांतमना जगौ ॥ संसारिजीव किं पृष्ठं । इत्तं किं चोत्तरं त्वया
॥ ४८८ ॥ नद्यादिवस्तुभेदार्थीप्रश्नो हि विहितो मया ॥ घटमानोपसंहारा तत्रोत्तरकथा
न ते ॥ ४८९ ॥ तेन प्रज्ञाविज्ञात्ताऽथ । तदाष्टींतिकयोजने ॥ व्यापारिता स्फुटं
प्राह । ज्ञावान्निझमतद्विक्का ॥ ४९० ॥ हेतुर्गूढस्य ज्ञावस्य । बोधे ज्ञाणांतरं ततम् ॥ प्रका-
श्यंतेऽन्यमणयः । प्रज्ञया हि महामणोः ॥ ४९१ ॥ नद्यादिवस्तुनेदार्थीप्रोक्ता ते तद्वियं कथा
पृष्ठुज्ञावमिह ज्ञात्वा ॥ तत्र संयोजयोचितम् ॥ ४९२ ॥ यस्ते वेदल्लहल्लः प्रोक्तः । स हि जीवः
सकर्मकः ॥ अनादिसंस्थितिमुतः । संजातो नृवनेदरे ॥ ४९३ ॥

प्रज्ञाविज्ञालाने (सुभद्राने) कहाथी भावने जाणनारीओमां अष्ट एवी ते प्रज्ञाविज्ञाला प्रगट रीते
कहेवा लागी के, ॥ ४९० ॥ गूढ भावना बोधमां विस्तारयुक्त भाषांतर हेतुमूल छे; केमके महामणिनी
कांतिथी अन्य मणिओने प्रकाशी शक्या छे ॥ ४९१ ॥ अने तेथी नदी आदिक वस्तुओना भेदो माटे
तने आ कथा कहेली छे; माटे अही तेनो विस्तारयुक्त भाव जाणीने त्यां तने उचित रीते तुं जोडजे
॥ ४९२ ॥ तारी पासो जे वेल्लहल्लनुं वर्णन करवामां आव्युं; तेने कर्मयुक्त जीव जाणवो; तथा ते श्रुवनो-

आ वमन थपुं छे ॥ ४७८ ॥ माटे ते मारां खाती रहेलां पेटने हजु हुं भोजनथी संपूर्ण करूं, एम विचारिने ते वमनथी मिश्रित थपुलुं भोजन खावा लाग्यो. ॥ ४७९ ॥ ते जोइने हेंच ते समयस नामनो वैद्य अति खेदवालो थयो थको पोकारवा लाग्यो के, हे देव ! कृतरा कागडादिकनी चंष्टा सरखुं आ कार्य करवुं तारे युक्त नथी. ॥ ४८० ॥ वली तुरत विष्टारूप बनारा भोजनथी हुं राज्यने, शरीरने, भोगीने, तथा चंद्र सरखा भ्वेत यशने शा माटे हारी जाय हें? ॥ ४८१ ॥ पण ते वेळहल्ले तेनुं वचन मानुं नही, पण डलडुं ते मूढ बुद्धिवालो वेळहल्ले विचारवा लाग्यो के, आ वैद्य मारी प्रकृति, रुखि के हित अहितने जाणतो नोजनेन ततो रिक्तं । कोष्टं संपूरयाम्यहम् ॥ ध्यात्वेति वातिसंमिश्रं । नोजनं नोक्तुमुद्यतः ॥ ४८२ ॥ समयज्ञोऽथ तद् दृष्ट्वा । पूञ्चकारातिखेदवान् ॥ न युक्तं तव देवेदं । श्वकाकादिविचेष्टितम् ॥ ४८३ ॥ राज्यं वपुश्च नोगांश्च । चंद्रशुभ्रं यशोऽपि च ॥ हारयस्याशु विष्टासा-ज्ञाविना नोजनेन किम् ॥ ४८४ ॥ न मेनेऽसौ वचस्तस्य । इध्यौ चैष विमूढथीः न वेति यो मत्प्रकृतिं । न रुचिं न हितोऽहितम् ॥ ४८५ ॥ नुंजानं वातपूर्णं यः । कुत्सामं मां निषेधति ॥ न कार्यं तेन मूर्खेण । नाक्ष्ये नोज्यं यथारुचि ॥ ४८६ ॥ युग्मम् ॥ ततोऽसौ वुनुजे नोज्यं । सन्निपातमवाप च ॥ जातो वमनबीजस्तसः । काष्ठवन्नष्टचेतनः ॥ ४८७ ॥ कुर्वन् धुरधुरारावं । विवुंठन् वातिकर्दमे ॥ स शोच्यामप्रतीकारां । इहां प्रासः सुदारुणाम् ॥ ४८८ ॥ न त्रातुं तदवस्थं तं । समयज्ञो न बांधवाः ॥ नादं राज्यं न नोगाश्च । न देवाऽसुरकिन्नराः ॥ ४८९ ॥

नथी; अने बाथी भरेला तथा झुधाथी दुमणा थपुला एवा मने ते भोजननो निषेध करे छे; माटे मारे तेवा सुख वैद्यनुं प्रयोजन नथी; हुं तो मारी इच्छा सुजव खाधा करीश ॥ ४८२ ॥ ४८३ ॥ पळी खाखा करवा लाग्यो; अने तेथी तेने सन्निपात थयो; तथा वमनथी बीभत्स थयो थको काष्टनी पेटे निश्चेतन थयो. ॥ ४८४ ॥ पळी धुरधुर शब्द करतो थको, तथा वमनरूपी कादवमां लोटतो थको ते शोच करवा लायक तथा भयंकर अने असाध्य दशाने प्राप्त थयो. ॥ ४८५ ॥ एवी रीतनी अवस्थावाला

पढी मनोरम उद्यानमां गयो, अने त्यां सुखासनपर बेठो थको खाधेला भोजनने वायुना स्पृशीदिकथी जोवा लाग्यो॥४१॥ पढी तेनी अंतर्ज्वर वृद्धि पानयो; त्यारे समयज्ञ नामना हुरीयार वैद्ये कुमारने ज्वरयुक्त जाणीने प्रयत्नपूर्वक निचार्यो॥४२॥ अने कहुं के, हेवे तुं भोजनथी निवर्ते ? तथा शुभ ओरडामां जा ! अने डेचे प्रकारे लांघणो कर ! कथित पाणी पी॥४३॥ अने आ (मं बतलावेलो) सर्व उपाय जो तुं नहीं करीश, तो तने मृत्यु आपनारो सन्निपात थयो॥४४॥ हेवे भोजननी लोलताथी ते वचन वेह्लहलना मनमां रुच्युं

गतो मनोरमोद्याने । निविष्टोऽप्य सुखासने ॥ अपश्यदाहतं न्नोज्यं । वायुस्पृशीदिना ततः ॥ ४४ । ॥ प्रवृद्धोऽतर्ज्वरस्तस्य । समयज्ञो त्रिषग्वरः॥ कुमारं ज्वरितं ज्ञात्वा । प्रयत्नेन न्यवारयत् ॥ ४५ ॥ आहाराद्विनिवर्तस्व । लम्बापवरके ब्रज ॥ लंघनानि कुरुष्वोच्चै । रुदकं कश्चितं पिव ॥ ४६ ॥ प्रतिक्रियामिमां सर्वा । यदि त्वं न करिष्यसि ॥ न्रविता सन्निपातस्ते । तदा प्राणप्रयाणकृत् ॥ ४७ ॥ लभं वेददहवस्वांते । न्नोज्यलोनात्र तद्वचः ॥ अहितो वारयन् ज्ञातो । वैद्यो हस्ते लग्नपि ॥ ४८ ॥ प्रवृत्तो न्नोक्तुमाहारं । पुरस्तस्य प्रसह्य सः ॥ अजीर्णज्वरतीव्रत्वाद-गवरं देय्यौ न सः ॥ ४९ ॥ प्रवेक्षितस्तथाप्यंत-स्तेनाहारः क्रियानपि ॥ अन्नूत्तोऽतिवमनं । मिश्रितं तेन न्नोजनम् ॥ ५० ॥ ततो वेददहवो दध्यौ । नूनं मुनं वपुर्मम ॥ कृपया वायुनाक्रांतं । संजातं वमनं ततः ॥ ५१ ॥

नहीं; तेथी ते निवारता अने आडा पडता एवा ते वैद्यने तेणे अहितकारी जाण्यो ॥ ४५ ॥ तथा तेनी आगलज ते बलात्कारे भोजन करवा लाग्यो, पण अजीर्णथी उत्पन्न थएला तापनुं तीव्रपणुं होवाथी ते भोजन गलेथी उतर्युं नहीत ॥ ४६ ॥ तो पण तेणे केदलुंक भोजन पेटमां दाखल कर्युं; अने तेथी तेने अतिशय डलटी थह; अने तेथी (नजदीक पडेछं) भोजन मिश्रित थयुं ॥ ४७ ॥ त्यारे वेह्लहलें विचार्युं के, खरेखर मारुं शरीर क्षुधाथी हजु उणुं छे; अने वायुथी आक्रांत थयुं छे; तथा तेथीज

ओना भेद पृष्ठं छुं ॥४६२॥ पडी विमर्शे तेओना भेदना अर्थोनी विस्तार कस्यो;अने ते विचक्षणने नरवा
 हन राजाए पण पृष्ठयो ॥४६३॥ पडी तेणे पण ते महान राजाने ते भावार्थ जणाव्यो; हवे अप्रहीतसंकेता
 (खुल्लिता) संसारि जीवने (अनुसुंदर चक्रीने) पृष्ठवा लागी के, ॥ ४६४ ॥ आ महानदी आदिक
 वस्तुओनी भेद तारे मने पण कहेवो, केम के, अहो ! छुं पण तेओनुं खरुं स्वरुप जाणती नथी ॥४६५॥
 त्यार संसारि जीवे कहुं के, हे भद्रे ! प्रकट उदाहरण विना ते स्वरुप ताराथी जणाय तेवुं नथी; माटे ते
 दृष्टांत छुं तने कहुं छुं ॥४६५॥ शुवनोदर नामना नगरमां अनादि नामे महात् राजा छे; तेने संस्थिति नामनी
 ततः प्रोक्तो विमर्शेन । तेषां ज्ञेयार्थविस्तरः ॥ नरवाहनराजोऽपि । तं पप्रह विचक्षणम् ॥
 ॥ ४६३ ॥ तेनापि तस्य राजेंद्रो-न्निर्वाच्यः प्रतिबोधितः ॥ अथाऽप्युहीतसंकेता । पप्रह ज्ञव-
 जंतवे ॥ ४६४ ॥ महानद्यादिवस्तूनां । वाच्यो ज्ञेयस्त्वयापि मे ॥ तेषां प्रातिस्विक रूपं । न
 जानाम्यहमप्यहो ॥ ४६५ ॥ प्राह संसारिजीवोऽथ । स्पष्टदृष्टांतमंतरा ॥ दुर्बोधोऽयं त्वया
 ज्ञे । तद्दृष्टांतं वदाम्यहम् ॥ ४६६ ॥ अस्त्यनादिर्नृपादित्यो । नगरे शुवनोदरे ॥ प्रिया च
 संस्थितिस्तस्य । पुत्रो वेदलह्वान्निधः ॥४६७॥ स चाहारप्रियो बाढं । खादन्नास्ते द्विगु-
 शम् ॥ ततो जातं महाज्जीर्ण-मंतर्दीनो महाज्वरः ॥ ४६८ ॥ नैवाहारान्नित्वाणोऽस्य ।
 तथापि परिह्रीयते ॥ जातोद्याने जिगमिषा । नक्ष्येन्नेदाश्च कारिताः ॥ ४६९ ॥ पश्यतस्तान्
 प्रववृधे । लौढ्यं तेन प्रणोदितः ॥ स्तोके स्तोके स बुभुजे । ततो मित्रगणान्वितः ॥ ४७० ॥

स्त्री अने वेछहल्ल नामनी पुत्र छे ॥ ४६७ ॥ ते वेछहल्ल आहार छे प्रिय जेने एवो थयो थको हमेशां रात
 दहाडो खाखाज करतो हतो; तेथी तेने महा अजीर्ण थयु; अने अंतरमां मोटो ताव लायु पड्यो ॥४६८॥
 ता पण तेना भोजननी अभिलाष नष्ट थतो नथी; (एक दहाडो) तेने उद्यानमां (उजाणीमां)
 जवानी इच्छा थह; अने त्यां भातभातनां भोजनो कराव्यां ॥ ४६९ ॥ ते भोजनोने जोतां थकां तेनी
 लोलता वधी अने तेथी प्रेरायो थको ते मित्रोना समूह सहित थोडुं थोडुं खावा लाग्यो ॥ ४७० ॥

पङ्कीथी तारेभा औषध करवुं नहीं ॥ ४५५ ॥ पङ्की वैद्ये कहेला शांतिपाठथी गणल छे वेलजणपणुं जेहुं
 एवो ते शांतिशिव माहेश्वरोथी सुकायो थको शांतताने भजवा लाग्यो ॥ ४५६ ॥ इति भौतकथा-
 निका ॥ मादे सांभलवामात्रना ग्रहण करवाथी एवी रीते शांतिशिवनी पेठे डलहुं कार्य थइ जाय,
 मादे हे प्रकर्ष ! तने हुं एवी रीते प्रेरणा करुं छुं ॥ ४५७ ॥ पदवाक्य तथा महावाक्यना तात्पर्योथी
 अर्थनी प्राप्ति थाय छे मादे तात्पर्यार्थ बलवान छे; अने बाकीना अर्थो तो तेना पेढामां रहेला छे ॥ ४५८ ॥
 सांभलवामात्रनुं ग्रहण तो तेना जाणनाराओए शत्रूत्थान सरखुं जाणेछुं छे; पण क्रमिकार्थना
 विनिवृत्तग्रहावेदाः शांतिकाद्वैद्यानाधितात् ॥ शांतिं शांतिशिवो नेजे । मुक्तो माहेश्वरैरथ ॥
 ॥ ४५९ ॥ इति भौतकथानिका—श्रुतमात्रग्रहादित्थ—मसमंजसकारिता ॥ नेवेत् शांतिशिव-
 रयेव । तदित्थं प्रेर्यसे मया ॥ ४५७ ॥ पदवाक्यमहावाक्य—तात्पर्यैरर्थसंगतिः ॥ तात्पर्यार्थोऽ
 न्न बलवान् । दोषास्तन्मुखवीक्रिणः ॥ ४५८ ॥ श्रुतमात्रग्रहस्तद्द्वैः । शत्रूत्थानसमः स्मृतः ॥
 क्रमिकार्थग्रहोद्बुद्ध—स्तात्पर्यार्थस्तु तज्जयः ॥ ४५९ ॥ पल्लवग्रहादिनिर्मूढैः । शास्त्रार्थः को
 न दुष्यते ॥ अंधेन ज्ञानगत्यांधो । पूर्णार्थरोपगर्वितैः ॥ ४६० ॥ संतुष्टव्यमतो न्न । श्रुतमा-
 त्रण न त्वया ॥ रसस्तात्त्विक आस्वादः । प्रश्नचर्चणया मुहुः ॥ ४६१ ॥ प्रकर्षः प्राह यद्येवं ।
 ततो ज्ञातं मयाऽखिलम् ॥ महानद्यादिवस्तूनां । नेदस्तुपरिपुञ्जयते ॥ ४६२ ॥
 ग्रहणथी जणाएलो तात्पर्यार्थ तो ते शत्रूने जीतनारो छे ॥ ४६२ ॥ आंधला माणसेने थएला हाथी-
 ना ज्ञाननी पेठे, लेशमात्र जणाते छते संपूर्ण जाणपणाना डोलथी गर्वित थएला, तथा डपरछला
 बाबतोने ग्रहण करता एवा मुख लोकोथी कया शास्त्रार्थनो लोप थतो नथी ? ॥ ४६० ॥ मादे हे भद्र ! तारे
 फक्त सांभलवामात्रथीज संतोष नहीं मानवो; पण प्रश्नरूप चाववाए करीने चारंवार तात्त्विक रसनो
 स्वाद तारे लेवो ॥ ४६१ ॥ तयारे प्रकर्ष बोल्यो के, जो एम छे, तो में सर्व जाणयुं; हवे छुं ते महानदी आदिक वस्तु-

मयी, मादे तेने मारुं छुं; अने आ औषधयी खरेखर ते सांभलखे. ॥ ४
रुपी बांसना आरफोटना पावद सरखा महा आक्रंदने सदाशिवरुपी पवर्त विसत
भरोने दया आबी. ॥ ४४९ ॥ हवे तेने छोडववाने तेओ हज्जवा लाग्या; पण ते शानि
पण छलटो ते निवारनाराओने मारवा डक्यो. ॥ ४५० ॥ हवे तेओए ते शानि
एकठा धइने बांध्यो; अने ते राक्षसयी ते पूज्य सदाशिवने छोडाव्यो. ॥ ४५१ ॥

महाक्रंदमथ प्राण-वंशरफोटरवोपमम् ॥ सदाशिवगिरिस्तिने । इयां म
ते मोचयितुमीषुस्ते । न चाऽयं स्म निवर्तते ॥ ४५२ ॥

रखे ॥ ४५० ॥ बर्वधुस्तेऽथ संनूय । महाविष्टमवेत् ॥ ४५१ ॥

तूज्यं सदाशिवम् ॥ ४५२ ॥ बक्तेऽपि प्रलयापाऽसौ । ॥ ४५३ ॥ लमांस्तान विनिवा-
व्यामि । गुरोः स्वस्य हितेऽव्या ॥ ४५४ ॥ वैद्यस्य वचसिवाहुरेव हि ॥ ४५५ ॥

समाहृतस्ततो वैद्यो । वृत्तांतश्च निवेदितः ॥ ४५६ ॥ प्राह सौमित्रः ॥ ४५७ ॥

स्थो नद्वारको ह्ययम् ॥ त्वयेदमौषधं तस्मा-न्न कर्तव्यं । ॥ ४५८ ॥

थएलो एवो पण ते बबडवा लाग्यो के, हूं हूं तमाहुनु ॥ ४५९ ॥ तयारे ते वैद्य मनमां हसतो धको
औषध नहीं करूं ॥ ४६० ॥ वली हूं ते वैद्यना वचनआहा वधी आ भट्टारक हवे स्वरथ थयो छे, मादे

तेओए वैद्यने बोलाव्यो; अने आ वृत्तांत निवेदन कर्पो. हुं; वधी आ भट्टारक हवे स्वरथ थयो छे, मादे
कहेवा लाग्यो के, हे आर्य । मारो पुत्र कहं बेहेरो नधी; (एक
क्रोधयी तेने तो मार्यो हतो. ॥ ४६१ ॥ वली तारा प्रभा । ॥ ४६२ ॥

ह स) ॥ ४६३ ॥ तयारे ते वैद्य मनमां हसतो धको
क्रोधयी तेने तो मार्यो हतो. ॥ ४६४ ॥ वली तारा प्रभा । ॥ ४६५ ॥

गयो; तथा एक दोरडुं माण्युं; त्यारे तेओए तेने बहु मजबूत दोरडुं आयुं नहीँ (अर्थात् जीर्ण प्राय दोरडुं आयुं.) ॥ ४४१ ॥ त्यारे शांतिशिवे कहुं के, आवा दोरडानुं मारे काम नथी; मारे तो अत्यंत मजबूत दोरडानुं कामडे. ॥ ४४२ ॥ त्यारे माहेश्वरोए तेने तेहुं मजबूत दोरडुं आयुं; अने पूछयुं के, हे भट्टारक ! आ दोरडानुं तारे शुं काम छे ? ॥ ४४३ ॥ त्यारे तेणे कहुं के, पूज्य एवा सदाशिव महात्माने तेहुं प्रयोजन छे; एम कहिने ते मठमां गयो. ॥ ४४४ ॥ पडी त्यां गुरुने जोहने तेणे भुकुटीना भंगथी भयंकर मुख करुं

ततः शांतिशिवः प्राह । नाऽनया मे प्रयोजनम् ॥ रज्ज्वा ममाऽतिपारुष्य-शांति-
न्यास्ति प्रयोजनम् ॥ ४४५ ॥ ततो माहेश्वरैस्तस्मै । तादृशी रज्जुरर्पिता ॥ पृष्ठं च तैः कि-
मनया । कार्यं नट्टारकाऽस्ति ते ॥ ४४६ ॥ स प्राह कार्यमनया । सदाशिवमहात्मनाम् ॥
सुगृहीतान्निधानाना-मित्युक्त्वाऽसौ गतो मगे ॥ ४४७ ॥ तत्र दृष्ट्वा गुरुं चक्रे । वक्त्रं ब्रूयंग
न्नीषणम् ॥ बह्वा स्तंभे च तं रज्ज्वा । स्तारुयद्वत्कुटैर्दृढम् ॥ ४४८ ॥ बह्वारटिं स तं रेजे ।
निघ्नन् ब्रूयंगन्नीषणः ॥ केत्रपाल इवाकृष्टः । शाकिनीं विनियारयन् ॥ ४४९ ॥ ऐयुर्मोहेश्व-
रस्तत्र । प्रतिकारद्विदृक्त्वः ॥ दृष्टः शांतिशिवो बाढं । तारुयस्तैः सदाशिवम् ॥ ४५० ॥
तैरुक्तं किं करोष्येत-स्त प्राह न शृणोत्ययम् ॥ पापात्मा तेन हन्त्येनं । श्लोष्यत्यस्मा-
त्किदौषधात् ॥ ४५१ ॥

तथा तेने थंभा साथे दोरडान्थी मजबूत बांधीने लाकडीओथी मारवा लाग्यो. ॥ ४४५ ॥ अत्यंत बूमो पाडता एवा ते आचार्यने मारतो थको, तथा भूकूटिना भंगथी भयंकर थएलो एवो ते, शाकिनीने निवारताथका क्षेत्रपालनी पेठे शोभवा लाग्यो. ॥ ४४६ ॥ हवे प्रतिकारने जोबानी हज्जावाला माहेश्वरो त्यां आन्धा; त्यां तेओए सदाशिवने अत्यंत मारता एवा शांतिशिवने जोयो. ॥ ४४७ ॥ त्यारे तेओए कहुं के, आ तुं करे छे ? त्यारे तेणे कहुं के, आ पापी सांभलतो

जवाभी व्याधिनी वृद्धि न थाय तो सार्ह ॥ ४३३ ॥ एक गुरुनी आज्ञानेज वया थपुलो एवी ते शांतिशिव
पडी वैद्यने घेर गयो; अने त्यां तेंणे वैद्यने पोताना पुत्रने शिक्षा आपतो जोयो. ॥ ४३४ ॥ तेने ना
पाड्या छतां पण ते रमत रमीने बहु मोडो घेर आव्यो हतो; तेथी क्रोधांथ दुद्धिवाला वैद्ये मज-
बूत दोरहुं लावीने तेने बांध्यो. ॥ ४३५ ॥ पडी अत्यंत रडता एवा तेने ते आचार्य निर्दय थडने
लाकडीओधी मारवा लाग्यो; त्यारे शांतिशिवाे कहुं के, अहो ! तुं आने ज्ञामादे मारे छे ? ॥ ४३६ ॥
त्यारे वैद्ये कहुं के, आ लुच्चो कंइ पण सांभलतो नथी, मादे तेनुं बेहेरापणुं मटाडवाने हुं तेने मारुं
गतोऽसौ वैद्यजनवने । गुर्वाङ्गैकवशांवदः ॥ दृष्टो वैद्यः स च तदा । स्वपुत्रं शिक्षयन्
स्थितः ॥ ४३४ ॥ निषिद्धोऽपि चिरं क्रीप्तां । कृत्वासावागतो गृहे ॥ वैद्यः क्रोधांधवीरज्जुं ।
दृढां लात्वा बबंध तम् ॥ ४३५ ॥ निर्दयं ताप्यामास । रटंतं लकुटैः कटु ॥ तदा शांतिशिवः
प्राह । किमेनं ताप्यस्यहो ॥ ४३६ ॥ वैद्यः प्राह शृणोत्येषः । पापात्मा न कथंचन ॥ ततोऽहं
ताल्लयाम्येन—मेतद्वाधिर्यज्ञांतये ॥ ४३७ ॥ तस्मा न्नायार्थं करेऽस्याथ । वैद्यस्य विनिवारणे ॥ स
प्राह नैव मोच्योऽय—मद्यापि न शृणोति यः ॥ ४३८ ॥ गञ्जेतस्त्वं गतिर्नोऽचे—त्तवापीयं न वि-
ध्यति ॥ इत्थं निवार्यमाणाऽपि । तस्मा सा तेन ताप्तिता ॥ ४३९ ॥ ततः शांतिशिवो दध्यौ ।
ज्ञातं नष्टारकौषधम् ॥ प्रश्नेन किं वह्निर्वाचां । निर्गमश्रमकारिणा ॥ ४४० ॥ निर्गत्याऽसौ
ततस्तूर्ण्यौ । माहेश्वरगृहं गतः ॥ याचिता तेन रज्जुश्च । तैर्नातिपरुषार्पिता ॥ ४४१ ॥
हुं. ॥ ४३७ ॥ पडी ते वैद्यनी स्त्री तेने निवारवा मादे हाथे बलगी, त्यारे ते वैद्ये कहुं के, आने हुं (आजे)
छोडनार नथी, केमके हजी पण ते सांभलतो नथी. ॥ ४३८ ॥ मादे चाली जा अहांथी ? नहतिर तारा
पण तेज हाल थडो; एवी रीते वार्या छतां पण ते (हाथने) बलगी रही, त्यारे तेंणे तेंणीने पण ताडना
आपी. ॥ ४३९ ॥ पडी शांतिशिवाे विचार्युं के, भट्टारकनुं औषध हवे मं जाणयुं; मादे हवे बह्णार वचन
कहाडवाना श्रमवाला प्रश्ननुं हुं जरुर छे ? ॥ ४४० ॥ पडी त्यांथी निकलीने ते तुरत माहेश्वरोने घेर

संबंधि विचारपूर्वक मने (कंइक) प्रदत्त करवो. ॥ ४२६ ॥ वली तारे फक सांभलवाथीज जिज्ञासाने
संपूर्ण करवी नही; पण आ सघलुं ध्यानमां तारे लेवुं; के जेथी भौतकथानी पेढे थाय नहीं. ॥ ४२७ ॥ त्यारे
प्रकर्ष कहुं के, तुं कहे के ते भौतकथा केवी होय ? अने एवी रीते मनोहर भोजन सरखा आ प्रबंधमां वधे ते
कथाने झाकतरिके आप ? ॥ ४२८ ॥ त्यारे विमर्श कहुं के हे भद्र ! ते प्रगट कथाने तुं सांभल ? कोइक जगाए सदा-
शिव नामनो एक बेहेरो भौताचार्य छे. ॥ ४२९ ॥ गडपणथी जीर्ण थएला एवा आ सदाशिवने कोइक मत्तकरा

श्रुतमात्रेण जिज्ञासा ॥ पूरणीया च न त्वया ॥ ऐदंपर्यंतु बोद्धव्यं । मानुजैतकथाऽन्यथा
॥ ४२९ ॥ प्रकर्षः प्राह सा ज्ञौत-कथा कथय कीदृशी ॥ हृद्यन्नोज्ये प्रबंधेऽस्मिन् । मध्ये
तं ज्ञाकमर्पय ॥ ४३० ॥ विमर्शः प्राह तां नद । कथां शृणु परिरुढाम् ॥ बधिरोऽस्ति कचिच्चौ-
ता-चार्यो नाम्ना सदाशिवः ॥ ४३१ ॥ केनचिज्जरसा जीर्णः । प्रोक्तोऽसौ हस्तसंज्ञया ॥
धूर्तेन हासशीलेन । नोपेक्ष्यो व्याधिरेष ते ॥ ४३२ ॥ यन्नीतिः—विषं गोष्ठी दरिद्रस्य ।
जंतोः पापरतिर्विषम् ॥ विषं परे रता जार्या । विषं व्याधिरुपेक्षितः ॥ ४३३ ॥ आप्रहोऽयं
महांस्तस्या-न्निनिविष्टो मनस्यथा ॥ ततः ज्ञांतिद्विवं प्राह ॥ निजद्विष्यमसौ स्फुटम् ॥ ४३४ ॥
गड त्वं वैद्यज्वने । मद्वाधिर्यस्य ज्ञेयजम् ॥ गृहीत्वा तूर्णमागड । मानुद्वृक्किर्विलंबतः ॥ ४३५ ॥

धुताराए हाथनी संज्ञाथी कहुं के, आ बेहेरापणाना दरदने तारे उपेक्षी सुकहुं जोइए नहीं. ॥ ४३० ॥
नीतिशास्त्रमां पण कहुं छे के दरिद्रनी सोबत क्षेर समान छे, प्राणीने पापोनी इच्छा क्षेरसमान
छे, परपुरुषमां रक थएली खी क्षेर समान छे, तथा उपेक्षी मेलेलो व्याधि पण क्षेर समान छे. ॥ ४३१ ॥
ते ठगनो आ आप्रह तेनां मनमां सज्जड चोटी गयो । तेथी ते सदाशिवे पोताना शिष्य ज्ञांतिशिव-
ने प्रगट रीते कहुं के, ॥ ४३२ ॥ तुं वैद्यने घेर जा ? अने मारा बधिरपणानुं औषध लेहने तुरत आव ? वखत

नथी. ॥ ४१९ ॥ भयंकर कोपवालो एवो आ मोहराजा ज्यारे मारवा मादे एक (पण) बाणने छोडे छे,
 त्यारे वज्रमय पिंजरथी पण इंद्रना पण प्राणतुं रक्षण भइ शकतुं नथी. ॥ ४२० ॥ महा बलवान
 एवा आ मोहराजानी तुलनाने कथाएं पण कोइ धारण करतुं नथी; तथा तेणें संभावित
 शत्रुने मोटी फूदडीओवाला हुनामां कैकयो छे. ॥ ४२१ ॥ एवी रीते में तारी पास महा
 मोहराजानुं वर्णन कर्तुं; अने हवे तेना परिचारनुं वर्णन हुं करं छुं ते तुं प्रगट रीते सांभल ! ॥ ४२२ ॥
 बली हे प्रकर्ष ! आवी रीते बोलता एवा मने तुं निश्चल टाटिवालो थयो थको जोया करे छे, अने प्रकट
 अधिज्यघन्वा यदि बाणमेकं । प्रहर्तुमुज्झत्ययमुप्रकोपः ॥ त्राणं तदा वज्रनृतोऽप्यसूनां । न
 पंजरावज्रमयादपि स्यात् ॥ ४२३ ॥ विनातिं कुत्राऽपि महाबलस्य । न कश्चिदस्य प्रतिमञ्च-
 नावम् ॥ चिह्नैः संज्ञावितमेवशत्रु-मसंमितावर्त्तविवर्त्तगते ॥ ४२४ ॥ एवं महामोहनृपो।
 वर्णितः पुरतस्तव॥अधुना वर्णयाम्यस्य । परिवारं द्रष्टुं स्फुटम्॥४२५॥ परं वदंतमित्थं मां ।
 निश्चलाहो निरीक्षसे ॥ बोधचिन्हं स्फुटं किंचि-न्न वत्से किं न बुद्ध्यसे॥४२६॥प्रकर्षः प्राह
 मावादी-रित्थं मातुल मांपति ॥ तन्नास्ति यत्प्रसादने । न बुद्ध्येऽहं परिस्फुटम् ॥ ४२७ ॥
 विमर्शः प्राह जानामि । स्फुटं त्वं बुद्ध्यसेऽखिलम् ॥ हासस्त्वयं विनोदार्थं । तव नड मया
 कृतः ॥ ४२८ ॥ जानताऽपि त्वया किंच । मम हर्षप्रवृत्त्ये ॥ विचारपूर्वकः कार्यः । प्रश्नः
 प्रस्तुतवस्तुनि ॥ ४२९ ॥

रीते कंह बोधना चिन्हने जे धारण करतो नथी, तेथी द्युं तुं कंह जाणी शकतो नथी ? ॥ ४२३ ॥ त्यारे
 प्रकर्ष कहुं के, हे मामाजी ! तमो मने एम नहीं कहेता ? केस के, एवी कोइ बाबत नथी, के जेने हुं
 आपनी कृपाथी प्रगट रीते न जाणी शकुं. ॥ ४२४ ॥ त्यारे विमर्श कहुं के, तुं सबलुं प्रगट रीते समजी
 शके छे, ते तो हुं जाणुंज छुं; पण हे भद्र ! फक्त तने आनंदित करवा माटे में आ तारी हांसी करी छे.
 ॥ ४२५ ॥ बली हे प्रकर्ष ! तुं जोके जाणकार छे, छतां मारा हर्षनी बृद्धि माटे तारे आ चालता प्रसंग

अनित्य, अपवित्र तथा दुःखरूप एवा संसारमां (प्राणीओने) जे नित्यपणांनी, पवित्रपणांनी अने सुखनी प्रतीति थाय छे, तथा परशुल्लिक भावोमां जे, आत्मभावनी बुद्धि थाय छे, ते सघलं आ अविद्यारूपी (ते मोहराजाना) शरीरनुं प्राक्रम छे ॥ ४१६ ॥ एवी रीतनां मजबूत शरीरनी पछिवालो एवो आ मोहराजा जो के घडपणथी जीर्ण थयो छे, तो पण पोताना तेजथी सुकायो नथी; कोनी पेटे ? तो के औषधिओथी बलतां छतां पण नथी बगडेल सुवर्णनी शिलाओनो विलास जेनो एवा मेरुपर्वतनी पेटे ॥ ४१६ ॥ जगतनी पण उत्पत्तिनो हेतुरूप आ मोहराजा छे; अने तेथी तेनुं ” पितामहपणुं ” प्रसिद्ध

जगत्यनित्याऽशुचिदुःखरूपे । नित्यत्वपूतत्वसुखप्रतीतिः ॥ अस्याः प्रभ्राजुंनितमात्मज्ञाव
-बुद्धिः प्रपंचेषु च पुद्गलानाम् ॥ ४१७ ॥ स्वतेजसैतद्दृढगान्त्रयष्टि-र्न मुच्यतेऽसौ जग्माऽपि
जीर्णः ॥ अनाविवस्वर्णाशिलाविलासः परित्वलन्मेरुर्वौषधीन्निः ॥ ४१८ ॥ नृत्पतिहेतुर्जगतोऽप्य-
यं-त्पितामहत्वं प्रथितं तदस्य ॥ न तंधयंत्येव निदेशमस्यानागेंडविद्याधरचंडरुद्रः ॥ ४१९ ॥
असौ जगच्चक्रपरिभ्रमक-व्यापारविस्फारितवीर्यदंरुः ॥ कुलावतकानि न चित्रकार्य-भांनानि
लीलाकलितस्तनोति ॥ ४२० ॥ समुद्रकांचीमपि दंरुवद्यः । प्रोद्धालयत्यात्मकरे निधाय
न सोऽपि कोपारुणयाऽस्य दृष्ट्या । पतंतमात्मानमलं विधर्तुम् ॥ ४२१ ॥

थएलं छे; तथा तेनी आज्ञाने, नागेंद्र, विद्याधर, चंद्र तथा महादेव पण उलंघता नथी ॥ ४१७ ॥ जगत
रूपी चक्रेने अमाडवारूप एक व्यापारमां विस्तारेल छे वीर्यरूपी दंड जेणे एवो आ मोहराजा कुंभा-
रनी पेटे क्रीडाथी मनोहर थयो थको विचित्र प्रकारनां कार्यरूपी केदलां भाजनोने नथी
विस्तारतो ! (अर्थात् घणां भाजनोने विस्तारे छे) ॥ ४१८ ॥ जे (प्राक्रमी) माणस समुद्रनी मेख-
लावाली (एवी पृथ्वीने) पण पोताना हाथमां लेहने दंडनी पेटे डडाले छे; तेवो माणस पण, आ
मोहराजानी क्रोधथी लाल थएली दृष्टिथी पडता एवा पोताना आत्माने धारी राखवाने समर्थ थतो

बलवंत राज्य छे, तथा तेनी दिग्जयनी दीपिका सरखी जे समुद्धिओ छे, तथा जाणे महादेवनी कृपायीज उत्पन्न भइ होय नहीं जेम, तेवी जे तेनी शक्ति छे, ते सबलानो हेतु एक आ सिंहासनन छे॥४०९॥ आ सिंहासनपरज रहेलो एवो आ मोहराजा लडाहना उन्धंगवाला एवा पण राजाओन अगम्य भइ पडे छे; अने अहीथी बहार निकलेलो आ मोहराजा गुफामांथी निकलेला शीयालना बालकनी पठे सर्वेने गम्य थाय छे. ॥४१०॥ अत्यंत दृष्टिविषवाला एवा आ मोहराजाने योग्य एवुं आ सिंहासन विधाताए हुं दृष्टिविषोथी बनानुं छे। केमके, भयंकर कांतिवाला एवा आ सिंहासनपर दृष्टि फेकतो थकोज माणस अहमपणाने पामे छे॥४११॥वली जे रेताल मेदान आदिकनी शक्ति देखाडेली छे, ते शक्ति आ

रणोत्सवानामपि नूधवाना--मसौ स्थितोऽत्रैव न्नवत्यगम्यः ॥ इतोबहिस्त्वेव गतः दृग्गाल--
बालो गुहाया इव सर्वगम्यः ॥ ४१० ॥ इदं विधाताऽकृत दृग्गविषैः किं । नृपस्य योग्यं परदृग्-
विषस्य ॥ यज्ञश्मतामेति जनोऽत्र दृष्टिं । निपातयन्नेव करात्कांतौ ॥ ४११ ॥ निदर्शिता या
गुलिनाद्विशक्तिः । सा विष्टरस्यास्य बले निविष्टा ॥ वनस्य याऽनाक्रमणीयताऽसौ । पंचानन-
स्यैव परः प्रज्ञावः ॥ ४१२ ॥ सिंहासनस्यास्य विकटपपीठ--प्रज्ञानिरुज्जासितन्नूतवस्य ॥
हायासुपादाय जगत् समायां । कादश्चिरं लातयतीव बालम्॥४१३॥अत्रोपविष्टं प्रबलप्रताप--
मेनं महामोहनृपं प्रतीहि ॥ असुष्य जीर्णो जरसाऽप्यविद्या--वीर्यैकपात्रं ननु गात्रयष्टिः॥४१४॥

सिंहासनना बलमां समाएली छे; अने वननुं जे नहीं ओलंगवापणुं बतावुं, ते (आ राग) केसरी-
नोज मोहो प्रभाव जाणवो. ॥ ४१२ ॥ विकटपोरूपी पीठप्रभाथी देदीप्यमान करेल छे पुथ्वीतल जेणे
एवा सिंहासननी मायायुक्त हायाने मेलवीने काल (रूपी पिता) जगतरूपी पोताना बालकने घणा
कालसुधि जाणे लाड लडावतो होय नहीं तेम लागे छे. ॥ ४१३ ॥ ते सिंहासनपर बढेला महाप्रतापी
एवा आ मोहराजाने तुं जाणजे ? तेनुं अविद्या (अज्ञान) रूपी शरीर घडपणधी जो के जीर्ण थयुं
छे, तो पण वीर्यना एक भाजन सरखुं छे; (अर्थात् महा बलवाळुं छे) ॥ ४१४ ॥

॥ ४०३ ॥ बली चंद्रना विमानथी बहार जेम ताराओना समूहो, तेम आ हर्षथी मनोहर थएला मंड-
पमां जेओ रहेला छे, एवा आ महा मोहराजाना ते स्वजनोज आ वेदिकापर खुशी थया थका रही
शकै छे, बीजाओ रही शकता नथी. ॥ ४०४ ॥ आ तृणा नामनी वेदिका पोताने ठेकाणे रही थकीज
हमेयां जगतनां मनोरूपी सोहनी पंक्तिने फेरवे छे; तेथी करीने तेणीने छुं अन्यने भ्रमावबानी शक्ति-
वाला मोहरूपी कमलथी बनावेली मानुं छुं ॥ ४०५ ॥ सर्पानी शय्यापर बेठेला विष्णुनी पेठे, तथा मायामय
मंडलमां रहेला ब्रह्मानी पेठे आ वेदिकामां बेठेले महामोह राजा न सहन थइ शकै तेवा प्रबल प्रताप-

अस्यां महामोहनरेश्वरस्य । तिष्ठति तुष्टाः स्वजना न चान्ये ॥ इतः स्थिता मुत्कलमंन्त्रे ये ।
बहिर्यथेदोर्नगणा विमानात् ॥ ४०४ ॥ स्थानस्थिताऽपि भ्रमयत्यजस्र-मियं जगन्मा-
नसस्सूचिपंक्तिम् ॥ मन्ये तदन्यन्नमशक्तियुक्त-विमोहमोहोत्पलनिर्मितेयम् ॥ ४०५ ॥
अधिष्ठितो विष्णुरिवाहिशय्यां । ब्रह्मेव मायामयमंन्त्रलक्ष्यः ॥ अस्यां महामोहनपुो निषण्णो
नवत्यसहस्रप्रबलप्रतापः ॥ ४०६ ॥ गर्जत्यहो मोहनपुः सर्गर्व-मस्यां स्थितः सिंह इवाचल-
स्थः ॥ प्रयाति चान्यो निधनं गतोऽस्यां । जाज्वल्यमानज्वलनोपमायाम् ॥ ४०७ ॥
सिंहासनं चेदमुदारबुद्धे । महाविपर्यसमवेहि त्रास्वत् ॥ घनद्युतिब्रह्मदिगंतराल-कुतर्कर-
त्तैर्वेदितं पटीयः ॥ ४०८ ॥ प्राज्यं हि यन्मोहनपुस्य राज्यं । विन्नूतयो दिग्जयदीपिका याः ॥

महेश्वरानुग्रहजेव शक्ति-स्तदेकहेतु भुवमेतदेव ॥ ४०९ ॥

बालो थाय छे. ॥ ४०६ ॥ अहो! आ वेदिकामां गर्वसहित बेठेले मोहराजा पर्वतपर रहेला सिंहनी पेठे
गर्जना करे छे; तथा बलता अग्नि सरखी एवी आ वेदिकामां जो बीजो कोह प्राप्त थयो तो ते मुल्य
पामे छे. ॥ ४०७ ॥ बली हे उदार बुद्धिवाला प्रकर्ष! अत्यंत कांतिथी आच्छादित करेल
दिशाओनो अंतरभाग जेओए एवां कुतर्करूपी रत्नोथी घडेलां, तथा चलकतां एवां
आ सिंहासनने तुं “ महाविपर्यसना ” नामथी जाणजे? ॥ ४०८ ॥ मोह राजानुं जे आहुं

एषा पाताल, देवलोक तथा मनुष्य लोकमां जे वस्तु रहेली छे, ते सर्वमां अहीं रह्यो धकोज माणस
 अनुभवथी भमे छे ए आश्चर्य छे ।। ३९८ ॥ नक्षत्रोना चक्रनी गतिथी अहीं प्राप्त थएल्यो माणस जे
 भ्रमणोथी खेद पामतो नथी, तेथी आ मंडप अंदर दून्य अने बहारथी विस्तारवंत एषा आकाशना
 विलासने धारण करे छे ।। ३९९ ॥ वली अहीं (आवेलो) मनुष्य मेहेनत विनाज हिंचोलाना विला-
 सना सुखना अनुभवने प्राप्त थाय छे; तेम अहीं वसता एषा मोहराजाना कहेवा प्रमाणे वर्ततो कयो
 प्राणी हर्षने प्राप्त थतो नथी ? ॥ ४०० ॥ आ मोहराजा पोताना प्राक्रमथी, मोक्ष करनारी एवी माणसोनी
 गतोऽत्र लोको ग्रहचक्रगत्या । न चंक्रमेन्यो प्रदुपैति खेदम् ॥ तदेव धत्ते नन्नसो विलासं ।
 शून्यस्य चांतर्बहिराततस्य ॥ ३९९ ॥ प्राप्तोति लोकोऽत्र विना भ्रमेण । दोलाविलासस्य
 सुखानुभूतिम् ॥ वसंतमस्मिन्ननुवर्तमानो । मोहं न को हंत तदेति हर्षम् ॥ ४०० ॥ अयं स्ववी-
 यान्मनसो जनानां । मेकाग्रतां मुक्तिकरीं निहंति ॥ इह प्रविष्टाः कलयंति मोहा-त्तापन्नमो-
 न्मादविरत्यपायान् ॥ ४०१ ॥ अंतर्दुपाणां सुखहेतुरेष । वहिर्जनानां गुणविप्लवाय ॥
 निशाविलासः खलु तामसानां । रुच्योऽपि पुंसां तनुतेऽकिमुजाम् ॥ ४०२ ॥ गुरः स्फुरंती-
 मिह वेदिकां च । तृष्णान्निधानां कलयाऽनैवनाम् ॥ चंचदुचिव्यासनुवो विलासं । विभवं-
 यंतो रविमंदलस्य ॥ ४०३ ॥

एकाग्रताने हणे छे; तथा अहीं दाखल थएला प्राणीओ मोहथी खेद, भ्रम, छन्माद अने विरतिना नाशने
 मेलवे छे ।। ४०१ ॥ वली आ मोहराजा (अहीं) अंदर रहेला राजाओने सुखनो हेतुरूप छे, अने बहारना माण-
 सोना गुणोनो नाश करनारो छे; केमके, मनोहर एवो पण चंद्र रात्रि अंध माणसोनी आखोनो सुद्राने वि-
 स्तारि छे ।। ४०२ ॥ वली हे निरुपाणि प्रकर्ष ! चलकती कांतिथी व्याप्त थएल छे पृथ्वी जेनाथी एषा सूर्यमंडलनुं
 अनुकरण करती, तथा अहीं अगाडी स्फुरायमान थती एवी आ वेदिकाने तुं 'तृष्णाना' नामथी ओलखजे?

रागना पाशना विस्तारथी छवाएल हे शुद्धशील (पक्षे-पत्थरो) जेमां एहुं हे ॥ ३९२ ॥ वली ते मेदान
उत्सुकतारपी मीदराना मदथी डोलता एवा अविवेकी लोकोए करेल हे विलासोनो समूह जेमां एहुं हे
तथा विस्तार पामेली एवी स्त्रारपी पवननी लहरीओनी कीडाथी तरंगयुक्त थएलुं, अने रेओमी
वखनी पेंडे उज्ज्वल शोभावालुं हे. ॥ ३९३ ॥ वली आ मेदान, उत्तम वृष्टिहुं पडहुं जेम दावानलथी
बलेला वनवृक्षोना समूहने, तेम महाशुनिओनां पण झांत मनने विकार उत्पन्न करे हे. ॥ ३९४ ॥
वली जे आ मंडपने तुं जुए हे, ते चित्तविक्षेप नामनो मंडप हे; के जेनी अंदर प्रवेश करतां थकांज
औत्सुक्यहालामदघर्षमाना—ऽविवेकिलोकैःकृतविभ्रमौघम् ॥ विस्तारिसंह्रापवनोर्मिलीला—
तरंगितं क्रौममिवोज्ज्वलश्रि ॥ ३९३ ॥ उज्जीवयत्येव विकारमेत—महासुनीनामपि झांतमंतः॥
वनहुमौघं वनवह्निदग्धं । विशिष्टवृष्टेरिव सन्निपातः ॥ ३९४ ॥ यमीक्षसे मंरुपमेष चित्त-
विक्षेपनामा विपुलानुज्ञावः ॥ प्रविष्टमात्रस्य किलाऽत्र जंतोः । संतोषगंधोऽपि रतिं न दत्ते ॥
॥ ३९५ ॥ विष्णोरिवाब्धिर्गिरिकंदुरेव । सिंहस्य कैलास इवैश्वरस्य ॥ शृंगं विषां पत्युरिवो-
दयाङ्गे—रौद्रत्यकुन्मोहमहीनृतोऽयम् ॥ ३९६ ॥ अत्र प्रविष्टं यदपीड्जालम् । पुनः पुनः
कल्पयतीड्जालम् ॥ महेंद्रजालं तदसवनिष्ठाधिष्ठानधीः किं न जगज्जनानाम् ॥ ३९७ ॥
सरागतोद्यत्परज्ञागनाग—शुमर्त्यलोकेषु यदस्ति वस्तु ॥ अत्र स्थितेरेव जनोऽनुज्ञावा । त्सर्वत्र
तत्र भ्रमतीति चित्रम् ॥ ३९८ ॥

पाणीने विस्तारवंत अनुभावबालो संतोषनो गंध पण खुशी करतो नथी. ॥ ३९५ ॥ विष्णुने जेम
समुद्र, सिंहने जेम पर्वतनी शुक्रा, महादेवने जेम कैलास, तथा सूर्यने जेम उदयाचलहुं शिखर, तेम
आ मंडप मोहराजानी छत्रति करनारी हे. ॥ ३९६ ॥ आ मंडपनी अंदर दाखल थएला एवी इंद्रोनी
समूह पण फरी फरीने इंद्रजालने कल्पे हे; साटे महा इंद्रजाल सरखो एवी आ मंडप, जगतना लोकोने
हुष्टबुद्धिरूप शुं न थाय ! (अर्थात् थायज.) ॥ ३९७ ॥ सरागपणाथी उत्पन्न थतो हे परभ्राग जेमां

रूपी कांठाओवाली, तथा हेयादिकरूप जंतुओना समूहोथी सपूर्ण थएली, तथा कांठा-
 ओने डेडे घणा प्रकारनी विकथाओना प्रचाररूपी टेकरारूप थएली प्रगट वेल्हओना समूहोवाली
 हे. ॥ ३८७ ॥ वली ते नदी जलनी अंदर अथडाती एवी प्रगट कुयुक्तिओ रूपी डीपोनी संपुटोना
 फुटवाथी उत्पन्न थएला शब्दोवाली, तथा अत्यंत डंडी, अने मदिराना विकाररूपी पत्थरोना भरावाथी
 विषम प्रदेशवाली हे. ॥ ३८८ ॥ हवे जे निर्हुडि प्राणी खरेखर आ नदीना दुःखना कुवा सरखा कांठा-
 पर आशारूपी मठने बांधीने रहे हे, तेनो, महाकषायोरूपी वर्षाकाल आवते छते आ नदीनो रेलथी
 जलस्खलद्यत्तकुयुक्तिशुक्ति-पुटप्रवृद्धस्फुटनोत्पद्धान् ॥ अलब्धमध्यां मदिराविकार
 प्रावप्रवेशाद्विषमप्रदेशाम् ॥ ३८८ ॥ बड्हा किलाशामवमस्तबुद्धि-दुःखावटे तिष्ठति यस्त-
 टेऽस्याः ॥ अस्या रयान्निश्चित एव नाशो । घनगमे तस्य महाकषये ॥ ३८९ ॥ गत्वा पतं-
 तीयमहो ज्वावधौ । निपातयत्येव जनं निमग्नम् ॥ बुधा ज्वांजोधिनिपातप्नीता । ब्रजंति
 दूरातदिमां विहाय ॥ ३९० ॥ इदं पुरस्ताद्विपुलं प्रमाद-विदासरूपं पुलिनं प्रतीहि ॥
 अस्तोकविवोककटाक्षलीलो-पहासन्नयःसिकतान्निरामम् ॥ ३९१ ॥ उदीतसंगीतकला-
 विलास-स्फुटीन्नवत्सारसहंसलीलम् ॥ विकाशिकाशोपमरागपाश-विस्तारसंवनविशुद्ध-
 शीलम् ॥ ३९२ ॥

निश्चय करीने नाश थाय हे. ॥ ३८९ ॥ वली अहो ! आ नदी भवरूपी समुद्रमां जहने पडती थकी,
 तेमां हुडेल्ला माणसने पण ते समुद्रमां पटकी पाडे हे; अने तेथी विचक्षण माणसो भवरूपी समुद्रमां
 पडवानो बीकवाला थपा थका तेने दूरथीज छोडी जाय हे. ॥ ३९० ॥ वली आ अगाडी रहेलं,
 विशाल, तथा अत्यंत कामवेष्टा, कटाक्षोनी क्रीडा, तथा उपहासरूपी घणी रेलिथी मनोहर लगतुं एव
 प्रमादविलास नामजुं रेताल मेदान तुं जाणजे? ॥ ३९१ ॥ वली ते मेदान उत्पन्न थएला एवा संगीतकला-
 ओना विलासोरूपी प्रगट थती सारस अने हंसोनी क्रीडावाल्हं, तथा विकस्वर थएला डाभडा सरखा

શોભા દેખાતી નથી; કેમકે, તેજવિના અગ્નિનું સ્વરૂપ માણસોને રાખ રૂપજ લાગે છે. ॥ ૩૮૧ ॥ શક્તિ
ચિનાના માણસોથી તે નહીં શોભે, શકાય તેવી હોવાથી તે ‘મહાદેવી’ ના નામથી પ્રસિદ્ધ થયેલી છે
અને વૈરાગ્યના શુદ્ધ હૃદયમની શક્તિને ભજનારા एवा મુનિઓને તો एकज હગલાં જેટલી છે. ॥ ૩૮૨ ॥
વલી આ અદવી વિકલ્પોની શ્રેણિઓથી ગુંથાણાનું અનોપમ રણસ્થાનક છે; તેમ અહીં વહે લક્ષ્મીની
જુદી જુદી જાવળીના યોગ્ય સ્થાનકો છે. ॥ ૩૮૩ ॥ વલી દેવગર્જેદ્ર અને રાગકેસરીની રાજધાની પાસે
રહેલા ગર્વરૂપી પર્વતમાંથી નિકળેલી, વિસ્તારવાલી, અને લાંબી एवी આ નદીને તું પ્રમત્તા નામની
શક્યુષ્ણિતાનાં દુરતિકમત્વાન્મહાદેવીતિ પ્રથિતેયમત્ર ॥ વૈરાગ્યશુદ્ધિમશક્તિત્રાજાં ।
પદં મુનીનાં પુનરેકમેવ ॥ ૩૮૪ ॥ વિકલ્પમાલાસ્કલિતસ્ય ચેયન્માસ્કંદનસ્થાનમનન્યતુલ્યમ્ ॥
વલ્લભ્યસ્યાપિ પ્રથ્વિવેશા । લસંતિ યોગ્યા इह सन्निवेशाः ॥ ૩૮૫ ॥ इमां च विस्तारवतीं
પ્રતીહિ । પ્રમત્તાં નામ નદીં પ્રદીર્ઘામ્ ॥ સમુચ્ચિતાં દેવગર્જેદ્રગ-પંચાસ્યસત્રાટ્પુરગાર-
વોદ્ઃ ॥ ૩૮૬ ॥ વિગાહા ચેમામટવીં પ્રવિષ્ટાન્મનલ્પસંકલ્પમહાપ્રવાહામ્ ॥ મહારયોરિત્થાત-
ગુણદુર્મૌઘાં । પતન્મદાવર્તવિવર્તગર્તામ્ ॥ ૩૮૭ ॥ દોષૈર્વિરૂપાં ચ પરાપવાદન્જલોપનીતૈ-
સ્તૃણકાષ્ટપુંજૈઃ ॥ કૃતાહુતાં નૂરિનિજપદ્મંસા ક્ષણપ્રસર્પદ્ધુણબુદ્ધૈઃ ॥ ૩૮૮ ॥ અન્નંગનિઙ્ઠાત-
સન્નિવેશાં । હેશાદિન્નિઃ સત્ત્વગણૈશ્ચ પૂર્ણામ્ ॥ તટાન્ત્રયોવિકાપ્રાપ્તચારન્સ્થલીન્નવિષ્ણુસ્ફુ-
ટવાલુકૌઘામ્ ॥ ૩૮૯ ॥

જાણજે ? ॥ ૩૮૪ ॥ વલી આ નદી આ અદવીની આરપાર ગયેલી છે, તેમ અનેક સંકલ્પો રૂપી મોટા
પ્રવાહોવાલી છે, તથા અત્યંત વેગથી તેણી યુગોરૂપી વૃક્ષોને હલેલી નાંધ્યાં છે, અને મદરૂપી ઘુમરીઓ-
વાલા ઘુનાઓવાલી છે. ॥ ૩૮૫ ॥ વલી તે નદી પરના અપવાદરૂપી પાણીય લાવેલા દોષોરૂપી ઘાંસ
અને કાઠોના સમૂહોથી વેહોલ થયેલી છે; તથા અત્યંત एवी આત્મપદ્મંસાના અવસરથી લ્હસી જતા
ગુણો રૂપી પરપોતાઓના સમૂહોથી આશ્ચર્ય કરનારી છે. ॥ ૩૮૬ ॥ વલી તે નદી અચ્ચલ નિદ્રા-

महादव्यादिकने निश्चल जाणनि, तथा ध्यानमां प्रवेष्टा करिने, अने समाधि धरीने नीचे प्रमाणे कहेना
 लाग्यो. ॥ ३७६ ॥ हे प्रकर्ष ! आ महा अदवीने आश्चर्यनी भूमि सरखी तुं चित्तवृत्ति जाणजे ?
 ते अदवीना पारने पहेंचवाने अनंत वर्षो सुधि पण कोइ पण माणस समर्थ न थाय. ॥ ३७६ ॥
 ए अदवी अनर्थानी श्रेणिओने, तथा शुभनी श्रेणिओने उत्पन्न करवाना हेतुभूत हे; अने तेथी
 ते क्षेर अने असुत्तने उत्पन्न कराना एवा समुद्रनी तुलनाने धारण करे हे. ॥ ३७७ ॥
 वली आ अदवीमां प्रगट फलोवालां क्षेरी वृक्षोथी दुर्भागी एवा जड प्राणीओ लोभाय हे; पण शांत
 प्रकर्ष जानीहि महादवीय-माश्चर्यमूर्तिमर्तु चित्तवृत्तिः ॥ वर्षैरनंतैरपि पारमस्या । न गाहितुं
 कोऽपि जनः प्रभुः स्यात् ॥ ३७६ ॥ इयं महाऽनर्थपरंपराणा । मुत्पत्तिहेतुश्च शुभावलीनाम् ॥
 समानतां वारिनिषेर्विन्नति । पीयूषमुत्पादयतो विषं च ॥ ३७७ ॥ विषद्रुमैरत्र परिस्फुटोच्च
 फलैर्विदुर्नयति जम्बा हताशाः ॥ वन्नैरिहैव त्रिदंशद्रुमैश्च । कुर्वति शांता मुनयः स्ववृत्तिम्
 ॥ ३७८ ॥ द्रुमैर्विजातीयफलैरपीह । स्वन्नावनाधूपविशेषयोगात् ॥ फलं यदन्यत् प्रवितीर्य-
 तेऽस्याः । स कोऽप्यचित्यो विषयानुज्ञावः ॥ ३७९ ॥ इह स्थिता ग्रामपुराकरादि-भुवोऽन्तरं-
 गस्य जनव्रजस्य ॥ बाह्योऽपि देशः प्रविवक्षितोऽस्या । नेदं घटाकाशावदिति नैव ॥ ३८० ॥
 इमां विना चित्रनिजानुज्ञावां । बाह्यस्य देशस्य न लक्ष्यते श्रीः ॥ विना हि तेजो दहनस्य
 रूपं । नग्मावशेषं प्रतिज्ञाति पुंसाम् ॥ ३८१ ॥

सुनिश्चो तो अहीज गुप्त रीते रहेलां कल्पवृक्षोथी पोतानी आजीविका चलावे हे. ॥ ३७८ ॥ वली अही
 स्वभावनारूपी धूप विशेषना योगधी जुदी जातिनां फलवालां वृक्षो जे जुहुंज फल आपे हे, ते आ
 अदवीनो कोइ अलौकिक विषयानुभाव हे. ॥ ३७९ ॥ वली अही अंतरंग जन समूहनी, ग्राम, नगर,
 खाण आदिक भूमिओ रहेली हे; तेम कहेलो एवो आ अदवीनो बाह्य देश पण घटाकाशनी पेट भेदने
 प्राप्त थतो नथी. ॥ ३८० ॥ विचित्र प्रकारना आत्माना अनुभाववाली एवी आ अदवीविना बाह्य देशानी

મંત્રીને (આપણે) જોવો, ત્યારે પ્રકર્ષે કહું કે, મામાનું વચન મારે પ્રમાણ છે. ॥ ૩૬૭ ॥ પછી વાયુ સરલા વેગવાલા તથા મહા હવ્યમી એવા તે મામો ભાળેજ હર્ષથી ત્યાં ગયા; અને તે મહા અટવીના મધ્ય ભાગમાં પહોંચ્યા. ॥ ૩૬૮ ॥ હવે અતિ દૂર નહીં ગયા તેટલામાંજ વિસ્મિત થઇ છે નેઓ જેમનાં એવા તેઓ બંધેણ, રાગકેસરિથી યુક્ત થઇલા, દ્વેષરૂપી હાથીથી વીંટાઇલા, ચતુરંગી સેનાથી સ્ફુરાયમાન થઇલા તથા મહોદીનદીના નીચાણના રેતાલ કાંઠાના મેદાનમાં ઢાવળી નાચીને પડેલા, તથા મોટા મંડપથી શોભિત થઇલી વેદિકાપર ચિલાસ કરતા, તથા કોઢો સુમટોથી વીંટાઇલા, તથા મોટા સિંહાસનપર તતો સુદાનિલોદિગો । ગતો સ્વસીયમાતુલો ॥ ત્રાગે ચ મધ્યમે પ્રાપ્તો । મહાટવ્યા મહોદયમૌ ॥ ૩૬૯ ॥ મહામોહનુપં તત્ર । રાગકેસરિણા યુતમ્ ॥ વૃતં દેષગર્જેણ । ચતુરંગવલોલ્લણમ્ ॥ ૩૭૦ ॥ ઢાવાસિતં મહાનદ્યાઃ । પુલિને પરિણાહિનિ ॥ મહામંનપવિભ્રાજ-દ્વેદિકાયાં વિ-લાસિનમ્ ॥ ૩૭૧ ॥ વેદિતં તટકોટીન્નિ-ર્મહાસિંહાસનસ્થિતમ્ ॥ પદ્યતઃ સ્મ ગતૌ નાતિ દૂરં તૌ વિસ્મિતેક્ષણૌ ॥ ૩૭૨ ॥ ત્રિન્નિર્વિશેષકમ્ ॥ પપ્રજાડ્ય પ્રકર્ષઃ કા । માતુલેયં મહા-ટવી ॥ કેયં મહાનદી દીર્ઘા । કિમિદં પુલિનં પૃથુ ॥ ૩૭૩ ॥ મંનપશ્ચ મહાન્ કોડ્ય-મેષા કા વરવેદિકા ॥ સિંહાસનં કિમેતત્ત્વ । મમેદં કીર્તયાઽસ્થિતમ્ ॥ ૩૭૪ ॥ મહામોહનરેજોડ્યં । સ્થિતાશ્વાઞ્ચ નૃપા ડમે ॥ વર્ણનીયાઃ સ્વરૂપેણ । કૌતુકં મહદ્વ્રજ મે ॥ ૩૭૫ ॥ વિમર્શોડ્ય સ-માલોચ્ય । મહાટવ્યાદિનિશ્ચલમ્ ॥ પ્રવિદ્ય ધ્યાનમાધાય । સમાધિમિદમન્યધાત્ ॥ ૩૭૬ ॥

બેટોલા એવા મહામોહ રાજાને જોયો. ॥ ૩૬૯ ॥ ૩૭૦ ॥ ૩૭૧ ॥ હવે પ્રકર્ષે પૂછ્યું કે, હે મામાજી ! આ મહા અટવી કહ છે ? તેમ આ લાંબી મોટી નદી કેહ છે ? અને આ પોહોલું રેતાલ મેદાન કહું છે ? ॥ ૩૭૨ ॥ વલી આ મોટો મંડપ કયો છે ? તેમ આ મનોહર વેદિકા કહ છે ? અને આ સિંહાસન કહું છે ? તે સઘલું તું મને કહે ? ॥ ૩૭૩ ॥ વલી આ મહામોહ રાજા, તથા અહીં રહેલા આ રાજાઓ (કોણ છે ?) તેનું સ્વરૂપ તું મને કહી બતાવ ? કેમકે, તેમાં મને મોટું આશ્ચર્ય છે. ॥ ૩૭૪ ॥ હવે વિમર્શ

रक्षित भइ थकी निश्चित भइने रहेजे केमके ते मारो उत्तम सेवक छे ॥ ३६९ ॥ हवे पतिना प्रबल
 आग्रहने दूर करवाने समर्थ नहीं थावाथी, तेना हुकमथी ते रौद्रचित्त नामना नगरमां गइ ॥ ३६० ॥
 अने हमणां ते कोइक कारणथी बाह्य नगरमां छे, वली तेणीने पेहेलां एक पुव थयो हतो,
 अने हमणां पण भर्तारना संगथी एक बीजो पुत्र तेणीने थयो छे, एम सामल्युं छे; अने
 ते हेतुथी ते राणी अहीं नथी; वली मने अहीं आववानो जे हेतु छे, ते हुं तने कहुं छुं ॥ ३६१ ॥ ३६२ ॥
 हवे मतिमोहने अहीं राखतां थकां अमारा स्वामीए तेने कहुं क, तारे आ नगरने तजवुं
 निर्वंधं प्रबलं पत्युः । पराकर्तुमथाऽकमा ॥ रौद्रचित्तपुरे देवी । तदादेगेन संगता ॥ ३६० ॥
 कुतोऽपि हेतोर्बाह्येषु । सा पुरेव्वस्ति सांप्रतम् ॥ प्राक् तथैकः सुतो जातः । श्रूयतेन्योऽपि
 चाधुना ॥ ३६१ ॥ नर्तुरसंयोगतो जातो । देवी तेनात्र नास्ति सा ॥ ममात्रागमने यत्तु । कारणं
 कथयामि तत् ॥ युगम् ॥ ३६२ ॥ प्रतिष्ठमान एवेदं । मतिमोहं प्रज्जुर्जो ॥ न त्वयेदं पुरं
 त्याज्यं । त्वमेतच्छकलकमः ॥ ३६३ ॥ सं देवाङ्गां समारमाद्य । स्थितोऽत्रैव पुरे ततः ॥ आगतोऽहं
 चिरात्तस्य । मित्रस्यात्र दिदृक्षया ॥ ३६४ ॥ दीर्घाटव्यां स्थितं मुक्तं । मया देवस्य साधनम् ॥
 एतदुक्त्वा गतः शोको । नगरे स्वार्थसिद्धये ॥ ३६५ ॥ विमर्दान ततः प्रोक्तं । प्रकर्षप्रति
 न्नइ या ॥ आटवी साधनाधारा । दीर्घा शोकेन दर्शिता ॥ ३६६ ॥ दृष्टव्यस्तत्र गत्वेव ।
 रागकेसरिमंत्रिराट् ॥ प्रकर्षः प्राह वचनं । प्रमाणं मातुलस्य मे ॥ ३६७ ॥

नहीं; केमके, तुं आ नगरनुं रक्षण करवाने समर्थ छे ॥ ३६३ ॥ पछी स्वामिनी आज्ञाने मेलवीने
 ते आज नगरमां रह्यो छे; अने ते मित्रने मलवानो इच्छाथी वणे काले हुं अहीं
 आठ्यो छुं ॥ ३६४ ॥ वली में स्वामिना सैन्यने लांबी अटवीमां छोड्युं छे; एतलुं कहीने ते शोक
 पोताना कार्यनी सिद्धि माटे नगरमां गयो ॥ ३६५ ॥ पछी विमर्श प्रकर्षने कहुं के, हे भद्र ! ते लक्ष्म-
 वाली जे अटवी शोके देखाडी, ते (बहू) लांबी छे ॥ ३६६ ॥ (तो पण) त्यां जइने ते रागकेसरि मह-

વલો તેની પાસે રાગકેસરી સહિત દ્વેષગર્જેદ્ર અને સઘલું લઢકર પળ છે, અને (તેઓને નયે)
 ઘળો સમય વ્યતીત થયો છે. ॥ ૩૬૨ ॥ ત્યારે વિમર્શો કહું કે, જો એમ છે, તો તું અહીં કેમ
 આવ્યો છે ? અને તે અવિવેકિતા અહીં છે કે નહીં ? તે તું અમોને લેખેલર કહે ? ॥ ૩૬૩ ॥ ત્યારે શોકે
 કહું કે, હાલમાં તો તે અવિવેકિતા આ નગરમાં તેમ રાજાની પાસે પળ નથી; અને તેનું કારણ તું
 સાંખલ ? ॥ ૩૬૪ ॥ અમારા સ્વામીએ દુષ્ટ એવા સંતોષને મારવાની હઞ્જાથી હ્યારે પ્રયાણ કર્યું, ત્યારે
 ખતરના મન પ્રમાણે ચાલનારી રાળીએ સાથે પ્રયાણ કરવા માંડ્યું. ॥ ૩૬૫ ॥ ત્યારે દ્વેષગર્જેદ્ર તેણીને
 પાર્શ્વે દેષગર્જેદ્રોડિપિ । રાગકસેરિસંયુતઃ ॥ તસ્યાસ્તિ સર્વસૈન્યં ચ । ઝૂયાન્ કાલોઽત્ર લંઘિતઃ ॥
 ॥ ૩૬૬ ॥ વિમર્શોઃ પ્રાહ યદ્યેવં । તતસ્ત્વં કિમિહાગતઃ ॥ કિં સાઽવિવેકિતાશ્ચ ત્ર । ન વેતિ ત્વં
 ધ્રુવં વદ ॥ ૩૬૭ ॥ શોકઃ પ્રાહ પુરેઽત્રાસ્તિ । નાધુના સાઽવિવેકિતા ॥ નાપિ દેવસ્ય પાર્શ્વે ચ ।
 તત્રાઽ । કર્ણય કારણમ્ ॥ ૩૬૮ ॥ દેવે પ્રચલિતે દુષ્ટ-સંતોષવધકામ્યયા ॥ દેવ્યપિ પ્રસ્થિતા
 સાર્ધે । ઝર્તૃચિન્તાનુયાયિની ॥ ૩૬૯ ॥ તતો દેષગર્જેદ્રેણ । પ્રોક્તા સા ત્વહરીરકમ્ ॥ સ્કંધા-
 વારહમં નાસ્તિ । દેવિ ગર્જનરાવસમ્ ॥ ૩૭૦ ॥ તસ્માદ્ઘૈવ તિષ્ઠ ત્વં । રણરંગે વ્રજામ્યહમ્ ॥
 તયોક્તં ન પુરેઽત્રાહં । ત્વાં વિના સ્પ્રાહુમુત્સહે ॥ ૩૭૧ ॥ પ્રત્યુક્તા સાઽપ્ર દેવેન । દૃઢસ્નેહાઽસ્તિ
 યદ્યપિ ॥ તપ્પાપિ તવ નો યુક્તાંસ્કંધાવારે પ્રવર્તનમ્ ॥ ૩૭૨ ॥ કિંતુ રૌદ્રપુરે દુષ્ટા-દ્ધાયેન પરિ-
 રક્ષિતા ॥ તિષ્ઠ ચિંતોજિજ્ઞાતા ગત્વા । સ હિ મે સેવકોત્તમઃ ॥ ૩૭૩ ॥

કહું કે, હે દેવી ! ગર્ભના આરથી આરી થયેલું છું તારું શરીર લઢકરી હાવળીમાં રહેવા યોગ્ય નથી.
 ॥ ૩૬૬ ॥ માટે તું અહીંજ રહે ? અને હું રણાંગણમાં જઈ છું; ત્યારે તેણીએ કહું કે, તમારા વિના આ નગરમાં
 રહેવું મને નમતું નથી. ॥ ૩૬૭ ॥ ત્યારે રાજાએ તેણીને વલતું કહું કે, જો કે તું નિવિહ સ્નેહવાળી છે,
 તો પણ તારે લઢકરી હાવળીમાં આવવું યોગ્ય નથી. ॥ ૩૬૮ ॥ પણ તું રૌદ્રપુરમાં જઈને દુષ્ટાદાયથી

होय ? ॥ ३४४ ॥ बली ते अमारो स्वामी तो एक बाजु रहो, पण महाशक्तिवाली एवी जे अमारो
 अधिकिकता नामनी राणी तत्क्षण जगतने पण मोह पमाडे छे, ते पण अन्ने प्रख्यात छे. ॥ ३४५ ॥ ते
 राणी महामोह राजानी आज्ञाने कोह पण समये डलंघती नथी, तथा हमेशां महामूढतानी आज्ञामां
 वर्ते छे. ॥ ३४६ ॥ बली ते रागकेसरिनी आज्ञाधी दूर तो रहेतीज नथी; तथा मूढता रूप तेनी खिनी
 प्रीति सारी रीते वधारे छे. ॥ ३४७ ॥ बली ते (पोताना) स्वामि द्वेषगर्जेद्रना कहेवा
 प्रमाणे वर्ते छे, अने एवी रीते ते अधिकिकता त्रणे जगतमां, गुणोधी प्रख्याति पामी छे. ॥ ३४८ ॥
 आस्तां देवः परं विश्वं । या मोहयति तत्कृणात् ॥ ख्याताविवेकिताऽप्यत्र । सा देवी शक्ति-
 नाजनम् ॥ ३४९ ॥ महामोहस्य निर्देशं । सा नाऽप्येति कदाचन ॥ सा महामूढताज्ञायां ।
 वर्तते सर्वदा बधूः ॥ ३५० ॥ रागकेसरिनिर्देशा-हरे सा नैव तिष्ठति ॥ मूढतायाश्च तत्पत्न्याः
 । प्रीतिं सा वर्धयत्यक्षम् ॥ ३५१ ॥ नर्तुर्द्वेषगर्जेद्रस्य । साऽनुवृत्तिपरायणा ॥ इत्थं गुणैर्गता
 श्लाघां । त्रैलोक्येऽप्यविवेकिता ॥ ३५२ ॥ ख्यातावेतौ न किं ज्ञातौ । त्वया देवीनरेश्वरौ ॥
 विमर्शः प्राह पश्चिका-वावां दूराद्विगतौ ॥ ३५३ ॥ दृष्टं पुरं पुरा नेदं । श्रुतौ देवीनृपौ नृ-
 दाम् ॥ किं स्याद् द्वेषगर्जेद्रो वा । अन्यत्र वेति तु पूजयते ॥ ३५४ ॥ श्लोकः प्राह जगत्पेव ।
 वार्ता लब्धेयमस्ति न ॥ निर्गतो यन्महामोहः । संतोषजयकाम्यया ॥ ३५५ ॥

एवी रीतना प्रख्यात एवा आ राजा राणीनी हुं तमोने मालुम नथी ? स्यारे विमर्श कहुं के, अमो तो
 वदेमार्गुओ छीए, अने दूर देशधी अर्ही आव्या छीए. ॥ ३४९ ॥ बली अमोए आ नगर पेहेलां
 तो जोयुं न होतुं, पण राजा राणीने तो वणीवार सांभल्यां हतां; हवे अमो तने पूछीए छीए के,
 ते द्वेषगर्जेद्र अर्ही छे के, बीजी जगोए छे ? ॥ ३५० ॥ स्यारे दोके कहुं के, आ वात तो
 कंहं जगतमां छानी नथी; के महा मोह राजाए संतोषने जीतवानी इच्छाधी प्रयाण करुं छे. ॥ ३५१ ॥

हव तेवी रीतनां ते नगरने जोहने विस्मय पाभेलो प्रकर्ष (पोताना) मामाने कहेवा लाग्यो के, अहीं आ नगरनो मुख्य स्वामी छे के नहीं ! त्यारे तेणे कहुं के, नथीज. ॥३३८॥ एदलामां तेओए अगाडी नगरमां प्रवेश करवानो इच्छावाला तथा दीनता अने आक्रंदादिकें करीने युक्त थएला एवा एक शोक नामना वटेमार्थने जोयो. ॥ ३३९ ॥ त्यारे तेओए तेने कहुं के, हे भद्र ! आ नगरमां राजा कोण छे ? त्यारे शोके कहुं के, (अरे !) आ नगरनो राजा तो जणे जगतमां प्रख्यात छे. ॥ ३४० ॥ ते राजा राग-केसरिनो भाइ, महामोह राजानो पुत्र, अविवेकितानो स्वामी, तथा तेजना भंडार रूप छे. ॥ ३४१ ॥

तत्तादृग् विस्मितः प्रेक्ष्य । प्रकर्षः प्राह मातुलम् ॥ मूढनेताऽस्ति नो वाऽत्र । नैवा-
स्तीत्यब्रवीच्च सः ॥ ३३८ ॥ ताज्यामत्रांतरे दृष्टः । प्रविविक्तुः पुरं पुरः ॥ शोकाख्यः
प्रातिपक्षिको । दैन्याक्रंदादिसंयुतः ॥ ३३९ ॥ ताज्यां संज्ञाषितश्चायं । जज्ञाऽस्मिन् कः पुरे
नृपः ॥ शोकः प्राह पुरस्यास्य । ख्यातो न्वीशो जगच्चये ॥ ३४० ॥ रागकेसरिणो ब्राता ।
महामोहनृपात्मजः ॥ नर्ताऽविवेकितायाश्च । नृपोऽसौ महत्सं निधिः ॥ ३४१ ॥ दृष्टिर्भूतं-
मुरा यस्यां । पतत्यस्य तडिन्निजा ॥ दूराद्देवा अपि त्रस्ताः । कुर्वत्यस्यै दिशे नमः ॥ ३४२ ॥
ज्वलनेऽपि पतंत्यस्य । प्रतापमसहिष्णवः ॥ विशंत्यपि वने मूर्धे-स्पृचाननधनध्वनौ ॥ ३४३ ॥
विक्रमाक्रांतनुवनो-जानुजैत्रप्रतापवान् ॥ प्रष्टव्यः स्यात्कर्षं देष-गर्जेदोऽसौ महाबलः ३४४

आ राजानी भुक्कुटिथी भंगुर थएली, तथा बीजली सरखी एवी दृष्टि जे दिशामां पडे छे, ते दिशामांथी देवो पण डरीने ते दिशाने दूरथी नमस्कार करे छे. ॥ ३४२ ॥ आना प्रतापने नहीं सहन करता थका प्राणीओ अप्रिमां पण पडे छे, तथा जेमां सिंहोनी भयंकर गर्जनाओ थइ रही छे, एवा वनमां पण दाखल थाय छे. ॥ ३४३ ॥ पराक्रमथी दबावेल छे जगतने जेणे, तथा सूर्यने पण जित-नारा एवा प्रतापवाला, तथा महाबलवान एवा आ क्षेपणजैद्र नामना राजा माटे बली छुडवावुं ते शं

कर्तुं के, हालमां ते तमारो स्वामी कयां रहेलो संभलाय छे ? त्वारे ते भिष्याभिमान (अमोने भुस
 चरनी शंकाधी जाणिने) कलिप्त वात कहेवा लाग्यो के, ॥ ३३० ॥ अमारो स्वामी अहीधी तामस-
 चित्त नामना नगरने छेदेथीने गयो छे; माटे कदाचित्त (हजु) त्यांज होथो, एम जणाय छे. ॥ ३३१ ॥
 पछी विमर्श अने प्रकर्ष तेनी रजा लेहने, त्यांथी मोह राजाना सैन्यमां रहेला विषयाभिलाषने जोवा-
 माटे त्यां जवा लाग्या ॥ ३३२ ॥ पछी तेओ क्षेरधी बनावेला, अने चोराना समूहने सुख आपनारां,
 तथा साधुओने खेद आपनारां एवां ते तामसचित्त नामना नगरमां पहुँच्यो. ॥ ३३३ ॥ ते नगर चारे
 पुरं तामसचिताख्यं । देवो ह्यद्विश्य निर्गतः ॥ अतः कदाचित्तत्रैव । स्थितः स्यादिति बुद्ध्यते ॥
 ॥ ३३४ ॥ विमर्शश्च प्रकर्षश्च । तमापृज्य गतौ ततः ॥ वीक्षितुं तत्र विषया-न्निर्लापं मोहसै-
 न्यगम् ॥ ३३५ ॥ प्राप्तौ तामसचिताख्यं । नगरं गरनिर्मितम् ॥ शर्मदं चौरवृद्धानां ।
 साधूनामरतिप्रदम् ॥ ३३६ ॥ सर्वतोऽपि यदन्याय-धूमधाराभिरावृतम् ॥ पलायते गुणा
 यस्मा-न्निमलाता मशका इव ॥ ३३७ ॥ जद्योताऽन्नावतो नेति । दिनें यत्र कदाचन ॥
 विलासं कलयत्युच्चैः । केवलैव महाभिदा ॥ ३३८ ॥ जवाऽन्निनंदिता यत्र । परिखावलया-
 यिता ॥ अनादिकूटसंस्कारो । दुर्गोऽस्ति परदुर्भेदः ॥ ३३९ ॥ इवदग्धमिवारण्यं । तान्त्र्यां
 तदपि वीक्षितम् ॥ नूरिलोकोज्जितं किंतु । न मुक्तं निजशोभया ॥ ३४० ॥

बाजुधी अन्यायरुपी हुंवाडामी ओणिओधी वींटाएछुं हतुं, तथा ज्यांथी एकठा थएला मच्छरोनी पेठे
 गुणो तो नाशी जता हता. ॥ ३३४ ॥ वली जे नगरमां उद्योतना अभावधी दिवस तो कोइ बखते पण
 आवतो नथी, पण केवल घोर रात्रीज त्यां डंचे प्रकारे विलास करे छे. ॥ ३३५ ॥ वली ज्यां “भवाभि-
 नंदिपणुं” तो खाइनी पेठे तेने वींटी रहुं हतुं, अने शत्रुओधी न जीताय तेवो त्यां “अनादिकूट संस्कार”
 नामनो किछो हतो. ॥ ३३६ ॥ हवे तेओए ते नगरने दावानलधी बलेला बननी पेठे जोयुं, वली जो के
 ते वणां लोकोधी तजाएछुं होतुं, तो पण पोतानी ओभाधी ते रहित नहोतुं थयुं. ॥ ३३७ ॥

હતપત્ર થયો છે. ॥ ૩૨૨ ॥ ત્યારે વિમર્શો વિચાર્યું કે, જીહ્વાના મૂલની આદલી બાતમી તો મલી, હવે
 વિષયાભિલાષને જોવાથી વધારે પળ મલશે. ॥ ૩૨૩ ॥ પછી ફરીને તેણે કહું કે, ડ્યારે એમ છે, ત્યારે
 તમારું અહીં રહેવાનું કેમ થયું છે ? ત્યારે મિથ્યાભિમાને કહું કે ॥ ૩૨૪ ॥ હું પળ (તેમની સાથેજ)
 ચાલ્યો હતો, પળ (મારા) સ્વામીએ મને અગાડીના સૈન્યમાંથી પાછો ચાલીને કહું કે, તારે (અહીં
 રહીને) નગરનું રક્ષણ કરવું. ॥ ૩૨૫ ॥ આ નગરનું, રક્ષણ કરવામાં તુંજ સમર્થ છે; અને તું અહીં રહેતે હવે
 દુષ્ટો વિમર્શો રસના--મૂલોત્થાનંમયેયતા ॥ લઘ્વં લઘ્યે ચ વિષયા--નિજાષેક્ષણતોઽધિકમ્
 ॥ ૩૨૬ ॥ પુનઃ પ્રાહ ચ યદ્યેવં । તદ્વા કથમવસ્થિતિઃ ॥ અત્રાઽનૈજવતો મિથ્યા--નિમાનોઽ
 ધાકિરજિરઃ ॥ ૩૨૭ ॥ સંપ્રસ્થિતોઽહમપ્યાસ--મથાનીકાન્નિવર્તિતઃ ॥ દેવેન પરમુક્તં ચ ।
 નગરં રક્ષ્યતાં ત્વયા ॥ ૩૨૮ ॥ નગરસ્ય ત્વમેવાસ્ય । પ્રતિજાગરણક્રમઃ ॥ ત્વયિ સ્થિતે વયમ-
 પિ । સ્થિતાઃ સ્મઃ પરમાર્થતઃ ॥ ૩૨૯ ॥ સ્થિતોઽહમત્ર તદેવા--દેશાદિત્યવધારય ॥ વિમર્શઃ
 પ્રાહ સદ્વાર્તા । કાપિ પ્રત્યાગતા તતઃ ॥ ૩૩૦ ॥ પ્રાહ મિથ્યાન્નિમાનોઽયમ્ । સદ્વાર્તા બાહ-
 માગતા ॥ જિતપ્રાપ્યં જગત્સર્વં । દેવાનીકેન વર્તેતે ॥ ૩૩૧ ॥ ઇદ્વાતિ પ્રત્યવસ્કંદાન્ । સંતોષોઽ
 પ્યંતરંતરા ॥ જનં કંચિન્નયત્યુચ્ચૈ । વિવંબોઽયં નવત્યતઃ ॥ ૩૩૨ ॥ વિમર્શો ન્યગદ્દેવઃ ।
 ક્વાઽધુના શ્રૂયતે સ્થિતઃ ॥ તતઃ કલિપતમાહસ્મ । પરઃ પ્રણિધિશંકયા ॥ ૩૩૩ ॥

પરમાર્થથી અમો પળ અહીંજ રહ્યા છીએ (એમ જાણવું) ॥ ૩૨૬ ॥ હવે તેથી હું સ્વામિની આજ્ઞાથી અહીં
 રહ્યો છું, એમ તું જાણજે ! પછી વિમર્શો કહું કે, હવે ત્યાંથી કેદ કુશલ સમાચાર આવ્યા છે ? ॥ ૩૨૭ ॥
 ત્યારે મિથ્યાભિમાને કહું કે, ત્યાંથી તો ઘણાં કુશલ સમાચાર આવ્યા છે, અને (અમારા)
 સ્વામીના સૈન્યે પ્રાપ્ત કરીને સર્વ જગતને જીત્યું છે. ॥ ૩૨૮ ॥ વલી વચ્ચે વચ્ચે સંતોષ પળ છાપો મારી
 જાય છે, અને કોઈક માણસને (મોક્ષમાં) લેઈ જાય છે, અને તેથી આ ચિલંબ લાગે છે. ॥ ૩૨૯ ॥ પછી વિમર્શો

पछी तेओए तेने (त्पाना) लोकोना निकली जवानुं कारण पृछलुं; त्पारे तेणे कहुं के, आ नगरनो राग
 केसरी नामे राजा छे. ॥ ३१६ ॥ अक्षय शासनवालो तेनो महारा मोह नामनो पिता जयवन्तो वर्ते छे; तथा
 तेने विषयाभिलाष आदिक अनेक मंत्रिओ छे. ॥ ३१६ ॥ हवे सर्व लक्षकर सहित दंडयात्रा माटे आ नगर-
 थी गयाते तेओने अनन्तो काल धइ गया छे. ॥ ३१७ ॥ माटे हे सरल स्वभावीओ ! तेथी आ नगर माणसो
 रहित थएलुं छे; त्पारे विमर्श कहुं के, तेओनो ते संग्राम कोनी साथिनो छे ॥ ३१८ ॥ त्पारे मिथ्या भिममने
 पृष्ठस्तात्र्यां ततो लोक-विरहीनावकारणम् ॥ स प्राहास्य पुरस्यासित । नायको
 रागकेसरी ॥ ३१५ ॥ तपिता च महामोहो । जयत्यक्षयशासनः ॥ संत्यस्याऽनेके
 विषया-न्निवाषाद्याश्च मंत्रिणः ॥ ३१६ ॥ सर्वानिकयुजां तेषां । सर्वेषां नगरादितः ॥
 कावोऽनन्तो ह्यतिकांतो । गतानां दंभ्यात्रया ॥ ३१७ ॥ सरलौ तेन नगर-मिदं विरल-
 मानवम् ॥ विमर्शः प्राह को नामा । तेषां नन्वस्ति विग्रहः ॥ ॥ ३१८ ॥ ऊचे
 मिथ्यान्निमानोऽथ । संतोषेण दुरात्मना ॥ प्रत्यबवीद्विमर्शोऽथ । को हेतुस्तेन
 विग्रहे ॥ ३१९ ॥ परो जगाद विषया—ऽन्निवाषः प्राह्मिणोज्जगत् ॥ पंच जेतुं निजगृह-
 मानुषाणि सम्योद्धरः ॥ ३२० ॥ विश्वे वशीकृतप्राये । तैर्जित्वा तानि मानवान् ॥ संतोषो
 निर्वृत्तौ पुर्यां । निनाय कियतोऽपि हि ॥ ३२१ ॥ तच्छ्रुत्वा तज्जयायोच्चै-र्निर्गतो रागकेसरी ॥
 तदयं विग्रहहेतु-धूमकेतुरिवोत्थितः ॥ ३२२ ॥

कहुं के, ते संग्राम लुच्चा एवा संतोष साथिनो छे; त्पारे विमर्श कहुं के, तेनी साथिना संग्रामनुं थुं
 कारण छे ? ॥ ३१६ ॥ त्पारे मिथ्याभिममाने कहुं के, अहंकारथी उद्धत थएला विषयाभिलाष जगतने
 जीतवा माटे पोतानां घरना पांच माणसोने मोकत्प्यां हतां. ॥ ३२० ॥ तेओए जगतने प्राये करीने वश
 कर्युं; पण संतोषे तेओने जीतीने केटलाक माणसोने मोक्ष नगरमां मोकत्प्यां. ॥ ३२१ ॥ ते (वातमी)
 सांभलीने तेने जीतवा माटे रागकेसरी गयो छे, माटे धूमकेतु सरखो संग्रामनो आ हेतु

रसनाना आलिङ्गनथी धारण करेल छे उष्णता जेओए एवा भोगविलासमां मग्न थएला लाकोमां
 नथी चालेल प्राक्रम जेणीहुं एवी हेमंत ऋतुरूपी राक्षसोनी धाड, स्त्रीओना वियोगथी खेद युक्त थएला
 माणसोने उपद्रव करवा लागी ॥ ३०७ ॥ एवी रीते ते हेमंत ऋतुमां सर्व भूमिपर भ्रमतां थकां पण
 तेओने कोइ पण रीते, जीहाना मूलनी बातमी मली नही ॥ ३०८ ॥ पछी शुभ आशयवाला एवा तेओ
 बद्धे अंतरंग प्रदेष्टामां गया; त्यां तेओए राजसचित्त नामनुं नगर जोयुं ॥ ३०९ ॥ ते नगरने लांवां वननी
 पेठे, घणा लोको चिनाहुं, तथा नायक चिनाहुं जोइने, प्रकर्ष (पीताना) मामाने कहेवा लाग्यो के, ॥ ३१० ॥
 तान्यां तत्राऽपि हेमंते । द्रमद्वयां नूतलेऽखिले ॥ मूलशुद्धिर्न विज्ञाता । रसनयाः कथंचन
 ॥ ३१० ॥ अथांतरंगदेशेषु । प्रविष्टौ तौ शुभाश्रयो ॥ तत्र राजसचित्ताख्यं । तान्यां नगरमीक्षितम् ॥
 ॥ ३०९ ॥ तच्च दीर्घमिवारण्यं । बहुलाकविवर्जितम् ॥ निर्नायकं च संप्रेक्ष्य । प्रकर्षो मातुलं
 जगौ ॥ ३१० ॥ अन्तर्किमिदमेतादृक् । कथं चेत्थमपि श्रियम् ॥ धत्ते ततो विमर्शोऽपि ।
 प्रकर्षं प्रत्यज्ञापत ॥ ३११ ॥ निरुपद्रवमेवदं । नगरं परिज्ञाव्यते ॥ निःक्रांतराजकं क्वापि ।
 कुतश्चित्तु प्रयोजनात् ॥ ३१२ ॥ पुंविशेषप्रज्ञावाच्च । सश्रीकिमिदमीक्ष्यते ॥ ततो राजकुले
 गत्वा । दृष्टस्तान्यां पुमानसौ ॥ ३१३ ॥ अहंकारादिकतिचि-त्पुरुषैः परिवारितः ॥ उदार-
 विक्रमो मित्या-ऽन्निमानाख्यो महत्तमः ॥ ३१४ ॥

आ नगर आवुं केस छे ? तथा आवुं छतां पण ते ओभाने केस धारण करे छे ? तयारे विमर्श पण प्रकर्षने
 कहेवा लाग्यो के, ॥ ३११ ॥ कोइक कारणथी अहोनी राजा कथांक चाल्यो गयो छे, अने तेथी आ नगर ओभावाहुं
 उपद्रव चिनाहुं देखाय छे ॥ ३१२ ॥ बली कोइक पुरुष विशेषना प्रभावथी आ नगर ओभावाहुं
 देखाय छे; पछी तेओए राजकुलमां जइने ते पुरुषने जोयो ॥ ३१३ ॥ ते महान् पराक्रमी मिथ्या-
 ऽभिमान नामनो कारभारी त्यां अहंकार आदिक केटलाक पुरुषोथी बीटाइने रह्यो हतो ॥ ३१४ ॥

पण त्यां रसनातुं (जीभतुं) कुल तेओनी नजरे पदधुं नहीं. ॥ ३०१ ॥ एवी रीते तेओ
 विचरता हता तेवामां, प्रगट रीते पंथि लोकोना दांतोनी बीणाने वगडावनारो (ठंडीथी सीत्कार
 करावनारो) हेमंत ऋतुनो समय आव्यो. ॥ ३०२ ॥ सूर्यनुं राज्य होते छते पण (अर्थात् दिवस होते
 छते पण) चंद्रोदयनी योग्य लीलावाळुं हिम जे लीलाने पामे छे, ते दुःखनी प्राप्तिथी थएला आयुष्यना
 घटाडाथी खरेखर (ते ऋतुमां) दिवसो दुका थया छे. ॥ ३०३ ॥ वली ते समये चंद्रना किरणोनी
 प्रचार होते छते अमृतनी धाराथी करेल छे पारणुं जेणे एवी चकोरोनी श्रेणिना आशिर्वादाना दानथी हुं
 तयोर्विचरतोरेवं । हेमंतर्तुः समाययौ ॥ स्फुटं पंथिकलोकानां । दंतवीणैकवादकः ॥ ३०५ ॥
 हिमं हिमांशूदययोग्यलीलं । चंदांशुराज्येऽपि यदेति वीलाम् ॥ तदुःखपूर्त्ययुरपक्रमेण ।
 ह्रस्वाणि जातानि दिनानि नूनम् ॥ ३०३ ॥ करप्रचारे सति शीतरश्मिः । पीपूषधाराकृत-
 पारणायाः॥आशीः प्रदानाद्बु चकोरपंक्ते--जर्तास्तदा दीर्घतरा रजन्यः॥३०४॥ निवर्तयामास
 दवीयसोऽपि । देशाद्विमातैः पथिकान् प्रवृद्धा ॥ क्लीबान् परानीकजयप्रप्रेव । पत्नीकुचाईः
 शरणे धृताशान् ॥ ३०५ ॥ नृणां मनांसीव सतां सुखानि । श्रियं दधुः स्नेहमनोहराणि॥
 नानामेहांसीव वपूंषि शश्वद् । धनांवरान्नोगविलासन्नांजि ॥ ३०६ ॥ प्रियाकुचाश्लेषधृतोष्म-
 न्नोगि-लोकैर्वलव्यस्वपद्मप्रचारा ॥ विगोयन्नुर्गतमानवेषु । पपात हेमंतपलादवाटी ॥ ३०७ ॥
 राजिञ्जो वधारे लांबी थद् ॥ ३०४ ॥ वली ते समये वृद्धि पासेली एवी ठंडीनी पीडा शत्रुना, सैन्य-
 ना जीतना समाचार जेम कायरोने, तेम स्त्रीओना सतनोरुपी पर्वतना आश्रयमां धारण करेल छे
 आशाओ जेओए, एवा वटेमार्थुओने दूर रहैला देशथी पण पाळा वालवा लागी ॥ ३०६ ॥
 वली ते समये माणसोनां सुखो, सज्जनोना मनोनी पेठे चिकासे (पक्षे-स्नेहें) करीने मनोहर थया
 थकां शोभाने धरवा लाग्या, तथा तेओनां शरीरो सूर्यनां तेजोनी पेठे जाडां कपडांओनां (पक्षे-
 वाडळांवाला आकाशनां) भोगना विलासने भजतां थकां शोभाने धरवा लाग्या. ॥ ३०६ ॥ स्त्रीओनां

वरसादना नाशने पासीने मदमां शोभाने धारण करती नथी. ॥ २९६ ॥ जे तलावडी कलहंसोना निषेध पूर्वक मलिन मेघोए करेला कलुषितपणाने प्राप्त थह हती, ते तलावडीने शरद ऋतुए, ते हंसोने लावीने उल्लसायमान विसर्तंतुओरुपी दांतोवाली अने निर्मल बनावी. ॥ २९७ ॥ (वली ते समये) सारी रीते कमलिनीनी मनोहर शोभाना उत्सवना दर्शनमां उत्सुक थएला तथा गुप्त रहेलां, अने विस्तार पासेलां, तथा विस्मित थएलां छे कमल सरखां लोचनो जेना एवा कया रसीया माणसने तलावमां रहेलं कमल विनोद न पमाडे ? ॥ २९८ ॥ (वली ते समये) अहीं पोतानी कांतिने नाश मलिनमेघकृतां खलु या थयौ । कलुषतां कलहंसनिषेधतः ॥ इयमिमानुपनीय कृता तस—दि शरदा शरदा सरसी शुचिः ॥ २९९ ॥ कमलिनी कलमोत्सवदर्शनो—त्सुकमदं कमदं रहसि स्थितम् ॥ विततविस्मितपंकजलोचनं सरसि कं रसिकं न विनोदयेत् ॥ ३०० ॥ अपरसं परसं ब्रमकार्य-नू-जिजरुचिज्जिह्वात्रकुलं यतः ॥ सुविलसन् सह निर्मलया निशा ॥ विधुरितो धुरितोषवतामनूत् ॥ ३०१ ॥ कलमगोपिकया पिकयाचितोऽ । प्यतिमदोद्गुरया न हि योऽर्पितः ॥ शरदुदीतवि-लासवशोत्थितो । ध्वनिरयं निरयं यत नो तदा ॥ ३०२ ॥ एवंविधे शरत्कावे । पश्यंतौ तौ वनश्रियम् ॥ बहिर्देशेषु विहृतौ । न दृष्टं रसनाकुलम् ॥ ३०३ ॥

करनारो तथा अत्यंत संभ्रम करनारो एवो वादलांओनो समूह रसविनानो (पाणी विनानो) थयो, तेथी निर्मल रात्रिनी साथे विलास करतो एवो चंद्र संतोषिओना अग्रेसरीपणाने प्राप्त थयो हतो. ॥ २९९ ॥ कोयले मागेलो एवो पण जे शब्द, अति मदीनमत्त थएली एवी शालिना क्षेत्रजुं रक्षण करनारी बालिकाए नहीं आप्यो हतो; ते आ ध्वनि, शरद ऋतुथी उत्पन्न थएला विलासना वशाथी उत्पन्न थयो थको ते वखते अटकावी शकायो नहीं. ॥ ३०० ॥ हवे एवी रीतना शरद ऋतुना समयमां तेओ बने वननी शोभा जोता थका वहारना भागमां भग्या

॥ २९० ॥ त्वारे शुभोदये पण कलुं के, तेने आ विनय (करवी) लायक छे; अने ताराथी तथा बुद्धिथी छत्पन्न थएला एवा आ प्रकर्षमां जे गुणोनी संपदा छे, तेमां आश्चर्य नथी. ॥ २९१ ॥ वली आ तारी बुद्धि नामनी खी नीतिवान छतां अनीतिवाली छे; (विरोधना परिहारपक्षे-अनीति एदले दुष्काल आदिक भय विनानी छे.) तेम विशाल दृष्टिवाली छतां सूक्ष्म दृष्टिवाली प्रसिद्ध छे; (विरोधना परिहार पक्षे-सूक्ष्म बाबतोमां पण नजर राखनारी छे.) ॥ २९२ ॥ वली लोकोत्तर चरित्र-वाली एवी आ बुद्धि तारी कीर्तिना समूहने वधारनारी छे; तथा ते शोकपणाना भावथी भये शुन्नोदयोऽप्यन्निदधे । विनयोऽस्यैष मुख्यते॥तव बुद्धेश्च जातेऽस्मिन् । किं चित्रं गुणसंपदाम् ॥ ॥ २९३ ॥ इयं ज्ञार्या हि ते बुद्धि-रनीतिनीतिज्ञागपि ॥ विशालदृष्टिरप्येषा । सूक्ष्मदृष्टिः प्रकीर्तिता ॥ २९४ ॥ लोकोत्तरचरित्रेयं । त्वत्कीर्तिस्तोमवर्धनी ॥ निषिध्यते ज्ञियैवैत-रसा-पत्न्याऽस्मनादरः ॥ २९५ ॥ अनंतगुण एवास्याः । प्रकर्षोऽप्यात्मजस्ततः ॥ अनुमातुलमा-द्रूप्यः । प्रस्थातुं नाऽत्र काऽपि ज्ञीः ॥ २९६ ॥ विचक्षणो ददावाज्ञा-मथ तातं प्रमाणयन् ॥ गंतुं च तौ प्रवृत्तौ द्वौ । तदा चाऽस्ति शरङ्गरः ॥ २९७ ॥ सकलहं कलहंसकलस्वनै । विनि-हृतध्वनिमुंदरता मदे ॥ कलयति श्रियमाप्य घनात्ययं । घनकला न कलापिततिस्तदा॥२९८॥

करिनेज (तारी) रसना प्रतेनो आदर निवेधे छे. ॥ २९३ ॥ वली तेणीनो पुत्र आ प्रकर्ष पण अनंत गुणोवालो छे, माटे तेने (तेना) माम्मानी साथे जवानी आज्ञा आपवी; तेमां कंह डर नथी. ॥ २९४ ॥ हवे पिताजीनां वचनने प्रमाण गणीने विचक्षणे तेने पण साथे जवानी आज्ञा आपी; पछी तेओ वखे चालवा लाया; हवे ते समये तयां शरद क्रतु हती. ॥ २९५ ॥ ते वखते कलहयुक्त थएला राजहंसोना मनोहर शब्दोथी हणाएल छे ध्वनिनी सुंदरता जेनी, तथा वरसादमां मनोहर एवी मयूरोनी श्रेणि,

थको नाशने प्राप्त थाय छे ॥ २८३ ॥ पछी चारुताए पण कहुं के, हे वत्स ! तारा पिताए ते विचार उत्तम जणाव्यो छे; बली बुद्धि आदिकोए पण एमजं कहुं; पछी विचक्षण पण ते स्वीकारिने कहेबा लाभो के, ॥ २८४ ॥ हवे ते रसनाना मूलनी तपास माटे कोने मोकलवो लायक छे ? एवी रीते तेणे पुछ्याथी तेना पिताजीए विमर्शने (ते काम माटे) उचित जणाव्यो. ॥ २८५ ॥ यतः—कहुं छे के, केमके, आ जगतमां विमर्शज (विचारज) तत्त्व अने अतत्त्वने जुदां करनारो छे; केमके, हंसविना क्षीरनीरनुं विवेचन कोण करे छे. ? ॥ २८६ ॥ समर्थ माणस पण (पक्षे—महादेव पण) विमर्श विनानो (विचार विनानो)

चारुताऽप्याह वत्सेदं । पित्रा ते साधु मंत्रितम् ॥ ऊर्चुर्बुद्ध्यादयोऽपीत्थं । तथेत्याह विचक्षणः ॥ २८४ ॥ रसनामवशुद्ध्यर्थ—मथ कः प्रेषणोचितः ॥ इति पृष्टोऽमुना तातो ॥ विमर्श तादृशं जगौ ॥ २८५ ॥ यतः—विमर्श एव लोकोऽस्मि—स्तत्त्वाऽतत्त्वैकशेषकत् ॥ कुरुते को विना हंसं । क्षीरनीरविवेचनम् ॥ २८६ ॥ ईश्वरोऽप्यविमर्शः सन् । बध्नाति गरवं गते ॥ सविमर्शं तु पुरुषो—समं श्रीवृणुते स्वतः ॥ २८७ ॥ विचक्षणोऽथ निश्चित्य । विमर्शं प्रेषणोचितम् ॥ आह—सवान् प्रहर्तुं ते । कृत्वा संवत्सरावधिम ॥ २८८ ॥ पितामहं च पितरं । प्रकर्षोऽथ व्यजिज्ञपत् ॥ विनाविमर्शं न स्थातुं । शक्रोऽपि क्षणमप्यहम् ॥ २८९ ॥ मामेनमनुगंतुं त—इदं जानीत सांप्रतम् ॥ तदाकर्ण्योऽल्लसत्प्रेमा—ऽपश्यतातं विचक्षणः ॥ २९० ॥

थयो थको गलामां झेरने बांधे छे; अने विमर्शवाला (विचार वाला) एवा उत्तम पुरुषने (पक्षे—विष्णुने) लक्ष्मी पोतानी मेलेज वरी छे. ॥ २८७ ॥ हवे विचक्षणे विमर्शने लां मोकलवाने लायक जाणीने, तेने रयां जवाने, एक वर्षनी सुदत आपीने हुकम कर्षो. ॥ २८८ ॥ हवे प्रकर्ष (पोताना) दादाने तथा पिताने विनती करी के, विमर्श विना हुं क्षणवार पण रही शकुं तेम नथी. ॥ २८९ ॥ माटे मने पण आ बखते तेनी साथे जवानी आज्ञा आपो ? ते सांभलीने उल्लसायमान प्रितिवाला विचक्षणे पिताजी सासुं जोयुं.

ने, तथा मलेखां कुटुम्बने पण ते रसनानी प्राप्तिथी वाकेफ कर्षी ॥ २७६ ॥ पडी शुभोदये कहुं के, हे
 वरस ! तुं तो तत्वनी जाणकार छे, तो पण तारे ते रसनानो कोह पण वखते विश्वास करवो नहीं.
 ॥ २७७ ॥ वली (आ जगतमां) सर्वे स्त्रीओ प्राये करीने पवनसरखी चंचल, तथा संध्याकालना सेव-
 पटलनी पेठे क्षणमां रक्त अने क्षणमां विरक्त, तथा पाणीमां रहेला चंद्रना (प्रतिविंबनी पेठे), कव-
 जाभां न आवे तेवी, नदीनी पेठे नीचे (नीचप्रते) गमन करनारी, (पुरुषनी) दृष्टिने बांधवामां इंद्र-
 जाल सरखी, लतारूपी सर्पना करंडिआ सरखी, साक्षात् शुफाविनानी बाघण सरखी, पृथ्वीपर
 ततः शुभोदयः प्राहावत्स त्वमसि तत्ववित् ॥ तथाऽप्यस्या न विश्वासः । कर्तव्यो न्नवता
 कचित् ॥ २७८ ॥ नारी तावत्समस्ताऽपि । प्रायः पवनचंचला ॥ क्लृप्तं रक्ता विरक्ता च । सं-
 ध्यात्रपटलोपमा ॥ २७९ ॥ दुर्गमा वारिविधुव—नदीवनीचगामिनी ॥ दृष्टिर्वंधेज्जालान्ता ।
 कौटिल्याऽहिकरंभिका ॥ २८० ॥ साक्षादकंदरा न्याघ्री । विषवद्विरज्जमिजा ॥ अनिघनाऽ
 नलज्वाला । विद्युदस्तनयितुजा ॥ २८१ ॥ एषा त्वेका वनचरी । रसना लोलतान्विता ॥ अ-
 तिपूढचरित्रा मोक्षति नैव तवोचिता ॥ २८२ ॥ चतुर्भिः कलापकम् ॥ न ज्ञायते कुतस्त्येयं । के-
 नेह प्रेषिताऽथवा ॥ मूढशुद्धिस्तवया कार्या । तदस्याः संगमिहता ॥ २८३ ॥ यतः—अप्र-
 मादपरोऽप्युच्चै—मूढशुद्धेकारकः ॥ पुमान् प्रयाति निधनं । स्त्रीणां हृदयमर्पयन् ॥ २८४ ॥
 नहीं डगेली क्षेरी बेलडी सरखी, बलतण विनानी अग्निनी ज्वाला सरखी, तथा सेवाविना उत्पन्न थएली
 वीजली सरखी होय छे, तेमां पण लोलता सहित एकाकी वनमां विचरनारी (राक्षसी सरखी) आ
 रसना (जीभ) तो मने अत्यंत गूढ चरित्रवाली लागे छे; माटे ते तने योग्य नथी ॥ २७८ ॥ २७९ ॥
 ॥ २८० ॥ २८१ ॥ वली आने अहाँ कर्षांथी अने कोणे मोकली ? ते पण जणाहुं नथी; माटे तेणीना
 संगने इच्छता एवा तारे आना मूलनी तापस करवी ॥ २८२ ॥ यतः—कहुं छे के, केम के, सावधान रहेलो
 माणस पण उंचे प्रकारे मूलनी तपास नहीं करतो थको, तथा स्त्रिने (पोताहुं) हृदय अर्पण करतो

पण तेनी परीक्षा कर्था विना मारे तेने पोषधी नही. ॥ २६८ ॥ जे जडमाणस तत्वने नही जाणीने स्त्रीना वचन-
धीज वर्ते छे, ते खरेखर नदीकिनारे (उगोला) वृक्षनी पेंठे पटकी पडे छे. ॥ २६९ ॥ मोटे लोकाचारधी तेने
पालवी, पण तेने लाड लडावचां नही, एम विचारि तेणीमां आदर रहित थडने तेणीने किंचित् भोजन-
रस ते देवा लाग्यो. ॥ २७० ॥ एवी रीते शुभमार्गधी रसनानुं अनुवर्तन करतां थकां, तथा लोलताने
जीततां थकां तेने जणे वर्गनी लक्ष्मी प्राप्त थड. ॥ २७१ ॥ हवे एक दहाडो संतुष्ट चित्तवाला एवा ते जडे (पोतानी)
अचारता नामनी माताते तथा अशुभोदय नामना पिताने (पोताने थएलो) रसनानो लाभ जणाव्यो. ॥ २७२ ॥

स्त्रीवाचैव जरुस्तत्त्व-मज्ञात्वा यः प्रवर्तते ॥ नदीतीरस्थतरुव-त्स पतत्येव निश्चितम् ॥ २६९ ॥
लोकानुवृत्त्या तत्पाड्या । न तु दाड्येत्यसावप्य ॥ रसनाया इदौ ख्याय-रसं किंचिदनादृतः ॥ २७० ॥
अनुवर्तयतश्चेत्थं । रसनां शुन्नवर्मना ॥ लोलतां त्यजतस्तस्य । त्रिवर्गश्रीरुपस्थिता ॥ २७१ ॥
ज्ञापिता रसनादानं । जनेनाच्चारुताऽन्यदा ॥ माता संतुष्टचित्तेन । जनकश्चाऽशुन्नोदयः ॥ २७२ ॥
तावप्यप्रादुर्तस्तस्य । सुधावृष्टिसमं वचः ॥ पुण्येनेयं त्वया लब्धा । दाड्यते चेति शोचनम् ॥
२७३ ॥ ईष्टं पित्रुपदिष्टं चे-त्यतिबुद्धोऽजनिष्ट सः ॥ एकं हि स्वैरिणी योषाऽन्यच्चकोकिव-
कूजितम् ॥ २७४ ॥ शुन्नोदयः पिता स्वीयो । जननी चारुता तथा ॥ इतो विचक्षणेनाऽपि
ज्ञापितौ रसनागतिम् ॥ २७५ ॥ बुद्धिस्तथा प्रकर्षश्च । विमर्शश्चेत्यमी त्रयः ॥ ज्ञापिता रस-
नाप्राप्तिं । कुटुंबं मिलितं च तत् ॥ २७६ ॥

त्यारे तेओए पण तेने अमृतवृष्टि सरखुं वचन कहुं के, पुण्यधी मलेली एवी आ रसनानुं तुं जे लालन करे छे,
ते काम बहु सारुं छे. ॥ २७३ ॥ आ कार्ये ते जडने बहाळुं तो हतुंज, अने वली मातपिताए तेमां सम्मति
आपी, तेथी ते जड तेमां अत्यंत लुब्ध थयो; अने ते एकतो स्वेच्छाचारी स्त्री अने वली तेमां कोय-
लोना दड्डका, तेना जेवुं थयुं. ॥ २७४ ॥ हवे विचक्षणे पण पोताना पिता शुभोदयने तथा चारुता ना-
मनी माताने, ते रसनानो हवेाल विदित कर्था. ॥ २७५ ॥ वली तेणे बुद्धि, प्रकर्ष, तथा विमर्श ए जणे-

मोटाणी जीभ, अने हुं धणां कालधी तमारा परिचयवालीओ छीए. ॥ २६१ ॥ एवी रीतनी, मनस्वी
 बालकने (भोलववामां) आकिनी सरखी लोलतानी बाणी सांभलीने, जडे विचारुं के, हुं तो कुतार्थ
 थयो, केमके, मारो विचार तो पार पड्यो ॥ २६२ ॥ हवे एवी रीतनी लोलतानी बाणीधी डलित थएलो
 जड ते रसनाने स्वीकारीने हमेशां मध, मदिरा तथा मांस आदिकधी तेने लाड लडाववा लाग्यो.
 ॥ २६३ ॥ हवे ते जड, पेयाऽपेयनी बुद्धि चिनानो तथा भक्ष्याऽभक्षणां तफावतने नही जाणतो थको
 शींगडां पुंछडां चिनाना पशु सरखो थयो. ॥ २६४ ॥ हवे ते रसनाने लाड लडावतां थकां जे
 श्रुत्वेनां लोलतावाचं । चित्तावकशाकिनीम् ॥ जनो दध्यौ कृतार्थोऽहं । संपन्नं महिकद्विपतम् ॥
 ॥ २६५ ॥ बलितो लोलतावाक्या—ज्जनोऽथ रसनां सदा ॥ स्वीकृत्य दावयामास । मधुमधप-
 दाद्विजिः ॥ २६६ ॥ पेयाऽपेयधियाभून्थो । नहयाऽनहयाऽविशेषवित् ॥ शृंगपुत्रपरिनुष्टो ।
 जातः सोऽथ पशुर्जनः ॥ २६७ ॥ यदूनं रसनां तस्य । नवेद्वलावयतः क्वचित् ॥ तत्सर्वं रसना
 प्राह । रसप्रसनराक्षसी ॥ २६८ ॥ धर्मार्थकाममोहेभ्यो । विमुखो रसनावदाः ॥ दुःकर्म-
 निरतो दौर्कै—र्गहितो बहुशो जनः ॥ २६९ ॥ विचक्षणस्तु न कुब्धः । श्रुत्वा तां लोलता-
 गिरम् ॥ विधिसृष्टिध्वनेरर्थं । कर्मसृष्टिं विचारयन् ॥ २७० ॥ दध्यौ मध्यस्पृधीश्चैव । मस्त्ये
 वेयं ममांगना ॥ यदास्यकोटरे सृष्टा । पोष्या नैवाऽपरीक्ष्य तु ॥ २७१ ॥

कहं ओछुं रहेतुं, ते सधलुं रसभक्षणमां राक्षसी सरखी रसना तेने कहेती हती. ॥ २६५ ॥ हवे धर्म,
 अर्थ, काम अने मोक्षधी विमुख थएलो, तथा रसनाने वदा थएलो, अने दुराचारमां रक्त थएलो ते जड,
 लोकोधी अत्यंत निंदावा लाग्यो. ॥ २६६ ॥ तथा विचक्षण तो ब्रह्मानी वनावदनी ध्वनिना अर्थने कर्मनी
 सृष्टि विचारतो थको, लोलतानी ते बाणी सांभलीने क्षोभ पाग्यो नही. ॥ २६७ ॥ बली मध्यम बुद्धिवालो थइने
 ते विचारवा लाग्यो के, मुखरूपी कोटरमां उत्पन्न थएली एवी आ रसना (जीभ) जोके मारी स्त्री तो छे ज, तो

हवे ते स्त्री श्रांत थह; पछी जडे ते दासीने पूछयुं के, आंतुं नाम थुं हे ? तयारे तेणीए कहुं के, ते
 मारी शोठाणीनुं “रसना” (जीभ) नाम छे. ॥ २५४ ॥ पछी जडे पूछयुं के, तारुं नाम थुं ? तयारे तेणीए
 कहुं के, हे देव ! तारुं नामं लोलता छे; तुं थुं विसरी गयो ? तें तो मने सारी रीते सेवेली छे. ॥ २५५ ॥
 कर्मपरिणाम राजाना भोगवटावाला अव्यवहारराशि नामना नगरमां तमारी घणां कालथी स्थि-
 ति हती ॥ २५६ ॥ पछी त्यांथी ते राजानी आज्ञाथी तमो एकेंद्रियवास नामना नगरमां आव्या; तथा
 स्वस्धीनता दुथ सायोषि—दृढबुद्धेष्टिकां जनः॥अस्याः किं नाम सा प्राह।स्वामिनी रसनाऽन्ति-
 धा ॥२५७॥किं नामिका त्वमित्युक्ते।जने नाथ जगाद सा॥देवाऽहं लोलताऽन्तिथ्या।विस्मृता सं-
 स्तुताऽपिकिम् ॥ २५८ ॥ महानुक्तौ चिरं कर्म—परिणाममहीनुजः ॥ नगरेऽव्यवहारस्थे ।
 बन्धूव नवतोः स्थितिः ॥ २५९ ॥ एकाकवासनगरे । तदादेशात्ततो युवाम् ॥ आगतौ विक-
 लाकलाणां निवासं तदनंतरम् ॥ २६० ॥ वसंति तत्र प्रथमे । पाटके दींष्टिया जनाः ॥
 तन्मध्ये युवयोर्दत्तं । राज्ञा वदनकोटरम् ॥ २६१ ॥ सदा स्वान्नाविकं चेदं । वियतेऽत्र महा-
 विलम् ॥ युष्मदर्थं कृतां चात्र । वेधसा स्वामिनी मम ॥ २६२ ॥ ततः प्रनृति चैषा मे ।
 स्वामिनी सहिता मया ॥ युवान्यां सह सर्वत्राविललास रसाहुता ॥ २६३ ॥ विकलाके च
 पंचाके । नवतोर्विरहाऽसदा ॥ यदियं तेन नवतो—श्चिरं परिचितास्म्यहम् ॥ २६४ ॥

पछी विकलेंद्रियना निवासमां आव्या. ॥ २५७ ॥ त्यां पेहेला पाडामां बे इंद्रिय जीवो रहे छे; त्यां
 तमोने राजाए वदनकोटर “मुख” आप्युं हतुं. ॥ २५८ ॥ तेमां हेमेशां स्वभावथी उत्पन्न थएलुं आ
 मोडुं बिल छे; अने तेमां ब्रह्माए तमारे माटे मारी शोठाणीने बनावेली छे. ॥ २५९ ॥ अने तयारथी मारी
 आ रसे करीने अहुत एवी शोठाणीए दुं सहिते सर्व जगाए तमारी साथे विलास कर्यो छे. ॥ २६० ॥
 एवी रीते विकलेंद्रिय अने पंचेंद्रियमां तमारा चिरहने असोए सहन कर्यो नथी, अने तेथी आ मारी

स्त्रीनि ब्रह्माष्ट मारे मादेज यत्नाची लागे छे, केमके, ते बारंवार मारी सासुं जुष्ट छे; मादे हवे जहने तेणीने हुं मारी करी लेडं. ॥ २४६ ॥ हवे उत्तम एवो ते विचक्षण तो ते जीभने वनमां एकली जोहने चलिता चित्तवालो न थयो, पण नीची दृष्टि करीने रह्यो. ॥ २४७ ॥ ते जीव्हाना दर्शनने लुकशानकारक, तथा मनने खेद उपजावनारं जाणतो थको ते विचक्षण जहने खंचीने त्यांथी बीजी जगोए जवा लाग्यो. ॥ २४८ ॥ पळी जेटलामां तेओ थोडुंक चाल्या तेदलामां ते जीभनी दासी आवीने कहेवा लागी के, तमारे मारं वचन सांभलवुं जोहए. ॥ २४९ ॥ तमो मारी दोटाणीने

विचक्षणस्तु तां दृष्ट्वा । दोलामेकाकिनीं वने॥न दोलायितचित्तोऽनूत् । स्थितो न्यगृदपिरुत्तमः

॥२४७॥प्रवृत्तो गंतुमन्यत्र । जरुमाकृष्य सोऽप्रतः॥मन्वानोऽपायभूतं त-दर्शनं चित्तविप्लवम्

॥ २४८ ॥ यावत्तौ गह्वतः स्तोके । नूनागं तावदागता ॥ तच्चेटी सा जगौ श्रव्यं । नवव्रथां वचनं मम ॥ २४९ ॥ मत्स्वामिनीं विमुच्येह । चक्षितौ यद्युवां जवात् ॥ तेनैषा प्रसरन्मूर्ध्नि

अप्रिये वां वियोगतः ॥ २५० ॥ युवाभ्यां तत्समागत्य । सा स्वस्था क्रियतां ततः ॥ एतस्व-

रूपमस्त्रितं । कथयिष्याम्यनाकुला ॥ २५१ ॥ विचक्षणं जप्नोऽवादीद्-ब्रातस्तत्रोपगम्यताम्

स दध्यौ सुंदरं नेदं । नूनमेषा प्रतारिका ॥ २५२ ॥ अप्रमत्तोऽथवा यामि । प्रमत्तो हि बवं

व्रजेत् ॥ स्वीकृत्येत्येष तद्वाक्यं । तद्युक्तोऽगात्तदंतिकम् ॥ २५३ ॥

अर्ही छोडीने जे वेगथी चाल्या गया, तेथी तमारा वियोगथी ते मूर्छित थहने मृत्यु पांमे छे. ॥ २५० ॥ मादे तमो त्यां आवीने तेणीने शांत करी? तथा पळी स्वस्थ थहने हुं तेनुं सघळुं स्वरूप कहीश. ॥ २५१ ॥ त्यारे जडे विचक्षणने कहुं के, हे भाइ ! चालो त्यां जहए; त्यारे विचक्षणो विचार्युं के, त्यां जवुं सारं नथी, अने खरेखर आ ठगनारी छे. ॥ २५२ ॥ अथवा सावधान थहने हुं त्यां जडं, केमके, गाफल माणस छलनां भोग थह पडे; एवी गीते तेनुं वचन स्वीकारीने तेनी साथे ते तेणीनी पासे गयो. ॥ २५३ ॥

पासे मोकली. ॥ २३८ ॥ पछी विचक्षण ते कन्याने महोत्सव पुर्वक परणयो; अने एवी रीते तेणीनी साथे
 भोग भोगवतां थकां तेना दिवसो जाय छे. ॥ २३९ ॥ हवे एक दहाडो खेहना महासागर सरखा मलक्षय
 राजाए (पोतानी पुत्री) बुद्धिनो समाचार मेलववाने पोतानां पुत्र विमर्शने (त्यां) मोकल्यो. ॥ २४० ॥
 हवे खेहथी बंधाएलो एवो ते विमर्श ते पोतानी बेहेन पासेज रह्यो; हवे संपूर्ण डोहलावाली ते गर्भिणी
 थएली बुद्धिए “प्रकर्ष” नामना पुत्रने जन्म आय्यो. ॥ २४१ ॥ प्रशंसवा लायक, तथा प्रख्यात छे महिमा
 जेनो, अने गुणोथी विचक्षण सरखो एवो ते बुद्धिनो पुत्र विमर्शने अत्यंत बहालो थइ पड्यो. ॥ २४२ ॥
 विचक्षणेन सा कन्या । परिणीता महोत्सवैः ॥ यांस्यस्य दिवसा नोगान् । मुंजानस्य तथा
 सह ॥ २३९ ॥ वार्तामथान्यदा लब्धुं । बुद्धेः स्नेहमहोदधिः ॥ विमर्शार्थं निजं पुत्रं ।
 प्रजिघाय मलक्षयः ॥ २४० ॥ नगिन्याः प्रेमबन्धोऽसौ । तस्या एवांतिके स्थितः ॥ पूर्णार्का-
 द्वा जातगर्भा । प्रकर्षं सुषुक्थे सा ॥ २४१ ॥ श्लाघ्यो विख्यातमहिमा । जातोऽसौ बुद्धिनं-
 दनः ॥ विमर्शस्य प्रियः कामं विचक्षणगुणैः समः ॥ २४२ ॥ अथान्यदा वनं स्वीयादद्वा वदनकोटरम्
 विचक्षणजनौ तत्र । स्थितौ वीलापरौ सुखम् ॥ २४३ ॥ दृष्टं महाबिलं ताभ्यां तत्र तस्माच्च
 निर्यति ॥ रक्तवर्णागना दृष्टा । वीलाकृष्टजगन्मनाः ॥ २४४ ॥ तामुदीक्ष्य जन्ध्रिते । ममौ
 नानंदपूरतः ॥ दृष्ट्यौ च नेदृशी काचि-दस्ति विश्वत्रयेऽगना ॥ २४५ ॥ धात्रा मदर्धमेवैषा
 व्यधापि यदियं मुहुः ॥ मा लोला प्रेक्षते तेन । गत्वैनां स्वीकरोम्यहम् ॥ २४६ ॥

हवे एक दहाडो पोताना “वदनकोटर” (सुखरूप) वनने जोहने, त्यां विचक्षण अने जड क्रीडामां तत्पर
 थया थका सुखेथी रह्या. ॥ २४३ ॥ ते वनमां तेओए (एक) मोहुं कोतर जोयुं; तथा तेमांथी
 निकलती, अने लोलामात्रथी खेंचेल छे जगतनुं मन जेणीए, एवी लाल रंगनी (एक) खीने
 (जीभने) तेओए त्यां जोह. ॥ २४४ ॥ तेणीने जोहने जड तो हर्षना दूरथी चित्तमां पण मावान लाण्यो,
 अने विचारवा लाण्यो के, आवी खी तो त्रणे जगतमां पण कोह नथी. ॥ २४५ ॥ बली आ जीभरूपी

लोभमां आसक्त, कंगाल, मित्रोनां मनने भेदनारो, वचनक्रियामां भेदवालो (अर्थात् बोलें कंह
 अत्रने करे कंह तेवो), परना दुःखमां आनंदित थनारो, परनी संपदामां थण्ळां छे दुःख जेने एवो (अर्थ-
 त परजुं धन देखी ईर्षा करनारो), अहंकारथी धमधमी रहेलो तथा निष्फल क्रियावालो हतो. ॥ २३० ॥
 ॥ २३१ ॥ २३२ ॥ एवी रीतनां लक्षणवाला एवा तेओ बबे विचक्षण अने जड, पोताना घरमां
 सुखथी लालन करता थका तारुण्यपणाथी डह्लेंसायमान थएली दशाने प्राप्त थया. ॥ २३३ ॥ हवे
 गुणोरुपो रत्नोनां समूहथी भरेलें छे बजारनी ओणिओ जेमां, तथा कल्याणना स्थानक सरखुं
 त्रिन्नो वाचि क्रियायां च । जातानंदः परंपदि ॥ परसंपदि जातार्ति । गर्वाध्मातोऽफल-
 क्रियः ॥ त्रिनिर्विशेषकम् ॥ २३२ ॥ ईदृग्लक्षणयुक्तौ तौ । स्वगृहे सुखवाचितौ ॥ विचक्र-
 णजनां प्राप्तौ । तारुण्योद्यत्सितां दशाम् ॥ २३३ ॥ इतश्च गुणरत्नौघ-पूर्वपण्यापणावति ॥
 पुरं विमलचिन्ताख्य-मस्ति स्वस्तिनिकेतनम् ॥ २३४ ॥ जयत्यनंतगुणन्-नृपस्तत्र मलक-
 यः । कषायतनुताकोशा-इक्षयो जनितोदयः ॥ २३५ ॥ तस्य चास्ति महादेवी । शुभल-
 धिरनित्वरी ॥ गुणैर्जयंती जगतीं । चतुरंजोधिमेखलाम् ॥ २३६ ॥ जाता तान्त्र्यां भुविः
 कन्या । बुद्धिर्वेशाविवर्दनी ॥ चांद्री कलेव जगतां । नयनानंददायिनी ॥ २३७ ॥ विचिंत्य त-
 दिवाहादौ । गुणपूर्णं विचक्षणम् ॥ ज्यौर्वनां सा प्रहिता । तान्त्र्यां तस्य स्वयंवरा ॥ २३८ ॥
 विमलचित्त ’ नामजुं (एक) नगर छे. ॥ २३४ ॥ ते नगरमां अनंत गुणोनां स्थानकरूप, तथा
 धायोनी अल्पतारूपी भंडारथी अक्षय, तथा उत्पन्न करेला छे उदय जेणे एवो “ मलक्षय ” नामे
 जा जय पामे छे. ॥ २३५ ॥ ते राजाने शीलवंती, तथा गुणोथी, चार समुद्रोनी मेखलावाली पृथ्वीने
 तिनारी शुभलब्धि नामे पदराणी छे. ॥ २३६ ॥ तेओने पवित्र, वंशने वधारनारी, तथा चंद्रनी कलानी
 छे जगतना चक्षुओने आनंद आपनारी बुद्धि नामनी पुत्री थइ. ॥ २३७ ॥ हवे ते विचक्षणने तेणीनी
 थि विवाह करवाने लायक, तथा गुणोथी भरेलो जाणीने तेओए ते युवान स्वयंवराने (बुद्धिने) तेनी-

“मलयंक्ति” नामनी स्त्री छे. ॥ २२३ ॥ तेओने, जगतने हर्ष करनारो एक तो “शुभोदय” नामनी पुत्र छे; अने बीजो जगतने संताप करनारो “अशुभोदय” नामनी पुत्र छे. ॥ २२४ ॥ ते शुभोदयने लोकोने सुख आपनारो “चारुता” नामे स्त्री छे. अने अशुभोदयने भय करनारो “अचारुता” नामे स्त्री छे. ॥ २२५ ॥ हवे ते शुभोदय तथा चारुताने “विचक्षण” नामे पुत्र थयो; तथा अशुभोदय अने अचारुताने, गुणोना समूह विनानो “जड” नामे पुत्र थयो. ॥ २२६ ॥ हवे तयो “विचक्षण” छे ते, गंभीर, दान्त, दान्त, गुरुजनोनी भक्ति करनारो, देवसेवामां तत्पर, दानेभरि, गुणदोषना तफावतने जाणनारो,

पुत्रोऽस्ति जगदाह्लादी । तयोरेकः शुभोदयः ॥ अन्योऽशुभोदयो नाम । जगत्संतापकारकः ॥ २२४ ॥ तार्यो शुभोदयस्यास्ति । चारुता जनशर्मदा ॥ अचारुताख्या त्वशुभो-दयस्य जननीति कृत् ॥ २२५ ॥ विचक्षणोऽजनि शुभो-दयचारुतयोः सुतः ॥ अन्ययोस्तु जमो नाम । गुणग्रामपराङ्मुखः ॥ २२६ ॥ अकुडः प्रशमी दान्तः । पूजको गुरुसंततेः ॥ देवसेवापरो दाता । गुणदोषविशेषवित् ॥ २२७ ॥ लक्ष्मीलान्तेऽप्यनुत्सेको । व्यसनेऽप्यविषादवान् ॥ परनिन्दानिजश्लाघा-रहितः परकार्यकृत् ॥ २२८ ॥ मध्यस्थः सत्यवादी च । विनीतो नतवत्सलः ॥ मार्गानुसारी मतिमान् । जातस्तत्र विचक्षणः ॥ २२९ ॥ त्रिनिर्विशेषकम् ॥ जन्मस्त्वन्दिपर्यस्त-स्वांतः पैशुन्यनाजनम् ॥ सत्यसंयमसंतोष-शौचसंस्कारवर्जितः ॥ २३० ॥ प्रतिज्ञास्खलितो देव-गुरुनिंदाविधायकः ॥ कुडो लोभरतिर्दीनः । सुहृदां चित्तनेदकृत् ॥ २३१ ॥

धनना लाभमां पण छत्सेक विनानो, दुःख आवते छते खेद नहीं धरनारो, परनिंदा तथा आत्म प्रशंसा विनानो, परहुं कार्य करनारो, मध्यस्थ, सत्य बोलनारो, विनयी, नमेल्लाओप्रते स्नेह राखनारो, बुद्धिमान तथा (एकी रीते) ते मार्गानुसारी (अर्थात् समकीर्ती) थयो हतो. ॥ २२७ ॥ २२८ ॥ २२९ ॥ अने “जड” तो तेथी विपरीत मनवालो, जुगलीना भाजनरूप, तथा सत्य, संयम, संतोष, तथा प-विज्जानाना संस्कारविनानो, प्रतिज्ञा नहीं पालनारो, देवगुरुनी निंदा करनारो, हलकट (तोछडो)

लोभमां आसक्त, कंगालीए विचार्युं के, मारा हृदयमां रहेलो (संशय) हुं (आचार्य महाराजने) पृछुं
 अने करे कंह तेवो, पर, हस्त संपूट जेणे एवा ते मारा पिताजी पृछवा लाग्या के, ॥ २१७ ॥ हे भगवन् !
 त परतुं धन देखाई खाई, तथा आपनुं भाग्य पण सौभाग्यवाळुं छे; तो आपने वैराग्यनुं कारण शुं
 ॥ २३१ ॥ २३२ ॥ एन्निछ; तथा आपनुं भाग्य पण सौभाग्यवाळुं छे; तो आपने वैराग्यनुं कारण शुं
 सन्नु छि; तारक लार आचार्य महाराज के, हे राजन् ! जो तने कौतुक छे, तो मारा संसार
 संबंधि वैराग्यनो हेतु तने हुं कहुं हुं ॥ २१९ ॥ “आत्मस्तुति, परनो निन्दा, तथा प्राक्कीडावार्ता” एवी
 इध्यावत्रांतरे तातोहजतं प्रश्याम्यहम् ॥ पप्रह्लासो ततो ज्ञात-विन्यस्तकरकुट्टवः ॥ २१७ ॥
 रूपमप्रतिरूपं ते । ज्ञायं सौज्ञायसंगतम् ॥ नदंत नवतो जातं । तकिं वैराग्यकारणम् ॥ २१८ ॥
 सूरिर्वेज्ञाषे चेज्ञज-नस्यत्र तव कौतुकम् ॥ नववैराग्यहेतुं मे । तदा ते कथ्याम्यहम्
 ॥ २१९ ॥ स्वस्तुतिः परनिंदा प्राक्कीडावार्तेति च त्रयम् ॥ स्वचरित्रि भुवं तच्च । वक्तुं युक्तं
 न मे परम् ॥ २२० ॥ तांतेनोक्तं कथयता । त्वयेत्थं नाप्य कौतुकम् ॥ वर्धितं मे प्रसादेन ।
 तदाच्यं चरितं निजम् ॥ २२१ ॥ निर्वंधं बोधहेतुं च । ज्ञात्वा सूरिस्ततोऽवदत् ॥ अस्तीह
 नूतनं नाम । नगरं हि मनोहरम् ॥ २२२ ॥ तत्राऽतुल्यप्रतापाज्ञा । नृपोऽस्ति मत्तसंचयः
 तत्प्रिया मत्तपंक्तिश्च । शुभ्राशुभ्रविधौ विधिः ॥ २२३ ॥

रीतनी जण वस्तुओ मारां चरित्रमां छे, अने ते खरेखर कहेवाने युक्त छे, पण बीजुं कहेवानुं नथी ॥ २२० ॥
 लार पिताजीए कहुं के, हे नाथ ! आम कहेतां थकां तो आपे मारां कौतुकनी वृद्धि करि; मादे (हवे)
 कृपा करीने ते आपनुं चरित्र मने कहेवुं ॥ २२१ ॥ पछी आचार्य महाराज (तेमनो) आग्रह अने
 बोधनो हेतु जाणीने कहुं के, अही भूतल नामनुं मनोहर नगर छे ॥ २२२ ॥ ते नगरमां अतुल्य प्रताप
 अने आज्ञावालो “मत्तसंचय” नामनो राजा छे, तथा तेने, शुभ तथा अशुभनी विधिमां ब्रह्मा सरस्वी

वांछाज नहीं ॥ २०८ ॥ पढी नम्या विनाज हुं तो त्यां बेसी गयो; पढी आचार्य महाराज धर्मदेशना
 कहेवा लाग्या के, हे भव्यलोको ! आ संसारनो विस्तार बलतां घर सरखो छे ॥ २०९ ॥ अने तेने ओल-
 ववामां सुख हन्छनार प्राणीए प्रयत्न करवो; अने तेनो हेतुभूत सर्वज्ञ प्रभुना आगमरूप धर्म-
 रूपी मेघ छे ॥ २१० ॥ ते सर्वज्ञ प्रभुना आगमो अंगीकार करवां, तथा तेने जाणनाराओने रातदहाडो
 सेववा; अनित्यपणुं भाववुं, तथा दुर्जनोनी अपेक्षा हृदयथी तजवी ॥ २११ ॥ बली ते सर्वज्ञ
 प्रभुनी आज्ञा प्रमाणे रहेवुं; प्रणिधान बुद्धि अंगीकार करवी; साधुभक्तिथी तेनुं पोषण करवुं; तथा
 निषण्णोऽनस्र एवाऽहं।सुरिधर्ममन्नावता॥नो नव्या नवविस्तारः । प्रदीप्तगृहसन्निभः॥२१२॥
 अस्य विद्यापने यत्नः। कर्तव्यः सुखमिहता ॥तदुर्ध्वममेघश्च । सर्वज्ञागमवक्त्रः ॥ २१० ॥
 तद्वागमोऽन्युपेयस्त-दिदः सेव्या दिवाऽनिशम् ॥ ज्ञावनीयमनित्यत्वं । त्याज्यापेक्षा हृदाऽ-
 सताम् ॥ २११ ॥ नाव्यमाज्ञाप्रधानेनो-पादेया प्रणिधानधीः ॥ साधुनक्तया सा पोष्या ।
 गोप्या प्रवचनकृतिः ॥ २१२ ॥ विधिप्रवृत्त एतच्च । संपादयति निश्चितम् ॥ यतितव्यं विधौ
 तेन । पुरस्कृत्यागमं बुधैः ॥ २१३ ॥ स्वरूपं प्रत्यग्निर्ज्ञेय-मातृव्या त्रिगशुद्धता ॥ सेव्यो
 योगश्च निर्देहः । प्रतीकार्या कुन्नावना ॥ २१४ ॥ यात्येवं यतमानानां । कर्म सापक्रमं कृपम् ॥
 निरुपक्रमकर्मोप्रा-ऽनुबंधश्च निवर्तते ॥ २१५ ॥ इमां गिरं गुरोः शुत्वा । ज्ञावं केऽपि दृष्टव्रते॥
 केचन श्राद्धधर्मे च । केऽपि नञ्कतां ययुः ॥ २१६ ॥

आसननी मलीनताने गोपववी ॥ २१२ ॥ बली विधिमां प्रवृत्त भएलो प्राणी ते (सघलुं) निश्चयं
 धर्मेन न लोभमां के पुष्टितोए आगमने अगाडी करीने विधिमां प्रयत्न करवो ॥ २१३ ॥ बली आत्म-
 प्रशंसा विनानो, परहु पुष्टितो आगमने अगाडी करीने विधिमां प्रयत्न करवो ॥ २१३ ॥ बली आत्म-
 राखनारो, बुद्धिमान तथा पुष्टितुं आलंबन लेवुं; निर्देह योगने सेववो, तथा कुभावनानो त्याग करवो
 अने “ जड ” तो तेथी यत्न करता प्राणीओनुं सापक्रम कर्म क्षय पास छे; तथा निरुपक्रम कर्मोनो
 विज्रताना संस्कारविना छे ॥ २१५ ॥ आचार्य महाराजनो ते वाणी सांभलीने केटलाकोए तो दीक्षामां

माटे कोइक वनमां गयो; त्यां कुतुहलथी हुं पण नगरना लोको साधे गयो. ॥ २०१ ॥ पढी ते राजा त्यां
थाकीने एक जगोए विसामो लेवाने वेठो; तथा पढी उठीने सामंतो सहित वननी ओभा जोवा
लाग्यो. ॥ २०२ ॥ त्यां तेंणे लाल अशोक वृक्षनी नीचे वेठेला, तथा धर्मदेशना करता (देता) एवा
(एक) विचक्षण नामना वैराग्यवंत आचार्यने जोया. ॥ २०३ ॥ ते आचार्यहुं अनोपम, तथा ज्ञणे
लोकोनां चक्षुओने अमृत स्वरखुं रूप जोहने नरवाहन राजा हर्ष पाभ्यो. ॥ २०४ ॥ तथा विचारवा लाग्यो
के, यौवनरूपी वनमां फरता एवा जे आ आचार्ये कामदेवने चूर्यो छे, तेमने अहो ! संसारथी विरक्त
श्रान्तस्तनैकदेशेऽथ । विश्रान्तोऽसौ ततो नृपः ॥ जत्थाय दप्पो सामंता-ऽन्वितो द्रष्टुं वनश्रियम् ॥
॥ २०५ ॥ विरक्तं तत्र सोऽपश्य-ड्कताशोकतलस्थितम् ॥ विचक्षणाख्यमाचार्यं । कुर्वाणं धर्मे-
देशनाम् ॥ २०६ ॥ रूपं निरुपमं तस्य । त्रैलोक्यनयनामृतम् ॥ नरवाहनपृथ्वीशो । दृष्ट्वा हर्ष-
मुपागतः ॥ २०७ ॥ इध्यौ चाऽनूत्तिकिमस्याहो । संसारोद्वेगकारणम् ॥ चूर्णितो मदनो येन ।
यौवनारामचारिणा ॥ २०८ ॥ गत्वा नत्वा पदांज्जो । पृष्ठाम्भेनं शुभाशयम् ॥ विचिंत्यैवं
नृपो गत्वा । प्रणनाम गुरोः क्रमौ ॥ २०९ ॥ तेनाथ दत्तधर्माशी-निषण्णोऽसौ महीतेले ॥
नृपविष्टा यथास्थानं । प्रणम्यान्येऽपि मानवाः ॥ २१० ॥ मया तु तादृशस्यापि । सुरैर्नैव
पदद्वयम् ॥ नतं स्तब्धेन हृदये । दौर्लब्धीयविलेपनात् ॥ २११ ॥

थवाहुं हुं कारण थयुं होशे ॥ २०६ ॥ माटे जहने, तथा तेमना चरणकमलोने नमीने ते उत्तम
आशयवाला आचार्य महाराजने हुं पृष्ठे; एम विचारिने, राजाए त्यां जहं गुरुना चरणोने नमस्कार
कर्थो. ॥ २०६ ॥ त्यारे आचार्य महाराज तेने धर्मलाभनी आशिष आपी, त्यारे ते राजा पृथ्वीपर
वेठो; अने बीजा माणसो पण (तेमने) नमीने योग्य स्थानके वेठा ॥ २०७ ॥ पण हृदयमां लगावेला
दौलराज संबंधी विलेपनथी स्तब्ध थएला एवा में तो तेवा आचार्य महाराजना पण बक्षे चरणोने

कहाञ्चो ॥ १९३ ॥ हवे पिताजीए (मारी) माता अने नरखुंदरीतुं मृतकार्य करीने, तथा मासं घोर
 कार्य जोहने विचारुं के, ॥ १९४ ॥ अहो ! आ तो अनर्थानो समूह छे, तथा अहो ! आ तो कुलप्रते अग्नि-
 सरखो छे; माटे आवा आ दुष्ट पुत्रतुं मारे प्रयोजन नथी. ॥ १९५ ॥ एम विचारिने पिताजीए मने घर-
 मांथी बहार कहाडी मेलयो; पछी हुंखी थयो थको, निर्धन धहने ते नगरमां हुं भटकवा लाग्यो. ॥ १९६ ॥
 त्यां हुं ते समये बालको प्रते पण निर्दनीक थयो; तो पण महामोहरूपी (रथने खेडवामां) बलद् सरखो
 अष्ठांबानरसुंदर्यो । मृतकार्य विधाय सः ॥ मत्कर्म दारुणं दृष्ट्वा । चिंतयामास चेतसि ॥ १९७ ॥
 अहो अनर्थपुंजोऽय-महो श्रेष कुलानलः ॥ प्रयोजनं न पुत्रेण । ममानेन दुरात्मना ॥ १९८ ॥
 इत्थं विचार्य तातेन । गृहान्विष्काशितो बहिः ॥ विचरामिस्म निःश्रीकः । पुरेऽहं तत्र दुःखितः ॥
 ॥ १९९ ॥ बायानामपि तत्राहं । तदा जातो विगर्हितः ॥ तथापि चिंतयामिस्म । महामोहरश्च-
 स्य गौः ॥ २०० ॥ तातेनाऽपि परित्यक्तो । निदितोऽप्यखिवैर्जनैः ॥ शैलराजमुषावादा-श्रितोऽहं
 नाऽस्मि दुःखितः ॥ २०१ ॥ युगमम् ॥ प्रज्ञावादनयोरेव । पूर्वं द्रुक्तं मया सुखम् ॥ पुनर्नोद्वे-
 च कावस्या-ऽनुकूल्यान्नात्र संशयः ॥ २०२ ॥ व्यतीयुर्नृरिवर्षाणि । स्थितस्यैवं ममाग्न सः ॥
 सुहृदस्योदयः क्षीणः ॥ स्थितोऽकिंचित्करः परम् ॥ २०३ ॥ गतो राजाऽन्यदा वाजि-वाहनार्थं
 वने क्वचित् ॥ गतः कुतूहलान्न । पुरतोऽकैरहं सह ॥ २०४ ॥

एवो हुं विचारवा लाग्यो के, जो के मने पिताए पण छांञ्चो छे, तेम सर्वलोकोथी निदित पण थयो हुं,
 तो पण शैलराज अने मृषावादी आलिङ्गित थएलो एवो हुं दुःखी थयो नथी. ॥ १९७ ॥ १९८ ॥ बली म-
 ते बन्नेनाज प्रभावथी पूर्वे पण सुख भोगवुं छे; अने बली पण अद्रुकुल बखत आव्धे हुं सुख भोग-
 वीदा; तेमां (कहं) संशय नथी. ॥ १९९ ॥ हवे एम रहेतां थकां मारां घणां वर्षो व्यतीत थयां; तयारे मारो
 पुण्योदय नामनो मित्र कहं कर्पा विना क्षीण धहने रह्यो ॥ २०० ॥ हवे एक दहाडो राजा घोडा खेलाववा

नीकलती अने मने तेणीनी पाळल जतो जोहने मारी माता पण धीरे धीरे पाळल आवी. ॥ १८६ ॥
हवे त्यां तेणीए ते नरसुंदरीने तेवी रीतनी दीठी; त्यारे तेणीए विचार्युं के, मारा पुत्रनी आ वार्ता
(आ कार्य) लागे छे. ॥ १८७ ॥ केम के, जो एम न होय, तो आ नरसुंदरीना आवा हाल होते
छते ते केम शोच करे ? एवी रीतना शोकथी मारी माताए पण मारा देखतांज प्राणत्याग कर्घो. ॥ १८८ ॥
हवे ते वखते मारुं दौलराज संबंधि लेपन कंहेक सुकायुं; त्यारे स्नेह भावथी में क्षणवार पश्चाताप कर्घो.
॥ १८९ ॥ त्यारे दौलराज मने एवो देको आप्यो के, कठिन हृदयवाला एवा क्या पुरुषो खीना नाश्याथी

दृष्टा तष्ठाविधातत्र । तया सा नरसुंदरी ॥ दृष्ट्यौ च मत्सुतस्याऽपि वार्तये ववृत्तेतराम् ॥ १८७ ॥
एवं स्थितायामेतरयां । शोचेन्नोचेदसौ कथम् ॥ शोकादित्यंबयाप्यात्मा । त्यक्तः पश्यत
भ्रवे मे ॥ १८८ ॥ तदा मम मनाक् शुष्कं । दौर्लभ्यं विलेपनम् ॥ स्नेहविह्वलज्ञावेन । पश्चा-
त्तापः कृतः क्लृप्तम् ॥ १८९ ॥ पुरुषाः कठिनस्वांताः । स्त्रीविनाशे रुदन्ति के ॥ दौलस्येत्यवबुद्धं ज्ञात् ।
स्थितः सतूष्णीमहं ततः ॥ १९० ॥ इतः कदलिकाऽयाता । न्वेष्टुं तत्रैव मातरम् ॥ सा मदंबाप्रिये
दृष्ट्वा । मुते चक्रे महारवम् ॥ १९१ ॥ महान् कोदाहवो जातः । सतातं मिलितं पुरम् ॥ किमेतदिति
पृष्ट्वा च । जानाना साऽखिवं जगौ ॥ १९२ ॥ तातायाऽदर्शयद्धीनं । स्फुटश्रंदोदयोऽथ माम्
धिक्रतोऽहं ततः पित्रा । संप्रत्ययमुपेयुषा ॥ १९३ ॥

रडे छे ! ! (ते सांभली) हुं मौन रह्यो. ॥ १९० ॥ एटलामां (मारी) माताने शोधवा माटे कदलिका तथा
आवी; तथा मारी माता अने खीने मरेलां जोहने मोटो पोकार करवा लागी. ॥ १९१ ॥ पळी त्यां मोटो
कोलाहल थयो; तथा पिताजी सहित (सखलं) नगर एकटुं थयुं; पळी ते कदलिकाने पळहुं के, आ हुं
थयुं ? त्यारे जाणतो एवी तेणीए सखलो वृत्तांत कखो. ॥ १९२ ॥ हवे छुपाइ रहेला एवा मने, प्रगट
थएला चंद्रोदये पिताजीने देखाडी आप्यो; पळी पिताजीने खातरी आववाथी तेणे मने धिकारी

पाम्यो. ॥ १७८ ॥ हवे राचिए ते एक शून्य स्थानकमां गह; तथा (ते वखते तेणीने) दशमी दशाने (मृत्यु दशाने) आपनारा एवा कामदेवतुं जाणे मुखज होय नहीं जेम, तेम चंद्र उभयो. ॥ १७९ ॥ पढी त्यां जोवा माटे हुं गुप्त थहने बारणे उभो; हवे त्यां (अपाशया एटले) गयेली छे आशा जेणीनी विरोधपक्षे-पाशाविनामी (एवी पण तेणीए) अहो ! पाशाने (फांसाने) तैयार कर्यो. ॥ १८० ॥ हवे ते समये में विचार्युं के, आणे जे मने कहुं, ते मारो पराभव करवा माटे नथी; अने तेमां प्रेम कारणभूत छे. ॥ १८१ ॥ माटे में आ ठीक कहुं नहीं, अने तेथी हजु पण हुं तेणीने चारुं, एवी रीतना भावथी निझि साऽथ गतैकत्र । शून्यवासे स्मरस्य च ॥ चंझे मुखमिवोदीतो । दास्यतो दशमी दशाम् ॥ ॥ १७९ ॥ उन्नातमा द्वारदोऽहं । स्थितस्तत्र वियोकितुम् ॥ अपाशयाऽप्यहो तत्र । पाशः सज्जितस्तथा ॥ १८० ॥ अत्रांतरे मया ध्यातं । यदुक्तमनया मम ॥ न तत्परान्नवं कर्तुं । प्रणयस्तत्र कारणम् ॥ १८१ ॥ तन्मया न कृतं सन्मयम् । वारयाम्यधुनाप्यमूम् ॥ इतो ज्ञावादिति हेतुं । पाशकं प्रयतो यदा ॥ १८२ ॥ सा तदोवाच द्विकृपाया । मम प्राणान् प्रतीजित ॥ मान्द्रीदृष्ट व्यतिकरो । मम जन्मांतरेऽपि च ॥ १८३ ॥ युग्मम् ॥ तस्यार्थं दौवराजो मे । विपरीतमिदं जगौ ॥ पश्य जन्मांतरेऽप्येवात्त्वत्संबंधं न बांढति ॥ १८४ ॥ कूटार्थदुर्विदग्धेनामया तूष्णीं स्थितं ततः ॥ तथा प्राणाः परित्यक्ता । बाणा इव धनुष्मता ॥ १८५ ॥ इतश्च निर्यतीं गेह्वाद् । दुष्पान्वा नरसुंदरीम् ॥ मां च तत्पृष्ठतो वध-मागताऽनुपदंशनैः ॥ १८६ ॥

जेदलामां हवे हुं तेनो पाश छेदवाने तैयार थयो, तेदलामां ते बोलवा लागी के, हे द्विकृपालो मारा प्राणोने तमो स्वीकारो ? अने जन्मांतरमां पण मारा आवा हालहवाल नहीं थजो ? ॥ १८२ ॥ १८३ ॥ तेणीना ते शब्दोनो दौलराजे मने एवो उलटो अर्थ कह्यो के, जो ! आ नरसुंदरी तो जन्मांतरमां पण तारा संबंधने ह्छती नथी. ॥ १८४ ॥ पढी ते जूझा अर्थने जाणनारो एवा हुं पण मौन रह्यो; अने तेणीए, धनुषधारी जेम बाणोने, तेम प्राणोने तजी दीधा. ॥ १८५ ॥ हवे नरसुंदरी ने धरमांथी

माता पण तेजुं परिणाम जोवानी इच्छाथी तेनी पाछल आंची. ॥ १७१ ॥ पळी ते नरसुंदरी आंखीमां
 आंसु लावीने मारे पगे पळी; तथा कहेवा लागी के, हे स्वामी! तमो मारापर कृपा करो! आप जिवाय मने
 बीजुं कोइ शरणुं नथी. ॥ १७२ ॥ हवे एवी रीतनी तेणीनी प्रियवाणीथी सिंचाएली एवी मारी चित्त
 रूपी प्रभुमि क्षणवार तो आर्द्रपणाने पामी; तथा पाळी दौलराजना प्रतापरूपी अग्निथी शोपाती थकी
 क्षणवारमां काठिन्यताने प्राप्त थइ. ॥ १७३ ॥ हवे अहंकारने अगाडी करीने तेणीने में अत्यंत
 तरडोडी कहाडी के, अरे!! दुष्टा! अहींथी चाली जा!! चाली जा!! ते तारी मायाथी (कपटथी)
 प्रणतोदश्चुनेत्राऽथ । मत्पादौ नरसुंदरी॥ प्रसीद त्वांविना त्राणं । मम नास्तीति वादिनी॥ १७४॥
 क्लृप्तं प्रियोक्तिस्त्रिकता म-च्चित्तनूरादृतां ययौ॥ क्लृप्तं काठिन्यमर्डीह-प्रतापातपद्मोषिता॥ १७५॥
 अथ मानं पुरस्कृत्य । मया सा नर्त्तिता नृशम ॥ आः पापे गह गहेतो । मायया कृतमे-
 तया ॥ १७६ ॥ कुशदाऽपि कदासु त्वं । कर्तुं शक्ताऽसि वंचनम् ॥ परेषामेव न पुन-र्मू-
 र्खालामपि मादशाम् ॥ १७७ ॥ इत्युक्त्वा मौनमातं वय । दौलराजवशांवदः ॥ स्थितोऽहं
 स्तब्धस्वर्गीणो । हिमाक्रांत इवोच्चकैः ॥ १७८ ॥ स्वेचरी नष्टविधेय । खिन्ना सा नरसुंदरी ॥
 ततः प्राणपरित्याग-कृते गंतुं प्रचक्रमे ॥ १७९ ॥ गतस्तदनुमार्गोऽहं । करोति किमसाविति ॥
 दुश्चेष्टामद्विदुर्मै । गतोऽस्तं तरणितदा ॥ १८० ॥

सम्यु!! ॥ १७४ ॥ वली कलाओमां कुशल एवी पण तुं बीजाओने ठगवाने शक्तिचाव हे ! पण मारा
 जेवा सूर्खने ठगवाने शक्तिचान् नथी. ॥ १७५ ॥ एस कहिले दौलराजने वया थयो थको हुं, जाणे वर-
 फथी पीडित थयो होडं नहीं जेम तेम स्तब्ध थएल हे सर्व अंगो जेनां एवो हुं मौन धरीने उभो. ॥ १७६ ॥
 तयारे नष्ट थइ हे विद्या जेनी एवी विद्याधरीनी पेठे ते नरसुंदरी खेद पायी, तथा त्यांथी प्राणोर्जो
 त्याग करवा मादे ते चालवा लागी. ॥ १७७ ॥ पळी “आ (हवे) हुं कोरे हे ? ” एस चिंचारि हुं
 तेणीनी पाछल गयो; तथा ते वखते शारा दुराचारने जोवाने नही इच्छतो एवो सर्व (पण) अस्त

वरसाववा लाग्यो के, ॥ १६३ ॥ हे माता ! तारे ते दुष्ट स्त्री साथे मने खल्लाह करावची नही; तथा असाध्य
खिचिजो खेही (अर्थात् न बनी शके) एवो तारो आ प्रयत्न अही न्हिफल छे. ॥ १६४ ॥ जे स्त्री पोताने
तो पंडित माने छे, अने धने मूर्ख माने छे, तेणी साथे युक्त स्नेह करवाने हुं ह्मळतो ज नथी. ॥ १६५ ॥
पढी मारी माताए तेनी पास जेहने ते वृत्तांत कथ्यो; तयारे ते पण जाणे वज्रथी हणाह होय नही तेम
मूर्छित थइने दुष्त्रीपर पढी. ॥ १६६ ॥ पढी शीतल एवा पंखाओना पवनथी मलेल छे चैतन्य जेणीने
एवी ते नरसुंदरी छुटेलं एवां चछुना झरणोथी (अर्थात् आंसुओथी) जमीने भोझाववा लागी. ॥ १६७ ॥

न कार्यं मम संधानं । पापयांऽव तथा सह ॥ असाध्यस्मिद्विषयायी । यत्नोऽत्र तव निष्फलः॥
॥ १६४ ॥ या मन्यते स्वमात्मानं । पंडितं मां च बालिशम् ॥ सर्वथा नोत्सहे युक्तं । स्नेहं कर्तुं तथा
सह ॥ १६५ ॥ ततः प्रतिगता माता । तस्यै व्यतिकरं जगौ ॥ पयात मूर्धिता नूमौ । ततो वज्रहतेव
सा ॥ १६६ ॥ शीतलैर्वधचैतन्या । तालवृंताऽनितैरथ ॥ नृवं प्लावयितुं तप्ता । मुक्तैर्नयन
निर्झरैः ॥ १६७ ॥ सा ववर्षाश्रुवारीणि । वियोगाग्निव्ययेज्या ॥ विदांचकार बालांत—न
चैनं वनवानलम् ॥ १६८ ॥ मात्राऽप्याजिहितं पुत्रि । शोकोऽयं प्रविमुच्यताम् ॥ स्वयं गत्वा
प्रसाद्योऽयं । कठोरहृदयः प्रियः ॥ १६९ ॥ आर्क्षिकर्तुं मनः शक्यं । कामिनां मार्दवाबुना ॥
उपायमेकमित्येनं । कृत्वा स्वनियतिस्थिरा ॥ १७० ॥ तथेति सा प्रतिश्रुत्य । मां सांवययितुं
मागता ॥ अंबाऽप्यनुपदं तप्ता । तदायतिद्विहृत्तया ॥ १७१ ॥

वली ते वियोगरूपी अग्निना नाशनी ह्मळ्ळाथी आंसुरूपी पाणीने वरसाववा लागी; पण ते बालिकाये ते
वडवानलने अंतःकरणमां जाण्यो नही. ॥ १६८ ॥ पढी मारी माताए तेणीने कहुं के, हे पुत्रि ! आ शोकेने
हवे तजी दे ? अने हवे तारे पोताने जेहने ते कठोर मनवाला तारा भरतारने समजावचो. ॥ १६९ ॥ वली
कामिओनां मनने मार्दवरूपी पाणीथी भोझावी शकाय छे; मादे ते एक उपाय करीने तारी नियतिमां
तुं स्थिर था ? ॥ १७० ॥ पढी ते बात स्वीकारीने ते नरसुंदरी मने श्रांत करवाने आवी; तथा मारी

पछी में दीतोपचार करीने तेणीने झांत करी; अने कहुं के, हे वत्से ! तुं धैर्यवाली था ? उद्देगने छोडी दे ?
 अने साहसने आश्रय कर ? ॥ १५६ ॥ हुं कुमारनी पासे जडं छुं, अने तेने ताराप्रते प्रेमवालो करूं छुं;
 बली ते प्रतिकूलने नहौं सहन करनारा एवा ते (तारा) मानी भर्तारने तारे सारी रीते आराधवो ॥ १५७ ॥
 एवी रीतनी मारी बाणी सांभलीने, तथा तेने स्वीकारिने; वरसादना पाणीधी भौंजाएली तलावडीनी
 जमीननी पेठे, ते उच्छ्वासने पामी. ॥ १५८ ॥ माटे वक्र रीते चालता एवा तें, तेणीना नेत्रमां अकाल
 वृष्टि करी छे, माटे हवे हे वत्स ! सावधान थहने ते वृष्टिने तुं बार ? ॥ १५९ ॥ बली ते बाला तारी
 कृत्वा शीतोपचारौधं । ततः साश्वासिता मया ॥ वत्से धीरा नवोद्दिगं । मुंचावंस्व साह-
 सम् ॥ १५६ ॥ यामि पार्श्वे कुमारस्या-ऽनुकूलं ते करोमि तम् ॥ प्रतिकृत्वाऽसहो मानी ।
 स्वाराध्योऽयं त्वया परम् ॥ १५७ ॥ इमां मद्राचमाकर्ण्य । तथेति प्रतिपद्य सा ॥ जुह्वारं
 प्राप मेधांबु-पृक्ता पडवदन्नूत्वि ॥ १५८ ॥ वक्रेण चवता तस्मा-दृष्टिराकाविकी कृता ॥
 तन्नेत्रयोस्त्वया वत्स । प्रगुणीनूय वार्यताम् ॥ १५९ ॥ साऽग्नौ इंदहते बावा । ज्ञात्वा
 त्वत्प्रतिकूलताम् ॥ मज्जत्यामज्जममुते । श्रुत्वा न्नाव्यनुकूलताम् ॥ १६० ॥ अतो यन्मुग्धया
 किंचि-द्वपराहं तथा तव ॥ प्रयतेषु दयाशाली । तज्जवान् कंतुमर्हति ॥ १६१ ॥ न्वामि
 यावत्प्रगुणः । श्रुत्वेमां जननीगिरम् ॥ मम तावद्गिरिंदिण । दत्तं हृदि विलेपनम् ॥ १६२ ॥
 जननीवाग्गुणारूढ-स्तेनाकुप्य वचःक्षरान् ॥ चापीकृतः प्रवृत्तोऽहं । परुषानप्य वर्पितुम् १६३
 प्रतिकूलताने जाणीने अभिमां बले छे; अने हवे थनारी अनुकूलताने सांभलीने अमृतमां नाहे छे,
 ॥ १६० ॥ माटे ते भोली स्त्रीए तारो जे किंचित् अपराध कर्षो होय, तेने नमता प्रते दयालु एवा तारे
 क्षमा करवी लायक छे. ॥ १६१ ॥ एवी रीतनी मातानी बाणी सांभलीने जेदलामां हुं कंहंक नरम पडुं
 तेदलामां तो शैलराजे (अहंकारे) मने हृदयमां (पोतानुं) विलेपन आयुं. ॥ १६२ ॥ अने तेनाधी धनु-
 व्यरूप कराएलो एवो हुं, मातानी बाणी रूपी दोरीपर चडीने तथा कठोर वचनोरूपी बाणीने खेचीने

सात्त्विक भावो प्रगट थया; अने तेणीनो राग मने दुःख आपवा लाग्यो. ॥ १४८ ॥ हवे एटलामां(मारी) माता विमल मालती त्यां आवीने भद्रासनपर बेठी; अने (ते वलते) में पण मारो आकार छुपाव्यो. ॥ १४९ ॥ पडो मारी माताए (मने) कहुंके, हे वत्स ! ते आनरसुंदरीने जे कठोर वचनोथी तरडोडी, ते तें ठीक न कर्युं. ॥ १५० ॥ हिमथी युक्त थएलां छे पत्रो जेनां एवी कमलिनी सरखी, तथा आंसुसहित आंखोवाली एवी ते नरसुंदरी अहींथी (तारी पासेथी) निकलीने कंपती थकी मारे पगे आवीने पडी. ॥ १५१ ॥ पडो में तेणीने पूछ्युं के, आ तनें ह्युं थयुं ? तयारे तेणीए कहुं के, मने ताप पीडा करे छे;

अत्रांतरे समायाता । माता विमलमावती ॥ स्थिता नडासनेऽकारि । मया चाकारणोपनम
॥ १४९ ॥ ततो माता जगौ वत्स । सुंदरं न कृतं त्वया ॥ तिरस्कृता खरैर्वाक्यै-र्यद्वियं नर-
सुंदरी ॥ १५० ॥ अब्जिनीव हिमाश्लिष्ट-द्वोदश्रुविबोचना ॥ निर्गतेयमित्तः कंपा । पतिता
मम पादयोः ॥ १५१ ॥ मया पृष्ठं किमेतते । साह मां बाधते ज्वरः ॥ प्रवालदायने शीते ।
झापिता मयका ततः ॥ १५२ ॥ खाद्यमानेव सिंहेन । प्लुव्यमाणेव वह्निना ॥ प्रतिक्षणं मया
दृष्टा । तत्रोद्धर्तनतपरा ॥ १५३ ॥ ततो मया पुनः पृष्ठं । ज्वरस्तेऽयं कुतोऽजनि ॥ अथ सा
दीर्घनिःश्वासैः । प्रत्यूचे न गिरा पुनः ॥ १५४ ॥ निश्चित्य मानसीं पीप्तां । पृष्टा निर्वधतोऽथ
सा ॥ त्वत्कुतस्यापमानस्य । सर्वां वार्तामचीकथत् ॥ १५५ ॥

तयारे में तेणीने किसलयोना शीतल बीडानापर सुवाडो. ॥ १५२ ॥ पडो जाणे सिंहथी भक्षण कराती होय नहीं जेम, तथा अग्निथी जाणे दाखती होय नहीं जेम, तेम तेणीने ते पथारीपर दरेकक्षणे तरफ-डोयां मारती में जोह. ॥ १५३ ॥ पडो में फरीने तेणीने पूछ्युं के, तने आ ताप कयांथी थयो ? तयारे तेणीए लांबा निसासाओ सहित मने वचनथी जवाब न आप्यो. ॥ १५४ ॥ पडो में तेणीनी मन संवांध पीडानो निश्चय करीने दबाणथी पूछ्युं, तयारे तेणीए तें करेला थपमाननी सर्वचात कहि. ॥ १५५ ॥

पराभव करनारी आ पापीष्ट स्त्रीने मारी दृष्टि आगल न राखवी. ॥ १४१ ॥ हवे स्तब्धचित्त (नामना
 विलेपनधी) लिख थयला हृदयवाला एवा में कहुं के, अरे ! ! तुंमारी दृष्टिधी (दूर) चालीजा ? तारे (हवे)
 अहीं रहेतुं उचित नथी ॥ १४२ ॥ (केमके) तुं पंडिता छे, अने हुंतो मूर्ख छुं; माटे आपण बनेनो
 संग छलट पालट छे; अने तेथी हवे योग्यना संगधीज तुं तारी पंडितताने सफल. कर ? ॥ १४३ ॥
 पढी मने खुशी करवाने अयोग्य, तथा मदीनमत्त जाणीने, मंत्रधी हणाएली नागणीनी पेटे, अंकु-
 शधी हणाएली हाथणीनी पेटे, मूलमांथी छखडेली बेलडीनी पेटे, तथा बादलांओधी छवाएली चंद्रनी
 स्तब्धचित्तवित्तिमात्म-हृदयेनाथ ज्ञापितम् ॥ गहरे दृष्टिमार्गान्मे । नेह स्थातुं तवोचितम्
 ॥ १४४ ॥ पंनिता त्वमहं मूर्खः । संगोनावसमंजसः ॥ तद्योग्यसंगमेनैव । स्वं पांफित्यं
 कृतार्थ्य ॥ १४५ ॥ ज्ञात्वा प्रसादनायोग्यं । ततः सा मां मदीकृतम् ॥ मंत्राहता नृजंगीव ।
 करिणीवांकुशकता ॥ १४६ ॥ वल्लीवोन्मूलिता चांझी । ज्योत्स्नेव धनसंहता ॥ सर्वथा दीन-
 वदना । साध्वसद्गीणमानसा ॥ १४७ ॥ इद्वेव कतुबंधित-सरोज्यत्र यियासतः ॥ विरुतैः
 स्नेहहंसस्य । गोत्रिता नूपुरारवैः ॥ १४८ ॥ निर्गता मामकगुहात् । प्राप्ता मज्जननीगृहम् ॥
 स्थितोऽहं स्तंजवत्ताव-दशुष्यति विलेपने ॥ १४९ ॥ चतुर्भिः कलापकम् ॥ जातो मेऽनुशय-
 रतत्र । मनाक् शोषमुपागते ॥ उद्धृताः सात्विका ज्ञावा-स्तज्जागो मामबाधत ॥ १५० ॥

चांदनीनी पेटे, सर्वथा प्रकारे म्लान सुखवाली तथा भयधी क्षीण मनवाली थइ थकी, तथा मारां मन-
 रूपी तलावने जाणे कलुषित थएछुं जाणीने बीजी जगोए जवाने इच्छता एवा स्नेहरूपी हंसना
 जाणे शब्दोधी होय नहीं जेम, तैम झांझरोना शब्दोधी ओभितती थइ थकी मारा घरमांथी निकलीने
 ते मारी माताने घेर गइ; तथा हुं, विलेपन नहीं सुकाइ जवाधी ते बखते स्तंभनी पेटे (स्थिर) रह्यो.
 ॥ १४४ ॥ १४५ ॥ १४६ ॥ १४७ ॥ पढी ते विलेपन जरा सुकाइ जवाधी तयां मने पश्चात्ताप थयो; तथा

खीने जोड़ी छे; माटे ते ब्रह्मानी अपकीर्तिज छे. ॥ १३४ ॥ आ कुमार पूर्वे मूर्खताथी अंध थयो हतो; अने हवे गर्वथी अंध थयो छे; माटे वृषणपर भमराथी डंखाएला वांदराना डच्छुंखलपणा सरखु ते थयुं छे. ॥ १३५ ॥ हवे एक दहाडो सद्भावने जाणवानी इच्छावाली ते नरसुंदरी, अज्ञानथी उत्पन्न थएला मारा मनना क्षोभने जाणती थकीज मने कहेवा लागी. ॥ १३६ ॥ हे आर्यपुत्र ! (ते दिक्से) सभासां आपनी तबीयत केवीक थगइ हती ? (ते सांभली) ते बखते योगशक्तिथी मृषावाद मारा सुखसां दाखल थयो. ॥ १३७ ॥ पछी में कहुं के, कलाओ तो बधीए मारा हृदयसां स्फुरायमान थइ छे.

जान्यांधः प्रागन्मूढेष । गर्वणांऽधोऽधुनाऽजनि ॥ कपेस्तदेतत्कोपेयं । इष्टस्य वृषणेऽतिना ॥ १३५ ॥ जिह्वासमाना सज्जाव-मन्यदा नरसुंदरी ॥ अज्ञानजं मनकोत्रं । जानानैव जगाद माम् ॥ १३६ ॥ आर्यपुत्र सत्तायां ते । कीदृगासीदपाटवम् ॥ योगदाक्या तदाविष्टो । मृषा-वादो मदानने ॥ १३७ ॥ ततो मयोक्तं हृदये । कलाः सर्वाः स्फुरंति मे ॥ नाऽस्वस्थोऽपि तदाऽनूवं । पितृभ्यां त्वाकुलीकृतः ॥ १३८ ॥ व्यलीकन्तावं श्रुत्वैत-ज्जगाम नरसुंदरी ॥ दध्यावहो विलज्जत्व-महो प्रत्यक्षनिहवः ॥ १३९ ॥ सा प्रत्युवाच यद्येवं । ततो मे कौतुकं महत् ॥ अद्यापि श्रोतुमिहामि । कीर्त्यमानां कलां त्वया ॥ १४० ॥ मया ध्यातं हसत्येषा । स्वपांरि-त्यमदेन माम् ॥ तत्परान्नवकृत्पापा । न स्थाप्या दृष्टिगोचरे ॥ १४१ ॥

तेम ते बखते हुं कहं नादुरस पण नहोतो; पण मातापिताए मने सुंझावी नांख्यो हतो. ॥ १३८ ॥ ते सांभलीने नरसुंदरीए जाणयुं के, आ जूहुं बोले छे; तथा पछी तेणीए विचारुं के, अहो ! आहुं निर्लज्जपणुं (केहुं छे !) तथा अहो ! आ प्रत्यक्ष वातने जूठी करनारो छे. ॥ १३९ ॥ पछी तेणीए कहुं के, जो एम छे, तो मने मोहुं कौतुक छे; माटे हजु पण आपनाथी पठन कराती कलाने सांभलवाने हुं इच्छुं छुं. ॥ १४० ॥ तयारे में विचारुं के, आ खी पोताना पंडितताना मदथी मारी हांसी करे छे; माटे

तथा परमार्थी शत्रुभूत एवा शैलराज अने मृषावाद अत्यंत क्रोध पाप्मा ॥ १२७ ॥ सत्संगना उद-
 यने जोहनें खल माणस खेद पामेज छे; केमके, सूर्य कमलोने प्रफुल्लित करते छते शुं घुवड खेद नथी
 पामतो ? (पामेज छे.) ॥ १२८ ॥ पछी तेओ बदेण, अमो बदेनो खीभरतारनो विथोण कराववा
 मादे निश्चय कर्यो; अने में तेखीने मेलवीने जगतने तृण समान गणयुं. ॥ १२९ ॥ पछी स्तब्धचित्त
 (नामना विलेपनथी) लेपन युक्तथण छे हृदय जेनुं एवो जे हुं, तेणे विचार्युं के,
 मारा समान तो आ जगतमां कोइ पण नथी; के जेने आ आवी खी मली छे. ॥ १३० ॥
 खलः खेदं प्रयात्येव । इष्ट्वा सत्संगमोदयम् ॥ पद्मोद्भासे कृतेऽर्केण । किं न खिद्यति कौशिकः
 ॥ १२७ ॥ ततस्तौ द्वौ विषोणाय । जातौ नौ कृतनिश्चयौ ॥ मया तु तां समासाद्य । तृणवज्र-
 क्षितं जगत् ॥ १२८ ॥ तदाऽहं चिंतयामिस्म । स्तब्धचित्तविलिप्तहृत् ॥ मनुष्यः कोऽपि
 नास्तीह । यस्य नार्ययमीदृशी ॥ १३० ॥ पुण्योदयरु मां दृष्ट्वा । तादृशं कीयतेऽनिशम् ॥
 स्फुरद्दीचिमदोन्मादं । राकेदुरिव सागरम् ॥ १३१ ॥ ततो मां तादृशं दृष्ट्वा । हसंति निखिला
 जनाः ॥ पश्यताहो विधेरीदृ-गस्थानविनियोजनम् ॥ १३२ ॥ स्त्रीरत्नमीदृगेतेन । मूर्खेण
 विनियोजयन् ॥ स्वाऽपवादं स्वहस्तेन । तेने वेदजनो विधिः ॥ १३३ ॥ करिणीवखरे कटप-
 ततेवैरन्पादपे ॥ अस्मिन्नियोजिता ह्येषा । उपकीर्तिर्विष्वरेतसः ॥ १३४ ॥

हवे उछलता एवा मोजांओ रूपी मदना उन्मादवाला समुद्रने जोहने जेम पूर्णिमामो चंद्र, तेम तेवी
 रीतना मने जोहने, पुण्योदय तो क्षय थवा मांझो. ॥ १३१ ॥ पछी मने तेवो जोहने सर्व लोको हांसी
 करवा लागया के, अहो ! विधिनी आ आवी अयोग्य योजना तो जुओ ! ! ॥ १३२ ॥ बली आ आवां
 खीरत्नने आ मूर्ख साथे जोडीने वेदजड ब्रह्माण पोताने हाथेज पोतानो अपवाद विस्तार्यो छे. ॥ १३३ ॥
 बली तेणे गवेडा प्रने जेम हाथणीने, तथा एरंडना वृक्षप्रते जेम कलपलताने, तेम आ कुमारप्रते आ

एवी बुद्धि करी के, ॥ ११९ ॥ आ नरवाहन राजा अणे जगतमां गुणोथी प्रख्यात छे; तेस मारो अही आववानो हेतु पण बीजां राजयोभां प्रसिद्ध थयो छे. ॥ १२० ॥ सादे कन्या दीधा चिना तो मारे जावुं टीक नही; तेथी मधे तेस करीने पण आ कन्या ते कुमारने आपवी; अने जो एस नही करुं तो बद्धे पक्षनी हीनता थजे. ॥ १२१ ॥ पछी नरकेसरी राजाए ते अभिप्राय नरसुंदरीने कह्यो; तयारे पुण्योदयनी आज्ञाथी तेणीए पण ते स्वीकार्यो; ॥ १२२ ॥ हवे नरकेसरी राजाए पिताजीने कहुं के, नरवाहनराजोऽयं । गुणैः ख्यातो जगत्रये ॥ हेतुर्मगमस्यान्न । ज्ञातो राज्यांतरेऽपि ॥ १२७ ॥ ततः कन्यामदत्तवैव । गमनं मे न शोचनम् ॥ यथाकथंचिद्देयाऽस्मै । नोचेत्पक्षय-
कृतिः ॥ १२१ ॥ तं ज्ञावं नरसुंदर्यै । प्रोवाच नरकेसरी ॥ तथेति प्रतिशुश्राव । साऽपि पुण्यो-
दयाज्ञया ॥ १२२ ॥ नरकेसरीराजोऽय । तातस्यैवमज्ञापत ॥ कुमारहैव कन्या मे । कृतं
बहुविकथनैः ॥ १२३ ॥ प्रतिशुश्राव तातस्त-त्प्रशस्ते वासरे ततः ॥ परिणीता मया तुलौस्तस्यै-
नरसुंदरी ॥ १२४ ॥ नरकेसरीराजोऽय । मुदितः स्वाश्रयं गतः ॥ विनोदैनरसुंदर्या । गतः
कालः कियान्मम ॥ १२५ ॥ आवयोः प्रेमसंबंध । दृढं पुण्योदयोऽकरोत् ॥ मिथोविश्लेषर-
हितं । चञ्चङ्किकयोरिव ॥ १२६ ॥ तं दृष्ट्वा सुहृद्भ्राज्जासौ । परमार्थेन वैरिणौ ॥ दौलराजमु-
षावादी । परं क्रोधमुपागतौ ॥ १२७ ॥

आ मारी कन्या आ रिपुदारण कुमारनेज लायक छे, वधारे कहेवाथी सर्यु. ॥ १२३ ॥ पछी पिताजीए तेनुं ते वचन मान्य राख्युं; तथा पछी सारे दिवसो थोडा महोत्सव सहित हुं ते नरसुंदरीने परणयो. ॥ १२४ ॥ हवे नरकेसरी राजा हर्षित थईने पोताने स्थानके गया; पछी ते नरसुंदरीनी साथे विनोद पूर्वक मारो केदलोके समय व्यतीत थयो. ॥ १२५ ॥ पछी जेम चंद्र अने चांदनीनो तेम जुदाइ विनानो अमारो अरसपरसनो प्रेमसंबंध पुण्योदयें दृढ कर्यो. ॥ १२६ ॥ हवे तेने जोइने मित्राभास सरखा,

पण अंशामात्रथी परीक्षा कराय छे. ॥ ११२ ॥ ह्वे पिताजीनो दिवस तो चिंता सहित केदलीक महेनते
 व्यतीत थयो; तथा सुता थकां निद्राविना रात्रि पण केदलेक कष्टे नीकली. ॥ ११३ ॥ ह्वे एदलामां मारा
 पुण्योदय नामना मित्रे लजातुर थहने विचार्युं के, जेनी हयाति छतां (तेना) आश्रितनी क्षति थाय,
 तेनो जन्म या कामनो ? ॥ ११४ ॥ जे माणस पोताना आश्रितनुं रक्षण करतो नथी, ते पवनथी
 पण हलको छे, केमके, पवन पण पाणीमां बुडती मशकने धारी राखे छे. ॥ ११५ ॥ जो आ नरकेसरी राजा
 कष्टेन तह्यतीतं च । दिनं तातस्य चिंतया ॥ कथंचन विना निद्रां । गता सुप्तस्य शर्वरी
 ॥ ११६ ॥ इतश्च मे सुहृद्युण्यो-दयो ह्रीणो व्यचिंतयत् ॥ किं तस्य जन्मना यस्मिन् ।
 सति स्यादाश्रितकृतिः ॥ ११७ ॥ रक्षति स्वाश्रितं यो न । स लघुः पवनादपि ॥ पवनेऽपि
 यतो धत्ते । मज्जंतं दृतिमंजसि ॥ ११८ ॥ यायात्सुतामद्वैव । यद्यसौ नरकेसरी ॥ ततः
 कुमारसान्निध्य-कारिणो मेऽयशो भुवम् ॥ ११९ ॥ अयोगयायापि तेनास्मै । दापयामि
 सुलोचनाम् ॥ इति ध्यात्वा पितुः स्वप्नं । निद्रादोषे ददावसौ ॥ १२० ॥ दृष्टस्तत्र वदन्
 कश्चित् । पुरुषः कुंदसुंदरः ॥ दापयिष्याम्यहं कन्यां । कुमारयेति मा शुचः
 ॥ १२१ ॥ तेन स्वप्नेन मुदित-स्तातः प्रातरब्रूवुधत् ॥ पुण्योदयस्तदा चक्रे । नरके-
 सरिणो धियम् ॥ १२२ ॥

(आ कुमारने) पुत्री दीधा विनाज जाय, तो कुमारने मदद करनारा एवा मारो खरेखर अपजश थाय.
 ॥ ११६ ॥ माटे ते अयोग्यने पण हुं ते उत्तम लोचनवाली कन्या अपावुं; एम विचारिने तेणे (थोडी)
 रात्रि याकी रहते छते पिताजीने स्वप्न आयुं. ॥ ११७ ॥ “हे राजन् ! हुं कुमारने कन्या अपावीदा, माटे
 योकि नहीं कर ? ” एवी रीते बोलता एवा कोइक मोगरा सरखा सुंदर पुरुषने तेणे स्वप्नयां जोयो. ॥ १२० ॥
 ह्वे ते स्वप्नथी खुशी थएलो (मारो) पिता प्रभाते जागी चढयो; अने ते बखने पुण्योदये नरकेसरीने

जे मित्र छे, तेषे आदली लक्ष्मी तेने आपी छे; अने हवे ते आना दोषथी क्षीण थयो छे ॥ १०६ ॥ पछी मारा
 विकारने इलाज विनाजो विचारता थका पिताजी राहुथी बेराएला चंद्रतुल्य सुखवाला थया; अने ते
 हिलना लोकोए पण जाणी. ॥ १०६ ॥ बली आथी मारो परिवार पण बिलखो थयो, नरसुंदरी खेद
 पामी, मन्नाकराओ हसवा लाग्या; अने नरकेशरी राजा पण विस्मित थयो. ॥ १०७ ॥ हवे पिता अने
 आचार्यनी गुप्त बातोथी मारा मनमां एवो विकल्प थयो के, आ बन्ने मने बलात्कारे बोलावथो; मादे
 हवे हुं करूं ? ॥ १०८ ॥ तेथी हवे अत्यंत बीकना विकारथी मारी कंठनाडीओ स्तब्ध थइ; आसोश्वा-
 ततो दुःप्रतिकारं म-द्विकारं चिंतयन् पिता ॥ राहुप्रस्तेदुतुल्यास्यो । जातो झाता जनैः
 कृतिः ॥ १०६ ॥ म्वानोऽन्तूपरिवारो मे । विषण्णा नरसुंदरी ॥ हसिताः सर्वतः खिगा ।
 विस्मितो नरकेशरी ॥ १०७ ॥ ताताचार्यरहोजल्प-द्विकल्पो मम चोत्थितः ॥ जल्पयि-
 व्यत एतौ मां । प्रसह्येति करोमि किम् ॥ १०८ ॥ कंठनाड्यस्ततः स्तब्ध । नूरिनीतिवि-
 कारतः ॥ श्वाशोद्वासपथो रुद्धो । जाता मृत्युचिता दशा ॥ १०९ ॥ ततः किमेतदित्यंगे ।
 दया विमलमावती ॥ आकुलः परिवारोऽन्तू-द्विस्मिता सकला सन्ता ॥ ११० ॥ विसृष्टाश्च
 सन्ता पित्रा । कुमाराऽपाटवज्जलात् ॥ जहसुर्मम पांशित्यं । मानवा मित्रिता बहिः
 ॥ १११ ॥ नरकेशरिणा ध्यातं । प्रस्थितव्यं मया प्रगे ॥ सुनोज्यमिव दास्यार्थो । हंशो-
 नैव परीक्ष्यते ॥ ११२ ॥

सनो मार्ग रंधायो, तथा मृत्यु सरखी मारी दशा थइ. ॥ १०९ ॥ पछी “ आ ते हुं ? ” एम विचा-
 रती थकी विमलमालती मारे शरीरे बलगी तथा परिवार व्याकुल थयो, अने सर्व सभा विस्मित
 थइ. ॥ ११० ॥ हवे “ कुमारने शरीरे आज मजा नथी ” एवो मिष करीने पिताजीए सभाने विसर्जन
 करी; तयारे बहार एकटा थएला मनुष्यो मारा पंडितपणानी हांसी करवा लाग्या. ॥ १११ ॥
 पछी नरकेशरी राजाए विचारुं के, हवे प्रभाते अर्हीथी चाली जवुं; केमके, उत्तम भोजननी पेटे दास्यार्थनी

आ क्षोभ भयो छे; केमके, वचनरूपी छे आयुद्ध जेओने एवा माणसो वाणुद्धमां ज्ञान चिन्ता क्षोभ
 पामे छे. ॥ ९७ ॥ त्यारे पिताजीए कहुं के, आ कुमारने अज्ञान ते शरीरेने संभवे ? केमके, सर्व कला-
 विधिमां आने (अमोए) खरेखर पारंगामी सांभल्यो छे. ॥ ९८ ॥ त्यारे कलाचार्य कहुं के, आ कुमार
 दोलराज तथा मृषावाद करेलो बे कलाओमां कुशल छे; पण बीजी कलाओमां कुशल नथी. ॥ ९९ ॥
 त्यारे पिताजीए कहुं के, ते बे कला केह ? त्यारे कलाचार्य कहुं के, एक तो विनयनो नाश, अने बीजुं
 जड़ु बोल्हुं ते. ॥ १०० ॥ पछी तेणे सर्व वृत्तांत मूलथी कहि संभलाव्यो; त्यारे पिताजीए कहुं के, एवी
 तातः प्राह कुतोऽज्ञानं कुमारस्यास्य युज्यते ॥ अयं प्राप्तप्रकर्षो हि श्रुतः सर्वकलाविधौ ॥ १०१ ॥
 ततः प्राह कलाचार्यो । द्रकोऽयं कलयोर्द्वयोः ॥ दोलराजमुषावाद-कृतयोर्न कलांतरे ॥ १०२ ॥
 तातः प्राह कले के ते । कलाचार्यो जगावध ॥ एको विनयविध्वंसो । द्वितीयं कूटज्ञाप्रणम
 ॥ १०३ ॥ ततः सर्वोऽपि वृत्तांतो । नाधितस्तेन मूलतः ॥ राजाह तत्कथं जान-ज्ञेनं प्राची-
 विशः सन्नाम ॥ १०४ ॥ महामतिर्जगौ देव । न मयेह प्रवेक्षितः ॥ मद्ग्रहान्निर्गतस्यास्य ।
 गता द्वादशवत्सरी ॥ १०५ ॥ अकस्मान्नवतो देवा-ह्वानादहमिहागतः ॥ कुतश्चिदन्यतः
 स्थाना-इयमप्यत्र चागतः ॥ १०६ ॥ पिता प्राहार्य यद्येव । सपात्रं रिपुदाराणः ॥ इयंतं
 कावमासीत्-कुतोऽनृद्भजने श्रियः ॥ १०७ ॥ महामतिर्जगावस्य । सुहृत्पुण्योदयोऽस्ति
 यः ॥ इत्ता तेनेयती लक्ष्मीः । कीणोऽप्यस्यैष दोषतः ॥ १०८ ॥

रीते जाणतां छतां पण तयोए तेने सभायां केम प्रवेक्ष करान्वयो ? ॥ १०१ ॥ त्यारे महामतिए कहुं के,
 हे स्वामी ! में तेने अहाँ प्रवेक्ष करान्वयो नथी; मारे देरथी नीकलमाने तेने चार वर्षो बीती गयो छे. ॥ १०२ ॥
 वली आपे मने अकस्मात् बोलाव्याथी हुं अहाँ आन्यो छुं; अने आ कुमार पण कोइक बीजां स्थानकथी अहाँ
 आवेलो छे. ॥ १०३ ॥ त्यारे पिताजीए तेने कहुं के, हे आर्य! त्यारे आ रिपुदाराण एवी रीते कुपात्र छे, त्यारे आटला
 बधा वल्लत सुधि ते लक्ष्मीना भाजनरूप केम भयो ? ॥ १०४ ॥ त्यारे महामतिए कहुं के, तेनो पुण्योदय नामनो

थको (तेषीए राज सभामां प्रवेश कर्षो.) ॥ ८६ ॥ ८७ ॥ ८८ ॥ ८९ ॥ हवे तेषीने जोइने मारो दौल-
 राज (अहंकार) स्फुरायमान थयो; अने तेषी में विचार्युं के, माराविना आने परणवाने बली बीजो
 कोण लायक छे ? ॥ ९० ॥ हवे नरकेसरी राजाए नरसुंदरीने कहुं के, आ रिपुदारणने तारी इच्छा
 प्रमाणे कला संबंधि प्रश्न पूछ ? ॥ ९१ ॥ तयारे तेषीए कहुं के, गुरुजनाननी दृष्टिए मारे प्रश्न पूछवो
 लायक नही; माटे ते आर्यपुत्र (रिपुदारण) प्रगट रीते सघली कलाओनो पाठ करी जाय; अने तेमां
 जे गुह्य बाबत हुं पूछूं, तेनो ते उत्तर आपे; ते सांभली सर्वे खुशी थया अने पछी पिताजीए कहुं के,
 जजुंजे दौलराजोअ । तां दब्रा मे ततो मया ॥ चितितं परिणेतुं मां । विनैनां क इवार्हति
 ॥ ९० ॥ नरकेसरिराज्ञाअहिहितानरसुंदरी ॥ प्रभयैनं कलामार्गे । यथेहं रिपुदारणो ॥ ९१ ॥ सा
 प्राह मे गुरुजना—अयकं प्रश्नो न युज्यते ॥ तद्दुद्राहयतु व्यक्त—मार्गपुत्रोऽखिलाः कलाः ॥ ९२ ॥
 तत्र गुह्ये मया पूष्टे । निर्वाहं च करोत्वसौ ॥ तुष्टाः सर्वे तदाकर्ण्य । पिता प्राह ततश्च माम्
 ॥ ९३ ॥ शुग्मम् ॥ जड्गुहाण कलाः पुत्र । राजपुत्र्या सुमंत्रितम् ॥ तदा विज्ञानशू-
 न्यस्य । स्तब्धा मम तु न्नारती ॥ ९४ ॥ महामतिः कलाचार्य-स्ततः पित्रा निरीकितः ॥
 कुमारस्य दद्या केय-मिति कर्णोऽस्य ज्ञापितम् ॥ ९५ ॥ कर्णे तेन द्रुनैः प्रोक्तं । देवको-
 न्नोऽयमांतरः ॥ पिताप्रोचे कुतोन्वेष । वज्राषेअ महामतिः ॥ ९६ ॥ अर्थाऽज्ञानादयं क्रोधः ।

कुमारस्य तवाऽजनि ॥ वागायुधा हि वाग्युद्धे । कुत्र्यति ज्ञानमंतरा ॥ ९७ ॥

॥ ९२ ॥ ९३ ॥ हे पुत्र ! राजपुत्रीनो आ सारो विचार छे; माटे तुं (सर्व) कलाओनो पाठ करी जा ।
 हवे ते बखते ज्ञानथी झून्य एवो जे हुं, तेनी वाणी तो स्तब्ध थइ गइ ॥ ९४ ॥ तेषी पिताजीए महामति
 कलाचार्यनो सामुं जोयुं; तथा तेना कानमां कहुं के, कुमारनी आ ह्युं दद्या थइ गइ ? ॥ ९५ ॥ तयारे
 कलाचार्ये पण तेमना कानमां धीरेथी कहुं के, हे राजन् ! आ तेनो अंतरनो क्षोभ छे; तयारे पिताजीए
 कहुं के, ते क्षीरीते ? तयारे महामतिए कहुं के ॥ ९६ ॥ तमारा आ कुमारने अर्थना नही जाणपणाथी

अने हुं पण त्यां गयो. ॥ ८२ ॥ हवे मारां दुराचरणनी चिंताथी पुण्योदयना तेजनी संदता थह
तथा प्रभाते जेम चंद्रनी तेम तेनी चलकाट नष्ट थयो. ॥ ८३ ॥ हवे पिताजीए कलाचार्यने चालती
वातथी वाकेफ कर्यो; थारे मने घणो हर्ष थयो अने कलाचार्य मनमां हसवा लाग्यो. ॥ ८४ ॥ पछी तेदलासां
नरकसरी राजा त्यां आव्यो; तथा तेनी पाळल नरसुंदरीए पण सभामां प्रवेश कर्यो. ॥ ८५ ॥ (हवे
ते कन्या केवी हती ? तो के) लावण्यरूपी अमृतथी जाणे जगतना मनने प्लावन करती होय नही
जेम, तथा चीकणा सिंदूरथी भरेला सेंथाथी जीतेल छे संव्याकालना लाल आकाशने जेणीए एवी,
इतः पुण्योदयस्याऽऽनू-न्महुश्चेष्टितचितया॥तेजोमांघ्रिमिति स्फुटि-र्गता प्रातर्विधोरिव॥ ८३ ॥
प्रस्तुतार्थोऽथ तातेन । कलाचार्यं ज्ञापितः ॥ जातो हर्षातिरेको मे । जहासांतः कलागुरुः
॥ ८४ ॥ अत्रांतरे समायातो । नृपतिर्नरकसरी ॥ तदुत्तरं सज्जामध्ये । प्रविष्टा नरसुंदरी
॥ ८५ ॥ लावण्यामृतपूरण । प्लावयंती जगन्मनः ॥ स्निग्धसिंदूरजटुकेश-जितसंव्यारुणां-
वरा ॥ ८६ ॥ द्योतयंती दिग्धां चक्रं । दीप्तेन वर्द्धनं दुना ॥ कटाक्षैः पूरयंतीव । न्यस्तशस्त्र-
स्मरेषु धिम् ॥ ८७ ॥ तरंती स्तनकुंजान्ग्यां । शृंगाररसवारिधिम् ॥ जन्मादयंती जघन-पु-
दिनेन स्मरद्विपम् ॥ ८८ ॥ चटुर्द्वैर्मन्मथोद्धापै । हर्षंती कोकिलध्वनिम् ॥ अलंकारैर्मुनी-
नाम्-प्याक्षिपंती च मानसम् ॥ ८९ ॥ चतुर्भिः कलापकम् ॥

तथा चलकाट सारता एवा मुखरूपी चंद्रथी जाणे दिशाओंना समुहने तेजरवी करती होयनही एवी,
तथा खलास थपलछे हथियारो जेयांथी एवां कामदेवना तुणिरने (भाथांने) जाणे (पोतानां) कटा-
क्षोथी भरती होय नही जेम एवी, तथा स्तनोरूपी कलशोथी जाणे शृंगाररसरूपी समुद्रने तरती होय
नहीं जेम एवी, तथा (पोतानां) जघनस्थलरूपी रेताल कांठाथी कामदेवरूपी हाथीने मदीनमत्त करती
होय नहीं जेम एवी, तथा मिष्ट एवां कामविकार संबंधि वचनोथी जाणे कोयलना नादने हसी कहा-
डती होय नहीं जेम एवी, तथा (पोते पेहेरेलां) आभूषणोथी सुनिओंना मनने पण चलायमान करती

एवा हुरूपी पर्वतमां धुंवाढाना अमथी लोकोए संपूर्ण ज्ञानरूपी अग्नि होवानुं अनुमान कर्तुं.
 ॥ ७५ ॥ हवे हुं खीओरूपी हरिणोने (बांधवामां) पाशा सरखां, तथा मानरूपी हाथीने (वस्त्रवामां)
 विंध्याचल सरखां, अने कामदेवरूपी अमरने (खुशी करवामां) कल्ल सरखां यौवनने ग्राम्यो. ॥ ७६ ॥
 हवे सर्व नगरोना स्वाभि एवा नरकेसरी नामना राजानी वसुंधरा नामनी राणीनी नरखुंदरी नामनी
 पुत्री छे. ॥ ७७ ॥ पढी ज्यारे ते यौवन पायी, त्यारे तेंणीए मनमां एवो निश्चय कथो के, आरे खरेखर
 आराथी पण अधिक गुणवाला वरने वरवो. ॥ ७८ ॥ पढी नरकेसरी राजाए तेंणीना ते भावने जाणीने
 अथाहं यौवनं प्राप्तः । कामिनीमृगवागुराम् ॥ मानहिरदविंध्यादिं । स्मरन्मृगसरोरुहम्
 ॥ ७६ ॥ इतश्चाशेषपूःस्वामि-नरकेसरीनूपतेः ॥ देव्या वसुंधरायाश्च । सुताऽस्ति नरखुं-
 दरी ॥ ७७ ॥ तयोद्यौवनया चित्ते-ऽज्जनिवेदोऽयमाहितः ॥ वरणीयो मया नूनं । मत्तो-
 ऽधिकगुणो वरः ॥ ७८ ॥ नरकेसरिणा ज्ञात्वा । तन्नावमिति चिंतितम् ॥ अस्याः समर्गलः
 स्याच्चे-त्स एव रिपुदारणः ॥ ७९ ॥ ततोऽसौ तां गृहीत्वैव । वरविद्यां परीक्षितुम् ॥ सि-
 द्धार्थनगरं प्राप्तः । पित्रा प्रीत्या प्रवेक्षितः ॥ ८० ॥ दत्तं चावासकस्थानं । सज्जीकृत्याथ मंस-
 पम् ॥ पतिं वरावरगुणान् । सन्ना चक्रे परीक्षितुम् ॥ ८१ ॥ राजान्वितः स्थितस्तता-स्त-
 न्मध्ये सपरिहृदः ॥ समाहूतौ कलाचार्य-स्तत्राहं च समागतौ ॥ ८२ ॥

विचारुं के, जो आनो भर्तार रिपुदारण थाय तो सरखे सरखुं (जोहुं) थाय. ॥ ७६ ॥ पढी ते तेंणीने
 लेहने वरनी विद्यानी परीक्षा करवा मादे सिद्धार्थ नगरमां आव्यो; अने पिताए पण तेने प्रीतिथी
 प्रवृत्ता कराव्यो. ॥ ८० ॥ वली तेंओने (रहेवा मादे) आवास आव्यो, तथा पढी
 मंडप सज्ज करीने तेंणे कन्याना तथा वरना गुणोनी परीक्षा करवामादे सभा करी ॥ ८१ ॥
 पढी पिताजी राजाओ तथा परिचार सहित ते मंडपमां बेठा, तथा बोलाव्याथी कलाचार्य

पिताजीए मने कहुं के, आजथी हवे तारे अभ्यासमां मनोहर थइने कलाचार्यने घेर रहेहुं; पछी ते में
 पण स्वीकार्युं ॥ ६७ ॥ पछी त्यांथी निकलीने में सुषावादन पृछ्युं के, हे मित्र ! तारी आ चतुराह ते
 क्यांथी आवी ? के जेना वझाथी मने आ तेज मलयुं छे ॥ ६८ ॥ तयारे तेणे कहुं के, राजसचित्त (नामना
 नगरमां) रागकेसरी नामे राजा छे; ते राजा शत्रुओरुपी सर्पने (मारवामां) गरुड समान छे ॥ ६९ ॥
 ते राजाने, कुक्षिमां राखेल छे गुणोनो समूह जेणीए एवी मूढ़ता नामनी राणी छे, तथा तेणीने, छायाथी
 आच्छादित करेल छे जणे जगतो जेणीए एवी माया नामनी दीकरी छे ॥ ७० ॥ ते महान बेहेनने में
 निर्गतेन मृषावाद—स्ततः पृष्ठो वयस्य ते ॥ इहता किमुपहं य—दशान्मेऽनूद्यं महः ॥ ६८ ॥
 स जगौ राजसे चिते । राजास्ते रागकेसरी ॥ सरीसृपाणां शत्रूणां । त्रासने विनतासुतः
 ॥ ६९ ॥ तस्यास्ति मूढ़ता देवी । कुक्षिक्षिप्तगुणोज्ज्वला ॥ मायाऽन्निधास्ति तत्पुत्री । बाया
 ह्वजजगज्जया ॥ ७० ॥ प्रतिपन्ना मया प्रेम्णा । जग्निनी सा महत्तमा ॥ साऽपि जपेव मां
 मुक्त्वा । कदापि कापि याति न ॥ ७१ ॥ प्राप्तं तदुपदेशेन । मया कौशलमिदृशम् ॥ मयो-
 क्तं दर्शनीया सा । समाऽप्यात्मस्वसा त्वया ॥ ७२ ॥ तथेति स्वीकृतं तेन । ततो विवस्मितं
 मया ॥ शालासु द्यूतकाराणां । पणस्त्रीणां च वेदमसु ॥ ७३ ॥ इत्थं द्वादशवर्षाणि । कलौ-
 घोपार्जनहवात् ॥ दंघितानि कुमार्गेण । मया तातमपश्यता ॥ ७४ ॥ मिथ्यावार्तारजः
 पुंजे । मपि धूमन्नमाजिरौ ॥ पूर्णज्ञानाप्रिसन्नावो । लोकैरनुमितस्ततः ॥ ७५ ॥

प्रेमथी स्वीकारी छे, अने तेथी ते छायानी पेठे मने तजीने कोइ पण समये क्यांए पण जती नथी
 ॥ ७१ ॥ तेणीना उपदेशाथी मने आवी चतुराह मली छे; तयारे में तेने कहुं के, मने पण तारे ते तारी बेहे-
 नने देखाइवी ॥ ७२ ॥ तयारे तेणे पण ते स्वीकार्युं; पछी हुं जुगारखानाओमां तथा वेदयाओना
 वरोमां विलास करवा लाज्यो ॥ ७३ ॥ अने एवी रीते कलाओ भणवाना मिपथी में पिताजीने मोहोइ
 देखाइया विनाज बार वर्षों कुसार्गमां गाल्यां ॥ ७४ ॥ पछी मिथ्या वचनरुपी रजना दगलावाला

ते जूहुं बोले छे, तथा दौलराजधी ते अहंकारी थयो छे ॥ ६९ ॥ माटे ते बहनेनो जो ते त्याग करे तो उत्तम लाभ थाय ते माटे तेने शिखामण आपुं, एम विचारि आचार्य मने कहुं के, ॥ ६० ॥ हे कुमार! तारा जेवाओने माटे मारी शा-
लामां खरेखर योग्य स्थानक नथी; माटे तुं दौलराज अने सुषावाद नामना पापी मित्रोने तजी दे ॥ ६१ ॥
त्यारे में कहुं के, ते स्थानक लारे (तारा) बापने आप 'अमो तो ते (तारा) स्थानविना अने वली तारा विना
पण बीजेथी सुखें समाधें शाख भणिहुं ॥ ६२ ॥ एवी रीते आचार्यने तरछोडीने, स्तब्ध चित्तना
विलेपनथी उंची डोक तथा उंचा सुखवालो थयो थको, तथा मारुं शरीर मरोडतो थको हुं तयांथी
कुर्याद्येतयोस्त्यागं । तदा स्याद्विमुक्तमम् ॥ शिक्क्यामि तदर्थं त-दित्याचार्यो जगाद माम्
॥ ६० ॥ कुमार नोचितं स्थानं । मञ्जालायां किलेदशाम् ॥ दौलराजमुपावादी । पापमित्रे
ततस्त्यज ॥ ६१ ॥ मयोक्तं स्थानमेतत्त्वं । यद्वा पित्रे विनाऽप्यदः ॥ विना च त्वां वयं शास्त्रं ।
नशिष्यामोऽन्यतः सुखम् ॥ ६२ ॥ तर्जयित्वेत्थमाचार्यं । स्तब्धचित्तविलेपनात् ॥ उक्तं-
धराननो मृग-निजागं निर्गतस्ततः ॥ ६३ ॥ प्राप्तस्तातांतिके पृष्ठ-स्तेन पाठोऽवशिष्यते ॥
क्रियांस्तव मया प्रोक्तं । न न्यूना काऽपि मे कला ॥ ६४ ॥ तातः प्राह तथाऽप्युच्चैः । पूर्वा-
धीतं स्थिरीकुरु ॥ विद्यायां ध्यानयोगे च । संतोषो नोचितः सताम् ॥ ६५ ॥ नृतं धनैः
पुनर्वेदम् । कलाचार्यस्य नूतना ॥ मानूत् खेद इति प्रोक्तं । तेन मच्चरितं तु न ॥ ६६ ॥ कलाचार्य
गृहे स्थेयं । नवताऽन्यासशालिना ॥ अतः प्रनृति तातेने-त्युक्तं तत्स्वीकृतं मया ॥ ६७ ॥
चालतो थयो ॥ ६३ ॥ पछी हुं पिता पासे गयो, त्यारे तेमणे मने छुछुं के, हवे केदलो क पाठ बाकी
रहे छे ? त्यारे में कहुं के, हवे मने कइ पण कला अथुरी नथी ॥ ६४ ॥ त्यारे वली पिताजीए कहुं के, एम
छे तो पण तुं पूर्व शीखेछुं पाहुं कर ? केमके सज्जनाए विद्यामां अने ध्यान योगमां संतोष राखवा
उचित नथी ॥ ६५ ॥ वली फरीने राजाए कलाचार्यनुं घर धनथी भरी आयुं; अने ते कलाचार्य पण
“आ राजाने खेद न थाय तो सारुं” एम विचारि मारुं आचरण राजान कहुं नहीं ॥ ६६ ॥ पछी

इने तुं मने आम बोले छे । ॥ ५१ ॥ त्यारे ते महामति आचार्य विचार्युं के, आ राजकुमारो जहुं बोलता
 नथी, पण आ पापी जूठो छे; माटे हवे तेनुं ते दुराचरण नजरें जोहने हुं तेने शिक्षा आहुं. ॥ ५२ ॥ हवे
 एक दहाडो तेणे मुस रहिने मने नेतरनी खुशरीपर बेठेलो जोहने ठपको अप्पो; त्यारे में उलटो तेने तर-
 छोडी कहाड्यो. ॥ ५३ ॥ पछी राजकुमारोए गुरुने छाती रीते कहुं के, नही जोवालायक एवा आ
 रिपुदारणने अमासी साथे राखवो युक्त नथी. ॥ ५४ ॥ त्यारे तेणे पण विचार्युं के, आ बीचारा राज-
 ततो महामतिर्दध्यौ । न मृषा राजदारकाः ॥ ब्रुवतेऽयं परं पाप—स्तद् दृष्ट्वा क्षिक्रयाम्यहम्
 ॥ ५५ ॥ अन्यदा ब्रह्मदेशस्थः । स मां वेनासनस्थितम् ॥ दृष्ट्वा दद्वानुपालंनं । कृतस्तनिह्वो
 मया ॥ ५६ ॥ ततो रहसि विह्वलं । गुरवे राजदारकैः ॥ अदृष्टव्यो ह्ययं युक्तो । मध्ये स्थाप-
 यितुं न नः ॥ ५७ ॥ तेनापि चिंतितं सत्यं । वदंत्येते तपस्विनः ॥ पापोऽनुचित एवाऽयं । स-
 त्संगे रिपुदारणः ॥ ५८ ॥ तथाहि—कुपितं मधुरैर्वाम्यै—रर्षदानेन दोषिनम् ॥ विनयेन
 जनं स्तब्ध—मविश्वासेन मायिनम् ॥ ५९ ॥ चौरं रक्षणयत्नेन । सहुद्ध्या पारदारिकम् ॥
 वशीकुर्वीति सुधियो । मूर्खं चिन्तानुवृत्तितः ॥ ६० ॥ न तु कोऽपि प्रतीकारो । विद्यते नृवनत्रये ॥
 अस्तप्यवादिनः पुंसः । कावदष्टः स नृच्यते ॥ ६१ ॥ त्रिभिर्विदोषकम् ॥ स्वप्नावादथवा दुष्टो ।
 नास्त्ययं रिपुदारणः ॥ मृषावादान्मृषा ब्रूते । स्तब्धः स्याद्दैवराजतः ॥ ६२ ॥

कुमारो सत्य कहे छे; अने आ पापी रिपुदारणने सत्संगमां राखवो अनुचित ज छे. ॥ ५५ ॥ कहुं छे के,
 उत्तम बुद्धिवाला माणसो कोधितने मिष्ट वचनोथी, लोभीने धनना दानथी, अहंकारीने विनयथी,
 कपटीने अविश्वासथी, चोरने रक्षणना प्रयत्नथी, लंपटने सद्बुद्धिथी, सुखने मननी अनुवृत्तिथी वदा
 करे छे, पण जूठाबोला माणसनो त्रणे जगतमां पण कोह हलाज नथी; अने तेथी ते “ कालथी डंखा-
 एलो ” कहेवाय छे. ॥ ५६ ॥ ५७ ॥ ५८ ॥ अथवा आ रिपुदारण स्वभावथी दुष्ट नथी; पण मृषावादथी

अमथी गुण थशे नहीं. ॥ ४४ ॥ बली अपात्रने कन्यादाननी पेठे ज्ञानदान पण अहितकारी छे, एम
 विचारि मनथी तो तेणे मने तज्यो, पण बहारथी द्वेष देखाज्यो नहीं ॥ ४५ ॥ बली मने तेचो जोइने राज-
 डुमारो पण मारामांथी विरक्त थया, पण केवल मात्र पुण्यना प्रभावथी मने तेओ परामभव करवाने समर्थ
 थया नहीं. ॥ ४६ ॥ हवे एक दहाडो ज्यारे आचार्य बहार गया हता, त्यारे हुं तेमना आसनपर चडी
 बेठो; ते जोइने राजकुमारोए मने कहुं के, आ तने उचित नथी. ॥ ४७ ॥ कहुं छे के, गुरुना आसनपर
 बेसनाराओने कलंकथी उत्पन्न थएली मलीनता थाय, तथा अपजश अने पापनी वृद्धि थाय छे, अने
 ज्ञानदानमपात्रस्य । कन्यादानमिवाऽहितम् ॥ त्यक्तस्तेनेत्यहं ज्ञावा-द्वहिर्देवो न दर्शितः
 ॥ ४८ ॥ राजभिन्ता अपि प्रेक्ष्य । मामन्नूवंस्तथाविधम् ॥ विरक्ताः केवलं पुण्या-न्न परान्न-
 वितुं क्रमाः ॥ ४९ ॥ बहिर्गतेऽन्यदाऽचार्यो मयाऽध्यस्तं तदासनम् ॥ तद् दृष्ट्वा राजभिन्ता
 मां । प्रोचुर्नेदं तवोचितम् ॥ ५० ॥ यतः-गुर्वसने निविष्टानां । मात्स्न्यं स्यात्कलंकजम् ॥
 वर्धते चाऽयशःपापे । करणं चायुषो न्नवेत् ॥ ५१ ॥ मयोक्तं शिक्काहोर्ऽहं । बालिदाः किं
 न्नादृशाम् ॥ यात स्वकुलशिक्षार्थं । तेऽपि तुष्णींस्थितास्ततः ॥ ५२ ॥ कलाचार्याय तत्प्रो-
 क्तं । चरित्रं राजदारकैः ॥ कुर्वेन तेन पृष्टोऽहं । साऽस्य ज्ञापियं मया ॥ ५३ ॥ अहो विमृश्य
 ज्ञापित्व-महो ते दासकौशलम् ॥ असत्यवादिन्निर्बुधे । मामेवं यत्प्रतारितः ॥ ५४ ॥

आयुष्य ओछुं थाय. ॥ ४८ ॥ त्यारे में तेओने कहुं के, अरे ! सख्वाओ ! ! हुं हुं तमारा जेवाओथी
 शिखामण देवावा लायक छुं ? (अर्थात् हुं तमो मने शिखामण देवा जोग छो ?) तमारा पोताना कुटुंबने
 शिखामण देवा जाओ ? (ते सांभली) तेओ पण मौन रखा. ॥ ४९ ॥ पडी मारुं ते आचरण राजकु-
 मारोए कलाचार्यने कहुं; त्यारे तेणे कोष पासोने मने पूछ्युं; त्यारे में इर्या सहित कहुं के, ॥ ५० ॥ अहो
 तारुं विचारयुक्त बोलवापणुं ! ! तथा अहो ! तारुं शास्त्रोतुं कुशलपणुं ! के, ऊठुं बोलनाराओथी ठगा-

जाण्या ॥ ३६ ॥ हवे ज्यारे मारो कला दीखवानो वखत आव्यो त्यारे, पिताजीए विधिपूर्वक कलाचार्येने
 पूजीने, उत्सव सहित तेने मने सोंप्यो ॥ ३७ ॥ वली मने पिताजीए कहुं के, हे पुत्र ! विद्याना अर्थि एवा तारे
 नमस्कार पूर्वक आदरथी आ कलाचार्येने सेववा ॥ ३८ ॥ त्यारे सें कहुं के, अरे ! आ रांकडो विचारो
 कलाचार्य ते मारी आगल हुं हिसाबमां छे ? तो पण तमारा उपरोयथी हुं कलाओ ग्रहण करूं छुं, तथा
 वली तेने नमस्कार करूं छुं ॥ ३९ ॥ पछी पिताजीए गुप्तरीते कलाचार्येने कहुं के, आपे आ अहंकारोना अ-
 विनय जोहने उद्वेग करवो नहों ॥ ४० ॥ पछी ते वचन अंगिकार करीते तणे विचार्युं के, आ तेनी बाल
 कलाग्रहणकावेऽथ । कलाचार्य विधानतः ॥ संपूज्य पित्रा तस्याहं । प्रश्नितोत्सवमर्पितः
 ॥ ३७ ॥ उक्तश्चाहं त्वया पुत्र । समाराध्योऽयमादरात् ॥ विद्यार्थिना कलाचार्यः । प्रणिपात
 विधायिना ॥ ३८ ॥ मयोक्तं किं विजानीति । वराकोऽयं ममाग्रतः ॥ तवाऽजुरोधाद् गृह्णामि ।
 कलाः कुर्वे नतिं पुनः ॥ ३९ ॥ रहःस्मृतं ततस्तातः । कलाचार्यमन्नाषत ॥ नोद्दिगोऽस्य
 त्वया कार्यो । ऽविनयं प्रेक्ष्य मानिनः ॥ ४० ॥ तद्दचोऽसौ प्रतिश्रुत्य । दध्यौ बाल्यविजृम्भि-
 तम् ॥ मानोऽस्य शास्त्रबोधेऽयं । स्वयं नञो नविष्यति ॥ ४१ ॥ ततोऽसौ सर्वयत्नेन । प्रवृत्तो
 मम पाठने ॥ पठंति तत्र चान्येऽपि । विनीता राजदारकाः ॥ ४२ ॥ शैलराजः प्रवृद्धोऽनू-
 दादरेण च मे गुरोः ॥ ततो जात्यादिनाचार्यं । ह्रीतयामि प्रतिक्रणम् ॥ ४३ ॥ दध्यौ तदा
 कलाचार्यो । नाऽस्य शास्त्रश्रमाद्गुणः ॥ यथाभ्वन्नोजनात् कीर्ण—तनोः श्वययुवर्धनात् ॥ ४४ ॥

चेष्टा छे, पण ज्यारे शास्त्रोना तेने बोध थ्यो, त्यारे तेनुं आ मान पोतानी मेलेंज नम्र थइ ज्यो ॥ ४१ ॥
 पछी ते कलाचार्य मने सर्व प्रयत्नपूर्वक भणाववा लाग्यो, वली त्यां बीजा पण विनयी राजकुमारो
 भणता हता ॥ ४२ ॥ हवे गुरु तरफना आदरथी मारो शैलराज (अहंकार) वधवा लाग्यो; अने तेथी
 दरेक क्षणे हुं जाति आदिकथी आचार्येनी हीलना करवा लाग्यो ॥ ४३ ॥ त्यारे कलाचार्य विचार्युं के,
 क्षणि शरीरवालाने खाटा भोजनथी जेम सोंजो थाय (अने ते जेम लाभकारक नथी) तेम आने शास्त्र-

प्राणीओनां हितनो नाश करनारो, अने कोइक समये अखंड जुजबल वालो, तथा कुमार्गनो उपदेस देवामां चतुर, अने कोरेल छे सोहनो पक्ष जेणे एवो तेओनो “सृषावाद” नामनो पुत्र पण त्यां मारी दृष्टि पड्यो. ॥२९॥ ॥ ३० ॥ महा मोहथी मूढ बनेला एवा में तेतुं कंह पण स्वरूप ध्यानमां लीधुं नही; पण उलटुं हितबंधुनो बुद्धिथी तेने जोइने तेज बखते में आर्लिगन कर्युं ॥ ३१ ॥ पछी तेने मारे स्थानके लावीने, में तेने शरीरथी अभिन्नरूप बंधु तरिके लेख्यो; अने सर्व कार्यमां में तेने जोड्यो; अने स्नेहने भजनारा एवा अमो बन्ने बच्चे कंह पण शुभ नहोतुं ॥ ३२ ॥ पछी में बलात्कारे प्रत्यक्ष एवा असत्यने पण मया महामोहविमोहितेन । न लक्षितं किंचन तत्स्वरूपम् ॥ अहं समालिंगितवांस्तदैव । दृष्ट्वा परं तं हितबंधुबुद्ध्या ॥ ३१ ॥ स्वस्थानमानीय मया शरीरा—इन्निन्नरूपोऽन्निमतः स बंधुः ॥ सर्वत्र कार्येऽधिकृतश्च भूढं । स्थितं न नौ किंचन रागनाजोः ॥ ३२ ॥ असत्त्वस-
 द्भूतमसत्सदेव । कृतं मयाऽप्यक्रमपि प्रसह्य ॥ तस्य प्रसादान्न ममाऽपराध-गंधोऽपि लभ्यो
 निहितः परेषु ॥ ३३ ॥ जातस्ततोऽहंकृतशैलराज-महामृषावाददृढप्रसंगः ॥ त्रयं करोऽन्तो-
 धिरिव प्रनृत्य-त्तिमिंगितो त्रीमनुजंगराजः ॥ ३४ ॥ शैलराजमृषावाद-संगाद्दोषा न्वन्ति
 ये ॥ पुण्योदयप्रभावेन । प्रलीयंते च तेऽखिलाः ॥ ३५ ॥ स्वप्नेऽपि न मयाज्ञात-मेतत्तस्य
 विजृम्भितम् ॥ शैलराजमृषावादौ-परं ज्ञातौ गुणावहौ ॥ ३६ ॥

सत्य, अने सत्यने पण असत्य करवा मांड्युं अने तेना प्रसादथी बीजाओमां मारा अपराधनोगंध पण लाण्यो नही. ॥ ३३ ॥ पछी अहंकाररूपी शैलराजना तथा महा सृषावादाना निबिड प्रसंगवालो, एवो हुं नाचतां छे सत्स्यो जेमां, तथा भयंकर छे सर्पो जेमां एवा समुद्रनी पेढे भयंकर थयो. ॥ ३४ ॥ शैलराज अने मृषावादाना संगथी हवे मने जे दूषणोथाय छे, ते सबला पुण्योदयना प्रभावथी नाश पांमे छे. ॥ ३५ ॥ पण ते पुण्योदयनुं प्राक्रम में स्वप्नमां पण न जाण्युं; पण उलटा शैलराज अने सृषावादाने गुणवानो

कुरुणलेइया, नीललेइया, तथा कापोतलेइया रूपी उलसायमान पताकाओ जेमां एवा संक्लिष्ट चित्त नामना
 अंतरंगनगरमां गयो ॥ २४ ॥ बली ते नगर केवुं छे तो के, असंख्य प्रकारनां दुर्धानो रूपी छे रथोनी प्रचार
 जेमां एवो लोकप्रवाह नामनी छे राजमार्ग जेमां, तथा विकल्पोधी चित्रित थएली एवी चित्त संज्ञारूपी
 छजांओए करेल छे कौतुकोनी समूह जेमां एवुं ते नगर छे. ॥ २५ ॥ ते नगरमां अत्यंत प्रतापबाला, तथा
 घणां दूषणोनी उत्पत्तिना स्थानक रूप, तथा चंद्रप्रते जेम राहु, तेम बोधरूपी राजा प्रते राखेल छे वैर
 जेणे एवा, तथा प्रमादना प्रपंचनी रचनामां सूत्रधार सरखा, तथा उत्तम वादरूपी हाथीने नारचामां
 असंख्यदुर्घानरप्रचार-लोकप्रवाहान्निधराजमार्गो ॥ विकल्पसंचित्रितचित्तसंज्ञा-कपोत-
 पातीकृतकौतुकौधे ॥ २६ ॥ अज्ञाक्रमस्मिन्नतुलप्रताप-मुत्पत्तिनूमिं बहुदृषणानाम् ॥ निबद्ध-
 वैरं सह बोधराज्ञा । पत्येव राहुग्रहमौषधीनाम् ॥ २६ ॥ छिष्टाशयं नाम नृपं प्रमाद-प्रपंच
 संसूत्रणसूत्रधारम् ॥ सद्भूतवाद्द्विपपंचवक्त्रं । विघ्नं च वेतालमिवेष्टसिद्धे ॥ २७ ॥ युग्मम् ॥
 प्रिया मया तस्य च हीनताख्या । दृष्टा निकृष्टाशयवर्गसेव्या ॥ प्रवर्तिका निव्यतरक्रियाणां ।
 तमोमयी कालनिशेव साक्षात् ॥ २८ ॥ तयोर्मुषावाद इति प्रसिद्धः । सहोषधौले दृढवज्र-
 पातः ॥ स्नेहद्रुमोद्धेदकुठारकल्पः । संकल्पवल्लीवनवारिवाहः ॥ २९ ॥ सुतः समस्तांगि-
 हितोपलोपी । कुतश्चिदप्यक्तबाहुवीर्यः ॥ अनायि नेत्राऽतिश्रितां कुमार्गो-पदेशदक्षः कृत-
 मोहपक्षः ॥ ३० ॥ युग्मम् ॥

सिंह सरखा, अने वेतालनी पेठे इष्ट सिद्धिप्रते विघ्न करनार एवा “ छिष्टाशय ’ नामना राजानी सं
 जोयो. ॥ २६ ॥ २७ ॥ बली तयां में, दुष्ट आशयोनां समूहोधी सेवनीक, तथा अत्यंत निंदनिक क्रियाओनी
 प्रवर्तान्वनारी, अने साक्षात् जाणे कालरात्रि होय नहीं, तेवी तमोमय (अज्ञानमय) एवी ते राजानी
 हीनता नामनी स्त्रीने जोइ. ॥ २८ ॥ उत्तम ज्ञान रूपी पर्वतने भेदचामां दृढ वज्रपात सरखो, तथा स्नेहरूपी
 वृक्षने छेदचामां कुहाडा सरखो, अने संकल्पोरूपी वेलडीओनां वनप्रते चरसाद सरखो, तथा सव

नहींतर क्यांक ते मानी अचानक (कंहेक) नुकसान करेथे ॥ १६ ॥ पछी सर्व राज्यकारभारीओ मारा दासरूप थया; अने मानमांज मग्न थएलो एवो जे हुं तेनी आज्ञाने कोई पण उछेंवतुं नथी ॥ १७ ॥ आ महाबल उज्ज्वल महिमा पुण्योदयरूपी चंद्रनोज हतो, पण में मूढचित्तवालाए ते मानरूपी राहुनी जाण्यो ॥ १८ ॥ बली में विचार्युं के, आ दौलराज तो देवाने पण दुर्लभ एवो मारो बंधु छे, तथा सर्व कल्याणोनी श्रेणिओने करनारो छे ॥ १९ ॥ आ मारो आश्रय में तेने एक दहाडो जणाव्यो; तयारे मने पोताने वश थएलो जोहने तेणे मने पोतानी गुह्य बात जणावी के, ॥ २० ॥ मारी पास आत्मवीर्यथी

ततो दासत्वमापन्नं । राजकं सर्वमेव मे ॥ न कोऽपि मानमग्नस्य । ममाज्ञामतिवर्तते ॥ १७ ॥ पुण्योदयविधोरेव । महिमाऽसौ महोज्ज्वलः ॥ मया तु मूढचित्तेन । मानराहोर्विन्नावितः ॥ १८ ॥ ध्यातं मयैव बंधुर्मे । देवानामपि दुर्वज्रः ॥ दौलराजोऽखिलश्रेयः—संततीनां विधायकः ॥ १९ ॥ असौ निवेदितस्तस्य । स्वाभिप्रायो मयान्यदा ॥ न्यवेदि मे परं गुह्यं । स्ववशं प्रेक्ष्य तेन माम् ॥ २० ॥ ममास्ति स्तब्धचित्ताख्यं । स्ववीर्योत्थं विलेपनम् ॥ प्रतिक्रणं त्वयादेयं हृदये तत्सुखाश्रया ॥ २१ ॥ वाचामगोचरस्तस्य । वक्ष्यत्यनुजवः फलम् ॥ इत्युक्त्वा स ददौ तन्मे । हृदि धत्तं मयाऽपि तत् ॥ २२ ॥ तत्प्रज्ञावाद्ददं जातः । स्तब्धकीर्तितकंधरः ॥ सुतरां प्रयाता लोका । विश्वासोऽनूद्विपेने ॥ २३ ॥ गतोऽन्यदाऽहं नगरेऽंतरेण । संक्लिष्टचित्तेऽखिलदुःखवासि ॥ तृष्णाऽनिदांशोऽवितकृष्णनील—कापोतवेदयाविलसत्पताके ॥ २४ ॥

उत्पन्न थएलुं स्तब्धचित्त नामनुं (एक) विलेपन छे; ते तारे, तेना सुखनी आश्रयो क्षण क्षण प्रते हृदयमां धारण करवुं ॥ २१ ॥ वचनोथी पण नहींकही शकय एवो तेनो अद्भुतभव (तने) फल देखाडो आपयो; एम कहिने तेणे ते विलेपन मने आप्युं; अने में पण ते हृदयमां धारण कर्युं ॥ २२ ॥ हवे ते विलेपनना प्रभावथी हुं स्तब्ध अने अक्लङ्ग गरदनवालो थयो; अने सारी रीते लोको मने नमवालागया; अने तेथी ते विलेपनमां मने विश्वास थयो ॥ २३ ॥ हवे एक दहाडो हुं, सर्व दुःखोरूपी आवासोवाला, तथा तृष्णारूपी पवनथी फरकती छे,

“दौलराज” नाम पाड्युं ॥ ८ ॥ ते धाव, तथा तेणीना ते पुत्रनो मने अनादिकालधी संग छे; हवे ते वखते मने ते प्रकट तो थयो, पण शुभ रीते रह्यो ॥ ९ ॥ हवे पांच छ वर्षो गया बाद में तेने जोयो, अने जोतांज हुं तेने ब्रह्माधी पण अधिक मानवा लाग्यो, केमके, ते ब्रह्मा करतां वमणां मुखोवालो हतो ॥ १० ॥ “आ मने हवे वश थयो छे” एम मने जोहने ते पण प्रफुल्लित मुखवालो थयो; तथा आशय जाणनाराओमां शिरोमणि एवा तेणे मारा शरीरने आलिंगन कर्युं ॥ ११ ॥ तेना आलिंगनशी मने अलौकिक शक्ति थइ; के जे शक्तिए मने जणे लोकोने डलंभीने तुरत डंचे तस्या धाव्याश्च तत्सूनोः । संगमोऽनादिरैव मे ॥ आविर्भूतस्तदा मेऽसौ । तिरोन्मृतोऽन्यदा परम् ॥ ९ ॥ पंचमेवैव वर्षेषु । दृष्टमात्रो मयाऽथ सः ॥ ब्रह्मणोऽप्यधिको मेने । द्विगुणो यत्ततो मुखैः ॥ १० ॥ वशोऽयमिति मां प्रेक्ष्य । सोऽपि स्मेराननोऽनवत् ॥ आदितिंग च मेहं । नावद्भस्य शिरोमणिः ॥ ११ ॥ तदादिंगनतः शक्ति—रनिर्वाच्या ममाऽनवत् ॥ त्रैलोक्यमतिवृत्त्योर्व—महमाशु धृतो यया ॥ १२ ॥ कुलजात्यादिविषयः । स्वोत्कर्षो मम प्रपञ्चे ॥ तत्सक्तहृदये शश्व—तैलविंदुरिवांनसि ॥ १३ ॥ न मातुर्नापि तातस्य । प्रणामो विहितो मया ॥ दौलराजप्रसंगेन । दौलराजत्वमीयुषा ॥ १४ ॥ न नताः कुलदेव्यश्च । न देवा दौकिका अपि ॥ मम नाऽखंन्यज्ञावं । ज्ञात्वाऽनघ्रं पिताऽपि माम् ॥ १५ ॥ अन्येयामपि पित्रोक्तं । कार्याज्ञाऽस्यैव सर्वदा ॥ अक्रान्तिविभूरं कर्ता । नो चेन्मानधनो ह्ययम् ॥ १६ ॥

चङ्गाव्यो. ॥ १२ ॥ तेनामां आसक्त हृदयवालो हुं होते छते पाणीमां जेम तेलनुं विंदु तेम मारी कुल, जाति आदिकनी मोटाइ हमेशां (जगतमां) फेलावा लागी. ॥ १३ ॥ वली में ते दौलराजना प्रसंगधी, पर्वतपणाने पामीने माता के पिताने प्रणाम पण कर्षो नही. ॥ १४ ॥ वली में कुलदेवीओ तथा लाकिक देवोने पण नमस्कार कर्षो नही; अने पिताजीए पण मारी भाव जाणीने, नही नमता एवा मने टपको आप्यो नही. ॥ १५ ॥ वली पिताजीए बीजाओने पण कहुं के, (तमार) आनी आज्ञा हमेशां पालवी

॥ पंचमःस्तवकःप्रारब्धते ॥

हवे पवननी पेठे शत्रुओना यशरूपी कपूरना गंधने हरनारो एवो नरवाहन नामनो राजा सिद्धार्थ नामना नगरमां थयो. ॥ १ ॥ जे राजाना दानगुणथी नीचे करेलां सर्व कल्पवृक्षो विधिनी तुलाधृतिना वशथी परीक्षा माटे डंचे गएलां छे. ॥ २ ॥ ते राजाने गुणोरूपी सुगंधनी मालती सराखी, तथा उत्तम सखीओथी (पक्षे-हमेशां भमराओथी) सेवनीक अने उत्तम भाग्यवाली विमलमालती नामनी पटराणी हती. ॥ ३ ॥ तेणीने हुं प्रगट रीते पुत्र पणे उपन्यो; तथा तेज वळते चंद्र सराखो निर्मल एवो अथसिद्धार्थनगरे । न्नूपोऽन्नवरवाहनः ॥ गंधवाह इव द्वेष्टि-यज्ञाःकर्पूरगंधहत् ॥ १ ॥ यस्य दानगुणेनाधः-कृताः सर्वे सुरहुमाः ॥ उर्व्वं गताः परीक्षार्थं । तुलाधृतिवशाद्विधेः ॥ २ ॥ आसीत्तस्य महादेवी । गुणसौरजमायती ॥ सदाविसेव्या सुजगा । नाम्ना विमलमायती ॥ ३ ॥ तस्याः पुत्रोऽहमुत्पन्नो । अक्तद्वलवस्तदैव च ॥ पुण्योदयः सहचरो । जातो मे चंद्र-निर्मलः ॥ ४ ॥ मम जन्मोत्सवश्चक्रे । पित्रा प्रमदनिर्जरः ॥ क्रमात् प्रतिष्ठितं नाम । यथा-ऽयं रिपुदारणः ॥ ५ ॥ नंदिवर्धनकावे या । ममासीद्विवेकिता ॥ सा धात्री पुनरायाता । देवसंगेन गर्जिणी ॥ ६ ॥ मज्जनमकावे साऽमृत । वदनाष्टकधारकम् ॥ पुत्रमुत्कंधरं दुष्टं । सुदुर्द्धर्षं महोदरम् ॥ ७ ॥ अष्टप्रेक्ष्यास्य शीर्षाणि । कूटानीह गिरिरिव ॥ चकार नाम सा व्यक्तं । शैलराज इति स्फुटम् ॥ ८ ॥

पुण्योदय गुप्त रीति मारो सोवती थयो. ॥ ४ ॥ वली पिताए हर्ष पूर्वक मारो जन्मोत्सव कर्यो; तथा अनु-क्रमे माहं “रिपुदारण” नाम पाड्युं ॥ ५ ॥ नंदिवर्धनना जन्म वळते मारी जे अविवेकिता नामनी धावमाता हती, ते करीने क्षेपना संगथी गर्भवती थइ थकी अही आवी हती ॥ ६ ॥ मारा जन्म वख-तेज तेणीए पण आठ सुखवाला डंची डोकवाला, तथा मोटा पेटवाला एक डुष्ट अने डङ्कत पुत्रने जन्म आप्यो. ॥ ७ ॥ हवे अही पर्वतना शिखरो सराखां तेनां आठ मस्तकीने जोहने तेणीए प्रगट रीते तेजुं

अने मोक्ष सुखनी आयाथी सिद्धार्थ नामना नगरमां जा ! तारो मित्र पुण्योदय हवे प्रगट थयो छे.
॥ ७५१ ॥ एवी रीते हिंसा तथा वैश्वानरना (क्रोधना) प्रसारथो थएला, तथा दुष्ट एवी स्वर्शोन्दिग्रथी
इति परिणतिं हिंसावैश्वानरप्रसरोद्धवां । पटुतरमतिः शुत्वा दुष्टत्वागिंद्रियजामपि ॥
विहितविषयप्रत्याहारः स्थिरोपशमकमो । नवति नुवि यः प्राप्स्यत्युच्चैः स एव यशः
श्रियम् ॥ ७५२ ॥

उत्पन्न थएला हालवेहालेन सांभलीने, करेल छे विषयोनो त्याग जेणे एवी जे माणस आ पुश्चीमां स्थिर
एवी ज्ञांततामां समर्थ थाय छे, तेज माणस उंचे प्रकारे यश अने लक्ष्मीने मेलवच्यो. ॥ ७५२ ॥
इति श्रीवैराग्यकण्डपलतायां चतुर्थः स्तवकः समाप्तः ॥ श्रीरस्तु ॥

स्थानमां निर्बल थहने ठरी जाय छे, ते तो जुदो; अने आ अग्रिना नामने धरनारो वैश्वानर
 तो (क्रोध तो) चीकणा (भीना) अने कोरा स्थानमां पण तुल्य प्रवृत्तिवालो छे ॥ ७४७ ॥ हा ! हा !
 स्वाधुभवने आश्रित थएली एवी वैश्वानरनी (क्रोधनी) अने हिंसानी गतिने जे माणसो जाणता पण
 नथी, तेओ पण आ ब्रूखे नंदिवर्धननी पेठे अंधकारमय (अत्यंत दुष्ट) दशाने प्राप्त थारो ॥ ७४८ ॥
 हवे फरीने संसारि जीव (अनुसुंदरचक्री) कहेवा लाग्यो के, त्यांथी मने भवितव्यता भवेतपुरमां लेह
 हहा न वैश्वानरहिंसयोर्गतिं । विदंत्यपि स्वाऽनुन्नवाश्रितां जनाः ॥ इमेऽपि यास्यंति दशां
 तमोमयीं । जप्ते यथाऽयं ननु नंदिवर्धनः ॥ ७४९ ॥ संसारिजीवोऽप्य प्राह । नीतः श्वेतपुरे
 ततः ॥ कृतश्चान्नीरूपोऽहं । नवितव्यतया तया ॥ ७५० ॥ तद्रूपस्य सतोगतो मम शमं वैश्वान-
 नरः किंचन । वज्रा निर्धुषणतामतिः प्रववृते दाने च यादृच्छिकी ॥ नाऽप्यस्तं तु विशिष्टशील-
 मधिको धर्मश्च नाऽसिवितो । जातो मध्यगुणस्तदा नवसरित्संघद्वयर्षादहम् ॥ ७५१ ॥
 मामालोक्य तथाविधं गुणकवान्नोगप्रदानोऽनुखी । संजाता नवितव्यता शुचिफलासन्नप्र-
 सन्नाशया ॥ ऊचे सांप्रतमार्थपुत्र सुयशःश्रीसिद्धिमार्शया । त्वं सिद्धार्थपुरे व्रज प्रकटितः
 पुण्योदयस्ते सखा ॥ ७५२ ॥

गह; अने मने एक भरवाडरूप कर्यो ॥ ७४९ ॥ हवे ते भरवाडरूप थएलो एवो जे हुं, तेनो कंहेंक
 वैश्वानर (क्रोध) श्रांत थयो, पापिष्ठ बुद्धि छादित थइ, तथा शक्ति मुजब दानमां बुद्धि थइ; तो पण
 बिशेष प्रकारना शीलनो मने अभ्यास थयो नही, तेम अधिक धर्मने पण सें सेव्यो नही; अने एवी रीते
 आ संसाररूपी नदीना संघटमां घसावाथी हुं ते बखते मध्यम गुणवालो थयो ॥ ७५० ॥ हवे तेवी
 रीतनो मने जोहने भवितव्यता, पवित्र फलमां नजदीक अने प्रसन्न आशयवाली, तथा (मने) गुण,
 कला, अने भोगी आपचामां तत्पर थइ; अने कहेवा लागी के, हे आर्यपुत्र ! हवे तुं उत्तम यश, लक्ष्मी

સવલું તેઓનું ફલ છે. ॥ ૭૪૩ ॥ આહાહાહા !! પહેલેથીજ વૈશ્વાનરથી (ક્રોધથી) ભયંકર થપ્પલો, તથા પછી કરેલા એવા હિંસા સાથેના વિવાહથી થપ્પલ છે અહંકાર જેને એવો, તથા પ્રગટ કરેલ છે વાંદરાની ચેષ્ટા જેણે, એવો દુર્બુદ્ધિ પુરુષ, કપિકચ્છુ (કચ્ચ) નામની વેલડી પર લટકાવેલ છે ચારીર જેણે એવા વાંદરાની પેટે આ જગતમાં નાચ્યા કરે છે. ॥ ૭૪૪ ॥ શું આ હિંસા અને વૈશ્વાનર વચ્ચે ભયંકર એવા મુઠ્ઠી અને તાવ છે ? કે એકી સમયે મલેલા, એવા શાકિની અને ખૂતના દોષો છે ? કે સારિરા અને ફેર છે ? કે પ્રહોની વિષમ દશા અને દુષ્ટ નિમિત્તોનાં આગમો છે ? કે, કંઠ અને હોઠને યોગ્યનારી અહહ કુમતિરાદાવેવ વૈશ્વાનરોગ્ર-સ્તદનુ વિહિતહિંસોદ્ગ્રાહસંજાતદર્પઃ ॥ નર રૂહ નરિનાતિં વ્યક્તકાપેયલીલઃ । કપિરિવ કપિકહ્વવદ્વિસંશ્લિષ્ટગાત્રઃ ॥ ૭૪૫ ॥ ગ્ર્યૌ મૂર્ઙ્ગવરૌ વા રમમુત મિલિતૌ શાકિનીન્નૂતદોષૌ । હાલાહાલાહલો વા પ્રહવિષમદશાદુર્નિમિતાગમૌ વા ॥ કંઠો-ષ્ટાશોષિતૃષ્ણાતપતપનકરવ્યાપતાપોઙ્ગવૌ વા । હિંસાવૈશ્વાનરૌ દૌ જગતિ તનુન્મતાં દિગ્ધ દોષાવહૌ સ્તઃ ॥ ૭૪૬ ॥ હિંસાવૈશ્વાનરાગ્ર્યાં નિવિનજનધિયઃ કુર્વંતે સંસ્તવં યે । પીનપ્રૌઢપન્નાવૌ હૃદયગતદયાશાંત્રાંત્રાવૌ વિહાય ॥ હાસ્યાસ્તે કસ્ય ન સ્યુર્જગતિ સુરગવી કામકુંઝૌ ત્યજંત । સ્તન્મૂઢ્યેનાનયંતઃ સપદિ નિજગૃહે રાસગ્નીન્નદ્રમપાત્રે ॥ ૭૪૬ ॥ રા વન્હિરન્યો ગલિતપ્રતાપઃ । સ્પલ્લે પ્રવિધ્યાપતિ પિચ્છલે યઃ ॥ અયં તુ વૈશ્વાનરનામધેયઃ । સ્તિર્ધેઽપિ રુક્ષે-ઽપિ સમપ્રવૃત્તિઃ ॥ ૭૪૭ ॥

એવી તુષ્ણાના તાપની અને સૂર્યના તાપની ઉત્પત્તિ છે; કેમકે, તેઓ જગતમાં પ્રાણીઓને વેવહો દોષ કરનારાઓ છે. ॥ ૭૪૫ ॥ અન્યંત જહ્નુ બુદ્ધિવાલા એવા જે લોકો, અત્યંત ઉત્ક્રુષ્ટ પ્રભાવવાલા, તથા હૃદયમાં રહેલા એવા દયા અને શાંતિભાવને તજીને હિંસા અને વૈશ્વાનરની (ક્રોધની) પ્રયાંસા કરે છે, તે માણસો કામધેનુ અને કામકુંઝને તજતા થકા, અને પોતાને ઘેર તેને વદલેતુરત ગધેહી અને રાચલી દોપલીને લાવતા થકા જગતમાં કોને હાસ્યપાત્ર નથી થતા ? ॥ ૭૪૬ ॥ જે અગ્નિ મીના

बन्नेने गर्भज स्वर्णं कर्पा; अने तथा पण वैरथी अमो बन्ने हणाया. ॥ ७३७ ॥ पळी त्यांथी ते पापनिवास
 नगरीना पांचसा पाडामां (पांचमी नरके) अमोने मेलया; तथा त्यां पण मांहो मांहें हणातां थकां
 अमारा बन्नेनुं सत्तर सागरोपमनुं आयुष्य खलास थयुं. ॥ ७३८ ॥ पळी त्यांथी अमो बन्ने तीव्र अमो
 अनुबंधवाला थया थका सिंह थया; तथा त्यांथी ते नगरीना चोथा पाडामां (चोथी नरकमां) दशा साग-
 रोपमना आयुष्यवाला थया. ॥ ७३९ ॥ त्यां परस्परना घातने सहन कर्पा, पळी अमो बन्ने बाजपक्षीरूप
 थया; अने त्यांथी स्फुरायमान वैरवाला एवा अमो बन्नेने नीचे जीजा पाडामां (जीजा नरकमां)
 ततः पापनिवासायां । धृतौ पंचमपाटके ॥ गतं मिथोघ्नतोरायु-र्द्वयोः सप्तदशार्धवाः ॥ ७३८ ॥
 ततः सिंहावुन्नौ जातौ । तीव्रवैरानुबंधिनौ ॥ दशार्धवायुषौ पोपे । चतुर्थे पाटके ततः
 ॥ ७३९ ॥ सोढस्तत्र मिथोघातः । द्वेनौ जातावुन्नौ ततः ॥ ततोऽप्यधः स्फुरद्वैरौ । तृतीये
 पाटके धृतौ ॥ ७४० ॥ त्रिविधा वेदना तत्र । सोढा सप्तार्धवायुषा ॥ ततश्च नकुलौ जातौ ।
 मिथोगात्रप्रहारिणौ ॥ ७४१ ॥ त्रिदुःखौ व्यर्षवायुष्कौ । द्वितीये पाटके ततः ॥ ब्रांतो
 ऽहमेवमन्यान्यां-तरस्थानेष्वनंतज्ञाः ॥ ७४२ ॥ संसारिजंताविति ज्ञापमाणे । प्रज्ञा-
 विद्याला विदधे विचारम् ॥ अहो दुरंतौ विषमौ च हिंसा-वैश्वानरौ यत्फलमेतदस्य ॥ ७४३ ॥

राख्या. ॥ ७४० ॥ त्यां अमोए सात सागरोपमना आयुष्यथी त्रण प्रकारनी (मन, वचन अने काया
 संबंधिनी) वेदना सहन करी; तथा त्यांथी परस्पर शरीरने फाडनारा एवा अमो बन्ने नोलिपारूप
 थया. ॥ ७४१ ॥ पळी त्रण प्रकारनां दुःखोवाला एवा अमो बन्ने त्यांथी बीजा पाडामां (बीजी नर-
 कमां) त्रण सागरोपमनां आयुष्यवाला थया, अने एवी रीते हुं अन्य अन्य अंतर स्थानोमां
 अनंतीचार रखड्यो. ॥ ७४२ ॥ एवी रीते संसारी जीव बोलते छते मज्ञाविद्यालाए (सुभद्राए)
 विचार्युं के अहो ! ! (आ) दुष्ट हिंसा तथा वैश्वानर तो अतयंत दुःखदाह लागे छे, केमके आ

थपुलो होवाथी (तेना पिता) शिखरी राजाए तेने विजयपुरमांथी कहाडी मेल्थो हत्तो. ॥ ७३० ॥
 हवे में तेने विजयपुरनो मार्ग छुज्यो, पण व्याकुल होवाथी तेणे मारुं वचन सांगल्थुं नहीँ, अने तेथी
 ते बोल्यो नहीँ; त्यारे में ते अनादरथी, हिंसा अने वैश्वानरथी भयंकर थइने केडपरथी तुरत तलवार
 खंची कहाडी, अने तेणे पण तेबीज तलवार कहाडी. ॥ ७३१ ॥ ७३२ ॥ पडी अमो बन्नेए एक बीजाने
 शरीरने छेदनारा तुल्य प्रहारो आया; अने एक भवमां चाले एटली (ते भवसंबंधिनी) अमारी बन्नेनी
 गुटिका एकीज बखते खलास थइ. (अर्थात् अमो बन्ने मृत्यु पाया.) ॥ ७३३ ॥ पडी भवितव्यताए अमो
 पृष्ठे मयाऽथ विजय-पुराधानं न सोऽवदत् ॥ व्याकुलवान्न शुश्राव । मद्बचोऽनादरात्ततः
 ॥ ७३१ ॥ हिंसावैश्वानरप्रेण । समाकृष्टा कटीतटात् ॥ असिपुत्री शया सद्यः । खड्गस्तेनाऽपि
 तादृशः ॥ ७३२ ॥ युग्मम् ॥ प्रहारौ समकं दत्तौ । द्वाभ्यां गात्रविदारिणौ ॥ जीर्णैकन्नवेद्या
 च । समकं गुटिका द्वयोः ॥ ७३३ ॥ ततोऽपरे वितीर्णो ते । नवितव्यतया द्वयोः ॥ पुर्यां
 पापनिवासायां । नीतौ सप्तमपाटके ॥ ७३४ ॥ त्रयस्त्रिंशत्सागरायु । नृत्त्वा तत्र मिथोहती ॥
 गुटिकांतरमाहात्म्या-न्मत्स्यौ जातौ मिथोद्विभौ ॥ ७३५ ॥ ततोऽपि पाटके षष्ठे । द्वाविंशत्यर्षे-
 वायुधौ ॥ परस्परान्निघातेन । मृतावत्यंतदुःखितौ ॥ ७३६ ॥ पंचाक्षपशुसंशस्ने । नवितव्य-
 तथा ततः ॥ कृतौ गर्भजसर्पौ द्वौ । वैरावेधकृताहती ॥ ७३७ ॥

वन्नेने बीजी बे गोलिओ आधी; तथा पापोना निवासवाली (नरक नामनी) नगरीमां रहेला सातमां
 पाडामां ते अमोने लेइ गइ. ॥ ७३४ ॥ त्यां तेजीस सागरोपमनुं आयुष्य भोगबिने, मांहो मांहो
 हणाया थका अमो वन्ने बीजी गोलिना माहात्म्यथी मत्स्य थया, तथा परस्पर द्वेषी थया. ॥ ७३५ ॥
 त्यांथी अमो छड्हा पाडामां (छडी नरकमां) बावीस सागरोपमना आयुष्यवाला थया, तथा त्यां अत्यंत
 दुःखी थइने परस्परना घातथी मृत्यु पाया. ॥ ७३६ ॥ पडी भवितव्यताए पंचोद्विष पशुना स्थानकमां अमो

तेओए तेमजु वचन स्वीकार्यु; पछी तेओ संव नजदीकमां रहेला प्रयोद्वर्धन नामना चैत्यमां
 गया ॥ ७२२ ॥ त्यां तेओए प्रभुनी मनोहर पूजा विधिपूर्वक करी, दान दीधां, तथा केदीओने छोडी
 सेल्या ॥ ७२३ ॥ पछी राजाए नगरमांथी पोताना श्रीधर नामना पुत्रने बोलावीने तथा तेने राज्य सोंपीने
 सर्वनी खाथें दीक्षा लीधी ॥ ७२४ ॥ वली ते वखते गुरु महाराजे वैराग्यने उत्पन्न करनारी देशना
 आपी, तथा देवादिंको पण आनंद युक्त मनवाला थया थका (पोतपोताने) स्थानके गया ॥ ७२५ ॥
 (हवे नंदिवर्धन कहे छे) ते आचार्य महाराजहुं अमृत समान वचन पण मने परिणम्युं नही; पण ते
 कृता जगवतां पूजा । तत्रोदारा यथाविधि ॥ प्रवर्तितानि दानानि । कारितं बंधमोचनम्
 ॥ ७२६ ॥ आचार्य तनयं स्वं च । नगराद्भीधरान्निधम् ॥ राज्यं दत्वा नृपस्तस्मै । लवौ दीक्षां
 सहाऽखिलैः ॥ ७२७ ॥ दत्ता निर्वेदजननी । गुरुणा देशना तदा ॥ गता देवादयः स्थान--मा-
 नंदनृतमानसाः ॥ ७२८ ॥ सुधाज्जमपि तत्सूर--र्वचः परिणतं न मे ॥ प्रयुक्तांतिकमायातौ ।
 हिंसावैश्वानरौ तदा ॥ ७२९ ॥ प्रविष्टौ मम गात्रे तौ । मोचितश्चास्मि बंधनात् ॥ नियुक्तरा-
 जपुरुषैः । सर्वबंधविमुक्तये ॥ ७३० ॥ चिंतितमहमेतेन । सज्जामध्ये विगोपितः ॥ तदत्र किं
 स्थितस्यास्य । श्रमणस्यांतिके मम ॥ ७३१ ॥ ततो गतोऽहं विजय--पुरान्निमुखमध्वनि ॥
 दृष्टश्च प्रातिपक्षिको--ऽंतरा नाम्ना धराधरः ॥ ७३२ ॥ मत्कल्पः सोऽपि विजय--पुरान्निष्का-
 शितः सुतः ॥ राज्ञादोखरिणा हिंसा--वैश्वानरकलंकितः ॥ ७३३ ॥

वखते हिंसा अने वैश्वानर उलटा मारी नजदीक आव्या ॥ ७२६ ॥ अने मारां शरीरमां तेओ दाखल
 थया; हवे सर्वनां बंधनो छोडवा माटे मोकेलेला राजपुरुषोए मने बंधनथी मुक्त कर्यो हतो ॥ ७२७ ॥ पछी
 में विचार्युं के, आ साधुए तो मने सभावचचे वगोव्यो; माटे हवे अहाँ तेनी पासे रहेवाहुं मारे हुं प्रयो-
 जन छे ॥ ७२८ ॥ एम विचारिने पछी हुं विजयपुर तरफ गयो; त्यां वचे मार्गमां में एक धराधर नामना
 वदेमारुने जायो ॥ ७२९ ॥ ते पण मारा जेवोज हतो, केमके, ते हिंसा अने वैश्वानरथी कलंकित

भगवन् ! जे माणस आ बीजा कुटुंबनो नाश करवामां शक्तिवान न होय, ते माणसने बीजा कुटुंबना त्यागथी हुं फल मले ? ॥ ७१५ ॥ त्यारे गुरुए कहुं के, हे नरसिंह ! जे माणस बीजा कुटुंबने हणतो नथी तेनो बीजा कुटुंबनो त्याग तो केवल विडंबनारूप छे. ॥ ७१६ ॥ अंतरंग गांठथी गहन एवुं चित्त होते छेते, बहारजुं निर्भयपणुं फोकटज छे, केसके फक्त कांचलीना त्यागथी सर्प कंह क्षेर विनानो भतो नथी. ॥ ७१७ ॥ त्यारे राजाए कहुं के, ज्यारे एम छे त्यारे तो हुं आपनी कृपाथी आजे बीजां तथा बीजां कुटुंबनो त्याग करं छुं. ॥ ७१८ ॥ त्यारे गुरु महाराजे कहुं के, हे राजन् । तुं शूरवीरोने उचित गुरुराह नृशार्दव । यो न हंति द्वितीयकम् ॥ तृतीयस्य परित्याग-स्तस्य नूनं विप्रवना ॥ ७१९ ॥ चित्तेऽंतर्ग्रिगहने । बहिर्निर्ग्रिभता वृथा ॥ त्यागात्कंचुकमात्रस्य । म्रुजगो न हि निर्विषः ॥ ७२० ॥ राजाह ननु यद्येवं । तदा युष्मदनुग्रहात् ॥ द्वितीयं च तृतीयं च । त्यजा-न्यद्य कुटुंबकम् ॥ ७२१ ॥ जगौ गुरुरिदं नृप । सुष्टुक्तं कत्रियोचितम् ॥ तदा नृपेन विमल-मतेर्वदनमीकितम् ॥ ७२२ ॥ त्याज्यं राज्यं मयेत्युक्ते । स जगौ संत्रिपुंगवः ॥ न तवैवोचितं ह्येत-दुचितं पर्वदोऽप्यदः ॥ ७२३ ॥ केचिज्जीतास्तदाकर्ण्य । वलात्प्रवाजनात्त्रिया ॥ प्रद्विष्टा गुरुकर्माणि । नीचाश्चाशु पलायिताः ॥ ७२४ ॥ मुदिता लघुकर्माणिः । प्रपन्नं तद्वचश्च तैः ॥ प्रमोदवर्धनचैत्ये । ययुः सर्वेऽंतिकस्मृते ॥ ७२५ ॥

एवुं उत्तम वचन बोल्थो; पछी ते वखते राजाए विमलमतिना सुख तरफ जोयुं. ॥ ७१९ ॥ अने कहुं के, मारे तो राज्य तजवुं छे, हवे एम कहेते छेते विमलमति मंत्रि बोल्थो के, हे राजन् ! आ फक्त आपनेज उचित छे, एदलुंज नही, पण ते तो आ पर्वदाने पण उचित छे. ॥ ७२० ॥ ते वखते केदलाक नीच अने भारेकर्मी माणसो ते सांभलीने, “आ आपणने पराणे दीक्षा अपावरो” एवी बीकथी झेप करता थका गुरत नाशी गया. ॥ ७२१ ॥ अने केदलाएक हलुकर्मी माणसो खुशी थया, अने

પાંચ હેંદ્રિયોરૂપી મગ્નિજાઓને તેઓ દમ્ભતારૂપી બાળથી દલી નાંચે છે. ॥ ૭૦૭ ॥ પૃથી રીતે ક્ષણવાર-
માંજ વીજા કુટુંબનો નાશ કરીને તેઓ હમેશાં પેહેલા કુટુંબની વૃદ્ધિ કરે છે. ॥ ૭૦૮ ॥ અને પૃથી રીતે
આથ કુટુંબની વૃદ્ધિ હોતે છેતે, વીજું કુટુંબ નિર્બલ થયું થકું તેઓને વાધા કરનારું થઈ શકતું નથી. ॥ ૭૦૯ ॥
વલી તેઓ વીજા કુટુંબને, વીજા કુટુંબનું પોષણ કરનારું જાણીને તજે છે; કેમકે વીજા કુટુંબને તજ્યા-
વિના વીજા કુટુંબને જીતી શકાતું નથી. ॥ ૭૧૦ ॥ માટે જો તારું ચિત્ત મોક્ષ સુખની લાલસાવાલું
હોય, તો હે રાજન્ ! મેં ઉપર કહેલું આકરું કાર્ય તું કર ? ॥ ૭૧૧ ॥ પણ મધ્યસ્થ પૃથા અંતરાત્માથી
દત્થં કૃત્વા દ્વિતીયસ્ય । કુટુંબસ્ય કથં જ્ઞાતાત્ ॥ પ્રથમસ્ય કુટુંબસ્ય । વર્ધયંતિ ભવં સદા
॥ ૭૧૨ ॥ ભલે વાઘકુટુંબસ્ય । પ્રવૃદ્ધે ત્વમ્પૌરુષમ્ ॥ અમીષાં વાધકં ન સ્યા—તદ્દ્વિતીયં
કુટુંબકમ્ ॥ ૭૧૩ ॥ તૃતીયં પોષકં જ્ઞાત્વા । દ્વિતીયસ્ય ત્યજંતિ તે ॥ જેતું દ્વિતીયમત્યક્તે ।
તૃતીયે નૈવ શક્યતે ॥ ૭૧૪ ॥ અતો યદ્યસ્તિ તે ચિત્તં । નિર્વાણસુખલાભસમ્ ॥ રાજંસ્તન્નિર્વણં
કર્મ । મયોક્તમિદમાચર ॥ ૭૧૫ ॥ પરં સ્વશક્તિરાલોચ્યા । મધ્યસ્થેનાંતરાત્મના ॥ શક્યં
કર્તું કૃતાન્ધ્યાસૈ । યોગિન્નિઃ કર્મનિર્ઘુણમ્ ॥ ૭૧૬ ॥ ન દૃષ્ટમપિ શક્યં તુ । કર્મ બંધુદયાલુના ॥
હ્રીવા દૃષ્ટાપિ કેપંતે । કરણં દૂરતઃ સ્થિતમ્ ॥ ૭૧૭ ॥ પરમેતદનુષ્ટાય । યાતા યાસ્યંતિ યાંતિચ ॥
દિવસ્થાનમનાવાધં । સિદ્ધાન્તંતચતુષ્ટયમ્ ॥ ૭૧૮ ॥ રાજાહ યો ન શક્તઃ સ્યાદ્—દ્વિતીય-
યસ્ય નિવર્હણે ॥ તૃતીયસ્ય પરિત્યાગાત્ । કિમવાપ્નોત્યસૌ ફલમ્ ॥ ૭૧૯ ॥

પોતાની શક્તિનો વિચાર કરવો; કેમકે, કરેલ છે અભ્યાસ જેઓપૃથ્વા યોગીઓ તે આકરું કાર્ય
કરી શકે છે. ॥ ૭૧૨ ॥ તે વીજા કુટુંબ પ્રતે જે દયાહુ થયેલ છે, તે તો આ કાર્ય જોઈ પણ શકતો નથી;
અને નપુંસકો તો તે જોઈને પણ કંપે છે, ત્યારે તે કાર્યનું કરવાપણું તો દૂર રહું. ॥ ૭૧૩ ॥ પણ આ
(નિર્દેય) આકરું કાર્ય કરીને, વાધા રહિત, તથા સિદ્ધ થયેલ છે અનંત ચતુષ્ટય હયાં પૃથા
મોક્ષ સ્થાનક પ્રતે (વળાઓ) ગયા છે, જ્યો અને જાય છે. ॥ ૭૧૪ ॥ ત્યારે રાજાપૃથ્વા કહું કે, હે

ત્યારે ગુરુ કહું કે, મુનિઓ જે હમેશાં કરે છે, તે ક્રિયા જાળવી. ॥ ૬૯૯ ॥ તે મુનિઓ, અનાદિ પ્રેમથી
 બંધાણલા વીજા કુટુંબને અત્યંત ભયંકર વલ્લી હંચે પ્રકારે પેહેલા કુટુંબની સાથે લડાવે છે. ॥ ૭૦૦ ॥
 વલી વીજા કુટુંબની મૂલોત્પત્તિના કારણરૂપ એવા મહા મોહ નામના દાદાને વિવેકથી મોર છે. ॥ ૭૦૧ ॥
 વલી તે કુટુંબના અધિકારી એવા રાગ નામના મહાન બલવાન યોદ્ધાને વૈરાગ્યરૂપી યંત્રથી ચૂરતા થકા
 તેઓ સ્વેદ પામતા નથી. ॥ ૭૦૨ ॥ વલી તેઓ મૈત્રી આવનારૂપી વાળથી તે રાગનાજ ભાહ ક્ષેષને હળે છે
 તથા હૃદયમાં કોહ પળ વચ્ચે પશ્ચાતાપ કરતા નથી. ॥ ૭૦૩ ॥ વલી ક્રોધરૂપી વંધુને ક્ષમારૂપી કર્વ-
 અનાદિપ્રેમસંબંધ. દ્વિતીયં યત્કુટુંબકમ્ ॥ આદિનાયોધયંત્યુચ્ચૈ-ધોરાધોરબલેન તત્ ॥ ૭૦૪ ॥
 દ્વિતીયસ્ય કુટુંબસ્ય । મૂલોત્પત્તિનિબંધનમ્ ॥ યાતયંતિ વિવેકેન । મહામોહપિતામહમ્
 ॥ ૭૦૫ ॥ ચૂર્ણયંતો ન સ્થિયંતે । રાગં વૈરાગ્યયંતતઃ ॥ એતત્કુટુંબાધિકૃતં । મહાબલમહારથમ્
 ॥ ૭૦૬ ॥ ઘંતિ મૈત્રિશરેણોચ્ચૈ-રાગસ્યૈવ સહોદરમ્ ॥ દેષં ન હૃદયે જાતુ । પશ્ચાતાપં ચ કુર્વ-
 તે ॥ ૭૦૭ ॥ પાટયંતઃ ક્રોધવંધું । ક્રમયા ક્રકચેન ચ ॥ જલ્લસંતિ તથા માનં । નિઘંતો માર્દ-
 વાસિના ॥ ૭૦૮ ॥ માયામાર્જવદંતેન । નિઘંતિ જરતીમપિ ॥ સંતોષાપ્રો ક્ષિપંત્યુચ્ચૈ-લોન્ન-
 વાલમપિ ક્ષણાત્ ॥ ૭૦૯ ॥ કામં ચ બ્રહ્મહસ્તેન । મર્દયંતીવ મત્કુલમ્ ॥ ઘંતિ શોકં ધિયા
 શતયા । ચિત્તધૈર્યેષુણાન્નયમ્ ॥ ૭૧૦ ॥ હાસ્યં રતિં જુગુપ્સાં ચા-ડરતિં ચાડનાદિવત્સલામ્ ॥
 પંચાક્ષત્રાતૃન્નાનિ । દલયંતિ દમેષુણા ॥ ૭૧૧ ॥

તથી ચીરતા થકા, તથા માર્દવતારૂપી તલવારથી માનને મારતા થકા તેઓ હલાસ પામે છે ॥ ૭૦૪ ॥
 વલી તેઓ ઘરડી એવો પળ માયાને આર્જવતારૂપી દંડથી હળે છે, તથા ચાલક એવા પળ લોભને તેઓ
 ક્ષણવારમાં સંતોષરૂપી અગ્નિમાં ફેંકી દીધે છે. ॥ ૭૦૫ ॥ તથા માંકડને જેમ તેમ બ્રહ્મચર્યરૂપી હાથથી
 કામદેવને તો ચૂરી નાંચે છે, તથા જુદ્ધિરૂપી ખાલાંથી શોકને, અને ચિત્તની ધૈર્યતારૂપી વાળથી ભયને
 તેઓ હળે છે. ॥ ૭૦૬ ॥ વલી અનાદિ કાલથી વહાલાં એવાં, હાસ્ય, રતિ, જુગુપ્સા તથા અરતિને, અને

वधे छे ॥ ६९१ ॥ बली तेसां विश्वासु थपा थका तेधो तेनां दोषोने जोता नथी, पण गुणोज जाणे छे, अने तेनां दोषना प्रकाश करनारने शत्रुबुद्धिथी जुए छे ॥ ६९२ ॥ तयारे राजाए कहुं के, ते बहनेनी तत्व बुद्धि जे आपे श्रेष्ठ कही, ते हुं ? तयारे गुरु महाराज कहुं के, तेने माटेज अमारो आ देशनाविधिनो प्रयत्न छे ॥ ६९३ ॥ बली पोतानी योग्यताविना तत्व जणावी शकातुं नथी; अने तेथी अति अयोग्यो प्रते असो उपेक्षा करीए छीए, अने योग्यो प्रते प्रयत्न करीए छीए ॥ ६९४ ॥ तयारे राजाए कहुं के, हे भगवन् ! अयोग्योना विचारथी सर्धु; सें ते तफावत जाण्यो; अने माखं इच्छित सिद्ध थयुं ॥ ६९५ ॥ यतः -

विश्रद्धास्तत्र पश्यंति । न दोषान् जानते गुणान् ॥ शत्रुबुद्ध्या च पश्यंति । तदोषस्य प्रकाशकम् ॥ ६९२ ॥ नृपः प्राहानयोः श्रेष्ठा । तत्किं तत्वविशेषधीः ॥ गुरुर्जगौ तदर्धं नो । यत्रोऽयं देशनाविधेः ॥ ६९३ ॥ विना स्वयोग्यतां शक्यं । तत्वंज्ञापयितुं तु न ॥ नदास्महे-
त्ययोग्येषु । तद्योग्येषु यतामहे ॥ ६९४ ॥ नृपो जगावयोग्यानां । जगवांश्चितया कृतम् ॥
मया बुद्धो विशेषोऽयं सिद्धं मम समीहितम् ॥ ६९५ ॥ यतः—परोपकारः कर्तव्यः । सत्यां शक्तौ मनीषिणा ॥ परोपकाराऽस्माभ्यर्थे । कुर्यात्सार्थं महादरम् ॥ ६९६ ॥ जगवानाह पृथ्वीश ।
न त्राणं ज्ञानमात्रतः ॥ श्रद्धाक्रियान्वयादेव । तदनीष्टार्थसाधकम् ॥ ६९७ ॥ तत्र श्रद्धान-
मस्त्येव । विस्तारि तव सर्वतः ॥ क्रियां तु यदि शक्नोषि । कर्तुं तत्सिध्यति हितम् ॥ ६९८ ॥ परं तन्नि-
र्दणं कर्मे । नृपतिः प्राह कीदृशम् ॥ गुरुर्जगाद कुर्वति । मुनयो यदनारतम् ॥ ६९९ ॥

कहुं छे के, पंडित माणसे शक्ति होते छते परोपकार करवो; अने ते परोपकार करवानी जो शक्ति नहोय तो स्वार्थसां महान् आदर करवो ॥ ६९६ ॥ तयारे आचार्य महाराज कहुं के, हे राजन् ! फक ज्ञानथीज कंह (आ संसार ससुद्रथी) रक्षण थइ शकतुं नथी; पण तेनी साथे जो श्रद्धा अने क्रिया होय तो ज ते ज्ञान इच्छित अर्थने साधनार्थ थाय छे ॥ ६९७ ॥ तेसां तने श्रद्धा तो विस्तारवाली छेज; हवे जोतुं क्रिया करवाने शक्ति-
वान थाय, तो तारं इच्छित सिद्ध थाय ॥ ६९८ ॥ तयारे राजाए कहुं के, ते आकरी क्रिया ते केवीक छे ?

પ્રગટ ભાવ અને ગુપ્ત ભાવરૂપ એવું પેહેલું સ્વાભાવિક કુટુંબ મોક્ષ દેનારું છે. ॥ ૬૮૪ ॥ સ્વાભા-
 વિક શુદ્ધિથી ધારણ કરેલું તથા ઔપાધિક રૂપ એવું બીજું કુટુંબ, અભવ્યોને વિષે આદિ અને અંત વિનાનું
 છે, અને અભવ્યોમાં આદિ વિનાનું અને અંતવાલું છે. ॥ ૬૮૫ ॥ વલી તે પ્રકટ ભાવ તથા ગુપ્તભાવરૂપ,
 સંસારના કારણ રૂપ, એકાંત અહિત તથા પ્રકૃતિથી નીચી ગતિને દેનારું છે. ॥ ૬૮૬ ॥ ત્રીજું કુટુંબ
 આદિ તથા અંતવાલું, હચ્છા સુજબ વર્તનારું, હપાધિથી હતપત્ર થઈ, તથા અંતઃકુટુંબના પોષણથી
 અવોને નાશ કરવાનાં કારણરૂપ છે. ॥ ૬૮૭ ॥ તેથી કરીને આ બીજા કુટુંબમાં સર્વ સંસારી જીવોને
 ઔપાધિકં દ્વિતીયં ચ । સ્વાભાવિકધિયા ધૃતમ્ ॥ અનાદ્યંતમન્નવ્યેષુ । ન્યોષ્વસ્તાદિ ચાંત-
 વત્ ॥ ૬૮૮ ॥ આવિર્નાવિતિરોન્નાવ—ધર્મકંનવકારણમ્ ॥ એકાંતાહિતશીલં ચ । પ્રકૃત્યા-
 ડ્યોગતિપ્રદમ્ ॥ ૬૮૯ ॥ તૃતીયં સાદિ સાંતં ચ । યાદૃશિકમુપાધિજમ્ ॥ અંતઃકુટુંબપોષેણ ।
 નવનિર્વાણકારણમ્ ॥ ૬૯૦ ॥ સર્વસંસારિણાં તસ્માદ્—દ્વિતીયેઽન્ન કુટુંબકે ॥ સુહૃદૈશ્વા-
 નરોઽવદ્યં । હિંસા નાર્યાં ચ નિશ્ચિતા ॥ ૬૯૧ ॥ આદ્યં સ્વાભાવિકં મુક્તવા । દ્વિતીયે કષ્ઠ-
 માદરઃ ॥ જીવાનામિતિ જિજ્ઞાસુ—ર્જગદે સૂરિણા નૃપઃ ॥ ૬૯૨ ॥ અન્નિન્નૂતં દ્વિતીયેન ।
 નિત્યમાદ્યકુટુંબકમ્ ॥ તેન તદર્શનાઽન્નાવા—તજુણાઽનાદરો નૃણામ્ ॥ ૬૯૩ ॥ આવિર્નૂતં
 સદૈવાઽસ્તિ । દ્વિતીયં ચ કુટુંબકમ્ ॥ પુરઃ સ્ફુરતિ તત્રોષ્ઠૈઃ । નૃણાં તત્રપ્રેમ વર્ધતે ॥ ૬૯૪ ॥

ચરેલર વૈશ્વાનર નામનો સિત્ર છે, અને હિંસા નાશની સ્ત્રી છે. ॥ ૬૮૮ ॥ ત્યારે રાજાને એમ જાણવાની
 હચ્છા થઈ કે, પેહેલું સ્વાભાવિક કુટુંબ હોહીને જીવોને બીજા કુટુંબમાં આદર કેમ થાય છે ? ત્યારે
 આચાર્ય મહારાજ કહેવા લાગ્યા કે, ॥ ૬૮૯ ॥ હમેશાં પેહેલા કુટુંબને બીજા કુટુંબ પરામ્ભવ કરેલો છે,
 તેથી તેને નહીં જોઈ શકવાથી માણસોને તે પેહેલા કુટુંબનાં ગુણોનો અનાદર થઈ જાય છે. ॥ ૬૯૦ ॥ અને
 બીજું કુટુંબ તો હમેશાં પ્રગટ થઈને નજર આગલ સ્ફુરાયમાન થાય છે, તેથી માણસોને તેમાં ઘણો પ્રેમ

नधी ? ॥ ६७६ ॥ त्वारे गुरुए कहुं के, हे महाराज ! तेने प्रतिबोध ध्यो नधी, तेदलुंज नही पण डलटो अमारं वचनधी तेने मनमां मोटो उद्वेग थाय छे. ॥ ६७७ ॥ त्वारे राजाए कहुं के, हुं ते अभव्य छे ? त्वारे गुरुए कहुं के, नही, ते तो भव्य छे; पण तेनो अनंतानुबंधीओ क्रोध तेनो धर्मरुचिनो नाश करे छे. ॥ ६७८ ॥ वली हजु पण आने वैश्वानर अनंतिवार दुःख आपशे; माटे तेज तेनो मोटो शत्रु छे, तेमां संशय नधी. ॥ ६७९ ॥ पण आ नंदिवर्धनने तो ते महाभ्रमधी मित्ररूप भासे छे; माटे ते रूपी भावज्वर होते छते गुरुराह महाराज । न परं नावबुध्यते ॥ प्रत्युतास्य महोद्वेग-श्रिते नवति म-
ज्जिरा ॥ ६८० ॥ प्राह नृपोस्त्यज्यः किं । नव्य एव गुरुर्जगौ ॥ हंत्यनंताऽनुबंधोऽस्य । क्रो-
धो धर्मरुचिं परम् ॥ ६८१ ॥ अस्य वैश्वानरोऽद्यापि । दुःखं दास्यत्यनंतदाः ॥ तदस्य परमः
शत्रु-रयमेव न संशयः ॥ ६८२ ॥ परमेष सुहृत्वेन । नासतेऽस्य महाभ्रमात् । सति ज्ञाव-
ज्वरेऽस्मिस्त-धर्मपथ्यरुचिः कुतः ॥ ६८३ ॥ नृपः प्राह किमस्यैव । परेषां वाऽप्यसौ सुहृत् ॥
गुरुराह महाराज । शृणु तत्त्वमिह स्फुटम् ॥ ६८४ ॥ त्रीणि त्रीणि कुटुंबानि । सर्वेषां संति
देहिनाम् ॥ तत्राद्यं क्रांतिसंतोष-ज्ञानसत्यश्रमादिकम् ॥ ६८५ ॥ द्वितीयं क्रोधशोकार्ति-
मानमायान्यादिकम् ॥ तृतीयमंगं तदेतु-स्त्रिनरौ तत्कुलं तथा ॥ ६८६ ॥ आद्यं स्वान्नाविकं
तत्र । कुटुंबमविनश्वरम् ॥ आविर्जावतिरोज्जाव-धर्मकं मोहदायकम् ॥ ६८७ ॥

तेने धर्मरूपी पथ्यनी रुचि कथांथी होय ? ॥ ६८० ॥ त्वारे राजाए कहुं के, आ वैश्वानर आनोज मित्र छे ?
के, बीजाओनो पण छे ? त्वारे गुरुए कहुं के, हे महाराज ! अहाँ जे प्रगट तत्व छे, तेने तुं सांभल ? ॥ ६८१ ॥
सर्व प्राणीओने जण जण कुटुंबो छे, तेमां क्षमा, संतोष, ज्ञान, सत्य तथा शान्ततादिक रूप पेहेलुं
कुटुंब छे. ॥ ६८२ ॥ क्रोध, शोक, आर्ति, मान, माया तथा भयादिक रूप बीजुं कुटुंब छे, तथा शरीर,
तेना हेतुप्लुत एवां स्त्री, पुरुष तथा तेओनुं फल ते बीजुं कुटुंब छे. ॥ ६८३ ॥ नही नाश पामे तेवुं, नथा

અરેંદના ઘડાના યંત્રના ન્યાયથી આ ભવરૂપી વનમાં ઇર્કેદ્રિયાદિક ગતિઓમાં ભ્રમતા એવા માણસોને
 મનુષ્ય જન્મ દુર્લભ છે. ॥૬૬૯॥ વલી નિધાનના લાભ સરખા એવા તે મનુષ્ય જન્મમાં પણ દુઃખ દેનારા ક્રૂર
 વેતાલ સરખા હિંસા તથા ક્રોધાદિકો હજીલી નીકલે છે; માટે તેઓથી કયાં સુખ મલવાનું છે ? ॥૬૭૦॥
 વલી (આ) નંદિવર્ધનાદિક જેવા વિચારા મનુષ્યો અહીં મૂઢ રહે છે; અને અરિહંત પ્રસુના મતને જાળવા
 હતાં પણ કષાયાદિકોથી કદર્થના પામે છે. ॥૬૭૧॥ વિષયોરૂપી માંસમાં લોહિણી થણા, તથા ઉત્તમ
 માર્ગથી દૂર રહેતા એવા તેઓને નંદિવર્ધનની પેઠે અનંત દુઃખોનો સમૂહ થાય છે. ॥૬૭૨॥ જૈન શાસન
 અરથદ્વયટીયંત્ર--ન્યાયેનૈર્કેદ્રિયાદિષુ ॥ ધ્રમન્નિર્નવકાંતારં । માનુષ્યં દુર્લભં જનૈઃ ॥ ૬૬૯ ॥
 નિધિલાગ્નસમે તત્રા--પ્યુત્તિષ્ઠંત્યનન્નીષ્ટદાઃ ॥ હિંસાક્રોધાદયઃ ક્રૂરા-વેતાલાસ્તૈઃ કુતઃ સુખમ્
 ॥૬૭૦॥ મૂઢાસ્તિષ્ઠંતિ તુ નંદિ-વર્ધનાદ્યાસ્તપસ્વિનઃ ॥ કદર્થયેતે કષાયાથૈ-રપ્યર્હન્મતવેદિનઃ
 ॥ ૬૭૧ ॥ વિષયામિષયગુહાનાં । સ્વન્માર્ગદૂરવર્તિનામ્ ॥ નંદિવર્ધનવતેષા-મનંતા દુઃસ્વસં-
 તતિઃ ॥ ૬૭૨ ॥ લઘ્વાપિ જ્ઞાસનં જૈનં । યઃ ક્રોધાદિષુ રજ્યતે ॥ સ હારયતિ કાચેન । મૂઢ
 શ્રિંતામણિં હ્રા ॥ ૬૭૩ ॥ હિંસાક્રોધાદિસંસક્તા । ધર્મો દૂરેણ નશ્યતિ ॥ ન મોક્ષમાર્ગલેશો ના
 યુજ્યતે તદ્વિવર્જિતઃ ॥ ૬૭૪ ॥ જાનન્નપિ તતસ્તત્ત્વં । મહામાહવશીકૃતઃ ॥ નિમજ્જતિ ત્રવાંત્રોધૌ ।
 યથાઽયં નંદિવર્ધનઃ ॥ ૬૭૫ ॥ નૃપતિઃ પ્રાહ ત્રગવન્ । સ્વાનુન્મૃતેન નૈવ કિમ્ ॥ ૬૭૬ ॥ ઇયતાપિ
 પ્રબંધને । બુદ્ધ્યતે નંદિવર્ધનઃ ॥ ૬૭૬ ॥

મેલવીને પણ જે માણસ ક્રોધાદિકમાં રક્ત થાય છે, તે મૂઢ અરે ! ! કાચને સાંદે ચિંતામણિ રત્નને હારી
 જાય છે. ॥ ૬૭૩ ॥ હિંસા અને ક્રોધાદિકમાં આસક્ત થણા પ્રાણીથી ધર્મ દૂર નાથો છે, અને તે ધર્મ
 વિનાનો પ્રાણી મોક્ષમાર્ગના લેશનો સાથે જોડાતો નથી. ॥ ૬૭૪ ॥ તેથી તત્ત્વને જાણતો ધર્મો પણ જો
 મહા મોહથી વશ થણો હોય તો તે આ નંદિવર્ધનની પેઠે ભવરૂપી સમુદ્રમાં બુકે છે. ॥ ૬૭૫ ॥ પછી
 રાજાએ કહ્યું કે, હે ભગવન્ ! પોતે ભોગવેલા આટલા વધા હાલ હવાલથી પણ નંદિવર્ધન કેમ વોધ પામતો

अने खी नहोती ? ॥ ६६० ॥ के ज्यारे आने पद्म राजाना कुलने आनंदित कर्तुं हतुं, खजानो वधार्थो
हता, तथा प्रतापधी पृथ्वीने पण वद्म करी हती. ॥ ६६१ ॥ वली तेणे सर्व शत्रुओंने जीत्या, जयपताका
मेलवी, अने सर्व जगोए सिंहनी पेठे पराक्रम फोरवुं; तथा सुखसागरमां अवगाहना करी. ॥ ६६२ ॥
त्यारे गुरुए कहुं के, हे महाराज ! ते समये तेओ हता पण ते ते आ समृद्धिओ तेना पुण्योदय नामना
मित्रे करी छे. ॥ ६६३ ॥ वली तेणे महामोहना वद्मधी तेनो गुण जाण्यो नही, पण तेने ते सखली महत्ता
हिंसा अने वैश्वानरनी करेली जाणी. ॥ ६६४ ॥ तेथी “आ मूर्ख छे,” एम विचारिने ते पुण्योदय चाल्यो
आनंदित यद्दानेन । पद्मन्मीपतेः कुलम् ॥वर्धितो कोशदंभोजः । प्रतापेन वद्मीकृता॥६६१॥
निर्जिताः शत्रवः सर्वे । प्राप्ता जयपताकिकाः ॥ सिंहायितं च सर्वत्र । गाहितः सुखसागरः
॥ ६६२ ॥ गुरुराह महाराज । तदाप्यास्तामिमे स्फुटम् ॥ पुण्योदयेन सख्या तु । कृता-
स्तास्ताः समुक्ष्यः ॥ ६६३ ॥ महामोहवशात्तेन । गुणस्तस्य न लक्षितः ॥ हिंसावैश्वानर-
कृतं । बुद्धमैश्वर्यजुंजितम् ॥ ६६४ ॥ ततोऽयमविशेषज्ञः । इति मत्वा सनिर्गतः ॥ प्रस्तावे
स्फुटवाक्यस्य । ततो जातोऽयमीदृशः ॥ ६६५ ॥ नवजंतुरयं राजन् । पद्मराजसुतो मृषा ॥
वास्तव्योऽव्यवहारस्य । नगरस्य च निश्चितम् ॥ ६६६ ॥ लोकस्थितेस्तथा कर्म-परिणामस्य
चाद्रया ॥ नवितव्यतया स्वीय-नार्ययापहतस्ततः ॥ ६६७ ॥ स्वेच्छावशादध्यान्यन्य-स्था-
नेषु परिधार्यते ॥ अन्येषामपि तुल्येयं । गतिः प्रायेण देहिनाम् ॥ ६६८ ॥

गयो; अने तेथी “स्फुटवाक्य” दूतना संबंधमां ते एवी रीतनो भयो. ॥ ६६५ ॥ वली हे राजन् ! आ तो
एक, भवमां रहेलो प्राणी छे; पद्म राजानो पुत्र नधी; वली ते खरेखर अव्यवहार राशि नामना वगारनो
रहेवासी छे. ॥ ६६६ ॥ पढी त्यांथी लोकस्थिति तथा कर्मपरिणाम राजानी आज्ञाधी, पोतानी भवित-
व्यता नामनी खीथी ते त्यांथी हरायो. ॥ ६६७ ॥ पढी ते भवितव्यता पोतानी इच्छा प्रणाणे तेने अन्य
अन्य स्थानकमां लेह जाय छे; वली प्राये करीने अन्य प्राणीओनी पण तेवीज गति छे. ॥ ६६८ ॥

तयारे आचार्य महाराजे कहुं के, हे राजन् ! तेमां ते विचारानो दोष नथी; ते नंदिवर्धन स्वभावथी तो
 गुणवान छे ॥६५३॥ पण आ दूरें जे बे मनुष्यो देखाय छे, तेनो आ सर्व दोष छे; पढी राजाए ते मनु-
 ष्योने सारी रीतें जोयां ॥ ६५४ ॥ तेमां एक पुरुषने, तथा एक श्याम रंगनी स्त्रीने तेंणे जोह; पढी
 तेंणे तेंओनुं स्वरूप प्छुछुं; तयारे गुरु महाराज कहेवा लाग्या के, ॥ ६५५ ॥ ते द्वेषजजेंद्रनो दीकरो,
 महामोह राजानो पोतरो, तथा अविवेकिताथी उत्पन्न थएलो ते वैश्वानर नामनो पुरुष छे ॥ ६५६ ॥
 वज्राणे स्मरिस्वीडा । नास्य दोषस्तपस्विनः ॥ वर्तते गुणवानेष । स्वरूपान्नंदिवर्धनः ॥६५३॥
 यदेतद्दृश्यते दूरे । मयिनं मानुषद्वयम् ॥ दोषोऽस्यैव समस्तोऽयं । राज्ञा सुष्ठु तदीक्षितम्
 ॥ ६५४ ॥ दृष्टश्चैको नरस्तत्र । नारी चान्या मयीप्रजा ॥ पृष्ठवांस्तत्स्वरूपं च । जगदे
 गुरुणा नृपः ॥ ६५५ ॥ सूनुर्देषजजेंद्रस्य । महामोहस्य पौत्रकः ॥ एषोऽविवेकिताजातः ।
 पुमान् वैश्वानरान्निधः ॥ ६५६ ॥ अस्य प्राक् क्रोध इत्याख्या । जनकान्यां प्रतिष्ठिता ॥
 गुणैर्वैश्वानर इति । प्रियनाम जनैः कृतम् ॥ ६५७ ॥ हिंस्रियं निःकरुणता । दुराश्रयसुतां-
 गना ॥ अंतरंगात्परिचया-त्संबंधोऽस्याऽनयोः पुनः ॥ ६५८ ॥ ज्ञानदर्शनचारित्र-वीर्यार्प-
 गुणान्नरपि ॥ अनयोरेव संबंधा-द्विपर्यस्यत्यसौ नृशम ॥ ६५९ ॥ एतद्वोषादनर्थादी-मवा-
 ज्ञात्येष निश्चितम् ॥ नृपो जगौ मित्रनार्ये । नास्तां प्रागस्य किं निवेमे ॥ ६६० ॥

तेंनुं पेहेलां तेनां माबापोए “क्रोध” एवुं नाम पाड्युं हतुं; पढी माणसोए तेना गुणोथी तेंनुं “वैश्वानर”
 एवुं हुलामणुं नाम कर्तुं ॥ ६५७ ॥ अने आ हिंसा नामनी स्त्री निःकरुणता तथा दुराश्रयनी दीकरी छे
 आने वली ते बज्जेनो अंतरंग परिचयथी संबंध छे ॥६५८॥ आ नंदिवर्धन, ज्ञान, दर्शन, चारित्र तथा वीर्य
 रूप आत्मगुणोनुं स्थानक छे, हतां पण आ बज्जेना संबंधथी ते अत्यंत बगडे छे ॥ ६५९ ॥ वली आ
 दोषथी ते खरेखर अनर्थोनी ओणि पासे छे; तयारे राजाए कहुं के, हे भगवन् ! पेहेलां तुं आने आ मित्र

केदलोक वल्लत पण थइ गयो; पण तेना कंइ समाचार सांभलवामां आव्या नहो; अने बीजां माणसोए मने खबर आपी के, जयस्थल नगर तो बलीने खाख थइ गयुं ॥ ६४४ ॥ ६४५ ॥ त्पारे में विचारुं के, खुं कोइ उत्पत्तथी, के, कोइ महासुनिराजना शायथी, के चोरोनी धाड्यी ते बली गयुं; एवी मारा मनमा शंका थइ छे ॥ ६४६ ॥ मादे अहो मारा शंकारूपी अंधकारनो, नाश करवाने जगतना नेत्रोरूपी कमलोंने छलास करनारा सूर्य समान एवा आप लायक छे ॥ ६४७ ॥ त्पारे आचार्य महाराजे कहुं के, हे राजन् ! बांधेलां सुखवाला, तथा तीरछा हाथना बंधनथी नियंजित थएला, एवा सभानी नजदीक ध्यातं मया किमुत्पाता—दुत द्वापानमहासुनेः ॥ इधं तच्चौरधात्या वा । जाता शोकंति मे हृदि ॥ ६४६ ॥ अत्र शंकांधकारस्य । कर्तुं प्रलयमर्हति ॥ न्वानेव जगन्नेत्र-पद्मोद्धारसी द्विवाकरः ॥ ६४७ ॥ सूरिराह महाराज । पश्यस्येनं सन्नांतिके ॥ बद्धवक्त्रं तिरश्चीन-बाहुबंधनियंजितम् ॥ ६४८ ॥ राजाह सुष्टु पश्यामि । सूरिराहायमेव हि ॥ जयस्थलप्लोषकरः । कोऽयमित्याह नूधनः ॥ ६४९ ॥ गुरुराह तवैवात्सौ । जामाता नंदिवर्धनः ॥ सर्वोदंतमथ प्राह । सूरिस्तं जातसंभ्रमम् ॥ ६५० ॥ अथैनं मुत्कलीकर्तुं । नृपतिः पूर्वपक्षयन् ॥ हृदि सिद्धांतयामास । कृपाहो नैष पापधीः ॥ ६५१ ॥ ततः पप्रब्ध नृपालः । केवलज्ञानिनं गुरुम् ॥ श्रुतो बहुगुणो ह्येष । कृतवान् कथमीदृशम् ॥ ६५२ ॥

रहेला आ माणसने तुं जुए छे ? ॥ ६४८ ॥ त्पारे राजाए कहुं के, सारी रीते जोखं छुं; त्पारे आचार्य कहुं के, तेज जयस्थलने बालनारो छे; त्पारे राजाए कहुं के, ते कोण छे ? ॥ ६४९ ॥ त्पारे गुरुर कहुं के, आतारो जमाइ नंदिवर्धन छे; (ते सांभली) थएल छे संभ्रम जेने एवा ते राजाने आचार्य महाराजे सधलो वृत्तांत कहौ बलाव्यो ॥ ६५० ॥ पढी राजाए प्रथम तो तेने आनंदित करवानो विचार कर्यो; पण पढी तेणे मनमां विचारुं के, ते दुष्टबुद्धि दयाने लायक नथी ॥ ६५१ ॥ पढी राजाए ते केवलज्ञानी गुरुने पूछयुं के, तेने तो अमाए बहु गुणवान् सांभल्यो हतो; अने तेणे आवुं अकार्य केम कर्तुं ? ॥ ६५२ ॥

वायु वावा लग्नो, तथा हिंसक प्राणिभ्योऽपि पण पोतानुं स्वाभाविक वैर तज्जो दीधुं ॥ ६३७ ॥ वली
 त्यां वाचाल भमराभ्योनी श्रेणिभ्योनां गीतोना वैभवोवाली सघली ऋतु एकी वल्लतेज आवीने उत्तरी
 तथा मारुं मन पण जरा शांत धनुं ॥ ६३८ ॥ चलायमान कुंडलोनी कांतिवाला देशोना समूहो त्यां
 आव्या; तथा तेभ्योऽपि साफ करेला एवा पृथ्वीतलपर तेभ्योऽपि मणिभ्योनुं तलीडं धनावुं ॥ ६३९ ॥
 वली निर्मल आशयोवाला एवा तेभ्योऽपि तेपर सुवर्णनुं कमल बनावुं; तथा त्यां आवीने केवलज्ञानी
 एवा विवेकाचार्य वेडा. ॥ ६४० ॥ पळी महोदी सभा पण वेडी, अने गुरु महाराज देशानां

अवतीर्णाश्च वाचाल-द्रुंगातीगीतवैजवाः ॥ सममेवर्तवः सर्वे । शांतिमिषन्मनोऽपि मे
 ॥ ६३८ ॥ आगता देवनिकरा-श्वलत्कुंभलकांतयः ॥ मणिकुट्टिममातेने । नूतले तैः परि-
 स्फुते ॥ ६३९ ॥ कृतं तस्योपरि स्वर्ण-कमलं विमलाश्रयैः ॥ तत्रागत्योपविष्टाश्च । विवेका-
 चार्यकेवली ॥ ६४० ॥ निषण्णा परिषत् प्रह्ला । गुरुणारंजि देशाना ॥ हिंसावैश्वानरो
 ज्ञाती । दूरदेशे स्थितौ मम ॥ ६४१ ॥ ज्ञात्वादिदमनो राजा । गुर्वागमनमागतः ॥ तथा
 मदनमंजुषा । सहैव रतिचूलाया ॥ ६४२ ॥ नत्वा राजा स्थितः सूरैः । पुरः शुश्राव देश-
 नाम् ॥ देशानांति च प्रपन्न । संशयं स्वमनोगतम् ॥ ६४३ ॥ पद्मराज्ञे मया नंदि-वर्धनाय
 गुणालय ॥ दातुं मदनमंजुषां । प्रहितोऽन्नुन्मद्वत्तमः ॥ ६४४ ॥ कियानपि गतः काल-स्त-
 दाता काऽपि न श्रुता ॥ नक्तं च पुरुषैरन्यै-र्नशमीज्जतं जयस्थलम् ॥ ६४५ ॥ युगमम् ॥

प्रारंभ कथो; तयारे मारी हिंसा अने वैश्वानर हरीने दूर जह वेडां. ॥ ६४१ ॥ हवे अरिदमन राजा पण
 गुरुनुं आगमन जाणीने, त्यां आव्यो; तथा रतिचूला सहित मदनमंजुषा पण त्यां आवी. ॥ ६४२ ॥
 पळी राजा नमीने आचार्य महाराज पासं वेडो, तथा देशाना सांभलवा लाग्यो; अने देशाने अंते
 पोताना मननो तेणे संशय पूढ्यो के, ॥ ६४३ ॥ हे गुणोना स्थानक रूप एवा आचार्य महाराज ! मे
 नंदिवर्धनने आ मारी मदनमंजुषाने आपवा माटे पद्मराजा प्रते कारभारीने मेल्यो हतो; अने तेने

खीने मारे पगे पड्या; तथा तेओए मारो वृत्तांत पड्यो; पण हुं बोली शक्यो नही. ॥६३०॥ पळी तेओ दीनपणुं पासते छते देवताए मने थंभी राख्यो; तेथी हुं तेओए लावेलं आसनपर बेसी शक्यो नही. ॥६३१॥ वली फरीने तेओए मारुं वृत्तांत पुछवाथी हुं अतयंत जाडवल्यमान थयो; केमके, अलीक छे वत्सल जेमने एवा लोको साथे रहेवानुं मने कांए पण मल्युं नही. ॥६३२॥ वारंवार पूछता, अने तेनो नर्था मलेल उत्तर जेओने, एवा तेओने हुं क्रोधथी हणवाने तैयार थयो; तयारे तेओए मने बांध्यो; अने पळी सूर्य पण अस पास्यो. ॥६३३॥ पळी तेओए विचारुं के, जेणे शकितंनोपवेणुं च । तदानीतासने ततः ॥ देवतोत्तंनयामास । दैन्यं प्राप्तेषु तेषु माम्॥६३१॥ पृष्टे पुनर्व्यतिकरे । तैरहं ज्वलितो नृशम ॥ अलीकवत्सलैर्वोके—रासितुं न लजे कचित् ॥६३२॥ तान्मुहुः पृष्ठतः क्रोधा—इलब्धवचनानहम् ॥ हंतुं प्रवृत्तो बद्धस्ते—र्गतोऽस्तमथ ज्ञास्करः ॥६३३॥ दध्युस्ते शत्रुरेवायं । येन स्वामी हतो हि नः ॥ जयानैतांश्च यो धात्यः । स्वीकृतत्वात्तथापि न ॥६३४॥ न च धारयितुं शक्यो । वस्त्रबद्धवानलः ॥ त्याग एवास्य तद्देया—नितिगंध्यां निवेदितः ॥६३५॥ विन्नावर्थैव तैर्वेगा—नीतो द्वादशयोजनीम् ॥ त्यक्तः शार्दूलनगरो—द्याने मलवयान्निधे ॥६३६॥ अकस्मात्तत्र सुरनि—र्विजजृंभेऽथ मारुतः ॥ अपि नैरसर्गिकं वैरं । त्यक्तं हिंस्रैश्च जंतुभिः ॥६३७॥

आपणा स्वामीने मार्यो छे. तथा जेणे आटलाओने पण मार्यो छे; ते आपणो शत्रुज छे; पण आपणे तेने पोतानो करी मान्यो छे, माटे तेने मारवो तो नही. ॥६३४॥ तेम वली वस्त्रमां बांधेला अग्निनी पेडे आने राखी पण शकाय तेम नथी; माटे तेनो त्याग करवो तेज श्रेयकारक छे, एम विचारि तेओए तेने गाडीमां घाल्यो. ॥६३५॥ पळी तेओ तेने रात्रीमांज बार योजन उपाडी गया; तथा शार्दूल नगरना मल्लय नामना उद्यानमां तेने डोड्यो. ॥६३६॥ हवे त्यां अकस्मात् सुगंधि

पछी स्नेहधी ते रात्रिए मारी साथे एक पथारीए स्रुतो. ॥ ६२२ ॥ पछी ते विधासीने में हुंछे उठीने पाडी
नांछ्यो; तथा हुं वेगधी बीजो वेश लेहने त्यांथी नाथी गयो. ॥ ६२३ ॥ पछी (घणे) क्लेशो हुं कुशावर्तना
उद्यानमां गयो; त्यां मने दीठेला माणसना मुखधी सांभलीने कनकशेखर पिता सहित आव्यो. ॥ ६२४ ॥
पछी तेणे मने अर्ही एकाकी आववानो हेतु पूछ्यो; पण में (तेनी) अंरुचि थवाना भयधी कहुं नह्यो;
त्यारे कनकशेखरे कहुं के, मारी आगल पण छुपाववा जेवुं ते हुं छे ॥ ६२५ ॥ त्यारे में कहुं के ते

विश्रवधो प्यतिदुष्टेनासमुत्थाय निपातितः॥पलायितोऽहं त्वरया॥ परिधानद्वितीयकः॥ ६२३ ॥
क्लेशात्प्राप्तः कुशावर्तो-द्यानं द्रष्टुजनाननात् ॥ तत्रागतः सजनकः । श्रुत्वा कनकशेखरः
॥ ६२४ ॥ पृष्ठेनैकाकिताहेतु-र्नात्कोऽरुचिन्नयान्मया ॥ ममापि किं गोप्यमिति जगौ कन-
कशेखरः ॥ ६२५ ॥ मयोक्तं गोप्यमेवास्ति । निर्वैधं स ततोऽकरोत् ॥ अवश्यं वाच्यमे-
वेति । ततोऽहं ज्वलितो हृदि ॥ ६२६ ॥ गिरं नाद्रियते मेऽस्मा-विति तस्य कटीतटात् ॥
अस्मिपुत्रो समाकृत्य । निहंतुं तं समुत्थितः ॥ ६२७ ॥ जातः कोलाहलः स्तब्धो । वनदेव-
तया परम् ॥ उत्क्रिप्तो व्योममार्गेण । जनानामप्य पश्यताम् ॥ ६२८ ॥ संधिदेशोऽवरीपा-
णां । नीतोऽहमप्य तस्करैः ॥ उज्जीर्णहृरिकस्तत्र । दृष्टो नाग इवोत्फणः ॥ ६२९ ॥ चरटाः
प्रत्यग्निद्राय । पादयोर्मम तेऽपतन् ॥ पृष्ठस्तरैश्च वृत्तांतो । वक्तुं न शक्तिं मया ॥ ६३० ॥

छुपाववा जेवुंज छे; लारे तेणे हठ लेहने कहुं के, अवश्य तारे कहेवुंज जोह्यो; त्यारे हुं मनमां जाडवल्य-
मान थयो. ॥ ६२६ ॥ “आ मारां वचननो आदर करतो नथी” एम विचारि हुं तेनी केहधी तलवार
खेंचीने तेने मारवाने उठ्यो. ॥ ६२७ ॥ त्यारे कोलाहल थयो; अने वनदेवताए मने स्तब्ध करीने लोकोना
देखतांज आकाशमां उछाल्यो. ॥ ६२८ ॥ पछी हुं अंबरीषोना संधिदेशा प्रते पहेंछ्यो; त्यां डंची कोरली
फणवाला सर्पनी पेठे जगामेली छरीवाला एवा मने चोरोए जोयो. ॥ ६२९ ॥ पछी ते चोरो मने ओल-

नहीं कर्तुं; अरेरे ! कर्मोनी निर्देयता दुष्ट छे. ॥ ६१४ ॥ आ तारां अकार्यना, आज भवमां आ क्लेशरूप
पुरुषने तुं जो! अने परभवमां नरकनां दुःखरूप तने तेतुं फल मलशे. ॥ ६१५ ॥ “आ सखलुं हिंसा
अने वैश्वानरना दुष्ट विकारथी छे; एम कहेता एवा ते विभाकरणे में शत्रुरूप जाण्यो; तथा तेने मारवा
माटे में बुद्धि करी. ॥ ६१६ ॥ पण तेने हुं मारी शकुं तेम नथी, एम विचारि में मारुं मुख
इयाम कर्तुं; अने तेरूप हुंवाडाथी, ते राजाए मारा भावरूपी अग्निहुं अनुमान कर्तुं. ॥ ६१७ ॥
पडी तेणें मने मध्यस्थपणारूपी भद्रमथी आच्छादित करीने राख्यो, तथा पडी “हुं आने मारी नांखुं,”

पद्म पुरुषमसुख्यैव । क्लेशमत्रैव जन्मनि ॥ अमुत्र तपस्यसे चास्य । फलं नरकवेदनाम् ॥ ६१८ ॥
हिंसावैश्वनरातीक-विकारादित्यसौ वदन् ॥ मयाप्रत्यर्थिवहुक्षो । निबद्धास्य वधाय धीः
॥ ६१९ ॥ परं न शक्तिो हंतुं । कृतं नु श्याममाननम् ॥ तेन मन्नाववर्हिं च । धूमेनानु-
मियाय सः ॥ ६२० ॥ ततोऽहं रक्षितस्तेन । बन्धो माध्यस्थ्यन्नस्मना ॥ अंतः प्रज्वलितुं
लघो । हन्येनमिति सर्वदा ॥ ६२१ ॥ मम नोपशमायासन् । स्नानमानादिसत्क्रियाः ॥
तत्कृता वारिधेरापो । वनवाप्नोर्विवाखिलाः ॥ ६२२ ॥ स्थितेष्वस्थानशालाया-मस्मासु
मत्तिशेखरः ॥ एकदा प्राह स ययौ । दिवं देवः प्रजाकरः ॥ ६२३ ॥ परं दुःखं ततश्चक्रो
साशुनेत्रो विनाकरः ॥ मांप्रति प्राह सौहार्दा-द्दुंदुव राज्यमिदं पितुः ॥ ६२४ ॥ वैश्वानर-
विकारेण । स्थितोऽहं मौनवांस्तदा ॥ स्नेहादेकत्र शय्यायां । निशि सुप्तो मयाथ सः ॥ ६२५ ॥

एम विचारतो थको हमेशां मनमां बलवा लाग्यो. ॥ ६१८ ॥ पडी समुद्रजुं पाणी जेम बहवानलने, तेम
तेणें करेली स्नान, मान आदिकनी सर्व उत्तम क्रियाओ मने शान्तता माटे न थह. ॥ ६१९ ॥ हवे एक
दहाडो अमो सभामां बेठा हता, त्यारे मत्तिशेखरे (आवीने) कर्तुं के, प्रभाकर राजा देवलोके गयो.
॥ ६२० ॥ ते सांभली विभाकर आंखोभां आंसु लावी अत्यंत दुःखी थयो; अने मने मित्राईथी तेणें
कर्तुं के, तुं आ पिताजीतुं राज्य भोगव ? ॥ ६२१ ॥ हवे ते वखते वैश्वानरना विकारथी हुं मौन राख्यो;

एक चोर पोताने घेर लेह गयो ॥६०६॥ पढी हुं तेने गालो देवा लाग्यो, तेथी तेणे मने दंडादिकोथी अरयंत
 मार्यो; अने तुच्छ भोजन आप्युं; अने एवी रीते केदलाक दिवसो गया ॥६०७॥ पढी रणधीरे ते चोरने
 पूछुं के, हवे ते पुरुष केवोक थयो छे ? तयारे तेणे कहुं के, हजु तेमां तेज आव्युं नथी; तेथी पढी मने
 त्यांज रहेवा दीधो ॥६०८॥ हवे एक दहाडो ते चोरोपर कनकपुरथी दंड आव्यो; तेथी चोरो नाथो
 गया; पछीनो नाथ थयो; अने हजारोने केदी तरीके लेह गया ॥६०९॥ ते केदीओ साथे हुं पण त्यां गयो;
 पढी त्यांना राजा विभाकरने ते केदीओ नजरे कर्पा; तयारे तेओमां मने जोहने राजा मनमां चिस्मित
 गालीस्तेन ददानोऽथ । हतो दंनदिन्निर्नुशम् ॥ दापितं तुभमशनं । व्यतीयुः केऽपि वासराः
 ॥६०७॥ पृष्ठेऽथ रणधीरेण । स कीदृक्स पुमाननूत् ॥ स जगौ न श्रयत्योज-स्तत्रैव निहित-
 स्ततः ॥६०८॥ कनकाख्यपुरादं-श्चौरैषुपस्थितोऽन्यदा ॥ नष्टाश्चारा हता पद्धी । वंद्यो नीताः
 सहस्रशः ॥६०९॥ गतोऽहमपि तन्मध्ये । वंद्यो राज्ञेऽथ दर्शिताः ॥ विन्नाकराय मां प्रेक्ष्य । स
 तत्र हृदि विस्मितः ॥६१०॥ दग्धस्थाणुसमोप्येष । दृश्यते नंदिवर्धनः ॥ आकृत्याऽत्र कुतो
 वाऽसौ । विचित्रा वा विधेर्गतिः ॥६११॥ इत्थं चिरं विमृश्याऽसौ । प्रत्यग्निज्ञाय मां
 स्फुटम् ॥ आदितिंग ससुत्थाय । नृपः सिंहासनानमुदा ॥६१२॥ तदा किमेतदित्युच्चै-
 र्विस्मितं राजमंजलम् ॥ पप्रब्जोदंतमखिलं निवेद्याऽर्धस्मिने स माम् ॥६१३॥ मयापि
 चरिते स्वीये । प्रोक्ते प्राह विन्नाकरः ॥ त्वयानाऽजुष्टितं सुष्टु । हां कष्टं कर्मनिर्पुणम् ॥६१४॥
 थयो ॥६१०॥ आ बलेला ठुंठ सरखो छे, तो पण आकृतिथी ते नंदिवर्धन देखाय छे; अथवा ते अही
 कथांथी होय ? अथवा कर्मनी गति विचित्र छे ॥६११॥ एवी रीते वणो वखत विचार करीने, तथा पढी
 प्रगट रीते मने ओलखीने, ते राजाए सिंहासनपरथी उठीने हर्षथी मने आलिंगन कर्हुं ॥६१२॥ ते वखते
 “आ ते शुं ? एम विचारिने राजमंडल विस्मित थ्युं; पढी राजाए मने (पोताना) अरधा आसनपर
 बेसाडीने सर्व वृत्तांत पूछ्यो ॥६१३॥ पढी में मारो हेवाल कहेते छते विभाकरे कहुं के, अरेरे ! तें आ ठीक

हवे एक दहाडो अरधि राचि होते छते मने कंइक निद्रा आवी; तेदलामां उंदरोए मासं बंधन छेयुं, अने तेथी हुं हर्षित थयो. ॥ ६९९ ॥ पढी बहार निकलीने में जोयुं तो, सर्व राजकुल निद्रित थयुं हतुं; "आ सर्वे मारा वैरिओ छे" एम विचारि हिंसा तथा वैश्वनरथी हुं मेरायो, तथा अग्निकुंडमांथी अग्नि लेइने, तथा त्यां सर्व जगोए ते अग्नि नाखीने, बलतो थको पण केदलीक मेहेनते भयथी कपतो थको हुं त्यांथी नाशी गयो. ॥ ६०० ॥ ६०१ ॥ पढी खीला सरखा कांटाओथी बींथायो थको हुं मोटा वनमा चालवा लाग्यो, तथा नीचाण प्रदेद्यामां उंधे मुखे पड्यो; अने तेथी मासं शरीर चूराइ गयुं. ॥ ६०२ ॥

निद्रा समागता काचि-दर्वरात्रे ममान्यदा ॥ मूषकैर्बन्धनं लिन्नाजातोऽहं सुत्कलस्ततः ॥ ६०३ ॥ सुप्तं राजकुलं दृष्टुं । निर्गतेन बहिर्मया ॥ वैरीदं सर्वमेवेति । हिंसावैश्वानररितः ॥ ६०४ ॥ अग्निकुंटाकृष्टित्वाग्निं । ततः प्रक्षिप्य सर्वतः ॥ कथंचिद्वह्यमानोपि । स्त्रीकंप्रोऽहं पत्यापितः ॥ ६०५ ॥ युग्मम् ॥ चक्षितोऽथ महारण्ये । विदुः कीदककंदकैः ॥ पतितोऽधोमुखो निम्न-प्रदेशे चूर्णितांगकः ॥ ६०६ ॥ चौरैस्तत्रागतैर्दृष्ट-स्तैरुक्तं गृह्यतामयम् ॥ महाकाया दितो दान्नः । परकूले त्रविष्यति ॥ ६०७ ॥ हृद्वीनोऽथ तदाकण्यो-द्भूतो वश्वानरो मम ॥ विरूपं मां ततो ज्ञात्वा बन्धुस्तस्करा हुतम ॥ ६०८ ॥ पद्म्वीमथोपकनक-पुरं स्त्रीमनिकेतनाम् ॥ तैर्नीतो रणधीराय । तत्पतये प्रदर्शितः ॥ ६०९ ॥ वज्राधि सोऽथ विक्रेतु-मेनं पोषयताऽ-धुना ॥ चौरैणाहं ततो नीतः । स्वधामैकेन पापत्राक् ॥ ६१० ॥

पढी त्यां आवेला चोरोए मने जोयो, अने तेओए कहुं के, आने लेह लीओ; केसके, मोटा शरीरवाला एवा आ माणसथी आपणने परकुलमां लाभ थयो. ॥ ६०३ ॥ ते सांभलीने मारो हृदयमां छुपाइ रहेलो वैश्वानर उडल्यो पढी मने विरूप जाणीने, ते चोरोए तुरत मने बांध्यो. ॥ ६०४ ॥ पढी तेओ मने कनक-पुरनी नजदीकमां रहेली(पोतानी)भीमनिकेतन नामनी पद्मीप्रते लेह गया तथा ते पद्मीनारणधीर नामना नायक प्रते मने नजरे कर्षो. ॥ ६०५ ॥ तयारे तेणे कहुं के, आने वेचवा माटे हवे पुष्ट करो ! पढी मने पापीने

कनकमंजरी दीडती आवी. ॥५९१॥ तयारे में विचार्युं के, आ दुष्ट पण मारा बैरीनो अनुराग धरनारी छे;
 एम विचारी स्वाभाविक स्नेहने भूली जहने, तेणीने पण हें ललचारथी उडावी दीधी. ॥५९२॥ एटलामा
 आ गडबडथी मारी केडपरथी थोतीड निकली गयुं, तथा दुपट्टो पण पृथ्वीपर जई पड्यो. ॥५९३॥
 तयारे वीखराएला वाळवाळो, तथा नम्र एवो हुं प्रेतसरखो थयो; तेवी रीतनो मने जोईने छोकरांओनी
 ओणिओ हसवा लागी. ॥५९४॥ पडी तेओने मारवा माटे तैयार थयेला एवा मने स्वजनो नि-
 एकैकेन प्रहारेण । हतानि त्रीण्यपि कृणात् ॥ अथावच्चेदमाकर्ण्य ॥ हुतं कनकमंजरी
 ॥ ५९५ ॥ मयाऽनुध्यातमेषापि । पापा मदैरिराणिषी ॥ विस्मृत्याऽकुत्रिमं स्नेहं । साऽपि
 विन्नाऽस्तिना ततः ॥ ५९६ ॥ अत्रांतरे च संरंजा-जलितं मत्कटीतटात् ॥ परिधानं निपतित
 मुत्तरीयं महीतवे ॥ ५९७ ॥ कीर्णैकेशस्ततो नम्रो । जातोहं प्रेतसन्निजः ॥ तादृशं मां
 समुद्दीक्ष्य । जहसुभिर्भिन्नपंकयः ॥ ५९८ ॥ निषेहुं स्वजना वप्रा--स्तद्व्यातायोद्यतं च माम् ॥
 तान् सर्वानपि निघ्नंश्च । गतः स्तोकामहं नृवम् ॥ ५९९ ॥ गृहीतो नूरिन्निर्दोक्तैः पात-
 यित्वाश्रमे ततः॥प्रोद्धामो वन्यहस्तीवो--द्वालितश्च करादसिः ॥ ६०० ॥ बध्वाकृप्तोऽपवरके
 कपाटपुटसंकटे ॥ मस्तकं स्फोटयंस्तत्र । स्थितः क्लामो बुभुक्षया ॥ ६०१ ॥ दंदह्यमानस्ता
 पेन । निद्रामप्राप्नुवन्निद्रा ॥ मासमात्रं स्थितः कालं । नारकोपमेवदनः ॥ ६०२ ॥

वारवा लाग्या; तो पण ते सर्वने मारतो थको हुं थोडीक पृथ्वी पर चात्थो. ॥ ५९५ ॥ पडी बलवात्
 एवा वनहस्तीने जेम, तेम मने थाकमां नांखीने घणा लोकोए पकडी लीघो, अने मारा हाथमांथी तल-
 वारने उडाडी नांखी. ॥ ५९६ ॥ पडी मने बांधीने तेओए दड दरवाजावाला ओरडामां घुर्यो; त्यां माथुं
 फोडतो थको तथा झुधाथी दुमणो थहने हुं रह्यो. ॥ ५९७ ॥ त्यां तापथी बलतो, तथा रात्रिण (पण)
 निद्रा नही पामतो, अने नारकी सरखी वेदना भोगवतो थको एक मास सुधि हुं रह्यो. ॥ ५९८ ॥

लायक नथी ॥ ५८३ ॥ माटे अर्हीथी हवे निकली जवुं कल्याणकारी छे, एम विचारि ते पुण्योदय चाल्यो गयो; अने हाहारव करता एवा ते दूतना में वे टुकडा करी नांख्या ॥ ५८४ ॥ त्यारे अरे पुत्र ! आ तें हुं अकार्य कर्युं ” एम बोलतो थको मारो पिता छठीने मारी सन्मुख आव्यो ॥ ५८५ ॥ त्यारे में विचारुं के, आ पण तेना जेवोज दुष्ट छे, अने मने अकार्य करनारो कहे छे, माटे आने पण तुरतज मारी नांखवो ॥ ५८६ ॥ एम विचारि, पितापणाने सुली जइ, स्नेहनी पूर्णताने नही जाणीने, उप-कारिपणापर पण ध्यान नही राखीने, तथा माठां परिणामने पण नही विचारिने, अने कर्मचंडालपणुं इतोऽपक्रमणं श्रेय । इति ध्यात्वा स निर्गतः ॥ मया हाहारवं कुर्वन् । स इतो द्विदलः कृतः ॥ ५८७ ॥ ततो हा पुत्र किमिदं-मकर्तव्यमनुष्ठितम् ॥ वदन्ति पितोऽप्यायामस संमुखमागतः ॥ ५८८ ॥ ध्यातं मयायमप्येत-द्रूप एव दुराशयः ॥ मामकार्यकृतं ब्रूते । हंतव्योऽयमपि दुतम् ॥ ५८९ ॥ इति विस्मृत्य तातत्व-मज्ञात्वा स्नेहपूर्णताम् ॥ उपकारित्वमध्यात्वा । ५९० ॥ दोष्य दुरितागमम् ॥ ५९१ ॥ कर्मचंजलतां धृत्वा । तातोऽपि दलितोऽस्मिना ॥ आक्रंदंती ततो माता । ग्रहीतुमस्मिमागता ॥ ५९२ ॥ युग्मम् ॥ विन्ना साऽपि च खड्गेन । वैरिणीति धिया मया ॥ अथ त्रीष्यपि दग्धानि । युगपद्भुजयोर्मम ॥ ५९३ ॥ अन्याय्यं किंकृतमिति । पूत्कु-र्वन् शीलवर्धनः ॥ निवारणोद्यता रत्न-वती च मणिमंजरी ॥ ५९४ ॥ युग्मम् ॥

धारण करी में मारा पिताने पण तलचारथी काफी नांख्यो; त्यारे मारी माता रडती थकी तलवार-हुंदववाने आवी ॥ ५८७ ॥ ५८८ ॥ “ आ पण मारी वैरिणी छे ” एम विचारि तेणीने पण में तलवा-रथी उडावी दीधी; त्यारे “ अरे ! आ अन्याय तें केम कर्यो ! एवी रीते पोकार करतो शीलवर्धन, तथा मने निवारवाने उद्यमवंत थएली रत्नवती अने मणिमंजरी एम त्रणे जणां एकी वखते मारा हाथने वळज्यां ॥ ५८९ ॥ ५९० ॥ पड्यो ते त्रणेने में एकेक धाथीज फक्त उडावी दीधां; ते सांभळीने तुरत

गुणवान् सांभल्यो हे, अने तेथी तेनामां तेणीनो स्वाभाविक राग वृद्धि पाम्यो हे. ॥ ५७६ ॥ पछी
 तेणीए पोतानो ते आशय रतिचूला माताने जणाव्यो; अने तेणीए राजाने कह्यो; तेथी तेणीने देवानो
 हज्जावाला एवा ते राजाए मने अहीं मोकल्यो हे. ॥ ५७७ ॥ तयारे पिताजीए पण मंजिना वचनथी
 तेजुं वचन स्वीकार्युं; हवे में ते दूतने कहुं के, अहींथी तारुं (ते) नगर केदळंक दूर हे ? ॥ ५७८ ॥ तयारे
 ते स्फुटवाक् बोल्यो के, ते नगर अहींथी दोढसो योजन हे; तयारे में कहुं के, (अरे ! !) एम नही
 बोल ? कहे के, ते अहींथी बे गाडथी पण ओहं दूर हे. ॥ ५७९ ॥ तयारे ते दूते कहुं के, हे कुमार ! तने
 स्वाशयो रतिचूलायै । तथा मात्रे निवेदितः ॥ नृपायोक्तस्तथा तेन । दिसुना प्रहितोऽस्मि ताम्
 ॥ ५८० ॥ ततेन प्रतिपन्नं त-द्वचनं मंजिणो गिरा ॥ मयाश्रोक्तमितः स्थानात्-कियदूरे पुरं
 तव ॥ ५८१ ॥ स्फुटवाक् प्राह सार्धं त-द्योजनानां द्राते स्थितम् ॥ मयोक्तमेवं मा वादी-
 र्गव्यूतेने वदाम्य तत् ॥ ५८२ ॥ जगौ सोऽथ कुमार त्वं । न तद्वयं ज्ञातवानसि ॥ त्वया बाल्ये
 श्रुतं ज्ञावि मया नूयो विनिश्चितम् ॥ ५८३ ॥ मामलीकं करोत्येष । इति चिंतयतोऽथ मे ॥
 वैश्वानरेणोद्धसितं । हसितं हिंसया तदा ॥ ५८४ ॥ प्रयुंज्य ते योगशक्तिं । तनौ विविशतुर्मम ॥
 प्रलयान्निरहं जातः । समाकृष्टाऽसिरुच्चकैः ॥ ५८५ ॥ पुण्योदयस्तदा दध्यौ । मम पूर्णोऽधु
 नाऽवधिः ॥ अतः परं न मत्संग-योग्योऽयं नंदिवर्धनः ॥ ५८६ ॥

खरी बातनी खबर नथी; बली तें तो बाल्यपणामां सांभल्युं होयो, पण में तो ते बाबलनी घणीवार
 खातरा करी हे. ॥ ५८० ॥ अरे ! ! मने आ जूठो पाडे हे ! एम चिंतवतां थकां मारो वैश्वानर उल्लास
 पाख्यो, तथा ते वखते हिंसा पण हसवा लागी. ॥ ५८१ ॥ पछी तेओ बने योगशक्ति प्रयुंजीने मारा
 जारोअं पेठा; अने तेथी तलवार खंचावे हुं कल्पतकालना अग्नि सरखो थयो. ॥ ५८२ ॥ ते सश्रये
 पुण्योदये विचार्युं के, हवे मारो अवधि संपूर्ण थयो हे, अने तेथी हवेथी आ नंदिवर्धन मारो सोवतने

ક્ષતિ લેજો. ॥ ૬૬૮ ॥ ત્યારે રાજાએ કહું કે, આ હુમાર આવી રીતે નિંદનિક આશ્ચર્યાલો હોતે હવે
 હું કરવું ? ત્યારે નિમિત્તિએ કહું કે, (તે સંબંધમાં) હમણાં તો તમોને હપેક્ષા અને મૌનપણું હિતકારક
 છે. ॥ ૬૬૯ ॥ તે સ્થાંભલી પિતાજીએ તેને પૂજીને રજા આપી; હવે કેટલાક દિવસો ગયા ચાલ પિતા-
 જીને ઇવો વિચાર થયો કે, ॥ ૬૭૦ ॥ હવે હું આનંદિવર્ધનને આનંદિત થઈને સુવરાજ કરું; પછી તેણે
 તે વિચાર કારભારીઓને જણાવ્યો, અને તેઓએ પણ સ્વીકાર્યો. ॥ ૬૭૧ ॥ કરેલ છે અભિષેકની
 સામગ્રી જેની ઇચ્છા મને હવે તુરત બોલાવ્યો; ઇટલામાં પ્રતીહારી નમસ્કાર કરીને કહેવા લાગી
 તતઃ કિમેતદિં વિગર્હિતાશયે । વિધેયમિત્યાહિતવાચિ પાર્થિવે ॥ નિમિત્તવિત્પ્રાહ કિલાધુના
 હિતા । નવત્યુપેક્ષા નવતાં ચ મૌનિતા ॥ ૬૬૯ ॥ શ્રુત્વેતિ પિત્રા સંપૂજ્ય । પ્રહિતોઽથ નિમિત્ત-
 વિત્ ॥ ગતેષુ કેષુચિજ્ઞાતા । દિનેષુ ચ પિતુર્મતિઃ ॥ ૬૭૦ ॥ યુવરાજં કરોમ્યેન-માનંદી નં-
 દિવર્ધનમ્ ॥ મહત્તમાનામથ તદ્-જ્ઞાપિતં સ્વીકૃતં ચ તૈઃ ॥ ૬૭૧ ॥ કુતાન્નિષેકસામગ્રી ।
 સમાહૂતોઽહમંજસા । અન્નાંતરે પ્રતીહારી । પ્રણિપત્ય ઘ્રજિજ્ઞપત્ ॥ ૬૭૨ ॥ દેવારિદમનસ્યાસ્તિ
 સ્ફુટવાક્યો મહત્તમઃ ॥ દ્વારિ તન્ન નિદેશઃ ક-સ્તાતેનોક્તં પ્રવેશય ॥ ૬૭૩ ॥ તતઃ પ્રવેશિતઃ પ્રાહ
 સ તાતં વિદિતો ગુણૈઃ ॥ અસ્તિ રાજાઽરિદમનઃશાર્દૂલપુરનાયકઃ ॥ ૬૭૪ ॥ રતિચૂલા મહાદેવી ।
 તસ્યાસ્તિ રતિજિત્વરી ॥ તસ્યા મદનમંજુષાદુહિતાસ્તિ ગુણોદધિઃ ॥ ૬૭૫ ॥ તયા લોકપ્રવાદેના-
 કશ્ચિતો નંદિવર્ધનઃ ॥ ગુણાઢ્ય ઇતિ રાગોસ્યા । વદ્યેઽસ્મિન્નક્રતિમઃ ॥ ૬૭૬ ॥

કે, ॥ ૬૭૨ ॥ હૈ સ્વામી ! અરિદમન રાજાનો સ્ફુટવાક નામનો કારભારી બારણે હમો છે, તો
 તેને માટે આપની શી આજ્ઞા છે ? ત્યારે પિતાજીએ કહું કે, તેને અંદર પ્રવેશ કરાવ ! ॥ ૬૭૩ ॥
 પછી આવેલો તે દૂત પિતાજીને કહેવા લાગ્યો કે, ગુણોથી પ્રસિદ્ધ ઇવો શાર્દૂલ નગરનો અરિદમન ના-
 મેં રાજા છે. ॥ ૬૭૪ ॥ તેને રતિને પળ જીતનારી ઇવો રતિચૂલા નામની પટરાણી છે, તથા તેણીને
 ગુણોના સમુદ્ર સરણી મદનમંજુષા નામની દીકરી છે. ॥ ૬૭૫ ॥ તેણીએ લોકોને મહોદેથી નંદિવર્ધનને

परणयो, तो हिंसा पोताजुं मुख मलिन करीने खरेखर तेनी पासेथी पोतानी मेलेंज चाली जशे. ॥५६३॥
 आ हुष्ट हिंसा छे ते दाहना साहसने धरनारी छे, अने दया छे ते स्वभावधीज निर्मल तथा हिम सरखी
 शीतल छे, माटे पाणी अने अग्निने जेम, तेम आ बन्ने वच्चे हमेशानी निश्चल विरोधता छे. ॥ ५६४ ॥
 वली एकाधिकरणनी सुझणाने पण ओलंगीने ते दया आ हिंसानी साथे विरोध राखे छं; सिद्ध थएल छे
 दया जेमेने एवा माणसोनी पासे हिंसक प्राणीओ पण अरसपरस वैरपणाने धारण करता नथी.
 ॥ ५६५ ॥ तयारे मारा पिताजीए कहुं के, हे निमित्तज्ञ ! तुं कहे के, ते दयाने आ नंदिवर्धन कयारे पर-
 डयं हि पापा धृतदाहसाहसा । स्वप्नावतः सा हिमशीतलाऽमला ॥ विरोधनिष्ठा तद्विद्वानयो
 र्धुवा । सदातनी तोयहुताशयोस्त्रिव ॥ ५६४ ॥ विरोधमैकाधिकरण्यमुच्छा—मपि व्यतिक्रम्य
 विज्जातिं साऽनया ॥ न वैरितां सिद्धयावतां मिथो । ब्रजंति पार्श्वेऽपि हि हिंस्रजंतवः॥५६५॥
 तदाह तातः परिशेष्यति प्रियां । कदा दयां तां वद नंदिवर्धनः ॥ निमित्तविप्नाह यदा शुष्ना-
 दयः । प्रदास्यति प्राप्स्यति तामयं तदा ॥ ५६६ ॥ कदा स इति नृपेण ज्ञाबिते । जगा-
 वयं दापयिता यदा स्वयम् ॥ विचारयन् कालपरीणतिप्रिया—धियाऽथ पृष्ठा जगिनीं जन-
 स्थितिम् ॥ ५६७ ॥ स्वप्नावसंज्ञाय महत्तमाय च । प्रकाश्य चास्यैव सदानुयायिनीम् ॥
 प्रसाद्य भूढां ज्वितव्यतां प्रियां । स्ववर्गमुच्चैरनुगम्य कर्मराट् ॥ ५६८ ॥

णयो ? तयारे निमित्तिए कहुं के, जयारे शुभाशय आपशे, तयारे ते तेने मलशे. ॥ ५६६ ॥ तयारे राजाए
 कहुं के, ते कयारे आपशे ? तयारे निमित्तिए कहुं के, कर्मराजा पोतानी बेहेन लोकस्थितिने पृथीने,
 पोतानी राणी कालपरिणतीनी बुद्धिपूर्वक विचारिने पोतानी मेलेंज जयारे अपावशे तयारे यशे. ॥५६७॥
 वली ते कर्मराजा ते कार्य माटे स्वभाव नामना अधिकारीने कहेशे, तथा हमेशां तेना कहेवा प्रमाणे
 चालनारी एवी तेनी भवितव्यता नामनी स्त्रीने गुप्त रीते राजी करशे, अने पोताना परिवारनी पण अनु-

दीकरी छे. ॥ ५५७ ॥ आ दयाना कटाक्षधी पण लोकोने, इंद्राणीना लोचन रूपी भ्रमराने लोभ करनाहं रूप मले छे; मादे तणिना अंगनी अद्भुत रूपनी संपदाने हजार जीभोवालो शेषनाग पण केस वर्णवी शोके ? ॥ ५५८ ॥ जीतेल छे चंद्रनुं मंडल जेणे, तथा प्राणीओने अभयदान आपनाहं एहुं तेणीनुं विशाल मुख शोभे छे, तथा अत्यंत लांबी अने कमल सरखी सुंदर एवी तेणीनी विवेक अने ज्ञानरूपी बे आंखी शोभे छे. ॥ ५५९ ॥ वली उत्तमदान, अने दुःखना नाश नामना तेणीनां बे द्रव स्तनो छे तथा ससता नामनुं जघन स्थल छे, अने दमतानी स्थिति रूपी तेणीनी नाभि जगतनां हर्षने चिस्तारे छे. ॥ ५६० ॥

अदःकटाकादपि रूपमाप्यते।जनैः शचीलोचननृगलोजकत्वा॥सहस्रजिह्वोऽपि कथं नु वक्ष्ये—
तदेतदंगार्द्रतरूपसंपदम्॥५५८॥विशालमस्या विजितेदुर्मंजवा॥विज्ञाति सत्वाज्यदानमाननम्॥
नितांतदीर्घं च सरोजसुंदरं।विवेकबोधान्निधमीक्षणद्वयम्॥५५९॥सुदानदुःखप्रणिधातसंज्ञितौ।
स्तनावमुष्या झटिमानमाश्रितौ॥शमाम्निधानं जघनस्थलं दम—स्थितिश्च नातिस्तनुते जगन्मु-
दम् ॥५६०॥ अधर्मधर्मार्थपरीक्षणान्निधं । मनोज्ञमस्यास्ततमूरयामलम् ॥ अगाण्यलावण्य-
सुधास्यवर्षयतां । कियत्पन्नेदानुन्नवंविना बुधैः ॥ ५६१ ॥ सदागदोषैः परिवर्जिताऽप्यसा-
वनंगदुष्टा न कदापि वीक्ष्यते॥अचिंत्यशक्तिर्जगद्भुतावहा । गताऽतिचाराऽपिशिवाध्वधावि-
नी॥ ॥ ५६२ ॥ यदैव धीरः परिशेष्यति प्रिया--मिमां कुमारः कमनीयविग्रहः ॥ विधाय
वक्त्रं मलिनं किलांतिका--तदास्य हिंसा स्वयमेव यास्यति ॥ ५६३ ॥

वली अधर्म तथा धर्मना अर्थनी परीक्षा नामनुं तेणीनुं मनोहर साथलोहुं जोडलुं छे; अने एरीते अभे दानुभव विना पंडितो तेणीना अपार लावण्यरूपी अमृते केटलुं क वर्णवी शोके ? ॥ ५६१ ॥ वली अचिंत्य हमेशा अंगोनां दोषोधी रहित छे, छतां कामधी दुष्ट कोइ बखते पण देखाती नधी; वली अचिंत्य शक्तिवाली, तथा जगतमां आश्चर्यने धारण करनारी एवी ते दया अतिचार रहित छे छतां मोक्षमार्ग प्रते दोडनारी छे ! ! ॥ ५६२ ॥ मादे धीर, तथा मनोहर शरीरवालो एवो आ कुमार जो ते दया साथ

ते उत्कृष्ट स्त्री लोकोत्तुं हित करनारी, तथा परना अर्थने संपादन करवामां चांखेल छे शुद्ध बुद्धि जेणी-
 ए एवी छे; अने तेणीनी कृपाविना संत पुरुषोनी क्रिया सेलडीनां पुरुषोनी पैठे खरेखर फलद्रूप धर्ती
 नथी. ॥ ५५३ ॥ सिद्धांतोरूपी समुद्रना मंथनथी खरेखर उत्पन्न थएली एवी आ उत्तम पुरुषोने
 (पक्षे-विष्णुने) उचित लक्ष्मी सरखी छे, अने तेथी निर्भगी माणस तेना संगने प्राप्त धर्ती नथी,
 केमके, उंट द्राक्षना स्वादने कयांथी जाणे ? ॥ ५५४ ॥ ते प्रज्ञांतता विना आ लोक अने परलोक
 संबंधि शाखोना विलासो संसारना पारने देनारा नथी, केमके, सारी रीते शिखेली कलाविना
 इयं जनानां हितकारिणी परा । परार्थसंपादनबद्धशुद्धीः ॥ प्रसादमस्या न विना क्रिया
 सतां । फलान्विता स्याद्भुवमिहपुण्यवत् ॥ ५५३ ॥ इयं हि लक्ष्मीः पुरुषोत्तमोचितता । श्रुतां-
 बुराधोर्मथनात् किलोत्थिता ॥ न संगमस्यास्तदुपैत्यन्नाप्यनृत । क हारहूरारतिनाक् क्रमे-
 लकः ॥ ५५४ ॥ इमां विना संसृतिपारदायिनो । न लोकलोकोत्तरशास्त्रविब्रमाः ॥ कलां वि-
 ना किं करनर्तनश्रमाः । सुश्रिकृतां नृत्यरहस्यपारदाः ॥ ५५५ ॥ तमोऽन्यद्देहावत्वमत्सरै-
 विषादपैशुन्यविवर्पयानृतैः ॥ प्रज्ञेव ज्ञानोरजनी तमोऽनरैः । कदापि नैषाऽत्र सहावतिष्ठते
 ॥ ५५६ ॥ इयान्निवास्या दुहिता हितावहा । महावतादिस्वकबंधुसंततेः ॥ जयत्यविद्यावनवह्निस्-
 त्रिजा । जनवद्यविद्यांबुनिधौविधुप्रजा ॥ ५५७ ॥

हाथना लटकामटकाना श्रमो हुं नृत्यना सारना पारने आपनारा थाय छे ? ॥ ५५५ ॥ वली ते
 प्रज्ञांतता, रात्रिना अंधकारेनी साथे जेम सूर्यनी कांति, तेम, अज्ञान, भय, द्वेह, लज्जाह, मत्सर,
 खेद, जुगली, विपरीतता तथा असत्यनी साथे अर्ही कदापि पण रहेंती नथी. ॥ ५५६ ॥ ते प्रज्ञांतता
 नामनी राणीने, महावतादिक रूप पोतानां बंधुओंनी संततिनुं हित इच्छनारी, तथा अज्ञानरूपी वनने
 बालवामां अग्नि सरखी, अने शुद्ध ज्ञानरूपी समुद्रने बुद्धि करवामां चंद्रनी कांति सरखी द्या नामनी

वनमां गयो छे के, हमेशां जाय छे? ॥ ५४५ ॥ तयारे ते परिवारे कहुं के, हिंसा साथे लग्न
कर्या पछी, ते कोइ पण दिवसे शिकार कर्याविना धीरज पामतो नथी, ॥ ५४६ ॥ पछी पिताजीए कहुं
के, हे विदुर ! अमार वंशजोए नहीं ग्रहण करेलुं एहुं पापिष्ट शिकारहुं व्यसन कुमारने लायक नथी,
॥ ५४७ ॥ माटे पापोना स्थानक सरखी एवी आ तेनी हिंसा नामनी स्त्रीने पण दूर करवी जोइए; तयारे
विदुरे कहुं के, ते पण वैधानरनी पेठे उपक्रम विनानी छे, ॥ ५४८ ॥ अथवा आ नगरमां फरीने (ते) जैन
निमित्तिओ आवेलो संभलाय छे; माटे रहस्यने जाणनारा एवा ते निमित्तिआने आ माटे पूछहुं, ॥ ५४९ ॥
तदा परिजनेनोक्तं । हिंसापाणिग्रहोत्तरम् ॥ पापदिमंतरा क्वापि । दिने न धृतिमेत्ययम्
॥ ५४६ ॥ तातोऽथ प्राह विदुर । कुमारस्य न युज्यते ॥ मृगयाव्यसनं पाप-मस्मदंश्यैर-
नादृतम् ॥ ५४७ ॥ नार्याऽप्रसार्या हिंसेयं । तत्कुमारस्य पापघ्नूः ॥ विदुरः प्राह सा वैश्वा-
नरवन्निरुपक्रमा ॥ ५४८ ॥ अथवा श्रुयते जैनः । पुरेऽत्र पुनरागतः ॥ नैमित्तिकः स एवात्र ।
प्रष्टव्योऽर्थे रहस्यवित् ॥ ५४९ ॥ ततो राज्ञा स आहूतः । प्रतिपत्तिः कृतोचिता ॥ पृष्टं
कथं कुमारोऽयं । हिंसां त्यक्ष्यति मे वद ॥ ५५० ॥ जगाद नैमित्तिकपुंगवोऽथ गां । पुरा
गुणा यस्य मयोपवर्णिताः ॥ शुभ्राश्रयस्यास्य महीपतेः प्रिया । पुरा यथाज्ञूत् स्थिरतो-
पवर्णिता ॥ ५५१ ॥ तथा प्रियैतस्य पराऽपराजिता । जगद्ध्वरूपगुणेन वर्तते ॥ महातमो-
ग्रंथिविदारणोद्यता । प्रज्ञांततानाम महोदयावहा ॥ ५५२ ॥

पछी राजाए तेने बालाव्यो, तथा तेनो उचित सत्कार कर्यो; अने पूछयुं के, तमो मने कह्यो के, आ कुमार
हिंसांने केम तज्यो ? ॥ ५५० ॥ हवे ते निमित्तिओ बाणी बोलवा लाग्यो के, पूर्व में जेना
गुणो वर्णवेलो छे, एवा शुभाश्रय नामना राजानी पूर्व वर्णवेली स्थिरता नामे राणी छे, ॥ ५५१ ॥
बली ते राजाने जगतनी स्त्रीओना रूप अने गुणोथी नहीं जिताएली, अने महा अज्ञाननी गांठने
विदारण करवासां उद्यमवतं थएली, तथा मोटा उदयवाली एवी बीजी प्रज्ञांतता नामे स्त्री छे, ॥ ५५२ ॥

करातो एवो हुं मातपिता सहित नगरमां दाखल थयो. ॥ ५३७ ॥ पढी थोडो बल्लत राजदरबारमां
 रहिने हुं मारा आवास प्रते गयो; तथा त्यां दिवस संबंधि कार्य करिने राजिए सुखेथी सुतो. ॥ ५३८ ॥
 हवे तत्वज्ञानथी पराङ्मुख थहने हुं विचारवा लाग्यो के, अहो ! वैश्वानरनो आ प्रभाव जगतमां अद्भुत
 छे ! ॥ ५३९ ॥ जेना प्रभावथी में जगतमां जयपताका मेलवी, तथा जेणीए मने बलवान कर्यो, एवी
 हिंसानो अहो ! केवो प्रभाव छे ? ॥ ५४० ॥ एवी रीते आ बन्ने परम बंधु तथा परम देवरूप छे; माटे
 ते बन्नेनो निंदक मारो दाखु छे, तथा तेओनी प्रशंसा करनारो मारो मित्र छे. ॥ ५४१ ॥ हुं प्राणीओने
 गतोऽथ स्वीयमावासंस्थित्वा राजकुले क्षणम्॥कृत्वा दैवसिकं कृत्यां निद्रि सुप्तः सुखात्सः
 ॥ ५३७ ॥ अथैवं चिंतयामिस्मात्तत्त्वज्ञानपराङ्मुखः॥अहो वैश्वानरस्याऽयं प्रज्ञावो नुवनाद्भुतः
 ॥ ५३९ ॥ यत्प्रज्ञावान्मया लोके । लब्धा जयपताकिका ॥ अहो प्रज्ञावो हिंसाया । या
 दुर्धर्ष चकार माम् ॥ ५४० ॥ एते मे परमे बंधु । एते परमदेवते ॥ ध्रुवं मे निंदकः दात्रुः ।
 सुहृत् श्लाघाकुदेतयोः ॥ ५४१ ॥ तातांवादीनपृष्ठैव । रात्रिशेषे ततो गतः ॥ अटव्यां मार-
 यामि स्म । सत्त्वान् पापधिबद्धधीः ॥ ५४२ ॥ कृत्वाखेटकमायातः । संध्यायां भवने निजे ॥
 नाऽयातःकिं कुमारोऽद्य । पिताऽथ विदुरं जगौ ॥ ५४३ ॥ स जगौ जग्मुषा तस्य । गेहं परि-
 जनाहृतम् ॥ मया निद्रयेव पापद्धौ । कुमारः कानने गतः ॥ ५४४ ॥ पुनः पृष्ठं कुमारः
 कि-मद्यैव मृगयाधिया ॥ गतोऽटव्यां किमश्रवा । यात्येष प्रतिवासरम् ॥ ५४५ ॥

मारीश, एवी रीते शिकारमां बंधायल छे बुद्धि जेनी एवो हुं मातपिताने पृष्ठया विनाज थोडो राजि
 हजु बाकी हती, त्यांज वनमां गयो. ॥ ५४२ ॥ पढी शिकार कराने हुं संध्याकाले मारे घेर आव्यो;
 हवे अहो पिताजीए विदुरने कहुं के, आजे कुमार केम आव्यो नथी ? ॥ ५४३ ॥ तयारे विदुरे कहुं
 के, नेने घेर ज्यारे हुं गयो, तयारे में तेना परिवार पासैथी सांभल्युं के, कुमार तो शिकार माटे
 राजिएज वनमां गयो छे. ॥ ५४४ ॥ बलीमें फरीथी तेमने पृष्ठयुं के, कुमार आजे शिकारनी बुद्धिथी

हवे तु, हुंरुपज थयो छु; अने हिंसा पण तारामयज थइ छे, तेमां संशय नथी. ॥ ५२९ ॥ एटलामां म
 रात्रुमुं मोहुं लइकर जोयुं; पढी मारुं सैन्य जोइने ते सैन्य पण तैयार थइने सन्मुख आवुं. ॥ ५३० ॥ पढी
 तेज वखते छललला समुद्रनी पेठे, गर्जना करता हाथीओ वालुं तथा छललता घोडाओना समूहोवाळुं युद्ध
 दीरु थयुं. ॥ ५३१ ॥ पढी ते यवनना लइकर थी मारा सर्व सुभटो नाशी गया; तयारे हुं एकाकी तुरत लइवाने
 तेनी सन्मुख गयो. ॥ ५३२ ॥ तयारे यवन राजा पोते मारी साथे लइवाने आव्यो; अने पढी अमारा बन्नेना रथो

ददुशे तावेदोच्चैः। प्रौढं परबलं मया॥ आगतं मद्बलं दृष्ट्वा॥ सन्नह्यान्निमुखं च तत् ॥ ५३०॥
 गर्जहजबलं बला-दध्ववारकदंबकम् ॥ तदैवायोधनं लग्न-सुवेलांबुधिसन्निभम् ॥ ५३१ ॥
 प्रणष्टा मद्भटाः सर्वे । यवनस्य बलात्ततः ॥ अहं त्वन्निमुखं योहुं । गतः सत्वरमेककः ॥
 ॥ ५३२ ॥ स्वयं यवनराजोऽथ । सह योहुं मयागतः ॥ रथौ चार्तीव मिलितौ । रत्नसादुन्न-
 योस्ततः ॥ ५३३ ॥ पतितोऽहं रथे तस्य । हुत्सुरपत्य सिंहवत् ॥ शीर्षं तस्य स्वहस्तेन ।
 त्रोटितं पुष्पवृत्तवत् ॥ ५३४ ॥ बलं मम परावृत्य । तदायातं मदंतिकम् ॥ पपात पुष्पवृष्टि-
 श्च । सुरैर्मुक्ता ममोपरि ॥ ५३५ ॥ आयातोऽथ पुरात्तातो । नतं मूर्ध्नि चुचुंब माम् ॥ क्षमयंती
 वियोगान्नि । मंवा च प्रमदाश्रुभिः ॥ ५३६ ॥ बंदित्रिगीयमानोऽथ । मात्रा ततेन चान्वितः॥
 प्रविष्टोऽहं पुरं स्वीयं । मुदितैर्नागरैः स्तुतः ॥ ५३७ ॥

वेगथी मलया. ॥ ५३३ ॥ पढी हुं तुरत सिंहनी पेठे ठकीने तेना रथनां पड्यो; तथा पुष्पना टिंडीआनी पेठे में तेनुं
 मस्तक छेदी नाखुं. ॥ ५३४ ॥ पढी ते वखते मारुं लइकर पण पाहुं बलीने मारी पासे आवुं; तथा देवोए
 छोडेली पुष्पवृष्टि मारापर पढी. ॥ ५३५ ॥ हवे नगरमांथी मारा पिताजी आव्या; तथा नमेल एवा
 मने तेमणे मस्तकपर चुंबन करुं; अने वियोगरूपी अग्निने हर्षाश्रुथी शांत करती एवी मारी माताए
 पण मने चुंबन करुं. ॥ ५३६ ॥ हवे भादोथी गवातो, तथा हर्षित थएला एवा नगरना लोकोथी स्तुति

दूत आब्यो; तेन में सन्मान आब्युं; तयारे मनोहर बाणीवालो ते एवीरिते बोल्यो के ॥ ५२१ ॥ हे जगतना
 आधारभूत कुमार ! मने मोटा अमलदारोए मोकलयो छे; तयारे में तेने कहुं के, पिताजी तो खुशीमां छे नी?
 अने तेने पिताजीए केम न मोकलयो ? ॥ ५२२ ॥ तयारे तेणे कहुं के, पिताजी तो खुशीमां छे, पण
 बंग देशनो यवन राजा नगरने घेरो बालीने बेढो छे, तेथी पिताजी आङ्गल थपा छे, ॥ ५२३ ॥ तयारे
 अमालोए एम विचार्युं के, हवे नंदिवर्धन कुमारने बोलाबवो, के जेथी ते पर्वतनी पेढे रक्षणभूत थाय. ५२४
 तयारे मतिधन अमात्ये कहुं के, आ वात आपणे राजाजीने जणाववी; तयारे थीविशाल अमात्ये कहुं के
 कुमार जगदाधार । प्रहितोऽस्मि महत्तमैः ॥ मयोक्तं कुशवी तात—स्ततेन प्रहितो न किम्
 ॥ ५२५ ॥ तेनोक्तं कुशवी देवो। बंगराट् यवनः परम् ॥ स्थितोऽस्ति नगरं रुद्धा । तेनाऽनूदाकुवो
 नृपः ॥ ५२६ ॥ आकार्यतामिदानीं डा-कुमारो नंदिवर्धनः ॥ यथास्यान्नगवज्राण-मित्यमात्यैर्वि-
 चारितम् ॥ ५२७ ॥ तदा मतिधनेनोक्तं । देवाय झाप्यतामिदम् ॥ थीविशालो जगौ झाप्यं ।
 न देवायातिरागिणे ॥ ५२८ ॥ चारुमंजितमित्याह । मंत्री प्रज्ञाकरस्तदा ॥ प्रहन्नस्तेन तैर्दूतः ।
 संनूय प्रहितोऽस्म्यहम् ॥ ५२९ ॥ प्रस्थितोऽहमिति श्रुत्वा । हिंसावैश्वानरेरितिः ॥ सदैव मणि-
 मंजरी । ऽयाता कनकमंजरी ॥ ५३० ॥ गतो जयस्थलाऽन्यर्णमथाऽङ्घ्रिन्नप्रयाणकैः ॥ क्रूर-
 चितप्रज्ञावेन । साक्षाद्वैश्वानराकृतिः ॥ ५३१ ॥ मद्रूप एव जातोऽस्मि । तदा वैश्वानरो जगौ ॥
 तव सात्स्यं गतैवैषा । हिंसापीति न संशयः ॥ ५३२ ॥

(कुमारपर) अतिरागी एवा राजाने ते वात जणाववी नहीं. ॥ ५२५ ॥ तयारे प्रज्ञाकर मंजिए कहुं के,
 ए ठीक विचार कर्यो छे; तेथी तेओए एकठा यइने मने (दूतने) अहीं गुसरिते मोकलयो छे. ॥ ५२६ ॥
 ते सांभलीने हिंसा अने वैश्वानरथी प्रेरायो थको हुं अहींथी चालतो थयो; तथा मणिमंजरीनी साथे
 कनकमंजरी पण आवी. ॥ ५२७ ॥ हवे क्रूर चित्तना प्रभावं करीने साक्षात् वैश्वानर सरखी मूर्तिवालो
 थयो थको हुं अविच्छिन्न प्रयाणीथी जयस्थलनी नजदिक पहुँच्यो. ॥ ५२८ ॥ तयारे वैश्वानरे मने कहुं के,

जाञ्चल्यमान थएलो एवो हुं तेओनी पासे धगधगायमान थयो. ॥ ५१३ ॥ अने कहुं के, अरे ! हुष्टो ! ! तमो हुं माराथी पण पंडित थइ गया ? के जेथी आबी रीते माताना सुखनी पेठे, तमो मने खिचामण देवाने तैयार थया छो । ॥ ५१४ ॥ जेओना प्रभावथी में तमारां राज्यहुं रक्षण कहुं, तेहिंसा अने वैश्वानरनी निंदा करतां थकां तमोने हुं लज्जा नथी थती ? ॥ ५१५ ॥ तेओ बन्ने मारो ते बाणी सांभलिने हसवा लाग्या; ल्यारे तेओने माहं अपमान करनारा जाणीने में (एक) छरी खेंची कहाडी. ॥ ५१६ ॥ अने कहुं के, घरमां रहिने बडाइ मारनारा एवा हे तमो बन्ने ! हथीयारबंध थहने तैयार थाओ ?

उक्तं च रे दुरात्मानौ । युवां मत्तोऽपि पंक्तिौ ॥ येनैवं मातृमुखवन्-मां शिहपितुमुद्यतौ ॥ ५१४ ॥ मया ययोः प्रज्ञावेन । युष्मज्जायं सुरहितम् ॥ हिंसावैश्वानरौ किं तौ । युवयो-र्होर्न निंदतोः ॥ ५१५ ॥ तौ स्मितास्यावुन्नौ जातौ । वाचमाकर्ण्य तां मम ॥ ज्ञात्वाऽनादर-कर्तारि-वाक्छा कुरिका मया ॥ ५१६ ॥ उक्तं च नवतं गेहे-नर्दिनौ द्वागुदायुधौ ॥ दर्शया-म्येष नवतो-र्वीर्यं वैश्वानरस्य वै ॥ ५१७ ॥ उक्तिमकुरिकं दृष्ट्वा । मां नष्टमथ राजकम् ॥ चक्षितौ न परं धीरौ । नूतनकनकशेखरौ ॥ ५१८ ॥ पुण्योदयस्य सान्निध्या-नयोस्तीव्रप्र-तापयोः ॥ अद्वैतैव प्रहारं द्वा-गास्थानादहमुत्थितः ॥ ५१९ ॥ गतः श्ववेदमाऽवमत-स्ता-न्यामपि ततः परम् ॥ परस्परं च विह्विन्नौ । व्यवहारोऽपि दौकिकः ॥ ५२० ॥ दारुका-ख्योऽन्यदा दूतः । समायातो जयस्थलात् ॥ स मया प्रत्यभिज्ञातो । निजगादिति चारुगीः ॥ ५२१ ॥ के जेथी तमोने हुं वैश्वानरनुं प्राक्रम देखाहुं. ॥ ५१७ ॥ हवे मने जगामेली छरीबालो जोइने (बीजा) राजदरबारीओ तौ नार्थी गया; पण धीर एवो राजा अने कनकशेखर न गया. ॥ ५१८ ॥ हवे पुण्यो-दयना समीपपणाथी, तीव्र प्रतापवाला एवा तेओ बन्नेने मार्ग विनाज हुं तुरत सभामांथी उठ्यो. ॥ ५१९ ॥ तथा घेर गयो; अने तयारथी तेओए पण मने धिक्कारी कहाड्यो; अने एवी रीते पर-स्पर अमारो लौकिक व्यवहार पण नाश पाम्यो. ॥ ५२० ॥ हवे एक दहाडो जयस्थलथी दारुक नामनो

નહી, માટે પિતાजीનો પાસે રહીને હું તેને તુરત ઢિલામણ આપું. ॥ ૬૦૬ ॥ હવે કનકશેખરે રાજાને તે
 હકીકતથી જાણીતો કર્યો; તથા એક વહાણો નજદીક રહેલા એવા મને રાજાએ વલાપયો. ॥ ૬૦૬ ॥
 ત્યારે કનકશેખરે કહું કે, હે પિતાजी ! જેવો આપ નંદિવર્ધનને વર્ણવો છો, તેવોજ તે સ્વભાવથી છે, તો
 પણ અમૂત સરણો સ્વાદિષ્ટ દુધપાક (તેમાં) ફેર પડ્યાથી જેમ, તેમ તેનો ગુણોનો સમૂહ કુસંગથી
 દુષ્ટપણાને પ્રાપ્ત થાય છે. ॥ ૬૦૭ ॥ ૬૦૮ ॥ કેમકે, પોતાના અને પરના છેદનો હેતુભૂત, તથા સર્વ

અથ નૂપં ગૃહીતાર્થે । ચક્રે કનકશેખરઃ ॥ અન્યદા મા સમીપસ્થં પ્રશશાંસ મહીપતિઃ ॥ ૬૦૬ ॥
 તદા પ્રોવાચ કનક-શેખરસ્તાત વર્ણયતે ॥ યાદૃશસ્તાદ્દેગેવાસ્તિ । સ્વન્નાવાનંદિવર્ધનઃ ॥
 ॥ ૬૦૭ ॥ પરમસ્ય કુસંગર્ગ-દ્ગુણૌધો યાતિ દુષ્ટતામ્ ॥ પરમાનં સુધાસ્વાદં । ગરલસ્યેવ
 સંક્રમાત્ ॥ ૬૦૮ ॥ યુગમમ્ ॥ હેતુઃ સ્વાન્યોપતાપાનાં । નિશિલાનર્ધર્જન્મનૂઃ ॥ સુહૃદૈશ્વાનરો
 હાસ્ય । પ્રાણેન્ન્યોડ્યસ્તિ વદ્ધન્નઃ ॥ ૬૦૯ ॥ શ્રૂયમાણાપિ નામનૈવ । જગતસ્ત્રાસકારિણી ॥
 હિંસા નામ્ની ચ નાર્યાસ્ય । વિદ્યતેડવદ્યમંદિરમ્ ॥ ૬૧૦ ॥ इत्यस्य दुष्टसंसर्गाद् गुणवत्ताऽ-
 पि निष्फला ॥ पुष्पवत्तेव नायाति । श्लाघ्यतामवकेक्षिनः ॥ ६११ ॥ नृपतिः प्राह यद्येवं ।
 श्रेयांस्त्यागस्ततस्तयोः ॥ स्वीयोऽपि मलवत्याज्यः । स्वमातिन्यકરો हि यः ॥ ६१२ ॥ अनेन
 वचसा बाढं । हुताशेनेव सर्पिषा ॥ मया प्रज्वलितेनाग्ने । तयोर्धगधगापितम् ॥ ६१३ ॥

અનર્થોને હતપત્ર કરનારો એવો આનો વૈશ્વાનર નામનો મિત્ર, તેને પ્રાણોથી પણ વહાલો છે. ॥ ૬૦૬ ॥ વહી
 નામ સંખલતાંજ જે જગતને ત્રાસ કરનારી છે, એવી પાપોના સ્થાનક સરણી તેની હિંસા નામની સ્ત્રી
 છે. ॥ ૬૧૦ ॥ એવી રીતે દુષ્ટ સોબતથી આતું ગુણવાનપણું પણ વંધ્યવૃક્ષનાં પુષ્પપણાંની પેઠે પ્રશંસાને
 થતું નથી. ॥ ૬૧૧ ॥ ત્યારે રાજાએ કહું કે, જો એમ છે, તો તેઓનો ત્યાગ શ્રેયકારી છે, કેમકે, જે પોતાને
 મલીન કરે છે, એવો પોતાનો મેલ પણ તજવોજ જોઈએ. ॥ ૬૧૨ ॥ ઘૃતથી જેમ અગ્નિ, તેમ આ વચનથી

अत्यंत विधासंधी सेही थयो. ॥ ४९७ ॥ पडी कनकचूड राजाए तेना परिचार सहित घणां मान पूर्वक
तेने पोताने स्थानके पहुँचाड्यो. ॥ ४९८ ॥ बली जे अंबरीष नामना चोरो होता, तेओ तेमनो नायक मरा-
याथी मारा दासो थइने रह्या होता; तेओने पण में डोडी मेल्या. ॥ ४९९ ॥ हवे कनक मंजरी तथा रत्न-
वती सहित भोग भोगवतो थको हुं, गंगा अने पार्वती सहित जेम महादेव, तेम सुख पार्यो. ॥ ५०० ॥
हवे हुं हिंसा अने वैश्वानरने प्राणोथी पण अधिक मानतो थको, शिकारना व्यसनथी प्राणीओना
स्वस्थाने प्रहितः सोड्य । बहुमानपुरस्सरम् ॥ राजा कनकचूनेनास्वपरिहृदसंयुतः ॥ ४९८ ॥
येऽप्यंबरीषनामान-श्चौरास्तत्रायके हते ॥ दासत्वं प्रतिपन्ना मे । मया तेऽपि विसर्जिताः ॥
॥ ४९९ ॥ युतः कनकमंजरी । रत्नवत्या च जोगन्नाक् । प्राप्तोऽहं सुखमां गंगा-गौरिन्या
मिवशंकरः ॥ ५०० ॥ हिंसावैश्वानरौ मत्वा । प्राणेत्योऽप्यधिकं परौ ॥ पापार्थिव्यसनाज्जातो ।
जंतुसंतानघातकः ॥ ५०१ ॥ तदा मां तादृशं प्रेक्ष्य । दृष्ट्यौ कनकशेखरः ॥ अहो किमिदमे-
तस्य । चरित्रमसमंजसम् ॥ ५०२ ॥ महारथः कुलीनोऽपि । विद्यावान् रूपवानपि ॥ हिंसवै-
श्वानराश्लिष्टो । न श्लाघ्यो नंदिवर्धनः ॥ ५०३ ॥ जपेक्षितुं च युक्तोऽयं । नैव मे हितकारिणः ॥
वर्तेत यदि मद्वाक्ये । स्यादस्य हितमुत्तमम् ॥ ५०४ ॥ त्यजेदेकरय दाक्षिण्यं । न तातस-
हितस्य मे ॥ इति तातांतिके स्थित्वा । शिष्याभ्येनमंजसा ॥ ५०५ ॥

समूहने मारनारो थयो. ॥ ५०१ ॥ पडी मने तेवी रीतनो जोइने कनकशेखरे विचार्युं के, अहो । आ आनुं
असमंजस आचरण केव थयुं ? ॥ ५०२ ॥ महा पराक्रमी, कुलीन, विद्वान्, तथा रूपवान एवो पण आ न-
दिवर्धन हिंसा अने वैश्वानरथी आलिंगित थयो छे, माडे ते प्रशंसनीक नथी. ॥ ५०३ ॥ तोपण हित कर-
नार एवा मारे तेने जपेक्षी मुकवो, ते युक्त नथी; माडे जो ते मारा कहेवा प्रमाणे वर्ते, तो तेनुं उत्तम हित
थाय. ॥ ५०४ ॥ बली ते कदाच मारी एकनी दाक्षिणता तो तजे, पण पितासहित मारी दाक्षिणता तजये

एवी कपिञ्जला तेतलिने मली. ॥ ४८९ ॥ पडी तेणीए कहुं के, कुमार कथां छे ? तयारे तेतलिए कहुं के,
 ते अगाडी वनमां छे; पडी तेओए आवीने अमारं जोडलुं जोयुं. ॥ ४९० ॥ लायक योगनें जोवाधी तेओने
 अत्यंत हर्ष थयो, हवे एटलामां तयां कन्याना अंतःपुरनो यौगंधर नामे नाझर आवयो. ॥ ४९१ ॥ तथा
 तेणे कहुं के, आ कनकमंजरीने पिताजी बोलावे छे; केमके, तेमने खबर पडी छे के, रात्रिए तेणीनी
 तंदुरस्ती सारी नहोती, तेथी तेणीने सुखसाता पूछवी छे. ॥ ४९२ ॥ हवे ते कनकमंजरी कपिञ्जला
 साऽबवीत् क कुमारोऽस्तितेनोक्तं गहने पुरः॥आवयोमिथुनं तान्या । मागतान्यामश्रेकितम्
 ॥ ४९३ ॥ जातरतयोर्महान् हर्षोयोग्ययोगनिरीकृषात्॥यौगंधरस्तदायातः । कन्यांऽतःपुरकंचु-
 की॥ ४९४ ॥ तेनोक्तमाह्वयत्येनां । पिता कनकमंजरीम् ॥ श्रुतेयं निद्रयपटुणी । तदस्याः सुख-
 मिच्छति ॥ ४९५ ॥ प्रस्थिता साऽथ कनक-मंजरी सकपिञ्जला ॥ पुनः पुनः स्मरन्नेता-महं
 स्वन्नवनं गतः ॥ ४९६ ॥ अपराङ्गे समागत्य । जगौ कदलिकानयम् ॥ विवाहदिनमद्यैव
 गोधूढयां तव भुङ्क्ष्यति ॥ ४९७ ॥ देवः समादिशत्येवं । श्रुत्वेति मुदितं मया ॥ विवाहयज्ञो
 महता । विमर्देन ततः कृतः ॥ ४९८ ॥ युतः कनकमंजरी । हर्म्यं सुरगृहोपमे ॥ विलासैर्मा-
 न्मथैर्दिव्यैः । सुखमन्वन्नवं ततः ॥ ४९९ ॥ कृतो ब्रह्मप्ररोहेण । प्रगुणोऽथ विनाकरः ॥ जात-
 स्तेन सह स्नेहो । मम विश्रंजनिर्नरः ॥ ५०० ॥

सहित लांथी चालती थइ; तथा हुं पण तेणीने वारंवार याद करतो थको सारे घेर गयो. ॥ ४९३ ॥
 हवे पाछले पहारे कदलिकाए आवीने मने कहुं के, आजेज गोधुलिक लग्ने तारो निर्मल विवाह थशे. ॥ ४९४ ॥
 अने एवी रीते राजाए कहुं छे; ते सांभली हुं खुशी थयो; पडी सोटा करमर्दनादिक उत्सव पूर्वक विवाह-
 यज्ञ कयो. ॥ ४९५ ॥ पडी देवभुवन सरखा मेहेलमां कनकमंजरी साथे हुं मनोहर कामविलासोथी
 सुख भोगववा लागयो. ॥ ४९६ ॥ हवे विभाकरणे तेना घा रुझावीने साजो कयो; तेथी ते सारी साथे

गयो; अने ते नंदिबर्धन पण देखातो नथी; पण हूं तेने शोधि लावुं छूं एम कहिने धुतारी कपिंजला पण गड; माटे हवे मारे जीववाथी सधुं; अने तमारी कृपाथी तेज भर्तार मने जन्मातरमां मलजो ? एम कहिने दुःखित थपुली एवी तेणीए त्यां तमालवृक्षनी डालीमां फांसो करी तेमां गळुं परोवीने, जेवी ते शरीरने लटकतुं मेलबा जती हती, तेवीज में तेणीने जोह. ॥ ४८१ ॥ ४८२ ॥ ४८३ ॥ ४८४ ॥ त्यारे “ अरे साहस नहीं कर ! ” एम कहेलो थको हूं त्यां गयो, तथा पाश छेदीने में तेणीने धारण करी; तथा ठंडां पाणीथी में तेणीनी आश्वासना कीथी. ॥ ४८५ ॥ तथा में वली कहुं के, हे देवि ! प्रतार्य तेतलियर्तोल चाऽसौ दृश्यते जनः॥अन्वेषयामि तमिति । गता धूर्ता कपिंजला॥४८६॥ तद्वत् जीवितव्येन । प्रसादाद्; स एव तु ॥ नर्ता जन्मांतरे नूया-दित्युक्त्वा तत्र दुःखिता ॥ ४८७ ॥ तमायतरुद्राखायां । बद्धा पाशो शिरोधराम् ॥ मोक्तुं शरीरमुद्युक्ता । दृष्टा कन-कमंजरी ॥ ४८८ ॥ चतुर्भिःकलापकम् ॥ तत्र मा साहसमिति । ब्रुवाणोऽहं जवाह्नतः ॥ धृता सा पाशकं ब्रित्वा । शीतैराश्वासिता जलैः ॥ ४८९ ॥ उक्तं च देवि किमिदं-मारब्धम-समंजसम् ॥ विषादो युज्यते नेयान् । स्वाधिने मयि किंकरे ॥ ४९० ॥ महर्षीनेन जाताऽसा-वनेकरसनिर्नरा ॥ विलिखंती नृवं तस्थौ । विलसद्गहनद्युतिः ॥ ४९१ ॥ क्रीतः सद्भावमूढ्येन । दासोऽहं तव वद्धने ॥ कठोरो नास्म्यहं वेधाः । कठोरस्तु विलंबकृत् ॥ ४९२ ॥ इदं मम वचः श्रुत्वा । सुधासिक्तेव साऽनवत् ॥ इतश्च तेतदिं प्राप्ता । पर्यटंती कपिंजला ॥ ४९३ ॥

आ ते अयोग्य कार्यं शुं करवा मांडुं छे ? आ हूं तारो चाकर तने स्वाधिने होते छे ते तारे अटलो वधो खेद करवो लायक नथी. ॥ ४८६ ॥ मारां दर्शनथी ते अनेकरसथी संपूर्ण थह; तथा देदीप्यमान् दांतोनी कांतिवाली थह थकी पृथ्वीने खोतरती डभी. ॥ ४८७ ॥ वली हे वल्लभे ! उत्तम भावरूपी मूल्यथी खरीद कराएलो एवो हूं तारो दास छूं; वली हूं कहं कठोर नथी, पण विलंब करनारो विधात्राज कठोर छे. ४८८॥ एवी रीतनुं मारुं वचन सांभलीने ते जाणे अमृतथी सींचाह होय नहीं जेम, तेवी थह; एदलासां भ्रमती

तेणीहुं तु रक्षण कर ? ॥ ४७३ ॥ त्यारे में कहुं के, जो एम छे, तो हुं तने कहुं छुं के, तमो वन्नेए रति-
मन्मथ नामना वनमां रहैहुं. ॥ ४७४ ॥ पढी कपिंजला खुशी धहने पोताने घेर गइ; अने हुं अहीं
आव्यो; माटे एवो रीते तारा रोगहुं औषध मेलवुं छे. ॥ ४७५ ॥ एम बोलता एवा ते तैतलिना
कंठमां में हार पहेराव्यो, तथा तेने हाथे में बाजुबंधादिक हर्षथी बांध्या. ॥ ४७६ ॥ एटलामां राजाए
मोकलेखो विमल नामनो कारमारी मारी पासे आवीने मने कहेवा लाग्यो के, राजा एम कहे छे के,
मारा आप्रहथी, ॥ ४७७ ॥ तारे मारी बाहाली पुत्री कनकमंजरीने परणवी; त्यारे तैतलिनी
मयोवतं ननु यद्येवं । तदा विज्ञापयाम्यहम् ॥ स्थातव्यं नवतीज्यां च । रतिमन्मथकानने ॥
॥ ४७४ ॥ ततः कपिंजला प्रीता । गता स्वौकस्यहं पुनः ॥ समागतोऽत्र तदिदं । प्राप्तं त्वद्-
दन्नेषजम् ॥ ४७५ ॥ वदतस्तेतलेरिस्थं । हारो वहसि रोपितः ॥ मया तद्भुजयोर्वद्धाः । केयू-
राद्याश्च हर्षितः ॥ ४७६ ॥ समेत्य नूप्रप्रहितो । विमलाख्यो महत्तमः ॥ अत्रांतरे जगौ देवो ।
वदत्येवं ममाग्रहात् ॥ ४७७ ॥ त्वयेष्टा मत्सुता ग्राह्या । पाणौ कनकमंजरी ॥ तैतलि
प्रेरितेनास्य । स्वीकृतं तद्वचो मया ॥ ४७८ ॥ गतेऽहं विमदे प्राप्त-स्तेतलिप्रेरितो वनम् ॥
ब्रमतऽपि न दृष्टा च । नानास्थानेषु तत्र सा ॥ ४७९ ॥ अत्रांतरे वताकुंजे । श्रुतः सन्नूपुर-
ध्वनिः ॥ गहनं तेतलेः पार्श्व-द्विपसृत्य तदीक्षितम् ॥ ४८० ॥ प्रतीतमेतद्युष्माकं । शृण्वंतु
वनदेवताः ॥ अत्र तेतलिना तस्या-नयनं प्रत्यपद्यत ॥ ४८१ ॥

प्रेरणाथी में तेहुं ते वचन स्वीकार्युं. ॥ ४७८ ॥ हवे विमल गये छते तैतलिथी प्रेराएखो हुं
वनमां गयो; अने तयां नाना प्रकारना स्थानकोमां भ्रमतां छतां में तेणीने जोइ नही. ॥ ४७९ ॥
एटलामां लताओना कुंजमां में उत्तम झांझरोनो दावद सांभल्यो; त्यारे तैतलिनी पासेथी खसीने में
ते वनमां तपास करी तयां शृं बन्युं ते हवे कहे छे. ॥ ४८० ॥ हे वनदेवताओ! तमो सांभलो? आमां तमारी
साक्षी छे, अहीं तैतलिए ते नंदिवधनेने लाववानो कबुलात करी हती; पण ते तो मने ठगीने चाल्यो

जेणे एक क्रीडामात्रथीज हुम अने समरसेनने मार्या, एवा आ महात्मा नंदिवर्धननो बदलो केमे करी
 आप्यो जाय तेम नथी. ॥ ४६६ ॥ हवे मारी जीवितथी पण बाहाली एवी बे पुत्रीओ छे, तेमांथी आ
 मणिमंजरीने तो एना मोटा भाइने में आपी छे. ॥ ४६७ ॥ हवे आ नंदिवधनने आ कनकमंजरी आपवी;
 त्यारे कनकशेखरे कहुं के, ते विचार बहु सारो आपे कर्पो छे. ॥ ४६८ ॥ एवी रीतनो निश्चय सांभ-
 लीने हुं त्यांथी अहाँ आवी छुं; अने हवेअमे बन्ने बेहेनो, साथे रहीने आनंद करीछुं, एम विचारिने मने
 हुमः समरसेनश्च । निहतौ येन दीवया ॥ अतिदुःप्रतिकारोऽसौ । महात्मा नंदिवर्धनः ॥
 ॥ ४६६ ॥ तनये मम वर्तेते । जीवितादपि वदन्ते ॥ ज्येष्ठभ्रात्रेस्य इत्थैव । मयेयं मणिमंजरी
 ॥ ४६७ ॥ दीयतामधुना चेय—मस्मै कनकमंजरी ॥ चारुमंजितमित्याह । ततः कनकशेखरः
 ॥ ४६८ ॥ सिद्धांतितमिदं श्रुत्वा । ततश्चाहमिहागता ॥ सुललित्यावहे सार्धं । जगिन्याविति
 मे मुदः ॥ ४६९ ॥ तदा मलयमंजरी । प्रोक्तं पश्य कपिंजले ॥ स्फुटं निमित्तसंवादं । द्वीयं
 वारमयोदितम् ॥ ४७० ॥ धैर्यमापादिता किंचि—ततः कनकमंजरी ॥ पतिनक्तकआलापे ।
 रजनी चातिवाहिता ॥ ४७१ ॥ अस्याः स्मरकृतस्तापो । न अद्याप्युपशान्यति ॥ कुमा-
 रदर्शनं शक्यो । विना ग्रामपितुं च न ॥ ४७२ ॥ अतो विज्ञापयामि त्वां । कुमारस्या-
 तिवद्वनम् ॥ त्रायस्व तां कुमारस्य । दर्शनेन प्रसेदुषः ॥ ४७३ ॥

हर्ष थयो. ॥ ४६९ ॥ त्यारे मलयमंजरीये कहुं के हे कपिंजले ! आ निमित्तनो प्रगट संवाद जोयो ? त्यारे
 में कहुं के, आ बाणी दैविक छे. ॥ ४७० ॥ पढी कनकमंजरीने पण कंइक धीरज प्राप्त करी, तथा पति-
 भक्तनी कथाना आलापोथी राजि तो तेणीए निर्गमन करी. ॥ ४७१ ॥ पण हजुखुधि कामदेव करेलो
 तेणीनो ताप श्रांत पासतो नथी, अने ते ताप कुमारना दर्शन विना श्रात थाय तेम नथी. ॥ ४७२ ॥
 मादे कुमारने अति बाहाला एवा तने हुं विनंति करुं छुं के, कृपावंत एवा ते कुमारना दर्शनथी

संगथी जेम, तेम चंद्रना उदयथी ते उलटो वध्यो. ॥ ४५७ ॥ हवे वधेल छे ताप जेणीने एवी तेणीने जोहने मलयमंजरी लांबो नियासो सुकीने कहेवा लागी के, हवे तो आ मारी पुत्रीतुं शुं थयो ॥ ४५८ ॥ एदलामां राजमार्गीमां अकस्मात् शब्दथयो के, हवे बाकी थोडोज वखत छे, कार्य सिद्ध थह गयुं छे. ॥ ४५९ ॥ वली ते वखते में खुशी थहने कहुं के, हे स्वामिनि ! में ते शब्दनो अर्थ जाणयो; वली मारी छावी आंख फरके छे, माटे कार्य सिद्ध ज थयुं छे. ॥ ४६० ॥ एदलामां तेनी सोदी बेहेन मणिमंजरी सेहेलपर चडीने हर्षित थह थकी अमारी पास आवीने बेठी ॥ ४६१ ॥ तयारे में तेणीने कहुं के, हे वत्से ! तुं तौ पत्थरथी प्रवृद्धतापां तां दृष्टा । जगौ मलयमंजरी ॥ दीर्घं निःश्वस्य पुत्र्या मे । न्विता किमतः परम् ॥

॥ ४५८ ॥ राजमार्गे श्रुतः शब्द-स्तदाऽकस्मात् समुत्थितः ॥ वेला विलंबते काचित् । सिद्धमेव प्रयोजनम् ॥ ४५९ ॥ बुद्धःस्वामिनि शब्दार्थो । मयोक्तं हृष्टया तदा ॥ स्पंदते वाम-नेत्रं मे । सिद्धमेव प्रयोजनम् ॥ ४६० ॥ अत्रांतरे च नगिनी । ज्येष्ठारस्या मणिमंजरी ॥ निषण्णा हर्म्यमारुह्य । हृष्टा सागत्य नोऽतिकम् ॥ ४६१ ॥ मयोक्ता सा च वत्से त्वं । कवोरा दृषदोऽप्यसि ॥ दृश्यते सविषादासु । यदस्मासु प्रमोदनाक् ॥ ४६२ ॥ सा प्राह किं करो-म्येष । हर्षहेतुर्ममाचक्ष्वः ॥ न्वद्विषादहस्तेन । नैव गोपयितुं क्षमः ॥ ४६३ ॥ क एष इत्य-निहिते । सा जगावधुना हाहम् ॥ तातान्यर्णे गताऽनेन । निजोत्सर्गे निवेशिता ॥ ४६४ ॥ तदा च पितुरन्यर्णे । स्थितः कनकशेखरः ॥ सुधामधुरया वाचा । पिता तं प्रत्यन्नाषत ॥ ४६५ ॥

पण कठोर लागे छे, कसके, अमो खयला दोकसां होते छते तुं हर्षित थाय छे. ॥ ४६२ ॥ तयारे तेणीए कहुं के, हुं शुं करूं ? मारी आ हर्षनो हेतु अचल छे; ते तमारा दोक रूपी हाथथी रोकयो जाय तेस नथी. ॥ ४६३ ॥ तयारे असोए कहुं के, ते तारो हर्षनो हेतु शुं छे ? तयारे तेणीए कहुं के, हुं हवडेज पीताजी पास गह हती, अने तेमणे मने पीताना खोलामां बेसाडी. ॥ ४६४ ॥ वली ते वखते कनक-शेखर पण पिताजी पास बेठो हतो, तेने पिताजीए अमृत सरखी मधुर बाणीथी कहुं के, ॥ ४६५ ॥

रने जोहने, कामदेव तो अत्यंत डरीने भागी जाय तेम छे, तो तने ते कामदेवभी अप ते कथांभी आठ्यो ? ॥ ४४७ ॥ ४४८ ॥ ४४९ ॥ तयारे ते कर्पिंजलाए कहुं के, हे चतुर ! तें सारो भावार्थ जाण्यो नही; सारी शोठाणीनी कनकमंजरी नामनी कन्या छे, ते बीचारिने ह्मणं कामदेव दया राख्या चिन्ता दुःख दे छे, सादे तेणीने जे बीक छे, ते बीक साराभां आरोपण करीने सें तने निवेदन करी छे. ॥ ४५० ॥ ४५१ ॥ तयारे सें कहुं के, तेने ते कामज्वर या हेतुभी थयो छे ? तयारे तेणीए कहुं के, नंदिवर्धनने जो-
 वार्थ थयो छे. ॥ ४५२ ॥ नंदिवर्धनने जोती थकी ते, जाणे अमृतमां डुबी होय नही जेम, तेम देखाती
 सा जगौ मे त्वया ज्ञावो । दुर्विदग्ध न लक्षितः ॥ स्वाभिन्यास्तनया मेऽस्ति । कन्या कनक-
 मंजरी ॥ ४५० ॥ निर्दयं सा च कामेन । वराकी पीड्यतेऽधुना ॥ याज्ञीस्तस्यास्ततः सैव ।
 मय्यारोप्य निवेदिता ॥ ४५१ ॥ युगमम् ॥ मयोक्तं किं निमित्तोऽसौ । तस्याः स मदन्ज्वरः ॥
 सा प्राह तस्या जातोऽसौ । नंदिवर्धनदर्शनात् ॥ ४५२ ॥ सुधाममेव दृष्टासौ । पश्यंती नंदि-
 वर्धनम् ॥ तस्मिन् दृष्टिपश्चातीते । विषममेव चाजनि ॥ ४५३ ॥ ज्ञात्वा मलयमंजर्या । ताम-
 कस्माज्ज्वरातुराम् ॥ उपचाराः कृताः शीता—स्तालवृत्तानिवादिभिः ॥ ४५४ ॥ गतोऽस्तं
 तरणिस्ताव—दुहितः शर्वरीपतिः ॥ विस्तृता पंचबाणास्त्र—रजोरजीवचंद्रिका ॥ ४५५ ॥
 ज्ञायिता सा ततो हर्म्ये । चंद्रचंदनशीतले ॥ कृतायां मृदुशय्यायां । प्रवालनदिनीइलैः ॥ ४५६ ॥
 न च तस्या गतस्तापः । प्रत्युताऽन्युदयादिभ्योः ॥ खादिरांगारसंसर्गा—दिव प्रावर्धताधिकम् ॥ ४५७ ॥

हती, अने तेने न देख्यार्थी जाणे झेरमां डुबी होय नही जेम, तेम ते थइ. ॥ ४५३ ॥ हवे मलयमंजरीए तेणीने अकस्मात उचरातुर जाणीने, पंखाना पवननादिकभी शीतल उपचारो कर्पो. ॥ ४५४ ॥ एटलामां सूर्य अस्त पाम्यो, अने चंद्र उज्यो; तथा जाणे कामदेवना पुष्पोरूपी बाणोनी रजोनी श्रेणि होय नही जेम तेम पढी चांदनी बिस्तार पामी ४५५ तेणीने चंद्रसरखा चंदनभी शीतल थएला सेहेलमां, किमलय तथा कमलिनीना पांङ्ङांओभी करेली कोमल शय्यामां सुवाडी. ॥ ४५६ ॥ तो पण तेणीनो ताप गयो नही, पण खेरना अंगाराना

दोषनो नाश नहीं थह जाय, तो ते दृष्टिदोष करनारीनें हे अत्यंत निभुंछीश. ॥ ४४१ ॥ पछी में हसीने
 कहुं के, हे तेताल ! हांसी करवाथी सहुं ! । माटे हवे तो तुं मारा दुःखना नाशनो उपाय खरेखर कहे ?
 ॥ ४४२ ॥ तेणे कहुं के, आ परिहास तो में फक्त तारा खेदनी शान्ति माटे कर्यो; अने तारेंज काम करता
 मने उरधो पोहोर लाग्यो छे, ॥ ४४३ ॥ मलयमंजरीनी अत्यंत विधासु अने मारी ओलखिती
 कपिंजला नामनी एक चतुर बूढ़वेइया छे. ॥ ४४४ ॥ हुं पथारीमांथी बड्यो ते पेहेलां, ते कपिंजला
 मारा घरमां आर्वीने अत्यंत पाकार करवा लागी के, हे मित्र ! माहं रक्षण कर ? माहं रक्षण कर ?
 ततः स्मित्वा मया प्रोक्तं । कृतं हस्तेन तेतले ॥ महुःखविगमोपायं । निश्चितं कथयाधुना
 ॥ ४४५ ॥ स प्राह परिहासोऽयं । विहितः खेदशांतये ॥ ममार्धप्रहरो लग्न-स्तवैवाधं प्रकु-
 र्वतः ॥ ४४६ ॥ आस्ते मलयमंजरी । मनोविश्रंजनाजनम् ॥ प्रगल्भा मत्परिचिता । वृद्ध-
 वेइया कपिंजला ॥ ४४७ ॥ गृहे प्रविश्य शयनात् । प्रागेवोत्तिष्ठतो मम ॥ वयस्य रक्षरकेति ।
 प्रकामं वृच्चकार सा ॥ ४४८ ॥ ससंभ्रमं मया प्रोक्तं । कुतो नीस्ते कपिंजले ॥ सा प्राह
 मित्र कंदर्पा-इर्पाद्वलयतो जगत् ॥ ४४९ ॥ अश्रद्धाय वचस्तच्च । मयोपहसितं तदा ॥ कुंकु-
 मापिंगपलित-चिताज्वालाविज्ञासुरम् ॥ ४५० ॥ नीलमं शब्दायमानास्त्रि-पंजरोरु शिवा-
 रवैः ॥ उद्धांभितशबाकार-लुलितस्तनमंरुलम् ॥ ४५१ ॥ महास्मशानतुल्यं ते । वपुर्वीह्य पला-
 यते ॥ नितांतं कातरः कामः । कुतस्तव ततो नयम् ॥ ४५२ ॥ त्रिनिर्विशेषकम् ॥

॥ ४४६ ॥ तयारे में संभ्रम सहित कहुं के, हे कपिंजले ! तने कोनाथी डर छे ? तयारे तेणीए कहुं के, हे
 मित्र ! अहंकारथी जगतने दुलता एवा कामदेवथी मने डर लाग्यो छे. ॥ ४४७ ॥ तयारे ते वचनपर अद्धा
 नहीं करीने में हांसी करी के, कुंकुम सरखा पीला केशरूपी चितानी ज्वालांनी श्रेणिओथी भासुर
 थपला तथा शब्द करता एवा हाडपिंजररूपी मनोहर शीयालना शब्दोथी भयंकर थपला, अने लटका
 वेला शबना आकार सरखा लडबडता स्तनमंडल चाला, एवा मोटा स्मशान सरखा तारा आ शरीर

प्राप्तिर्धी इरेली एवी निद्रार्थी पण हुं तजायो. ॥ ४३३ ॥ हवे सूर्य छये छते, तथा अर्ध पोहोर जाते छते
 पण हुं शून्य मनवालो थहने बेठो हतो, त्यां प्रणाम माटे आवला तेतलि सारथिए मने जोयो. ॥ ४३४ ॥
 पछी ते भक्तिकान सारथी ए मारा हुं खनुं कारण पूछुं, त्यारे में मारो खरो आशय गोपवीने तेनी आगल
 नीचे प्रमाणे वृत्तांत कह्यो. ॥ ४३५ ॥ वजार ओलंगीने ज्यारे तुं रथने लेह गयो, अने राजदरबार आगल
 ज्यारे तें रथ थोभाव्यो, तयारथी मारां सर्व अंगो जुदे छे, मननो खेद वधे छे, माणसोनां वचनो गमतां
 जडितेऊं गतेऽप्यर्थे । प्रहरे शून्यमानसः॥स्थितस्तेतलिना दृष्टः । प्रणामायान्युपेयुया॥४३६॥
 दुःखस्य कारणं पृष्टं । नक्तिप्रह्वेन तेन मे ॥ संगोऽप्यैव मया प्रोक्तो । वृत्तांतोऽथ तद्व्रतः॥४३७॥
 दृष्टमार्गमतिक्रम्य । यदानीतस्त्वयारथः ॥ घृतो राजकुलान्यर्थे । ततो जातमिदं मम॥४३८॥
 सर्वांगाणि विलीयंते । मनस्तापः प्रवर्धते ॥ न रोचंते जनोद्धापाः । शून्यायंते दिशोऽखिलाः
 ॥४३९॥ शुत्वेदं तेतलिः प्राह । चक्रुर्दोषोऽत्र कारणम् ॥ करिष्याम्यौषधं चास्य । नरशार्दूल मा
 शुचः ॥ ४३९ ॥ इत्वा तमथ ज्ञावहं । मयोक्तं सुष्ठु दृष्टवान् ॥ नवान्निदानमधुना । त्रेषजं
 वक्तुमर्हसि ॥ ४३९ ॥ स प्राह लवणोत्तारः । कार्यतां बद्ध्यतां करे ॥ औषधी जाप्यतां मंत्रो ।
 यथा दोषो विनश्यति ॥४४०॥ यद्येवमपि दोषस्य । विनाशो न न विष्यति ॥ बाढं निर्नर्त्तर्मपि-
 ष्यामि । चक्रुर्दोषकरीं तदा ॥ ४४१ ॥

नथी, अने सर्व दिशार्थो मने शून्य लागे छे. ॥ ४३६ ॥ ४३७ ॥ ते सांभलीने तेतलिए कहुं के, आमां
 चछुनो दोष कारणभूत छे, माटे हे नरसिंह ! तुं शौच नहीं कर ? हुं तेतुं औषध करीश. ॥ ४३८ ॥
 हवे में पण तेने मारा भावने जाणनारो जाणनि कहुं के, तें मारा रोगनुं कारण तो चरोबर जाणुं,
 हवे तेनुं तारे औषध कहेवुं लायक छे. ॥ ४३९ ॥ त्यारे तेतलिए कहुं के, लवणोत्तार कराव ? हाथे औषधि
 बांध ? तथा मंत्र जपाव ? के जेर्था ते दृष्टिदोष नाश पासे ॥ ४४० ॥ वली एम करतां छतां पण जो ते

नमालनामना सारसर्वज्ञा जगत्पतिः ॥ ४२८ ॥
 वेदेयुक्त छे, पण षोलहं नही, एम विचारि जरा हसीन तणे रथ हंकार्यो ॥ ४२८ ॥ पण लज्जाना गुणधी में
 महेनते त्याधी दाष्टिने खंची लीधी, पण लावण्यनी वावडी सरखी एवी ते स्त्रीमां मारं मन तो खुंची
 रह्युं ॥ ४२७ ॥ हवे में मारा आवासप्रते जहने दिनोचित क्रिया करी; पण रात्रिए ते स्त्री संबंधि विकल्पो-
 था हूं हून्य चित्तनी पेंडे थपो ॥ ४२८ ॥ हवे कामदेवे मने एवी अलौकिक उपनिषदो भणावी के,
 जेधी तेषीनी आद्या विनां में सयली आद्याओने हून्य जोह ॥ ४२९ ॥ लावण्य रूपी अमृतधी भरेली

दृष्ट्यौ चायमसौ योगो । रतिमन्मथयोरिव ॥ युक्तोऽवाच्यः परमिति । स्मित्वा रथमचावयत् ॥ ४२६ ॥ दृष्टिः कथंचिदाकृष्टा । ततो ब्रजगुणान्मया ॥ तस्यां मनस्तु लावण्य-दीर्घिकायां स्थितं मम ॥ ४२७ ॥ अथ प्राप्तो निजावासं । क्रिया चक्रे दिनोचिता ॥ निद्रायां तद्विकल्पौ- धैः । शून्यचित्त इवान्नवम् ॥ ४२८ ॥ तद्द्वैतोपनिषदः । स्मरो मां यदपीपठत् ॥ विना तद्वादां तेनादाः । शून्याः सर्वा मयेहिताः ॥ ४२९ ॥ लावण्यामृतपूर्णियां । तस्यां ममे ममेकणे ॥ अहो तत्पुनर्नैव । स्मरतसे अपि श्रुतिम् ॥ ४३० ॥ सा मनमनोरथारूढा । श्रान्तश्चित्रं तथाप्यहम् ॥ गतोऽपितन्मयीन्नावं । निःश्वसौषममुचम् ॥ ४३१ ॥ तद्गोचरैर्वि- कल्पौघै । ईरापहतचेतसः ॥ कोटियामेव वितता । त्रियामा सा ममान्नवत् ॥ ४३२ ॥ तथाहं तापितः शय्या-गतस्तद्विरहान्निना ॥ निड्यापि तथा त्यक्त-स्तापसंक्रमन्नीतया ॥ ४३३ ॥

एवम् ते स्त्रीमां मारी आंखो डुबी गइ; अने अहो ! कामदेवथी तस थइ तो पण तेणीए श्रुतिने तजी नहँ ॥ ४३० ॥ ते मारा मनरूपी रथपर चडी; तो पण आश्चर्यनी बात छे के, हुं तेथी थाकी गयो; अने तनमय भावने प्राप्त थयो, तो पण निःश्वासना समूहने हुं सुकवा लागयो ॥ ४३१ ॥ तेणीसंबंधि विकल्पोना समूहोथी अत्यंत हराएल छे चित्त जेतुं, एवा मने त्रण पोहोरनी राजि पण क्रोड पोहोर जेदली विसतारवाली थइ ॥ ४३२ ॥ चली हुं कायामां रह्यो थको, तेणीना विरहरूपी अनिथी तस थयो, अने तापनी

आ नंदिवर्धनथी आ नगर पण प्रशंसनीक छे. ॥ ४१७ ॥ पछी आ कल्याणना योगना हेतुरूप एवा क्रूर
 हिंसा अने वैश्वानरने में जाणया; पण शांत एवा पुण्योदयने में जाणयो नही. ॥ ४१८ ॥ पछी करेल छे आश्चर्य
 जेणे एवो हुं रथमां बेसीने रत्नवती सहित बजारमां थहने राजदरबारनी नजदीक पहुँच्यो. ॥ ४१९ ॥
 हवे जयवर्मा राजानी मलयमंजरी नामनी जे दीकरी, ते कनकचूडनी राणी थाय छे. ॥ ४२० ॥ क्रीडा
 करता एवा कामदेव रूपी कोकिलने लावण्यरूपी वृक्षनी मांजर सरखी, एवी तेनी कनकमंजरी
 अस्य कल्याणयोगस्य । हेतू ज्ञातौ मया ततः ॥ हिंसावैश्वानरौ क्रूरौ । शांतः पुण्यो-
 दयस्तु न ॥ ४१८ ॥ रथस्थो हृदमार्गेण । गह्वन् रत्नवतीयुतः ॥ प्राप्तो राजकुलान्पथे-
 मितश्चाहं कृताहुतः ॥ ४१९ ॥ अथास्ति महीनाथस्य । दुहिता जयवर्मणः ॥ देवी कनक-
 चूडस्य । नाम्ना मलयमंजरी ॥ ४२० ॥ कीदन्मन्मथताम्नाह-लावण्यद्रुममंजरी ॥
 अस्ति तस्याः सुता धन्या । कन्या कनकमंजरी ॥ ४२१ ॥ विलोकेतेस्म गह्वरं । सा मां
 वातायनस्थिता ॥ जधान मन्मथव्याधौ । मृगीमिव तदैव ताम् ॥ ४२२ ॥ ममापि दीवया दृष्टि
 स्तत्र वातायने गता ॥ अमसुहृन्मां दृष्टापि । ततः सा मदिरक्षणा ॥ ४२३ ॥ पश्यंती मम
 दृष्टिं सा । प्राप गाढं स्मरज्वरम् ॥ सिस्वेद च चक्रे च । संसुमोह च तदशा ॥ ४२४ ॥
 आवयोर्दृष्टिसंयोगाद्-व्यक्तचिन्हद्वयकथत् ॥ तेततिः सारथिर्त्वा । कंदर्पद्रुमदोहदम् ॥ ४२५ ॥

नामे मनोहर पुत्री छे. ॥ ४२१ ॥ तेणीए झरुखामां बेठां थकां मने जतो जोयो; तयारे तेज समये काम-
 देवरूपी पारगधिए तेणीने हरिणीनी पेढे हणी. ॥ ४२२ ॥ बली मारी दृष्टि पण लीलाथी ते झरुखापर
 पछी; एवी रीते देव्याथीज ते मदिरक्षणाए मने मोहित कयों. ॥ ४२३ ॥ बली मारी दृष्टिने जोति थकी
 ते अत्यंत कामज्वरने प्राप्त थह; पसीनो थयो, कंपवा लागी, तथा तेने वश थहने मोहित थह. ॥ ४२४ ॥
 प्रगट चिन्हवाला एवा अमारी दृष्टिना संयोगथी, कामदेवरूपी वृक्षने दोहद सरखो एवो अमारो भाव

सना करी. ॥ ४०९ ॥ अने कहुं के, हे राजन् ! साहं थपुं के, तें तारुं पुरुपातन तज्युं नहीं; अने खरेखर
तें महान पूर्वजोनुं कुल शोभावुं. ॥ ४१० ॥ वली युद्धरूपी ससुद्रमां अवगाहन करता एवा तें दीनता
धारण करी नथी; माटे हवे फरीने छठीने तारे युद्ध करवुं लायक छे. ॥ ४११ ॥ त्यारे विभाकरे कहुं के,
हवे युद्धथी तो सयुं; वला हुं ताराथी केवल तलवारथीज नहीं, पण तारा सदाचारथी पण हुं जीता-
यो छडं. ॥ ४१२ ॥ पछी कनकशेखरे तेने रथमां बेसाड्यो, अने बंधुनी पेढे मिष्ट वचनोथी तेणे तेने आनंद
उत्तश्च साधु पृथ्वीश । न त्यक्तं पौरुषं त्वया ॥ पूर्वपुरुषसिंहानां । ध्रुवं कुलमवलंकृतम्
॥ ४१० ॥ गार्हमानेन युद्धाब्धिं । दैन्यं न स्वीकृतं त्वया ॥ उत्थाय पुनरप्युच्चैः—स्तन्नवान्
योद्धुमर्हति ॥ ४११ ॥ ततो विनाकरः प्राह । युधेनालमतःपरम् ॥ जितोऽस्मि चरितेनापि ।
कृपाणनैव न त्वया ॥ ४१२ ॥ ततो निवेशयामास । रथे कनकशेखरः ॥ तं समाह्लादया-
मास । बंधुवत्स्निग्धया गिरा ॥ ४१३ ॥ समानीयाथ विमला—ननां रत्नवतीं तथा ॥ जित्वा
कनकचूर्णोऽरीन् । प्रविवेश पुरं निजम् ॥ ४१४ ॥ तदा च पश्चि लोकानां । समुद्धापः श्रुतो
मया ॥ जगत्प्रतिमह्योऽयं । प्रतापी नंदिवर्धनः ॥ ४१५ ॥ हुमं समरसेनं च । यो जिगा-
यैकहेलया ॥ तस्य धैर्यं च वीर्यं च । को वा वर्णयितुं क्रमः ॥ ४१६ ॥ एतेनोपप्रतापेन ।
श्लाघ्यं नगरमप्यदः ॥ ज्ञानुनेव नजोन्नागः । स्फुरतिकरणराजिना ॥ ४१७ ॥

पमाड्यो. ॥ ४१३ ॥ हवे कनकचूड शत्रुओंने जीतीने, तथा विमलानना अने रत्नवतीने लेहने नगरमां
दाखल थयो. ॥ ४१४ ॥ हवे तें समये में लोकोनी एवी वाणी सांभली के, आ प्रतापी नंदिवर्धन जगत-
मां अप्रतिमल छे, अर्थात् तेना जेवो बीजो कोइ पराक्रमी नथी. ॥ ४१५ ॥ केम के, तेणे हुम अने
समरसेनने एक कीडामात्रमांज जीत्या; माटे तेना धैर्य अने पराक्रमने वर्णवचने कोण समर्थ
छे ? ॥ ४१६ ॥ स्फुरायमान किरणोनी श्रेणिवाला सूर्यथी जेम आकाशभाग, तेम अत्यंत प्रतापी एवा

धसाराथी दुःखित थया थका, पोताना स्थानना भंगनी दिलगिरिथी पीडाया थका पक्षिओनी पेठे नाझी गया. ॥ ४०२ ॥ हवे विभाकर कनकशेखरनी साथे लडतो हतो, तथा हथीपारो खुटवाथी तेंणे तेनापर आग्नेयादि शस्त्रो मूक्यां. ॥ ४०३ ॥ त्यारे तेंणे पण आग्नादिक (जल संबंधि आदिक) प्रति शस्त्रोथी ते शस्त्रोने दूर कर्या; त्यारे विभाकर तलवार लेहने रथथी नीचे उतर्या. ॥ ४०४ ॥ शुक्रामां रहेला जेम सिंहने, तेम रथमां बठेला एवा मने, पृथ्वीपर रहेला एवा आ विभाकर साथे युद्ध करवुं लायक नहीं, एम हवे कनकशेखरे विचार्युं. ॥ ४०५ ॥ एम विचारिले ते पण खड्ड लेहने पृथ्वीपर उभो

विनाकरोऽथ कनक-शेखरेण रणोद्यतः ॥ विनास्त्रस्तदुपर्यस्त्रा-एयाग्नेयादीन्यमु-
मुचत् ॥ ४०३ ॥ तान्यवारयदाप्याद्यैः । प्रतिशस्त्रैरसावपि ॥ कृपाणं स्यंदनाद्विभ्र-दथोत्तीर्णो
विनाकरः ॥ ४०४ ॥ रथरथस्य न मे युद्धं । नृस्येनानेन युज्यते ॥ हरेर्दरीस्यरथेवेति । इथ्यौ
कनकशेखरः ॥ ४०५ ॥ सोऽपि नृमाविति ध्यात्वा । स्थितः खड्गवतासखः ॥ चक्राते करण-
न्यासं । नृत्यंताविव तावुन्नौ ॥ ४०६ ॥ उक्त्विसखड्गावन्योन्यं । वड्यंतौ तौ विरेजतुः ॥
कल्पान्तपवनकुब्धा-वुद्वेताविव वारिधी ॥ ४०७ ॥ अपातयत्समाहत्य । ततः
कनकशेखरः ॥ विनाकरं गतो मूर्ध्नि । स निजं श्रमजामिव ॥ ४०८ ॥ आश्वासितोऽथ
कनक-शेखरेण विनाकरः ॥ वायुदानादिना स्वीय-कीर्त्यायुर्विहितुना ॥ ४०९ ॥

तथा जाणो तेओ बड्ढे नाचता होय नहीं जेम, तेम करणन्यास करवा लाया. ॥ ४०६ ॥ डंचां करेल छे,
खड्गो जेमणे एवा तेओ बड्ढे उड्डलता थका, कल्पान्त कालना पवनथी क्षोभ पामेला एवा जाणे समुद्रो होय
नहीं जेम, तेम शोभता होता. ॥ ४०७ ॥ पडो कनकशेखरे विभाकरने सारीने पाड्यो; तेथी
थाकथी थएली निद्राने जाणे होय नहीं जेम, तेम ते मूर्ध्निने प्राप्त थयो. ॥ ४०८ ॥
हवे कनकशेखरे विभाकरने पोतानी कीर्तिना आयुष्यनी वृद्धिना हेतुरूप एवा पवनादिकथी आश्वा-

भंगुर थयुं ॥३९४॥ पण अमो जणे नायको पाडा हट्या नहीं; तयारे चिवे प्रातन तज्युं नहीं; अने ख
 ते अमार शत्रुधो पण अमारा प्रते धसी आव्या ॥३९५॥ हवे देदीप्यमानं नाहन करता एवा तें दीं प्रते, ते
 नामनी गुटिका खाहने, युद्ध माटे आक्षेप सहित समरसेन राजाने बोलाव्यो; १ ॥ तयारे विभाकरे क्रूर चिवे
 कालना वरसाद तुल्य थहने हथीपारोने वरसावतो थको मारी सामे धसी आह्वाचारथी पण इति पण प्रह्ला
 वथी ते मने पराभव करी शक्यो नहीं ॥३९७॥ हवे हिंसातथा वैभानरथी भयंकर थपल्लेथी तेणे पुण्योदयना प्र
 थी हण्यो, अने तेथी नायक चिनातुं तेजुं सैन्य कागडाओनी पठे नाशी गयुं ॥३९८॥ एवा मनेने आ
 पराङ्मुखं न चक्षिता । नायकास्तु त्रयो वयम् ॥ अन्यगताः परेऽप्यस्मां-स्त्रयीविद इ-
 ॥ ३९९ ॥ ननुक्त्वाऽथ त्नास्वराणेन । क्रूरचित्ताग्निधां गुटीम् ॥ मया साक्षेपमाहूतो । नपि ।
 समरसेनराट् ॥ ३९६ ॥ वर्धन्नस्त्राणि सोऽप्यगात् । प्रजयांनोदसोदरः ॥ पुण्योदयप्रज्ञा-
 वात्तु । मयि प्रज्जवति स्म न ॥ ३९७ ॥ हिंसावैभानरप्रेण । मया शक्या हतोऽथ सः ॥
 निनार्यकं बलं तस्य । काकनाशं पलायितम् ॥ ३९८ ॥ लघ्नः कनकचूर्णेन । मयाऽध्वाग्नि-
 हितो हुमः ॥ गोमायुनेव सिंहस्य । त्वया तातस्य को रणः ॥ ३९९ ॥ युक्तयुद्धसि धी-
 रश्चे-न्ममाग्निमुखमोहि तत् ॥ विज्नः समरसेनादि-स्तवहोदे न मे श्रमः ॥ ४०० ॥ इत्या-
 क्षिसोऽतिवेगेन । समामन्यापतन् हुमः ॥ निक्षितेनार्धचंड्रेण । विद्युद्देहेन पातितः ॥ ४०१ ॥
 पतितेऽथ हुमे तस्य । सैनिकाः शकुना इव ॥ स्वस्थानजंगशोकार्ताः । प्रोक्षिताः प्रसरहुताः ४०२ ॥
 साथे लडता एवा हुमने में बोलाव्यो; अने कहुं के, शिवालयी साथे जेम सिंहजुं, तेम तारी साथे आ
 पिताजीजुं युद्ध शा कामजुं छे ? ॥ ३९९ ॥ माटे योग्य युद्ध करवामां जो तुं ह्वायार होय, तो मारी
 सामो आव ? समरसेनरूपी पर्वतने तो में छेद्यो छे, तयारे तने छेदवामां मने मेहेनत पडे तेम नथी
 ॥ ४०० ॥ एवी रीते आक्षेप कर्षाथी ते हुम वेगथी मारी सामे धसी आव्यो, तयारे में पण तेने विजली
 सरखा तीक्ष्ण अर्धचंद्र नामना खड्गथी पाड्यो ॥ ४०१ ॥ हवे एवी रीते हुम पडते छते तेना सैनिको,

हवे त्यां नंदन राजानो दूत मारीपासे उभो हतो, तेने में पुछ्युं के, हे विकट ! आ जण नायको कोण छे ? ॥ ३८७ ॥ तयारे तेणे कह्युं के, जे डावे पडखे उभो छे, ते विभाकरना पितानो सेनापति अने कलिंगनो प्रख्यात राजा समरसेन छे. ॥ ३८८ ॥ बली तारी सन्मुख ते आवेलो छे; तथा सैन्यना मध्यभागे जे छे, ते कनकचूड़पर धसेलो, तेनो मामो, तथा बंग देशनो राजा हुम छे. ॥ ३८९ ॥ अने सैन्यनी जमणी बाजु-ए आ साक्षात् विभाकर छे; अने ते कोथि थडने आ नजदीकमांज कनकशेखरपर धसेलो छे. ॥ ३९० ॥

इतश्च नंदनोर्वीक्ष-इतोऽन्यर्णस्मृतो मया ॥ पृष्टो विकट जानीषे । कएते नायकास्त्रयः ॥ ३९७ ॥ स प्राह वामपार्श्वे यः । सेनायाः स कलिंगराट् ॥ ख्यातः समरसे-
नाख्यो । विज्जाकरपितुः पतिः ॥ ३९८ ॥ आस्ते त्वत्संमुखः सोऽयं । मध्ये सैन्यस्य
यः स च ॥ प्राप्तः कनकचूर्णं तन्मातुलो बंगराट् हुमः ॥ ३९९ ॥ सैन्यदक्षिणभागस्थ-श्चायं
साक्षाद्विज्जाकरः ॥ अदूर एव कुपितः । प्राप्तः कनकशेखरम् ॥ ४०० ॥ वदत्येवेति विकटे ।
तप्तं युद्धं सुदारुणम् ॥ वृष्टिभिः शरवाराणां । जप्तं मार्तण्डमंडलम् ॥ ४०१ ॥ युक्कुब्जतट-
ल्लिज-कुंजिकुंजस्थजोक्तैः ॥ असन्नावः खपुष्पाणा-मपास्तस्तत्रमौक्तिकैः ॥ ४०२ ॥ बाण-
वृष्ट्या नटल्लित-मातंगान्नप्रवाहतः ॥ खड्गविद्युद्विलासैश्च । प्रावृट्कालस्तदाऽजनि ॥ ४०३ ॥
नग्नमस्मद्वत् सर्वं । तप्तं युद्धेऽथ तादृशे ॥ तर्कपाठ इव स्वांत-मव्युत्पन्नस्य कर्कशे ॥ ४०४ ॥

एवी रीते विकट कहैते छते, भयंकर युद्ध शीरु थयुं; तथा बाणोनी अणिओथी सूर्यमंडल छवायुं. ॥ ३९१ ॥
युद्धमां क्रोध पामेला एवा सुभटे छेदेलां हाथीनां कुंभस्थलोमांथी निकलेलां मोतीओथी त्यां आकाश-
पुष्पोनुं अछतापणुं दूर थयुं. ॥ ३९२ ॥ बाणोनी वृष्टिथी सुभटोए घायल करेला हाथीओना रुधिरना
प्रवाहथी, तथा तलवारो रूपी बीजलीओना विलासोथी ते वखते वर्षा क्रतुनो^ए एवा^ए मयो. ॥ ३९३ ॥
आकरो तर्कपाठ होते छते जेम अव्युत्पन्न माणसनुं मन, तेमतेवी रीतनुं युद्ध^{होने} मास^ए थयो. ॥ ३९४ ॥

में हिंसा तथा वैश्वानरतुं पराक्रम जाणयुं, पण जे पुणयोदयतुं खरं पराक्रम हतुं, ते में न जाणयुं ॥ ३७८ ॥
 पछी जय मेलवीने अमो कुशावर्त नगरमां पहुँच्या; त्यां कनकचूडे खुशी धइने मोटो उत्सव कर्पो.
 ॥ ३७९ ॥ हवे कनकशेखरे विमलानना साथे, तथा में रतनवती साथे प्रेमर्था लग्न कर्पो ॥ ३८० ॥ हवे
 जण दिवसो गपाबाद कौतुकवालो एवी ते बजे स्त्रीओ अमारी रजा लेहने चूतचूक नामना छया-
 नमां क्रीडा करवा गइ. ॥ ३८१ ॥ तेओने कोइक हरी गयुं; एवी रीते ते समये कोलाहल थयो; तयारे
 अमारं सज्ज थपलुं लइकर तेनी पाछल गयुं ॥ ३८२ ॥ पछी ते अमारां उत्साहि लइकरे, हाथी जेम
 ततो लब्धजयाः प्राप्ताः । कुशावर्तपुरे वयम् ॥ तुष्टः कनकचूनोऽथ । विहितश्चोत्सवो महान्
 ॥ ३७९ ॥ उपयेमेऽथ कनक-शेखरो विमलाननाम् ॥ मया रत्नवती पाषौ । गृहीता प्रेम-
 निर्नरम् ॥ ३८० ॥ गते ते कौतुकाक्रिसे । व्यतीतेऽथ दिनत्रये ॥ चूतचूकमुद्यानं । क्रीन्-
 तु नः किलाद्रया ॥ ३८१ ॥ हते ते केनचिद्विति-तदा कोलाहलोऽजनि ॥ गतं तदनुमार्गेण ।
 सज्जमस्मद्वलं ततः ॥ ३८२ ॥ प्राप्ता परचमूः खिन्ना । सोत्साहेन बलेन नः ॥ करिणीव
 करींश्च ॥ द्येनेनेव कपोतिका ॥ ३८३ ॥ श्रुत्वा विनाकरं तत्र । तच्चौरं तमवादयम् ॥
 पुरुषो नव युद्धाय । रे पापिष्ठ क गजसि ॥ ३८४ ॥ प्रवाहा इव गंगाया—स्त्रयस्तद्वलनायकाः ॥
 ततो ववतिरेऽस्माकं । संमुखं योद्धुमिहवः ॥ ३८५ ॥ अहं कनकचूरुश्च । तथा कनकशेखरः ॥
 त्रयोऽप्यप्रिवद्वीप्ता । स्त्रीनमूनं हंतुमुद्यताः ॥ ३८६ ॥

हाथणीने, तथा बाज जेम होलीने, तेम ते शत्रुनी धाकेली सेनाने पकडी पाडी. ॥ ३८३ ॥ हवे त्यां
 विभाकरने तेओनो चोर जाणीने में तेने कहुं के, अरे ! पापिष्ठ ! तुं कयां जाय छे ' लडवाने तैयार था
 ॥ ३८४ ॥ ते समये जाणे गंगाना प्रवाहो होय नहीं जेम, तेम युद्ध करवाने इच्छता एवा तेना लइक-
 रना जण नायको अमारी सांमें आव्या ॥ ३८५ ॥ तयारे हुं, कनकचूड, अने कनकशेखर
 मए अमो . जणे अग्निनी पेठे जाज्वल्यमान थया, अने ते जणोने मारवाने तैयार थया ॥ ३८६ ॥

धसी आव्यो. ॥ ३६९ ॥ तेज वल्लते मने वैश्वानरे संकेत करवाथी हुं लहवाने तैयार थयो, अने क्रूरचित्त नामनी एक गोली खाइने हुं अत्यंत तापवालो थयो. ॥ ३७० ॥ हवे सुद्ध करता तथा डेचा हाथवाला एवा अमो बक्षेनो संरंभ वनना हाथीओ सरखो भयंकर थयो. ॥ ३७१ ॥ देवे दीवेल छे वर जेने एवा पण ते चोरोना स्वाभिनां बाणो, पुण्योदयरूपी बखतरवाला एवा मने पीडाकारक न थयां. ॥ ३७२ ॥ हवे ते चोरोना नायकने में पाणी तथा बीजली विनाना मेव सरखो हथीयार अने धनुष्य रहित कर्षो. ॥ ३७३ ॥ पढी तेणे रथथी उत्तरीने हाथमां तलवार लीधी, तेथी ते पर्वतपरथी उत्तरता अने फाडेली संरंजो न्नीषणः सोऽनुद्--दयोर्युद्धं प्रकुर्वतोः॥इणमुत्तिसकरयो । वैन्ययोर्दिपयोरिव॥३७४॥ सुरदत्तवरस्यापि । चरटशस्य नेषवः ॥बाधाकृतो ममानूवन् । पुण्योदयसुवर्मणः ॥३७५॥ अथाऽसौ चरटार्धाशो । हतास्त्राहिन्ननकामुर्कः ॥ गतितांबुतफिदीन-मेघतुल्यो मया कृतः ॥ ३७६ ॥ स्यंदनादवतीर्यासौ । करवाढं कोऽदधत् ॥ रेजे समापतन्नडे--रुद्धं इव केसरी ॥ ३७७ ॥ हिंसावैश्वानरेप्रेण । छिन्नमस्य मया शिरः ॥ अर्द्धचंडेणाद्धिर्गुणं । वज्रेणेव विनौजसा ॥ ३७८ ॥ स्फुटितैव तद्वा शक्ति-शुक्तिः सा परिमोषिणाम् ॥ तन्मुक्ता-क्षिरिवामर्त्यैः । पुष्पवृष्टिः कृता मयि ॥ ३७९ ॥ प्रपन्नः सर्वचरटै--स्ततश्च हतनायकः ॥ स्वामित्वेनाहमसुरैः । सुरेद्र इव क्रांतिमान् ॥ ३८० ॥ तदेतत्सकलं हिंसा-वैश्वानरबलं मया ॥ ज्ञावितं न तु यत्तच्छयं । पुण्योदयविजृम्भितम् ॥ ३८१ ॥

डाढावाला केसरी सरखो शोभवा ज्ञानयो. ॥ ३७४ ॥ पढी हिंसा तथा वैश्वानरथी भयंकर एवा में वज्रथी इंद्र जेम पर्वततुं शिखर तेम तेनुं मस्तक अर्धचंद्र नामना खड्गथी छेदी नाह्यु. ॥ ३७५ ॥ हवे ते वल्लते ते चोरोनी शक्तिरूपी डीप फुटीज गइ; अने तेमांथी नीकलेली जाणे मोतिथोनी अ्रेणि ह्योय नहीं जेम, तेम मारापर देवोए पुष्पवृष्टि करी. ॥ ३७६ ॥ पढी हणाएला नायकवाला एवा सर्व चोरोए, असुरोए कांतिवाला एवा इंद्रने जेम, तेम मने स्वामितारिके स्वीकार्यो. ॥ ३७७॥ हवे आ-सघळुं

हवे ते वात स्वीकारिने में मार्गमां जतां थकां हरिणादिक हजारी वनना जीवोने हणया ॥ ३६१ ॥ पडी हिंसाए
 मारापर प्रसन्न थइने मने सांस्कारिक तेज आप्पुं; अने तेथी वैश्वानरना वचननी मने प्रतीति थइ ॥ ३६२ ॥
 एवी रीते अमो कनकचूडना देशनी नजदीक गया; हवे त्यां एक विषमकूट नामे मोटो पर्वत छे ॥ ३६३ ॥
 ते पर्वतमां कनक चूडना देशने उपद्रव करनारा, तथा कुटिल आशयोवाला अंबरीष नामना लुंटाराओ
 छे ॥ ३६४ ॥ तेओने पूर्वे कनकचूडे बहु हेरान कर्पा हता, तेथी तेओए कनकशेखरने आवतो जाणिने
 ततः सांस्कारिकं तेजो । हिंसया मे प्रसन्नया ॥ दत्तं वैश्वानरगिरां । जातः सुप्रत्ययस्ततः
 ॥ ३६५ ॥ इत्थं कनकचूर्नस्य । देशान्यर्षो वयं गताः ॥ तत्र चैकोऽस्ति विषम-कूटो नाम
 महागिरिः ॥ ३६६ ॥ तस्मिन् कनकचूर्नस्य । मंजोपड्वे रताः ॥ अंबरीषान्निधाः संति ।
 लुंटाकाः कुटिलाशयाः ॥ ३६७ ॥ पूर्वं कनकचूर्नेन । बहुशस्ते कदर्थिताः ॥ तैर्वर्त्मरुद्धमेज्यंत-
 ज्ञात्वा कनकशेखरम् ॥ ३६८ ॥ प्रत्यारमन्ने बलेऽस्माकं । ते चौरा जगुपस्थिताः ॥ व्याला इव
 महामंत्रैः-कुंडलीकृत्य मंजवे ॥ ३६९ ॥ वग्रे युद्धे रिपुन्योऽस्मत् । सैनिका दुहुवुस्ततः ॥
 व्यालेन्यो मंत्रविध्यर्थ-स्खलिता मांत्रिका इव ॥ ३७० ॥ प्रसर्पिण्याप्र लुंटाक-सेनया म्लान-
 तां ययौ ॥ जाययेव दाही राहोः । सद्यः कनकशेखरः ॥ ३७१ ॥ अत्रांतरे च प्रवर-सेन
 इचरटनायकः ॥ मामन्यापतितो मेघ-मुन्नतं शरन्नो यथा ॥ ३७२ ॥ संक्षितोऽहं तदा
 वैश्वा-नरेणायोधनोद्यतः ॥ क्रूरचित्तगुटीमेकां । नुत्तवा जातोऽतितापवान् ॥ ३७३ ॥
 मार्गं रंध्यो ॥ ३७४ ॥ हवे अमाकं लहकर नजदीक आव्याथी, महामंत्रोथी मंडलमां जेम घुंचलां वलीने
 सर्पो आवे, तेम तुरत ते चोरो आव्या ॥ ३७५ ॥ पडी ते दावुओ साथे युद्ध थाते छेते, मंत्रना विध्य-
 र्थी स्खलित थएला गारुडीओ जेम सर्पोथी तेम अमारा लहकरी त्यांथी नाशी गया ॥ ३७६ ॥ हवे
 राहुनी छायाथी जेम चंद्र, तेम धसी आवती एवी ते लुंटाराओनी सेनाथी कनकशेखर तुरत म्लानि
 पाभ्यो ॥ ३७७ ॥ एटलामां चडैला मेघप्रते जेम सिंह तेम प्रवरसेन नामनो ते चोरेनो नायक मारापर

तेनाथी भिन्न नहोतो. ॥ ३५३ ॥ हवे मने ते मनुष्यगतिमां आवेलो जाणीने त्यांथी आवी, अने स्नेह्यथी तेणीए पोताना पुत्र वैश्वानरने स्वजन वर्गनी वात कही. ॥ ३५४ ॥ मलेख छे ते वृत्तांत जेने एवा ते वैश्वानरने मनमां एवो अभिलाष उल्लासायमान थयो के, आने हुं दुरभिसंघ राजा पासेथी तेनी कन्या अपावुं. ॥ ३५५ ॥ हवे बाह्य परिवारथी मुक्त थएला एवा मने तेणे त्यां जवामादे कहुं; त्यारे तेना वचनथी हुं त्यां गयो, अने ते हिंसाने परणीने हुं पाजो मारा लढकरमां आव्यो. ॥ ३५६ ॥ हवे हुं ते हिंसा तथा आजगाम नुगतौ समुपेतं । मामसौ समधिगम्य ततोऽपि ॥ स्नेहत्वा निजसुताय च सर्वं ।

वह्ये स्वजनवर्गमवादीत् ॥ ३५४ ॥ लब्धतद्व्यतिकरस्य च तस्य । प्रोह्यत्वाऽस मनसोऽन्नि-
निवेदाः ॥ दापयामि यदुत हुतमस्मै । कन्यकां दुरन्तिसंधिनुपेष्टा ॥ ३५५ ॥ मामश्रैष गमनार्थ-
मवादी-तत्र बाह्यपरिवारविमुक्तम् ॥ तद्विराहमपि तत्र गतस्ता-मागतश्च परिणीय वदे स्वे
॥ ३५६ ॥ अथ गज्वनहं हिंसा-वैश्वानरयुतः पश्चि ॥ दीप्तो दंष्ट्रामहाफाल-कराल इव केसरी ॥ ३५७ ॥
अथ वैश्वानरः प्राह । कुतकृत्योऽस्म्यहं सखे ॥ कीर्तिप्राप्तादमारुहो । योग्यं योग्येन योजय-
न् ॥ ३५८ ॥ कर्तव्योऽस्याः प्रसादाय । सागसां वाऽप्यनागसाम् ॥ वधस्त्वयाऽविमृश्यैव ।
मम वाक्याजुयायिना ॥ ३५९ ॥ मत्तोऽप्यधिकं ते तेजः । प्रसन्नेयं प्रदास्यति ॥ यस्य ब्रह्मां-
रुन्नामेऽपि । हुतिर्नैवति तापतः ॥ ३६० ॥ तथेति प्रतिपद्याथ । गजता मयका पश्चि ॥

हरिणाद्या हता हंत । वन्या जीवाः सहस्रशः ॥ ३६१ ॥
वैश्वानर सहित मार्गमां जतो थको, दाढा अने महाफालथी भयंकर एवा केसरीसिंह सरखो घोभवा
लाभ्यो. ॥ ३६२ ॥ हवे वैश्वानरे कहुं के, मित्र ! हवे हुं कृतार्थ थयो; तथा योग्यने योग्यनी साथे जोडतो
थको हुं कीर्तिरूपी मेहेलपर चढ्यो. ॥ ३६३ ॥ हवे तारे आ हिंसाने खुदा करवा मादे मारां वचनथी अप-
राधी अथवा निरपराधि प्राणीओनो पण वगर विचारे वध करवा. ॥ ३६४ ॥ वली आ हिंसा खुशी
थवाथी तने माराथी पण अधिक तेज आपद्यो, के जे तेजना तापथी ब्रह्मांडमां पण खेद थाय छे. ॥ ३६५ ॥

वाली, तथा नष्टा अपवित्र एवी “निःकरुणता” नामे राणी हती. ॥ ३४७ ॥ ते राणी ह्मेक्षां मलीन हती
तो पण ते दुर्बुद्धि पतिने बहुत मानकीक होती, तेमां आश्चर्य नथी, केमके, पापकार्योनी ममता रूपी छे
समता जेणीने एवी जे झूकरी, ते हुं झूकरने कहाली नथी लागती ? ॥ ३४८ ॥ तेने प्रकट रीते विक्राल
रूपवाली, तथा झेरना पुदथी जाणे घडी होय नही जेम तेवी, तथा पोताना जन्मथी पण ते नगर, पिता
अने माताने वृद्धि करनारी एवी हिंसा नामनी दीकरी छे. ॥ ३४९ ॥ तेणीना नाममात्रथी पण लोको
बहु खेद पामीने जास पामे छे, बली तेणीने जोइने दिशाओमां राखेल छे आतुर नेत्र जेणे एवी कयो
सा नितान्तमखिनापि हि पत्यु-दुर्दिष्टो बहुमतेति न चित्रम् ॥ पापकर्मममतासमता या ।
झूकरी किमु न झूकरुण्या ॥ ३५० ॥ तत्सुतास्ति विकटस्फुटरूपा । कालकूटपुटसंघटितेव ॥
तत्पुरस्य च पितुश्च जनन्या । वृद्धिक्त् स्वजननादपि हिंसा ॥ ३५१ ॥ नाममात्रकलना-
दपि तस्या । स्वासमेति जनता धनतापा ॥ स्याच्च दिक्कु निहितातुरनेत्र-स्तामुदीक्ष्य न्नुवि
को न विविक्नुः ॥ ३५२ ॥ तादृशी न नृजगेंद्रफलात्मी । नांतरात्रिरपि नो यमजिव्हा ॥
नापि चंरुपवनकुञ्जितोच्चै-र्त्रीषणा प्रलयवारिधिवेत्ता ॥ ३५३ ॥ रक्तोऽथ पुरतामसचिन्तं ।
द्वेषसिंधुरपतेः प्रियपत्नी ॥ गर्जिणी निजपुरात्समुपेता । रौद्रचित्तनगरे मम धात्री ॥ ३५४ ॥
तन्मृगप्रहसुखादथ तस्यौ । सा कियंतमपि तत्र च कालम् । द्वेषसिंधुरपतिप्रतिबद्धे । यत्सदा
स हि नृपस्तद्विज्जः ॥ ३५५ ॥

माणस पृथ्वीमां पेसवानी इच्छा नथी करतो ? ॥ ३५० ॥ ते हिंसा सरखी शेषनागनी फणोनी श्रेणि,
कालरात्रि, यमनी जीम तथा प्रचंड वायुथी क्षोभ पामेली कलपांत कालना समुद्रनी छोल पण भयंकर
नथी. ॥ ३५१ ॥ हवे तामसचित्त नामना नगरनुं रक्षण करता एवा द्वेषसिंधुरपति राजानी कहाली
छी, तथा मारी धावमाता गर्भिणी थइ थकी पोताना नगरथी रौद्रचित्त नामना नगरमां आवी. ॥ ३५२ ॥
हवे ते राजाना आग्रहथी ते लॉ केदलोक वखत रही; केमके, द्वेषसिंधुरपतिनी मित्राहवालो ते राजा

होवाथी ते वचन स्वीकार्युं ॥ ३४० ॥ पछी पिताए सैन्य आपीने असोने रवाना कर्या; तयारे वैश्वानर
अने पुण्योदय पण मारी साधेज आव्या ॥ २४१ ॥ हवे, चालतां थकां असो केदलो क रस्तो
ओलंगी गया; पछी वैश्वानरे मने दिलोजान मित्र करवाने ह्छछयुं ॥ ३४२ ॥ हवे कोइ रीते एकठा
थएला एवा पापोना समूहथी वनावेलुं, अभीतिनी श्रेणिओनी जन्मभूमि सरखुं, तथा नरकना मार्ग
रूप एवुं “रौद्रचित्त” नामे विशाल नगर छे ॥ ३४३ ॥ ते नगरमां, जणे भुवनाने ताप आपवामांज
रसिक एवा लोको छे, के जेओ ज्वालाओना समूहथी पुष्ट थएला अभिनी पेटे पोताने बालीने परने पण
इत्वा तातेन सैन्यौध—मावां प्रस्थापितौ तदा ॥ मयासह्यागतौ वैश्वा—नरपुण्योदयावपि ॥ ३४१ ॥
इत्तं प्रयाणकं मार्गो । दंघितश्च कियानपि ॥ बाढं प्रणयिनं कर्तुं—मैज्जैश्वानरोऽथ माम् ॥ ३४२ ॥
वर्तते पुरमितश्च कुतश्चित् । पिङ्गितैः कृतमवद्यसमूहैः ॥ रौद्रचित्तमननीष्टततीनां । जन्म-
जूर्नरकवर्त्मविशालम् ॥ ३४३ ॥ सति तत्र भुवनत्रयाप—प्रापणैकरसिकाः खलु लोकाः ॥
ज्वालयजालजटिलज्वलनात्ना । ये परं स्वमुपद्राह्य दहन्ति ॥ ३४४ ॥ तत्र शत्रुरनवद्यमतीनां ।
चौरसंग्रहपरो हतनीतिः ॥ चेतसास्ति विषमः समयनिजा—धूर्णितो दुरन्तिसंघिनरेद्रः ॥ ३४५ ॥
तत्प्रतापदहनस्य न तापं । केऽपि सोढुमिह संति समर्थाः ॥ नोन्मिषत्यखिलदेहजृताय—हू-
मपुंजजृतामीक्षणयुगमम् ॥ ३४६ ॥ पापकर्मकुशला परपीना—ज्ञानशून्यहृदया पतिजका ॥
तस्य निःकरुणतान्निधेवेवी । पूतनाकृतिरपूततमास्ति ॥ ३४७ ॥

बाले छे ॥ ३४४ ॥ त्यां पुण्यमतिओनो शत्रु, चोरोनो संग्रह करवामां तत्पर, नीतिने नाया करनारो,
चित्तथी विषम, तथा अहंकार अने निद्राथी घूर्णित थएलो एवो दुरभिसेधि नामे राजा छे ॥ ३४५ ॥
तेना प्रतापरूपी अभिनां तापने सहन करवाने अही कोइ पण समर्थ नथी, तेम जेना अभिना भुंवाडाना
समूहथी भरेली सर्व प्राणीओनी आंखो छघडी शक्ती नथी ॥ ३४६ ॥ ते राजाने पापकार्योमां
प्रवीण, तथा परना हुंखना ज्ञानथी शून्य हृदयवाली, पतिमां भक्तिवाली, राक्षसी सरखी मूर्ति

नहीं, माटे तेणीनी इच्छा प्रमाणे करूं. ॥ ३३२ ॥ पळी परिवार सहित विमलानना [॥] रवाना [॥] करी, तयारे रत्नवतीए विनंति करी के, हे पिताजी ! मने आ विमलानना प्रते (षट्) स्नेह छे. ॥ ३३३ ॥ वली द्योक्यपणुं तो स्नेहना नाशमाटे थायछे, माटे हुं तेना मित्रनी स्त्री थइया, माटे तेणीनी साथे मने पण जवानी आज्ञा आपो ? ॥ ३३४ ॥ पळी तेणीना पिताए स्नेहथी तेने पण ते साथे रवाना करी; हवे ते धन्ने कन्याओ उद्यानमां रही छे, अने मने अहीं मोकल्यो छे. ॥ ३३५ ॥ दूतनी ते वाणीथी कनक-चूडने हर्ष अने खेद थयो; पळी ते कन्याओने आवास माटे तेणे सूरसेनेने हुकम कर्यो. ॥ ३३६ ॥ वली तेणे

ततः सपरिवारैव । प्रहिता विमलानना ॥ रत्नवत्या च विज्ञतं । स्नेहलास्यामहं पितः ॥ ३३३ ॥ सापत्न्यं स्नेहनाश्राये-त्येतद्विष्टमुहप्रिया ॥ नविष्याम्यनुजानीहि । तन्मां गंतुं सहानया ॥ ३३४ ॥ ततः प्रस्थापिता पित्रा । स्नेहात्सापि तया सह ॥ जज्ञे ते वह्नि-रुद्याने । स्थिते स्तः प्रहितोऽस्म्यहम् ॥ ३३५ ॥ तद्वृत्तवाचा कनक-चूर्णो हर्षविषादनाक् ॥ कन्यावासकदानार्थं । सूरसेनं न्ययोजयत् ॥ ३३६ ॥ दध्यौ च सुमहोऽप्येष । कुमारविरहानले सर्पिःक्षेपसमो जात-इत्येतान् प्राह्णिणोद्विह ॥ ३३७ ॥ व्यजिज्ञपन्निदं ह्येते । प्रेष्यः कनक-दोसरः ॥ रत्नवत्या वरो योग्य-रतथाऽयं नंदिवर्धनः ॥ ३३८ ॥ नज्ञौ यद्यपि वर्तेऽहं । युष्मद्विरहकातरः ॥ महाप्रयोजनं मत्वा । तत्प्रापीदं निगद्यते ॥ ३३९ ॥ यातं तूर्णं कुशा-वर्ते । राज्ञो जनयतं मुदम् ॥ मिथोऽवियोगबुद्ध्यात-दावान्यां स्वीकृतं वचः ॥ ३४० ॥

विचार्युं के, आ महान उत्सव छे तो पण ते, कुमारना विरह रूपी अग्निमां धी होमवासरखो छे; एम विचारि आ लोकोने तेणे अहीं मोकल्याछे. ॥ ३३७ ॥ तेओ एम कहै छे के, आ कनकदोखरने अने रत्न-वतीना योग्य भर्ताररूप एवा आ नंदिवर्धनने मोकलवा. ॥ ३३८ ॥ वली हे भद्रो ! तमारा विरहथी जोके मने वणुं दुःख थाय छे, तो पण आ मोडुं प्रयोजन जाणीने हुं तमोने कहुं छुं के, ॥ ३३९ ॥ तमो तुरत कुशावर्त जाओ ? अने राजाने हर्ष प्रमाडो ? तयारे अमोए पण अमारा बहनेनो वियोग थतो नहीं

तेने पुण्य अने लावण्यना भाजन सरस्वी, प्रभावती अने पद्मावती नामे बे पदराणीओ छे. ॥ ३२६ ॥
तेओने विमलानना अने रत्नवती नामे पुत्रीओ छे; हवे कनकपुर नामना नगरतुं प्रभाकर नामे राजा राज
करे छे. ॥ ३२६ ॥ ते प्रभाकर राजा प्रभावतीनो भाइ थाय, तथा तेने बंधुमती नामे स्त्री छे; वली तेओने
विभाकर नामे पुण्यशाली पुत्र थयो छे. ॥ ३२७ ॥ हवे ते प्रभाकर अने प्रभावतीए पूर्वथी एवो संकेत
क्यों हतो के, जो आपण बन्नेमांथी कोहने पण पुत्र पुत्री थाय, तो परस्पर तेओनो विवाह करवो ॥ ३२८ ॥

जन्ने तस्य महोदयौ । पुण्यलावण्यनाजने ॥ एका प्रभावती नामा । परा पद्मावती तथा
॥ ३२९ ॥ तयोः पुत्र्यौ च विमला—नना रत्नवती क्रमात् ॥ इतश्च शास्ति कनक—पुरं राजा
प्रभाकरः ॥ ३२६ ॥ स च ब्रता प्रभावत्या । तस्य बंधुमती प्रिया ॥ तयोर्विभाकरः पुत्रः ।
संजातः पुण्यपेशलः ॥ ३२७ ॥ प्रभाकरप्रभावत्योः । संकेतोऽयमनूपुरा ॥ देयौ यदावयोरन्य-
तमपुत्रीसुतौ मिथः ॥ ३२८ ॥ विभाकरस्य विमलानना इत्ता तदाशयात् ॥ अन्यदा श्रुतवत्ये-
षा । गुणान् कनकशेखरात् ॥ ३२९ ॥ ततः सा तद्गुणाकष्टा । गुणातीतं जगन्त्रये ॥ ध्या-
यती योगिनीवास्था—त्यक्तनिःशेषकौतुका ॥ ३३० ॥ सदा सन्निहितत्वेन । रत्नवत्या तदाशयः ॥
लब्धः प्रोक्तश्च ताताय । तेनापीदं विचारितम् ॥ ३३१ ॥ इत्ता विभाकरायेयं । तथाप्यस्या
दृढाग्रहे ॥ अपूर्णे जीवितं न स्या—दिति कुर्वे स्वयंवराम् ॥ ३३२ ॥

ते ठरावथी विमलाननानो विवाह विभाकर साथे कर्यो; एक दृढाग्रहो हवे तेणीए कनकशेखरना गुणो
संभल्या. ॥ ३२९ ॥ हवे लारथी ते विमलानना ते कनकशेखरना गुणोथी खेंचाइ थकी जणे जग-
तमां अतिशय गुणोवाला एवा तेने ध्यावती थकी, सबलां कौतुकने तजीने योगिनीनी पेटे रहे छे ॥ ३३० ॥
हमेशां पासे होवाथी रत्नवतीए तेणीनो आशय जाणयो, अने पिताने कह्यो, लारि तेणे पण जाणयुं के,
॥ ३३१ ॥ जोके आने विभाकरने आपी छे, तो पण आनो दृढ आग्रह अपूर्ण होते छे ते जीवी शक्यो

सहित तुरत अर्धो आव्यो ॥ ३१६ ॥ एम कहीने ज्यारे ते मौन रह्यो, रयारे में तेने कहुं के, तें ते ठीक
 कथुं; केमके ज्यो पोताना मानने हानि थाय, तेवाओनी साथे मानीओए रहेंहुं, ते युक्त नहैं ॥ ३१७ ॥
 केम के, अंधकारोनो उदय जोइने सूर्य थोभी जायछे, तथा ज्यो सुधि पोताना उदयनो हानि थती नथी,
 त्यां सुधिज ते आकाशमां रहे छे ॥ ३१८ ॥ एवी रीतना मारो वचनथी संतुष्ट थइने कनकशेखर रह्यो,
 तथा अमोए अरसपरस प्रेमरसथी दश दिवसो व्यतीत कयो ॥ ३१९ ॥ एदलामां अमोने बोलाव्याथी अमो
 बधे पिताजीपासे गया, एदलामां त्यां आवेला मंजिओए कनकशेखरने नमस्कार कयो ॥ ३२० ॥ हवे
 इत्युक्त्वा विरते तत्र । मयोक्तं साध्वनुष्ठितम् ॥ युक्तो न मानिनां वासो । मानभ्रान्तिकरैः
 सह ॥ ३१७ ॥ तमसामुदयं दृष्ट्वा । सूर्यः कदां प्रतीकते ॥ गगने तावेदवास्ते । यावन्न स्वो-
 दयकृतिः ॥ ३१८ ॥ इत्थं मदचसा तुष्टः । स्थितः कनकशेखरः ॥ दशरात्रं व्यतीयाय । मिथः
 प्रेमरसावसम् ॥ ३१९ ॥ अत्रांतरे समाहूता—वावां तातांतिके गतौ ॥ मंत्रिणस्तत्र चायाता ।
 नताः कनकशेखरम् ॥ ३२० ॥ अथाह तातस्तं नृप । त्वत्पित्रा प्रहिता इमे ॥ प्राप्तो मृत्युपमं
 दुःखं । त्वद्वियोगाप्यिता तव ॥ ३२१ ॥ ज्ञात्वाथ चतुरद्वारा । स कारणमपक्रमे ॥ जयस्थले
 च संज्ञाय । स्थितिं तव सुदं दधौ ॥ ३२२ ॥ अयमेवास्य पापात्मा । जातोऽनर्थस्य कारणम् ॥
 इति निर्वासितो देशाद्—दुर्मुखः कुलसंयुतः ॥ ३२३ ॥ इतश्च तत्रैव दिने प्राह समागतः ॥
 अस्ति राजा विशालायां । नंदनः शत्रुगोत्रजित् ॥ ३२४ ॥

पिताजीए तेने कहुं के, हे भद्र ! तारापिताए आमने मोकल्या छे, बली तारा वियोगथी तारो पिता
 मृत्यु खरखुं दुःख पाम्यो छे ॥ ३२१ ॥ पछी चतुर मारफते तारुं नाथी जवानुं कारण जाणीने, तथा तने
 पछी जयस्थलमां रहेलो जाणीने ते हर्षित थयो छे ॥ ३२२ ॥ आ अनर्थनुं कारण आज पापी थयो छे, ए-
 म जाणीने राजाए दुर्मुख मंत्रीने कुटुंब सहित देशपार कयो छे ॥ ३२३ ॥ एदलामां तेज दिवसे आवेला
 (एक) दूते कहुं के, विशाला नगरीमां शत्रुओना कुटुंबोने भेदनारो नंदन नामे राजा छे ॥ ३२४ ॥

हवे ते मंजीए मारो आचाय जाणी कहुं के साखं थयुं के, तुं धर्ममां स्थिर थयो छे, में तो आ तारी परीक्षा करी.
 ॥३०९॥ एम कहिने ते मारीपासेथी चालतो थयो, त्यारे में विचार्युं के, आ महादुष्ट पापी हवें शुं कर दो? ते मा-
 लूम पडतुं नथी. ॥३१०॥ माटे प्रणिधि मारफते आनो सखलो भाव मारे जाणवो केमके खलनी सावचेती
 राखाथी दुष्ट ग्रहनी पेडे ते दोषकारक थाय नहो. ॥३११॥ एम विचारिने में एक चतुर नामना प्रणि-
 धिने ते काम सोप्युं, त्यारे तेणे तेमंजिनी तपास करीने मने कहुं के, तेमंजीए मोटा आवकोने बोलावीने
 अथाऽसौ मदनिप्रायं । लब्ध्वाऽलीकमन्नाषत ॥ सायु धर्मो स्थिरोऽसि त्वं । परीक्ष्यं मया
 कृता ॥३१२॥ इत्युक्त्वाऽसौ मदान्यर्णा-निर्गतद्विचतितं मया ॥ न ज्ञायते महादुष्टः । पापेऽयं
 किं करिष्यति ॥३१३॥ तदस्य प्रणिधिद्वारा । ज्ञावो ज्ञेयो मया खिलः ॥ ज्ञातः स्यात् किल
 दोषाय । न दुष्टग्रहवत्सखतः ॥३१४॥ इति प्रयुक्तश्चतुरो-द्वारकः प्रणिधिर्मया ॥ तत्स्वरूपं प-
 रिज्ञाय । मम तेन निवेदितम् ॥३१५॥ आहूयाऽसौ महाश्चाक्षन् । रहस्येवमन्नाषत ॥ प्रहजो
 मे करो देयो । ज्ञवज्जिः सुखमिबुज्जिः ॥३१६॥ युग्मम् ॥ ततेनापि च तद् ज्ञातं । कृता
 गजनिमीलिका ॥ श्रुत्वेदं प्रणिधेर्बुद्धि । धूर्तापक्रमणे मया ॥३१७॥ यदि तातानन्निप्रेत-
 मकरिष्यदयं कुधीः ॥ तदाऽद्वारयं फलं तस्य । पिता तु दुरतिक्रमः ॥३१८॥ कस्याऽप्यकथ-
 यित्वेदं । गूढमालोच्य चेतसा ॥ सहस्रमिज्जवृन्देन । तूर्णमत्र समागतः ॥३१९॥

गुप्तरीते कहुं के, जो तमोने सुखनी इच्छा होय, तो तमारे छानी रीते मने कर आपवो. ॥३१२॥ ॥३१३॥
 आ वातनी पिताने खबर पडता छतां पण तेमणे आंखआडा कान कर्या छे; एवी रीते प्रणिधिपासेथी
 सांभलीने में नादी जवानो विचार कर्यो ॥३१४॥ (वली में विचार्युं के,) जो आ कुबुद्धि
 मंजी पिताजीने नहो रूचतुं काम करते, तोतो हुं तेने तेनुं फल देखाडते, पण पिताजीने कंदं कही
 दाकाय तेम नथी. ॥३१५॥ हवे आ गुप्त वृत्तांत कोइने पण कल्याचिना फक्त मनथी विचारिने मिज्ज

રીઓને મેં કરથી સુક્ત કર્યા, તથા નવા ધર્મીઓની વિશેષે કરીને પૂજા કરી. ॥ ૩૦૦ ॥ ત્યારે સૂર્યોદયથી
 જેમ કમલો તેમ જૈનો પ્રફુલ્લિત થયા, પળ દુર્મુલ્ક નામનો મંત્રિ હુલ્લની પેઠે દેશ પામ્યો. ॥ ૩૦૧ ॥ પછી
 તે દુષ્ટે પિતાજીને ગુપ્ત રીતે કહું કે, કુમારે તો સર્વ લોકોને હચ્છુંલલ કર્યા. ॥ ૩૦૨ ॥ વલી કુમારની
 કુપાના અર્થી પણ વળા માણસો જૈની થયા છે, તેથી કરવિનાની પ્રજામાં આપની આજ્ઞા તો
 ફક્ત વચનરૂપ જ છે. ॥ ૩૦૩ ॥ કુમારનું આ અલૌકિક આચરણ સારું નથી, વલી અનીતિરૂપી
 વચનરવાલાના અંગમાં ગ્રાહ્યોનાં વાળો પ્રવેશ કરે છે. ॥ ૩૦૪ ॥ ત્યારે (મારા) પિતાય કહું કે, જો એમ
 તદા પ્રોહ્નુંનિતં જૈનૈઃ । સૂર્યોદય દર્શાવુંજૈઃ ॥ અમાત્યો દુર્મુલ્કો દેવં । યયૌ કૌશિકવ-
 ત્પરમ્ ॥ ૩૦૧ ॥ તતો રહસિ તાતસ્ય । પ્રોક્તં તેનં દુરાત્મના ॥ લોકઃ સર્વઃ કુમારેણ । રાજ-
 ઙ્ગુલ્લલીકૃતઃ ॥ ૩૦૨ ॥ કુમારસ્ય પ્રસાદાર્થી । ન્યાનં જૈનો જનોઽજાનિ ॥ કરહીને જને ચૈવ ।
 માઙ્ગા વાહ્માત્રમેવ તે ॥ ૩૦૩ ॥ અલૌકિકં કુમારસ્ય । વૃત્તમેતન્ન સુંદરમ્ ॥ અનીતિકવ-
 ત્સ્યાંગે । પ્રવિશંતિ દ્વિષજ્ઞરાઃ ॥ ૩૦૪ ॥ પિતા પ્રોવાચ યદેવં । ત્વયા સર્વં નિવેદ્યતામ્ ॥
 સ્વયમેવ કુમારાય । નાહં તં જ્ઞાપિતું ક્રમઃ ॥ ૩૦૫ ॥ માસુપેત્યાથ સ પ્રાહ । રાજા લોકોપ-
 રિશ્ચિતઃ ॥ પ્રતાપી જ્ઞાનુવલ્લોક-વશોઽધસ્તાન્ન ચ્છલિવત્ ॥ ૩૦૬ ॥ લોકાનિરંકુશીકૃત્ય ।
 રાજધર્મવ્યતિક્રમાત્ ॥ નાઽલીકધર્મવત્સલ્યં । યુક્તં તે નીતિગામિનઃ ॥ ૩૦૭ ॥ મયા પ્રોક્તં
 જ્ઞેવેદોષઃ । સ્યાદુષ્ટે ચેન્મયાપ્રહઃ ॥ નીતિવ્યતિક્રમઃ કોવા । પૂજયા ગુણશાલિનામ્ ॥ ૩૦૮ ॥
 છે તો, તું પોતે કુમારને કહે, હું કહી શકું તેમ નથી. ॥ ૩૦૬ ॥ ત્યારે તે સારી પાસે આવીને બંને કહેવા
 લાગ્યો કે, જે રાજા લોકોપર કાલુ રાણે છે, તે સૂર્યની પેઠે પ્રતાપી છે. પણ જે લોકોને વશ રહે છે, તે
 ધુલની પેઠે હલકો છે. ॥ ૩૦૬ ॥ રાજ્યધર્મને હલંધીને, તથા લોકોને નિરંકુશ કરીને, નીતિવાન પણ
 તને જૂઠું ધર્મવાત્સલ્ય કરવું લાયક નથી. ॥ ૩૦૭ ॥ ત્યારે મેં કહું કે, જો હુદ્દમાં મારો આપ્રહ
 હોય, તો તો દોષ થાય, વલી ગુણવાનોની પૂજાથી નીતિનું કયું હલંધન થાય છે ? ॥ ૩૦૮ ॥

पछी ते मुनि बीजी जगोए विहार करी गथा; हवे धर्म पालतां थकां आवकोना संगथी मने जिनशासन-
 मां प्रवृत्ति भइ ॥ २९२ ॥ बली फरीने एक दहाडो ते साधु आव्या, तयारे में तेमने वादिने पूछयुं के, हे
 महाभाग ! जिनशासनमां थुं सार छे ? ॥ २९३ ॥ तयारे मुनिए कहुं के, दया, ध्यान, रागादिकनो निग्रह
 तथा साधर्मिकनो अहुराण, ए जिनगमनो सार छे ॥ २९४ ॥ तयारे में जाणयुं के, महारंभी एवा मारा
 जेवाने दया ते कयांथी होय ? तेम स्थिर चित्तपणाथी सधाय एवो ध्याननो योग पण कयांथी होय ?
 गतः स मुनिरन्यत्र । धर्मं प्राप्यतोऽप्य मे ॥ श्राद्धसंसर्गतो जाता । व्युत्पत्तिर्जिनशासने
 ॥ २९५ ॥ अन्यथा पुनरायातः । स साधुर्वैदितो मया ॥ पृष्ठश्चेदं महाजग । किं सारं
 जिनशासने ॥ २९६ ॥ मुनिराह दयाध्यानं । रागादीनां च निग्रहः ॥ साधर्मिकानुरागश्च ।
 सारमेतज्जिनागमे ॥ २९७ ॥ मयाऽज्ञापि दया क स्या—महारंजनस्य मादृशः ॥ स्थिरचित्त-
 तथा साध्यो । ध्यानयोगः कुतस्तराम् ॥ २९८ ॥ विषयामिषगृहस्य । कत्यो रागादिनिग्रहः ॥
 साधर्मिकानुरागस्तु । कर्तव्यो मेऽवशिष्यते ॥ २९९ ॥ इति ध्यात्वा मुनेः पार्श्वे । गृहीतस्तद-
 निग्रहः ॥ गृहे गत्वा मया नत्वा । तातानुज्ञा च याचिता ॥ ३०० ॥ संगान्मम पिताप्यासी-
 न्नङ्गको जिनशासने ॥ स्वान्निप्रेतं कुस्त्वेति । निःशोकं सोऽन्वमन्यत ॥ ३०१ ॥ ततःप्रभृति
 सर्वोऽपि । बंधुत्वेन मयेक्षितः ॥ कुवजात्यादिहीनोऽपि । नमस्कारधरोऽपि यः ॥ ३०२ ॥
 जैननामज्जुतो देशे । कताश्चाऽकरदा मया ॥ विहिता च विशेषेण । सपर्या नवधर्मिणाम् ॥ ३०३ ॥
 विषय तथा मांसमां लोछुपी एवा मने रागादिकनो निग्रह पण कयांथी होय ? मादे हवे तो एक साधर्मि-
 वात्सल्य मोरेकरवाजुं बाकी रहे छे ॥ २९५ ॥ २९६ ॥ एम विचारिने में मुनि पासेथी तेनो अभिग्रह लीधो, तथा
 घेर जइ नमीने, पितानो अनुज्ञा मागी ॥ २९७ ॥ मारा संगथी मारा पिता पण जिनशासनमां भद्रक
 थया, अने शंका रहित मने कहुं के, तारी इच्छा मुजब तुं कर ? ॥ २९८ ॥ पछी तयारथी कुलजातिथी
 हीन, तथा नमस्कार करनार सर्व लोकने छुं बंधुपणाथी जोवा लाग्यो ॥ २९९ ॥ देशमां जैननामधा-

नगरना राजा कनक चूड़नी पुत्र कनकशेखर आर्षो छे ॥ २८३ ॥ ते तारा भाइनी हुं सामो जाबहुं,
अने तुं पण विलंब नहीँ करजे ? ते सांभली तुरत जइने हुं पिताजीना लइकर साथे मली गयो ॥ २८४ ॥
हवे में धवलने पूछहुं के, ते कनकशेखर मारो भाइ थी रीते थाय ? त्यारे ते कोमल वाणीथी कहेवा लाग्यो
के, ॥ २८५ ॥ हे भ्रातृवत्सल ! सुंदर मूर्तिवालो कनकचूड़ आ नंदानो भाइ थाय, तेथी ते कनकशेखर
तारो मामानो दिकरो भाइ थाय ॥ २८६ ॥ हवे हर्षथी पिताजी कनकशेखरने लाव्या, अने मारो
तं बंधुं तेऽन्निगह्यामि । विलंबस्तव मा च नूत् ॥ इति श्रुत्वा द्रुतं गत्वा । मित्रितोऽहं
पितुर्वत्से ॥ २८७ ॥ पृष्ठे मयाप्य धवलः । कथं कनकशेखरः ॥ अस्माकं बंधुरप्य स । प्राह
कोमलया गिरा ॥ २८८ ॥ भ्राता कनकचूरः स्या—नंदायाः सुंदराकृतिः ॥ तेनमातुलसूनु-
स्ते । भ्राताऽयं भ्रातृवत्सल ॥ २८९ ॥ आनीतोऽप्य प्रमोदेन । पित्रा कनकशेखरः ॥ प्राप्ता-
दस्तस्य दत्तश्च । मदीयन्नवनांतिके ॥ २९० ॥ संजातो निर्भरः स्नेह—स्तस्य तत्र मया सह ॥
तातापमानवृत्तांत—स्तस्य पृष्ठे मयान्यदा ॥ २९१ ॥ स प्राह मित्रवृंदेन । युक्तः केविपरो
ऽन्यदा ॥ इमावहं वनं प्राप्त । स्तत्राऽद्वाकमहं मुनिम् ॥ २९२ ॥ प्रणम्य चरणौ तस्य ।
पृष्ठे धर्मं महाशयः ॥ स साधुधर्ममाख्याय । आध्वर्ममचीकथत् ॥ २९३ ॥ तदा मया मुनेः
पार्थे । स्वमित्रैः सह हर्षतः ॥ सम्यक्त्वमूलो जग्रहे । आध्वर्ममुरद्भुतः ॥ २९४ ॥
मेहेलनी पासेज तेने आवास आर्षो ॥ २९५ ॥ हवे त्यां मारी साथे तेनो वणो स्नेह थयो; पछी में
एक दहाडो तेना पिताना अपमाननुं वृत्तांत तेने पूछहुं ॥ २९६ ॥ त्यारे तेणे कहुं के, एक दहाडो हुं
मित्रोसहित दामावह नामना वनमां गयो, तथा त्यां में (एक) मुनिने जोया ॥ २९७ ॥ तेना चरणोनि
नमीने में धर्म पूछयो, त्यारे ते महाशये मने साधुधर्म कहौने आवकधर्म कह्यो ॥ २९८ ॥ त्यारे में
मित्रोसहित हर्षथी मुनि पासे सम्यक्त्वमूलवालुं आवकधर्मरूपी कल्पवृक्ष ग्रहण कहुं ॥ २९९ ॥

ते वखते ते वंचनोऽथी दूभाता एवा मारी तरफ वैश्वानरे प्रगट रीते जोधुं; अने तेना संकेतथी क्रूर मनथी
 बनावेली गोली खाहने हुं तुरत प्रतनी पेठे छथो. ॥२७६॥ पडी भयंकर सुखवाला एवा में चिदुरने गाल
 फाडी नाखे एवी ठपाट चोडी तथा ताप पामीने पाटीछं लेहने हुं फरीने तेने मारवाने तैयार थयो. ॥२७७॥
 एटलामां त्यांथी नाचीने ते कंपतो थको पिताजी पासे गयो, तथा ते हेवाल कछो; अने तयारथी ते मने
 वैश्वानरना त्यागनी विधिमां अयोग्य जाणवा लाग्यो. ॥ २७८ ॥ हवे हुं कलाविलासथी संपूर्ण थयो
 तैर्दयमानो वचनैस्तवानीं । वैश्वानरेण स्फुटमीकितोऽहम् ॥ तत्संज्ञया क्रूरमनःप्रणीतां ।
 नूतवा गुटीं नूतवदुश्चितो ज्ञक् ॥ २७६ ॥ करावकत्रेण मया कपोल-नेत्री चपेटा विदुरस्य
 दत्ता ॥ प्रवृक्षतापः फलकं गृहीत्वा । पुनः प्रहर्तुं च समुद्यतोऽहम् ॥ २७७ ॥ ततश्च नंद्या स गतः
 प्रकंप-स्तातस्य पार्श्वं कश्चिता प्रवृत्तिः ॥ वैश्वानरत्यागविधावयोग्यं । ततः स मां चेतसि नि-
 श्विकाय ॥ २७८ ॥ अथ स्थितः पूर्णकलाविदासो । रम्ये गृहेऽहं सुखरिंभुमग्नः ॥ कांतः कला-
 पेन शिखीव नारी-नेत्रोत्सवाहो नवयौवनेन ॥ २७९ ॥ तातांवादिनतिं कृत्वा । प्रन्नातेऽहमथा-
 न्यदा ॥ समागतः स्वन्नावेन । निविष्टो विष्टरे सुखम् ॥ २८० ॥ इतश्चाकां एव द्वा-गुश्चितो
 राजमंदिरं ॥ कोलाहलस्ततश्चाहं । जातः संभ्रांतमानसः ॥ २८१ ॥ धवलाढ्यस्तदागत्य । मां
 बलाधिकृतो जगौ ॥ देवः समादिशत्येव । मागंतव्यं त्वया जवात् ॥ २८२ ॥ तातापमाना-
 द्यायातः । कुशावर्तपुरेक्षितुः ॥ राज्ञः कनकचूर्नस्य । सुतः कनकक्षेत्रः ॥ २८३ ॥

थको, तथा पीछांओथी जेम मयूर तेम नवयौवनथी स्त्रीओना नेत्रोना उत्सवने लायक थयो थको,
 सुखसागरमां मग्न थहने मनोहर घरमां रह्यो हतो. ॥ २७९ ॥ एक दहाहो हवे हुं प्रभातमां मात पिता-
 दिकने नमीने, तथा सुखेथी आर्वीने आसतपर बेठो हतो. ॥ २८० ॥ एटलामां राजमंदिरमां अचानक
 कोलाहल थयो, अने तेथी हुं संभ्रांत थयो. ॥ २८१ ॥ ते वखते धवल नामना सेनापति ए आर्वीने मने
 कहुं के, पिताजी ए कहुं छे के, तारे तुरत आवहुं. ॥ २८२ ॥ (पोताना) पिताना अपमानथी क्रुदावत

प्रमाणे चालवाधी मध्यमबुद्धिओ पण तेवाज थायछे. ॥ २६९ ॥ पापी मित्रो साथे संग करवो नही
 केमके तेवा संगधी बाल मृत्यु पाख्यो, अने तेवा मित्रना त्यागमां तत्पर थएलो मनीषी धर्म, सुख अने
 यशने प्राप्त थयो ॥ २७० ॥ सज्जनो संग गुणकारक थाय छे, अने खलो नो संग अनर्थो नो हेतु थाय छे
 अने ते वझे मध्यमबुद्धिमां प्रगट जणायां, माटे विचारिने जे लाभकारक होय ते करवुं. ॥ २७१
 एवी रीतनी सुनिराजनी वाणी सांभलीने, ते बखते घणां मनुष्यो प्रतिबोध पाख्यो; बली मनीषी अने
 क्रमे मोक्षे गया, तथा बीजा मध्यमबुद्धिओ देवलोकें गया. ॥ २७२ ॥ विदुर उवाच—फरीने हवे विदुर क
 कार्यो न संगः सह पापमित्रैस्तत्संगतो मृत्युमवाप वालः ॥ सदैव तत्यागपरो मनीषी । धर्म
 च सौख्यं च यशश्च देने ॥ २७३ ॥ गुणावहः सज्जनसंगमः स्या—दुर्नर्पहेतुः खलसंगमश्च ॥
 स्फुटं द्रयं तत्खलु मध्यबुद्धौ । विमृश्य यच्चारु तेदेव कार्यम् ॥ २७४ ॥ एनां समाकर्ण्य सुनीड-
 वाचं । बुद्धास्तदानीं बहवो मनुष्याः ॥ क्रमाद्ययो मोक्षपदं मनीषी । दिवं परे मध्यमबुद्धयश्च
 ॥ २७५ ॥ इति स्पर्शनकथानकं समाप्तम् ॥ विदुर उवाच—इमां समाकर्णयतः कथां मे । गतं दिनं
 तेन न वः समीपम् ॥ समागतो ह्योऽन्निदधे मयापि । श्रव्या कथेयं खलसंगहानि ॥ २७६ ॥
 वचोऽवकाशं विदुरोऽथ जाननामामाह मानूत खलसंगमस्ते ॥ वैश्वानरोऽनुच्चकितस्तदानीं ।
 प्रोक्तं मयाऽसौ न ममास्ति कोऽपि ॥ २७७ ॥ प्रविश्य कर्णोऽथ स मां वज्रापे । वैश्वानरोऽप्य-
 स्ति खलखन्नावः ॥ परीक्षणीयस्तदसौ विशिष्य । मानूदितोऽनर्थपरंपरेति ॥ २७८ ॥
 छे के, एवी रीतनी कथा सांभलतां थकां मारो दिवस न्यतीत थयो, तेथी गइ काले हुं तारी पासै आन
 नही; तयारे में कहुं के, खलसंगनी हानि माटे मारे पण ते कथा सांभलवा लायक छे ॥ २७९ ॥ हवे विदुरे वो
 वानो अवसर जाणीने मने कहुं के, तने खलनो संग न थाओ ? तयारे वैश्वानर चकित थयो; में कहुं
 एवो खलनो संग मने कोइ नथी. ॥ २७४ ॥ तयारे मारा कानमां पेसीने तेमणे कहुं के, वैश्वानर पण
 स्वभावी छे, माटे तारे तनी विशेष प्रकारें परीक्षा करवी, के जेथी तने अनर्थ न थाय ॥ २७५

आयुं छुं; मादे हवे तेनी हज्या प्रमाणे करे. ॥ २६३ ॥ पछी सारो दिवस जोहने सप्त ग्रहना अंकमां वृष
लघ्ननो योग आवतै छते मंजिना कहेबाथी उत्सवो सहीत राजा तेने रथमां बेसाडी गुरुपासे लेह गयो.
॥ २६४ ॥ हवे रथथी उत्तरेला एवा तेनी राजाए राजाओना समूह सहित परीक्षा करी, छातां विकार-
ना हेतुमां पण तेनुं चित्त मादीना संपुटना पाक सरखुं शुद्ध देखायुं ॥ २६५ ॥ अंदर दीप्त थएला मनना
खंनथी तेनुं शरीर एवी रीते दीपवा लायुं के, जेथी आगल रहेलो राजाओनो समूह, सूर्यनी कांतिथी
ततः प्रशस्तं दिनमाकलय्य । सप्तग्रहांके वृषलप्रयोगे ॥ रथास्थितो मंजिगिरोत्सवौपै । नृपेण
नीतः स गुरोः समीपम् ॥ २६४ ॥ रथादधोतीर्णममुं महीशः । परीक्षते स्म कितिपौधयु-
क्तम् ॥ विकारहेतावपि तस्य चित्त । मलक्षयन्मृत्पुटपाकशुद्धम् ॥ २६५ ॥ नृशं द्विदीपेऽस्य
शरीरमंत-र्दीप्तस्य संगान्मनसस्तथोज्जैः ॥ यथा पुरःस्थो दृढशो नृपौघः । सूर्यपर्नाब्जादित-
तारकान्नः ॥ २६६ ॥ विलीनमोहोऽथ नृपस्तदीय-गुणप्रकर्षे बहुमाननावात् ॥ अन्युस्थितः
संयममाशु दातुं । तथैव देवी च सुबुद्धिमंत्री ॥ २६७ ॥ तान् दीक्षयामास गुरुः
सहर्षान् । प्रसह्य सर्वानपि शास्त्रनीत्या॥ददौ च तेषामनुशिष्टिमुच्चैः । संवेगवल्लीवनवारिधा-
राम् ॥ २६८ ॥ न बालवृत्तं विदुषा विधेयं । मनीषिवृत्तं परिशीलनीयम् । अनुष्ठितादेव
मनीषिवाक्यात् । स्युस्तादृशा मध्यमबुद्धयोऽपि ॥ २६९ ॥

छवाएला ताराओ सरखो थयो. ॥ २६६ ॥ नाश थएल छे मोह जेनो एवो ते राजा ते मनीषिना
गुणोना समूहमां बहु मानना भावथी तुरत संयम लेवाने उठ्यो, तैस राणी तथा सुबुद्धि मंत्री पण
तैयार थया. ॥ २६७ ॥ तयारे गुरुए कृपा करीने ज्ञास्त्र विधिपूर्वक तेओ सर्वने दीक्षा आपी, तथा
वैराग्य रूपी बेलडीओना वनप्रते जलधारा सरखी छेचे प्रकारे तेओने शिखामण आपी. ॥ २६८ ॥
पंडित माणसे बाल सरखुं आचरण करवुं नही, अने मनीषि सरखुं आचरण सेववुं, अने मनीषिनां वचन

अचित्तयज छे अने बुद्धिभी आ मध्य पण मारो उपकारी छे ॥ २५७ ॥ गृहस्थी धर्मने ग्रहण करवानी इच्छा
 बाला एवा जेणे, संयमभी डरता एवा मने आश्वसना आपी छे, तयारे मंत्रीए कहुं के, हे राजन् ! तुत्प
 शीलबाला एवा आनाप्रते तारी मीत्राह युक्तज छे ॥ २५८ ॥ तयारे राजाए विचार्युं के हुं तो मध्यममां
 गणायो, अने पुरुषोत्तमपणामां फोकट गर्व थयो; अथवा आवी रीतना मनीषीनी अपक्षाए, बलवानडाढा-
 बाला सिंहने अपेक्षीने जेम हाथी, तेम हुं थयो हुं ॥ २५९ ॥ हवे राजाए कहुं के, तेवी रीताना पण चैत्यमां बा-
 आश्वसितः संयमकातरोऽहं । जिघृक्षता येन गृहस्थधर्मम् ॥ मंत्री बन्नाषे तव युक्तमेव ।
 समानशीलित्वं नरेन्द्र सख्यम् ॥ २५८ ॥ इध्यौ नृपोऽहं गणितो नु मध्यो । मृषा स्मयोऽ-
 न्नपुरुषोत्तमत्वे ॥ मनीषिणं तादृगपेक्ष्य वास्मि । करीव दंष्ट्रोऽग्रमपेक्ष्य सिंहम् ॥ २५९ ॥
 अथाह राजा ननु तादृशोऽपि । चैत्ये कथं साऽजनि बालचेष्टा ॥ स प्राह चित्रं पुरुषायपेक्ष्य ।
 फले वनं तत्स्वविदासनाम ॥ २६० ॥ विद्याप्यमानं विषयानुबंगं । मनीषिणो मंत्रिवरोऽथ
 मत्वा ॥ जगाद् राजानमुद्गारबुद्धिः । स्नेहस्तवायं न नरेन्द्र युक्तः ॥ २६१ ॥ प्रशस्तरागोऽपि
 परार्थर्जनं-प्रसंगतोऽनर्थविधायकः स्यात् ॥ सहायवृद्धोऽपि कुशानुद्बधः । करोति किं नेह
 वनस्य दाहम् ॥ २६२ ॥ नृपो वन्नाषे विधृतो मयाऽयं । दीक्षासहानेन ममोचितेति ॥ अतःपरं
 त्वच्चरमा विमृष्टः । कर्तव्यमहैत्वधुना विधेयम् ॥ २६३ ॥

लनी तेवी चेष्टा केम थइ, तयारे मंत्रीए कहुं के, ते स्वविलास नामनुं वन पुरुषादिकने अपेक्षीने फलरूप थाप छे
 ॥ २६० ॥ हवे मनोहर बुद्धिबाला मंत्रिए मनीषिनो विषयानुबंग ठरी गएलो जाणीने राजाने कहुं के, हे राजन् !
 तारो आ स्नेह युक्त नथी ॥ २६१ ॥ उत्तम राग पण परना स्वार्थना भंगना प्रसंगयी अनर्थ करनारो थाप,
 केसके उत्तम छायाबालुं वृक्ष पण ठुं अग्रिथी बलतुं थकुं अहीं वनने बालतुं नथी ॥ २६२ ॥ तयारे राजाए कहुं के,
 मारे आनी साथे दीक्षा लेवी उचित छे, एम विचारिने में तेने अटकाव्यो हतो, हवे तारा कहैवाथी हुं तेने रजा

ते आबधी दीक्षा लीधीज छे, तोपण मारी इच्छा प्रमाणे तेनो उत्सवादिक करवानी आप राजा आपो ॥ २५१ ॥
 पछी सुबुद्धिए कहुं के, हे राजन् ! द्रव्यस्तुतिमां मुनि भौन रहे छे, पण तेनुं फल देखाडीने तेनी अनु-
 मोदना करे छे, माटे आ बाबतमां तारे पोतेज उचित कार्य करवुं ॥ २५२ ॥ हवे थोडी सुदतनी मागणी
 करीने राजाए मनीषीने प्रेमथी रोकयो, तथा सहोत्सव पूर्वक जिनबिबनी रनाज पूजा करावी ॥ २५३ ॥
 तेणे रनाज कुंभथकी जे धर्मने उत्पन्न कर्पो, ते धर्म तेना अवरूपी समुद्रने पीने लोकमां कुंभोद्भवथी
 (वयंये-अगास्तिथी) उत्पन्न थएला मोगरातुल्य श्वेतयशोने विस्तार्यो ॥ २५४ ॥ हवे ते मनी-
 ततः सुबुद्धिनिजगाद राजन् । इव्यस्तवे जोषमुपैति साधुः ॥ फलोपदेशादनुमन्यते तु । तदत्र
 कार्यं स्वयमेव युक्तम् ॥ २५५ ॥ अथार्थयित्वा समयप्रतीक्षां । विवंबशाढी प्रणयान्मनीषी ॥
 अकार्यत स्नात्रमुदारचैत्य-विंवस्य नृपेन महोत्सवेन ॥ २५६ ॥ यः स्नात्रकुंभानादुदपादि तेन ।
 धर्मः स पीत्वास्यन्नवांबुराक्षिम् ॥ यद्वांसि कुंभोद्भवतान्नवानि । ततान कुंभेदुस्तितानि लोके
 ॥ २५७ ॥ आरोगितोऽसौ जयकुंजरेऽथ । स्वयं नृपश्चत्रधरोऽस्य जातः ॥ शुन्नश्रियाश्छिष्ट-
 तनुर्जगाम । पुरं स लोकैरन्ननूयमानः ॥ २५८ ॥ असंगन्नावाद् बुभुजे सुखानि ।
 राज्ञोपनीतान्यथ राजहर्म्योऽमुमोच मुख्यः कतिनां गुणौघैः क्रीतो हि राजास्य न नृत्यन्नावम्
 ॥ २५९ ॥ स्थितोऽन्यदोद्दिश्य सुबुद्धिमाह । नृपः पुरस्कृत्य मनीषिराजम् ॥ मनीषिणो वृत्तम-
 चिंत्यमेव । मध्योऽपि बुद्ध्यैष ममोपकारी ॥ २६० ॥

पिने जयकुंजरपर चढाव्यो, तथा राजा पोते तेने छत्र धरवा लाग्यो, तथा शुभश्री-
 थी अधिष्ठित शरीरवालो, अने लोकोथी स्तवातो एवो ते नगरप्रते गयो ॥ २५९ ॥ हवे
 ते राजाए आपेलां सुखोने असंगभावथी राजमेहेलमां भोगववा लाग्यो, तथा गुण्यवंतीमां मुख्य
 एवो ते राजा, ते मनीषिना गुणोथी खरीद थयो थको, तेना चाकरपणाने न तजवा लाग्यो ॥ २६० ॥
 एक दहाडो राजाए सुबुद्धिने उद्देशीने, तथा मनीषिने अगाडी करीने कहुं के, आ मनीषिनुं वृत्त तो

सुनिओए “अप्रमाद” नामनुं जे अंतरंग यंत्र दह कर्युं छे, ते यंत्र अंतरंग शत्रुओने दली नांखे छे. ॥
 ॥ २४१ ॥ २४२ ॥ २४३ ॥ २४४ ॥ २४५ ॥ २४६ ॥ आचार्य महाराजना आ वचनरूपी पवनं करीने मनी-
 षिनो शुद्ध अध्यवसायरूपी अग्नि वृद्धि पाम्यो, तथा तेना कर्मोत्पत्ती वनने बालबा लाग्यो, तथा तेणे
 गुरुमहाराज पासं हेओने हरनारी दीक्षा मागी ॥ २४७ ॥ हवे राजाए कहुं के, बुद्धमां क्रोध पामेला
 एवा शत्रुने मारवामां ततपर एवा मने पण जे दीक्षा क्षोभ माटे थाय छे, तेने महान् राज्यनी पेढे जे
 लेवाने हच्छे छे ते आ कोण छे ? ॥ २४८ ॥ तयारे आचार्य महाराज कहुं के, शुं तुं सुली नयो ? आ तो
 तैरुतमैः संयतपुंरुरीकै-दृढीकृतं तत्तदुपायविधिः ॥ यदप्रमादान्निधमंतरंगं । यंत्रं तदं-
 तर्दिषतः पिनष्टि ॥ २४९ ॥ बन्निः कुलकम् ॥ अनेन सूरेर्वचसाऽनिलेन । वृद्धोऽथ
 शुद्धाध्यवसायवन्निः ॥ मनीषिणः कर्मवनं ददाह । दीक्षां स तं क्लेशहरीं ययाचे ॥
 ॥ २५० ॥ जगाद नृपोऽथ ममापि युद्ध-क्रुद्धारिसमईनलंपटस्य ॥ कोत्ताय या दित्सति तां
 महात्मा । दीक्षां महाराज्यवदाशुकोऽयम् ॥ २५१ ॥ सूरिर्वेत्तापे विदितः शुभश्री-कुदयुजवः
 कर्मविदासपुत्रः ॥ गुणाकरोऽयं तव विस्मृतं किं । जगद्गासेचनकः शशीव ॥ २५२ ॥
 अत्रांतरे मध्यमधीर्ययाचे । सुश्राद्धधर्मं तदनु क्तितीशः ॥ यथास्थितं वक्ष्ये तत्तत्समुक्त्वा ।
 तयोर्ददौ निःस्पृहसार्धनौमः ॥ २५३ ॥ प्रणम्य राक्षस्य मनीषिदीक्षा-दानोद्यतः सूरिरिदं
 ययाचे ॥ अनेन दीक्षा कलितैव ज्ञावा-न्तमसानुजानीहि मनोऽनुरूपम् ॥ २५४ ॥

शुभश्रीनी छुद्धिधी उत्पन्न थएलो, गुणोनी भंडार, तथा चंद्रनी पेढे जगतनी आंखोने (अस्त)
 सौचनारी कर्मबिलास राजानी प्रख्यात मनीषी नांखे पुत्र छे. ॥ २४९ ॥ एदलामां मध्यम बुद्धिए उत्तम
 श्रावकधर्म (ग्रहण करवानी) मागणी करी, अने तेनी पाछल राजाए पण करी; तयारे निस्पृहीओमां
 अश्रेसरी एवा आचार्य महाराज तेओने लक्षणधी ते धर्मनी समज आपीने, तेओने दीधो. ॥ २५० ॥
 हवे मनीषिने दीक्षा देवामां उद्यमवंत थएला एवा आचार्य महाराजने राजाए नमीने कहुं के, अने

પ્રતિબોધનો હતુ થયો. ॥ ૨૩૬ ॥ ચંદ્ર સરણી શ્વેત તથા ઘળી પૃષ્ઠી દાંતોની કાંતિથી દીપાવેલ છે
 દિશાઓના ભાગો જેમણે પૃથ્વા આચાર્યે હવે કહું કે, હે રાજન્ ! ભાવૈરિઓને પીલવામાટે તારું
 લોહંડહું યંત્ર શક્તિવાન નથી. ॥ ૨૪૦ ॥ જેઓ વ્રતના અતિચારોને શોધે છે, નિષ્પાપી વૃત્તિથી વર્તે છે,
 અભિમદ્રહોમાં પરાક્રમ ફોરવે છે, આત્માની સ્થિતિને હલંચતા નથી, લોકમાર્ગમાં સંગ રાહતા નથી,
 ગુરુને અગાડી કરીને ધર્મ કરે છે, પ્રયત્ન પૂર્વક જ્ઞાનને ભાવે છે, દ્રવ્ય આપદાદિકર્મા ધીરજ રાખે છે,
 અથાહ સૂરિવિંધુશુબ્રન્નરિ-દંતદ્યુતિયોતિતદિશિવજાગઃ॥ન લોહ્યંત્રં તવ જ્ઞાવશઙ્ગુ-નિષ્પીરુનાય
 ક્રિતિપાલ શક્તમ્ ॥ ૨૪૦ ॥ વ્રતાડતિચારાન્ પરિશોધયંતિ । યે વર્તયંતે નિરવયદૃત્પા ॥ પરા-
 કર્મતેડતમન્નિમદ્રહેષુ । ન લંઘયંતિ સ્થિતિમાત્મનીનામ્ ॥ ૨૪૧ ॥ ન લોકમાર્ગે પ્રણયંતિ સંગં ।
 ગુરુન્ પુરસ્કૃત્ય સૂજંતિ ધર્મમ્॥શ્રુતં પ્રયત્નેન વિજ્ઞાવયંતિ । દ્રવ્યાપદાદાતુપયાંતિ ધૈર્યમ્॥૨૪૨॥
 દ્વાલોચયંત્યેષ્યદપાયજાલ-મજાતયોગેષુ દટં યતંતે ॥ ચિત્તસ્ય સંક્લેશકલાં ત્યજંતિ । યોગો-
 પચારાન્ પરિશીલયંતિ ॥ ૨૪૩ ॥ પરં પુમાંસં કલયંતિ ચિત્તે । બન્ધંતિ તત્રૈવ ધૃતિ પવિ-
 ત્રામ્ ॥ બહિશ્ચ વિક્ષેપરાતિં ત્યજંતિ । કુર્વંતિ તત્પ્રત્યયતાનમંતઃ ॥ ૨૪૪ ॥ બાઢં યતંતે શુચિ-
 યોગસિદ્ધૌ । ધ્યાનં ચ શુક્લં પરિપૂરયંતિ ॥ પશ્યંતિ દેહાદિવિવિક્તરૂપં । સ્થિરં લત્તનંતે પરમં
 સમાધિમ્ ॥ ૨૪૫ ॥

ખવિષ્યકાલના અપાયના સમૂહને વિચારે છે, નહીં થપ્પલા યોગોમાં દટ પ્રયત્ન કરે છે, ચિત્તનાં ક્લેશને
 તજે છે, યોગોના ઉપચારોનું પરિચિલન કરે છે; મનમાં તીર્થકર પ્રસૂને ધ્યાવે છે, અને તેમાંજ પવિત્ર
 શ્રેયં વાંધે છે, વિશ્લેષ રાતિને બહાર તજે છે, તેની પ્રતીતિના તાનને અંતરમાં લાવે છે, પવિત્ર યોગની
 સિદ્ધિમાં ઘળી પ્રયત્ન કરે છે, શુક્લ ધ્યાનને સંપૂર્ણ કરે છે, શરીરાદિકના ભિન્ન સ્વરૂપને જુદા છે, તથા
 સ્થિર અને ઉત્તમ સમાધિને મેલવે છે, પૃથ્વા ઉત્તમ અને મહાન તથા તે તે ઉપાયોને જાણનારા પૃથ્વા જે

सहित कोल्लक सन्निवेशामां जशे ॥ २३३ ॥ त्यां थाकीने तृषातुर थयो थको कर्मपूर नामना गामची पासे तलाव-
 ने जशे, तेमां प्रवेश करीने ते डरथी पद्मखंडमां संताएली चांडालनी खीने स्पर्श करशे ॥ २३४ ॥ त्यां
 बलात्कारे तेणीना साथे भोग करवाने ते इच्छशे, एटलामां तेणीनी वूमोथी चांडाल त्यां आवीने तेने मारी
 नांखशे, त्यारे मरीने ते नरके जशे, अने त्यां संसारमां कुयोनीयोमां भटकशे ॥ २३५ ॥ हवे राजा ए कहुं के हे
 भगवन् ! अशुभावलि तथा पापी स्पर्शननो तो आ विपाक भयंकर छे; त्यारे गुरुए कहुं के, तेमज छे, पंढी पुण्य-
 पिपासितो इक्ष्यति कर्मपूर—ग्रामांतिके श्रांतिहतस्तटाकम् ॥ तत्र प्रविष्टः श्वपचांगनां च ।
 दीनां त्रिया स्पृश्यति पद्मखंभे ॥ २३४ ॥ प्रसह्य तामेप रिरंसुरेत्य । वनाच्च तस्याः श्वपचेन
 द्राव्यैः ॥ यास्यत्यवश्यं नरके हतः संस्ततः कुयोनीर्नवचक्रवाले ॥ २३५ ॥ अथाह राजा
 जगवन् विपाको । शुभ्रावलेः स्पर्शनपाप्मनश्च ॥ सुदारुणोऽयं गुरुराह बाढं । ततः सुबुद्धिः
 सुकृती वज्राणे ॥ २३६ ॥ एतौ किमस्यैव ज्ञदंतदुष्टौ । गात्रे परेणामपि वा प्रविष्टौ ॥ स प्राह
 सर्वत्र गतौ किंवैतौ । व्यक्ताऽनन्निव्यक्तया विचित्रौ ॥ २३७ ॥ अथ स्फुटं मंत्रिणमाह नृपः ।
 पापाविमौ नो विषये प्रविष्टौ ॥ निष्पीननीयौ दृढलोहयंत्रे । दयाऽनयोर्नो ज्वता विधेया
 ॥ २३८ ॥ मंत्री स दध्यौ ननु विस्मृतं त—हिंसाविधौ यन्मम नो नियोगः ॥ राज्ञोऽश्रवाऽसौ
 प्रतिबोधहेतु—गुरोर्नविष्यत्यधिगत्य वाचम् ॥ २३९ ॥

झाली सुबुद्धि मंत्रि ए कहुं के, ॥ २३६ ॥ हे भगवन् ! आ बहने बालनाज शरीरमां पेटेला छे ? के बीजाओना शरी-
 रमां पण पेटेला छे त्यारे गुरु बोल्या के, विचित्र एवा तेओ बहने प्रगटपणाथी अने अप्रगटपणाथी सर्व जगोए
 रहेला छे ॥ २३७ ॥ हवे राजा ए मंत्रिने प्रगट रीते कहुं के, आ आपणा देशमां आव्या छे, माटे तारे तेओने दृढ
 लोखंडनायंत्रमां पीलवा, अने तेमनापर ध्यान करवी ॥ २३८ ॥ त्यारे मंत्रीए विचार्युं के, अरे ! हुं राजा
 विसरी गया ! ! के हिंसाविधिमां माहं कार्य नथी; अथवा आ नियोग गुरूनी वाणी मेळवीने राजाना

सभाने पण नं जोंह ॥ २२७ ॥ अरे ! आते कोण छे ! एम विचारि राजाए कोवथीं लाल थएली आंखोथी तेने जोंपो, अने तेथी ते डर्यो; तथा भान आववाथी तेनो कामजवर झांत थयो; अने दीनता प्रगट थइ ॥ २२८ ॥ आथिल थएल छे अंगना सांघाओ जेना एवो ते बाल र्पाथी नाशवा लाग्यो, पण अथडाहने पृथ्वीपर पड्यो तेज वखते गुरुथी आश्रित थएला एवा ते भागमांथी स्पर्शन तेना अंगमांथी नीकलीने चाल्यो गयो ॥ २२९ ॥ हवे झांत थएला राजाए गुरुने पृछ्युं के, हे भगवन् ! आ न कहो डाकाय एवी प्रवृत्ति हुं ! क एव इत्याशु नृपेण दृष्टो । दृष्ट्या प्रकोपारुण्या स ज्ञीतः ॥ स्मरज्वरः शान्तिमियाय तस्य । संज्ञागमात् प्रादुरन्मूञ्च दैन्यम् ॥ २२८ ॥ नंधुं प्रवृत्तः शिथिलांगसंधि । नृमौ स निर्नम्रगतिः पपात ॥ डाक् स्पर्शनोऽगाच्च बहिस्तदंगा-त्रिरीष गुर्वाश्रितस्तपदेज्ञात् ॥ २२९ ॥ शान्तोऽथ पप्रह्य गुरुं महीशः । केयं प्रवृत्तिर्नगवन्नवाच्या ॥ स प्राह वै गुण्यममुष्य नैत-द्वहिः स्थितस्यैव तु पापमूर्तेः ॥ २३० ॥ अयं खलु स्पर्शननामधेयो । दृष्टो रिगुर्गान्धमनुप्रविश्य ॥ माताऽशुजा-दिश्च यदेनमित्थ-मनाटयन्न किमस्तु चित्रम् ॥ २३१ ॥ महात्मनोऽप्येति न संनिधानात् । स्वकर्मघातिं निरुपक्रमं च ॥ जिनेऽपि ब्रह्मंति न किं कुतीर्ष्याः । सिद्धं ज्ञात्वा द्विविकटप-मात्नाम् ॥ २३२ ॥ राज्ञाऽप्य पृष्टोऽयमतः परं किं । करिष्यतीति स्फुटमाह सूरिः ॥ लोके गते कोल्लकसन्निवेशे । गता ह्ययं स्पर्शनयुक्तगात्रः ॥ २३३ ॥

त्यारे गुरुए कह्युं के, आ दोष ते बालनो नथी, पण बहार रहेला ते पापी स्पर्शननो छे ॥ २३० ॥ आ स्पर्शन नामनो दुष्ट दानु, तथा तेनो अशुभालि नामनो माता तेना शरीरमां पेसीन आवी रीते तेने नचावे छे; तेमां आश्चर्य द्युं छे ॥ २३१ ॥ बली महात्माना पण समीपपणाथी पोतानुं कर्म, झांति अने निरुपक्रमने प्राप्त धतुं नथी, केमके कुतीर्षीओ जिनेश्वर प्रते पण इंद्रजालादिकनो द्युं विकल्प नथी बांधता ? बांधेज छे ॥ २३२ ॥ हवे राजाए पृछ्युं के, हवे ते बाल द्युं करदो ? त्यारे आचार्य महाराजे कह्युं के, लोको गयावाद् ते स्पर्शन

भजनारा છે. ॥ ૨૨૧ ॥ હવે મનીષિણ વિચાર્યું કે, માતાપિતાનું આ માહાત્મ્ય આપણે ઘટમાન છે; હવે સુબુદ્ધિ મં-
 ત્રિણ પૂછ્યું કે હે મહાત્મન્! માણસો અસંત ઉત્કૃષ્ટ શી રીતે થાય ? ॥ ૨૨૨ ॥ ત્યારે ગુરુણ કહ્યું કે, સર્વોત્તમપણામાં
 આત્મર્ચયના લાભ વિના ધિર્જો હેતુ નથી, અને તે ઉપાધિ વિનાનો લાભ ઉત્તમ સાધુને પ્રમુની દીક્ષાથી જ
 થાય છે. ॥ ૨૨૩ ॥ ત્યારે મનીષીણ વિચાર્યું કે, મારે તે દીક્ષા જ લેવી યુક્ત છે, બાકીના ફેફરાથી સર્થ;
 एवौ रीते मनीषिणे व्रत ग्रहण करवाना इच्छा थइ, અને મધ્યમ બુદ્ધિની તે દીક્ષામાં અશક્ય બુદ્ધિ થઈ.

मनीषिणाञ्चित्यतमातृतात-विजृजितं नो घटमानमेतत् ॥ सुबुद्धिना पृष्ठमथो महात्मन् ।
 केन स्युरुत्कृष्टतमा मनुष्याः ॥ २२२ ॥ गुरुर्व्रतार्थे न विनास्ति हेतुः सर्वोत्तमत्वे निजवी-
 र्येयान्त्रम् ॥ अन्यः सुसाधोः स च ज्ञागवत्या । प्रव्रज्ययैव प्रथतेऽनुपाधिः ॥ २२३ ॥
 दध्यौ मनीषी मम सैव युक्ता । तातुं कृतं शेषविस्म्वनान्निः ॥ व्रतग्रहेति मनीषिणोऽनु-
 दशक्यधीर्मध्यधियश्च योगे ॥ २२४ ॥ पुनः सुबुद्धिर्निर्जगाद किंत-धर्मो न नस्तादृशवीर्यह-
 तुः ॥ गुरुर्जगौ मध्यमवर्गयोग्यः । परंपराहेतुरसौ प्रसिद्धः ॥ २२५ ॥ क्लेशौघविध्वंसकरी हि
 दीक्षा । गृहेऽपि धर्मो ज्ञवतानवाय ॥ श्रुत्वेत्यदो मध्यमधीः स्वशक्ति-योग्यं ग्रहीतुं गृहि-
 धर्ममैव ॥ २२६ ॥ इतश्च बावो निहतः स्मरास्त्रै-रन्निप्रियां धावति नूतनतः स्म ॥ तद्ध-
 विदुषाकृतया न दृष्टा । सन्नापि तेनोन्नतमोमयेन ॥ २२७ ॥

॥ ૨૨૪ ॥ ફરીને સુબુદ્ધિણ કહ્યું કે, एवौ रीतना वीर्यनो हेतुरूप धर्म अमोने केम नथी ; गुरुण कहुं के,
 मध्यम वर्गने योग्य एवौ ते धर्म परंपराना हेतुरूप प्रसिद्ध છે. ॥ ૨૨૫ ॥ દીક્ષા છે તે ફેફરાના સમૂહને
 નાશ કરનારી છે, તથા ધરણાં રહીને કરેલો ધર્મ પણ ભવનાનાશ માટે છે; તે સાંઝલીને મધ્યમ બુદ્ધિણ પો-
 તાની શક્તિને યોગ્ય एवौ गृहस्थी धर्म ग्रहण करवाने इच्छायું. ॥ ૨૨૬ ॥ एदलामां कामदेवना शस्त्रोथी हणाएलो-
 बाल, राजानो राणीप्रते दोड्यो अयंकर अंधकारमय एवा तेणे पोताना ते बुद्धिथी लुप्त थएला अधिपणाथी

जाण्यो हे, तथा जेओ प्रिय बोलनार प्रते शुस्से थाय हे; अने दुखीमांहुए कार्यधी लजाना नथी, दुःखधी नही अकलाइने गलीया बेल सरखा स्वभावधी जेओ बारवार विषयमां डाचुं नाख्या करे हे, तथा कदाग्रहमां बुद्धि राखीने तपस्वीओना जेओ बैरी थाय हे, तेओने जवन्य भाणसो जाणवां. ॥ २१६ ॥ २१६ ॥ आ वाक्य सांभलीने मनीषी तथा मध्यमबुद्धिए निश्चय कर्यो के, बालमां प्रकटरीते जवन्यवृत्त हे; पण अन्य चित्तवालो बालक ते समज्यो नही ॥ २१७ ॥ आचार्ये कहुं के, हे राजन् ! अही जे जवन्यो कल्या, ते घणा हे; अने तेथी अन्य थोडा हे; मादे सवलओ धर्म नथी करता ते कहेवुं युक्त हे. ॥ २१८ ॥ एदलामां

हुःखादखिजा गतिगोस्वन्नावा-न्मुखं मुहुये विषये क्षिपति ॥ असद्ग्रह्यस्तधियस्तपस्वि-प्रत्य-
क्षिनस्तेऽत्र जना जघन्याः ॥ ११६ ॥ मनीषिणा मध्यमबुद्धिना च ॥ विनिश्चितं वाक्यमिदं निशान्य ॥
जघन्यवृत्तं स्फुटमेव वाचे । बालस्तु नाऽबुध्यत शून्यचित्तः ॥ ११७ ॥ सूरिर्जगावन्न नृपोदितो ये ।
जना जघन्या बहुलास्त एवास्तोकास्तदन्ये त्विति नैव सर्वो धर्मं सृजंतीति हि युक्तमुक्तम् ३१८
अत्रांतरे प्राह सुबुद्धिमंत्री । श्राद्धः किमेतेषु पुनर्निमित्तम् ॥ गुरुर्जगौ मातृविन्देद एव । यतः
भुन्नश्रीसुत उत्तमः स्यात् ॥ ११९ ॥ सामान्यरूपातनयश्च मध्य-स्थितो जघन्यस्त्वभुन्ना-
द्विजन्यः ॥ त्रयोऽप्यमी कर्मविदासपुत्राः । सर्वोत्तमस्तु स्वविदासपुत्रावी ॥ १२० ॥ पुनर्जगौ
मंत्रिवरः किमेते । सदास्थिता वा परिवृत्तिनाजः ॥ गुरुर्जगौ कर्मविदासकृत-विवृत्ति-
नाजोऽपि विनांत्यमन्ये ॥ १२१ ॥

आवक एवा सुबुद्धि मंत्रीए कहुं के, आ त्रणेमां शुं कारण हे ? तयारे गुरु बोल्या के, मातासंबंधि भेद-
ज हे; केमके, शुभश्रीनो पुत्र उत्तम होय. ॥ २१९ ॥ अने सामान्य रूपानो पुत्र मध्यम स्थितिवालो हे,
तथा अशुभालिनो पुत्र जघन्य हे; ते त्रणे कर्मविलास राजाना पुत्रो हे, तेमां आत्मविलासना भाव-
वालो सर्वोत्तम हे. ॥ २२० ॥ फरीने मंत्री कहेवा लाग्यो के, आ लोको हमेशां आमज रहेवाना हे, के
तेओमां कइं फेरफार थवानो हे ? तयारे गुरुए कहुं के, छेछा शिवाय कर्मविलासराजाए करेला फेरफारने

पोताना आश्रितोने जेओ मागें चडावे छे, ॥ २०९ ॥ तथा शरीरना रक्षण माटे तेनी सारचार करता
 थका पण जेओए घणी रीते लोभने दूर कर्पो छे, तेओ उत्तम छे; आ सांभलेला अर्थने मनीषिये पोतामां
 जोड्यो, तथा मध्यमबुद्धिए पण तेमां जोड्यो. ॥ २१० ॥ हवे गुरु महाराज मध्यमोनुं स्वरूप डंचे प्रकारे
 कहेवा लाग्या के, स्पर्शनथी प्रेराएला एवा जे माणसो नाना प्रकारना संसारसुखमां मोह पाभेला छे
 तथा पंडितथी प्रेराया थका जागृत थाय छे, ॥ २११ ॥ तथा भेदवाला एवा योगिभोगिना वझे मर्तोमां
 कालविलंबनो पक्ष जेओ धारे छे, तथा स्पर्शनने वश थया थका पण लोकलज्जाना गुणथी जेओ अति-
 स्थित्यै तनोस्तप्रियमाचरंतो । उप्यास्तलोना नृशसुत्तमास्ते ॥ स्वस्मिन् मनीषी श्रुतमेनम-
 धै-मयोजयन्मध्यमधीश्च तस्मिन् ॥ २१२ ॥ स्वरूपसुच्चैश्च मध्यमानां । जगौ गुरुः स्पर्श-
 ननोदिता ये ॥ मुह्यंति संसारसुखे विचित्रे । संशेरते पंक्तिनोदिताश्च ॥ २१३ ॥ इदम्यत्वं भेदनि-
 योगिजोगि-मतद्वये कावविलंबपक्षम् । स्पर्शानुयाता अपि लोकवज्जा-गुणान्न कुर्वत्यतिनि-
 द्यकर्म ॥ २१४ ॥ बुद्ध्वापि वाक्यादिदुषां विशेष-मदृष्टदुःखा न तथाचरंति ॥ अकीर्तिभाजद्व-
 जधन्यसंगा-त्कुर्वंति विद्वद्वचनानुवृत्तिम् ॥ २१५ ॥ ते मध्यमा मध्यमबुद्ध्यः स्यु-रितीदमा-
 कर्ष्य स्म मध्यबुद्धिः ॥ स्वस्मिन्स्वसंवेदनतो युयोजासर्वं मनीषी तु विविच्य तस्मिन् ॥ २१६ ॥
 गुरुर्वनापेक्ष जधन्यरूपं । यैः स्पर्शनं बंधुतयावबुद्धम् ॥ कुप्यंति ये च प्रियन्नापकाय ।
 येऽनार्यकार्याद्भुवि न त्रपंत ॥ २१७ ॥

निंदनीक कार्य करता नथी. ॥ २१२ ॥ विद्वानोना वचनथी जाणीने पण ज्यांसुधि दुःख आवतुं नथी, त्यांसुधि
 विशेष प्रकारे विद्वानोना वचन प्रमाणे आचरता नथी, तथा ज्यारे जधन्यना संगथी अपकीर्ति थाय
 छे, त्यारे विद्वानोना वचनने अनुसरे छे. ॥ २१३ ॥ एवा मध्यमबुद्धिओ मध्यम कहेवाय छे; ते सांभलीने
 ते मध्यमबुद्धि सखलुं आत्मज्ञानथी पोतामां जोडतो हवो, अने मनीषी विवेचन करीने तेनामां जो-
 डतो हवो. ॥ २१४ ॥ हवे गुरुमहाराज जधन्योनुं स्वरूप कहेवा लाग्या के, जेओए स्पर्शनने बंधुतरिके

चिरिमत थएला एवा मनीषीने जोतो थको मध्यमबुद्धि कहेवा लाग्यो के, तने आचार्य महाराजे हुं
 तत्व कहुं ! के जे जोहने तुं चिरिमत थयो ! ॥ २०३ ॥ तयारे मनीषिए कहुं के, हे मित्र ! आ खुल्लो
 भाव हुं आश्चर्यकारक न थाय ! जे दुर्जय तथा अत्यंत दोषणोवालो कह्यो ते तारोज स्पर्शन मित्र छे.
 ॥ २०४ ॥ ते सांमलीने मध्यम बुद्धि चमत्कार पाम्यो; पण आचार्यजुं वचन सांभलवामां विस्मित थएली
 एवी राणीपरज राखेल छे दृष्टि जेणे एवो ते बाल तो कहं पण समज्यो नहिं. ॥ २०५ ॥ ते बालजुं मन
 तेणीना हास्यरूपी पाणीना पूरमां, तथा निबिड एवा केशपाशरूपी अंधकारमां बुड्युं, तथा सतनरूपी
 चमत्कृतो मध्यमधीरपीदं । श्रुत्वा स्म बावस्तु न वेद किंचित् । इतैकदृष्टिर्मनुजेशपत्न्या-
 माचार्यवाक्यश्रुतिविरिम्मतायाम् ॥ २०५ ॥ रिमतांबुपुरे धनकेशपाश-ध्याते च मग्ने स्तनपर्वते
 ऽस्याः ॥ नग्ने च निम्ने च कटाक्षबाणै-र्मनोऽस्य पर्याकुलतां जगाम ॥ २०६ ॥ न ब्रह्मणो
 ब्रह्मविदः किलेयं । स्मरस्य शृंगारविदस्तु सृष्टिः ॥ अर्थोक्तिर्मामियमीकमाणा । ऽन्निवांजती-
 त्येष मृषान्तिमेने ॥ २०७ ॥ सूरिर्वेत्ताषे कथितं स्वरूप-मत्युत्तमानां तदग्रोत्तमानाम् ॥
 ब्रवीमि यैः स्पर्शनमेतदाप्य । मानुष्यकं शत्रुतयाऽवबुद्धम् ॥ २०८ ॥ बोधप्रज्ञावेन च
 मूलशुद्धिं । विधाय चास्मिन् चकिता न्नवंति ॥ उपेक्षितायोग्यजनाश्चमार्ग-वतारनिष्ठाश्च
 निजाश्रितानाम् ॥ २०९ ॥

पर्वतपर भांग्युं, कटाक्षरूपी बाणोधी भेदायुं, अग्ने आकुलता पाम्युं. ॥ २०६ ॥ ब्रह्मने जाणनारा ब्रह्मानी
 खरेखर आ सृष्टि नथी, पण शृंगारने जाणनारा कामदेवनी आ सृष्टि छे; वली कटाक्षोधी जोती
 एवी आ स्मरकंदली राणी मने इच्छे छे, एम विचारि ते फोकट अभिमान करवा लाग्यो. ॥ २०७ ॥
 आचार्य महाराजे कहुं के, एवी रीते आति उत्तमोजुं तो स्वरूप कहुं, हवे उत्तमोजुं कहुं छुं, जेओए
 आ स्पर्शनने मेलवीने मनुष्यजन्मने शत्रुपणाधी जाण्यो छे, ॥ २०८ ॥ बोधप्रभाव मारफते ते स्पर्शन-
 ना मूलनी तपास करीने तेमां जेओ डरता रहे छे, तथा अयोग्य जनोनी जेओए उपेक्षा करी छे, अने

मर्मेने भेदे छे; तथा शरीरमां न्यार्पिने दाह उपजावे छे; तथा पाछो निकली शक्तो नथी. ॥ १९७ ॥
 त्यारे राजाए कहुं के, तेने जीतवाने समर्थ एवा आ जगतमां लोको छे के नहीं ? त्यारे गुरुए कहुं
 के तेवा लोको छे, पण थोडा; तेनो हेतु हुं सांभल ? ॥ १९८ ॥ तेवा लोको जवन्य, मध्यम, उत्कृष्ट,
 तथा उत्कृष्टतमना भेदोथी चार प्रकारनां छे, तेओमां पण जेओए आहोना आगमोनी वास-
 नाथी ते स्पर्शाने दूर कर्षो छे, तेओ अहीं अति उत्तम छे. ॥ १९९ ॥ तेओ घरमां रहिने
 राजाह किं सन्ति न संति वा तज्ये समर्थो जगतीह लोकाः ॥ गुरुर्जगौ संति परंतु तेऽत्र ।
 स्तोका मनुष्याः शृणु तत्र हेतुम् ॥ १९८ ॥ चतुर्विधाः संति जघन्यमध्यो-त्कृष्टास्त-
 षोत्कृष्टतमाश्च लोकाः॥अत्युत्तमास्तत्र च ते निरस्तायैरतदासागमवासनाग्निः ॥ १९९ ॥
 ते ब्रह्मचर्यकरता गृहेऽपि दीक्षां पुनर्नागिवतीमवाप्य ॥ न्रस्वापयोचादिविशिष्टकष्टै । निर्धूय
 यन्मोक्षसुखं लब्धते॥२००॥आकर्ण्य कर्णामृततुड्यमेत-द्वचो विचारं विदधे मनीषी॥गुरुर्जगौ
 स्पर्शानमीदृगेव । बोधप्रज्ञावो निजगाद यादृश ॥ २०१ ॥ नूनं तदेतत्पुरुषचवलेन । प्रतारणा-
 योपनतं जनानाम्॥चिक्रेप यश्चैतदसंगयंत्रे । महोत्तमोऽस्मौ नवजंतुरेव ॥ २०२ ॥ इत्युक्तज्ञा-
 वार्थरसज्ञमम्रः । शुश्रूषया विस्मृतमीक्षमाणः ॥ मनीषिणं मध्यमधीर्वज्रापे । किं तत्त्वमुत्प्रे-
 ह्य सुज्नावितोऽसि ॥ २०३ ॥ स प्राह मित्रायमगूढ एव । ज्ञावश्चमत्कारकरो न किं स्यात्॥
 यहूर्जयेयं यच्च दुरंतदोषं । तवैव तत् स्पर्शानमित्रमुक्तम् ॥ २०४ ॥

पण एक ब्रह्मचर्यमांज रक्त थाय छे, अने दीक्षा लेइने भूमिशयन, तथा लोचादिक कष्टोथी
 तेनो नाश करीने मोक्ष सुख मेलवे छे. ॥ २०० ॥ कर्णोने अमृत सरखा एवा ते वचनने सांभ-
 लीने मनीषिए विचारुंके, बोध प्रभावे जेहुं कहुं हतुं तेवुंज स्वरूप गुरुए स्पर्शानहुं कहु. ॥ २०१ ॥ माटे
 खरेखर पुरुषना मिषथी लोकोने दगनार ते स्पर्शान छे; अने जेणे ते स्पर्शानने असंगयंत्रमां नांख्यो छे,
 एवो भवजंतु महान उत्तम छे. ॥ २०२ ॥ एवी रीते कहैला भावार्थना रसमां मम्र थएला तथा सुश्रूषाथी

કરતા નથી ? ત્યારે આચાર્યે કહું કે, દુષ્ટ દંદ્રિઓના મોહપળાથી લોકો આત્મરસથી હિતમાં પ્રવર્તતા નથી. ॥ ૧૯૧ ॥ હનમાદ પામીને અત્યંત હર્ષિત થતો, તથા સમૃદ્ધિને ધૂલરૂપ કરતો, વધારે શક્તિવાળો તથા ભોગીઓથી (પક્ષે-સર્પોથી) શોભતો एवો માણસોનો દંદ્રિઓનો સમૂહ પ્રગટ રીતે ઝાંકર સરસો શોભે છે. ॥ ૧૯૨ ॥ માર્ગે ચહેલા માણસોને પળ, દંદ્રિઓરૂપી અવલી ચાલના ઘોડાઓ શાસ્ત્રોના પાઠો રૂપી ચાલુકના મારોને નહીં ગણકારતા થકા શ્વેંચીને અપાર સંસારવનમાં ઘસડી જાય છે. ॥ ૧૯૩ ॥ જેઓ હસ્તાંશુલીના અગ્ર ભાગોપર દંડની પેઠે પૃથ્વીને પળ નચાવે છે, एवा દંદ્રાદિકોને પળ હનમાદમાસાદ્યન્નદં પ્રહૃલ્યન્ જ્ઞાતિસુદારશક્તિઃ ॥ અવંકુતો જોગિન્નિરિંદિયૌથો । નૃણાં સ્ફુટં શંકર एव જ્ઞાતિ ॥ ૧૯૪ ॥ પશ્ચપ્રવૃત્તાનપિ શાસ્ત્રપાઠ-કદાપ્રહારાનવધીરયંતઃ ॥ હૃત્વા જનાનિંદ્રિયઘ્રાકલાથા । નયંતિ સંસારવનં દુરંતમ્ ॥ ૧૯૫ ॥ ધૃત્વા કિલાપ્રેષુ કરાંશુલી-નાં । એ દંનવત્ ક્ષમામપિ નાટયંતિ ॥ તેડોંંદ્રિયૈર્નાટિતમિંદ્રુમુલ્યાનાત્માનમુદ્ધર્તુમહો સમર્થાઃ ॥ ૧૯૬ ॥ તરમાનમહારાજ સુદુર્જયાનાં । મંતુઃ સમપ્રોડ્યયમિંદ્રિયાણામ્ ॥ જપેયવાંભ-વિપરીતવૃત્તિર્નૃણામુપાયેષ્વિહ યા પ્રવૃત્તિઃ ॥ ૧૯૭ ॥ જત્તવેતિ સામાન્યત एव સ્થિર । મર્મનીષિ-વોધાય જગૌ વિદ્ધિષ્ય ॥ દૂરે કિલાન્યાનિ જગજ્ઞયાય । રાજત્વં સ્પર્શનમેકમેવ ॥ ૧૯૮ ॥ દ્વદં હિ તીક્ષ્ણેષુરિવાંગન્નાજાં ॥ હૃદિ પ્રવિશ્યૈવ જ્ઞિનતિ મર્મ ॥ વ્યાપ્યૈવ દેહં પ્રવિતીર્ણદાહં । પ્રત્યાહતેર્દ લંજતાં તનોતિ ॥ ૧૯૯ ॥

દંદ્રિઓં નચાવ્યા છે, અને અહો ! તેથી તેઓ પોતાનો પળ હ્રદ્યાર કરવાને સમર્થ થયા નથી ॥ ૧૯૪ ॥ માટે હે રાજન્ ! પ્રહણ કરવા લાયક વાંછાની વિપરીત વૃત્તિવાળી, હપાયોમાં અહીં માણસોની જે પ્રવૃત્તિ છે તે સઘલો આ અપરાધ દુર્જય દંદ્રિઓનો છે ॥ ૧૯૫ ॥ एवો રીતે સામાન્ય પ્રકારે કહીને આચાર્ય મહારાજે મનીષીને વોધ દેવા માટે વિશોષથી કહું કે, હે રાજન્ ! બીજા તો દૂર રહ્યા, પળ જગતને જીતવા માટે તો એક સ્પર્શનજ સમર્થ છે. ॥ ૧૯૬ ॥ તે સ્પર્શન તીક્ષ્ણ બાળની પેઠે પ્રાણીઓના હૃદયમાં પેસીને

धीर्यवाली तथा विचित्र कार्यवाली ते मध्यमबुद्धिना शरीरमां पेठी. ॥१८५॥ अकृदिला नामनी स्त्रीधि
 प्रवृत्त धएलो एवो ते बाल पण त्यां जवाने ह्छवा लाण्या; एवी रीते जणे त्यां गया, अने हर्षना शिखर
 समान एवुं जिनमंदिर त्यां तेओए जोयुं. ॥१८६॥ त्यां जिनसुर्तिने नमीने दक्षिणभागमां रहेला गुरुने,
 धनार छे भद्र जेने एवा मनीषिए बांधा, अने तेना उपरोधधी मध्यमबुद्धिए पण बांधा ॥ १८७ ॥
 अने बाल तो स्पर्शन अने माताना दोषधी नम्या विना जभो; बली त्यां सुबुद्धि मंजि, रिपुमर्दन राजा,
 ऐह्यततः सोऽपि च तत्र गंतुं । बालोऽबलामोटिकया प्रवृत्तः ॥ त्रयोऽपि तत्रोपगता विंशत् ।
 प्रमोदमौलिं दृढशुर्जिनैकः ॥ १८६ ॥ जिनेंजिवंबं प्रणिपत्य तत्र । मनीषिणा दक्षिणभाग-
 निष्ठः ॥ आगामिन्नेष्टेण गुरुर्वंदे । जुरोयतो मध्यधियापि तस्य ॥ १८७ ॥ बालः पुनः
 स्पर्शनमातृदोषा-तस्यावनम्रोऽथ मुदा समीयुः ॥ सुबुद्धिमंत्रोरिपुमर्दनश्च । राजा च देवी
 स्मरकंदली च ॥ १८८ ॥ तेपूषविष्टेषु विधेः प्रणम्य । धर्म्या गिरं ज्ञानरतिर्दिदेश ॥ नत्सर्पि-
 स्त्रिह्यंतसमुज्ज्वला-स्फुटीन्नवद्भूरिनयोर्भिगीताम् ॥ १८९ ॥ अत्रांतरे प्राह महीमर्हद्भः ।
 स्वामिन् किमादेशमिहास्ति लोके ॥ सूरिर्वज्रोऽनघ धर्म एव । सतामुपदेयतया प्रसिद्धः
 ॥ १९० ॥ तत्किं न सर्वेऽपि सृजंति धर्म-मितिब्रूवाणं पुनराह सूरिः ॥ हितेऽपि दुष्टे-
 ऽप्यमोहितत्वात् । प्रवर्तते न स्वरसेन लोके ॥ १९१ ॥

तथा स्मरकंदली राणी पण हर्षधी आव्या. ॥ १८८ ॥ तेओ सवली विधियी नमीने वेसते छते बोध-
 रति आचार्य धर्मसंबंधि बाणी बोलवा लाण्या; ते बाणी केवा हती ? तो के उल्लता एवा सिद्धांत
 रूपी ससुद्धनी वेलामांधी निकलता एवा घणा नयोर्दुपी मोजांओनी लीलावाली हती. ॥ १८९ ॥
 एदलामां राजाए कहुं के, हे स्वामी ! आ लोकमां ग्रहण करवा लायक हुं छे ? तयारे आचार्य कहुं के, हे
 निष्पापी ! सज्जोए धर्मेने ग्रहण करवो ए प्रसिद्ध छे. ॥१९०॥ तयारे राजाए कहुं के, तयारे सर्वलोको धर्म केम

वाक्यना स्मरणना प्रभावधी तेना चित्तमां मध्यस्थपणुं धयुं ॥ १७९ ॥ हवे एक दिवसे स्वीयविलास
नामना उद्यानमां, तृष्णारूपी बेलडी प्रते कुठार सरखा, बुद्धिरूपी चक्रनी नाभि सरखा, तथा नयरूपी
समुद्र प्रते चंद्र सरखा ज्ञानरति नामना आचार्य आव्या ॥ १८० ॥ बली ते आचार्य केवा हता ? तोके,
लोभरूपी समुद्र प्रते बडवानल सरखा, क्रोधरूपी सर्प प्रते महान औषधि सरखा, अहंकाररूपी पर्वत
प्रते वज्रसरखा, उत्तम विद्याना तीर्थसरखा, तथा दुराचाररूपी वृक्षप्रते अग्निसरखा हता ॥ १८१ ॥
एदलामां स्पर्शनना संगने तज्जनारा एवा मनीषिने कल्याण आपवाने इच्छता एवा कर्मविलास
और्वानलो लोभमहार्णवस्य । महौषधिः क्रोधज्जुजंगमस्य ॥ वज्रं समयाद्भिरनवद्यविद्या-
वतारतीर्थं निकृतिद्रुमाग्निः ॥ १८२ ॥ अत्रांतरे स्पर्शनसंगहातु-र्मनीषिणः कर्मविलासराजः ॥
इच्छन् प्रदातुं कुशलानुबंधं । व्यापारयामास नृशं तदंबाम् ॥ १८३ ॥ इधौ च यद्यप्ययमेति
निर्याजोगानन्निर्व्वंगसुखं तथापि ॥ त्रयैकदानादिव मे सुरजो-र्नास्माद्यशस्तेन बहु प्रद्वेयम्
॥ १८३ ॥ अधिष्ठितोऽसौ निजयोगशक्त्या । मात्राथ पित्रा विहितप्रसादः ॥ सिक्वतोऽमृते-
नेव वने प्रवृत्तो । गंतुं गुरोरागमनं निशम्य ॥ १८४ ॥ आकारयामास स मध्यबुद्धिः । नृपेण
तस्यापि च संज्ञितांवा ॥ सा तुल्यवीर्येति विचित्रकार्या । तनौ तदा मध्यधियः
प्रविष्टा ॥ १८५ ॥

राजाए, तेनी माताने वणी प्रेरणा करी. ॥ १८२ ॥ बली तेणे विचार्युं के, जोके आ मनीषि भोगोना असे-
गना सुखने हमेशां प्राप्त थाय छे, तो पण एक छायादानधी जेम कल्पवृक्षनी तेम आधी मारो यश नथी
माटे तेने वधारे आपवुं. ॥ १८३ ॥ हवे ते मनीषिने मातपिताए कृपाधी पोतानी योगशक्तिधी अधिष्ठित
कर्षो; अने तेथी ते जाणे अमृतधी सिंचायो होय नहीं जेम, तेम गुरुतुं आगमन सांभलीने ते वनमां जवा
लाग्यो. ॥ १८४ ॥ बली तेणे मध्यमबुद्धिने बोलाव्यो; त्यारे राजाए तेनी माताने पण संज्ञा करी; त्यारे तुल्य

हवे स्पर्शनसहित हर्ष पाभेली एवी बालनी माता ते बालने चडाववा लागीके, साकं थुंके, तुं मनीप्पनी पडे
 निरुत्साही थइने भोगीथी ठगायो नथी, तथा लोकोनी वाणीथी डर्यो नथी. ॥ १७४ ॥ हव बाल छे ते मध्यम
 बुद्धिथी अवधीरित थपा छतां पण संघाकाले गुप्तरीते राजभेहेलमां गयो; तथा त्यां राणगार सज्जती एवी
 राणीने तेणे जोइ ॥ १७५ ॥ पडो त्यां शून्य पडेली राधापर ते सुखेथी सुतो, ते वखते दैवयोगे त्यां राजा आवी
 चड्यो; अने तेणे ते बालने क्रूर माणसो मारफते नरकसरखां दुःखेथी आखीरात कदर्थना करी ॥ १७६ ॥ दिवसे
 सस्पर्शनांवा मुदिताछ बावं । प्रोत्साहयामास न साधुखिन्नः ॥ मनीषिवत्सुष्टु न वंचितोऽ
 सि । जोगान्न ज्ञीतोऽसि गिरा जनानाम् ॥ १७४ ॥ अथ प्रदोषे गत एव बालोऽवधीरितो
 मध्यमबुद्धिनापि ॥ अवहितो राजगृहे प्रविष्टो । ददर्श राज्ञीं तनुमंरुनोत्काम् ॥ १७५ ॥
 दार्यां स शून्यां सुखमध्यक्षेत् । दैवात्तदा नृपतिराजगाम ॥ कदम्भयामास निशां स पूर्णा ।
 क्रूरैर्नरेस्तं नरकान्तदुःखैः ॥ १७६ ॥ वंन्नयमाणो दिवसे त्रिकादौ नृपाइयाऽसौ स्वरपृष्ठनिष्ठः ॥
 उल्लङ्घितस्तुंगतरोः शिखायां । दिनात्ययेऽगान्नगरं च लोकः ॥ १७७ ॥ दैवात्तदानीं त्रुटितश्च
 पाशः । पपात नून्यां च सुमूर्ध्वे बालः ॥ लब्ध्वा च संज्ञां पवनाग्निद्वैक-यामे गते स्वीयगृहे
 जगाम ॥ १७८ ॥ वृत्तांतमाकर्ण्य मनाक् तमासीत् । प्रेम्णो लवान्मध्यधियो विपादः ॥
 मनीषिवाक्यस्मरणप्रज्ञावा-न्चितेऽस्य माध्यस्थ्यमश्रोत्वलास ॥ १७९ ॥ अथान्यदा
 स्वीयविलाससंज्ञे । सूरिर्वने ज्ञानरतिः समेतः ॥ तृष्णावतायाः परशुमर्नीषा-चक्रस्य
 नाजिर्नयासिंधुचंडः ॥ १८० ॥

त्रिकादिकमां राजानी आज्ञाथी तेने गभेडापर बेसाडीने फेरव्यो, तथा संघाकाले मोटां वृक्षनी शिखा
 पर लटकाव्यो; अने लोको नगरमां गया. ॥ १७७ ॥ ते वखते दैवयोगे ते पाशा चूर्टा गयो, अने तेथी ते
 बाल पृथ्वीपर पडोने मूर्छा पाय्यो, पडो पवनथी चैतन्य मलबाथी एक पोहोर रात्रि गयावाद ते पोता-
 ने घेर गयो. ॥ १७८ ॥ ते वृत्तांत सांभलीने प्रेमथी मध्यमबुद्धिने जरा विपाद थयो; अने मनीषिना

लोखंडपर बेसीने दुखरूपी समुद्रने तरवाने तुं केम इच्छे छे । ॥१६७॥त्यारे तेणे कहुं के, आ तें ठीक कसुं तने नही माननीक एवा ते बालधी हवे सहुं;बली आ वातने पिता आदिक हुं जाणे छे?त्यारे मनीषीए कहुं के, जगत पण जाणे छे ॥१६८॥त्यारे आ बाबतमां पितानो, मातानो तथा तारो हुं अभिप्राय छे? त्यारे मनीषिए कहुं के, निर्गुणी एवा आ बालमां पुख्त भावधी मने मध्यस्थपणुं थयुं छे ॥१६९॥हेका पामता एवा तारा प्रते पितान-जोने दया थइ छे, अने कुमित्रना नाशधी मारा आत्मा मां आस्था थइ छे, केमके, गुणवान अने धीर एवा भवजंतुमां पीताजीने लांबा हास्यवालो हर्ष थाय छे ॥१७०॥हुं कोधित थये छते जे फल थाय छे, ते बाले स प्राह सम्यग् विहितं त्वयेदंममाद्यमेतेन तवामतेन ॥तातादयोऽर्थं किमिदं विदंतिजगौ मनी-षी जगदेव वेत्ति ॥१६८॥ तत् कीदृशं चित्तमन्नद्विहार्थे । तातस्य मातुश्च तवेति पृष्ठः ॥ जगौ मनीषी मम निर्गुणेऽन्न-द्वालेऽत्र माध्यस्थ्यमबालन्नावात् ॥ १६९ ॥ संक्लिश्यमाने च दया तवात्म-न्यास्था ममात्मन्यपमित्रहानात् ॥ हर्षो गुणाढ्ये जवजंतुधीरे । तातस्य चैकः परिद्वीर्धहासः ॥ १७० ॥ संपद्यते यन्मयि कोपिते त-द्वायो ह्यवापेति जहर्ष तातः ॥ सामा-न्यरूपा तु पराज्नवौषे । गतः क्व पुत्रेति शुश्रोच बाढम् ॥ १७१ ॥ प्रीता मदंबा तनय-स्य मेऽन्न-ज्ञापय इत्याप पुरं तु हर्षम् ॥ बालस्य दुःखात् करुणां त्वदते । गुणानुरागं मयि दुःखहानेः ॥ १७२ ॥ शुक्तेत्यदो मध्यमबुद्धिरंत-र्विचारयामास हहास्य दुःखे ॥ द्वारः कृते विश्वजनापवादो । ममाप्युपेक्षयोऽयमतोऽस्तु नित्यम् ॥ १७३ ॥

मेलव्युं छे, एम विचारिने पितार्जी हर्षित थया छे, अने सामान्यरूपा अत्यंत दिलगिर थइ के, हे पुत्र ! तुं पराभवना समूहमां कथां पड्यो ? ॥१७१॥ मारा पुत्रने नुकशानी नथी थइ, एम विचारिने मारी मातां खुशी थइ; अने नगर तो बालना दुःखधी हर्ष पाम्युं, तारा दुःखधी तेने दया थइ, अने दुःखना नाशधी मारा मां गुणरागी थयुं ॥ १७२ ॥ ते सांभलीने मध्यम बुद्धिए मनमा विचारुं के, अरेरे ! आ बालना दुःखमां जगतना लोकोनो अपवाद तो दाधां पर दूण सरखो थया, माटे हवे हसेशां मारे पण तेनी उपेक्षा करवी. ॥ १७३ ॥

कहिने धेर जहने ते दयालुए तुरत बालने लावीने तेने सोंधो ॥ १६१ ॥ क^{नोह} ^ए भोजनादिकना
 दानधी, तो कयांक पाणी पाहने तेने खुशी करतो थको ते मध्यमबुद्धि तेने ^{नोह} ^ए लेइ गयो; तथा अनु-
 क्रमे ते जरा सतेज थयो ॥ १६२ ॥ पढी मध्यमबुद्धि तेने पूछ्युं के, तने दुःख केवुंक पड्युं? तयारे तेणे
 कहुं के, मारा मांस अने रुधिरधी जुदी जुदी आठसें जापोधी सात दिवसो सुधि आहुतिओ आपी.
 ॥ १६३ ॥ हवे दयालु राजाए मने रडतो जोहने दांतोधी शीत्कार कयो; तयारे विद्याधरे तेने बायो
 के, आम करवुं ते युक्त नथी; पढी ते विद्याधरे मने नरकनुं दुःख आप्युं ॥ १६४ ॥ हवे लोकाचारधी
 संप्रीणयन् कवाप्यशानादिदानात् । कवचित्प्रदेशेऽबु च पाययंस्तम् ॥ निनाय गेहेऽथ स
 मध्यबुद्धि-मर्नाक् स जातः सवलः क्रमेण ॥ १६५ ॥ पृष्ठोऽथ दुःखं तव कीदृगासी-ज्जगाव-
 सावष्टशतैर्जपानाम् ॥ दिनानि रसाहुतयः प्रदत्ताः । पुष्पक्पुष्पक् मे पलशोषितान्ध्याम्
 ॥ १६६ ॥ मां प्रेक्ष्य राजाथ समारटंतं । दंतैर्दयाबुः स च शीत्स्वकार ॥ विद्यान्नुताऽवार्थत नैव
 कल्प-स्तेनार्पितं मे नरकस्य दुःखम् ॥ १६७ ॥ समागतः पृष्ठमुदंतमस्य । लोकानुवृत्त्याथ
 मनीषिनामा॥ शुश्राव तां सुभद्वच प्रवृत्ति-मवारयत्स्पर्शनसंगमं च ॥ १६८ ॥ आधूय मूर्धा-
 नमथाह बायो । महार्थसिद्धौ कश्चांतरायः ॥ दुःखं कियन् मे यदि तां दत्तेऽहं । प्राणैः कयं
 सार्हति तद्ददित्वा ॥ १६९ ॥ तं कालदष्टं परिज्ञाव्य हस्ते । धृत्वा ययौ मध्यधियं मनिपी ॥
 जगौ च लोहेऽत्र निविश्य मूढ । कथं ततिर्बस्यसुखांबुराशिम ॥ १७० ॥

तेनुं आ वृत्तांत सांभलवाने मनीषि त्यां आवर्पो; तयारे सुभनी पेंडे ते बाले ते वृत्तांत तेने संभलावघो
 तयारे मनीषीए तेनें स्पर्शननो संग तजवाबुं कहुं ॥ १६८ ॥ हवे मस्तक धुणावीने बाले कहुं, के महान
 अर्थनी सिद्धिमां आ अंतराय वली केवो? जो दने ते स्मरकंदली मले, तो आ दुःख तो हुं हिंसावमां
 छे? तेणीने प्राण सादे पण हुं खरीद करुं; केसके ते प्राणनी पेंडेज मने बहाली छे ॥ १६९ ॥ तेने कालधी
 डंखेलो जाणीने मध्यमबुद्धिने हाथमांलेहने मनीषी चाल्यो गयो, तथा तेने कहुं के, हे मूढ मध्यमबुद्धि!

बाल पोताना घरधी निकलीने रिपुमईनना घरपते जवाने निकल्यो; अने मध्यमबुद्धि पण खेहना अनु-
 बंधी तेनी पाछल जवा लाग्यो ॥ १५५ ॥ हवे कोइक पुरुष ते बालने मयूरबंधी बांधीने आकाशमां
 लेह गयो; त्यारे कोंधी उद्धत थपलो मध्यमबुद्धि तलवार खेंचीने तेनी पाछल दोळ्यो ॥ १५६ ॥ रात
 गइ तो पण तेने ते मल्यो नही, तो पण खेहना वश्या ते पाछो वल्यो नही; अने अतिदुःख पासीने बालनी
 शोध करतो थको ते सात दिवसो सुधि भग्यो ॥ १५७ ॥ हवे दुःखधी कुशस्थल नामना नगरनी बहार
 रहेला जीर्ण अने अंधारा कुवामां ते झंपापात करवाने इच्छतो हतो, तंदलामां नंदन नामना (कोइ)
 निनाय कश्चित्पुरुषो मयूर-बंधेन बध्वा गगनेऽथ बाधम् ॥ रोषोद्धतो मध्यमबुद्धिरुच्चै-राकु-
 ष्णवद्भश्च तमन्वधावत् ॥ १५६ ॥ नासादितोऽसौ गतया निशापि । तथापि न स्नेहवशांनि-
 वृत्तः ॥ दिनानि बभ्राम स सप्त पृष्ठतः । बाधस्य वार्तामतिदुःखितोऽपि ॥ १५७ ॥ जीर्णोऽथ-
 कूपेऽथ कुशस्थलस्य । बहिःप्रदेशे स पुरस्य दुःखात् ॥ पातं विधित्सुः किल नंदनेन । वितो-
 कितः क्षमापतिपूरुषेण ॥ १५८ ॥ विमोचितोऽसौ व्यवसायतोऽस्मा-त्पृष्ठश्च को नृद तवान्न
 हेतुः ॥ तेनोदिता बाधवियोगवार्ता । स प्राह खेदं कुरु मात्र कार्ये ॥ १५९ ॥ दास्यामि ते
 द्रातरमेष बालं । यमाशु मांसासहतीः प्रदातुम् ॥ विधाधरः शत्रुविनाशिविद्या-सिद्धये हरि-
 इचंदनपस्य जहे ॥ १६० ॥ ममार्पितोऽस्मावधुनैव राज्ञा । तवैव ज्ञानयादिति याहि नीत्वा ॥
 नक्तवेति गत्वा स गृहे ददौ डा-गानीय बालं करुणापरोऽस्मै ॥ १६१ ॥

राजपुरुष तेने जोयो. ॥ १५८ ॥ पछी ते पुरुष तेने आ साहसधी डोडाव्यो, अने पूछ्युं के, हे भद्र ! आम
 करवातुं तारे दुं कारण छे ? त्यारे तेंणे (पण) बालना वियोगनी बात कही देखाडी; त्यारे तेंणे कहुं के,
 आमां तुं खेद नहीं कर ? ॥ १५९ ॥ हुं तारो ते बाल भाइ तने सोंपीश, के जेने हरिश्चंद्र राजानी शत्रु-
 ओने नाश करनारी विद्यानी सिद्धिमादे (तेना) मांस अने रुधिरनी आहुति देवामादे विधाधर लेह
 गयो छे. ॥ १६० ॥ ते बालने ताराज भाग्यधी हमणांज राजाए मने सोंप्यो छे; मादे तेने लेहजा ! एम

लायक नथी; पण बाले तेना ते वचननी उपेक्षा करी; त्यारें त्यांनीं व्यंत्तर तेनापर गुस्से थयो. ॥ १४९ ॥
 तथा तेषे बालने बांधीने कंठप्राण कथो; पढी दयालु मनवाला मध्यमबुद्धिः व्यंत्तरने पणे पढीने सिने
 सुकाव्यो; तथा सर्व लोकोए पण तेनी धणी निंदा करी. ॥ १५० ॥ ते अविनयी बालने शिखामण नही
 सहन करनारो जाणीने कर्मविलास राजा तेनापर गुस्से थयो, तथा पोताना परिचारने कहुं के, क्षेरी
 वृक्ष सरखा एवा आ बालनुं तमारे हित चिंतववुं नही. ॥ १५१ ॥ एक दहाडो ते बालने मध्यमबुद्धिः
 पृष्ठयुं के, तारुं आ शरीर तो सुखसातामां छेनी ? त्यारे तेषे कहुं के, मारा शरीरमां तो बाधा नथी,
 वधा कृतस्तेन स कंठगासुः प्रमोचितो मध्यमबुद्धिनाथ ॥ नृशं पतित्वा पदयोर्दयोच्च-स्वां-
 तेन सर्वैरपि गर्हितोऽसौ ॥ १५० ॥ शिखासहं कर्मविलासराजस्तं दुर्विनीतं परिज्ञाव्य
 रुष्टः ॥ अवारयत्स्वं परिवारमेवं । विषदुमेऽस्मिन्न हितं विचिंत्य ॥ १५१ ॥ पृष्ठोऽप्यदा
 मध्यमबुद्धिनाऽसौ । कचिन्निरावाधमिदं वपुस्ते ॥ स प्राह बाधा न शरीरके मे । चित्ते परं
 मन्मथकंदली सा ॥ १५२ ॥ इध्यावधो मध्यमधीर्मनोऽस्य । स्थाने यदेवातिशयस्य नृमिः ॥
 द्वारि स्थितोऽस्याः सुखमन्वन्नूवं । स्पर्शस्य यत् क्वापि हि तन्न लज्यम् ॥ १५३ ॥ परं
 परस्त्रीगमनं कुलस्य । कलंक इत्येनमवारयत् सः ॥ स प्राह नायुर्मम तां विनेष्टुं । मौनं ततो
 मध्यमधीश्चकार ॥ १५४ ॥ अथ प्रदोषे स्वगृहान्निरीय । गंतुं प्रवृत्तो रिपुमर्दनस्य ॥ वालो
 गृहं प्रत्यनुतं जगाम । स्नेहानुर्बोधेन च मध्यबुद्धिः ॥ १५५ ॥

पण मारा मनमां ते “ मन्मथकंदली ” वसी रही छे. ॥ १५२ ॥ त्यारे मध्यमबुद्धिः विचारुं के, आतुं
 मन तेषीमां चोंटी रहुं छे, ते युक्तज छे; केमके, ते महारूपवंती हती; बली सं वारणे वेठांज तेषीहुं
 सुख अनुभवुं हतुं, त्यारे तेषीना स्पर्शनुं जे सुख छे, ते तो कथांयें पण न मली आके तेंवुं छे. ॥ १५३ ॥
 पण परस्त्री साधेनुं गमन कुलने कलंकरूप छे, एम कहिजे ते तेने निवारवा लाग्यो; त्यारे बाले कहुं के,
 तेषीनाविना मारुं जीवतर सफल नथी, ते सांभली मध्यमबुद्धि मौन रह्यो. ॥ १५४ ॥ हवे संघाकाले ते

काम अने रति जेमां एवी दाय्याने तेणे स्पर्धा कर्यो ॥ १४३ ॥ विस्तार पामतो छे स्पर्धन अने मातानी दोष जेते एवो ते बाल हवे त्यां सुतो; एदलामां त्यां रिपुमर्दन राजानी मन्मथकंदली नामनी राणी आवी. ॥ १४४ ॥ त्यारे ते बाल काष्ठनी पेढे, लज्जा अने भयभी चेष्टा रहित थईने स्थिर रह्यो; पळी ते राणीए पण विलेपनथी पूजा करतां थकां बालने अने रति तथा कामदेवने स्पर्धा कर्यो. ॥ १४५ ॥ तपेलां लोखंडपर नाखेला मत्स्यनी पेढे, ते स्पर्धा पामीने तेखेद पाम्यो; तथा “हेवे आ राणी मने कयां मलये?” प्रसृत्वरस्पर्धनमातृदोषः । सुष्वाप तत्राप विहाय जीतिम् ॥ इतश्च देवी रिपुमर्दनस्य । तत्रागता मन्मथकंदली डाक् ॥ १४४ ॥ असौ स्थितः काष्ठमिवाथ दीनो, लज्जान्नयान्यां प्रविलुप्तचेष्टः ॥ पस्पर्धा बालं रतिकामयुग्मं । साढ्यर्चयंती सुविलेपनेन ॥ १४५ ॥ तत्रायसि ह्रिस्त इवाथ मीन—स्तं स्पर्धमासाद्य स तापमाप ॥ इयं क्व लब्धेति मुहुः शुशोच । तत्रैव निःश्वासततीर्मुमोच ॥ १४६ ॥ अस्यां गतायामपि कामदेव—पूजां विहाय कितिपालपत्न्याम् ॥ निर्पाति बालो न बहिः करोति—कार्यं किमित्युत्थितसंभ्रमोमिः ॥ १४७ ॥ मध्ये गतो मध्यमधीरश्रोच्चैः । दाय्यासुखस्पर्धाहृतोऽपि दृश्यौ ॥ सतां न गम्या सुखदापि दाय्या । देवा-श्रिता रूपवतीव माता ॥ १४८ ॥ जगौ च बालं ननु देवदाया—स्वापो न युक्तस्तव मित्ररूप ॥ जपेक्षितं तस्य वचोऽपि तेन । तद्व्यंतरोऽथ प्रचुकोप तस्मै ॥ १४९ ॥

एम वारंवार ठोक करवा लाग्यो, तथा निसासाधोनी श्रेणिओ सुकवा लाग्यो. ॥ १४६ ॥ कामदेवनी पूजा करीने राणी जाते छते पण बाल बहार आव्यो नही, त्यारे मध्यमबुद्धिए विचार्युं के, बाल ते अंदर खुं करे छे ? एम विचारि ते पण अंदर गयो; तथा त्यां दाय्याना सुखस्पर्धीला ललचाया, छतां पण विचारवा लाग्यो के, रूपाली एवी पण मातानी पेढे, सुखदाइ एवी पण देवनी दाय्या वत्तमोने भोगवची लायक नही. ॥ १४७ ॥ १४८ ॥ तेथी तेणे बालने कहुं के, हे मित्र ! देवदायापर तने सुबु

वषाकर तथा चांडालनी स्त्रीभोने पण हच्छवा लाग्यो, तथा लोकापवादनी उपेक्षा करीने तेणे कंई पण अकार्य
 तजुं नहीं ॥१३७॥ श्रीक अने अपवादधी मनिषीएं करीने निवारण कराता एवा स्नेहाल मध्यम बुद्धिने ते बाल
 ठगाएलो जाणे छे, अने पोताने आर्वा सामग्रीबालो जोहने हृदयमां पण मातो नथी; (अर्थात् फुलाह जाय छे)
 ॥१३८॥ तेथी मध्यम बुद्धि ए जाणुं के, आ बालप्रते उपदेश शक्ति लागु पडती नथी, केमके, करेल छे अंकुराओ-
 धी शोभित कुण भूमि जेणे एवा पण वरसाद पत्थर तलपर हुं करी शके ॥१३९॥ फेसुडांओ रूपी मांस-
 पेशिरूप बलिने गृहण करतो, तथा विखेरेल छे पुष्पोनी ओणिरूप रज जेणे, प्रजाने उन्माद करनारो, तथा को-
 निवारयंतं च त्रियापवादा—न्मनीषिणा वेति स मध्यबुद्धिम् ॥ प्रतारितं स्नेहपरं परं स्वं । साम-
 न्यमुद्धीक्ष्य न माति चित्ते ॥ १३८ ॥ ज्ञातं ततो मध्यमबुद्धिनापि । न कामतेऽस्मिन्नुपदेश-
 शक्तिः ॥ कृतप्ररोहांचितकृष्यान्मिः । शिलातले किं कुरुतेऽबुबुद्धिः ॥ १३९ ॥ गृह्णन्
 बालं किंशुकमांसपेशीं । विकीर्णपुष्पादिरजाः प्रजानाम् ॥ उन्मादको नूत इवोपतस्थे । अन्यदा
 वसंतः पिकगीतमत्तः ॥ १४० ॥ बालस्तदा स्पर्शनमातृयुक्तः । क्रीडापरो मध्यधियान्वितः
 सन् ॥ दीलाधरं नाम वनं जगाम । ददर्श तत्र स्मरचैत्यमुच्चैः ॥ १४१ ॥ त्रयोदशीनाम्नि
 दिनेऽर्धिलोकै । मर्हामहे तत्र विधीयमाने ॥ कुतुहली तत्र गतः स चैत्ये । ददर्श गुप्तं स्मरवा-
 सहन्यम् ॥ १४२ ॥ द्वारेऽप्य संस्थाप्य वयस्यमेको । मध्ये प्रविष्टः सहस्रैव बालः ॥ परस्पर्शो
 तत्राब्जमुष्णालमृदीं । प्रसुप्तकंदर्परतिं स शय्याम् ॥ १४३ ॥

यलोना गीतथी मदनमत्त थएलो एवो भूत सरखो वसंत क्रतुनो समय एक दहाडो आव्यो, ॥१४०॥ ते
 वल्लते क्रीडामां नरपर एवो बाल, स्पर्शन, पोतानी माता, तथा मध्यमबुद्धि सहित लीलाधर नामना
 वनमां गयो, त्यां तेणे कामदेवनुं मंदिर जोयुं ॥ १४१ ॥ हवे त्यां तेरस नामना दिवसे अर्थी लोको मोटो
 उत्सव करते छते ते कौतुकी बाल ते मंदिरमां गयो, त्यां तेणे कामदेवना गुप्त आवासने जोयो. ॥ १४२ ॥
 हवे पोते मित्रने वारणे बेसाडीने तुरत अंदर गयो; तथा त्यां कमलनाल सरखी कोमल, अने सुतेल छे

करेलुं छे औषध जेतुं, तथा पथ्य भोजन खानारा एवा माणसना शरीरमां पूर्वे थएली एवी पण जेम व्याधि, तेम सम्यक्त्वथी शुद्ध थएलां एवां तेओना मनमां ते भोगतुङ्गा दोषोनी वृद्धि करनारी न थइ. ॥ १३२ ॥ हवे एक दहाडो तेओ बन्ने पूर्वना दुश्चित्तमां कालविलंबना पक्षने धारण करता थका शुभ रह्या, तथा अंदर अंदरना अभिलाषथी पोताना नामोना चरितार्थ भावने जाणवा लाग्या. ॥ १३३ ॥ हवे सामान्यरूपाए मध्यम बुद्धिने कहुं के, हे पुत्र ! माटे एकार्थनी सिद्धि माटे संदेहवाला बन्ने पक्ष होते परं न सा दोषविवृद्धयेऽनूतच्चेतसोर्देनशुद्धिनाजोः ॥ पूर्वप्रवृत्तापि कुतौषधस्यारुजेव पण्या-न्ननुजः शरीरे ॥ १३५ ॥ अथान्यदा तौ रहसि स्थितौ प्राग् । दुश्चित्ति कालविवर्तपक्षम् ॥ संमानयंतौ स्म मिथोऽन्निवापा—द्वितः स्वनाम्नोश्चरितार्थनावम् ॥ १३६ ॥ सामान्यरूपाऽह तदंगजाऽसौ । संदिग्धपक्षद्वितये विलंबः ॥ एकार्थसिद्धिप्रति पर्यवस्य—स्तयोरिव स्तान्नवतो हिताय ॥ १३४ ॥ वचांसि बालस्य मनीषिणश्चां—तरंतराऽस्मावनुवर्तमानः ॥ प्रमाणयन् मातृवचो बजार । कोनस्वन्नावस्थितसिंधुसाम्यम् ॥ १३५ ॥ माताप्र बालस्य तनौ प्रविष्टा । स्वयोगदाक्या सुखकारणाय ॥ स्फुटत्रिदोषः स निसर्गदुष्टो । बन्नुव दुष्टद्वयसंक्रमेण ॥ १३६ ॥ असौ ततः कामयते कुविंद—मातंगनारीरपि मुक्तज्जः ॥ उपेक्षमाणेन जनापवादं । त्यक्तं न तेनात्र किमप्यकृत्यम् ॥ १३७ ॥

छते विलंब करवो; अने ते विलंब ते बन्ने युग्मोनी पेठे तारा हित माटे थाओ ? ॥ १३४ ॥ हवे ते मध्यम बुद्धि वच्चे वच्चे बालना अने मनीषिना वचने अनुसरतो थको तथा माताना वचने सत्य गणतो थको क्षोभ अने शिथरतावाला समुद्रनी तुलना करवा लाग्यो. ॥ १३५ ॥ हवे बालनी माता पोतानी योगदाकिथी तेने सुख करवा माटे तेना शरीरमां पेठी, तेथी ते बन्ने दुष्टना संक्रमथी स्वभावथी दुष्ट एवो ते बाल प्रगट रीते त्रिदोषवालो (सन्निपातवालो) थयो. ॥ १३६ ॥ पछी ते बाल लज्जाने तर्जाने

छे, तथा आर्जवता पापेर्नु जन्मस्थानक नथी, तेम अनार्जवता संयम प्रते धूमकेतु सरखी छे, अने आर्ज-
 वता विद्युद्धिनो हेतु छे. ॥ १२६ ॥ शुं अर्हो माणसोए भोगोरूपी दावानलथी मलेला दाहोथी, के
 करेला एवा ज्ञानरूपी अमृतमां अवगाहनथी रहेवुं ? माटे हे सरलस्वभावीओ ! तमोने जे हितकारी
 होय, तेने तमो वधारे सेवो ? ॥ १२७ ॥ परिणामे तापना संस्कार चाला दुःखोथी गहन एवा आ संसा-
 रमां उत्तमोने आस्था आ माटे राखवी जोइए ? केमके, मूलमांथी वखेडेल छे दुःखरूपी वेली जेणे एवो
 सुखी माणस साधुचिना कोण होय छे ? ॥ १२८ ॥ आ सांभलीने कजु आदिक प्रतिषोष पाप्म्या, अने
 किं जोगदावानलवधदाहैः । किंवाकृतज्ञानसुधावगाहैः ॥ ज्ञान्यं मनुष्यैरिह यद्विंत वो ।
 नृशं नजध्वं तदृजुस्वप्नावाः ॥ १२९ ॥ आस्था सतां का परिणामताप—संस्कारदुःखैर्गहने
 ऽत्र लोके ॥ समूलमुन्मूलितदुःखवह्निः । सदा सुखी साधुजनंविना कः ॥ १३० ॥ इदं निश-
 म्पजुसुखाः प्रबुद्धा । यथाचिरे चारुदिनं व्रताय ॥ तदेव चादृशिं मुनीश्वरेण । तत्रैव दीक्षां
 जगदुस्तदाते ॥ १३१ ॥ तेन्यः प्रणष्टे श्रितिभिन्नरूपे । शुक्लं पुनस्तत्तनुषु प्रविष्टम् ॥ तद्धन्य-
 ता मात्मविपर्ययं च । दध्यौ तदा व्यंतरयुगममंतः ॥ १३२ ॥ गुरुन् मुनीश्व प्रणिपत्य तुष्टौ ।
 सम्यक्त्वमात्रादथ दंपती तौ ॥ स्थानं गतौ स्वं वपुषोः प्रविष्टा । तयोस्तदानीं खलु जोग-
 तृष्णा ॥ १३३ ॥

दीक्षा माटे सारा दिवसनी छुछा करी, ल्यारे मुनिराजे पण तेज दिवस देखाड्यो ल्यारे तेओए पण तेज
 वखते त्यां दीक्षा लीधी. ॥ १२९ ॥ हवे तेओमांथी कालां बालकतुं रूप नाथी गये छते, वली तेओना
 शरीरोमां श्वेतरूप पेहुं; ल्यारे व्यंतरयुगम मनमां तेओनी धन्यता तथा पोतानी विपरीतता विचा-
 रवा लागुं. ॥ १३० ॥ हवे ते वने खीभरतार सम्यक्त्व मात्राथी संतुष्ट धइने गुरुने तथा मुनिओने
 नमीने पोताने स्थानके गया, ते वखते तेओना शरीरमां भोगतृष्णा दाखल धइ. ॥ १३३ ॥

રહસ્યને જાણનારા ગુરુમહારાજે કહું કે તત્ત્વથી શુદ્ધ થવા જે તમો, તેમાં દોષ નથી, પણ જે
 બોજું બાલકનું રૂપ નિકલ્યું, તે દુષ્ણોનાં સમૂહનું કારણ છે. ॥ ૧૨૦ ॥ તે વળાં કષ્ટરૂપ તથા
 મોહના પરિવારને પ્રવર્તાવનારું છે, અને તે મૂલરૂપ અજ્ઞાનવિના ભોગતુષ્ણા પળ
 અત્યંત દુષ્ટ પ્રવૃત્તિને વિસ્તારતી નથી. ॥ ૧૨૧ ॥ તે અજ્ઞાન અપાર સંસારરૂપી સમુદ્રમાં પહોંતા
 માણસોને ગલામાં (બાંધેલી) શીલા સરયું, તથા સાક્ષાત્ નરકકુંડ સરયું, અને મોક્ષમાર્ગમાં અંધ-
 અજ્ઞાનમેતદ્ ધનકષ્ટરૂપં । પ્રવર્તકં મોહર્પરિજ્ઞદસ્ય ॥ ન ધોગતુષ્ણાપિ તનોતિમૂલા-ઽજ્ઞાનં-
 વિના દુષ્ટતરાં પ્રવૃત્તિમ્ ॥ ૧૨૧ ॥ અપારસંસારસમુદ્રમધ્યે । ગલે શિલેયં પતતાં જનનામ્ ॥
 દદં હિ સાક્ષાન્નરકસ્ય કુંભં । ડન્નઃ શિવાધ્વન્યયમંધકૂપઃ ॥ ૧૨૨ ॥ ઇતશ્ચ યત્કષ્ણાતરં
 દ્વિતીયં । વિનિર્ગતં તત્ત્વલુ પાપનામ ॥ સંસારચક્રે વસતાં જનાનાં । સંહેશજાલસ્ય તદેવ
 મૂલમ્ ॥ ૧૨૩ ॥ શુક્લેન કિંન્નૈન નિવાસિતં તત્ । પ્રવર્ધમાનં પુનરાર્જવેન ॥ ઇદં હિ શુક્લાય-
 હતુન્નૃતં । પાપાનુબંધં નિયમાન્નિહંતિ ॥ ૧૨૪ ॥ બ્રૂતે યદેતત્પરિરક્ષિતાનિ । મયૈવ ધૂયં તદતઃ
 પ્રમાણમ્ ॥ અજ્ઞાનજં પાપમપોહ્ય યસ્માન્માર્ગાનુસારિત્વામિદં વિધતે ॥ ૧૨૫ ॥ અનાર્જવ-
 દુઃકૃતજન્મન્નૈમિ-રજન્મન્નૈમિસ્તુ વિપર્યયોઽસ્ય ॥ અનાર્જવં સંયમધૂમકેતુ-ર્વિશુદ્ધિરુત્થુવ-
 માર્જવં તુ ॥ ૧૨૬ ॥

કુવા સરયું છે. ॥ ૧૨૨ ॥ પહી તે બોજું વધારે કાહુંરૂપ નિકલ્યું તેનું નામ “પાપ” છે; અને તેજ પાપ
 સંસારરૂપી ચક્રમાં વસતા માણસોને ફેર્યોના સમૂહનું મૂલ છે. ॥ ૧૨૩ ॥ વલી તે વધતાં પાપને શ્વેત બાલકરૂપ
 આર્જવે નિવાર્યું છે; માટે તે આર્જવ શુદ્ધ આશયનો હેતુ છે, અને તે નિશ્ચયે કરીને પાપના અનુબંધને
 હણે છે. ॥ ૧૨૪ ॥ વલી તે જે ઇમ કહે છે કે, મેંજ તમારું રક્ષણ કર્યું છે, તે સ્વરૂં છે; કેમકે, તે અજ્ઞાનથી
 હતપત્ર થઈલા પાપનો નાશ કરીને માર્ગાનુસારિપણું કરે છે. ॥ ૧૨૫ ॥ અનાર્જવતા પાપોનું જન્મસ્થાનક

आच्छादित थपली एवी आ भोगतुणा, भयंकर एवा कलपांत कालना अग्नि अने मेघधी मूर्छित थपली
 प्रहृषनी वृत्तिनी पेंडे कया चिवेकीयोना भय माटे नधी थती ॥११४॥ तयारे तेओए कहुं के डुष्ट प्राक्तिकाती
 एवी आ भोगतुणाधी अमारी मुक्ति केम थाय ? तयारे ज्ञानीए कहुं के, ते मुक्ति अन्य भवमां थशे; पण
 मोहना उजालाधी आ भवमां नहीं थाय. ॥११५॥ पण आ तुणांनी नाश करवा माटे तमोए बलवान वज्र
 सरखुं सम्यक्त्व मेलव्युं छे; माटे ते सम्यक्त्वने तमारे बारंवार दीपावहुं, के जेधी तमारी भोगतुणा
 तावाहतुर्मुक्तिरनिष्ठशक्ते-रस्याः सकाशात्कथमावयोः स्यात् ॥ ज्ञानी जगावन्यन्नेवे न-
 वित्री । मोहोऽव्यवधान पुनर्नैवेऽस्मिन् ॥ ११५ ॥ अस्याः परं निर्दलनाय वज्रं । सम्यक्त्व
 माहं सुदृढं नवध्याम् ॥ उद्दीपनीयं सुहुरेतदेवं । तनून्नावित्री खलु जोगतुणा ॥ ११६ ॥
 श्रुत्वैतदाश्वासमुपागतौ ता-वथ स्वदृष्टाचरणानुतापात् ॥ ऋजुर्महीशः प्रगुणा च देवी ।
 यांतिस्म मुग्धोऽकुटिला च खेदम् ॥ ११७ ॥ अथो चतुर्णामपि विग्रहेभ्यो । विनिर्गतं पांडु-
 रग्निन्नरूपम् ॥ दूयं मयोच्चैः परिरक्षितानि । नयं नयुष्माकमितिब्रुवाणम् ॥ ११८ ॥ पश्चा-
 त्ततोऽन्यन्निरियाय कृष्ण-मन्यत्ततः कृष्णतरं विरूपम् ॥ प्रवर्धमानं च निवार्य दधे । शुक्लेन
 तद्वस्ततवप्रहारात् ॥ ११९ ॥ तदाह सिद्धांतरहस्यवेदी । न तत्त्वशुक्ले नवत्सु दोषः ॥ किंतु
 द्वितीयं खलु भिन्नरूपं । निबंधनं दूषणसंततीनाम् ॥ १२० ॥

हुकी थशे. ॥ ११६ ॥ ते सांभलीने हवे तेओ वझे पोताना दुराचारना पश्चातापधी दांत थपा, तथा
 ऋजु राजा, प्रगुणा राणी, सुग्ध तथा अकुटिला खेद पाप्मां. ॥ ११७ ॥ तमारुं में उंचे प्रकारे रक्षण कर्तुं छे,
 अने तमोने वीक नधी, एव कहेतुं एवुं श्वेत बालकनुं रूप हवे ते चारेना शरीरमांधी निकटयुं ॥ ११८ ॥
 पडो तेमांधी बीजुं कालुं रूप निकटयुं, तथा तेमांधी त्रीजुं वधारे कालुं विरूप नीकल्युं; तथा वृद्धि
 पामता एवा तेने निवारीने श्वेत रूपे हस्त प्रहारधी पकडी लीयुं. ॥ ११९ ॥ तयारे सिद्धांतोनां

वेद्यो; तेम कालज्ञादिको पण तेमने नमीने खुशी थया थका योग्य स्थानके वेठा. ॥ १०८ ॥ गुरुए कहिला
विषयसुखमां अत्यंत दूषणने भमे तेना त्यागमां अत्यंत सुखने सांभलीने, निविड मोहजाल जुदवाथी
व्यंतरनुं जोडहलं सम्यक्त्व पाम्युं. ॥ १०९ ॥ हवे तुरत तेमना शरीरमांथी निकलेला ह्याम अने लाल
परमाणुओना समुहथी बनेली धुंवाडाथी मलीन थएली अग्निनी शिखा सरखी कोइक स्त्री पराङ्मुख
थइ थकी दूर जइ उभी. ॥ ११० ॥ हवे कालज्ञ तथा विचक्षणए खेद पामीने गुरूने पूछयुं के, हे भगवन् ।
दुरंतदोषं विषयानुषंगे । त्यागे च सौख्यातिदायं गुरुकम् ॥ श्रुत्वा विदीने धनमोहजाते ।
सहर्षेनं व्यंतरयुग्ममाप ॥ १०९ ॥ विनिर्गतैर्ज्ञाथ तदपुनर्यां । ह्यामैश्च रक्तैर्घटिताणुपुंजैः ॥
दूरे स्थिता कापि पराङ्मुखी स्त्री । ज्वालेव धूमैर्मलिना कुशानोः ॥ ११० ॥ विषय कावह
विचक्रणान्यां । दुःशीलत्वावानुशयोक्ताधु ॥ शुद्धिः कथं नौ न्नवितेतिपृष्ठः । प्रकृष्योगो
न्नगवानुवाच ॥ १११ ॥ अयं हि न्नहौ युवयोर्नदोषः । स्वरूपतो निर्मलयोः सदैव ॥ अस्याः
परं दूरमवस्थिताया । नार्या अनार्याचरणे रतायाः ॥ ११२ ॥ पृष्ठोऽथ तान्यां न्नगवन्नियं
का । दुष्टाश्च स प्राह महानुत्तावः ॥ प्रवर्तिका दोषगणस्य धर्म-निवर्तिकेयं ननु न्नोगतृष्णा
॥ ११३ ॥ करात्कालानलकालमेध-संमुर्धितेव प्रलयस्य वृत्तिः ॥ रजस्तमोऽन्यामवयुर्वितियं ।
न्नयाय केषां न विवेकनाजाम् ॥ ११४ ॥

अमारा दुःशीलपणाना पश्चात्तापथी मले एवी अमारो शुद्धि कीरिते थशे ? त्यारे महान योगवाला एवा
बोधरति महाराजे कहुं के, ॥ १११ ॥ हे भद्र ! हमेशां स्वभावथी निर्मल एवा जे तमो, तेओनो आ दोष
नथी; पण दुष्टाचरणमां रक्त थएली तथा दूर उभेली एवी आ स्त्रीनो ते दोष छे. ॥ ११२ ॥ त्यारे तेओए
पूछयुं के, हे भगवन् । ते आ दुष्ट स्त्री कोण छे ? त्यारे महा प्रभाविक एवा ते गुरुए कहुं के, दोषोना
समूहने प्रवर्तानारी, तथा धर्मने निवर्तानारी खरेखर आ भोगतृष्णा छे. ॥ ११३ ॥ रजस् अने तमस्थी

व्यंतरनुं जोडुं तुरत आवुं, तथा अकुदिलाने जोहने कालज्ञनुं चित्त कामातुर थह क्षीप्त पारुणुं ॥ १०२ ॥
 वली विचक्षणांनुं मन पण सुधना रूपरूपी कुवामां डेडकानी पेठे जुडुं; पछी वन्नेने ठगवामां तत्पर
 एवा तेओ वन्नेए वेला बदलीने आनंद भोगवयो ॥ १०३ ॥ हवे घेर आवेलो एवां ते वन्ने जोडलां सेहरूपी
 समुद्रप्रते चंद्रोदयनी पेठे ओभवा लाभां, आ कृपा वनदेवतानी छे, एम जाणीने ऋजु राजा खुशी थयो.
 ॥ १०४ ॥ सर्व प्रगुणादिवर्ग तथा क्रीडा छे प्रिय जेने एवो कालज्ञ पण हर्ष पारुणो; तथा खीनुं दुष्ट आ-
 विचक्षणाया अपि सुधरूपे । कुपे मनो इदुरवन्निमप्रम् ॥ दात्र्यां द्योर्वचनतत्पराभ्यां ।
 रूपं परावृत्य सुहोऽनुभूताः ॥ १०३ ॥ गृहागतं तन्मिथुनद्वयं च । स्नेहाद्विधिविवोदयवद्विदीपे ॥
 अयं प्रसादो वनदेवताया । इतिप्रतीत्यर्जुरवाप तोषम् ॥ १०४ ॥ सर्वोऽपि हर्षं प्रगुणादिवर्गः ।
 केलिप्रियः कालविदप्यवाप ॥ विचिंत्य नार्थाचरणं विरूपं । तां हंतुमैहत्स च दुष्टशीलाम्
 ॥ १०५ ॥ पुनः स दध्यौ ननु तुल्यशीला--वावां हतायां च मयांगनायाम् ॥ रक्ता नृशंसेऽकु-
 टिला मयि स्या--न्नेत्याश्रितः कालविलंबपदम् ॥ १०६ ॥ विचक्षणाप्येवमवेत्य तस्या-वुन्नौ
 मनुष्याचरणे प्रवृत्तौ ॥ अध्यान्यदा मोहवयान्निधाने । सूरिर्वने वोधरतिः समेतः ॥ १०७ ॥
 राजा गतस्तत्पदवदनार्थं । श्रोतुं निविष्टो वचनामृतं च ॥ कालज्ञमुख्या अपि तं प्रणम्यतुष्टा
 यथास्थानमश्रोपविष्टाः ॥ १०८ ॥

चरण चिंतवीने ते दुःशीलाने हणवाने ते इच्छवा लाभ्यो ॥ १०६ ॥ वली तेणे विचार्युं के, अमो वन्ने
 खरेखर तुल्यशीलवाला छीए; अने मारथी आखी हणाने छते, घातकी एवा हुं प्रते अकुदिला आसक्त
 थओ नही; एम विचारिने तेण कालना विलंबपक्षने स्वीकार्यो ॥ १०६ ॥ विचक्षणा पण एम जाणीने
 रही; अने वन्ने मनुष्याचरणमां प्रवृत्त थया; हवे एक दहाडो मोहलय नामना वनमां वोधरति नामे
 आचार्य पधायो ॥ १०७ ॥ ऋजु राजा तेमना चरणोने वांदा सादे गयो; तथा वचनामृत सांभलवाने

देवांतरधी आव्यो, तेने स्पर्शने अने ते बाल तथा मनीषीए आलिगन करुँ, पढी बालनी प्रेरणाधी ते पण स्पर्शनेने भजवा लाग्यो॥१६॥ते स्पर्शने पण तेना चित्तने विस्मय पमाड्युं अने मनीषि तेनो दोष कहेवा लाग्यो, तयारे फलना अनुभव विना ते बनेना वचनमां संशयवालो धर्यो॥१७॥हवे तत्त्वने जाण-
वानी ह्छछाधी तेणे विवेचन पूर्वक माताने पूछ्युं; त्यारे तेणीए कहुं के, तारे बनेना उपरोधधी विरोध-
राख्या विना अवसरे बलवान पक्ष ग्रहण करवो॥१८॥जुदा जुदा वे कार्योमां संशयवालो एवो जे माणस-
तेनापि विस्मापितमस्य चेतो । जगौ मनीषी पुनरस्य दोषम् ॥ फलानुनूतेरविशंकयना-
वाद्--द्वयोः स वाक्येऽजनि संशयादुः ॥ ए७ ॥ अंबां स पप्रह्य विशिष्य तत्त्वं । जिज्ञासमा-
नोऽप्य जगाद् साऽपि ॥ दयानुरोधोऽविरोधनाजा । ग्राह्यस्त्वयोऽवसरे हि पक्षः ॥ ए८ ॥
अर्धद्वये नेदिनि संशयादुः । कुर्वीत यः कालविलंबपक्षम् ॥ मनोरथः सिद्ध्यति तस्य नूनं
सिद्धो यश्चोर्ध्वैर्मिथुनद्वयस्य ॥ ए९ ॥ अजोनृपस्य प्रमुखाख्यदेव्याः । पुत्रोऽस्ति सुग्धः स्मर-
तुल्यरूपः ॥ तस्यास्ति नार्याऽकुटिलाभिधाना । पुत्रोऽमपुत्रीरतिरूपजैत्री ॥ १०० ॥ सुग्धो-
ऽप्यदा नूतनचूतवल्ली-विलासरम्ये विपिनं वसंते ॥ गतः सनार्यः कुसुमोच्चयाय । प्राक्-
सूर्यपूर्यागमनं नियम्य ॥ १०१ ॥ इतश्च कालझविचक्षणारव्यं । तत्रागतं व्यंतरयुग्ममाधु ॥
कालझचेतोऽकुटिलां निरीक्ष्य । कुब्धं तदास्मीदृतकामफेनम् ॥ १०२ ॥

कालविलंबनो पक्ष करे छे, तेनो मनोरथ, जेम वे मिथुननो सिद्ध थयो छे, तेम सिद्ध थाय छे. ॥ ९९ ॥
अजु नामना राजानी प्रमुणा नामनी राणीनो कामदेव सरखो रूपाखो सुग्ध नामे पुत्र छे, तेने इंद्राणी
तथा रतिना रूपने जीतनारी अकुटिला नामे स्त्री छे. ॥ १०० ॥ हवे एक दहाडो नवा आंबानी वेल-
डिना विलासधी मनोहर एवो वसंत ऋतु आवते छते सुग्ध पुर्णो वीणवा मादे स्त्री सहित सूर्यास्त
पहेलां आववानो नियम करीने वनमां गयो. ॥ १०१ ॥ हवे एदलामां त्यां कालझ अने विचक्षणा नामजुं

बाणीथी ते स्पर्शनं हर्षं पाभ्यो; अने मनीषिणी पोताने रस न उपजे एवी बाणी सांभलिने ते लज्जा
 युक्त थयो. ॥ ९० ॥ स्पर्शननी योगशक्तिकना प्रभावने सांभलिने बालनी माता खुशी थइ अने
 मनीषिणी माता खेद पायी; तो पण तेनुं मध्यस्थपणुं जोहने तेषीए घणो शोक कर्यो नही. ॥ ९१ ॥
 हवे ते सांभलिने कर्मविलास राजा बालप्रते कुपित थयो, अने मनीषिप्रते तुष्टमान थयो; हवे बाले
 हसेशां स्पर्शनमां रागी थइने कुललजा छोडी. ॥ ९२ ॥ स्त्रीओमां लोलुपी थइने ते गभ्यागभ्यने न
 जाणवा लाग्यो, तेम अनीतिथी डरतो नथी, गुरुना उपदेशनी अपेक्षा राखतो नथी, तथा निःशोक
 निद्राम्य बालस्य तुतोष माता । विजृम्भितं स्पर्शनयोगदाक्तेः ॥ मनीषिणः खेदमियाय किंतु ।
 माध्यस्थ्यमालक्ष्य शुश्रोच नोच्चैः ॥ ९१ ॥ श्रुत्वाथ बाले कुपितः परस्मिन्-स्तुष्टश्च तत्कर्म-
 विलासराजः ॥ जहाति बालोऽथ कुलस्य लज्जां । द्विवा निशं स्पर्शनवह्नरागः ॥ ९२ ॥ गभ्या-
 मगभ्यां च न वेति कांचि-न्नारीषु गृक्षे न विनेत्यनीतेः ॥ नापेक्षते चैष गुरुपदेशं । स्वहा-
 स्यतां नाकलयत्यशोकः ॥ ९३ ॥ निवारयिष्यन्नहितप्रसंगं । कृपापरः स्पर्शनमूलशुद्धिम्
 जगौ मनीषी पुरतोऽस्य तत्तु । गतं द्रुविच्वा किल पार्श्व एव ॥ ९४ ॥ दृष्टार्थरागी करन्नो न
 वेति । रसं ह्यदृष्टार्थकथासितायाः ॥ बालेरणायासमितिप्रहाय । तूष्णींस्थितः स्वार्थपरो मनी-
 षी ॥ ९५ ॥ अधागतः कर्मविलासराज-सामान्यरूपा तनयोऽन्यदेशात् ॥ तं स्पर्शनस्तौ च
 समावितिंगु-र्वावेरितः स्पर्शनमेव नेजे ॥ ९६ ॥

थइने (थती एवी) पोतानी हांसीने पण जाणतो नथी. ॥ ९३ ॥ हवे दयाळु मनीषी अहितनो प्रसंग
 निवारतो थको बालनी आगल स्पर्शनना मूलनी खबर कहेवा लाग्यो, पण तेनुं ते वचन तेने कंढं
 असर करी शक्युं नही. ॥ ९४ ॥ दीठेली वस्तुनाज रागबालो डंद, नही दीठेल छे कथा पण जेनी एवा
 साकरना रसने जाणतो नथी, एम जाणीने बालने समजाववाना प्रयासने तजोने मनीषी स्वार्थमां
 तत्पर थयो थको मौन रह्यो. ॥ ९६ ॥ हवे कर्मविलास राजानी सामान्यरूपा नामनी राणीनी पुत्र

चाल्यो छे; तेनो आ तारे कोलाहल जाणवो; अने मने मोखराना लहकरमां जोड्यो छे, तेथी हुं जडं हुं. ॥८३॥ एवी रीते त्यांथी स्पर्शनना मूलनी खबर लेहने हुं (प्रभाव) तमारी पासे आव्यो छडं; पण संतोपने सदागमना स्थानकर्मां रहेलो जाणीने हृदयमां हुं संशयवालो थयो हुं. ॥ ८४ ॥ ते सांभलीनेज बोध, प्रभाव सहित मनीषी पासे गयो; अने यथार्थ वृत्तांत कहुं; तेथी ते आनांदित थयो. ॥ ८५ ॥ हवे एक दहाडो तेणे स्पर्शननेज पृष्ठयुं के, तने सदागमेज बहु कष्ट आपुं लागे छे, त्यारे तेणे कहुं के, अत्यंत दुष्ट

लब्ध्या ततः स्पर्शनमूलशुद्धिं । समागतोऽहं जवतः समीपम् ॥ संतोषमाकर्ण्य सदागमस्य । स्थाने तु वर्ते हृदि संशयादुः ॥ ८४ ॥ इदं निशम्यैव जगाम बोधः । सह प्रज्ञावेण मनीषि-
पार्थे ॥ वृत्तांतमाचष्ट यथोपनीतं । तुष्टिं च पुष्टिं च ययौ ततोऽसौ ॥ ८५ ॥ पृष्ठोऽन्यदा स्पर्शनएव तेन । सदागमेनैव कदर्थितस्त्वम् ॥ स प्राह वाचैव स मेऽपकारी । व्यापार्यसंतो-
षमतीवदुष्टम् ॥ ८६ ॥ अथास्तशंको विषयान्निवाष-नृत्यं जगदंचनसावधानम् ॥ जान-
न्तसौ स्पर्शनमन्वतिष्ठत् । स्वार्थाय विश्रंजमनेन बाह्यम् ॥ ८७ ॥ अथान्यदा देहमनुप्रविश्य ।
बालस्य बाढं निजयोगशक्त्या ॥ स स्पर्शनोऽवाच्यरसानुविद्वां । बाढां मृदुस्पर्द्वागतां वितेने ॥ ८८ ॥ मनीषिणस्त्वेष तथा न चक्रे । स्वप्नावनेदाकलनादिकारम् ॥ दाहावहो भस्मकव-
ज्जनानां । दौढ्यं हि दोषो न धृतिस्तु ज्ञोणे ॥ ८९ ॥ प्रदर्शिता द्यौर्नवता ममेति । बालस्य वाचा
स दधौ प्रमोदम् ॥ मनीषिणस्त्वस्वरसां निशम्य । ह्रीणस्तदानीमुपचारवाचम् ॥ ९० ॥

एवा संतोषने अगाडी करीने ते वचनधीज मारो अपकार करनारो छे. ॥ ८६ ॥ हवे निःशंक थहने ते मनीषी विषयाभिलाषना चाकर स्पर्शनने जगतने ठगवामां सावधान थएलो जाणीने स्वार्थ माटे बाह्यथी तेनी साथे विश्वासो थयो. ॥ ८७ ॥ हवे एक दहाडो पोतानी योग शक्तिथी ते स्पर्शन बालना शरीरमां प्रवेश करीने अवाच्य रसवाली कोमल स्पर्दानी हचडां विस्तारवा लागयो. ॥ ८८ ॥ पण स्वभावना भेदथी ते मनीषिने तेवो विकार करी शक्यो नही. ॥ ८९ ॥ “तें तो मने स्वर्ग देखाड्यो” एवी रीतनी बालनी

तेओने संतोष नामनो चोर हरावीने बलात्कारे केदलाक माणसोने मोक्षनगरमां लेइ गयो छे. ॥ ७७ ॥
 ते सांभलीने राजाए संतोषने जीतवा माटे परिवार सहित तैयारी करी छे; केसके, पायदलना तेजथी
 मनोहर थएला कथा सुभटो पोतानो पराभव सहन करे ? ॥ ७८ ॥ हवे ते रागराजा पोताना पिता एवा
 महामोह राजाने चरणोने नमवा माटे गयो; त्यां तेणे अत्यंत लंबायमान एवा रजस अने तमस रूपी
 बन्ने झुझुटीओथी मनोहर थएला, सितास्मिता रूपी डाहाडी मूढोवाला, अज्ञानरूपी घडपणथी जीर्ण
 श्रुतेति संतोषजयाय राजा । प्रगल्भतेस्सौ परिवारयुक्तः ॥ परान्नवं स्वस्य जटाः पद्मते--स्ते-
 जोऽन्निरामाः कतमे सहंते ॥ ७८ ॥ नंतुं महामोहनृपस्य पाद--मूर्तं गतोऽसौ स्वपितुर्नृपो-
 ऽथ ॥ दृष्टः स तेनासमलंबमान--रजस्तमाद्भ्युगलान्निरामः ॥ ७९ ॥ सितास्मितास्मश्रु-
 धरः प्रकंप्रा--ऽविद्याजराजीर्णशरीरयष्टिः ॥ विशालतृष्णान्निधेवेदिकायां । महाविपर्यास-
 सुविष्टरस्थः ॥ ८० ॥ युग्मम् ॥ पृष्ठं शरीरे कुशलं नतेन । प्रोक्ता च तेन प्रकृतप्रवृत्तिः ॥
 जगौ महामोहनृपोऽथ युक्तो । ममैव वृक्षस्य रणान्नियोगः ॥ ८१ ॥ यशःप्रवाहेन रणे हि
 धीराः । प्रकालिताऽशक्तिकलंकपंकाः ॥ दीप्तिं परां यांति धनुर्नृत्तस्त--त्प्रस्थानमस्थानसुखं
 मभेदम् ॥ ८२ ॥ इदं महामोहनृपोऽन्निधाय । रागादियुक्तश्चचितो रणाय ॥ कोलाहलोऽयं
 नदिति प्रतीहि । गजान्महं चाप्रवले नियुक्तः ॥ ८३ ॥

थएला तथा कंपता शरीरवाला, तथा विशाल तृष्णारूपी वेदिकामां महाविपर्यास रूपी आसनपर बैठेला
 ते मोह राजाने जोधो. ॥ ७९ ॥ ८० ॥ पडी तेणे नमीने तेना शरीरे सुखसाता पूडी; अने कार्यनो संबंध
 कह्यो; तयारे मोह राजाए कहुं के, मने वृद्धनेज रणसंग्राम करवो युक्त छे. ॥ ८१ ॥ यशरूपी प्रवाहथी
 थोएल छे अशक्तिरूपी कलंकनो कादव जेओए एवा धनुषधारी सुभटो लडाइमां उत्कृष्ट तेजने पांमे
 छे, माटे आ प्रस्थान मने अत्यंत सुखदाइ छे. ॥ ८२ ॥ एम कहोने मोह राजा रागादिक सहित लडाइ माटे

अयंकर बलवालो राग नामनो राजा जोयो ॥ ७१ ॥ बली त्यां पोतानी इच्छित प्रवृत्तिमां परनी
 अपेक्षा नहीं राखनारो, जगतने वधा करवामां समर्थ, पापीना प्रकाशमां चतुर तथा जयशील एवो ते
 राजानो विषयाभिलाष नायनो मंत्री जोयो. ॥ ७२ ॥ एदलामां ध्वनि करता भार्गवे खंचनाहं, मिथ्या-
 भिमानादिकरूप रथोनी श्रेणिवाळुं, गर्जना करता एवा समतवादिरूप होथीओवाळुं, दोडता एवा
 असंयमादि रूप उद्धत घोडाओनी श्रेणिवाळुं, घणा मदथी उत्सुक थएली चपलतादिक रूप पायदल
 वाळुं, कामदेव करेल छे अगाडी प्रयाण जेमां एवुं, तथा विलास तथा हारयादिकरूप नाना प्रकारना
 परानपेक्षोऽन्निमतप्रवृत्तौ । जगद्वशीकर्तुमदंनविष्णुः ॥ पापप्रकाशो पटुधीरमात्यो । दृष्टो-
 ऽस्य जिष्णुर्विषयान्निताषः ॥ ७२ ॥ अत्रांतरे च ध्वनदध्वकर्षि । मिथ्यान्निमानादिरथप्रधा-
 ल्यम् ॥ गर्जनमत्वादिगजं प्रधाव-इसंयमाद्युद्धतवाजिराजि ॥ ७३ ॥ मदातिरेकोत्सुक-
 चापलादि । पदातिकदंर्पकृतप्रयानम् ॥ विलासहासादिविचित्रतूर्य-कोवाहवं तन्मितितं
 वदं द्रग् ॥ ७४ ॥ युरमम् ॥ पृष्ठोऽत्र हेतुं पुरुषो विपाको । निर्वैधवक्षो निजगाद मंत्री ॥
 स्वमानुषाणि प्रजिघाय पंच । प्राक् स्पर्शनादीनि जगद्विजेतुम् ॥ ७५ ॥ काष्टा परा साह-
 सिकाग्निमाणां । दुर्दातवर्गस्य निदर्शनं च ॥ अवार्यधैर्याणि परं परीक्षा-स्थानं ध्रुवं तानि च
 वंचकानाम् ॥ ७६ ॥ जगज्जितप्रायसमीप्तिरुच्चै-रत्रांतरे तानन्निन्यूय चौरः ॥ संतोषनामा
 कतिचित्प्रसह्य । मुक्तौ नगर्था मनुजानिनाय ॥ ७७ ॥

वाजिज्योना कोलाहलवाळुं ते लहकर तुरत एकहुं थयुं. ॥ ७३ ॥ ७४ ॥ पछी त्यां मंदिपाक नामना
 पुरुषने आ लहकर एकहुं थवानुं कारण पूछयुं त्यारे तणे कहुं के विषयाभिलाष मंत्रीए पेहेलां जगतने
 जितवाने पोताना स्पर्शनादिक पांच माणसोने मोकल्यां. ॥ ७५ ॥ ते माणसो साहसिकना अश्रे-
 सराओनी पराकाष्टा सरखा छे, दुर्दात वर्गना उदाहरण रूप छे, तथा अत्यंत धीरजवाला एवा तेओ
 ठगोनी परीक्षानां उत्कृष्ट स्थान रूप छे. ॥ ७६ ॥ तेओए प्रायें जगतने जीतेलुं छे, पण एदलामां

स्वे बालनी माता तो खुशी थइ; केमके, स्पर्शनने आधिन हे पोतानी इष्ट सिद्धि जेणीनी एवी ते दृती;
 पण ते स्पर्शने घणा कालसुधि करेला नुकसानने याद करीने मनीषिनी माता खेद पामी. ॥ ६६ ॥
 पण सुखना अने नेत्रना विकारोथी ते स्पर्शन प्रते पोताना पुत्रना अरक्त भावने जाणीने मनमां ते धीरज
 पामी; तो पण विकल्पो बहु करवा लागी. ॥ ६७ ॥ पढी बाल तो स्पर्शनमां रागी भयो, अने मनीषी
 हमेशां मनथी डरतो रह्यो, विश्वास विना सुख न थाय, एम विचारिने तेणे बोध नामना अंगरक्षकने
 बालस्य माता तु तुतेष यस्मा—त्सा स्पर्शनाधीननिजेष्टसिद्धिः ॥ मनीषिमाता तु वज्रा
 खेदं । स्मृत्वा चिरं तद्विहितव्याकीम् ॥ ६६ ॥ अरक्तज्ञावं परमंगजस्या—नुमाय तस्मिन्
 धृतिमाप चित्ते ॥ मुखस्य नेत्रस्य तथा विकारैः । पुनर्विकटपांश्च बहुश्रकार ॥ ६७ ॥
 बालस्ततः स्पर्शनबद्गरागो । हृदा सदास्ते चकितो मनीषी ॥ सुखं न विश्रंजविनाकुतं
 स्यादित्यंगरक्तं स जगाद बोधम् ॥ ६८ ॥ त्वयास्य कार्याऽनघ मूलशुद्धि । यथा ज्ञेवन्मे वित-
 श्रोऽवज्ञासः ॥ तेनाथ मुक्तः प्रणिधिः प्रज्ञावो । घ्रांत्वा सदेशानवदत्समेतः ॥ ६९ ॥ बाह्येषु
 देशेषु मया प्रवृत्ति—र्नाप्ता गतेनेतिगतोऽंतरंगे ॥ देशे महापातकसद्य तत्र । दृष्टं पुरं राजस-
 चिन्तनाम ॥ ७० ॥ अश्रेयसां राजपथः पृथूनां । कट्याणमार्गाचलवज्रपातः ॥ तुंटाकचूना-
 मणिरुग्रवीर्य—स्तत्रेद्वितो रागमूर्खेऽराजः ॥ ७१ ॥

कथुं के, ॥ ६८ ॥ हे बोध ! तारे आ स्पर्शनना मूलनी शोध करवी, के जेथी मारो आभास सफल थाय;
 तयारे ते बोधे पोताना प्रभाव नामना अनुचरने मोकल्पो, ते प्रभावे देशोमां भमी आधीने कथुं के, ॥ ६९ ॥
 हुं बाह्य प्रदेशोमां गयो, त्यां तो मने तेनी तलास मली नही, तेथी हुं अंतरंग प्रदेशां गयो; त्यां म
 महापापोना घर सरखुं राजसचित्त नामनुं नगर जोयुं. ॥ ७० ॥ त्यां महोटां अकल्याणोना राजमार्गे
 सरखो, कल्याण मार्गे रूपी पर्वतने भेदवामां वज्रपात सरखो, तुंटाराओमां चूडामणि सरखो तथा

छुं; एवी रीते ते स्पर्शान पुरुषं कहेवाथी बाल तेनी मित्राह माटे कहेवा लाग्यो के, ॥ ६० ॥ हे स्पर्शान !
तुं खरेखर सज्जनोना उदाहरणरूप छे, अने ते भवजंतु दुर्जनोना उदाहरणरूप छे; तथा ते सदागम
ठगोना उदाहरणरूप छे; माटे हुं तो हवे ताराप्रते अत्यंत रमेही थयो छुं. ॥ ६१ ॥ पछी ते स्पर्शाने पण
ते बालनी मित्राह कबूल राखी; हवे ते मनीषीए विचार्युं के, सुबुद्धि एवो सदागम सहज मित्रने तज-
वाने के तजाववाने यत्न करे नहीं ॥ ६२ ॥ माटे आ स्पर्शान खरेखर जूटाबोलो छे, अने आ बाले मूर्खो-
निदर्शनं त्वं किल सज्जनानां । स दुर्जनानां नवजंतुरेव ॥ प्रतारकाणां च सदागमोऽस्य-विति
त्वयि स्नेहपरोऽस्मि बाढम् ॥ ६३ ॥ तेनापि मैत्र्यं प्रतिपन्नमस्य । विचिंतयामास पुनर्म-
नीषी ॥ सदागमस्याजयितुं यतेत । द्वातुं न मित्रं सहजं सुधीश्च ॥ ६४ ॥ तत्स्पर्शानोऽयं
ननु कूटज्ञाषी । बालेन बालोचितमेव तेने ॥ ध्यात्वैवमतेन दूष्यौ स मैत्री-माज्ञासमात्रान्न
तु चित्तज्ञावात् ॥ ६५ ॥ न्यगादि ताज्यामिदमाशु पित्रो-वृत्तं पिता प्राह शुभ्रं व्यथायि ॥
सदातनः स्पर्शननिर्मितेऽर्थे । तस्य स्वज्ञावः प्रतिकूलवृत्तिः ॥ ६६ ॥ ततस्तदासंगपरं स
बातं । किमुःकुविद्यागह्वने जहर्ष ॥ तद्दर्शनोपायपरं परंतु । संयोजयिष्यन्गुणधोरणीनिः
॥ ६७ ॥ बालस्य माता तु तुतोष यस्मा-त्सा स्पर्शनाधीननिजेष्टसिद्धिः ॥ मनीषिमाता
तु वन्नार खेदं । स्मृत्वाचिरं तदपितव्यदीकम् ॥ ६८ ॥

चित्त कार्य कर्तुं छे, एम विचारिने मनीषीए तेनी साथे उपर उपरथी मित्राह करी, पण चित्तभावथी
करी नहीं ॥ ६३ ॥ पछी तेओए आ वृत्तांत तुरत पोताना मात पिताने जणाव्युं, तयारे पिताए कहुं के,
ठीक कर्तुं, (तो पण) स्पर्शाने करेला कार्यमां तेनी हमेशानी प्रतिकूल वृत्तिवाला स्वभाव हतो. ॥ ६४ ॥
पछी ते पिता, ते स्पर्शानना संगमां तत्पर थएला बालने कुविद्यारूपी वनमां फेंकतो थको, तथा तेना संगने
तजवाना उपायमां तत्पर थएला एवा मनीषीने गुणोनी पंक्ति साथे जोडतो थको खुशी थवा लाग्यो. ॥ ६५ ॥

दहाडो देहरूपी वनमां क्रीडा करता हता, त्यां तेओए पाशथी बंधाएला कोइक पुरुषने जोयो ॥ ५४ ॥ हवे थाले
 तेनो पाश छेदीने तेना दुःखनुं कारण पुछ्युं; तयारे तेणे महा सुदकेलीए कहुं के, स्पर्शन छे नाम जेनुं एवो
 जे हुं तेनो पेहेलो भवजंतु नामे मित्र हता ॥ ५५ ॥ ते भवजंतु हमेशां चंद्रप्रते जेम चकोर तेम मारा-
 प्रते स्नेही तथा अनुकुल हतो; हवे कोइक दिवसे माहं भाग्य मंद होते छते तेने सदागमे ठायो ॥ ५६ ॥
 अने तयारथी ते मने मानतो नथी; अने सदागमनोज संग करे छे; तथा शरीर संबंधि परिग्रहोना
 तित्वाथ बादेन तदीयपाशं । पृष्टः स वातमिसुखस्य तस्य ॥ कृष्णाल्मगौ मे नवजंतुरासी-द्वयः
 सुहृत् स्पर्शनसंज्ञकस्य ॥ ५७ ॥ अन्नन्मयि स्निग्धतरः सदासौ । चकोरकशंद्दवानुकूलः ॥
 प्रतारयामास सदागमस्तं । ज्ञाग्ये कदाचिन्मम मांयज्ञाजि ॥ ५८ ॥ ततः प्रन्नृत्येष न मन्यते
 मां । सदागमस्यैव करोति संगम् ॥ विन्नर्ति शुबोऽगपरीषहौष-जयादिना मत्प्रतिकूलवृ-
 त्तिम् ॥ ५९ ॥ कुतव्यलीकेऽपि न तत्र मेऽन्न-द्विपर्ययः स्नेहविजृम्भितस्य ॥ मनागसाव-
 प्यनुयाति मां च । सदागमाऽस्मिन्नहितः कदाचित् ॥ ६० ॥ अथान्यदा तेन सदागमस्य ।
 वचः पुरस्कृत्य कदर्थितोऽहम् ॥ यास्याम्यगम्यं नवतः पदं द्वा-गित्तीरयित्वा स जगाम
 मोक्षम् ॥ ६१ ॥ मित्रस्य तस्याहमसौ वियोगा-न्मर्तुं प्रवृत्तोऽस्म्यसुखात्पयाय ॥ इतीरिते
 स्पर्शनपूरुषेण । बालोऽब्रवीचं प्रतिबंधेहताः ॥ ६२ ॥

समूहना जयादिकथी शुद्ध थहने शरीर दुःखमनाह करे छे ॥ ५७ ॥ एकी रीते दीधेल छे छेह जेणे एवा
 पण ते भवजंतु प्रते स्नेहाल एवो जे हुं, तेनो विपरीतता न थह, वली कोइक वखते जयारे ते सदागमथी
 छेदो रहतो तयारे ते वली जरा मारा कहेवा प्रमाणे चालतो ॥ ५८ ॥ हवे एक दहाडो तेणे सदाग-
 मजुं वचन अगाडी करीने मने कदर्थना करी, तथा कहुं के, हुं तने न मली शके एवा स्थानकप्रते हवे तुरत
 जाडं छुं, एस कहोने ते मोक्षे गयो ॥ ५९ ॥ ते मित्रना वियोगथी आ हुं दुःख सटाडवाने मरवा लाग्यो

करे छे; माटे तेने तारा खेदना औषधरूप जाणजे ? ॥ ४८ ॥ एवी रीतनी निमित्तिआनी वाणीथी, दावान-
 लथी दग्ध थएला तथा वरसादथी ठंडा थएला एवा पर्वतनी पेठे मारो पिता प्रथम खेदवालो तथा
 पाछलथी हर्षित थयो. ॥ ४९ ॥ हवे राजाए पण मने अत्यंत मोहथी अज्ञाकय इलाजवालो जाणीने
 (विदुरने कहुं के) तारे आ कुमारनी परीक्षा करवी, एम कहीने तेणे विदुरने मारी साथे जोड्यो. ॥
 ५० ॥ हवे ते विदुर बीजे दिवसे मारी पासे आव्यो; तयारे में तेने कहुं के, गह काले तुं केस नहीं आव्यो?
 वाचेतिनैमित्तिकपुंगवस्य । पूर्वे विषण्णो मुदितश्च पश्चात् ॥ निर्वापितो वारिमुचा पिता मे ।
 दावानवहुष्ट दवाद्रिासीत् ॥ ४९ ॥ इतिवाच मां नृपतिरप्यज्ञाकय-प्रतिक्रियं दीप्तदुरंत
 मोहात् ॥ परीक्षितव्यो जवता कुमार--इतिप्रतीतौ विदुरं युयोज ॥ ५० ॥ दिने द्वितीयेऽथ
 स मामुपेतो । किं नागतोह्यस्त्वमितीरितश्च ॥ परीक्षितुं मां स्वविवंबहेतुं । जगौ श्रुतं
 दुर्जनसंगदोषम् ॥ ५१ ॥ उक्तं मया वर्णय तं ममापि । श्रवःसुधापाणसमार्पय ॥ इतीरितः
 स्वर्धनदुर्जनस्य । दोषप्रबंधं विदुरो वज्रोषे ॥ ५२ ॥ क्षितिप्रतिष्ठे नगरेऽत्र कर्म--विलास-
 राजोऽस्ति महाप्रतापः ॥ उन्ने महिष्यौ पुनरस्य सुख्ये । एका शुन्नश्चीरशुन्नातिरन्या
 ॥ ५३ ॥ तदंगजौ द्वौ च मनीषिबाहौ । जातौ कुमारौ प्रविलेसतुस्तौ ॥ दृष्टोऽन्यदा देहवनेऽथ
 ताभ्यां । कश्चित्पुमान् पाशकवक्त्रेहः ॥ ५४ ॥

त्यारे मारी परीक्षा करवा माटे तेणे पोतानो नहीं आववानो हेतु कह्यो के, मने नहीं आववाभां
 दुर्जनना संगनो दोष हेतुरूप छे. ॥ ५१ ॥ तयारे में कहुं के, हे आर्य विदुर ! कर्णोपते, असुत सरखो एवो ते
 हेतु मने पण कहे ? एम कहेवाथी ते स्वर्धनरूपी दुर्जनना दोषोनुं वृत्तांत कहेवा लाग्यो. ॥ ५२ ॥ अही
 क्षितिप्रतिष्ठ नामना नगरमां महाप्रतापी कर्मविलास नामे राजा छे; वली तेने एक शुभश्री अने बीजी
 अशुभालि एम बे सुख्य पदराणांओ छे. ॥ ५३ ॥ तेने मनीषी अने बाल नामे बे पुत्रो थया; तेओ एक

रस्म पण लायक नथी; त्यारे जे पुरुष तेणीनुं आलिंगन करथे, ते तो इंद्रोना समूहथी पण बधारे पुण्य
 झाली होथे. ॥ ४३ ॥ श्रांतपणामां रहेला माणसोने तेणीनी स्नेहाल एवी हाटिरूपी लेहेरी जेवी
 शीतलता करे छे, तेवी शीतलता खरेखर तापयुक्त थणलाओने अमृत, चंदन, तथा चंद्रादिको
 पण करी शकतां नथी. ॥ ४३ ॥ हे राजा ! ते क्षांति कुमारिका स्वभाथीज वैश्वानरप्रते
 वैरभाव राखे छे; माटे ते कन्याने परणीने आपणो आ नंदिवर्धन कुमार प्रेरणा कर्पा विनाज ते
 पापी मित्रने तजथे. ॥ ४४ ॥ एम कहीने ते विदुर मौन रहेते छेते, तथा राजाए विवाह करवा माटे बुद्धि-
 स्नेहांचिता दृग्गृहरी यदस्या-श्रीकरीति प्रदामस्थितानाम् ॥ दौत्यं सुधाचंदनचंद्रमुख्यै ।
 न जायते तत्किंल तापज्ञाजाम् ॥ ४३ ॥ विजतिं चेयं नृपते स्वज्ञावा-द्वैश्वानरेण प्रतिप-
 क्कज्ञावम् ॥ इमां कुमारः परिणीय कन्या-मनोदितो ह्यस्यति पापमित्रम् ॥ ४४ ॥ उत्तवेति-
 संसुद्धितवाचि तत्र । दृष्टे मुखे बुद्धिनस्य राज्ञा ॥ बहिर्विवाहव्यवसायमस्य । प्रोक्तुमाह
 स्म निमित्तवेदी ॥ ४५ ॥ अलं तवानेन नृप श्रमेण । शक्नो विधौ न ह्ययमंतरंगे ॥ कन्यां
 स्वयं कर्मविद्यारसनुन्नः । शुज्ञाशयो दास्यति ते सुताय ॥ ४६ ॥ कार्यो विपादो न तदन्न
 राजन् । ग्राह्या किंवैका नवितव्यतैव ॥ अर्थे ह्यशक्ये खलु यः प्रयासं । करोत्यसौ यास्यति
 हास्यज्ञावम् ॥ ४७ ॥ लज्जोऽपि पुण्यान्युदयोऽस्य दाश्व-द्वैश्वानरानर्थमपाकरोति ॥ मणि-
 र्यथा मुष्टिधृतस्तदेत-द्वेवेहि खेदस्य च त्रेषजं ते ॥ ४८ ॥

धननुं मुख जोते छते निमित्तिओ कहेवा लाण्यो के, ॥ ४५ ॥ हे राजन् ! तमारे ते प्रयासनी कंई जरूर
 नथी; केमके अंतरंग विधिमां ते शक्तिवान नथी; अने कर्मविलासथी प्रेरणेलो ते शुभाशय पोतानी
 जाणेल तमारा पुत्रने कन्या आपथे. ॥ ४६ ॥ माटे हे राजन् ! आ माटे खेद नहीं करवो, पण एक भवित-
 व्यतानेज ग्रहण करवा; केमके न बनी शके तेवा कार्यमां जे प्रयास करे छे, ते हास्यपात्र थाय छे. ॥ ४७ ॥
 गुप्त रहेलो एवो पण पुण्योदय मूर्तीमां रहेला मणिनी पेटे हमेशां आता वैश्वानर संवाधि अनर्थने दूर

हितमां अने दुष्टेना नाशमां उद्यमी छे. ॥ ३६ ॥ कलंकोथी सुक्त थएलो एवो आ राजा कीडामात्रथा
 पण जे प्रदेशने शोभावे छे, त्यांथी, सिंहना निवासवाला वनथी जेम हाथीओ तेम, अंतरंग शत्रुओ ना-
 शी जाय छे. ॥ ३७ ॥ धीरज, स्मृति, लज्जा, करुणा तथा शांततादिक रूप गुणोरूपी रत्नोना समूहोथी
 तेनो भंडार भरेलो छे; तथा विशाल एवा (अदार हजार) शीलंगरथोथी हमेशां तेनो अनुकुल लक्ष्मी
 वृद्धि पामे छे. ॥ ३८ ॥ सुर अने असुरनी स्त्रीओना महाविलासथी पण नथी कंपेछुं चित्त जेछुं एवा
 अलंकारोत्पेय कलंकसुक्तः । क्रीडावशेनापि हि यं प्रेक्षाम् ॥ ततः प्रणश्यन्त्यरयोऽंतरंगा ।
 मृगारिसंसर्गिवनादिवेजाः ॥ ३७ ॥ धृतिस्मृतिहीकरुणाशमाद्यैः । कोशोऽस्य पूर्णो गुणरत्न-
 वृद्धैः ॥ विशालशीलांगरथैरजसं । प्रवर्धतेऽस्याप्रतिपंथितक्ष्मीः ॥ ३८ ॥ सुरासुरस्त्रैश्चमहा-
 विलासा-प्रकप्यचित्तेऽपि हि साधुलोकैः ॥ आसक्तिदानी स्थिरतान्निवास्य । सौंदर्यव-
 क्ष्मीनिधिरस्ति देवी ॥ ३९ ॥ नाति प्रतीकेऽपि निरूपितेऽस्या । नस्मैव रूपं सुरसुंदरी-
 णाम् ॥ प्रतिप्रतीकं तु निरूपितेयं । वेद्यांतरं शून्यमिवातनोति ॥ ४० ॥ पुत्री तयोरस्ति
 निधिर्गुणाना-सुत्पत्तिर्नूभिर्वहुविस्मयानाम् ॥ सुधौषवर्जिर्मतपापशान्तिः । कान्तिर्गतव्रान्ति-
 रुदारकांतिः ॥ ४१ ॥ निरीक्षणेऽस्यापि हि मूढ्यमस्या-श्रिततामणिर्नाहति नृरितेजाः ॥
 आदिगनं यस्तु विधास्यतेऽस्याः । स शक्रचक्रादपि पीनपुण्यः ॥ ४२ ॥

पण साधुलोकने आसक्त करनारी, अने सौंदर्यरूपा लक्ष्मीना भंडार सरखी एवी तेनी स्थिरता नामे
 राणी छे. ॥ ३९ ॥ ते स्त्रीनी छवी जोतां पण देवाननाओछुं रूप भद्रम सरखुंज लागे छे; तथा तेनुं दरेक
 अवयव जोवाथी वेद्यांतर शून्य तुल्य लागे छे. ॥ ४० ॥ तेओने गुणोना भंडार सरखी, वणां आश्चर्योने
 उत्पन्न करनारी अमृतना समूहनी पेठे करेल छे तापनी शान्ती जेणे, आंति विनानी, तथा उदार कांति-
 वाली क्षान्ति (क्षमा) नामे पुत्री छे. ॥ ४१ ॥ तेणीना जोवाना पण मूढ्यप्रते महातेजस्वी एहुं चिंतामणि

गति तो खरेखर ते वैश्वानरज छे. ॥ ३० ॥ बली आ ते वैश्वानर नामना पापी मित्रना संगथी वैश्वानरज थयो छे ! ! माटे बलात्कारे तेने छोडावी शकाय तेम नथी; पण शान्ति माटे उपाय शोधवो. ॥ ३१ ॥ राजा, गुरुथी सम्मत थएली एवो वेदकनी ते चाणी सांभलीने अतयंत विचारमां पड्यो; तथा पछी कहेवा लाग्यो के, सिद्ध पुत्र तथा जैनग्रामां एवो विदुर आ उपायनो जाणकार छे. ॥ ३२ ॥ पछी राजाए खुशी भइने ते विदुरने बोलावीने पुत्रना कुसंगत्यागनो हेतु छ्छयो; त्यारे तेंणे पण बुद्धिथी अयं हि वैश्वानरपापमित्र-संगेन वैश्वानर एव जातः ॥ बलादतो मोचयितुं न शक्यो । मग्यः परं शान्तिविधावुपायः ॥ ३१ ॥ श्रुत्वा नृपो वेदकवाचमेनां । गुरोर्मतां ह्रद्गहने निमग्नः ॥ जगावथोच्चैर्विदुरोऽस्त्युपाय-ज्ञातात्र जैनो नृपसिद्धपुत्रः ॥ ३२ ॥ हृष्टस्तमाकार्य नृपोऽथ हेतुं । पप्रह पुत्रस्य कुसंगमुक्तेः ॥ बुद्ध्या स विज्ञाय जगौ य एको । हेतुस्तमत्रा-वहितो ब्रवीमि ॥ ३३ ॥ विनिर्गतोपड्वराद्विचेतः । सौंदर्यमत्रास्ति पुरं प्रसिद्धम् ॥ लोकं वरतंतं किव ज्ञाविनइं । न तत्र सुष्णंति कषायचौराः ॥ ३४ ॥ अनारतं विस्तृतसौरजं त-त्कट्या-षावल्लीकुसुमैर्गुणैधैः ॥ अयंकृते शीतलश्रीलगेहै । न तत्र तापो दन्ततेज्जकाशाम् ॥ ३५ ॥ जूमीपतिस्तत्र शुभाशयाख्यो । विन्नर्तिं राज्यं जितराजराजः ॥ सतां हिताप्तावहितव्यये च । कृतोद्यमो दृष्टविनिग्रहे च ॥ ३६ ॥

जाणीने कहुं के, जे एक उपाय छे, ते हुं कहूं छूं. ॥ ३३ ॥ मएल छे उपद्रवोनो समूह जेमांथी एवुं चित्त-सौंदर्य नामे एक प्रसिद्ध नगर छे; धनार छे कल्याण जेओने एवा तयां वसता लोकोने कपायरूपी चोरों लुटता नथी. ॥ ३४ ॥ शुणोना समूहोरूपी कल्याणवल्लीना पुष्पोंथी हमेशां विस्तारवाली सुगंधिवाळुं ते नगर छे; तथा शीतल एवा शीलरूपी वृक्षोंथी शोभितां एवां ते नगरमां तापने अवकाश मलतो नथी. ॥ ३५ ॥ ते नगरमां जितेल छे मोटा राजाओने जेणे एवो शुभाशय नामे राजा राज करे छे; तथा ते सज्जनोना

नरके जहने विस्तीर्ण आयुष्यवालो थयो. ॥ २४ ॥ हवे में ते रसायन तेना हाथमांथी लीधुं, तथा तेनी मनोहर शिखाधन स्वीकारि के, तारे आमांथी में कहैला अवसरे एकेक गोली खावी. ॥ २५ ॥ हवे सारी देखरेख राखनारा विदुरे, मारुं गुरुने तथा कुलीन बालकोने दुःखदेवादिक हुंछाचरण राजाने कहुं; तेथी ते बहुत दुःखित थयो. ॥ २६ ॥ तथा कलागुरुने बोलानी तेमणे पूछयुं के, कुमार केटली कलाओ भणयो ? तयारे तेणे कहुं के, सर्व कलाओनो समूह आने वश थयो छे, हवे कंद पण बाकी गृहीतमेतन्मयकास्यहस्ता-दंगीकृता तस्य च चारुशिक्षा ॥ नह्या त्वयैकैकगुटी किला-
स्मा-संज्ञाप्यमानेऽवसरे मयेति ॥ २७ ॥ अथो नियुक्तो विदुरो मदीयं । न्यवेदयद्दुर्दलितं नृपाय ॥ सर्वे कलाचार्य कुलीनबाल-कदर्धनाद्यं स ततोऽति दूनः ॥ २६ ॥ पप्रब्ध आकार्य कलागुरुं मे । कलाकुमारः कीयतीरज्ञाणि ॥ स प्राह सर्वोऽपि कलाकलापो । वश्योऽस्य जातो न किमप्यथोनम् ॥ २७ ॥ अपि प्रकृत्यामलमस्य रूपं । न ज्ञाति वैश्वानरसंगतस्तु ॥ इंद्रोः कलंकादिव कर्दमान्ना-न्महोत्पलस्येव च कंटकौघात् ॥ २८ ॥ हुमा इवास्याप्रशमप्रवा-
है-रुत्वातमूलाः क्षिणो गुणौघाः ॥ तत्रैव यत्नः फलवानितिर्द । श्रुत्वा परं तापमवाप राजा ॥ २९ ॥ आह्रास्त वैश्वानरपापमित्र-त्यागाय मामेष च वेदकेन ॥ स प्राह राज-
त्रपि ह्यपितोऽस्य । गतिःस वैश्वानर एव नूनम् ॥ ३० ॥

नथी. ॥ २७ ॥ आनुं स्वभावथी निर्मल एहुं पण रूप, कादव सरखा कलंकथी जेम चंद्रनुं, तथा कांटा-
ओना समूहथी जेम कमलनुं तेम वैश्वानरना संगथी ओभतुं नथी. ॥ २८ ॥ वृक्षोनी पेठे आना गुणोना समूहो अज्ञांततारूपी प्रवाहथी सूत्रमांथी डखडीने क्षय पामथो; मादे आ प्रयत्न फलदूप थयो नही; ते सांभलीने राजा बहुत खेद पामथो. ॥ २९ ॥ पडो तेणे मने ते पापी मित्र वैश्वानरना त्याग मादे वेदक मारफते कहेवरान्युं; तयारे ते वेदके कहुं के, हे राजन् ! आने तेनी मित्राहथी डोडाव्या छतां पण तेनी

बालको पण क्रीडा करता थका भने सेवे छे; एवो महाप्रभाव जोके पुण्योदयनो हतो, छातां मे ते परनो
 जाण्यो ॥ १८ ॥ दीधेल छे तेज, मति, धैर्य अने वीर्य जेणे एवा वैश्वानरना प्रेममां तत्पर थएला भने
 हवे पिताए उत्तम आचार्यने सांध्यो; अने त्यां भाग्यथी उद्यम विनाज कलाओंनो समूह हुं शील्यो.
 ॥ १९ ॥ हेतुसहित अथवा हेतुरहित सर्व बालकोनी साथे केश करतो थको वैश्वानरथी आलिङ्गित
 थएल छे मूर्ति जेनी एवो हुं, ते बालकोने तथा गुरुने घणोज खेदकारक निवड्यो ॥ २० ॥ गुरु ज्यारे मने
 शीखामण देता, त्यारे मे तेनो पण तिरस्कार कर्यो; त्यारे बीजा ते हुं हीसावमां? तो पण आ राजानो
 वितीर्षतेजोमतिधैर्यवीर्य--वैश्वानरप्रेमपरोऽथ पित्रा ॥ इतोहमाचार्यवरस्य ज्ञान्या--द्विनोद्यमं
 शिहितवान् कलौघम् ॥ १९ ॥ सहेतुकं वाध्यपहेतुकं वा । समस्तबादैः कवहायमानः
 ॥ वैश्वानरालिङ्गितमूर्तिरुच्चैः । खेदाय तेषां च गुरोश्च जातः ॥ २० ॥ प्रतिब्रुवाणो
 गुरुरध्यवन्ति । मया तिरस्कारपदं परे के ॥ महीभृतः पुत्र इतिप्रतीते । तथापि मध्येष
 जहौ न रागम् ॥ २१ ॥ वैश्वानरस्यैव गुणोऽखिलोऽय-मितीह रागो विधृतो मयोच्चैः ॥
 असौवर्षि प्राणसमाय मह्यं । रसायनं क्रूरमनो ददौ डाक् ॥ २२ ॥ जगौ च मञ्जकिन्नवं
 किन्नैत-द्वयस्य वृद्ध्यै विततायुषश्च ॥ गृहाण तत्त्वं परिमुद्व काले । फलेप्रहिः स्नेहतरुर्म-
 मास्तु ॥ २३ ॥ अत्रांतरे कश्चिदवोचतेष्टं । स्थानं त्वयाऽसौ गमितो ह्यनेन ॥ वैश्वानरेणास्य
 विचारितोऽर्थो । ज्ञाव्येष गत्वा नरके ततायुः ॥ २४ ॥

पुत्र छे, एम जाणीने ते गुरुए माराविषेनो राग तज्जो नहीँ ॥ २१ ॥ आ सखळो वैश्वानरनो गुण छे; एम
 विचारि मे तेनाप्रते घणोराग धर्यो; अने क्रूर मनवाला एवा तेणे प्राण सरखा एवा मने तुरत रसायन आर्यु
 ॥ २२ ॥ अने वली कह्युं के, मारी शक्तिथी उत्पन्न थएलुं आ रसायन बलनो तथा आयुष्यनी वृद्धिमादे छे;
 मादे तुं ते ग्रहण कर? अने खा? तथा मासं स्नेह रूपी वृक्ष अवसर आव्ये फलद्रूप थाओ? ॥ २३ ॥
 एदलामां कोइए कह्युं के, ते अने इष्ट स्थानके पहुँचाओ; तेनो अर्थ आ वैश्वानर विचार्यो के, आ

पूर्वाभ्यासधी मासं चित्त तेनामां स्नेहवालुं थयुं; केमके, स्तुति अने स्नेहनी विधिमां आत्मबलना
 प्रकर्षधी विशोषनी अपेक्षा होती नथी ॥ १२ ॥ मने पोताने वश थएलो जोहने ते दुष्टे मासं पडखुं कदापि
 पण तज्युं नही; पडी पोताना वैरीना संगवालो मने जोहने मारो पुण्योदय नामना मित्र साक्षात मारा
 पर अत्यंत क्रोधवालो थयो ॥ १३ ॥ अने तेणे विचार्युं के, अहितमां मूढ एवा आनें हित कहीने छप
 देखा देवो लायक नथी; केमके महादेव हजु पण भयंकर एवा सर्पाना बलयने तजतो नथी. ॥ १४ ॥
 बली आ नंदिचर्धन मारो आश्रित छे, मादे जोके ते गुणोविनानो छे, तो पण, नही क्षोभेला, गंभीर
 वशंवदं स्वस्य स मामवेक्ष्य । जहाति पार्थ न कदापि दुष्टः ॥ स्ववैरिसंसर्गमवेक्ष्य साक्षा-
 त्पुण्योदयो मित्रमतीव रुष्टः ॥ १३ ॥ इथौ च नाऽसावुपेक्षयोऽन्यो । हिताग्निधानादहिते
 विमूढः ॥ करालमद्यापि न कालकंठो । व्याघ्रावलीनां बलयं जहाति ॥ १४ ॥ नचाश्रितोऽसौ
 मम ह्यातुमर्हो । विनैव वेदां गुणवर्जितोऽपि ॥ अकुब्धगंज्जीरमहाशयस्य । तृणादिसंघातद-
 वांबुराशोः ॥ १५ ॥ इदं विचिंत्य स्तिमितस्वप्नावो । रुष्टोऽपि तस्थौ स ममांतरेव ॥ ततश्च
 वैश्वानरतश्च नास्व-न्मणिः फणीन्द्रो विषवाननूवम् ॥ १६ ॥ अवारितस्तेन तथैव वैश्वान-
 नरेण दाहप्रकृतिः कृतोऽहम् ॥ अकालितः दौघादवांबुदेन । जातो यथा दाहकरः श्रितोऽपि
 ॥ १७ ॥ प्रक्रीप्तो ज्ञीतिनृतोऽथ मत्तो । बाघाः कुलीना अपि रोषपूर्णात् ॥ नजंति
 मामेष महाप्रजावः । पुण्योदयस्यापि परस्य बुद्धः ॥ १८ ॥

अने महान आशयवाला एवा समुद्रे जेम घासनी समूह, तेम मारे अवसरविनाज (पक्षे-बेलाविनाज)
 तेने तजवो थोण्य नही ॥ १५ ॥ एम विचारिने ते क्रोधित थया छतां पण मारा अंतःकरणमांज रह्यो,
 हवे ते वैश्वानरनी सोबतथी हुं चळकतामणिवाला झेरी नागतुल्य थयो. ॥ १६ ॥ हवे ते पुण्योदये
 नही अटकाव्याधी मने ते वैश्वानरे दाहप्रकृतिवालो कर्षो; अने तेथी, सेवथी आश्रित थएलो एवो पण
 नही धोवाएलो जेम पर्वत तेम हुं दाहकारक थयो. ॥ १७ ॥ रोषधी भरेला एवा हुंथी डरता एवा कुलीन

नर पाड्युं ॥ ६ ॥ (तैवैश्वानर केवो हतो ? तोके) खेद अने वैररूप निचा पगवालो, द्रोह अने हर्षारूप
 कठिन जंघावालो, अक्षमा अने चित्तना पश्चातापरूप खरबचडा साथळवालो, तथा जुगलरीरूप लांघा
 कटिप्रवेश वालो हतो. ॥ ७ ॥ वली ते परना मर्मोने भेदवारूप सांकडी छातीथी कोटा सरखा मध्य
 भागने धारण करनारो, तापथी दीप्त थपलो, तथा अन्यायरूप दह खभाओवालो हतो. ॥ ८ ॥ वली ते
 खार तथा मात्सर्यरूप बेडोळ हाथवालो, क्रूरतारपी लांबी अने उंची गरदनवालो, असत्य वचनादि-
 विषादवैराततनिम्रपादो । द्रोहान्यसूयाकठिनोरुजंघः ॥ अक्रांतित्वितानुशयासमोरुः । प्रल-
 वपैशान्यकटिप्रदेशः ॥ ७ ॥ मध्यं दधानः परमर्मभेद-संहं च कोष्ठाकलितप्रमाणम् ॥
 जरः स्फुलेनातिविसंकटेन । तापेन दीप्तो दहदुर्नयांसः ॥ ८ ॥ क्षारत्वमात्सर्यविरूपबाहुः
 क्रूरत्वदीर्घोच्चशिरोधराभृत ॥ असत्यज्ञाषादिविकीर्णदंत । चंफत्वनिर्भर्त्सनशून्यकर्णः ॥ ९ ॥
 हास्योदधानद्विचपटां च नासां । स्थानाकृतिं तामसज्जावसंज्ञाम् ॥ रौद्रत्वनैर्धृष्य-
 सुरक्तनेत्र-स्त्रिकोणदुष्टाचरणाल्यशीर्षः ॥ १० ॥ असंगतापिगलकेशज्जारो । विराधना
 सूत्रधृतत्रितंतुः ॥ मया प्रदष्टोऽथ स विप्रसूनु । दीर्घील्यलीलानिरतः कुनीतिः ॥ ११ ॥
 निरीक्षिते तत्र बभूव पूर्वा-न्यासेन मे स्नेहविलासि चेतः ॥ अपेक्षते स्वीयवलयप्रकर्ष-त्रसं-
 स्तवस्नेहविधौ विशेषम् ॥ १२ ॥

रूप छुटा दांतो वालो, तथा प्रचंडता अने भर्त्सनारूप शून्य कर्णोवालो हतो. ॥ ९ ॥ वली ते हास्यरूपी
 चपटी नाशिकावालो, तामसभाव नामनी स्थानाकृति वालो, रौद्रता अने निर्दयतारूपी लाल आंखो
 वालो, अने दुराचरणरूपी त्रिखोण मस्तकवालो हतो. ॥ १० ॥ वली असंगतारूपी पीला केशोना
 समूह वालो, विराधनारूपी सूतरना जण दोरावालो (जनोदवालो) दुःशीलपणानी क्रीडामां आसक्त
 थपलो, तथा खोटी नीतिवालो, एवा ते वैदवानर नामना द्राक्षण पुत्रन मं ज्योयो. ॥ ११ ॥ तेने जोबाधी

चतुर्थःस्तवकःप्रारब्धते.

संसारिजीव उवाच--हवे संसारिजीव फरीने कहेछे. हवे विशाल एवी मनुष्यगतिनामे नगरीना भरत नामना पाडामां जयस्थल नामे नगर छे, तथा तेनो राजा पद्म नामे पृथ्वीपति छे. १ ॥ जगतना मनमां रोपेलछे हर्षकंद जेणीए एवी ते राजाने नंदा नामे पटराणी हती; तेणीनी कुक्षिमां मारी ते स्त्रीए मने सुकयो; अने अवसर आव्ये मारी जन्म (पण) थयो ॥ २ ॥ मने पुत्र थयो, एवी रीने वधेला अभिमान सुखथी नंदा आनंदित थइ अने प्रमोदकुश नामना चाकरनी वधामणीथी राजाए पण खुशी इतश्च पुयी नृगतौ विशाले । सत्पाटके यज्ञरताभिधाने ॥ जयस्थलं नाम पुरं तदीशः । पद्मानिधोऽनूनमधवा पृथिव्याः ॥ १ ॥ जगन्मनोरोपितहर्षकंद । नंदान्निधा तन्महिषी बभूव ॥ प्रवेक्षितोऽहं प्रियया तयास्याः । कुक्षौ सपुण्यः समये प्रसूतः ॥ २ ॥ ननंद नंदा तनया ममानृ-दितिप्रवृद्धान्निमानसौरयात् ॥ प्रमोदकुंजान्निधदासवाक्या-द्वाजाऽपि तुष्टः प्रददौ वसूनि ॥ ३ ॥ विनिर्मितो जन्ममहोत्सवो मे । व्यथापि नंद्युत्तरवर्धनाख्या ॥ तिरो-हिता प्रागन्निधा ततश्च । ममाऽप्यनूनतनयान्निमानः ॥ ४ ॥ सिंचन्निवाहणोरमृतं विवासै । स्नातस्य मातुश्च तथा जनानाम् ॥ धात्रीतिरुच्चैरथ लाड्यमान-स्त्रिवार्षिकोऽनूव-मनूनशर्मा ॥ ५ ॥ इतश्च याऽंतःपरिवारमध्ये । बभूव मे धान्यविवेकिताख्या ॥ अस्मृत मज्ज-न्मद्दिने सुतं सा । कृतं च वैश्वानरनाम तस्य ॥ ६ ॥

थइने तेने धन आप्युं ॥ ३ ॥ बली मारी जन्मोत्सव कयो; तथा मारुं नंदिवर्धन नाम पाडहुं अने तयारथी मारुं प्रथमहुं नाम लुप्त थयुं; मने, पण पुत्रपणानुं अभिमान थयुं. ॥ ४ ॥ बिलासोथी मात-पितानी तथा लोकोनी आंखो प्रते जाणे अमृत सिंचतो होउं नही जेम, तेम धात्रीओथी लालन करातो एवो हुं अत्यंत सुखी थयो थको जण वर्षनो थयो ॥ ५ ॥ हवे अंतःपुरना परिवारमां अविचेकिता नामनी जे मारी धावमाता हती, तेणीए पण मारा जन्म दिवसे एक पुत्रने जन्म आप्यो, अने तेहुं नाम वैश्व-

रात्रिओ सुंधि पीडा भोगवी. ॥ २२५ ॥ मारा आ शुभ भावथी मारी खी भवितव्यता खुशी थह; अने
 मने एक सुंदर पुरुषने देखाड्यो. ॥ २२६ ॥ अने मने कहुं के, हे महाभाग ! आ पुण्योदय नामना पुरुषने
 में खुशी थहने तेने मदंगार तरिके आप्यो छे. ॥ २२७ ॥ हवे मने पूर्वे दीधेली गोली खलास थवाथी,
 तेणीए मने वीजी गोली आपी; तथा आ पुण्यादय गुप्त रह्यो थको तारा भलामाटे थओ? एम तेणीए
 मने आशिष पण आपी. ॥ २२८ ॥ एवी रीते अनुसुंदर राजारूपी संसारिजीव कहेंते छते पुंदरीक
 नामना भव्ये शंका लावने महाभद्राने कहुं के, हुं आ सखलो भावार्थ समजी शक्यो थनी; तयारेतेणीए
 अनेन शुभनावेन । तुष्टा मे नवितव्यता॥ पुरुषं सुंदराकार-मेकं प्रादर्शयत्पुनः॥ २२९॥ नवाच
 च महानाग । नरः पुण्योदयो ह्ययम् ॥ सहायोऽयं मया । दत्तो नवतः परितुष्टया ॥ २३०॥
 जीर्णार्थ पूर्वदत्ता मे। गुटिकाऽन्यां ददौ च सा ॥ वन्नः पुण्योदयो नूत्यै । नूयादित्याक्षिषं ददौ
 ॥ २३१॥ इति कथयति तस्मिन् धीविज्ञायां वन्नाथे । वचनमविदितार्थं शोकमानोऽथ नव्यः ॥
 स्फुटमकथयदर्शं साऽपि सामान्यरूपं । प्रश्नकृतविलंबः श्रव्यशोभां निहंति ॥ २३२॥ नवति
 हि नवजंतुः सर्वएवैकनामा । नवविलसितनेदं याति चावर्तमानः ॥ तदखिलमुपपन्नञ्च-
 पर्यायरूपं । कलयति सुमतिर्यस्तं वृणीते यज्ञः श्रीः ॥ २३० ॥

इति श्रीवैराग्यकटपदतायां तिर्यग्गतिविपाकवर्णनो नाम तृतीयः स्तवकः समाप्तः ॥ श्रीरस्तु ॥
 पण सामान्य प्रकारे तेनो प्रगट अर्थ कहौ देखाड्यो; केमके, तेमां विलंब करवाथी श्रव्यशोभा चाली
 जाय छे. ॥ २२९ ॥ भवमां रहैला सर्व जंतु एक नामवाला (भवजंतु) होय छे; पण फरता फरता
 भवचेष्टितना भेदने प्राप्त थाय छे; पण जे सुबुद्धि माणस ते सर्वने द्रव्यपर्यायरूपे जाणो छे; तेने
 यज्ञनी लक्ष्मी बरे छे. ॥ २३० ॥ (आ काव्यने छेडे पण “ यज्ञ ” शब्द सुकीने श्री यशोविजयजी
 महाराजो पोतानी कृति सूचवी छे.)

संमूर्द्धिम जलचर, थलचर अने खेचरो हता; तेओमां तेणीए मने भमाव्यो. ॥ २१७ ॥ त्यां कार्यं विना
 देडकानो आकार धारीने हुं आरट्यो; तथा मत्सरूपे माळीमारोए मने भेच्यो, छेच्यो तथा बाल्यो.
 ॥ २१८ ॥ चली त्यां, ससला, भुंड, तथा हरिणरूप थहने पारधिओधी पीडित थयो; तथा चंदनधो,
 सर्व अने नोलीअंरूप थहने परस्पर भक्षणथी दुःखित थयो ॥ २१९ ॥ चली त्यां कागडा, तथा घूबडादिक
 रूपे में अतुल्य दुःख सहुं, अने असंख्य लोकोधी भरेला एवा ते स्थानमां हुं घणो काल भम्यो ॥ २२० ॥
 हवे एक दहाडो हुं मृग थहने यूथ मध्ये सुखे रह्यो हतो, त्यां रागमां लीन थवाथी पारधिए बाणो
 रटितोऽहं विनाकार्यं । ददुराकारधारकः ॥ मत्सरूपं दधन्निन-द्विजो दग्धश्च धीवरैः
 ॥ २१८ ॥ दादाशूकरसारंग-रूपो व्याधैः कदर्थितः ॥ गोधाऽहिनकुलाकारो । दुःखितो
 नङ्गणान्मिश्रः ॥ २१९ ॥ काकोलूकादिरूपेषु । सोढं दुःखं मयाऽतुलम् ॥ असंख्यजनसंकीर्णो
 तत्र पर्यटितश्चिरम् ॥ २२० ॥ अप्रान्यदा मृगो जातो । यूथमध्ये स्थितः सुखम् ॥ नादा-
 क्षितः शोरेणोच्चै-व्याधेन निहतो मृतः ॥ २२१ ॥ जातोऽप्य करियूथं चाधूमं चाज्ञाकमुत्थितम् ॥
 श्रितः केषुवृद्धेन । निर्ममः सुखसागरे ॥ २२२ ॥ संजस्तं करियूथं चाधूमं चाज्ञाकमुत्थितम् ॥
 अश्रौषं वेणुविस्फोट-रवं च नवमन्यदा ॥ २२३ ॥ संज्रांतोऽहं ततः पश्चा । ह्यग्रो नृजाग-
 मीकितुम् ॥ उत्तानः पतितः कूपे । संप्राप्तस्तीव्रवेदनाम् ॥ २२४ ॥ यूथजाणाऽस्मर्षस्य ।
 ममेदं युक्तमागतम् ॥ दतिजावयता दुःखं । सप्तरात्रं तितिक्षितम् ॥ २२५ ॥

मार्याधी मृत्यु पाभ्यो. ॥ २२१ ॥ पळी हाथीओना यूथनो हुं स्वामी थयो, त्यां झळ्ळकीना वनमां विच-
 रतो थको हाथणीओना समूह सहित सुख सागरमां पड्यो. ॥ २२२ ॥ एक दहाडो त्यां हाथीना भय-
 युक्त दोलांने, तथा उडलता धुंवाडाने में जोयो; तथा चांसोना फाटवानो शब्द सांभल्यो. ॥ २२३ ॥
 पळी संज्रांत थहने हुं पाडल घूथीने जोवा लाग्यो, त्यां उतावलथी कुवामां पड्यो, अने तीव्र दुःख
 पाभ्यो, ॥ २२४ ॥ यूथना रक्षणमां असमर्थ एवा मने आ योन्य दशा आची, एम भावतां थकां में सात

पछी गुटिकादानधी श्रांख करीने श्रांखवालाओए मने डेथो; तथा पूरारूप करीने नचाव्यो; एवी रीते मने
 बहू दुःखी कर्मो. ॥ २०९ ॥ सात क्रोड लाख कुलोमां रह्यो; तथा त्यां असंख्य रूपोधी रहतो थको हुं
 बहू भक्त्यो. ॥ २१० ॥ पछी मने बीजी गोली आपीने ते स्त्री त्रोंद्रिय नामे पाडामां लेइ गइ; तथा त्या
 असंख्य रूपोधी भमाव्यो. ॥ २११ ॥ त्यां आठक्रोड लाख कुलोमां जुदा जुदा लोकोए कीडी आदिकना
 रूपधी मने पील्यो, बाल्यो, तथा मर्दित कर्मो. ॥ २१२ ॥ त्यांभी गोली देहने मने बीजा पाडामां मेल्यो;
 डेदितो गुटिकादाना-डेंखं कृत्वाथ श्रांखिकैः ॥ नर्तितः पूतरीकृत्य । बहुधैवं विमं वितः ॥ १७८ ॥
 कुलानां कोटिकेपु । पाटके सप्तसु स्थितः ॥ तत्राऽसंख्यैरहं रूपै-रटद् बहुतरं रटन् ॥ ११० ॥
 अथान्यगुटिकादाना-त्रीतोऽहं त्रीन्द्रियात्रिये ॥ पाटके त्रामितो रूपै-रसंख्यैस्तत्र त्रार्यया
 ॥ १११ ॥ कुलानां कोटिकेपु । तत्राष्टसु पृथग् जनैः ॥ पिपीलिकादिरूपेण । पिष्टो दग्धश्च
 मर्दितः ॥ ११२ ॥ ततश्च गुटिकादाना-तृतीये पाटके धृतः ॥ कुलानां कोटिकेपु । नवस्व-
 ति विमं वितः ॥ ११३ ॥ पतंगमक्षिकादंश-वृश्चिकाकारधारकः ॥ तत्राहं चतुरङ्कः स-न्नन्व-
 न्नूवं विमं वनाम् ॥ ११४ ॥ अथ प्रहृष्टा मम सा । दयिता त्रवितव्यता ॥ प्रस्थापनाय गुटिकां ।
 प्रायुंक्त नगरांतरे ॥ ११५ ॥ यत्पंचाङ्गपशुस्थानं । शाल्यसंपर्कपावितम् ॥ अस्ति सार्धत्रिपं-
 चाश-त्कोटिलक्षकुलं पुरम् ॥ ११६ ॥ पंचाङ्का गर्जजास्तत्र । जलस्थलननश्चराः ॥ संमू-
 ळिताश्च विद्यंते । तेष्वहं त्रामितस्तया ॥ ११७ ॥

त्यां नवक्रोड लाख कुलोमां हुं दुःखी थयो. ॥ २१३ ॥ त्यां चोरिंद्रिय थइने, पतंग, माखी, डांस,
 तथा बीछीलुं रूप धारिने में बहू दुःख अनुभव्युं. ॥ २१४ ॥ पछी ते मारी भवितव्यता स्त्री मारापर
 तुष्टमान थइ; अने बीजा नगरमां मोकलवा माटे मने गोली आपी. ॥ २१५ ॥ ते नगर पंचेंद्रिय पशुओलुं
 स्थान, शाल्य संपर्कधी रहित थएलुं, तथा साडा त्रेपनक्रोड लाख कुलोवालुं छे. ॥ २१६ ॥ त्यां पंचेंद्रिगर्भज तथा

छाल, स्कंध, जाला, बीज तथा लतादिक रूप कर्षो ॥ २०० ॥ तेवी दशाचाला एवा मने लोकोए छेयो, भेयो, काध्यो, तथा पील्यो; अने तेवी रीतनो मने जोया छतां पण ते भवितव्यताए उपेक्षी मेल्यो. ॥ २०१ ॥ हवे छेछी गुटीका खलास थवाथी, बीजी देहने ते मने पृथ्वीकायमां लेह गइ; अने त्याहुं असंख्य काल रह्यो. ॥ २०२ ॥ त्यां सूक्ष्मादिक भेदोने भजनारा एवा मने लोकोए चूर्णो तथा दल्यो; अने एवीज रीते अप्काय, तेजकाय अने वायुकायमां भेने मेल्यो. ॥ २०३ ॥ हवे भवितव्यताए मार्क स्थानाजीर्ण दूर करवाने हच्छुं; तेथी तेणीए मने " विकलेंद्रिय निवास " नामना नगरमां लीधो. ॥ २०४ ॥ त्यां वे लिनो त्रिन्नश्च लूनोऽहं । लोकैः पिष्टश्च तादृशः ॥ दृष्टोऽप्युपेक्षितो हंत । नवितव्यतया तथा ॥ २०५ ॥ साध्यात्यगुटिकायां मां । जीर्णयां कितिपाटके ॥ इत्थान्यामनयत्तत्रा—स्संख्य-कायमहं स्थितः ॥ २०६ ॥ सुहृन्मादिन्नेदन्नाकृतत्र । चूर्णितो द्रवितो जनैः ॥ एवं जला-भिपवने—ध्वेकाकिनिलये धृतः ॥ २०७ ॥ स्थानाजीर्णमश्वैहन्मे । ऽपनेतुं नवितव्यता ॥ वि-कलाकिनिवासाख्ये । नगरेऽहं तथा धृतः ॥ २०८ ॥ नियुक्तो नूनुजा तत्र । दींझियादित्रिपा-टके ॥ त्रातास्ति शाल्यसंपर्को । मायापरिणतिप्रियः ॥ २०९ ॥ प्रथमे पाटके तत्र । त्रार्यया दींझियात्रिधे ॥ मनाक् विस्पृष्टचैतन्यः । कृमिरूपोऽधुचिः कृतः ॥ २१० ॥ मूत्रांत्रक्लिनजवरे । विद्युवंतं च वर्चसि ॥ मां दृष्टा कृमिन्नावेन । सा दुर्नार्या प्रह्वयति ॥ २११ ॥ जलूकान्नाव-मापाय । गुटिकायाः प्रज्जावतः ॥ विभं वितस्तया रोगि—रक्ताकर्षणकर्मणा ॥ २१२ ॥

इंद्रिय आदिक वर्णे पाडाओमां कर्मपरिणाम राजाए स्थापेलो, अने मायापरिणति नामे खीचालो शाल्य संपर्क नामे अधिकारी हतो. ॥ २०६ ॥ त्यां मारी भवितव्यता नामनी खीए बे इंद्रिय नामना पाडायां मने जरा चैतन्यचालो अपवित्र कृमिरूपे कर्षो. ॥ २०७ ॥ मूत्र अने आंतराङ्गधी खरडाएला जठरमां रहेली विष्टामां कृमिरूपे लोटता एवा मने जोहने ते दुर्भगाखी हर्ष पासे छे. ॥ २०९ ॥ गुटिकाना प्रभा-वथी मने जलोत्तर वनावीने, रोगीनुं रुधिर खेंचाववावडे मने तेणीए विडंबना करी. ॥ २०८ ॥

केमके, आ पाड्यो गोला, नीगोद, अने तेदलाज माणसोथी घणोखरो अवधवहार राशि सरखो हे. ॥ १९२ ॥
 लोक व्यवहारशी अन्य जगोए गमागमथी भेद हे; अने अनादि वनस्पति नाम हे. ॥ १९३ ॥ एमकहीने
 तेणे एक ओरडामां मने राख्यो; अने माराप्रमाण बीजाओने पण राख्यो; अने केदलाकोने बीजी
 रीते राख्या. ॥ १९४ ॥ त्यां मूर्छित थडने हुं अनंत काल रह्यो; पड्यो भवितव्यता मने प्रत्येक वनस्पतिमां
 लावी. ॥ १९५ ॥ तेथी रीते एज पाडामां मने असंख्य काल राख्यो, त्यां तेणीए मने चिचिध आकार
 यतोऽसंव्यवहारेण । तुल्यो बहुतरं हसौ ॥ गोलकैश्च निगोदैश्च । जनैस्तावद्विरेव च ॥ १९६ ॥
 जेदो लोकव्यवहारे-रन्यत्र च गमागमात् ॥ किंचानादिवनस्पति-वनस्पत्यन्निधाकृतः ॥ १९७ ॥
 इत्युक्त्वा स्थापितस्तस्मिन्नेकापवरके हहम् ॥ अन्ये तु केऽपि मन्नीत्या । स्थापिताः केऽपि
 चान्यथा ॥ १९८ ॥ अथानंतं स्थितः कालं । तत्राहं मत्तमूर्छितः ॥ ततः प्रत्येकचारित्वं ।
 नवितव्यतया कृतम् ॥ १९९ ॥ तादृशः स्थापितोऽसंख्यं । कालमत्रैव पाटके ॥ इदौ सा
 गुटिकां तत्र । नानाकारप्रकाशिकाम् ॥ २०० ॥ सा कर्मपरिणामेन । जन्मवासंप्रतीष्टकत्वात् ॥
 इत्तैकनववेद्यास्याः । प्रागेव श्रान्तिशान्तये ॥ २०१ ॥ पूर्वस्यां परिजीर्णयां । दत्तवत्यपरा-
 पराम् ॥ तामसंव्यवहारे सा । सूक्ष्ममेवाकरोद्गुः ॥ २०२ ॥ एकाकानित्ये त्वेवा । तथा
 गुटिकायाऽकरोत् ॥ पर्याप्तकमपर्याप्तं । कचित्सूक्ष्मं च बादरम् ॥ २०३ ॥ साधारणं च
 प्रत्येकं । फलपुष्पांकुरादिकम् ॥ मूलत्वकृस्कंधशाखादि । तथा बीजवतादिकम् ॥ २०४ ॥
 करनारी गुटिका आपी. ॥ २०५ ॥ जन्मवासप्रते इष्ट करनारी एवी ते गुटिका एकभव सुधि चाले
 तेदली, कर्मपरिणामे वेहेलेधीज तेणीने थाक न लागवा माटे आपी हती. ॥ २०६ ॥ पूर्वनी
 गुटिका खलास थावाथी, बीजी बीजी देतां थकां तेणीए अव्यवहार राशिमां (मारं) शरीर
 सूक्ष्मज कर्धु हतुं. ॥ २०७ ॥ एकेंद्रियमां तेणीए ते गुटिकाथी, मने पर्याप्तो, अपर्याप्तो, तथा कोइक समये
 सूक्ष्म अने बादर कर्यो ॥ २०८ ॥ वली तेथी मने साधारण, तथा प्रत्येक एवा फल, फल, अंकुरा, मूल,

જીવ કહે છે કે) સાક્ષાત સુખદ તુલ્ય મારી અવિતવ્યતા નામે સ્ત્રી છે; તે મને અને બીજા ઘરવાળાઓને કાર્ય સોંપે છે. ॥ ૧૮૩ ॥ તે પોતાને ગમતું કાર્ય કરે છે, બીજા ક્ષણની અપેક્ષા કરતી નથી; અને બીજા હેતુઓ પૂર્ણ તેણીનું જ અનુવર્તન કરે છે; કહું છે કે, ॥ ૧૮૪ ॥ જેવી અવિતવ્યતા તેવી બુદ્ધિ, તેવો વ્યવસાય, તથા તેવા સહાયો હોય છે. ॥ ૧૮૫ ॥ આ તારી અવિતવ્યતા સારી છે, એમ કહેવાથી હૃદય પૂર્ણ સુશી થાય છે, અને તે સારી નથી, એમ કહેવાથી અયથી તે કંપે છે. ॥ ૧૮૬ ॥ કર્મપરિણામે તેણીને પૂર્જી છે, વલી તે સહિનો નાશ કરનારી, સુતેલાઓમાં જાગનારી, તથા અંધકારમાં પૂર્ણ સ્ફુરતીમાન છે, સ્વેષ્ઠમયં કરોત્યેષા । કાપિ નાન્યમપેક્ષતે ॥ તાં પરેડ્યનુવર્તેતે । હૈતવો યદુદાહતમ્ ॥ ૧૮૭ ॥ બુદ્ધિસ્ત્યદ્યતે તાદૃક્ । વ્યવસાયઃચ તાદૃશઃ ॥ સહયાસ્તાદૃશા હોયા । યાદૃશી અવિતવ્યતા ॥ ૧૮૮ ॥ અસ્તીયં જવતો જહેત્યુકે શકોડપિ હૃષ્યતિ ॥ ન જહેયમિતિ પ્રોક્તે । કંપતે જન્ય-વિહ્વલઃ ॥ ૧૮૯ ॥ સા કર્મપરિણામેનાર્ચિતા સા સુહિનાશકત્ ॥ સા જાગતિ પ્રસેષુ । તમસ્યપિ વિજૃંબતે ॥ ૧૯૦ ॥ સર્વોપાયવિદં મત્વા । તામશ્ચો પૃહ્લતઃ સ્મ તૌ ॥ સાહ પ્રસ્થાપ-નાયોગયો । મજ્જતોન્યે ચ તાદૃશાઃ ॥ ૧૯૧ ॥ તાવૃચ્ચતુઃ પ્રમાણં ત્વં । કાર્યેડસ્મિન્ વ્યાપિયસ્વતત્ ॥ અહમન્યે ચ મતુલ્યા । સ્તયા પ્રસ્થાપિતાસ્તતઃ ॥ ૧૯૨ ॥ સહતાન્યાં તયાનીતા । એકાક્રનિલયે ડ્યતે ॥ વર્તતે નગરે તત્ર । મહાંતઃ પંચપાટકાઃ ॥ ૧૯૩ ॥ મામેકં પાટકં તત્ર । તીવ્રમોહઃ પ્રદર્શયન્ ॥ આહ સંસારિજીવ ત્વં । તિષ્ઠાસ્મિન્નેવ પાટકે ॥ ૧૯૪ ॥

॥ ૧૮૭ ॥ તેણીને સર્વ ઉપાયો જાણનારી જાણીને, હવે તે બહેન તેણીને પૂછ્યું; ત્યારે તેણીએ કહું કે, મારો અર્તાર અને બીજા પૂર્ણ તેવાઓ મોકલવા લાયક છે. ॥ ૧૮૮ ॥ ત્યારે તેઓએ કહું કે, જેમ તારી મરજી, મોટે હવે આ કાર્ય કર ? પછી તેણીએ મને અને મારા સરલા બીજાઓને ત્યાંથી રવાના કર્યા. ॥ ૧૮૯ ॥ તેઓ બહે સાથે તેણી હવે તેઓને એકોદ્રિય સ્થાનકમાં લેઈ ગઈ; તે નગરમાં મોટા પાંચ પાઠાઓ છે. ॥ ૧૯૦ ॥ ત્યાં હવે તીવ્ર મોહ મને એક પાટો દેલાડીવે કહું કે, હે સંસારિજીવ ? તું આજ પાઠામાં રહે ? ॥ ૧૯૧ ॥

तेष्णिनुं वचन ते महा अज्ञान, तथा तीव्रमोहे स्वीकार्यु, केमके ते तेओने पूजनीक हती; हवे तेओए अ-
 व्यवहार रात्रिमां रहेला लोकोनुं प्रमाण ते दूतने देवाड्युं ॥ १७६ ॥ त्यां असंख्य गोलाओमां (ते दूते)
 असंख्य निगोद नामना ओरडाओ, तथा तेमां अकेकमां अनंत माणसोने जोया. ॥ १७७ ॥ (ते जोइ)
 विस्मत थएला ते दूतने हाथमां ताली देइने तेओए कहुं के, अरे ! जोयुं ! ! ज्यारे आम छे, त्यारे हवे
 सदागम हुं हानि करवावालो हतो ? ! ! ॥ १७८ ॥ आटला यथा वलतमां पण सदागमे जेटलाओने
 स्वीकृतं तद्वचस्तान्यां । पूज्यान्नावती हि सा ॥ तस्याऽसंव्यवहारस्थ-दोक्तमानं च दर्शितम् ॥ १७६ ॥
 असंख्यगोत्वकगुहे-ष्वसंख्यास्तत्र दर्शिताः ॥ निगोदाख्यापवरका-स्तेष्वनं-
 ता जनाः पृथक् ॥ १७७ ॥ आहतुर्विस्मितं तं च । इत्वा तौ करतादिकाम् ॥ कां करिष्यति
 हानिं ज्ञोः । स्थिते ह्येवं सदागमः ॥ १७८ ॥ एवावताऽपि कादेन । ये सदागममोचिताः ॥
 एकापवरकस्यास्य । ज्ञागेऽनंततमे हि ते ॥ १७९ ॥ दोकनिर्वेषचितेयं । देवानां का तदुच्चैः ॥
 दूतोऽवादीद्विदं वक्ष्ये । त्वरा कार्ये विधीयताम् ॥ १८० ॥ समज्जीवितममृत्युनां । प्रवादादादि-
 वर्जितात् ॥ समकाहारनीहारी-च्छासनिःश्वासरागिणाम् ॥ १८१ ॥ ततोनिर्यास्यतां
 संख्या-पूरणायैकमाविमौ ॥ चिंताव्याकुलितौ जातौ । परस्परमुखेक्षिणौ ॥ १८२ ॥ इतदत्रा-
 स्ति नटः साक्षा-ज्ञार्या मे जवितव्यता ॥ मंत्रयतीति कर्तव्याममान्येषां च सद्मिनाम् ॥ १८३ ॥
 मोक्षमां मोक्षया छे, तेओ आ एक ओरडाना अनंतमे भागे पण नथी ! ॥ १७९ ॥ माटे लोकोने खूद-
 वानी स्वामीनी आ चिंता द्या कामनी छे ? त्यारे दूते कहुं के, आ सखलुं हुं स्वामीने कहीदा; हवे तमो
 जलदी काम करो ? ॥ १८० ॥ तुल्य जीवितमृत्युवाला, तथा तुल्य आहार निहार अने श्वासोश्वासवाला
 एवा तेओना आदि विनाना प्रवाहथी, निकलता जीवोनी संख्या पूरवामादे असमर्थ एवा तेओ यवे
 एक बीजानुं मुख जोता थका चिंताथी ज्पाकुल थया. ॥ १८१ ॥ १८२ ॥ (अजुसुंदर नामे ते संसारि

तेओए तेने आसत आपुं, अने कहुं के, स्वामि तो खुशीमां छेनी ? तेने अहीं केम मोकलयो छे ॥ १६८ ॥
 तयारे तेणे कहुं के, आपणा स्वामी खुशीमां छे, तथा तमारा अधिकारथी ते निश्चित छे; वली मने अहीं
 मोकलवानो हेतु हुं कहुं छुं ॥ १६९ ॥ आपणा स्वामिनी अर्चित्य महिमावाली, तथा अविनश्वर एधी
 ‘लोकस्थिति’ नामनी बेहेन जयवन्ती वर्तै छे; अने ते आपणा स्वामीए तेणीने आ कार्यमादे कहुं के;
 ॥ १७० ॥ दुःखे करीने नाश करी शकाय तेवो अमारो सदागम नामे हमेशानो शत्रु छे; ते अमारां
 छद्दकरने हणीने, केदलाकोने मोक्षमां लेइ जाय छे ॥ १७१ ॥ एम (आपणा) लोकोनो नाश थावाथी,
 स प्राह सुखिनो देवा । निश्चिता वोऽधिकारतः ॥ यः पुनःप्रेषणे हेतु-र्मम सोऽयं निगद्यते
 ॥ १६९ ॥ जयत्यर्चित्यमाहात्म्या । लोकस्थितिरनश्वरी ॥ जगिनी देवपादानां । साऽत्रार्थः
 धिक्कृताच तैः ॥ १७० ॥ अस्यस्माकं सदा शत्रु-र्दुःखेदः सदागमः ॥ हत्वा सोऽस्मद्वदं कांश्चि
 द्वाकान्नयति निर्वृतौ ॥ १७१ ॥ एवं च विरलीजते । लोकं संपत्स्यतेऽयथाः ॥ अस्माकं
 तत्त्वया कार्य-मिदं लोकस्थितेऽन्तरे ॥ १७२ ॥ महुंकेयीति यावन्तः । पुरादव्यवहारतः ॥ तावन्-
 तएव निःकाश्या-स्वयेत्यं न कतिर्नवेत् ॥ १७३ ॥ महाप्रसादइत्येवं । सोऽधिकारोऽनया
 धृतः ॥ सदागमेन दृष्टाश्च । केचित्संप्रति मोचिताः ॥ १७४ ॥ तावदानयनायेति । प्रहितोऽहं-
 तथा जवात् ॥ अहं च देवभृत्योऽपि । तदाहैकवशांवदः ॥ १७५ ॥

आपणो अपजन्म थरो; मादे हे लोकस्थिति ! तारे आवी रीते कखुं के, ॥ १७२ ॥ मारा ताबामांथी
 जेदला जीव जाय, तेदलाज तारे अव्यवहार रायिमांथी कहाडवा; के जेथी दोदो पडे नही ॥ १७३ ॥ बहु
 सारुं ! एम कहीने तेणीए ते अधिकार स्वीकार्यो; अने हमणाज सदागमे केदलाकोने मोक्षमां मोकलेला
 (तेणीए) जोया छे ॥ १७४ ॥ मादे तेदला जीवो लाववा मादे मने अहीं तेणीए वेगथी मोकलयो छे;
 वली जोके, हुं तो स्वामीनो चाकर छुं, छतां तेणीनी आज्ञामां पण मारे रहैहुं पडे छे ॥ १७५ ॥

मोहिनामे महत्तम एवा ते राजाना वे संबंधिभ्यो त्वां हमेयां वसे छे ॥ १६० ॥ ते नगरमां जेटला लोको
 छे, ते सर्वे तेभ्यो राजानी आज्ञाधी निद्रित, मूर्छित तथा मत्तनी पेठे शून्य कर्पा छे ॥ १६१ ॥
 निगोद नामे कोटहीमां रहेला एवा तेभ्यो सर्व जाणे मृत्युपाम्या होय नही जेम तेम योलता नथी,
 चेष्टा करता नथी, तथा छेदन भेदनने पण जाणता नथी ॥ १६२ ॥ बली तेभ्यो बीजो कोह पण व्यव-
 हार करता नथी, तेथी पंडितो ते नगरने “अव्यवहार राशि” कहे छे ॥ १६३ ॥ ते नगरमां रहनारो दु-
 यावंतस्तत्र नगरे । लोकाः सर्वेऽपि ते कृताः ॥ शून्यास्तान्यां नृपादेशात्—सुप्तमूर्छितमत्तवत्
 ॥ १६१ ॥ न जावंते न चेष्टन्ते । वेदं जेदं न जानते ॥ ते निगोदापवरक—किप्ताः सर्वे मृताइव
 ॥ १६२ ॥ कंचिदन्यं च ते लोक—व्यवहारं न कुर्वन्ते ॥ पुरमव्यवहाराल्प—मंतस्तद्दीयते
 बुधैः ॥ १६३ ॥ संसारिजीवोऽनृतं त—द्रास्तव्योऽहं कुटुंबिकः ॥ स्थितौ तत्रान्यद्वारस्थाने ।
 बलाध्यक्षमहतमौ ॥ १६४ ॥ अत्रांतरे प्रतीहारी । नाम्राजाद्विचित्रता ॥ एतत् विज्ञापया-
 मास । नत्वेति रचितांजलिः ॥ ६५ ॥ व्यवहारनियोगाल्प्यो । दूतो द्वायेष तिष्ठति ॥ प्रेषितः
 सत्वरं कर्म—परिणामेन नूनुजा ॥ १६६ ॥ युवां प्रमाणमन्नाथ । प्रवेद्योऽयं मया न वा ॥
 तान्यामुक्तं प्रवेद्योऽसौ । तयाप्याशु प्रवेशितः ॥ १६७ ॥ तेनापि तौ नतौ तत्तया । तान्यां
 दापितमासनम् ॥ उक्तं च सुखिनो देवाः । किमर्थं प्रेषितो जवान् ॥ १६८ ॥

कुटुंबी संसारीजीव भयो; हवे एक दहाडो ते सेनापति अने महत्तम सभामां घेडा हता. ॥ १६४ ॥
 एदलांमां त्वां अनादि विचित्रता नामनी प्रतिहारी आवीने, तथा नमीने हाथ जोडी कहेवा लागी के,
 ॥ १६५ ॥ कर्मपरिणाम राजाए तुरत मोकलेखो आ व्यवहारनियोग नामनो दूत वारणे उभो छे. ॥ १६६ ॥
 हवे तेने मारे अही आववा देवोके नही? तेमां आपनी मरजी; तयारे तेभ्योए कहुं के, तेने आत्मा देवो,
 तयारे तेणीए पण तेने तुरत प्रवेश कराव्यो. ॥ १६७ ॥ पडी तेणे तेभ्योने भक्तिधी नमस्कार कर्पो, एदले

पुरुषो पाछे पगे खसी गया ॥ १५१ ॥ हवे सुललिताए तेने पूछयुं के, राजपुरुषोए तेने शामाटे पकब्बो
 हतो. ॥ १५२ ॥ त्यारे तेणे कहुं के, तेथी शरुं ! ते वृत्तांत विचरीने कहेवाने हुं शक्तिवान नथी; आ स
 दागम महाराज ते जाणे छे. ॥ १५३ ॥ त्यारे सदागम महाराजि कहुं के, हे भद्र ! आ सुललिताने मोड
 आश्रय छे; माटे ते आश्रय दूर करवा माटे तुं कहे ? तेमां तने हानि नथी. ॥ १५४ ॥ त्यारे तेणे कहुं के,
 आपनी आज्ञा मने प्रमाण छे; पण हे प्रभो ! आ लोकोनी समक्ष मारी विडंबना कहेवाने हुं केवल
 अथाप्रहीतसंकेता । तमपृच्छदनावितम् ॥ केन व्यतिकरेण त्वं । गृहीतो राजपुरुषैः ॥ १५५ ॥
 सोऽवोचद्वयमेतेन । वक्तुं व्यतिकरो ह्ययम् ॥ न शक्योऽसुं विविच्यसौ । वेति स्वामी सदागमः
 ॥ १५६ ॥ ततः सदागमेनोक्तं । जज्ञस्याः कौतुकं महत् ॥ अतस्तदपनोदार्थं । कथय त्वं
 कृतिर्न ते ॥ १५७ ॥ स प्राहाज्ञा प्रमाणं ते । केवलं स्वविजंबनाम् ॥ समकं सर्वलोकानां ।
 वक्तुं शक्तोऽस्मि न प्रजो ॥ १५८ ॥ सदागमेति ज्ञात्वा । पर्वहरे गताय सा ॥ स्थितौ प्रज्ञावि-
 दाला च । नव्यश्च नगवहिरा ॥ १५९ ॥ अथाप्रहीतसंकेता । मुद्दिश्य स्फुटमब्रवीत् ॥
 संसारिजीवः पुरतश्चतुष्पार्श्वेऽपि शृण्वताम् ॥ १६० ॥ अस्तीह लोके विख्यात-मनादि-
 समयस्थिति ॥ पुरमव्यवहाराख्य-मनंतजनसंकुलम् ॥ १६१ ॥ तत्रानादिवनस्पति-ना-
 मानः कुलपुत्रकाः ॥ वसन्त्याज्ञावशात्कर्म-परिणामस्य नूतनजः ॥ १६२ ॥ महाज्ञानबद्धा-
 ध्यक्ष-तीव्रमोहमहनमौ ॥ सदाप्रवसतस्तत्र । तस्य संवंधिनो भुवम् ॥ १६३ ॥

शक्तिवान नथी. ॥ १५५ ॥ सदागमनो संकेत जाणीने हवे ते पर्वदा दूर गइ; तथा महाराजना वचनथी
 महाभद्रा अने पुंडरीक त्यां रखा. ॥ १५६ ॥ हवे सुललिताने उद्देशीने, सांभलता एवा ते चारेनी पास
 अतुसुंदर राजा प्राट रीते कहेवा लागयोके ॥ १५७ ॥ आ लोकमां अनादि समयनी स्थितिवाळं, तथा
 अनंत प्राणसोधी भरेळं एवुं अव्यवहार नामे प्रख्यात नगर छे. ॥ १५८ ॥ त्यां कर्मपरिणाम राजानी
 आज्ञाधी अनादि वनस्पति नामना कुलपुत्रो रहे छे. ॥ १५९ ॥ महा अज्ञान नामे सेनापति तथा तीव्र

ज्ञाना दर्शनधी चकीने बोध धयो, अने पोतानी अंतरंग चोरी जाणीने हृदयमां बहुत छर्पो. ॥ १४३ ॥
 ल्यारे महाभद्राए, तेने कर्तुं के, भगवान सदागमनुं शरणुं तुं ले ? के जेथी तने भय न धाय. ॥ १४४ ॥ पछी
 प्रभुए, कहेली चोरी लोकोने जणभवचामाटे चकीए वैक्रिय लबिधधी. पोतानुं चोरतुं रूप कर्तुं. ॥ १४५ ॥
 हवे भद्रमधी लेपाएलां शरीरवालो, गेरुना हाथा दीधेलो, घासनी मेशाना समूहधी न्यास धएलो. कणे-
 रनी मालाओधी वीटाएलो, शरावलाओनी मालाधी कदरूपो धएलो, जीर्ण बखना दुकडावालो, गलामां
 लदकावेला सुहामालवालो, भयभीत, गंधेडे चडेलो, खोटा आशयोवाला राजपुरुषोधी फरतो वीटा-
 ततः प्राह महानज । जगवंत सदागमम् ॥ शरणं प्रतिपद्यस्वायथा ते न नयं नवेत् ॥ १४६ ॥
 प्रबुबोधयिषुरर्चयै । प्रभूकं प्राणिना ततः ॥ वैक्रियर्था निजं चक्री । चौररूपमचीकरत्
 ॥ १४७ ॥ नरसनालिसगात्रोऽथ । इक्षौरिकहस्तकः ॥ व्यासस्तृणमधीपुंजैः । कणवीरसज्ज-
 वतः ॥ १४८ ॥ शरावमादावीनरसो । जरदटकवंभृत् ॥ बह्वतोपत्रो गले त्रस्तः । स्थापितो
 रासन्नोपरि ॥ १४९ ॥ समंताज्जपुरुषै । वेष्टितो विवृताशयैः ॥ प्रकंपः कांक्षी-
 कोऽसौ । ययौ जगवदंतिकम् ॥ १५० ॥ त्रिनिर्विशेषकम् ॥ दृष्ट्वा सदागमं किंचि-ज्ज्ञाता-
 भ्यास इवाथ सः ॥ भ्रान्त्येयां दशां प्राप्तः । पतितो धरणीतले ॥ १५१ ॥ त्रयं चैतन्यमुत्थाय ।
 सदागममध्यावदत् ॥ त्रायस्व नाथ मां जीतं । मा नैषीरित्युवाच सः ॥ १५२ ॥ आश्वासितः स ते-
 नाथ । शरणं तस्य संश्रितः ॥ प्रत्यक्पदैरपसृता—स्तत्रिया राजपूरुषाः ॥ १५३ ॥

एलो, कंपतो, तथा गभराएलो धयो धको ते अहुसुंदर राजा सदागम महाराजनी पासे आज्यो. ॥ १४६ ॥
 ॥ १४७ ॥ १४८ ॥ हवे सदागम महाराजने जोडने जाणे कंईक शांत धयो होय नहीं जेम, तेम ते नहीं
 कही शकाय एवी दयाने प्राप्त धयो धको पुथीतलपर पड्यो. ॥ १४९ ॥ हवे चैतन्य मेलवने ते सदाग-
 मने कहेवा लाज्यो के, हे नाथ ! डरेला एवा मने आप रक्षण करो ? त्यारे तेणे कहुं के, तारे डरतुं नहीं.
 ॥ १५० ॥ हवे तेमणे आश्वासना देवाधी, तेणे तेमनुं शरणुं स्वीकार्युं, अने ते सदागमना डरधी राज-

शंखपुर नगर छे, तेम आ तो चित्तरम नामे उद्यान छे, पण विस्तारवाली बजार नथी. ॥ १३५ ॥ वली
 अहीं कर्मपरिणाम राजा नथी, राजा तो श्रीगर्भ छे; माटे आबुं संबंधविनानुं भगवाव केम बोले छे. ११३६ ॥
 तयारे सदागम महाराजे कहुं के, हे भद्रे ! तुं मारी चाणीनो परमार्थ जाणती नथी; माटे खरेखर तुं संके
 तने नही ग्रहण करनारी (अग्रहीतसंकेता) छे. ॥ १३७ ॥ तयारे खुललिताए विचार्युं के, अरे ! सदागम
 महाराजे तो माहं पण बीजुं नाम कर्युं ! एम विचारि ते विस्मित थइ; तयारे महाभद्रा तेने तत्व जणा
 न कर्मपरिणामोड्न । राजा श्रीगर्भ एवतु ॥ अबहं जगवान बुद्धे । किमित्येवं प्रज्ञापते ॥ १३६ ॥
 जगवानाह जानीषे । परमार्थ न मे गिराम् ॥ न्नेद्ग्रहीतसंकेता । ततस्त्वमसि निश्चिता
 ॥ १३७ ॥ सा इध्यौ ह्री ममाप्यन्या । कृताजगवताजिघा ॥ स्थितेति विस्मिता तत्वं । महा-
 न्नाज्जवहयत् ॥ १३८ ॥ नूनमेव महापापो । निर्दिष्टो नरकंगमी ॥ जीवो जगवता
 तस्याः । संजाता महती कृपा ॥ १३९ ॥ पप्रब्ब जगवंतं सा । मुच्येताऽसौ कथंचन ॥ स
 प्राह दर्शनात्तस्य । मोक्षः स्याद्भयणाच्च नः ॥ १४० ॥ महान्नाहजगवं-स्तद्ब्रह्मण्यस्य सन्मु-
 खम् ॥ जगवानाह गन्नाथु । सफलोऽयं तवोद्यमः ॥ १४१ ॥ गताथ कृपयान्तर्यं । साऽनुसुंदर-
 चक्रिणः ॥ चौर्यमाफलमाख्यातं । यथाजगवतोदितम् ॥ १४२ ॥ तद्दर्शनानुज्ञावेन । प्रबुद्ध-
 श्चक्रिपुंगवः ॥ अंतरंगं निजं चौर्यं । बुध्वा ज्ञीतो नृशं हृदि ॥ १४३ ॥

ववा लागीके ॥ १३८ ॥ खरेखर आ जीवने महाराजे महापापी कह्यो; तयारे तेणीने मोटी दया आवी. ॥ १३९ ॥
 अने भगवानने पूछयुं के, आनो मोक्ष केम थाय ? तयारे तेमणे कहुं के, अमारं दर्शन तथा आश्रयधी
 तेनो मोक्ष थाय. ॥ १४० ॥ तयारे महाभद्राए कहुं के, हे भगवन् ! तयारे तो हुं तेनी सन्मुख जडें; तयारे
 महाराजे कहुं के, तुरत जा ? आ तारो उद्यम सफल छे. ॥ १४१ ॥ हवे ने दयाधी अनुसुंदर चक्रीपासे
 गइ; अने (तेने) महाराजना कहेवा प्रमाणे डेक फलसुधिनी चोरीनी बात कही. ॥ १४२ ॥ ते महाभ-

अने माणसोतुं मन विस्मित थयुं ॥ १२७ ॥ पढी सुललिताए महाभद्राने कहुं के, आ हुं छे ? तयारे ते-
 णिए कहुं के, हुं जाणती नथी, पण सदागम महाराज जाणो छे ॥ १२८ ॥ हवे विचक्षण एवा सदागम महा-
 राज सुललिता अने पुंडरीकेनं बोध थवा माटे नीचे प्रमाणे रूपक गूढार्थ कहेवा लाग्या ॥ १२९ ॥
 हे महाभद्र ! तेने खयर नथी ? के, आ मनुष्य गति नामे प्रख्यात नगरी छे, तेमां आ महाविदेह रूपी
 विस्तारवाली बजार छे ॥ १३० ॥ अहाँ संसारिजीव नामना चोरने क्रूर आशपोवाला कोटवालोए
 ततःसुललिता प्राह । महानजं किमित्यदः ॥ सा प्राह नास्मि जानामि । जानाति जगवान्
 परम् ॥ १३१ ॥ अथ प्रभुः सुललिता--पुंनरीकावबुद्धये ॥ इमं रूपकगूढार्थ--माचचके विच-
 क्षणः ॥ १३२ ॥ महानजे न जानीषे । ख्यातेयं नृगतिः पुरी ॥ महाविदेहरूपोऽयं । हटमार्गश्च
 विस्तृतः ॥ १३३ ॥ चौरः संसारिजीवोऽत्र । सद्योपत्रो दांनपाक्षिकैः ॥ राहो कुरादायैः कर्म-
 परिणामाय दर्शितः ॥ १३४ ॥ तेन वध्यतयाज्ञतः । पृष्ट्वा ज्ञायौ च बांधवान् ॥ महाकोदा-
 हतैः सोऽयं । वेष्टितो राजपूरुषैः ॥ १३५ ॥ बहिः पुर्या विनिःसार्य । हटमार्गस्य मध्यतः ॥
 नीत्वा बध्यस्थले पापि-पंजरे मारयिष्यते ॥ १३६ ॥ श्रूयते कर्णनिर्वाती । सोऽयं कोदा-
 हतो महान् ॥ प्राप्ता सुललिताश्चर्ये । तद्ब्रुत्वाह प्रवर्तिनीम् ॥ १३७ ॥ नृगतिर्नगरी नेयं । ननु
 दांखपुरं ह्यदः ॥ वनं चित्तरमं चेदं । हटमार्गो न विस्तृतः ॥ १३८ ॥

मुदामाल सहित कर्मपरिणाम नामना राजानी नजरे कर्षो छे ॥ १३१ ॥ ते राजाए स्त्री तथा बांधवोने
 पृछीने, तेने मारीनांखवा माटे हुकम कर्षो छे; ते आ संसारिजीव महान् कोलाहलोवाला राजपूरुषोधी
 वांटायो छे ॥ १३२ ॥ बजारमंथी नगरी बहार कहाडीने, बध्यस्थानकपर लेह जेइने पापीओना पंज-
 रामां तेने मारी नांखयो ॥ १३३ ॥ तेनो आ कान फाडे तेवो कोलाहल संभलाय छे, ते सांभलीने सुल-
 लिता आश्चर्य पामती थकी प्रवर्तिनीने कहेवा लागिके ॥ १३४ ॥ आ ता मनुष्यगति नामे नगरी नथी, पण

माताना मनन वश करीने ते राजबालकनुं, तेणीए लालन कर्तुं ॥ ११९ ॥ अनुक्रमें वृद्धि पामता एवा
 तेंणे, तेंणी प्रते उत्कृष्ट स्नेह धारण कर्यो; हवे ते सदागम आचार्य फरीने त्यां आव्या तेंनी पासे ते महा-
 भद्रा ते राजकुमारने लेह गह ॥ १२० ॥ ते राजकुमार सदागमने जोहने अर्थांत हर्षित थयो; तथा
 निरुपायी एवा तेंणे तेमनी वाणी सांभलीने मनमां चिंतव्युं के, ॥ १२१ ॥ ज्यां आ सदागम वसेछे, ते
 आ नगरीने धन्यछे; हवे जो ते मने भणावे तो तेमनी पासे हुं शाखाभ्यास करूं ॥ १२२ ॥ पोतानी
 क्रमेण वर्द्धमानोऽसौ । तस्यां स्नेहं परं दधौ ॥ पुनःस्मरिष्यायात । स्तपार्थं तं निनाय सा
 ॥ १२० ॥ स तं सदागमं वीक्ष्य । परं हर्षमुपागतः ॥ श्रुत्वास्तपापस्तदाचं । चिंतयामास
 चेतसि ॥ १२१ ॥ धन्येयं नगरी यस्यां । वसत्येष सदागमः ॥ स्याद्यद्यमुपाध्यायः । पठा-
 न्यस्यांतिके श्रुतम् ॥ १२२ ॥ अयं प्रज्ञाविज्ञायां । नावस्तेन निवेदितः ॥ आपृज्य
 पितरौ साध । तं तद्विष्यमचीकरत् ॥ १२३ ॥ ततोदिने दिने याति । सह प्रज्ञाविज्ञावया ॥
 पार्थं सदागमस्यार्थं । जिज्ञासुः स महाशयः ॥ १२४ ॥ अन्यदा नव्यपुरुषः । पुंनरीकः
 सदागमम् ॥ महाप्रज्ञा मुदा प्रज्ञा-विज्ञायाच निवेवते ॥ १२५ ॥ स्थिताऽण्डीतसंकेता ।
 श्रोतुं सुललिता गिरम् ॥ दद्व्याचार्यवर्पश्च । देशनां क्लेशनाशिनीम् ॥ १२६ ॥ अत्रांतरे श्रुत-
 श्चकि-वदकोदाहृतो महान् ॥ जाता चोत्कर्षिता पर्ष-द्विस्मितं जनमानसम् ॥ १२७ ॥

आ मरजी तेंणे महाभद्रने जणाची; पळी तेणीए तेना मातापितानी आज्ञा लेहने तेने सदागमनो
 शिष्य कर्यो. ॥ १२३ ॥ पळी हमेशां ते अर्थनो जिज्ञासु थहने महाभद्रानी साथे सदागम पासे जवा
 लाग्यो ॥ १२४ ॥ हवे एक दहाडो भव्य पुरुष पुंडरीक अने महाभद्रा हर्षथी सदागमने सेवे छे. ॥ १२५ ॥
 भोली सुललिता वाणी सांभलवाने बेठी, अने आचार्य महाराज हे्शोने नाश करनारी देशना दीए
 छे. ॥ १२६ ॥ एटलामां चक्रिना सैन्यनो मोटो कोलाहल संभलाणो; अने तेथी पर्षदाना कर्णा चमक्या;

समर्थं यतो नथी, पण डलटो सदागमने वञ्चा थइने तेते शोभाओ आये छे ॥ १११ ॥ तैथी हे भद्रे ! तैतुं माहात्म्य वर्णवचने कोई पण समर्थ नथी, ते दोषोरूपी वृक्षोने कुहाडा तुल्य, तथा गुणोरूपी वनने सेवतुल्य छे. ॥ ११२ ॥ हवे सुग्घ एवी सुखलिता संदेह रूपी समुद्रमां डुबी; केमके ते सदागममां आदलो बधो गुण समूह कथांथी होये ? आ तो परिचयथी स्तुति लागे छे ॥ ११३ ॥ पछी ते महाभद्राने कहेवा लागी के, हूं तो खरेखर संशयमां छुं; माटे तारे मारा डकार माटे सदागमने देखाडवा ॥ ११४ ॥

नदे तन्नास्य माहात्म्यं । कोऽपि वर्णयितुं क्षमः ॥ कुजरो दोषवृक्षाणा-मसौ गुणवनांबुदः ॥ ११२ ॥ अथ मग्ना सुखलिता । मुग्धा संदेहवारिधौ ॥ कैतावान् गुणसंदोहः । स्तुतिः परिचयादियम् ॥ ११३ ॥ आह प्रज्ञाविज्ञातां सा । नूनं मग्नाऽस्मि संशये ॥ तत्त्वयाऽसौ मञ्जुत्पल्यै । दर्शनीयः सदागमः ॥ ११४ ॥ साप्राह सुदंरहो तद-दृष्टव्यः सेव्य एव सः ॥ गते द्वे अपि तन्मूलं । दृष्टश्चासौ महाशयः ॥ ११५ ॥ शुष्कस्तद्दर्शनदेव । तस्याः संदेहकर्ममः ॥ दिनानि यात्यथ तयो । दीलया तस्य सेवया ॥ ११६ ॥ अथानेन महान्नञ्च । प्रोक्ता विहरतान्यदा ॥ क्षीणजंघावलासि त्वं । तत्तिष्ठान्नैव धीमति ॥ ११७ ॥ कर्तव्यो नृपपुत्रोऽसौ । वावाड्यात् स्नेह-निर्भरः ॥ त्वयि संजातविश्रंभः । प्रयति मम वश्यताम् ॥ ११८ ॥ प्रज्ञाविज्ञातया तस्य । तत्प्रपन्नं वचस्तथा ॥ आवर्ज्यजननीचित्तं । दाक्षितो राजवातकः ॥ ११९ ॥

महाभद्राए कहुं के, ए सुंदर छे; तेने जोवाज जोइए; पछी तेओ वञ्चे त्यां गइ; अने ते सदागमने जोया ॥ ११५ ॥ तेना दर्शनथीज तेणीनो संदेहरूपी कादव सुकाइ गयो; अने तेनी सेवाथी लीलाए करीने हवे तेओना दिवसो जाय छे ॥ ११६ ॥ हवे विहार करता एवा सदागमे एक दिवस महाभद्राने कहुं के, तुं हवे निर्बल थइछे, माटे अहीज रहे ? ॥ ११७ ॥ तारे आ राजपुत्रने बालपणाथीज स्नेही करवो अने ताराप्रते चिन्वासी थवाथी ते मने वञ्चा थयो ॥ ११८ ॥ महाभद्राए ते वचन-स्वीकार्युं; पछी तेनी

અને તેથી ધ્રુવડો પ્રતે જેમ સૂર્ય, તેમ તેઓપ્રતે તે ઉપકારી થતા નથી ॥ ૧૦૬ ॥ આતો વલી ભવ્ય પુરુષ અને વલી સુમતિ તેથી પોતાના જ્ઞાનથી તેનું પાત્રપણું જાળીને તેનાપર સદાગમ તુલ્યમાન થયેલા છે ॥ ૧૦૪ ॥ ફરીને સુલલિતાય કહું કે, જ્યારે તે સદાગમ પાપિષ્ઠ લોકોને બલાત્કારે (પણ) બોધ નથી કરી શકતા, ત્યારે તેની શક્તિ તે શું કામની ? ॥ ૧૦૫ ॥ ત્યારે મહાભદ્રાણ કહું કે, જે કર્મપરિણામ રાજા હંદ્રોથી દુર્જય છે, તેને હુંકારથી નસાડીને, તથા તેના મસ્તકપર પગ મેલીને તે સદાગમ અનંતાધોને સુકાવે છે;

અયં તુ ત્રવ્યપુરુષઃ । સુમતિશ્ચેતિપાત્રતામ્ ॥ જ્ઞાત્વા સ્વજ્ઞાનસંક્રાંતે । રત્ર તુષ્ટઃ સદાગમઃ ॥ ૧૦૪ ॥ પુનઃ સુલલિતા પ્રાહ । કાનુ શક્તિઃ સદાગમે ॥ ન બોધયતિ પાપિષ્ઠાન્ । યદિ-લોકાન્ પ્રસહ્ય સઃ ॥ ૧૦૫ ॥ જગાવથ મહાત્રજા । સુરેંદ્રૈરપિ દુર્જયઃ ॥ યઃ કર્મપરિણામોઽયં । તં હુંકારેણ નાશયન્ ॥ ૧૦૬ ॥ પાદૌ પ્રદાપ્ય તન્મૌલા-વનંતાન્ મોચયત્યયમ્ ॥ પ્રવર્તેતે પરં તસ્ય । કુપાત્રેષ્વવધીરણા ॥ ૧૦૭ ॥ યુગ્મમ્ ॥ ત્રપેક્ષિતાશ્વતેજેન । કદર્ય્યતેઽત્ર કર્મણા ॥ યે ત્વત્ર ત્રાકિમંતોઽપિ । કુર્વંતે વિકલક્રિયામ્ ॥ ૧૦૮ ॥ કુર્વંતે ત્રાકિમાત્રં વા । નામ વા ત્યાંતિ કેવલમ્ ॥ સન્માર્ગે પક્ષપાતં વા । દ્વયત્યસ્યાનુરગતામ્ ॥ ૧૦૯ ॥ દુત્તત્તમાઽપ્યજાનાનાઃ । પ્રકૃત્યા ત્રઙ્કાશ્ચ યે ॥ સર્વેઽપિ તે હ્યત્રિપ્રેતાઃ । સદાગમમહાત્મનઃ ॥ ૧૧૦ ॥ તાન્ કર્મપરિણા-મસ્ત-ત્ર વાહં વાધિતું ક્રમઃ ॥ કિંતુ દત્તે શ્રિયસ્તાસ્તાઃ । સદાગમવશંવદઃ ॥ ૧૧૧ ॥

પણ કુપાત્રો પ્રતે તેની ઉપેક્ષા છે ॥ ૧૦૬ ॥ ૧૦૭ ॥ અને જેઓ તેનાથી ઉપેક્ષિત થયેલા છે, તેઓ અહીં કર્મથી કદર્યના પામે છે, અને જેઓ તેમાં ભક્તિવંત છે, અને વિકલ ક્રિયા કરે છે, અથવા તેની ભક્તિમાત્ર કરે છે, અથવા તેનું નામ માત્ર લે છે, અથવા સદ્ધાર્મમાં પક્ષપાત કરે છે, અથવા તેનો અનુ-રાગ કરે છે, અથવા તેનું નામ પણ નહીં જાણતાં સ્વભાવથી જેઓ ભદ્રક છે, તેઓ સઘલા સદાગમને વહાલા થાય છે. ॥ ૧૦૮ ॥ ૧૦૯ ॥ ૧૧૦ ॥ વલી તેઓને કર્મપરિણામ રાજા અત્યંત વાધા કરવાને

ते सदागम नामे धर्मोपदेशक पुरुष हे ॥ ९५ ॥ ते जगतना पदार्थीने हाथमां रहेला आमलांनी पेढे
जाणे हे, अने परनु कार्य कहेवातुं तेने व्यसन हे. ॥ ९६ ॥ अभिनिबोधदिक बीजा पण तेवाज चार
पुरुषो अहीं हे; पण तेओ परने बोधवामां समर्थ नथी ॥ ९७ ॥ पढी ते सुण सुललिताए कहुं के,
आ राजपुत्र सदागमने केम वहालो हे ? तयारे प्रवर्तिनी कहेवा लागी के ॥ ९८ ॥ हेभद्रे ! स्वभावथी ते
परोपकारमां तत्परहे; केमके, कुवलयना उल्लासमां चंद्र शुं कारणनी अपेक्षा राखे हे ? ॥ ९९ ॥ पापिष्ट

करामलकवद्वेत्ति । पदार्थान् जगतामयम् ॥ परेषामर्थकथने । व्यसनं चास्य जुंजते ॥ ९६ ॥
अन्येष्वप्यभिनिबोधाया । श्रुत्वारः पुरुषादह ॥ तादृशाः संति न परं । समर्थाः परबोधने
॥ ९७ ॥ ततःसुललिता मुग्धा । प्राह किं राजद्वारकः ॥ असौ सदागमस्येष्टः । प्रत्युवाच
प्रवर्तिनी ॥ ९८ ॥ नह परोपकारैक-प्रवणःप्रकृतेरयम् ॥ इंदुःकुवलयोद्भासे । किं
कारणमपेक्षते ॥ ९९ ॥ पापिष्ठास्त्वस्य वचने । न वर्तते द्विषंत्यमुम् ॥ हसंति केऽपि
दुःशब्दा । दुपेक्षते च केचन ॥ १०० ॥ तदुक्तकरणाऽशक्तिं । ज्ञाषंते केचिदात्मनः ॥ प्रता-
रकोऽप्यमित्येनं । दांक्षते केऽपि दुर्धियः ॥ १०१ ॥ आदावेव न बुध्यंते । तद्वचःकेऽपि बावि-
द्वाः ॥ श्रद्धथ्येव नो केचि-त्केऽपि तत्र श्लथादराः ॥ १०२ ॥ अयोग्यत्वादतस्तेषां । गाढो-
द्विषः सदागमः ॥ नोपकाराय वृकानां । तिग्मांशुरिव जायते ॥ १०३ ॥

पाणीओ तेना वचनमां प्रवर्तता नथी, पण तेनो द्वेष करे हे, तथा केदलाको दुष्टाचरणथी तेनी हांसी
करे हे, अने केदलाको तेनी उपेक्षा करे हे ॥ १०० ॥ केदलाको तेमनुं कहेलुं करवाने पोतानी अशक्ति
जणाचे हे, तथा कोइक दुर्बुद्धिओ एवी शंका करे हेके, आ ठगारा हे. ॥ १०१ ॥ केदलाक मूर्खो तो
प्रथमधीज तेनुं वचन जाणी शकता नथी, केदलाको तेनी श्रद्धा करता नथी, अने केदलाको तेमां
थोडा आदरचाला थाय हे. ॥ १०२ ॥ तेथी तेओना अयोग्यपणाथी सदागम बहु खेदयुक्त थपला हे

दूर करो ? ॥८६॥ केमके जूटो अपवाद पण महिमानो नाश करे, केमके, चंद्रने कलंकी जाणीने (तेना) पिताए पण कहाडी भेलयो छे ॥ ८५॥ जे अविवेकादिक मर्जाओए आपणां संतानोने परना जणाव्या छे, तेओनी आ कार्यमां सलाह लेवी योग्य नथी. ॥ ८८ ॥ राणीसुं ते वचन हितकारी होवाथी, राजाए स्वीकार्युं, अने सर्व लोकोनी समक्ष पुत्रजन्म प्रकाशित कर्यो. ॥ ८९ ॥ ते आ भव्यपुरुष मने चहालो छे, माटे हे बुद्धिवाति ! हुं खुशी थउं छुं त्यारे में कहुं के, हे पूज्य ! आपनो ते हर्ष योग्यछे ॥९०॥

अदीकोऽप्यपवादो हि । महिमानं कथं नयेत् ॥ कलंकीति श्रुतश्रृङ्ग-स्ततेनापि बहिःकृतः ॥ ८७ ॥ अपत्यान्यात्मनीनानि । परेषां ख्यापितानि यैः ॥ प्रष्टुमर्हति तेऽत्रार्थे । नाऽविवेकादिमंत्रिणः ॥ ८८ ॥ प्रतिश्रुतमिदं देव्या । वचो राज्ञा यतो हितम् ॥ समहं सर्वलोकानां । पुत्रजन्म प्रकाशितम् ॥ ८९ ॥ सोऽयं ज्ञव्यो ममान्नीष्ट । इतिहय्यामि धीमति ॥ मयोक्तं युज्यते पूज्याः । स्थाने हर्षोऽयमेव वः ॥ ९० ॥ अतःसुखवति पात्रं । पुंनरीकोऽयमुत्तमम् ॥ पुत्रः प्रकाशितो देवी-देवयोरनुकूलयोः ॥ ९१ ॥ गुणैरनन्यसामान्यै । दृष्ट्वेत्त्वतिवर्तिनी ॥ सृष्टिर्निगद्यते पुण्या । दृष्टस्य हि महात्मनिः ॥ ९२ ॥ जगौ सुखविता पूज्ये । संज्ञायः प्रथमो हतः ॥ त्वया समर्थयत्या मे । गुरुत्तामर्थपद्वतिम् ॥ ९३ ॥ एषवेति कथं वार्ता । नविष्यत्कालज्ञाविनीम् ॥ इत्येनमर्हसि चेत्तुं । द्वितीयमपि संज्ञायम् ॥ ९४ ॥ अथ प्राह महात्मज्ञा । ज्ञेयो वीक्षितस्त्वया ॥ सोऽयं सदागमो नाम । पुरुषो धर्मदेशकः ॥ ९५ ॥

आर्थी करीने हे सुललिता ! अनुकूल राजा राणीनो प्रसिद्ध पुत्र आ पुंडरीक उत्तम पात्र छे ॥ ९१ ॥ अलौकिक गुणाथी दीठेला हेतुथी अतिवर्ततीं पूर्वा महात्माओथी देखाएला प्राणीनीं सृष्टि पवित्र कहैवाय छे. ॥ ९२ ॥ हवे सुललिताए कहुं के, हे पूज्ये ! गुरुए कहैला अर्थने समर्थन करती एवी तें मारो पेहेलो संज्ञाय तो टाल्यो ॥ ९३ ॥ ते सदागम भविष्य कालनी बात केम जाणे छे ? एवा मारा बीजा संज्ञायने पण तारे छेदेवो जोइए ॥ ९४ ॥ त्यारे महाभद्राए कहुं के, हे भद्रे ! जेने तें जोयो छे,

अने ते योग दक्षिणावर्त शंखप्रते दूध सरखो थयो ॥ ७८ ॥ हवे (महाभद्रा सुललिताने कहे छेके) हे भद्रे ! तेओनो आ " पुंडरीक " नामनो पुत्र वर्णवाय छे, केमके ते राजा राणी तत्वथी जगतना माता-पिता छे ॥ ७९ ॥ हवे भावार्थने नहाँ जाणती एवी सुललिता फरीने कहेवा लागीके, दीज चिनाना तथा बंध्या एवा तेओ बन्नेने पुत्र शीरिते थयो ? ॥ ८० ॥ तयारे महाभद्रा प्रवर्तिनीए कहुं के, हे मुग्धे ! तुं तत्वोथी अजाणी छे, मादे परमार्थ सांभल ? ॥ ८१ ॥ आ बन्ने तत्वथी तो अनंत संतानवालाओ नइ स पुंनिकोऽयं । वएयते तनयोऽनयोः ॥ देवीदेवाविमौ विश्व-जनकौ तत्वतो यतः ॥ ७९ ॥ अथाऽप्रहीतनावाप्या । जगौ सुललिता पुनः ॥ अनयोस्तनयो जातः । कथं निर्वाजबंध-योः ॥ ८० ॥ ततःप्रवर्तिनी प्रज्ञा-विज्ञाया प्राह तामिदम् ॥ मुग्धे तत्वाऽनन्निज्ञाऽसि । परमार्थमतः द्रष्टु ॥ ८१ ॥ इमौ हि तत्वतोऽनंत-पत्न्यावप्यनपत्यकौ ॥ ख्यापितावविवेका-दि-दृग्दोषाद्भक्तिमंजिनिः ॥ ८२ ॥ इदानीं तत्कथं तान्त्र्यां । पुत्रजन्म प्रकाशितम् ॥ मुग्धां तामितिपृच्छंती । पुनराह प्रवर्तिनी ॥ ८३ ॥ अस्यामेवास्ति पुर्यां मे । धर्माचार्यः सदागमः ॥ रहस्यमनयोः सर्वे । स जानाति महाज्ञायः ॥ ८४ ॥ स चान्यदा मया पृष्टो । हव्यन् हर्षस्य कारणम् ॥ निर्वधप्रेरितः प्राहः । श्रुणु नइ कुतूहलम् ॥ ८५ ॥ विज्ञप्तो नृपतिः काल-प-रिणत्या रहःस्थया ॥ क्वाड्यतामावयावंध्या-बीजत्वन्नवदुर्यदाः ॥ ८६ ॥

छे, छतां अविवेकादिक दृष्टिदोषनो शंकावाला मंजिओए तेमने संतान रहित जणावेला छे ॥ ८२ ॥ तयारे हमणां तेओए पुत्रजन्म केम प्रकाश्यो ? एम पूछती एवी ते मुग्धाने फरीने प्रवर्तिनी कहेवा लागीके ॥ ८३ ॥ आज नगरमां सदागम नामे मारा धर्माचार्य छे ते महाशय तेमनुं सर्व रहस्य जाणे छे ॥ ८४ ॥ हर्षित थता एवा तेने में एक दहाडो हर्षनुं कारण पूछयाथी तेणे कहुं के, हे भद्रे ! तुं कुतूहल सांभल ? ॥ ८५ ॥ कालपरिणती राणीए गुप्तरिते राजाने चिन्तित करीके, आपणो बंध्यपणानो अपजया तमो

चली तथा श्वेतवालोधी घडपणमां निंदनीय थवुं, चली करीने योनिमां जवुं, अने पाछुं करीने तपांशी
 निकलवुं; एम हुकम करीने पोताहुं इच्छित करनारी एवी ते राणी लोकोरूपी पात्रोने अनंतवार विदं-
 वना पमाडे छे ॥ ६७ ॥ ६८ ॥ ६९ ॥ ७० ॥ ७१ ॥ एवी रीते तेओ बने स्त्रीभरतारना सुखें दिवसो जायछे;
 एक दहाडो राणीए राजाने भुसरीते कहुं के ॥ ७२ ॥ हे स्वामी ! हुं (एक) पुत्रनी इच्छा करुं; बाकी तो
 मने संपूर्णछे; तपारे तेणे कहुं के, आपणा बनेना एक अभिप्रायधी ते कार्य सिद्ध थयुंजछे ॥ ७३ ॥ एवी
 रीतनी भर्तारनी बाणीधी ते राणी खुशी थइ, हवे एक दहाडो तेणीए स्वप्नमां सुखमां प्रवेश करेला
 तयोः प्रयांति दंपत्यो-वर्सरः स्नेहनिर्जराः ॥ देवी प्रोवाच राजानं-मन्यदा रहसि स्थितम्
 ॥ ७४ ॥ ईहे पुत्रसुखं स्वामि-न्नन्यूनमपरं तु मे ॥ स प्राह सिद्धमेव-मावयोरादायैक्यतः
 ॥ ७५ ॥ प्रीता नर्तुगिरा देवी । स्वप्ने प्रैकत साऽन्यदा ॥ मुखे प्रविष्टो जवरा । निर्गतः सुंदरा-
 कृतिः ॥ ७६ ॥ केनाऽपि सुहृदानीत । इतिहर्षविषादनाक् ॥ संध्येवार्कतमोमिश्रा । तं स्वप्नं
 प्राह न्मुजे ॥ ७७ ॥ स प्राह ते सुतः श्रेष्ठो । ज्ञावी स्थिता तु नो चिरम् ॥ धर्माचार्यवचो
 बुद्धः । स्वीयार्थं साधयिष्यति ॥ ७८ ॥ पुत्रोऽथ सुषुप्ते पूर्ण-भुजदोहदया तथा ॥ पित्राऽस्य
 भव्यइत्याख्या । कृता स्वप्नानुसारतः ॥ ७९ ॥ मात्रा सुमतिरित्यन्या । कृता सा दोहादाश्रयात् ॥
 योगोऽयं दक्षिणावर्त-दोखेऽनूद्गमसन्निजः ॥ ८० ॥

अने जठरथी निकलेला सुंदर आकृतिवाला (पुरुषने) जोयो ॥ ७४ ॥ अने तेने कोइक मित्र लेइ गयो,
 एवी रीतना हर्ष अने शोकने भजती थकी ते, सूर्य अने अंधकारथी मिश्रित थएली संध्यानी पेटे थइ,
 (पडी) ते स्वप्न तेणीए भर्तारने कहुं ॥ ७५ ॥ तपारे तेणे कहुं के, तने उत्तम पुत्र थइ, पण ते वणा
 वखत (धरमां) नही रहेतां धर्माचार्यना वचनथी प्रतिबाध पामीने आत्मार्थ साधयो ॥ ७६ ॥
 पूर्ण थएला शुभ दोहलावाली ते राणीए हवे पुत्रने जन्म आप्यो, पिताए स्वप्नने अनुसारे तेहुं
 “भव्य ” एवुं नाम पाडयुं ॥ ७७ ॥ माताए दोहलाने अनुसारे तनुं “सुमति ” एवुं बीजुं नाम पाडयुं

प्रवेश करवाना द्वाररूपी पङ्क्ताना व्यवधानवाला, दीनता रूपी धुधरीओना शब्दोधी, खोटी संज्ञारूपी कांसीआना शब्दोधी, लुच्चाइ रूपी मोटा तालोधी, मत्सर रूपी रंगरागोधी, डूँट ध्यानोरूपी अभिन-
योधी, तत्वोना नाशरूपी फुदडीओधी, यथार्थ अर्थोना नाशरूपी प्रगट कटाक्षोधी, चित्तनी संकोचता
रूपी मंडपोधी, तथा विविध प्रकारना आश्रावरूपी चंदरवाओधी लोकाकाशरूपी रंगमंडपमां करेल
हे आश्चर्य जेणे एवा, तथा पुद्गलोना समूहना संबंधरूपी वाकीना सरसामानवाला एवी रीतना नाट-
कने लोकोपासे करावतो थको आ कर्मपरिणाम राजा कीडाने अनुभव हे. ॥ ५८ ॥ ५९ ॥ ६० ॥ ६१ ॥

तस्यासीद्भूपतेः काल-परिणत्यन्निधा प्रिया ॥ स्वाहा स्वाहान्नुजो यद्-नियत्याद्यतिशो-
यिनी ॥ ६५ ॥ प्रष्टव्या विषमे कार्ये । चितवृत्तिरिवारस्य सा ॥ पार्वतीव महेशस्य । वपुरर्ध
मधिष्ठिता ॥ ६६ ॥ सस्पृहं मंत्रयत्येषा । पुरतो नर्तुरुन्मदा ॥ योनिं जवनिकां त्यक्त्वा ।
पात्रैर्निर्गम्यतामितिः ॥ ६७ ॥ गृह्यतां स्तन्यमंबायाः । संहृत्य रुदितक्रियाम् ॥ दुष्यतां
च पुनर्धूय्यां । शिष्यतां पदचंक्रमः ॥ ६८ ॥ विष्णुमूर्धैर्नूयतां नूयो । मलिनैर्वालचापले ॥
पथ्यतां पटु कौमारे । तारुण्ये नुज्यतां बधूः ॥ ६९ ॥ बलीपक्षितबीजसै । वर्षिके नूयतां
पुनः ॥ पुनः प्रविश्यतां योनौ । पुनर्निर्गम्यतामितिः ॥ ७० ॥ इत्येवं मंत्रयित्वा सा । उन्तवा-
रविरुंबनाम् ॥ करोति लोकपात्राणां । स्वान्नीष्टार्थविधायिनी ॥ ७१ ॥ पंचानिः कुलकम् ॥

॥ ६२ ॥ ६३ ॥ ६४ ॥ ते राजाने अभिने जेम स्वाहा तेम नियति आदिकना अतिशयवाली कालपरिणति
नामनी राणी हती. ॥ ६५ ॥ विषम कार्यमां पृष्ठवालायक एवी ते स्त्री, महादेवनी जेम पार्वती, तेम
अर्थ शरीरने अधिष्ठित थएली तेनी ते चित्तवृत्ति सरखी हती. ॥ ६६ ॥ ते मदनमत्त राणी रघुहा सहित
भर्तारनी समीप एवो हुकम करे हे के, योनिरूपी पङ्क्ताने तजीने पाओए बहार आचवुं रडतांछांना
रहीने मातातुं स्तनपान ग्रहण करवुं; बली धूलमां लोटवुं, पगे चालतां शिखवुं, बालचापत्यमां विष्टा
अने सुत्रोधी वारंवार मलीन धवुं, कुमारवस्थामां अणवुं तरुणावस्थामां स्त्रीओ भोगववी, फरीने कर-

उलंघीने जगतने तृणसमान पण मानतो नथी. ॥ ५४ ॥ प्रिय क्रीडावालो एवो ते डुष्ट राजा हमेयां प्राणीओने नचावे छे; अने तेना प्रतापथी मर्दित थएला एवा ते प्राणीओ पण तेने उलंघीने वर्तता नथी ॥ ५५ ॥ ते राजा, नारकी आदिकना रूपथी नाचता, वेदनातुर, तथा रडता प्राणीओने जोहने अत्यंत हर्ष पासे छे. ॥ ५६ ॥ चेष्टा तथा वेषादिकना विकारवाला छे आशयो जेमां एवा नाटकमां जोडेल छे बुद्धि जेणे एवो ते कर्मपरिणाम राजा डुष्ट कार्योंमां सज्ज थएला लोकेने जोहने मदोन्मत्त थाय छे. ॥ ५७ ॥

स च केलिप्रियो दुष्टो । नर्तयत्यंगिनः सदा ॥ तेऽपि तं नातिवर्तते । तत्प्रतापप्रमर्दिताः ॥ ५८ ॥
 स नारकादिरूपेण । नृत्यतो वेदनातुरान् ॥ क्रंदतः प्राणिनो दृष्ट्वा प्राप्नोति विपुलां मुदम् ॥ ५९ ॥
 अनायकार्यसज्जं च । लोकं दृष्ट्वा समाद्यति ॥ नाटके दत्तथी श्रेष्ठ-वेषादिविकृताशये ॥ ६० ॥
 रागद्वेषाख्यमुरजं । कुत्नावास्फालकोन्मदम् ॥ सूत्रधारमहामोहं क्रोधमानादिगायकम् ॥ ६१ ॥
 भ्रानदिन्नोणविस्तार । नांदीमंगलपाठकम् ॥ विहिताऽस्तोकबिब्वोक-कामनामविदूषकम्
 ॥ ६२ ॥ वर्षकैश्चित्रलेत्रयान्नि-र्विलसत्पात्रमंरुतम् ॥ योन्याख्यप्रविशत्पात्र-नेपथ्यव्यव-
 धायकम् ॥ ६३ ॥ दीनताकिंकिणीकवाद्यैः । कुसंज्ञाकांसिकास्वनैः ॥ उच्चाद्यैः शठतातादैः ।
 रंगरागैश्च मत्सरैः ॥ ६४ ॥ दुष्टध्यानैरन्निनयै-र्द्रुमिन्निस्तत्त्वविप्यवैः ॥ स्फुटैरर्धाङ्गिविक्रैर्पै-
 र्येषाञ्जतार्थनिन्दहवैः ॥ ६५ ॥ मंरुपैश्चित्तसंकोचैः-जलोच्चैर्विविधाश्रवैः ॥ लोकाकाशोदरे रंग-
 स्थाने विहितविस्मयम् ॥ ६६ ॥ पुद्गलस्कंधसंबंध-दोषोपस्करसंचयम् ॥ कारयन्नाटकं
 लोकान् । लीलामनुभवत्यसौ ॥ ६७ ॥ रसगन्धिः कुलकम् ॥

राग द्वेषरूपी डोलवाला, खोटी भावना रूपी (वगाडवाती) डांडीथी मदयुक्त थएला, मह्मा मोहरूपी सूत्रधारवाला, क्रोध, मान आदिकरूपी गवैआओवाला, आनंदकारक भोगोना विस्ताररूपी नांदी अने मंगल पाठकवाला, कोरल छे घणी (मद्दकरीओरूप) हाव भाव जेणे एवा कामदेव नामना विदूषक वाला, जुदी जुदी लेदयाओ रूपी वेषोथी विलास करतां छे पात्रमंडलो जेमां, योनि नामना, पात्रोने

धया; पण सुललिता विचारवालागीके, आ (राजपुत्रना) संबंधमां (तिना) पिता आदिकनो भेद केम पओ ?
 अने आ गुरु महाराज भविष्य कालनी बातो केम जाणे छे ? ॥ ४७ ॥ एवी रीतनी शंकावाली ते सुललिताए
 उपाश्रये जहने महाभद्रा प्रवर्तिनीने पूछहुं तयारे तेणीए पण तेणीने सुश्रव जाणीने खिरतार सहित कहे-
 वा मांडहुं के ॥ ४८ ॥ आ जगतमां लोकोमां प्रख्यात एवी “मनुष्यगति” नामे मनोहर नगरी छे
 ते नगरीनी अंदर, समुद्रमां जेम नदीओ, तेम सर्व नगरीओ हुवी गएली छे ॥ ४९ ॥ आ नगरीमां
 देवालयोना आकारवाला उंचा एवा मेरु आदिक पर्वतो छे, तथा विशाल एवा मानुषोत्तर
 इति शंकापरा गत्वा । वसतिं सा प्रवर्तिनीम् ॥ पप्रह्य साऽतिमुग्धां तां । ज्ञात्वाऽवादीत्सविस्त-
 रम् ॥ ४८ ॥ अस्तीह लोकविख्याता । नृगतिर्नगरी शुभ्ना ॥ मग्नाः सर्वा नगर्पोऽस्यां ।
 नृवि सिंघाविवापगाः ॥ ४९ ॥ अस्यां देवकुलाकारा—स्तुंगा मेवाहयो नगाः ॥ पर्वतः
 सर्वतः जालो । विशालो मानुषोत्तरः ॥ ५० ॥ वर्णाचलपरिकेपाः । पाटका न्नरतादयः ॥
 विदेहरूपो हृदाधवा । विजयापणपंक्तिनृत् ॥ ५१ ॥ तवणोदधिकालोदौ । महाराज्य पश्चा-
 विह ॥ पाटकौधास्त्रयो जंबू—धातकीपुष्करार्धकाः ॥ ५२ ॥ कोऽस्या वर्णयितुं शक्नो । गुणसं-
 न्नारगौरवम् ॥ महापुरुषरत्नानां । नूरियं नूरितेजसाम् ॥ ५३ ॥ एनां शास्ति नृपः कर्म-
 परिणामो महाबलः ॥ नीतिमुद्वंछय्यो विश्वं । तृणायापि न मन्यते ॥ ५४ ॥

पर्वतरूपी फरतो कोट छे ॥ ५० ॥ बली तथा वर्णाचलोरूपी खाइओ छे, तथा भरतक्षेत्रादिकरूपी
 पाडाओ (पोलो) छे, महाविदेह क्षेत्ररूपी बजार छे, (के जेमां) विजयरूपी हुकानो छे ॥ ५१ ॥
 लवण समुद्र तथा कालोदधि समुद्ररूपी अहीं राजमार्ग छे; तथा जंबूद्विप, धातकीखंड, अने पुष्क-
 रार्ध द्वीप रूपी अण पाडाओना समूहो छे ॥ ५२ ॥ एवी रीतनी आ मनुष्य गतिरूपी नगरीना गुणाना
 समूहना महिमाने वर्णवचाने कोण समर्थ छे ? (केमके) अत्यंत तेजस्वी एवा महान पुरुषरूपी रत्नोनी
 ते खान छे ॥ ५३ ॥ ते नगरीहुं महाबलवान एवो कर्मपरिणाम नामे राजा राज्य कर छे; के जे नीतिने

एदलामां महाभद्रा पवर्तिनी सुललिताने कल्याविना ते केवलज्ञानीने वांदवा गह; अने तथा काइक
 प्रसंगे ते श्रीगर्भ राजाना पुत्रनी वात नीकली ॥ ४० ॥ (तथा) ते केवली महाराजे कहुं के, अभ्यास
 करेल छे बहु प्रकारे सत्कर्मानी जेणे एवो आ राजपुत्र घरमां रहेशे नही, पण दीक्षा लेइने शास्त्रिना
 अर्थीने जाणनारो थरो ॥ ४१ ॥ ते सांभलीने खुशी थएली महाभद्रा पोताना उपाश्रये गह, हवे
 (अही) ते राजपुत्रनुं " पुंडरिक " एवुं स्पष्ट नाम पाड्युं, अने ते नाम पाडवानो सहोत्सव पण कर्पो,
 वली एदलामां कृतहलमां तत्पर एवी ते सुललिता पण फरती थकी ते वनमां गह; अने त्यां थनारहे
 दतः सुललिताऽज्ञाता । वंदितुं तं प्रवर्तिनी ॥ गता कथंचित्तत्रानृ-दाता पुत्रस्य नृपुत्रः
 ॥ ४० ॥ उक्तं नगवताऽन्यस्त-सत्कर्मा बहुशो ह्ययम् ॥ न स्थास्यति गुहे दीक्षां । दात्वा
 ज्ञावी शुतार्थवित् ॥ ४१ ॥ तदाकर्ण्य महान्द्रा । हृष्टा स्वोपाश्रये गता ॥ इतश्च राजपुत्रस्य
 तस्य नाम प्रतिष्ठितम् ॥ ४२ ॥ पुंनरीक इतिस्पष्टं । कृत्स्नत्करणोत्सवः ॥ इतश्च सा सुल-
 लिता । कतूहलपरायणा ॥ ४३ ॥ विचरंती वने तत्र । गता स्मरिं स्म पश्यति ॥ वर्णयंतं गुणा-
 न्न ज्ञावि-न्द्मनपात्मजन्मनः ॥ ४४ ॥ त्रिनिर्विशेषकम् ॥ शुभेन कर्मणा काल-परिणत्यानु-
 कूलया ॥ अयं हि नृगतौ पुर्यां । जातः श्रेयांसि तपस्यते ॥ ४५ ॥ अयं हि न्नव्यपुरुषः ।
 सुमतिश्चेति सुंदरम् ॥ सर्वमत्रोचितं योगः । क्षीरे खंनस्य खल्वयम् ॥ ४६ ॥ युग्मम् ॥ तदाकर्ण्य
 जनारुष्टा । इध्यौ सुललिता परम् ॥ नेदोऽयं जनकादेःकः । कथं ज्ञाविचवेत्यसौ ॥ ४७ ॥

भद्र जेने एवा ते राजपुत्रना गुणोनुं वर्णन करता एवा आचार्य महाराजने तेणीए जोया ॥ ४२ ॥ ४३ ॥
 ॥ ४४ ॥ (आचार्य महाराज तेना गुणोनुं एवी रीते वर्णन करता हाता के) शुभकर्म रूपी पुरुषथी तथा
 अनुकूल एवी कालपरिणतिरूप स्त्रीथी खरेखर आ पुरुष समुपगति रूपी नगरीमां उत्पन्न थयो छे; अने
 कल्याणने प्राप्त थयो; वली आ भव्य पुरुष छे, अने तेनुं " सुमति " एवुं नाम पण सुंदरछे, माटे ए सर्व
 योग्य थयुं छे; अने तेथी खरेखर दूधमां खांडना योगसरखुं छे ॥ ४५ ॥ ४६ ॥ ते सांभली (सभाना) लोको खुशी

हवे एक दहाडो झीलें करीने मनोहर एवी ते महाभद्रा साधवी शोखपुरमां आवीने नंद नामना शोठनी धंध-
 शालामां रहिा ॥ ३२ ॥ त्यां श्रीगर्भ नामे राजा छे, अने तेनी नलीनी नामे राणी छे; ते संतान राहित (वांझणी)
 होवाधी, संतान माटे घणा उपायो करती होती ॥ ३३ ॥ हवे (एक दहाडो) तेणीनी कुक्षिमां (कोइक) पुण्यवान
 जीव आवीने उत्पन्न थयो; (तेथो) राजिए सत्तां थकां तेणीए स्वप्नमां जोयुं के, कोइक उत्तम अंगवालो पुरुष
 मारा सुख मारफते शरीरमां प्रवेश करीने, तथा पाडो निकलीने क्षणवारमां कोइक पुरुषनी साथे चाल्यो
 गयो; पडो आ सधलो वृत्तांत तेणीए पोताना भर्तारने कछो ॥ ३४ ॥ ३५ ॥ त्यारे तेणे कहुं के, तने (एक) पुत्र
 महान्ना झांखपुरे । समागत्याऽन्यदा स्थिता ॥ नंदस्य श्रेष्ठिनो धंध-शालायां शिवशालिनी
 ॥ ३६ ॥ श्रीगर्भस्तत्र राजास्तानां विन्यास्या च तत्प्रिया ॥ उपचारानप्याधीनाऽनपत्याऽकरो-
 इव हून् ॥ ३७ ॥ उत्पन्नः पुण्यवान्जीव । स्तस्याः कुक्षायैकत ॥ निशि प्रसुप्ता सा स्वप्ने ।
 यथा कोऽपि सुविग्रहः ॥ ३८ ॥ प्रविश्य मे मुखेनांगे । निर्गत्य च गतः कृणात् ॥ नरेण
 केनचित्सार्धं । ज्ञत्वे स कश्चितस्तथा ॥ ३९ ॥ तेनोक्तं ते सुतो ज्ञावी । केवलं प्रवर्जिष्यति ॥
 शीघ्रं कंचिद्गुरुं प्राप्य । तद्वत्त्वा सा दधौ मुदम् ॥ ४० ॥ जातस्तृतीयमासेऽस्याः । भुञ्ज-
 कर्ममनोरथः ॥ संपूरितोऽसौ श्रीगर्भ-राजेनातुल्यसंपदा ॥ ४१ ॥ अस्मूत सा सुतं पूर्णो काले
 रुचिरलक्षणम् ॥ स तुष्टोऽचीकरद्राजा । तस्य जन्म महोत्सवम् ॥ ४२ ॥ गुरुः समंतन्नज्ञायो ।
 जातनिर्मलकेवलः ॥ इतः समागतोऽत्रैव । स्थितश्चित्ररमे वने ॥ ४३ ॥

थशे, पण ते तुरत कोइक गुरूने पासोने दीक्षा लेशे ते सांभलीने ते राणी हर्ष धारण करवा लागी ॥ ३६ ॥ ब्रीजे
 महीने ते नलिनो राणीने शुभ कार्यानो डोहलो थयो; अने अतुल्य संपदावाला एवा ते श्रीगर्भराजाए (तेणी-
 नां) ते डोहलो संपूर्ण कर्यो ॥ ३७ ॥ हवे संपूर्ण समय होते छते तेणीए उत्तम लक्षणावाला पुत्रने जन्म आप्यो,
 त्यारे राजाए खुशी थडने तेनो जन्ममहोत्सव कर्यो ॥ ३८ ॥ थएल छे निर्मल केवलज्ञान जेने एवा
 समंतभद्र नामना आचार्य (पण) अर्हीज आव्या; अने चित्ररम नामना वनमां रह्या ॥ ३९ ॥

नामे पुत्री हती, के जे पुरुषो नो द्वेष करती हती ॥ २४ ॥ तेणीना मातपिता ते सुललिता संबंधि
 चित्तार्थी दग्ध मनवालां थयां हतां; (पण) माननीक एवी महाभद्रा साधवीने लां आवेली जाणीने
 मनमां आनंद पाय्या. ॥ २५ ॥ हवे ते मातपिता ते कन्याने लेहने तेणीने (महाभद्राने) नमचामाटे छपा-
 थये गया; त्यां महाभद्राए तेओने धर्मलाभ आप्यो, ने देशना आपी. ॥ २६ ॥ ते महाभद्रानुं वचन जोके
 ते सुललिता समजती नहोती, तो पण पूर्वना अभ्यासथी, तेणीना मुख तरफ दृष्टि राखीने ते प्रते
 सेहने प्राप्त थह. ॥ २७ ॥ पढी वृद्धि पामेला एवा सेहना कल्लोलमा आक्रांत थएल छे चित्त जेणीनुं एवी
 अन्नतां जननीतातौ। तच्चितादग्धमानसौ॥ श्रुत्वा मान्यां महान्नद्रा-मागतां हृदि नंदितौ॥ २८॥

अन्नतां जननीतातौ। तच्चितादग्धमानसौ॥ श्रुत्वा मान्यां महान्नद्रा-मागतां हृदि नंदितौ॥ २८॥
 गतावादाय तनयां । तां प्रणतुमुपाश्रये ॥ धर्मवान्नस्तया दत्तः । प्रदत्ता धर्मदेशना॥ २९ ॥
 तद्वचोऽबुध्यमानापि । तस्यां स्नेहमुपागता ॥ पूर्वान्यासात्सुखवित्ता । तन्मुखन्यस्तवोचना
 ॥ ३० ॥ प्रवृद्धस्नेहकक्षोद्या-क्रांतचित्ताथ सा ततः ॥ स्थास्याम्येनांविना नाह-मित्यन्निप्र-
 हमप्रहीत् ॥ ३१ ॥ अतिकष्टाद्वचस्तस्याः । पितृन्यां तत्पतिश्रुतम् ॥ स्वीकारितं च न
 ग्राह्या । प्रवज्याऽस्मदपृष्ठया ॥ ३२ ॥ अथ साऽनुमहान्नद्रां । विजहार तमोन्निदम् ॥ निशे-
 व शशिनो ज्योत्स्ना-मेकनिर्वधवंधुरा ॥ ३३ ॥ कर्मोदयान्न बोधोऽस्यां । जायते च स्फुटः
 परम् ॥ प्रकाशदिव चंद्रस्य । मेघाब्जादनतो दिवि ॥ ३४ ॥

ते सुललिताए एवो अभिग्रह लीधोके, हुं आ महाभद्रा विना रहीश नही. ॥ २८ ॥ अतिकष्टे तेणीनुं
 ते वचन मातपिताए अंगीकार कर्युं; अने कहुं के, अमोने पूछ्या विना दीक्षा लेवी नही. ॥ २९ ॥ हवे
 एक निश्चयथी मनोहर एवी ते सुललिता, अंधकारने भेदनारी (पक्षे-पापोने भेदनारी) एवी चांदनीनी
 पाछल जेम रात्री, तेम महाभद्रानी पाछल विहार करवा लागी ॥ ३० ॥ वादलांओना आच्छादनथी
 आकाशमां जेम चंद्रनो प्रकाश, तेम कर्मोना उदयथी आ सुललिताने प्रकट रीते बोध लागतो नथी. ॥ ३१ ॥

राजाओ सहित चित्तरम नामना उद्यानमां गयो. ॥ १६ ॥ हवे ते विजयमां हरिपुर नगरीनो प्रख्यात
 एवो भीमरथ नामे राजा हतो, अने तेने सुभद्रा नामे राणी हती. ॥ १७ ॥ तेओने महान उदयवालो
 एवो समंतभद्र नामे पुत्र हतो, अने अति उत्तम तथा अनुकुल बुद्धिवाली महाभद्रा नामे पुत्री हती. ॥ १८ ॥
 हवे समंतभद्रे मातृपितानी राजा लेहने सुखोपम गुरुनी पासे दीक्षा लीधी; अने वारे अंगोनी
 जाणकार थयो. ॥ १९ ॥ गुरुए योग्यता जाणीने तेने पोतानी पदवी आपी; अने हवे महाभद्रा
 पण कामदेवने (क्रीडा करवाना) वन सरखा यौवनने प्राप्त थइ. ॥ २० ॥ तेणीनुं गंधर्वगुरीना राजा
 इतो हरिपुरस्वामी । विजये तत्र विश्रुतः ॥ अन्नद्वीमरथो राजा । सुन्नदा चारय वहन्ना ॥ १७ ॥
 समंतजडस्तनय—स्तयो रासीन्महोदयः ॥ तनया च महान्नदा—महान्नद्रानुकूलधीः ॥ १८ ॥
 पार्थ्वं समंतजडोऽथ । सुखोपमगुरोर्व्रतम् ॥ जग्राह पितरौ पृष्ट्वा । द्वादशांगधरोऽन्वत
 ॥ १९ ॥ गुरुन्निर्योयतां ज्ञात्वा । पदे स्वीये निवेशितः ॥ महान्नद्रापि संप्राप्ता । यौवनं
 स्मरकाननम् ॥ २० ॥ गंधर्वपुरनाथेन । परिणीता दिवाकृता ॥ दैवादसौ गतोऽस्तं सा ।
 गुरुणा प्रतिबोधिता ॥ २१ ॥ दत्तौ जगवतीं दीक्षां । जाता चैकादशांगनृत् ॥ प्रवर्तिनी
 कृता दक्षा । गीतार्था गुरुन्निरस्ततः ॥ २२ ॥ अन्यदा विहरंती सा । पूज्या रत्नपुरं ययौ ॥
 चंड्योत्सवे ताराग्निः । साध्वीग्निः परिवारिता ॥ २३ ॥ राजा मगधसेनोऽन्—तत्र देवी
 सुमंगला ॥ पुरुषद्वेषिणी जाता । सुता सुललिता तयोः ॥ २४ ॥

दिवाकृत साधे लग्न कर्तुं, पण कर्मयोगे ते सुत्तु पाय्यो; अने महाभद्राने गुरुए प्रतिबोध कर्पो ॥ २१ ॥
 तेथी तेणीए दीक्षा लीधी, अने अग्यार अंगोने जाणनारी थइ; पछी गीतार्थ तथा द्वादशपणवाली एवी
 ते महाभद्राने गुरु महाराजे ‘प्रवर्तिनी’ तरीके स्थापन करी. ॥ २२ ॥ पूज्य एवी ते महाभद्रा, तारा-
 ओथी जेम चांदनी तेम साधवीओथी वीटाइ थकी एक दहाडो विहार करती थकी रत्नपुरे गइ. ॥ २३ ॥
 ते नगरीमां मगधसेन नामे राजा हतो, अने तेने सुमंगला नामे राणी हती; वली तेओने ‘सुललिता’

तेनो पितारूपी स्वर्ध अस्त पाम्यो, (मृत्यु पाम्यो) अने नलीजी राणी (कमलिनी) पण मृत्यु पामी;
 पडी साभंतो ते अनुसुंदर कुमारनो राज्याभिषेक करवा लाग्या ॥ ९ ॥ एदलामां तयां देदीप्यमान कर्-
 तिबालुं चक्ररत्न उत्पद्य धनुः; अने बाकीना तेर रत्नो पण प्रगट थयां ॥ १० ॥ यक्षीथी अधिष्ठित एवां नवे
 निधानो प्रत्यक्ष थयां, तथा देवोथी जेम इंद्र, तेम ते चक्रवर्ती होवाथी राजाओथी पूजावा लाग्यो ॥ ११ ॥
 आकाशमां रहैला सूर्य जेम प्रतापथी तेम क्षेमपुरीमांज रहैला ते अनुसुंदर चक्रीए सर्व भूमिमंडलने
 गतोऽस्तंतपिताभास्वान्ननिनीना नलिनी तथा ॥ राज्यान्निषेकं तस्याथ । सामंताः कर्तुमुद्यताः
 ॥ १२ ॥ तावत्तत्र समुत्पन्नं । चक्ररत्नं ज्वलन्महः ॥ आविर्भूतानि दोषाणि । सङ्क्तानि त्रयोदश
 ॥ १० ॥ गताः प्रत्यहतां यक्षाधिष्ठिता निधयो नव ॥ चक्रवर्तीति स नृपैः । सुरैरिन्द्रवा-
 चितः ॥ ११ ॥ हेमपुर्यां स्थितेनैव । सकलं भूमिमंजलम् ॥ जितं तेनांबरस्थेन । नानुनेव
 प्रतापतः ॥ १२ ॥ द्वाविंशद्भिः सहस्रैश्च । समादादशान्नूनुजाम् ॥ कृतो राज्यान्निषेको-
 ऽस्य । दिव्यान्नरणादालिप्तिः ॥ १३ ॥ सहस्राणां चतुःषष्टया । रेमेऽसौ वरसुनुवाम् ॥
 अशीतिं पूर्वलक्षाणां । चतुर्धिरधिकां सुधीः ॥ १४ ॥ गतोऽथ पश्चिमे काले । देशदर्शनका-
 म्यया ॥ इष्टासौ दक्षिणावर्तं । प्राप्तः शंखाहयं पुरम् ॥ १५ ॥ तत्र चित्तरमोद्यानं । नृपैः
 कतिपयैर्युतः ॥ ययौ स्वामीव देवानां । देवैरानंदिनंदनम् ॥ १६ ॥

जीत्युं ॥ १२ ॥ दिव्य आभूषणोथी मनोहर एवा बज्रीस हजार राजाओए तेनो बार वर्षासुधि
 राज्याभिषेक कर्षो ॥ १३ ॥ ते अनुसुंदर चक्रीए चोरसी लाख पूर्वो सुधि चोसट हजार उत्तम
 स्त्रीओ साथे क्रीडा करी. ॥ १४ ॥ पोताना आयुष्यना पाळलना भागमां ते चक्री, देवो जोवानी
 इच्छाथी, इच्छित अर्थनी प्राप्तिमां दक्षिणावर्त शंख सरखा शंखपुर नामना नगरमां गयो ॥ १५ ॥
 देवोनो स्वामी इंद्र देवो सहित जेम आनंद आपनारा नंदन वनमां जाय, तेम ते चक्री तयां केदलाक

तृतीयःस्तवकःप्रारब्धते.

हवे चंद्र सरखा उज्वल गुणोनी शोभावाला एवा अनुसुंदर राजरूपिनी, अमृतने वर्धनारी कीर्ति कथा कहेवाय हे ॥ १ ॥ जेम अतुसुंदर चक्रवर्ती राजा, तेम श्रद्धावान माणस पोताना संसारनी विडंबनाने कहेतो थको परना बोधमाद थाय हे॥२॥मनोहर एवा पूर्व विदेह क्षेत्रमां, कच्छ विजय नामना स्थानकमां देवनगरी सरखी कल्याणकारी क्षेमपुरी नामे नगरी हे ॥३॥ ते नगरमां शत्रुओनी स्त्रीओना आंसुओथी उज्वल थएल हे यशरूपी कमल जेहुं, अने प्रतापथी जीतेल हे सूर्यने जेणे एवो शुगंधर नामे राजा थयो. ॥ ४ ॥ ते राजाने कमल सरखी आंखोवाली “ नलीनी ” नामनी पदराणी अश्वप्रस्तूयतेकीर्ति--कथापीयूषवर्षिणी ॥ अनुसुंदरराजर्वे--श्रृंजोज्ज्वलगुणश्रियः ॥ १ ॥ जायते परबोधाय । स्वसंसारविनंवनाम् ॥ श्रद्धावान् कथयन् यद्--चक्रवर्त्यनुसुंदरः ॥ २ ॥ अस्ति स्वस्तिमतीक्ष्ण--पुरीसुरपुरीसमा ॥ सुकळविजयस्थाने । प्राग् विदेह मनोहरे ॥ ३ ॥ तत्रारिनारिनेत्रांबु--जातो ज्ज्वलयशोंबुजः ॥ अतुष्टुगंधरोराजा । प्रतापजितत्रास्करः ॥ ४ ॥ तस्यास्तीक्ष्णतिनीनाम-महिषी नतिनेकया ॥ विजिता रूपपीयूष-स्तरस्याप्तरसो यया ॥ ५ ॥ चतुर्दशमहास्वप्न-सूचितो जनितस्तया ॥ पुण्योदययुतः पुत्रः । सुधास्निग्धैर्दुसोदरः ॥ ६ ॥ जनकेन पुरो ज्ञातेः । सुतजन्मोत्सवक्रमत् ॥ प्रतिष्ठितं च तन्नाम । यथायमनुसुंदरः ॥ ७ ॥ अश्व प्रवर्धमानोऽसौ । कौमार्ये ग्राहितः कलाः ॥ ततिन यौवनस्थश्च । यौवराज्ये निवेक्षितः ॥ ८ ॥ हती; रूपरूपी अमृतनी तलावडी सरखी एवी जे राणीए अप्सराओने (पण) जाती हती. ॥ ९ ॥ ते पदराणीए चौद म्हास्वप्नोथी सूचित थयला, पुण्योदय वाला, तथा अमृतथी क्षिण थएला चंद्र सरखा पुत्रने जन्म आयो. ॥ ६ ॥ पिताए ज्ञाति समक्ष, पुत्रना जन्मोत्सव पळी, तेनुं अनुसुंदर एवुं नाम पाड्युं. ॥ ७ ॥ हवे (यथथी) वृद्धि पावेल्ला एवा ते कुमारने, कुमारअवस्थामां पिताए कलाओ जिखावी तथा ड्यारे ते यौवन अवस्था पाम्यो, त्यारे तेने युवराजनी पदवीपर स्थापन कर्यो ॥ ८ ॥

श्रीगुरुमहाराजना चरणकमलोनी कृपा मेलवीने मूर्ख माणस पण आचार्य (पंडित) धाय. ॥ २७९ ॥
 कंपेरना वन सरखा भिन्न उपायने तर्जिने हमेशां, जाणवानी इच्छापणारूपी अंकुरवाली, उत्तम
 रुचि रूपी किसलयो वाली, ज्ञानादिरूप पुष्पोधी मनोहर थणली तथा समतारूपी फलोवाली, एवी
 गुरुनी कृपारूपी कल्पवृक्षनी बेलडीने सेववी. ॥ २८० ॥ गुरुना महिमाना विस्तारधी पवित्र थणला
 जिज्ञासुतांकुरवती सुरूचिप्रवाला । ज्ञानादि पुष्पकलिता समता फलारूपा ॥ हित्वा
 करीरवण तुट्यमुपायमन्यं । सेव्यासदा गुरुकृपा त्रिदशद्रुवद्विः ॥ २८१ ॥ गुरुकृत गरि-
 मप्रथा पवित्रं । इमक चरित्रमिदं निशम्य सम्यक् ॥ यदह वितनुते तदं हि सेवां ।
 त्यजति नतं गुणरागिणी यशःश्रीः ॥ २८२ ॥

एवा आ इमकना चरित्रने सारी रीते सांभलीने जे माणस अहां ते श्रीगुरुमहाराजना चरणोनी
 सेवा विस्तारे छे, ते माणसने गुणोमां रागवाली एवी यशनी ओभा तजती नथी. (आ-छेछा काव्यमां
 “ यश ” शब्द सुकीने ग्रंथ कर्ता श्री यशोविजयजी उपाध्याय महाराजे पोतानुं नाम सूचव्युं छे) ॥ २८१ ॥
 इति श्री वैराग्यकव्यवतायां गुरुप्रभाववर्णनो नाम द्वितीयः स्तवकः समाप्तः ॥ श्रीरस्तु ॥

દીક્ષારૂપી દુધપાકના લેશમાત્રનો લાભ જાળવો ॥૨૭૫॥ એવી રીતે, ભક્તિથી વશ થપ્પલા એવા ગુરુમહારાજો જે પ્રાણીઓ પ્રતે અત્યંત કૃપાળુ થાયછે, તે મન્ય પુરુષો સર્વ કલ્યાણના પાત્રરૂપ થાય છે (અર્થાત્ મોક્ષે જાય છે) ॥ ૨૭૬ ॥ આ જગતમાં મહાન શાસ્ત્રોના ગહન અર્થોને જાળનારા એવા ગુરુ મહારાજ હમેશાં પરના કાર્યોની સિદ્ધિમાં રક્ત થયા થકા જે પોતાના પ્રયાસને ગળકારતા નથી, તેમાં આશ્ચર્ય હું છે? કેમ કે, મેઘ સસુદ્રમાં જાય છે, આકાશમાં ઝમળ કરે છે તથા હૃદયમાં વિજઙ્ઙીના તાપના વિસ્તારને (પળ) સહન કરે છે; પળ તેમાં તેના સ્વાર્થનો ક્યો લોભ છે? (અર્થાત્ કંઈ પણ નથી;

एवं येषां गुरवोऽनक्त्येकवशा नृशं प्रसीदंति॥नव्या नवंति पुरुषा-स्ते सर्वश्रेयसां पात्रम् २७६॥
 किंतच्चित्रं गुरुरिह महाशास्त्रसंदर्भवेदी । न स्वायासं गणयति रतो नित्यमन्यार्थसिद्धौ ॥
 श्रान्तोवाहो ब्रजति जलधौ क्रामति व्योम विद्युत्तापव्यापं वहति हृदये तत्र कः स्वार्थलोभः २७७॥
 जनमपि कृतिनं गुरुर्विधत्ते । कुटिलमपि प्रगुणीकरोति सद्यः ॥ धवलयति धरातलं हिमांशुः ।
 कुसुदवनस्य त्रिनति मंहु मुडाम् ॥ २७८ ॥ सूतेऽनंबुधरोऽपि चंडकिरणैरंज्जोसि चंडोपल ।
 स्तद्वपं पिचुमंदद्वंदमपि च स्याच्चांदनैः सौरजैः ॥ स्पर्शान् सिद्धरसस्य किं नवति नो
 दोहं च दोहान्तमम् । प्राप्य श्रीगुरुपादपंकजकपां मुखोऽपि स्मरिर्नवेत् ॥ २७९ ॥

કેવળ પરોપકાર માટેજ તે દુદ્ધલો વધો પ્રયાસ વેટે છે.) ॥ ૨૭૭ ॥ ગુરુ મહારાજ સૂઝેને પણ પંડિત વનાવે છે, તેમ નિર્ગુણીને પણ તુરત ગુણવાન કરી આપે છે; કેમ કે, ચંદ્ર દુઝ્વીતલને શ્વેત વનાવે છે, અને કુસુદોના (ચંદ્રવિકાસિકમશ્વોના) વનની સુદ્રાને (પળ) તુરત ખેદી નાસે છે? (અર્થાત્ તેઓને વિકાસર કરે છે) ॥ ૨૭૮ ॥ પાળી વિનાતું પણ ચંદ્રકાંતમોળિ ચંદ્રના કિરણોથી પાળીને ઉત્પન્ન કરે છે, અને ચંદનની સુગંધિઓથી લીંબડાનો સમૂહ પણ તદ્દુપ (ચંદન-રૂપ) થાય છે; અને સિદ્ધરસના સ્પર્શથી લોહંડ પણ હું સુવર્ણ નથી થતું? (થાય છે) એવી રીતે

आत्मस्वरूपमांजं लीनं थहने परपुद्गलिकभावना प्रचलने शून्यतरिके जोतो, उल्लसायमान थएल छे सहज वीर्यं जेनुं, चारे बाजुथी शुद्ध एवी समाधिमां दीठेल छे परमार्थ जेणे, एवी ते द्रमक (जाणे) जीवतां थकां मोक्षे गयो होय नहीं जेम, तेम किंचित् (आ) संसारथी अलौकिक एवा सुखने अनुभववा लाग्यो. ॥ २६५ ॥ २६६ ॥ २६७ ॥ २६८ ॥ २६९ ॥ २७० ॥ २७१ ॥ एवी रीते (महाकंगाल) एवा द्रमकने पण धर्मनो बोध करनारा आचार्य महाराजे मोटा राजा सरखो बनाव्यो ! ! (माटे) एवा गुरु महाराजना माहात्म्यनुं वर्णन करवाने इंद्र पण समर्थ नथी. ॥ २७२ ॥ (हवे द्रमक विचारवा लाग्यो के)

श्लिष्टं विधाय चित्तं । सुलीनमपि संयमे वितन्वंस्तत् ॥ आत्मारामः शून्यं । परज्ञावविजृम्भितं पश्यन् ॥ २७० ॥ नृद्वस्ति स हजवीर्यः । परिशुद्धसमाधिदृष्टपरमार्थः ॥ जीवन्मुक्तः शार्मा-
ऽनुबन्व न्वातिगं किंचित् ॥ २७१ ॥ ॥ सतन्निः कुलकम् ॥ ॥ इत्थं द्रमकोऽपि महाराज-
राजदवाकारि धर्मबोधकरैः ॥ गुरुनिस्तन्माहात्म्यं । वर्णयितुं नावमिच्छेऽपि ॥ २७२ ॥ अनु-
बन्वसिद्धं चेदं । साक्षाद् द्रमकोपमोऽप्यहं सद्यैः ॥ गुरुनिः प्रवेक्षितो यज्जिनसमये शर्म-
किमपि लभे ॥ २७३ ॥ विकलानुष्ठानादपि । शुद्धानुष्ठानतीव्रज्ञावयुजः ॥ मार्गप्रवेशनफला-
दलाघवं ज्ञावयामि नृशम् ॥ २७४ ॥ विमलालोकातीर्थो-इकाञ्च यद्गोगतानवं न्वति ॥
सोऽयं गुरुप्रसादः । परमानन्दवस्य लाजश्च ॥ २७५ ॥

(अहो ! !) आ बात तो अनुभवसिद्ध थह ! ! केमके हुंतो साक्षात् एक महिा कंगाल सरखो हतो, तो पण कुपाल एवा गुरु महाराजे जो मने जिनशासनमां दाखल कर्षो, तो मने वचनथी न कहिा शकाय तेवुं सुख मल्लुं ॥ २७३ ॥ बली (आ) मार्गप्रवेशना फलथी, शुद्ध अनुष्ठानना तीव्र भावबाला एवा विकल अनुष्ठानथी पण वणुं अलाघवपणुं (छट्कुछपणुं) थाय, एम हूँ धारुं छुं ॥ २७४ ॥ निभल अंजनथी, अने तीर्थोदकथी (मारा) आ भावरोगानो जे नाश थयो, तेना हेतु आ गुरुनी कृपा तथा

ચિત્તવાઙ્મી થયો. ॥ ૨૬૩ ॥ एवी रीते जे जे सूक्ष्म एवो पण दोष ज्यारे ज्यारे आ ब्रमकने
 बाधा करे छे, ते ते दोषना इलाज माटे (त्यारे त्यारे) आचार्य महाराज प्रयत्न करे छे. ॥ २६४ ॥
 हवे, करेल छे समस्त दोषोनो इलाज जेणे, प्रगभी गएल छे सुगुरुनी शिखामण जेने, वचननी क्षमा-
 दिकनी सिद्धिथी मेलवेल छे धर्मनी क्षमा आदिकमां प्रीति जेणे, वचनक्रियाना अतिशयपणाना
 आश्रयथी असंग क्रियामां मेलवेल छे रस जेणे, कर्मरूपी मेलना नाशथी निर्मल, शुक्ल लेह्याथी मनो-
 हर खेद, उद्वेग, आंति, क्षेप, उत्थान, अन्यसुदू (बीजी क्रियामां हर्ष थवो ते) रुज अने आसंग
 एवं यो यो दोषो । यदा यदा बाधतेऽस्य सूक्ष्मोऽपि ॥ तत्तत्प्रतिक्रियायां । प्रक्रमते धर्मबोध-
 करः ॥ २६४ ॥ अथ कृतसमस्तदोष-प्रतिकारः परिणतसुगुरुशिक्षः ॥ वचनकृमादि सिद्धे-
 रधिगतधर्मकृमादिरतिः ॥ २६५ ॥ वचनक्रियाप्रकर्षा-श्रमादसंगक्रियासु लब्धरसः ॥ कर्म-
 मत्स्यापगमा-बुद्धः शुक्लान्निजात्यश्च ॥ २६६ ॥ खेदोद्वेगव्रांति-केपोत्थानान्यसुदुर्जारंगैः ॥
 सुक्तश्च पृथग्चित्तै-रष्टनिरष्टांगयोगधरः ॥ २६७ ॥ मदमदनमोहमत्सर-रोषविषादरधर्षितः
 सततम् ॥ तुल्यारण्यकुलाकुल-कांचनतृणशत्रुमित्रगणः ॥ २६८ ॥ दृष्टिं स्थिरां च कांतां ।
 प्रज्ञां परां च प्रसारयन् धर्म ॥ धर्मध्यानातिरतः । शुक्लध्यानैकतानमनाः ॥ २६९ ॥

ए आठ प्रकारना मनोथी सुक्त थएलो, अष्टांग योगने धरनारो, हमेशां मद, कामदेव, मोह,
 मत्सर, रोष अने खेदथी नहीं पराभव पामेलो, तुल्य छे वन अने कुलाकुल (जेमां कुटुंबीओ वसे छे
 एहुं नगर अथवा उत्तम कुल नीचकुल) सुवर्ण अने तृण, शत्रु अने मित्रनो समूह जेने, धर्ममां स्थिर,
 कांता, प्रभा अने परा नामनी योगदाष्टिने विस्तारतो, धर्मध्यानमां रक्त थएलो, शुक्लध्यानमां एक
 रंगवालुं थएल छे मन जेनुं, संयममां लीन थएलां एवां पण चित्तने तेमां (वधारे) चोटाडतो, एक

१ आ आठे साप्ताधिक वखते उत्पन्न थला दोषो छे, तेनो त्याग करवो.

जाणे वेताल कोप्यो होय नहीं तेम, फरीने तेना गात्रने उन्माद दुःख देवा लाग्यो, तापथकी जर्जरित-
पणुं थयुं, तथा मृच्छारूपी कुवामां तेनुं मन ह्रुवी गयुं. एवी रीतना तेद्रमकने जोइने आचार्य माहाराज
चिंतातुर थया ॥२५७॥ २५८॥ पडो आचार्य माहाराजे ते द्रमकने तेना ते आवरोगोनुं कारण पृछथुं पण
उपेक्षाने प्राप्त थएलुं एवुं ते कारण तेणे कहुं नहीं; त्यारे गुरुमहाराजे बुद्धिरूपी नाडीनी गतिथी जाणुं के,
आणे हेरी फलनुं भक्षण कहुं छे॥२५९॥ पडो आचार्य महाराजे तेद्रमकने कहुं के, हे वत्स ! अहंकाररूपी
हेरी फल खावाथी आ (तने) विकारनो समूह थएलो छे; अने आ विकार चारित्ररूपी मनोहर भोजन

जाताव्वरजर्जरता । मूर्धाकूपे च ज्ञानसं मग्नम् ॥ दृष्टेदृशं तमासी-चिंताज्ज्ञान् धर्म-
बोधकरः ॥ २५८ ॥ युग्मम् ॥ पृष्टं रोगनिदानं । तेनोपेक्षागतं न तत्प्रोक्तम् ॥ विषफल-
श्रुक्तिगुरुणा । ज्ञाता मतिनाभिकागत्या ॥ २५९ ॥ उक्तं च वत्स गारव-विषफलश्रुतिरसौ
विकारजरः ॥ चारित्रसद्वन्ननुजा-मध्यममतिदुःखकृद्भ्रष्टितः ॥ २६० ॥ एतत्प्रतिक्रियां-
त-शुणवैतृष्णाख्यपरमवैराग्यम् ॥ सेवस्व येन न कदा-प्येष विकारः समुज्जवति॥ २६१ ॥
आद्यं खलु वैराग्यं । विषयत्यागाय विषयवैतृष्ण्यम् ॥ ज्ञानाद्विकारहरं । गुणवैतृष्ण्यं
द्वितीयं तु ॥ २६२ ॥ शिक्वामेनां लब्ध्वा । तत्प्रतिकारं विधाय जातोऽसौ ॥ अविकृतनिज-
गुणपानं । परमान्नरसादप्य स्वस्थः ॥ २६३ ॥

करनाराधो माटे अति दुःखदाइ कहेलो छे ॥२६०॥ माटे हवे आ तारा रोगोना इलाज रूप एवा गुणोना
अतृष्णानामना परम वैराग्यने तुं सेव ? के जेथी करीने आ विकार कोइ पण वखते तने थयो नहीं॥२६१॥ तेमां
विषयोनी अतृष्णारूपी पेहेलो वैराग्य खरेखर विषयोना त्याग माटे छे, अने गुणोनी अतृष्णारूपी बीजो
वैराग्य ज्ञानादिकना विकारोने हरनारो छे ॥२६२॥ हवे आ शिक्वामण मेळवीने, अने (रोगो माटे) ते
इलाज करीने ते द्रमक विकार रहित एवा आत्मगुणना पात्र रूप, अने दूधपाकना रसथी स्वस्थ

अग्ने तेधी तेनी बुद्धि, धीरज, तेज, स्वस्थता, प्रकाश अने हर्ष स्फुरायमान थाय छे. ॥ २५१ ॥ जे द्रमक पेहेलां श्रुतजेषो हतो, ते द्रमकने आ आचार्ये ह्मणां देव सरखो बनव्यो, एवी रीतनो आचार्ये महा-राजनो महिमा (पण) जगतमां फेलायो. ॥ २५२ ॥ प्रथम दशाना वैराग्यधी एवी रीते स्फुरायमान थएल छे आशयो जेना अने चारित्रिना मानवालो एवो आ द्रमक कोहक दहाडो आत्मगुणना असंग रूपी वनमां कीडा करवा गयो. ॥ २५३ ॥ ते वनमां तेषे, परनी निंदाना शल्यरूपी पल्लवोधी लालाश मारती, विस्तार युक्त अहंकाररूपी फलोवाली, तथा पूजारूपी पुष्पोधी हसती एवी स्वप्रशंसा रूपी

यः प्रेतः प्रागासी-इवः सोऽनेन सांप्रतं विहितः ॥ इति धर्मबोधकयशो-महिमा जगति प्रसृमरोऽनूत् ॥ २५४ ॥ प्रथमदशवैराग्या-दित्थं स्फुलिताशयश्चरणमानी ॥ स्वगुणासंगवनेऽसौ । कीनां कर्तुं कदापि ययौ ॥ २५५ ॥ तत्रात्मसंस्तुतिलताः । परनिंदाशब्दपद्मवाताम्राः ॥ विस्फारगारवफलाः । पूजाकुसुमस्मिता दृष्टाः ॥ २५६ ॥ तादृशालताश्चिरन्तितो । रमणीयं प्रेक्ष्य किलतदुद्यानम् ॥ शयितस्तद्वायायां । व्यथितो यलोऽजनादीनाम् ॥ २५७ ॥ सुप्तोऽप्यतश्च तस्मिन् । पचेतिमं फलमपूर्वमादोष्य ॥ आस्वाद्य गतः स्थाने । प्रस्तुतकार्यं पुनश्चक्रे ॥ २५८ ॥ भुंजानस्यापि मद्वा-कट्याणकमप्य समग्रविधियुक्तम् ॥ प्रकुपितइववेतालः । पुनरुन्मादोऽनुद्वहन्तम् ॥ २५९ ॥

बेलडीओने जोह. ॥ २५४ ॥ एवी रीतनी बेलडीओधी चारे बाजुधी खरेखर रमणीक थएला एवा ते बगीचाने जोहने, तेनी छायामां ते द्रमक स्तुतो; अने अंजनादिकनो प्रयत्न छोडी दीधो. ॥ २५५ ॥ पडी सुह, उद्याबाद ते उद्यानमां पाकेलां एवां अपूर्व फलने जोहने, तथा तेनो स्वाद् चाखीने, ते द्रमक (पोताने) स्थानके गयो, अने पोतानुं चालतुं कार्य फरीने करवा लाग्यो ॥ २५६ ॥ हव सर्व प्रकारनो विविधी युक्त रीते जेम थाय तेम (दीक्षारूपी) महाकल्याणकारी दूधपाकने जमतां थकां पण ते द्रमकने

॥ ૨૪૬ ॥ વલી સદુદ્ધિથી અનુગ્રહિત થયેલો, અને તે સદુદ્ધિના પ્રભાવથી તજેલ છે અપશ્ય જેણે એવો થયો
 થકો, તે દ્રમક હત્તમ એવાં તે ત્રણે આશવાના સેવનથી પ્રાપ્ત કરીને ભાવરોગીના સમૂહથી વિમુક્ત
 થયો. ॥ ૨૪૬ ॥ તે આ દ્રમક (હવે) નિરુપ્ત થયો; પણ શ્વેતરુપુષ્પશાલી મહાત્મા છે. કેમકે, દરિદ્ર-
 તાને સંપાદન કરનારાં એવાં કર્મોથી હણાયેલો પ્રાણી ચક્રવર્તી થઈ શકતો નથી. ॥ ૨૪૭ ॥ હવે દયા
 અને સુબુદ્ધિ દલી નાચેલ છે દોષો જેના, અને સુસ્થિત રાજાના (જિનશાસનરૂપી) મેહેલમાં રહેલા
 એવા તે દ્રમકને પ્રગટ પીઠા થતી નથી; પણ પૂર્વના દોષથી સૂક્ષ્મ પીઠા થાય છે. ॥ ૨૪૮ ॥ હવે તે દ્રમક
 સદ્બુદ્ધ્યાનુહીત-સ્વત્કાપશ્યશ્ચ તત્પ્રજાવેન ॥ સન્નેષજસેવનયા । વિમુક્તકલ્પશ્ચ
 રોગૌધૈઃ ॥ ૨૪૯ ॥ સોડ્યં નો નિઃપુશ્યઃ । કિંતુ મહાત્મા સપુણ્યકો નૂનમ્ ॥ ન હિ
 ઘારિદ્યાપાદક--કર્મહતશ્ચકવર્તી સ્યાત્ ॥ ૨૪૯ ॥ અથ તિષ્ઠતો નૃપગૃહે । તસ્ય દયાબુદ્ધિ-
 દલિતદોષસ્ય ॥ ન જાવતિ પીના વ્યક્તા । સૂક્ષ્મા પ્રાકુદોષતસ્તુ સ્યાત્ ॥ ૨૪૯ ॥ અથ
 સૂક્ષ્મજાવદોષ-પ્રતિયાતપરાયણઃ પ્રદામપૂર્ણઃ ॥ પરિગલિતલોકસંજ્ઞો । વૈષયિકસુખે નિરા-
 કાંક્ષઃ ॥ ૨૫૦ ॥ અદ્વણોર્વિમલાલોકે । નિદ્યાત્યંજનમધીતપરમાર્થઃ ॥ તત્ત્વપ્રીતિકુદંજનઃ ।
 પિવતિ ચ નિત્યં પવિત્રાત્મા ॥ ૨૫૦ ॥ વિધિના જુલે ચ મહા--કલ્યાણં ચરણકરણચારુમતિઃ
 ધીર્ધૃતિરોજઃ સ્વાસ્થ્યં । સ્ફુરતિ તતો ધામહર્ષશ્ચ ॥ ૨૫૧ ॥

સૂક્ષ્મ એવા પળ ભાવ દોષને નાશ કરવામાં તત્પર, શાંતતાથી પૂર્ણ, ગલી ગણ છે લોકસંજ્ઞા જેની,
 તથા વૈષયિક સુખમાં આકાંક્ષાવિનાનો થયો. ॥ ૨૪૯ ॥ વલી જાણેલ છે પરમાર્થ જેણે એવો તે દ્રમક
 આંખોને નિર્મલ કરનારા એવા (જ્ઞાનરૂપી) અંજનને ધારણ કરે છે, અને પવિત્ર આત્માવાલો એવો તે
 હમેશાં તત્ત્વોમાં પ્રીતિ કરનારાં પ્રાણીને પીંચે છે. ॥ ૨૫૦ ॥ ચરણકરણરૂપ ચારિત્ર માર્ગમાં છે હત્તમ
 બુદ્ધિ જેની એવો તે દ્રમક વિધિપૂર્વક મહાકલ્યાણકારી એવા (દીક્ષારૂપી) દુધપાકનું ભોજન કરે છે,

કરીને (તે દ્રમકનું) યોગ્યપણું જાણીને તેનું સ્વરાષ્ ભોજન તજાવ્યું; અને તેને સર્વ સંગથી તજાવતાં થકાં, તેમણે તેનું ભાજન હેક જન્મ પર્યંતની આલોચના રૂપી પાળીથી ધોઈને સાફ કર્યું. ॥ ૨૩૯ ॥ ૨૪૦ ॥ આલોચના નામના પાળીથી કરેલાં ક્ષાલનનાં માહાત્મ્યથી તે દ્રમકનું તે (આયુષ્યરૂપી) પાત્ર સુવર્ણ સરસું થયું, કેમકે, દીવ્ય વસ્તુનો ગુણ વચનથી ન કહી શકાય તેવો હોય છે ॥ ૨૪૧ ॥ સંયમ યુક્ત જીવિત અન્ય પ્રકારનું છે, અને સંયમ સંબંધિ આયુષ્ય પળ અન્ય પ્રકારનું કહેલું છે; એવી રીતના ગૃહસ્થીની અને ઉત્તમ મુનિરાજની ભિક્ષાના ભાજનનો ભેદ સિદ્ધાંતોમાં પ્રસિદ્ધ છે. ॥ ૨૪૨ ॥

આલોચનાઘ્યસંવિત-ક્ષાલનમાહાત્મ્યતથ્થ તત્પાત્રમ્ ॥ જાતં તપનીયમયં । વાકપરે દિવ્યવસ્તુમુણઃ ॥ ૨૪૧ ॥ અન્યદસંયમજીવિત-મન્યવચ્ચ વદંતિ સંયમાયુષ્કમ્ ॥ इति गृहि-
 यतिवरनिका-ज्ञाजननेदः समयसिद्धः ॥ २४२ ॥ तच्च महाकट्याणक-पूर्णं चक्रे मद्वा-
 वतारोपात् ॥ जिनचैत्यसंधपूजा-महोत्सवस्तद्दिने वबुधे ॥ २४३ ॥ मेदस्विनी सुबुद्धि-
 जतिा मुदितश्च धर्मबोधकरः ॥ उद्धसिता तस्य दया । प्रीतं नृपमंदिरं निखिलम् ॥ २४४ ॥
 जातश्च यद्गोवादो । योऽयं राज्ञावबोधितः समयम् ॥ तत्सूदस्यान्निमत-स्तद्वयया पालितो
 विधिना ॥ २४५ ॥

હવે તે દ્રમકે મહાવ્રતોના ગ્રહણથી પોતાનું (આયુષ્યરૂપી) ભાજન મહાકલ્યાણકારી એવા (દુધપાકથી) સંપૂર્ણ કર્યું; અને તે દિવસે જિનચૈત્યની અને સંઘની પૂજાનો મહોત્સવ વૃદ્ધિ પામ્યો. ॥ ૨૪૩ ॥ (વલી તે દિવસે) સુબુદ્ધિ (પળ) હર્ષિત થઈ, આચાર્ય મહારાજ (પળ) આનંદ પામ્યા, તેમની પુત્રી દયા (પળ) હલસાયમાન થઈ, અને સુસ્થિત રાજાનો સમસ્ત મેહેલ પળ આનંદ પામ્યો. ॥ ૨૪૪ ॥ જે ગ્રા દ્રમકને સુસ્થિત રાજાણુ સમ્યક્ પ્રકારે જોયો, તેમના રસોદ્ભા આચાર્ય મહારાજે તેને પોતાનો કુપાપાત્ર કર્યો, અને તેની દીકરી દયાણુ વિધિપૂર્વક તેનું રક્ષણ કર્યું; એવી રીતનો તે દ્રમકનો પળ યશ્વાદ થયો.

(पण) खाहुं ॥ २३३ ॥ ते उत्तम दूधपाकनी तुप्तिथी, अने सदबुद्धिना संसीपपणाथी ते (अल्प) पण अप्रथ्य, ते द्रमकने काथना रस सरखुं, मलीन अने लज्जनीक लागुं ॥ २३४ ॥ हवे फरीने थणला अभि-
लाषना निबिड भावथी रागरूपी तंतुओने छेदीने, तथा स्वजनादिकथी उत्पन्न थणला जूठा भावने
चित्तवीने, अने पुर्वपक्षने छोडीने, (द्रमक विचारवा लाग्यो के) राज्य मेलवीने, चाकर ते कोण थाय?
माटे हवे तो हुं संयममां प्रीति करीश; अने जे थवाहुं होय ते भले थाय; एवी रीतनो सिद्धांत ते
द्रमके ग्रहण कर्यो ॥ २३५ ॥ २३६ ॥ हवे ते द्रमक सदबुद्धिने कहेवा लाग्यो के हे भद्रे ? हवे आ माकं

स ततः सदन्नतृप्तेः । सदबुद्धेः सन्निधेश्च तदपथ्यम् ॥ अन्वन्नवत् कश्चितरसं । मलाविवं त-
ज्जनीयं च ॥ २३४ ॥ विवाध रागतंतून् । स्वजनादिजनवं व्यतीकमनुचिंत्य ॥ प्रविहाय पूर्वपदं ।
पुनरन्निवापस्य दृढज्ञावात् ॥ २३५ ॥ दृढत्वा राज्यं दासः । कः स्यादिति संयमे रतिं कुर्वे ॥
यज्ञाव्यं तज्जवता-दिति सिद्धांतं स जग्राह ॥ २३६ ॥ युग्मम् ॥ अथ सदबुद्धिः प्रोक्ता । तेनेदं
कालयाहुना न्ने ॥ मम न्नाजनं कदन्नं । त्यजामि सर्वं हिताकांक्षी ॥ २३७ ॥ सा प्राह
प्रष्टव्यः । कार्येऽस्मिन् चारुधर्मबोधकरः ॥ कार्यतरुने विकारं । विचारपरिरिक्तितो याति
॥ २३८ ॥ निजनिश्चयप्रदर्शन-पूर्वं पृष्टोऽथ धर्मबोधकरः ॥ योग्यत्वं गीतार्थैः । सह पर्या-
लोच्य जानानः ॥ २३९ ॥ अत्याजयत्कदन्नं । विमोचयंस्तं समस्तसंगेऽन्यः ॥ अक्षा-
लयञ्च न्नाजन-माजनमालोचनासत्तिलैः ॥ २४० ॥

(आयुष्य रूपी) वासण तुं धोइने साफ करी नाख ? केमके, हितनी इच्छावालो एवो हुं (हवे)
(मारा विषयोरूपी) सर्व खराब भोजननो त्याग करूं हुं ॥ २३७ ॥ त्यारे ते सदबुद्धि तेने कहेवा लागी
के, आ कार्यमां मारे उत्तम एवा आचार्यरूप धर्मगुरुनी सलाह लेवी जोइए; केमके विचारथी (पक्षे-
पक्षिओना प्रचारथी) रक्षण कराएलुं एवुं कार्यरूपी वृक्ष विकारने प्राप्त थइ टाकतुं नथी. ॥ २३८ ॥
पोतानो निश्चय देखाडवा पूर्वक सुबुद्धिथी पृछाएला आचार्य महाराज, हवे गीतार्थानी साथे विचार

(समर्थ) धाय छे; अने दूषण सहित पालेलुं ते चारित्र अहितमाटे धाय छे; माटे सारी रीते विचारिने ते ग्रहण करवुं॥२२७॥ एवी रीतना सद्वृद्धिना विचारधी ते द्रमकतुं मन जरा हींचोला खावा लागुं; अने ते विचारवा लाग्यो के, नीचे पडेलुं / फल (ग्रहण करवुं) ते फायदाकारक छे, पुण वृक्षना पडवाधी डंछुं एवुं पण फल (लेवुं ते) हितकारक नथी॥ २२८ ॥ हवे डदय आवेलां एवां चारित्रमोहनीय कर्मना अशोधी ते द्रमक खोटा आलंवननी वृद्धिचालो धयो; (अने तेधी विचारवा लाग्यो के) मारे तो (हजु) कुडुंबतुं पोषण करवानुं छे; माटे वली आ अचानक पीडा गळांमां ओळववानी मारे शी जरूर छे॥२२९॥

इति सद्वृद्धिविमर्शा-दीषदोलापितं मनस्तस्य ॥ दृष्यौ पतितमपि हितं । तरुपतनान्मो-
चमपि तु फलम् ॥ २२७ ॥ अजनि कदावंतनधी-रनुवृत्तैरथ चारित्रमोहाङ्घ्रिः ॥ पोष्यं कुडुं-
वकं मे । किमनेनाकांक्षकवहेन ॥ २२८ ॥ प्रवज्याबाहुन्यां । जलनिधितरणं न्नस्तवता-
न्नरणम् ॥ वस्त्रग्रंथेः शिरसा । विद्वारणं पर्वतस्य तथा ॥ २२७ ॥ चर्वणमयोयवानां । मानं
पाप्मोनिधेः कुशाग्रेण ॥ राधावेधविधानं । गमनं नद्यां प्रतिश्रोतः ॥ २२९ ॥ युग्मम् ॥ श-
कोऽहं नैतस्यां । न विनाऽप्येनां समग्रमुखवाजः ॥ तत्किं कुर्वे सांप्रत-मितिसंदेहाकुलः
सोऽनूत् ॥ २३२ ॥ नूरिमहाकल्याणं । नुत्तवाय धान्यदा तपोनियमैः ॥ नृकितवानडपतरं ।
प्रसंगतोऽर्धाज्जनकदन्नम् ॥ २३३ ॥

बन्धे हाथोधी समुद्र तरवो, वस्त्रनी पोदलीधी पवनने बांधवो, मस्तकधी पर्वतने फोडवो, लोखंडना घव
चाववा, डाभना अग्रभागधी समुद्रने मापवो, राधावेध करवो, तथा सामे पुरे नदीमां गमन
करवुं, ते सरखी “दीक्षा” छे ॥ २३० ॥ २३१ ॥ माटे हुं ते दीक्षा पालवामां समर्थ नथी; अने ए
दीक्षाविना समस्त सुखोनो लाभ पण थह शक्यो नही; माटे हवे ते मारे शूं करवुं? एवी रीतना
संदेहधी ते द्रमक व्याकुल धयो ॥ २३२ ॥ हवे एक दहाडो आ द्रमके तप नियम पूर्वक महाकल्याण कारी
एवा (आचार्य महाराजे आपेला) दूधपाकने जमीने, प्रसंगधी धन कमावा रूप थोडुंक खराव अन्न

अने अहितकारक (भोजनमां) गृहीपणाना अभावथी तेनुं निंदनीक स्वरूपपणुं नाश पामयुं ॥ २२१ ॥
 सद्वुद्धिना समीपपणाथी ते द्रमक (विषयोरूपी) खराब भोजन खावामां अत्यंत लज्जा पामवा लागयो;
 अने तेथी हणाएल हे दोष अने स्वेच्छाचार जेनो एवो थयो थको ते सदाचारी थयो ॥ २२२ ॥ पडी
 ते द्रमके सुबुद्धिने ढूढ्युं के, आ अक्रममात थुं फेरफार थह गयो ? तयारे ते कहेवा लागी के, थोडा पण
 (तारा) खराब भोजनना त्यागना उपायनो आ महिमा हे ॥ २२३ ॥ तयारे ते द्रमक कहेवा लाग्यो के,
 (अहो !) उपारे एम हे तयारे तो हुं सर्वथा प्रकारे आ (माहं विषयोरूपी भोजन) तजी
 सद्वुद्धेः सान्निध्या—कदन्ननुक्तौ स लज्जते ब्राह्म ॥ हतदोषकामचार—स्तदसौ जातः सदा-
 चारः ॥ २२२ ॥ पृष्टा तेन सुबुद्धिः । किमिवेदमकांक्षांस्त्वं जातम् ॥ साह स्तोकेकदन्न—त्या-
 गोपायस्य महिमायम् ॥ २२३ ॥ स जगौ ननु यद्येवं । त्यजामि तत्सर्वथा कदन्नमिदम् ॥
 सर्वकुलतारहितं । येन प्राप्नोमि सुखमवलम्बम् ॥ २२४ ॥ सा माह सर्वसंग—त्यागः श्रेयान्
 परं सति विवेके ॥ सन्द्वाब्धेः फलवान् । विपरीतफलोऽन्यथा ह्येषः ॥ २२५ ॥ वसतो गृहे-
 प्यगृह्या । यांति श्राद्धस्य याप्यतां रोगाः ॥ कृतसर्वत्यागस्या—प्यन्निद्राषवतस्तु विक्ताः
 स्युः ॥ २२६ ॥ दास्यसि व सुप्रयुक्तं । दातृहेदाय न्नवति चारित्रम् ॥ अहिताय दुःप्रयुक्तं ।
 माह्यं तत्सम्यगातोच्य ॥ २२७ ॥

देव; के जेथी सर्व प्रकारनी व्याकुलता विनातुं अतुल्य सुख हुं पासुं ॥ २२४ ॥ तयारे ते सुबुद्धि
 कहेवा लागी के, (हे द्रमक !) हव तयारे तने सर्व संगनो त्याग करवो, ते कल्याणकारी हे; पण ते त्याग
 विवेक होते छते, तथा स्नेहनों नाश होते छते फलवालो हे, अने जो तेम नहों थाय, तो खरेखर ते विप-
 रीत फल अपनारो थहो ॥ २२५ ॥ अलुब्ध भावथी घरमां वसता एवा पण श्रावकना भावरोगो चालया
 जाय हे; अने करेल हे सर्वनों त्याग जेणे एवा पण लालच साधुना ते रोगो डलदा विकार पामे हे ॥ २२६ ॥
 सारी रीते (अतिचाररहित) पालेछं चारित्र दाखनी पेंदे (अंतरंग) दातुओंना नाश करवा मादे

छे) ॥ २१६ ॥ माटे आ द्रमकनी पासे हमेयां रहे, एवी कोइक बीजी प्रतिचारिका शोधवी; एम विचारिने आचार्य महाराजे ते द्रमकप्रते "सद्बुद्धि" नामनी प्रतिचारिका आपी. ॥ २१६ ॥ वली आचार्य महाराजे ते द्रमकने एवी शिखामण आपी के, हे वत्स ! तारे आ सद्बुद्धि प्रतेनो आदर तजवो नही; केमके, दुर्भागी प्रते जेम पंडित खी, तेम आलसुप्रते आ सद्बुद्धि प्रेम राखती नथी. ॥ २१७ ॥ वली हे द्रमक ! आ सद्बुद्धिने खुशी करवाथी अमो तथा अमारा सुस्थितराजा पण खुशी थशे, माटे तारे आ सद्बुद्धिनेज खुशी करवी; अने वली वचमां वचमां दया पण तेने हितकारक भोजन आपशे प्रतिचारिकास्य कार्या । तस्मादन्या सदैव सनिहिता ॥ इति मत्वा सद्बुद्धिं । प्रददौ प-
 रिचारिकां तस्मै ॥ २१६ ॥ इति शिहितश्च सोऽस्यां । त्वया न वत्सादरो विमोक्तव्यः ॥ नैषा-
 दसे प्रसीदति । दुर्भेग इव पंक्तिता वनिता ॥ २१७ ॥ अस्यां प्रसादितायां । वयं प्रसन्ना-
 स्तथा महाराजः ॥ एषैव तत्प्रसाद्या । दास्यति मध्ये दयाऽपि हितम् ॥ २१८ ॥ अथ बुद्ध्या-
 नुगृहीतः । स्मरन्नसौ धर्मबोधकरवाचम् ॥ पथ्याहाररतोऽनूत् । कदापि नृत्तेऽन्यदन्या-
 सात् ॥ २१९ ॥ स्वप्नेऽजातसदृशं । संसारं मन्यते हि सद्बुद्धिः ॥ तप्तायःपददान-न्या-
 याद्धुक्तेऽपि विषयसुखम् ॥ २२० ॥ जाता चरणसुखाशा । तनुवाङ्मनसां अप्पा निरनुबंधा ॥
 अहितेऽस्य गृह्यज्ञावा-न्नष्टं वीजतरुपत्वम् ॥ २२१ ॥

॥ २१८ ॥ हवे सद्बुद्धिए (पोताना) स्वाधिनमां लीधेलो एवो आ द्रमक आचार्य महाराजनी बाणी-
 तुं स्मरण करतो थको, पथ्य भोजनमां रक्त थयो, अने (पूर्वना) अभ्यासथी कोइक दिवसे पोतानुं
 अपथ्य भोजन पण खावा लाग्यो ॥ २१९ ॥ हवे सद्बुद्धिथी युक्त थएलो एवो ते द्रमक संसारने खेरखर
 स्वप्न अने इंद्रजाल सरखुं मानवा लाग्यो; अने (अग्निथी) तपेला लोखंडउपर जेम पण सुकाय ते
 न्पायथी (अर्थात् डरतो डरतो) विषय सुखने पण भोगववा लाग्यो ॥ २२० ॥ (तेम करवाथी ते
 द्रमकनी) चारित्रिज्ञा सुखनी आशा बंधाणी, मन, वचन तथा कायानी पीडा अनुबंध विनानी थइ

તારો મોક્ષ થનારોજ નથી; કેમકે, અપથ્ય જ્ઞાનારને ઔષધ નિષ્ફળજ છે. ॥ ૨૦૯ ॥ વલી હું તારી પરિચારિકા થઈ, તેથી તારાથીજ મારી પળ અપકીર્તિ ફેલાય છે, મોઢે હવે તો હું (તને) કંઈ પણ કહી શકતો નથી; કેમકે હઠવાલા માણસને કહેલું વચન ફલીભૂત થતું નથી. ॥ ૨૧૦ ॥ ત્યારે તે દ્રમક કહેવા લાગ્યો કે, હે મહાભાગે ! હું મારી મેલેજ અપથ્ય તજવાનો હત્સાહ ધરતોજ નથી; મોઢે તે અપથ્યની મારી ફચ્છાતું તું નિવારણ કર ? અને પથ્યને વિષે દઢ આદર કરાવ ? ॥ ૨૧૧ ॥ વલી તારા પ્રયત્નથી થોડું થોડું અપથ્ય તજતાં થકાં મને સર્વ તજવાની પણ શક્તિ થશે; ત્યારે તે વાત દયાણ પણ કબુલ રાખી. ॥ ૨૧૨ ॥ હવે તે

પ્રસરતિ મમાપ્યકીર્તિ—સ્વતઃ પરિચારિકા તવાહમિતિ ॥ ન ચ વક્તું શક્તાઽહં । હઠવતિ ન ફલં વચસ્તનુતે ॥ ૨૧૦ ॥ સ પ્રાહ મહાન્નાગે । ત્યક્તું નૈવોત્સહે સ્વયમપથ્યમ્ ॥ વારય તેન તદિજ્ઞાં । કારય પ્રથ્યાદરં ચ દઢમ્ ॥ ૨૧૧ ॥ સ્તોકં સ્તોકમપથ્યં । ત્વદ્યાપારાજવિવ્યતિ ત્યજતઃ ॥ સર્વત્યાગે શક્તિ । મર્મેતિ સાપ્યેતદનુમેને ॥ ૨૧૨ ॥ અથ સાઽધિકં કદન્નં । ત્રુંજાનં તં ત્રૂઘં નિવારયતિ ॥ તેન સ્યાદ્ગદતનુતા । ત્યજતિ યદા સા ન તત્પાર્થમ્ ॥ ૨૧૩ ॥ સાં ચ વિનિયોજિતાસ્તિ । પ્રાગેવાદોષલોકબોધાય ॥ પીડ્યત એવ વિકરૈ—રિતિ તસ્યાં દૂરવર્તિન્યામ્ ॥ ૨૧૪ ॥ દૃઢ્વાઽપ્તં તં તથાવિધ—મનુર્કેપાં પ્રાપ ધર્મબોધકરઃ ॥ દૃથ્યૌ નાયમનુન્નઃ । પ્રવર્તેતે ન ચ દ્યાઽવ્યગ્રા ॥ ૨૧૫ ॥

દયા, અધિક એવા (પોતાના વિષયોરૂપી) તે સ્વરાબ ધોજનને જ્ઞાતા એવા તે દ્રમકને અત્યંત રીતે અદકાવે છે; અને તેથી, જ્યારે તે દયા તેહું સમીપપણું તજતો નથી, ત્યારે તે દ્રમકનો રોગ નરમ પડે છે. ॥ ૨૧૩ ॥ તે દયાને પેહેલેથીજ સઘલા લોકોને બોધ કરવાનું કામ સોંપેલું છે; તેથી જ્યારે તે (દયા) દૂર હોય છે, ત્યારે વલી તે દ્રમક વિકારોથી પીડાયજ છે. ॥ ૨૧૪ ॥ હવે તે દ્રમકને તેવી રીતનો જોડને આચાય માહારાજને કરુણા આવી; અને તેથી તે વિચારવા લાગ્યા કે, આ દ્રમક પ્રેરણાકર્યો વિના (મોક્ષમાર્ગમાં) ચાલીશકે તેમ નથી; અને દયા કાર્યમાં નથી મુંથાળી તેમ નથી, (અર્થાત્ દયાને બીજું હજી ઘણું કામ

જાળવો, ત્યાં કોઈનું પણ ધારણું નથી. ॥ ૨૦૩ ॥ અપ્રથમના દોષથી ધનના સ્વરચના છેદરૂપી અચાતક થપ્તું થાય તે દ્રમકને દુઃખ આપે છે, પરતી ઇર્ષારૂપી આગ્નિ તેને ચાલ્યા કરે છે, અને પોતાની સર્વ વસ્તુના નાશ રૂપી મહર્ષા તેને હ્રાસ કરે છે. ॥ ૨૦૪ ॥ વલી તે દ્રમકને કામરૂપી તાવ તાપ આપે છે, અને કરજરૂપી ધારાદિ તેનું મર્દન કરે છે, અને ધન સ્વરચાવાની ચિંતા માણસોને પરાભવ કરનારા એવા જાહ્યપણને વિસ્તારે છે. ॥ ૨૦૫ ॥ વલી તે દ્રમકને સંયોગ અને વિયોગની પીડારૂપી હ્રદય અને પાસાર્ના વેદના (તેના) હ્રદયને દલી નાંહે છે, અને પ્રમાદ છે મૂલ જેનું એવો મિથ્યાત્વ કરેલો હનમાદ તેને છેદ આપે

વ્યથપત્યપથ્યદોષા—દુકાંનશૂલં ધનવ્યયવિષાદઃ ॥ દહતિ પેરેર્થાદાહો । તુંપતિ મૂર્હોઽશિ-
લસ્વહતિઃ ॥ ૨૦૪ ॥ કામજ્વરો જ્વરયતિ । ઈર્ષમર્દયતિ ચોત્તમર્ષક્રતા ॥ ધનનિર્યાતન-
ચિંતા । સ્વલયયતિ જાહ્યં જનાન્નિનવમ્ ॥ ૨૦૫ ॥ સંયોગવિયોગાતિર્—દૈવયતિ હત્યાર્થવે-
દના હ્રદયમ્ ॥ મિથ્યાત્વક્રુતોન્માદઃ । પ્રમાદમૂલો વિષાદયતિ ॥ ૨૦૬ ॥ ત્વપયતિ
સદનુષ્ઠાને । પથ્યે નૃશતરમરોચકો ગહનઃ ॥ ઇયતિં મુવમારુહે । ડ્યહદ્ વિકારૈર્ન કિં ક્રિયતે
॥ ૨૦૭ ॥ દહ્વા ગુરુસૂદૃયા । કદાચિદથ તં વિકારહુતાંગમ્ ॥ આક્રંદંતં કૃપયા । પ્રોવાચ
પરોપકારપરા ॥ ૨૦૮ ॥ રોગાઃ કદન્નમૂલા । સ્તવ યે તાતેન સૌમ્ય નિર્દિષ્ટાઃ ॥ નૈવં તેન્યો
મોહો । નૈષજનમફલં હ્યપથ્યનુજઃ ॥ ૨૦૯ ॥

છે. ॥ ૨૦૬ ॥ હત્તમ અનુષ્ઠાનરૂપી પથ્ય મોજનમાં થયેલી ભયંકર એવી અશ્ચિ, તે દ્રમકને અત્યંત ગ્લા-
નિ આપે છે, માટે અરેરે!! આટલે દરજ્જે ચઢનાં થકાં પણ (પ્રાણીને) વિકારો શું કરતા નથી? ॥ ૨૦૭॥
હવે કોઈક દિવસે આચાર્ય મહારાજની પ્રોપકાર કરવામાં તત્પર એવી દયા નામની કન્યા
વિકારથી હ્રાસ થયેલા અંગવાલા અને રહતા એવા તે દ્રમકને જોઈને કૃપાથી કહેવા લાગી કે, ॥ ૨૦૮॥
હે સૌમ્ય ! વિષયોરૂપી સ્વરાવ મોજન છે મૂલ જેઓનું એવા જે રોગો પિતાજીએ દેખાડ્યા છે, તે રોગોથી

રથી પળ તે દ્રમકને દટ રોગો ઉત્પન્ન થયા; અને ઘણાં અપથ્ય ભોજનથી કોઈ કોઈ સમયે તેને ચિકાર પળ થવા લાગ્યો. ॥ ૧૯૭ ॥ વલી તેથી તે દ્રમકને (આગલ જે ભાવરોગોનું વર્ણન કરવામાં આવેલ છે એવા) શૂલ, દાહ, મૂર્ચ્છા, તાવ તથા કોઈ વચ્ચેતે ચારદી, બેભાનપણું, હૃદય અને પાસાંની વેદના, તથા કોઈ સમયે હનમાદ અને અશ્ચિપણું પળ થવા માંડ્યું. ॥ ૧૯૮ ॥ વલી મંદવીર્ય બાલો એવો આ દ્રમક અહીં કેટલાંક વ્રતોને તો (પોતાની) તીવ્ર હુદ્ધિથી ગ્રહણ કરે છે, અને કેટલાંકોને શુરુની દાક્ષિણતાથી ગ્રહણ કરે છે, અને બાકીનાને બાલાસમાં રાખે છે. ॥ ૧૯૯ ॥ એવી રીતનું પળ દૂધપાકનું ભોજન અનુ-

શૂલં દાહો મૂર્ચ્છા । જ્વરઃ કચિહ્નિર્દિરેવ જાહ્યમ્ ॥ હૃત્પાર્શ્વેવેદનાસીત્ । કચિદુન્માદોઽપ્ય-
રોચકતા ॥ ૧૯૮ ॥ ગુહ્નાતિ મંદવીર્યઃ । કાનિચિદેવ વ્રતાનિ તીવ્રધિયા ॥ ગુરુદાક્ષિણ્યાત્કા-
નિચિ-દ્યમિહ દોષસ્ય નિઃકેપઃ ॥ ૧૯૯ ॥ હૃદયમપ્યનુબંગા-ત્તપરમાત્મં ધનાદિવૃદ્ધ્યૈ સ્યાત્ ॥
સેયં કદન્નવૃદ્ધિ-ર્જેયા પરમાન્નસંબંધાત્ ॥ ૨૦૦ ॥ તક્તોરજ્ઞાનં । ધર્માનાદરકૃતો વિપર્યાસઃ ॥
ત્રિતયે શિથિલાદરતા । ધનવૃદ્ધૌ બાલવચ્ચેષ્ટા ॥ ૨૦૧ ॥ મંદાદપિ સંવેગાદ્ । યાપ્યત્વં યચ્ચ જ્ઞા-
વરેગાણામ્ ॥ સા પ્રવલહેત્વયોગે । તનુતાઽનાવિઃકૃતાવસ્થા ॥ ૨૦૨ ॥ તેપામેવ વિકારો-ઽ-
ન્નિવ્યક્તિઃ પ્રવલહેતુરસંપર્કાત્ ॥ ધર્મોઽનાદરવિહિત-સ્તત્ર ત્રાણં ન કસ્યાપિ ॥ ૨૦૩ ॥

સંગથી ધનાદિકની વૃદ્ધિ માટે થાય છે; અને એવી રીતે (તે) દૂધપાકના ભોજનથી આ (તે દ્રમકના) ચરાબ ભોજનની વૃદ્ધિ જાળવી. ॥ ૨૦૦ ॥ તે ચરાબ ભોજનની વૃદ્ધિ ક્ષાથી થાય છે ? તેના હેતુનું જે અજ્ઞાન, તેને ધર્મના અનાદરેં કરેલો વિપર્યાસ જાળવો; અને ત્રણે આષધોમાં જે શિથિલ આદરપણું, તેને ધનની વૃદ્ધિમાં મૂર્ખની પેઠે (થતી) ચેષ્ટા જાળવી. ॥ ૨૦૧ ॥ મંદ સંવેગથી પળ ભાવરોગોનું જે પ્રવલ-પણું છે, તે પ્રવલ હેતુના અયોગમાં નથી પ્રગટ કરેલ અવસ્થા જેણે એવી તનુતા જાળવી. ॥ ૨૦૨ ॥ પ્રવલ હેતુના સંગથી તેજ ભાવરોગોનું જે પ્રગટ થવું, તેને ચિકાર જાળવો; અને તેને અનાદરથી કરેલો ધર્મ

પહીં તે દ્રમકે આચાર્ય મહારાજનું તે વચન કહુલ રાહ્યાથી, આચાર્ય મહારાજે પોતાની દયા નામની
 પુત્રીને તે દ્રમકના પરિચયવાલી કરી; અને દ્રમક પણ તેણીએ આપેલાં ત્રણે ઔષધોને લાગ્યો;
 પણ પોતાના (વિષયોરૂપી) સરાવ ભોજનના રાગથી તે ઔષધોનો તેણે આદર કર્યો નહીં. ॥ ૧૨૨ ॥
 હવે તે દ્રમક મોહથી પોતાનું (વિષયોરૂપી) સરાવ ભોજન તો ઘણું લાય છે, અને દેશવિરતિરૂપ
 ભોજન તો નાસ્તાની પેઠે ગ્રહણ કરે છે; અને કોઈ કોઈ વખતે તે દયાના કહેવાથી જ અંજન અને તીર્થોદ-
 કને તેમાં મેલવે છે. ॥ ૧૨૩ ॥ વચે વચે અનુગ્રહવાલો થયો થકો તે દ્રમક હર્મેશાં ધનસાધનનો આદર
 તેન તથેત્યુક્તેઽસૌ । ચક્રે પરિચારિકાં દયાં તસ્ય ॥ મુંકે તદ્વતમયં । કદન્નરાગાન્ ચાહ્યિતે
 ॥ ૧૨૪ ॥ ઉપદંશતાં વ્રજતિ તન્મોહેન કુન્નૌજનં તુ વહુ મુંકે ॥ વિનિયુંકે ચ કદાચિન્ત-
 દ્વચસૈવાંજનં ચ જવમ્ ॥ ૧૨૫ ॥ પ્રતિદિનમેવાહ્યિતે । ધનસાધનમંતરાંતરાનુગૃહી ॥
 ન્રજતે ગુરુપરોધા-વિરતિં જ્ઞાનં ચ સમ્યક્ત્વમ્ ॥ ૧૨૬ ॥ નૂરિમહાકલ્યાણં । સંત્રમત
 સ્તદથ ગુરુદયાદત્તમ્ ॥ નિદધાતિ કર્પરેઽસૌ । નુત્તવાઽલ્પં હૃલયા દ્રોષમ્ ॥ ૧૨૭ ॥
 યાતિ તદ્વન્નં વૃદ્ધિં । તત્સાંનિધ્યાત્ પ્રહૃલ્યતિ તતોઽસૌ ॥ તદ્વેતુમનન્નિજાનન્ । ત્રિતયે શિથિ-
 લાદરો ન્રવતિ ॥ ૧૨૮ ॥ જાતા રોગા યાપ્યા-સ્થિતયાસ્વાદનાદરેણાપિ ॥ વહુલાઽપધ્યા-
 હારાત્ । કચિદ્ધિકારોઽપિ તસ્યાસીત્ ॥ ૧૨૯ ॥

કરે છે; અને ગુરુના ઉપરોધથી દેશવિરતિ, જ્ઞાન, અને સમ્યક્ત્વને પણ મળે છે. ॥ ૧૨૪ ॥ ઘણા અને
 મોટા કલ્યાણવાલા પુત્ર, ગુરુની દયાએ દીધેલા તે ભોજનમાંથી, હવે તે દ્રમક ક્રીડા પૂર્વક થોડું લાદને
 વાકીનું (પોતાના) ભાજનમાં રાહી મેલે છે. ॥ ૧૨૫ ॥ પહીં તે તેનું ભોજન (ક્રમે ક્રમે)
 વૃદ્ધિ પામે છે, અને તેના સાંનિધ્યથી તે દ્રમક સુશી થાય છે; અને તેના હેતુને નહીં જાણતો થકો તે
 દ્રમક તે ત્રણે ઔષધોમાં શિથિલ આદરવાલો થાય છે. ॥ ૧૨૬ ॥ તે ત્રણે ઔષધોના સ્વાદના અનાદ-

તે ત્રણે ઔષધો ઘેરેઘર (તેને) ગુણકારક નીવડે છે, અને અયોગ્ય પ્રેતે દીવેલાં તે ત્રણે ઔષધો સર્વને જેમ દૂધ તેમ દોષકારક નીવડે છે. ॥ ૧૮૬ ॥ આ જિનશાસનરૂપી અવનમાં અયોગ્ય પ્રાણીઓને તેના પોતાના (કર્મવિવરરૂપી દ્વારપાલ પ્રવેશ કરાવતો નથી; અને કદાચ મહા મેહેનતથી તેવા અયોગ્ય પ્રાણીઓ જો તેમાં દાંચલ થયા, તો પળ સુસ્થિત રાજા તેને દાહિથી જોતા નથી. ॥ ૧૮૭ ॥ જેઓના મનમાં આ ત્રણે ઔષધો ફેરવિના રમી રહ્યાં છે, તેઓને અહીં સુઘેથી સાધી શકાય છે; અને જેઓને (ઘણા) પ્રયત્નની પરંપરાથી સમજાવી શકાય છે, તેઓને

ફર જીવનેડોગાશ્વ । શ્વકર્મવિવરપ્રવેશિતા ન સ્યુઃ ॥ દુષ્ટયા પદ્યતિ રાજા । નાડ્યોગાન્
કથમપિ પ્રાપ્તાન્ ॥ ૧૮૮ ॥ અફેશેન ચ યેષાં । મનસીદં ત્રેષજત્રયં રમતે ॥ તેડત્ર સુસાધ્યા
યત્ન-ક્રમવોધ્યાઃ કહ્સાધ્યાસ્તુ ॥ ૧૮૯ ॥ યેત્યો ન રોચતે તુ । ક્રમેણ વિનિયોજ્યમાનમ-
પ્યેતત્ ॥ દેષ્ટારો દાતૃણાં । નરાધમાસ્તે કિલાડસાધ્યાઃ ॥ ૧૯૦ ॥ નૃપદૃષ્ટો લક્ષણત-સ્તત્ર
ત્વં કહ્સાધ્ય એવાસિ ॥ વલિનસ્તવાંગરોગા । ગદ્ગયો નાતિયત્નમૃતે ॥ ૧૯૧ ॥ તદ્વત્સ પ્રયત્નઃ
સન્-નિરાકુલોડૈવ નૃપમૃદે તિષ્ઠ ॥ લાત્વા કન્યાહસ્તાદ્-નુજાનો ત્રેષજચિત્તયમ્ ॥ ૧૯૨ ॥

સાધવામાં ઘણીજ મેહેનત પડે છે. ॥ ૧૮૮ ॥ અનુક્રમે અપાતાં एવાં પળ આ ત્રણે ઔષધો જેઓને રુચતાં નથી, તે અધમ પ્રાણીઓ (આ) ઔષધ દેનારનો દેષ કરતા થકા ઘેરેઘર અસાધ્ય થાય છે. ॥ ૧૮૯ ॥ (અમારા સુસ્થિત) રાજાથી જોવાણો एવો તું પ્રયત્નથી સાધી શકાય તેવોજ હું; કેમકે તારા શરીરપરના રોગો બલવાન છે; માટે ઘણો યત્ન કર્યાવિના (તારા) તે રોગોનો નાશ થઈ શકે તેમ નથી. ॥ ૧૯૦ ॥ માટે હે વત્સ ! (હવે) હવમવંત થયો થકો આકુલ થયા વિના આ (અમારા) સુસ્થિત રાજાના મેહેલમાંજ (મારી) દયા નામની પુત્રીના હાથમાંથી તે ત્રણે ઔષધો લાવીને (તે) જાતો થકો રહે ? ॥ ૧૯૧ ॥

कारिपणुं जाणयुः ॥ १८० ॥ “(तारा) आ खराब भोजनने तजी दे ?” एम आपे कहेते छते हुं वली फरीने व्याकुल थयो; (पण पढी विचार थयो के) आ आचार्य महाराज पोते (तो) मारुं भोजन नथी लेइ लेता, पण तजावे छे; एम विचारतो थको हुं उत्तर देवाने अशक्त थयो. ॥ १८१ ॥ आ मारुं (विष-योरूपी भोजन) होते छतेज मने (आपनुं) भोजन आपो ? एम (में) कहेते छते, आपे दया मारफते अपावेला आ आपना भोजनने खाइने, में आपनुं अतिहितपणुं जाणयुं. ॥ १८२ ॥ “आ गुरु महाराज (तो) खरेखर (मने) तत्वथी कहे छे; पण (आ मारा विषयोरूपी) भोजनने तजबामां हुं समर्थ परिहर कदन्नमिदमिति गदिते पर्याकुलः पुनर्जातः॥स्वयमेष न दाति परं । त्याजयतीत्युत्त-राशक्तः ॥ १८३ ॥ सत्यस्मिन्मे ज्ञोज्यं देहीत्युक्ते त्वया दयाद्वारा ॥ दापितमिदमतिद्विततां । नुक्त्वाहं ज्ञातवान् नवतः ॥ १८४ ॥ वक्ति हि तवेनासौ । शक्तोऽस्मि न मोचने कदन्नस्य ॥ इति चिंताकुक्षितस्य चाभवद्वचो मे हृदि न लग्नम् ॥ १८५ ॥ न त्याजयामि सांप्रतामिति-वचनेन त्वनाकुलो जातः ॥ तद्ब्रूत सांप्रतं य-न्ममेदंशस्यापि कर्तव्यम् ॥ १८६ ॥ इत्या-कर्ण्य दयाढ्यः । प्राह स्वांजनजलान्नमाहात्म्यम् ॥ राज्ञा प्रोक्तं योग्याऽयोग्यविज्ञाणं च तद्वाने ॥ १८७ ॥ योग्येन्य एव दत्तं । गुणाय खलु नैषजत्रयं नवति ॥ दोषायाऽयोग्यस्य तु । दत्तं तद्गुण्यमिव फणिनः ॥ १८८ ॥

नथी” एवी रीतनी चिंताथी व्याकुल थएला एवा मारा हृदयमां आपनुं वचन असरकारक थयुं नथी. ॥ १८३ ॥ वली हे भगवत् ! आपे मने एम कहुं के, हुं तने हमणां ते तारुं (विषयोरूपी) भोजन तजावीअ नही, एवी रीतना आपना वचनथी हुं आकुलता विनानो थयो छुं; मादे एवी रीतनी अवस्थावाला एवा मने हवे जे कइ करवानुं होय, ते आप फरमावो ? ॥ १८४ ॥ ते सांभलीने दयालु एवा आचार्य महाराज ते द्रमकने पोताना अंजन, तीर्थोदक, तथा भोजननुं माहात्म्य कहुं; अने ते देवामां सुस्थित राजाए कहेलो योग्य अयोग्यनो विभाग पण कही बतावो. ॥ १८५ ॥ योग्योपते दीधेला

ढरजे नहीं ? ॥ १७४ ॥ बली हे द्रमक ! पेहेलां पण में ताराज हितनी इच्छाथी आ (ताकं) खराय
 भोजन तजावुं हतुं; अने ते जो तने न रुचतुं होय, तो आ ताकं भोजन होते छते पण आ मारं भोजन खा!
 ॥ १७५ ॥ बली में (तने) पेहेलां जे कहूं छे, ते अहीं तें कहं ध्यानमां लीयुं? तयारे द्रमके कहूं के, अति मूर्खित
 थएला एवा मदीन्मत्त सरखा में ध्यानमां लीयुं नथी. ॥ १७६ ॥ बली हे भगवन् ! आप (मने) सम
 जावो छो छतां पण अनादि कालना अभ्यासथी, भक्षण करेल छे दही अने वृत्ताक (रीगणां) जेणे
 एवो माणस जेम निद्राने, तेम हुं धनादिकनी मूर्खाने तजवाने समर्थ नथी. ॥ १७७ ॥ बली ज्यारे हुं
 अयाजयं पुराहं। तवैव हितकान्यया कदन्नमिदम् ॥ तुभ्यं न रोचते चेद्भानुं हवान्नं सत्यपीह
 तदा ॥ १७८ ॥ यच्च प्रागुपदिष्टं । तदत्र नवताऽवधारितं किञ्चित् ॥ स प्राह नाऽवधारित
 मतिर्मूर्खितमन्नसद्वशेन ॥ १७९ ॥ नाऽवमनाद्यन्यासा--द्वनादिमूर्खी वदत्स्वपि नवत्सु ॥
 न्नक्तिदधिवृत्ताको । निजामिव ह्यातुमहमासम् ॥ १८० ॥ उद्वेजिका तवान्न--प्रतिबोधनगी-
 र्मम प्रसूतस्य ॥ प्राप्तस्तन्माधुर्यं विन्नावयंश्चांतराह्लादम् ॥ १८१ ॥ आहूतः पूर्वमहं । तास्य-
 त्यन्नं ममायमिति न्नीतः ॥ अञ्जितनेत्रस्तु बला--न्धनयामीत्याश्रयं धृतवान् ॥ १८२ ॥
 तीर्थोर्बु पायितः सन्तः द्रौत्यं गमितो यदा पुनः पूज्यैः ॥ परमोपकारकत्वं । युष्मासु तदामयाऽ-
 वगतम् ॥ १८३ ॥

(अज्ञानरूपी) निद्रामां पडेलो हतो, तयारे तमारा प्रतिबोधनी वाणी मने उद्वेग करनारी थह पडी हती;
 पण ज्यारे ते वाणीनी मीठाशने हुं भाववा लाग्यो, तयारे अंतरंग आनंद पाम्यो. ॥ १७८ ॥ बली हे भगवन् !
 ज्यारे मने प्रथम बोलाववायां आव्यो, तयारे मने एवो ढर थयो के, आ मारं भोजन लेह लेहो; अने
 ज्यारे आपे पराणे मारी आंखोमां अंजन आंज्युं; तयारे “हुं नाशीजडं” एवो अभिप्राय में धारण कर्यो. १७९
 पण ज्यारे आपे मने तीर्थोदक पातां थकां शीतलताने प्राप्त कर्यो, तयारे में आपने विषे रहेलुं परम उप-

शुक्ति धाय छे. ॥ १६८ ॥ जेओ पापिष्ठ पाणीओ छे, तेओ आ जिनेश्वर प्रभुनु नाम मात्र पण जाणता नथी; अने जेओने भद्र थनारुं छे एवा प्राणीओने खरखर पोतानुं कर्मरूप द्वार अहीं (जिनशासनरूपी मेहलमां) प्रवेश करावे छे. ॥ १६९ ॥ बली हे द्रमक ! योगावंचकनी शक्तिथी तुं पण तत्वथी प्रभुने प्राप्त थयो छुं; हवे आ प्रभुनी विशेष भक्तिमां तने जोडवाने असो इच्छीए छीए. ॥ १७० ॥ क्षण क्षण प्रते (उपर कहला) जणे औषधो खावाथी (तने) रोगपणुं नहीं प्राप्त थाय, तैथी तारे हवे अहीं ते जणे औषध खातां थकां रहवुं ॥ १७१ ॥ अने मारी दया नामनी कन्या जे तने आपद्ये, ते खाइने तुं विशेष

ये पापिष्ठाः सत्वा । जानंति न तेऽस्य नाममात्रमपि ॥ नूनमिह ज्ञाविज्ञज्ञान् । स्वकर्म-
विवरः प्रवेशयति ॥ १६९ ॥ योगावंचकशक्त्या । त्वमपि विभुं वस्तुतः प्रपन्नोऽसि ॥
इहामो योजयितुं । विशेषज्ञकावध्वास्य त्वाम् ॥ १७० ॥ सा च गदता न हि स्यात् । कृणे
कृणे ज्ञेयज्ञत्रीज्ञोगात् ॥ तत्स्थेयमत्र ज्ञवता । भुंजानेन त्रयमिदानीम् ॥ १७१ ॥ दास्य-
ति च मदया य--चहुक्त्वा त्वं विशेषतो नृपतिम् ॥ आराध्य तत्प्रज्ञावा--ज्ञवितासि नृपोत्तम-
प्रकृतिः ॥ १७२ ॥ प्रमुदितमनास्ततस्त--द्वचनैरतिकोमलैः प्रणयगर्भिः ॥ प्रादुःकृत्य स्वा-
शय--माह ड्रमको नु गुरुसूदम् ॥ १७३ ॥ नावं पापस्त्यक्तुं । कदन्नमिति तत्समादिशान्यदत्तः ॥
स प्राह नैतदर्थो । यत्नो मे तेन मा ज्ञैषीः ॥ १७४ ॥

प्रकारे सुस्थित राजानुं आराधन करीने, तेना प्रभावथी तुं राजा सरखी उत्तम प्रकृतिवालो थइश. ॥ १७२ ॥
पछी तेमनां अति कोमल तथा प्रीतिगर्भित वचनोथी हर्षित थएल छे मन जेनुं, एवो द्रमक पोतानो
अभिप्राय प्रकट करीने आचार्य महाराजने कहेवा लाग्यो के, ॥ १७३ ॥ हे भगवन् ! पापी एवो हुं (ते
विषयोरूपी) खराब भोजनने तजवाने समर्थ नथी; माटे कहेक बीजुं (कार्य) मने फरमावो ? तयारे
आचार्य महाराज कहेवा लाग्या के, ते तारुं भोजन तजाववा माटेनो मारी आ प्रयत्न नथी. अने तैथी

विरतिमुं स्वरूप निरूपण करीने देशविरति कहेवी. ॥ १६२ ॥ पहेलां ते देशविरति कहेते छते, तेना
 प्रतिबंधवाळुं एवुं सांभलनारनुं मन खरेखर दृढ थाय छे; अने एवी रीते सूक्ष्म प्राणतिपातादिकमां
 अनुमति थाय. ॥ १६३ ॥ एम विचारिने ते आचार्य महाराजे संकेत करेली दयाए ते द्रमकने (देश
 विरति रूप) दुधपाक आध्या; तयारे ते द्रमके पोताना पात्रमां ते खराब भोजन छतांज साथे ते दुध-
 पाकने (पण) खाधो. ॥ १६४ ॥ एवी रीतना ते देश विरतिरूप भोजने परिणमतां थकां ते द्रमकना रोगनो नाश
 कर्यो, तेनी शुधा मदी गह, अने अंजन तथा तीर्थोदकथी उत्पन्न थएलुं सुख अनंतगणुं थयुं. ॥ १६५ ॥ हवे चिस्तार
 प्राक् तत्कथने हि जेवे--तत्प्रतिबंधं दृढं मनः श्रोतुः ॥ इत्थंचानुमतिः स्यात् । सूक्ष्मप्राणाति-
 पातादौ ॥ १६३ ॥ प्रद्वौ परमान्वयवं । ध्यात्वेदं संज्ञिता दया तेन ॥ सत्येव तत्कदन्ने। न्युक्तं
 तेनात्मनः पात्रे ॥ १६४ ॥ तद्देशविरतिरूपं । परिणममायं गदक्षयं चक्रे ॥ गलिता कुधांजन-
 जलो--द्रवमजनि सुखं त्वनंतगुणम् ॥ १६५ ॥ अथ स प्रसृमरजकि-र्नेष्टज्जातिर्वज्जाण
 जगवंतम् ॥ अनुपकतोपकृतो मे । नाथा दूयं विनाशस्य ॥ १६६ ॥ सूदः प्राह गुरुरग्नो ।
 नाथः सर्वस्य जिनमहाराजः ॥ अस्मान्निस्तु तदाज्ञा-नुवर्तिन्निर्नूर्यते सततं ॥ १६७ ॥
 सामान्यतोऽपि येऽमुं । सेवते ते क्रमेण शिवज्ञाजः ॥ ये तु विशिष्य भजंते । तेषामचिरा-
 द्भवति मुक्तिः ॥ १६८ ॥

पामति छे भक्ति जेनी, तथा नाश पामेल छे आंति जेनी एवो ते द्रमक आचार्य महाराजने कहेवा लाभ्यो के,
 (हे भगवन् !) आपे मने अनुपकारीने (पण) उपकार कर्यो छे; मोटे (खरेखर) आप अनाथना नाथ छो.
 ॥ १६६ ॥ हवे ते आचार्य महाराज तेने कहेवा लाभ्या के, सर्वना नाथ तो जिनेश्वर महाराज छे; अने अमो
 तो हमेशां तेमनी आज्ञाप्रमाणे वर्तीए छीए ॥ १६७ ॥ सामान्यधी पण जे माणसो आ श्रीजिनेश्वर प्रभुने
 सेवे छे, तेओ अनुक्रमे मोक्षने भजनारा थाय छे, अने जेओ विशेष प्रकारे भजे छे, तेओने तुरत

आत्मवीर्यं जेणे एवो सुनि विघ्नरहित मोक्षप्रते जाय छे. ॥ १५६ ॥ ते मोक्षमां, संसारना खेदरूपी
 रोगधी निर्मुक्त थयो थकी प्राणी अनंत काल सुधि रहै छे; अने ते मोक्षमां पहुँचाइनाकं मारुं
 (दीक्षारूपी) भोजन छे; माटे ते भोजनज (खरेखरुं) निर्वाह करनाकं छे ॥ १५७ ॥ (माटे
 मारुं आ दीक्षारूपी) भोजनज तुष्टि अने पुष्टिने करनाकं अलंतवीर्यने वधारनाकं, तथा रोगीने
 नाश करनाकं छे; माटे तेने तुं ग्रहण कर ? अने ते खाईने (अमारा) राजानी पेटे सुखी था ? ॥ १५८ ॥
 तयारे ते द्रमक गलीआ बलदनी पेटे पग पोहोला करीने कहैवा लगयो के, (हे भगवन् !) हुं (आ)
 तनानंत कावं । तिष्ठति नवखेदरोगनिर्मुक्तः ॥ तत्प्रापकं मदनं । तस्मान्निर्वाहकमेव हि
 ॥ १५७ ॥ इदमेव तुष्टिपुष्टि-इतिवीर्यविवर्कं गदहेदि ॥ तद्दिदं गृहाण नूया । नृकवेदं
 नृपतिरिव सुखितः ॥ १५८ ॥ स प्राह बलिवर्दो । गतिरिव पादप्रसारिकां कृत्वा ॥ नाड्यं
 त्यागेऽस्याहं । सत्यस्मिन् दीयतां देयम् ॥ १५९ ॥ इत्वा तन्निर्वंधं । कृपापरो रसवतीपति-
 देयौ ॥ सत्यप्यस्य कदन्ते । देयं देशोपरतिरन्तम् ॥ १६० ॥ पश्चाद्विज्ञातगुणः । स्वयमेव
 विहाय विषययोगमसौ ॥ दास्यति शुद्धं चरणं । न धैर्यकृद्विषयमाधुर्यम् ॥ १६१ ॥ अप-
 सिद्धांतो न ममा-प्येवमुपाये प्रवर्तमानस्य ॥ विनिरूप्य सर्वविरतिं । कथनीया देश-
 विरतिर्यत् ॥ १६२ ॥

मारा भोजननो त्याग करवाने समर्थ नथी; माटे मारुं आ भोजन हेते छते आपने जे देवुं होय, ते
 आपो ? ॥ १५९ ॥ एवी रीतनो ते द्रमकनो निश्चय जाणीने दयालु आचार्य विचारवा लाग्या के, आ
 द्रमकने हवे, तेनुं (विषयरूपी) खराव भोजन तेनी पासे रहैवा देवुं; अने देवाविरति रूपी (मारी पा-
 सेनुं) भोजन तेने देवुं. ॥ १६० ॥ पाडलथी जाणेल छे गुण जेणे एवो थयो थकी आ द्रमक पोतानी
 मेलैज विषय भोगने छोडीने शुद्ध चारिज लेशे; केमके विषयोनी मधुरता धीरज करनारी नथी. ॥ १६१ ॥
 एवी रीतना उपायमां प्रवर्तता एवा मने पण सिद्धांतोथी विरुद्ध चालवापणुं होतुं नथी; केमके सर्व-

કઢે મેલવ્યું છે, ” એમ વિચારિને (તેનો) ત્યાગ કરવાની તને જે બુદ્ધિ નથી આવતી, તે પળ યુક્ત નથી કેમકે આ તારું (વિષયોરૂપી) खराब भोजन ફેરોના અંગરૂપ અને ફેરોરૂપ (પળ) છે, અને તેથીજ તે (તને) તજવા જોગ છે ॥ ૧૬૧ ॥ સ્વભાવથી ઉત્પન્ન થયેલા એવા ચારિત્રના સુખને તજીને, પુણ્ય-શાળી ચતુર માણસ આભાસરૂપ એવા વિષયસુખમાં શુદ્ધી થાય નહીં; કેમકે જિનેશ્વર પ્રસુ પળ નીચે પ્રમાણે કહે છે કે, ॥૧૬૨॥ અનિત્ય, બહુ ભયવાળાં તથા પરાધિન એવાં ભોગસુખોની હચ્છા કરવાથી શું થવાનું છે ! પળ જે નિત્ય, નિર્ભય, અને પોતાને સ્વાધિન એવું સમતાસુખ છે, તેમાં (અર્થાત્ તે મેલવ-

વૈષયિકસુખાન્નાસે । ચારિત્રસુખં સ્વભાવજં ત્યક્ત્વા ॥ વપ્નાતિ રતિં ન કૃતી । સુકૃતી
યદુવાચ વાચકરાટ્ ॥ ૧૫૨ ॥ જોગસુખેઃ કિમનિત્યૈર્નયબહુલૈઃ કાંક્ષિતૈઃ પરાયતૈઃ ॥
નિત્યમન્નયમાત્મસ્ય । પ્રશામસુખં તત્ર યતિતથ્યમ્ ॥ ૧૫૩ ॥ નિર્વાહકત્વમુક્તં । પ્રકુ-
તિગતેર્યત્પુનઃ કદન્નસ્ય ॥ કાદાચિત્કતયા મત્પરમાન્નસ્યાડતથાત્વં ચ ॥ ૧૫૪ ॥ તદપિ
ન યુક્તમપચ્યં નિર્વાહેન તત્પકટુયત્કદન્નં તે ॥ મમ તુ ન કાદાચિત્કાંવીર્યોદ્ધાસિન પરમાન્નમ્
॥ ૧૫૫ ॥ યુગમમ્ ॥ વિગલિતન્નવપ્રપંચઃ । પ્રજ્ઞાંતિવાહી પરીષદ્દૈરજિતઃ ॥ મુનિરુપચિત્તસ્વવીર્યો ।
નિર્વિઘ્નં યાતિ શિવસદ્નમ્ ॥ ૧૫૬ ॥

વાને) પ્રયત્ન કરવો. ॥ ૧૬૩ ॥ વલી હે દ્રમક ! (વિષયોરૂપી) खराब भोजनને સ્વભાવથી જે તે નિર્વાહકપણું કહું, અને મારા (દીક્ષારૂપી) भोजनનું (કાદાચિત્કપણાથી) ઇટલે કોઈ કોઈ દિવસે ઉપયોગમાં આવે, એવી રીતે કહેવાથી, જે તે નિરુપયોગીપણું જણાવ્યું, તે પળ યુક્ત નથી; કેમકે જે તારું (વિષયોરૂપી) खराब भोजन છે, તે તો અપચ્છ છે, અને નિર્વાહ કરવામાં સમર્થ નથી, અને મારું (દીક્ષારૂપી) દુધપાકનું भोजन વીર્યોદ્ધાસે કરીને કાદાચિત્ક નથી. ॥ ૧૬૪ ॥ ૧૬૫ ॥ મલી ગણે છે એવનો પ્રપંચ જેનો, તથા શાંતિને ધારણ કરનારો પરીસદ્દોષી નહીં જીતાણો, તથા એકટું કરેલ છે

अने स्वर्ण तेने करी करीने नाश करे छे. ॥ १४६ ॥ अनेकवार करेलो एवो (धर्मसंबंधि) उपदेश खरेखर
जीवना योग्यपणाने करे, (अर्थात् जीवने धर्मकार्योमां जोडी शके.) केसके मादीनो घडो पण
प्रयत्नथी हुं पत्थरप्रते (पोतानुं) स्थानक धारण नथी करतो ? (अर्थात् दीपवा, पक्ववा आदिक
उपायथी हुं पत्थर सरखो नथी थतो ? (थायज छे.) ॥ १४७ ॥ एम विचारिने ते आचार्य
महाराजे ते द्रमकने कहुं के, हे भद्र ! तुं हुं आ जाणतो नथी ? के, आ (विषयोरूपी) खराच
अन्न छे मूल जेओनुं, तथा चित्तमां विपर्यास रूप एवा आ रोगो तारा शरीरमां लगया छे. ॥ १४८ ॥
वली हे द्रमक ! ज्यारे तुं मारा (दीक्षारूपी) दूधपाकनो स्वाद जाणीस, त्यारे तारी पोतानी

जीवस्य देशना खलु । योग्यत्वमनेकशः कृता कुर्यात् ॥ मृतकुंनोऽपि शिलायां । पद्ममाधत्ते
न किमुपायात् ॥ १४९ ॥ ध्यात्वेति तेन ज्ञातं । नृन जानासि किं तव शरीरे ॥
एतत्कदन्नमूला । रोगाश्रिते विपर्यासाः ॥ १५० ॥ स्वयमेव हास्यसीदं । स्वादं हास्यसि
यदा मदन्नस्य ॥ न हि माद्यतीरसद्गो । भ्रमति भ्रमरः करीरवने ॥ १५१ ॥ आश्चर्यकृत्वया
किं । दृष्टान्नसज्जिवयेर्नमे शक्तिः ॥ मुचेदं विस्वब्ध—स्तत्कट्याणं गृह्णादम् ॥ १५२ ॥
क्लेशार्जितमिदमिति या । त्यागाऽबुद्धिर्न साऽपि तव युक्ता ॥ यदिदमत एव हेयं । क्लेशां
क्लेशरूपं च ॥ १५३ ॥

मेलेज (तारा आ विषयोरूपी) भोजननो तुं हांसी करीश, केसके, सालतीना रसने
जाणनारो एवो भमरो हुं कंधेरना वनमां भ्रमण करे छे ? (नथीज करतो.) ॥ १४९ ॥ वली हे द्रमक !
मारा (ज्ञानरूपी) अंजननी तथा (सम्यक्त्वरूपी) तीर्थोदकनी हुं तें शक्ति नथी जोइ ? मादे
(मारापर) विश्वास राखीने आ (तारुं विषयो रूपी) भोजन तजीदे ? अने कल्याणकारक एवा
(मारा दीक्षारूपी) भोजनने तुं ग्रहण कर ? ॥ १५० ॥ वली हे द्रमक ! “आ मारुं भोजन (में) घणे

(विषयोरूपी) खराब अन्नने तजी दे ? बली तुं अहीं पण मोह रहित थएला, समतावंत तथा (ज्ञानरूपी) अमृतथी तूझ थएला एवा (आ सुनिओने) शुं जोतो नथी ? ॥१४१॥ एवी रीते जेने धणुं कहैवामां आवेलुं छे एवो, तथा रसोहंआरूप एवा आचार्य महाराज प्रते विश्वासयुक्त थएलो एवो पण द्रमक, (ते आचार्य-महाराजना,) विषयोरूपी ! खराब भोजन तजाववाना वचनथी विह्वलताने (व्याकुलपणाने) भजे छे ॥१४२॥ पछी ते द्रमक दीनता धारण करीने कहैवा लाग्यो के, (हे भगवन् !) आपनुं आ वचन सत्य छे; तो पण घणां ह्केशोथी मेलवेलुं आ (मारुं विषयोरूपी भोजन) (माराथी) तजी झाकाय तेम इत्यन्निहितः स बाढं । धृतविश्वासोऽपि रसवतीनाथे ॥ नजते तस्य कदन्न-त्याजनव-चनेन विह्वलताम् ॥ १४२ ॥ दैन्यमवलंब्य स ततः । प्राह वचो नगवतां प्रमाणमिदम् ॥ ह्केशेनाजितमेतत्-त्यक्तुं तु न न्जोनं शक्यम् ॥ १४३ ॥ निर्वाहकमिदमशनं । मम न्नवतां त्वेकदिवसमुपयुक्तम् ॥ तत् सत्यस्मिन् देयं । यदि दित्ता न्नवति पूज्यानाम् ॥१४४॥ अथ सूदो धर्मगुरु-र्देव्यौ ही मोहजुंनितं दुष्टम् ॥ यदयं कदन्नदुब्धः । परमाजं मन्यते तृणवत् ॥ १४५ ॥ तदपि तपस्विनमेनं । मोहापोहाय शिक्क्यामि पुनः ॥ पुनरेति तमः पटवं । रविरेव पुनर्विनाशयति ॥ १४६ ॥

नथी. ॥ १४३ ॥ बली हे भगवन् ! मारुं आ भोजन (मारो) निर्वाह करनारुं छे, अने आपनुं तो एक दिव-सनुं छे, माटे आप साहेबनी जो मने देवानी इच्छा होय, तो आ मारुं भोजन पण भले रहुं, अने ते आपनुं भोजन पण आपे साथे आपवुं. ॥ १४४ ॥ हवे ते रसोहंआरूप आचार्य महाराज विचारवा लाग्या के, अरे रे ! मोहनुं प्राबल्य दुष्ट छे ! केमके, (विषयोरूपी) खराब भोजनमां लुब्ध थयो थको आ द्रमक (दीक्षारूपी) दुधपाकने तृणनी पेटे माने छे. ॥ १४५ ॥ तो पण आ विचार द्रमकने (तेनो) मोह नाश थवा माटे हुं फरीने शिक्क्यामण आपुं; (केमके) अंधकारनो समूह (अथवा पडदो) फरी फरीने आवे छे,

नथी, अने निवृत्तिने (पण) करी शकतो नथी ॥ १३६ ॥ हवे ते द्रमकने (विषयोक्षी) खराब भोजन-
 नथी सुद्धित थणला, तथा वारंवार पोतानां पात्रमां दृष्टि देता जोहने, अने तेना अभिप्रायने जाणीने
 ते धर्मनो बोध करनारा आचार्य कहेवा लाग्या के, ॥ १३६ ॥ अरे सुर्व द्रमक ? मारी दया नामनी कन्या-
 थी देवाता एवा दुधपाकने तुं केम ग्रहण करतो नथी ? अने आ (विषयोक्षी) खराब भोजनमां
 आसक्त थहने तुं पोतेज तारा वैरिपणाने शामादे आचरे छे ? ॥ १३७ ॥ आ (जिनशासनक्षी)
 महेलथी बहार घणा जीवो दुःखी थया थका रहे छे, अने तेओपर (अमारा) सुस्थित राजानी दृष्टि
 अप्र तं कदन्नमूर्धित । मन्निवीक्ष्य सुहुमुहुर्दृशं ददतम् ॥ निजपात्रे तद्भावं । ज्ञात्वाह स
 धर्मबोधकरः ॥ १३६ ॥ कन्याप्रदीपमानं । नादत्से किं मूर्ख परमात्रम् ॥ किंच कदने गृध्रः ।
 स्वयं स्ववैरित्वमाचरसि ॥ १३७ ॥ अस्मान्नवनाद्धाह्याः । सत्वास्तियंति दुःखिता बहवः ॥
 न च ते प्रमुष्णा दृष्टा । इति नस्तेष्वादरो नास्ति ॥ १३८ ॥ त्वं पुनरेतद् दृष्ट्वा । तुष्टस्ते-
 नासि कदन्नो नृपतेः ॥ तत्त्वयि दयाववः स्मो । नृत्या नर्तुर्मनोऽन्निद्राः ॥ १३९ ॥
 प्रनुरयममूढवक्षो । नाऽपात्रे दृग्विलासमाधत्ते ॥ व्यञ्जित्चारितश्च मार्ग-वतारहेतुस्त्व-
 यारमाकम् ॥ १४० ॥ आदत्स्व ज्ञानफलं । तद्वृत्तन्निद्रां त्यजोऽनघ कदन्नम् ॥ पश्यसि किं
 न विमोहा-निद्रापि शमिनः सुधातृप्तान् ॥ १४१ ॥

पड्डी नथी, अने तेथी तेओप्रते अमारो आदर (पण) नथी ॥ १३८ ॥ अने तुं तो आ (जिनशासन
 क्षी) महेलने जोहने खुशी थयो छुं, अने तेथी तुं अमारा सुस्थित राजाने बह्लभ छो, अने तेथीज
 अमो तारा प्रते दयालु थया छीए, केमके चाकरो शोठना मनने जाणनारा होय छे ॥ १३९ ॥ नथी मूढ
 लक्ष जेने एवा (अमारा सुस्थित) प्रभु अपात्र प्रते (पोतानी) दृष्टिनो विलास धारण करता नथी
 (अर्थात् तेनी सामे जोता नथी) (अने ते तो अमारो) धर्ममार्गमां उत्तरवानो हेतु व्यभिचारवालो
 कर्षो ॥ १४० ॥ माटे हे द्रमक ! तुं हवे ज्ञानना फलरूप एवो दीक्षारूपी भिक्षाने ग्रहण कर ? अने हे निरुपायी

આ શુરુ મહારાજ તો મારી આંખોના તેજના અને સ્વસ્થતાના હેતુભૂત છે ॥ ૧૨૯ ॥ વલી અયોગ્ય એવા
 હું પ્રતે પળ, યોગ્યોને વિષે જેમ, તેમ આ આચાર્ય મહારાજનો વિસ્તાર શુક કૃપા થઈ (તે યોગ્યજ
 છે.) કેમકે, સર્વ જગોણ વરસતા એવા વરસાદની ઘેરેઘેર પણ પ્રકૃતિ છે. ॥ ૧૩૦ ॥ એમ ભાવનો થકો
 આ દ્રમક રૌદ્રપણું તજે છે, અને મદાંધપણું પળ હોંડે છે, સરલપણાને પ્રાપ્ત થાય છે, રાગને શિથિલ કરે છે
 અને ક્રેષ્ણને વિસ્તારતો નથી. ॥ ૧૩૧ ॥ તત્ત્વમાં તત્ત્વચુદ્ધિ ધારણ કરે છે, ધન તથા સ્ત્રી આદિકેને તજે છે,
 ગુણવિશેષ પ્રતે લક્ષ રાખે છે, અને પોતાના આચારના દોષનું સ્મરણ કરે છે ॥ ૧૩૨ ॥ સંસ્કારથી હતપત્ત
 યાડ્યોગ્યેડપિ મયિ કૃપા । યોગ્યેષ્વિવ જગવતોડજનિ પ્રથિતા ॥ સર્વેન વર્ષતઃ સ્વલુ ।
 જલમેષા જલમુચઃ પ્રકૃતિઃ ॥ ૧૩૦ ॥ इति ज्ञावयन् विमुञ्चति । रौद्रत्वमसौ मदांधतां
 त्यजति ॥ क्रजुतां गहति रागं । शिथिलयति तनोति न द्वेषम् ॥ १३१ ॥ अग्निनिविशते च
 तत्वे । तत्त्वधियं त्यजति धनकलत्रादि॥लक्षयति गुणविशेषं । स्मरति स्वाचारदोषं च॥ १३२ ॥
 अग्निसंस्कारप्रज्जवाः । कुविद्ययास्तस्य कुरममयोद्धतिताः ॥ चंदपवनाद्द्वંના इवागुरुसंगाद्देव
 परिगલितः ॥ १३३ ॥ ययुरधिगतसम्यक्त्वा—स्महजाश्चाશંકनीयशंकाद्याः ॥ धनविषयादिषु
 મૂર્ધા । દિગ્મોહસમા તુ ન નિવૃત્તા ॥ ૧૩૪ ॥ यद्वशगोऽयं जीवः । शास्त्रार्थज्ञोऽपि मूर्ध्वतां
 નજતે ॥ पश्यन्नपि च न पश्यति । कर्तुं शक्नोति न निवृत्तिम् ॥ १३५ ॥

થપ્પલા, અને મિથ્યાતિવઓના આગમોથી હજીસાયમાન થપ્પલા એવા તે દ્રમકના કુવિકલ્પો, પ્રચંડ પવનથી
 જેમ વાદલાંઓ, તેમ શુરુ મહારાજના સંગથી જ નાશ પામ્યા. ॥ ૧૩૩ ॥ પ્રાપ્ત થપ્પલા સમ્યક્ત્વથી સહજ એવા તે
 દ્રમકના આશંકનીય શંકાદિક ખાવો ચાલ્યા ગયા, પણ દિગ્મોહ સરસી એવી ધન અને વિષયાદિકમાં
 રહેલો (તેની) મૂર્છા નિવૃત્ત થઈ નહીં ॥ ૧૩૪ ॥ જે તે મૂર્છાને વશ થપ્પલો જીવ, જોકે શાસ્ત્રાર્થોનો
 જાણકાર હોય છે, તો પણ (તે) મૂર્છપણાને મજે છે, અને તે જોતો થકો પણ (તત્ત્વથી) જોતો

अनुष्ठानનેજ અહીં પ્રહળ કરવું; અને સમ્યક્ત્વ છે મૂલ જેવું એવું તે “સદનુષ્ઠાન” ગૃહસ્થીધર્મ અને
 યતિધર્મના બેદથી બે પ્રકારનું છે. ॥ ૧૨૪ ॥ હવે ફરીને તે દ્રમક કહેવા લાગ્યો કે, હે ભગવન્ !
 તે “સમ્યક્ત્વ” શું છે ? મને તેની સ્વર નથી; ત્યારે ગુરુ (સમ્યક્ત્વનું સ્વરૂપ) કહેવા લાગ્યા કે, હે
 ભદ્ર ! સર્વજ્ઞ, અને નાશ કરેલ છે ભાવ શત્રુઓનો (અંતરંગ શત્રુઓનો) જેણે એવા પ્રશ્નને “દેવ”
 (કરીને માનવા) ॥ ૧૨૬ ॥ તે સર્વજ્ઞ પ્રશ્ન કહેલા જીવઅર્જીવ આદિક પદાર્થો જુઠા નથી અને તે
 પ્રશ્ન કહેલો રત્નત્રયરૂપ ધર્મ મોક્ષનગરના માર્ગરૂપ છે ॥ ૧૨૬ ॥ એવી રીતના સર્વજ્ઞ પ્રશ્ન કહેલા
 પુનરાહાસી જાગવન્ ! કિં સમ્યક્ત્વં ન તન્મયાવધૂતમ ॥ ગુરુહ નહ દેવ : । સર્વજ્ઞો ધ્વસ્ત-
 નાવરિપુ : ॥ ૧૨૫ ॥ તદ્વિનિહિતાશ્વ પદાર્થા । જીવાઽજીવાદયો ન ચાઽવિતથા : ॥ રત્નત્રયં
 ચ ધર્મ—સ્તદ્વિનિહિત : દિવપુરસ્થાધ્વા ॥ ૧૨૬ ॥ તચ્ચારિણશ્ચ ગુરવો । વંચા ઇતિ બુદ્ધિરેવ
 સમ્યક્ત્વમ્ ॥ શંકાદિદોષરહિતં । ગમ્યં પ્રશ્નમાદિવિનિર્દેશ : ॥ ૧૨૭ ॥ ઇતિ કથયતા
 જાગતા । તીર્થાન્ન : પાપિતો વચેનાઽસૌ ॥ મોહકયોપશ્નમતો । નષ્ટપ્રાપ્યસ્તદોન્માદ : ॥ ૧૨૮ ॥
 અથ નિર્ગતદાહાર્તિ—દેહ્યૌ હા કથમયં મહત્માઽપિ ॥ વંચકબુદ્ધ્યા દૃષ્ટો । દુર્કપટુતાસ્વા-
 સ્ખ્યહેતુર્મે ॥ ૧૨૯ ॥

ધર્મ પ્રમાણે વર્તેલા ગુરુઓજ મારે વંદનીક છે એવી રીતનીજ જે બુદ્ધિ તે “સમ્યક્ત્વ” કહેવાય, એવી,
 રીતનું શંકાદિક દોષોથી રહિત જે “સમ્યક્ત્વ” તે શાંતતા આદિક ચિન્હોથી જાણી શકાય છે ॥ ૧૨૭ ॥
 એવી રીતે કહેતા એવા (તે) આચાર્ય માહારાજે તે દ્રમકને પરાણે (સમ્યક્ત્વરૂપી) તીર્થોદક પાતું,
 (અને તેથી) મોહના ક્ષયોપશ્નમથી તે દ્રમકનો (મિથ્યાત્વરૂપી) ઉન્માદ નષ્ટપ્રાપ્ય થયો;) (અર્થાત્ ઘણી
 સ્વરો નાશ પામ્યો) ॥ ૧૨૮ ॥ હવે ગણે છે દાહનો પીડા જેની એવો દ્રમક વિચારવા લાગ્યો કે, ઓરે !
 હા ! આ મહાત્માને પણ મેં “આ ટગનારા” છે એવી બુદ્ધિથી જોયા ! (મારી તે મોટી શુલ થઈ)

હે, અને સઘલા મનોહર ભાવોનો હેતુ ધર્મ છે; અને તેથી આ ધર્મજ (શ્વેતશ્રી) પુરુષાર્થ છે. ॥ ૧૧૮ ॥
 હવે તે દ્રમક કહેવા લાગ્યો કે, (હે ભગવત્ !) કામ અને અર્થની પેઠે ધર્મ, દૃષ્ટિથી કેમ દેખાતો નથી ?
 ત્યારે ગુરુ તેને કહે છે કે, હેમદ્ર ! તે ધર્મને વિવેકી (પ્રાણી) જોઈ શકે છે, પણ મોહાંધ પ્રાણી જોઈ શકતો
 નથી. ॥ ૧૧૯ ॥ હેતુ, સ્વભાવ અને કાર્યના ભેદથી ધર્મ ત્રણ પ્રકારનો કહેલો છે, તેમાં જે ઉત્તમ અનુષ્ઠાન
 તે પ્રકદરીતે “હેતુ ધર્મ” કહેવાય છે. ॥ ૧૨૦ ॥ વલી “સ્વભાવ ધર્મ” “સાશ્રવ” અને “નિરાશ્રવ” ના ભેદથી
 બે પ્રકારનો કહેલો છે, તેઓમાં પળ પેહેલો “સ્તુપુણાત્મરૂપ” અને બીજો “નિર્જેરાત્મરૂપ” છે. ॥ ૧૨૧ ॥

અથ સ પ્રાહ ન ધર્મઃ । કથં ન કામાર્થવદ્દુષોર્વિષયઃ ॥ ગુરુપ્રાહ નહ પશ્યતિ । વિવેકયમું
 નૈવ મોહાંધઃ ॥ ૧૧૯ ॥ ત્રિવિધો ધર્મો હેતુ-સ્વભાવકાર્યપ્રત્યેદતો ગદિતઃ ॥ સદ્ગુણાનં
 હેતુ-સ્તત્રેદં દૃશ્યતે અક્તમ્ ॥ ૧૨૦ ॥ દિવિધઃ પુનઃ સ્વભાવો । નિર્દિષ્ટઃ સાશ્રવસ્તદિત-
 રશ્ચ ॥ આયઃ સત્પુણાત્મા । વિનિર્જેરાત્મા દિતીયસ્તુ ॥ ૧૨૧ ॥ અસ્માદ્દુશાનુમેયો ।
 દિવિધોઽપ્યયમત્ર યોગિનાં દૃશ્યઃ ॥ કાર્યં સુંદરજ્ઞાવાઃ । પ્રત્યાત્મસ્ફુટતરાસ્તેવ ॥ ૧૨૨ ॥
 શાસ્ત્રાનુન્નવજ્ઞાનાત્-ત્રયમિદમિહ દૃશ્યતા ન કિં દૃષ્ટમ્ ॥ પશ્યામીત્યન્નિલાષે । તંત્રં શ્વલુ
 વિષયતાન્નેદઃ ॥ ૧૨૩ ॥ ઇતિતદ્વ્યસંપાદક-મિહ સદ્ગુણાનમેવ ચાદેયમ્ ॥ ગૃહિયતિધર્મ-
 વિન્નેદાદ્-દિવિધં સમ્યક્ત્વમૂલં તત્ ॥ ૧૨૪ ॥

તે વક્તે પ્રકારનો “સ્વભાવ ધર્મ” અમારા જેવાથી અનુમિત થઈ શકે તેવો છે, અને અહીં યોગીઓથી તે
 જોઈ શકાય તેવો છે; તથા દરેક આત્માપતે વધારે પ્રગટ પૂર્વા જે તે સુંદર ભાવો, તે “કાર્યધર્મ” કહે-
 વાય. ॥ ૧૨૨ ॥ શાસ્ત્રોના અનુભવના જ્ઞાનથી આ ત્રણે પ્રકારના ધર્મને જોતા પૂર્વા પ્રાણીપ્ર અહીં હું નથી
 જોયું? (અર્થાત્ સર્વ જોયું છે) “હું તે જોઈ” પૂર્વા રીતનો અભિલાષ હોતે હતે વિષયપણાનો
 ભેદ છે. ॥ ૧૨૩ ॥ “સ્વભાવધર્મ” અને “કાર્યધર્મ” નામના વક્તે ધર્મને સંપાદન કરનારા પૂર્વા ઉત્તમ

'हित કરવું' એવું જાણતાં થકાં, દયાથી ખરેહું છે મન જેમનું એવા આ ગુરુ મહારાજે પોતાના સામર્થ્યથી તે સમ્યક્ત્વરૂપી પાળી તે દ્રમકના સુલમાં રેહ્યું. ॥ ૧૧૨ ॥ દ્રવ્યશ્રુતની પ્રાપ્તિ હોતે હતે સારી રીતે સમ્યક્ત્વના ગુણોનું જે વર્ણન, તે ધર્માચાર્યનું (તે દ્રમકપ્રતે) (સમ્યક્ત્વ રૂપી) પાળીના નિમંત્રણ તુલ્ય જાણવું. ॥ ૧૧૩ ॥ "હતાં દેહાતાં સુલોનો ત્યાગ કરવો, અને અદૃષ્ટ સુલોનો આશ્રય કરવો" અને તેમ કરીને (મારા) આત્માને ઠગવાથી મને શું (લાભ) થવાનો છે ? એવી રીતની તુચ્છપણાના વશથી સાંભલનાર (પ્રાણીની) જે શંકા, તેનું નામ તે આ " (સમ્યક્ત્વરૂપી પાળી પીવાની) અનિચ્છા દ્રવ્યશ્રુતસંપ્રાપ્તૌ । સમ્યક્ત્વગુણોત્કીર્તનં, સમ્યક્ ॥ નૃદકનિમંત્રણકલ્પં । ધર્માચાર્યસ્ય વિદ્યેયમ્ ॥ ૧૧૩ ॥ દૃષ્ટ્યાગાદૃષ્ટા । શ્રયણાન્ન્યાં કિં સ્વવંચનેન મમ ॥ ઇતિ યા શંકા શ્રોતુ સ્તુહત્ત્વશાદનિદ્યેયમ્ ॥ ૧૧૪ ॥ તત્પ્રતિવોધાય ગુરુઃ । કથાપ્રસંગેન વર્ણયત્યર્થમ્ ॥ કામં ચ તત્ત્વ હૃણતિ । સોડ્યસ્યસ્તાર્થાનુસંધાનાત્ ॥ ૧૧૫ ॥ શ્રવણાન્નિમુલ્યકરણા-ત્સફલોડ્યં યત્ન ઇતિ ગુરુઃપ્રતિયત્ ॥ કામાર્થહેતુન્નૃતં । ધર્મં જ્ઞાવેન વર્ણયતિ ॥ ૧૧૬ ॥ યસ્તુલ્લ્યસાધનાનાં । ફલે વિદ્યેષોડ્યહેતુકો નાડસૌ ॥ ઇતિ સુલદુઃખનિદાને । ધર્માધર્મા દુરપલાપૌ ॥ ૧૧૭ ॥ તન્નાશિલજ્ઞાવાનાં । હેતુરધર્મઃ કિલાડપ્રજ્ઞસ્તાનામ્ ॥ ધર્મસ્તુ સુંદરાણાં । તેનાડસાવેવ પુરુષાર્થઃ ॥ ૧૧૮ ॥

જાણવી" ॥ ૧૧૪ ॥ તેને પ્રતિવોધ દેવા માટે ગુરુ મહારાજ કથાનો પ્રસંગ લાવીને પદાર્થોનું વર્ણન કરે છે; અને તે વર્ણનમાં તે દ્રમક (પોતાના) અભ્યાસયુક્ત અર્થના અનુસંધાનથી અત્યંત હર્ષ પામે છે. ॥ ૧૧૫ ॥ (તે દ્રમકને) શ્રવણપ્રતે સન્મુલ્લેખ કરવાથી " (મારો) આ પ્રયત્ન સફળ થયો" એમ નિશ્ચય કરતા થકા ગુરુ, કામ અને અર્થના હેતુશ્રુત એવા ધર્મનું ભાવ પૂર્વક વર્ણન કરે છે. ॥ ૧૧૬ ॥ તુલ્ય સાધનોના ફલમાં જે તફાવત પડે છે, તે તફાવત હેતુ વિનાના હોતો નથી (અર્થાત્ તેમાં કંઈક પળ કારણ હોય છે) અને તેથી સુખ દુઃખના કારણરૂપ એવા ધર્મ અને અધર્મને કહેલા છે. ॥ ૧૧૭ ॥ તેમાં સઘલા સરાવ ભાવોનો હેતુ અધર્મ

उपाश्रय प्रते जाता एवा ते द्रमकनी जे अविवेकनी कला हती, ते उपाधिरहित एवा सुनिओना गुणोने
 जोवाथी नाश पामी, अने चैतन्य शाक्ति आवी. ॥ १०६ ॥ चारंवार धर्मे जाणवानी जे ह्छा थाय छे,
 ते नेत्रोतुं उघडवुं जाणवुं; अने दरेक कलाप्रते अज्ञाननो जे नाश, ते नेत्रोना रोगनी शांति जाणवी. ॥ १०७ ॥
 अज्ञान रूपी अधापाना नाशथी समताना लेशमात्रनो जे अनुभव, ते 'आह्लाद' जाणवी, अने भिक्षानी
 रक्षा संबंधि आशथी विषयोमां जे तत्त्वबुद्धि थी; ते 'अनुगम' जाणवी. ॥ १०८ ॥ व्यवहारश्रुतनो
 लाभ होते छते पण, प्राप्त थएली एवी सम्यक्त्वनी शुद्धिना अभावथी पेहेली दशामां सम्यग् दृष्टिने
 नेत्रोदघटने चैतद् । यां न्यो नवति धर्मजिज्ञासा ॥ सा नेत्ररोगशांतिः । प्रतिकलमज्ञानविलयो
 यः ॥ १०९ ॥ आह्लादश्च ईयो । विलयादाध्यस्य शमलवानुभवः ॥ विषयेषु तत्त्वबुद्धिर्भिकार-
 काशयानुगमः ॥ ११० ॥ व्यवहारश्रुतत्वान्ने । उपधिगतसम्यक्त्वशुद्ध्यन्वावेन ॥ प्रथमदशायाम्
 सम्यग्-दृशोऽपि न च नैष संभवति ॥ १११ ॥ तेनातिचारविधुरो । मृगयिष्यति नु मामिमे
 सुनयः ॥ इति ताव परिचिचीषति । तदुच्यते नष्टुकामत्वम् ॥ ११२ ॥ पिव तत्त्वप्रीतिकरं ।
 पय इति ते प्राह गुरुरभ्यांजनतः ॥ संप्रेक्ष्य जातचेतनं-मिब्रति स तु न स्म तत्पातुम् ॥ ११३ ॥
 कार्यं हितं बलादपि । जानन्नित्यथ कृपापरीतमनाः ॥ चिक्रेप तस्य वदने । तत्सखितं स
 स्वसामर्थ्यात् ॥ ११४ ॥

पण आ "अनुगम" न संभवे तेम नहीं (अर्थात् संभवे.) ॥ १०९ ॥ तेथी करीने अतिचारथी विधुर
 थएलो एवो ते द्रमक एम विचार छे के, मने आ सुनिओ शांति कहाड्यो, तेथी तेओनो ते परिचय
 करतो नथी, "तेनुं नाम" "तेने नाशीजवानी ह्छापणुं" जाणवुं. ॥ ११० ॥ हवे आवेल छे चेतन जेने
 एवा ते द्रमकने जोहने (ज्ञानरूपी) अंजन आंज्या पळी गुरु महाराज तेने कहे छे के, तुं तत्वोमां प्रीति
 करनारां एवां (सम्यक्त्व रूपी) पाणीने पीतो पण ते द्रमक ते पीवाने ह्छातो नथी. ॥ १११ ॥ "पराणे पण

સેફને, તથા (તે સલીના) અથ્ર ભાગપર દિવ્ય અંજન રાखीने, ડોહુંકું યુળાવતા એવા પળ આ દ્રમકની
 આંહો (તેમણે) આંજી. ॥ ૧૦૦ ॥ તે દિવ્યાંજનના અર્ચિત્ય ગુણો હોવાથી તુરત હવે આ દ્રમકને વેતના
 આવી, પ્રગટ રીતે તેની આંહો ઉઘડી, અને તેના સર્વે રોગો જાળેનાશ પામ્યા હોય નહીં, તેમ થયું. ॥ ૧૦૧ ॥
 વલી તેથી તે દ્રમક જરા સુશી પળ થયો, તો પળ પૂર્વના અભ્યાસથી પોતાની (વિષયોરૂપી) ભિક્ષાના
 રક્ષણનો વિચાર ન ગયો; અને તેથી તે નાશીજવાની હચ્છાવાલો થયો. ॥ ૧૦૨ ॥ નાશ પામેલ છે વિવેક
 જેનો એવા પ્રાણીને પળ અહીં ગુરુની પ્રતિબોધ દેવાની જે બુદ્ધિ તે શાલાકા કેતાં સલી (જાળવી) અને
 તર્યાડિત્યગુણત્વા—ત્સયોઽસુધ્યાથ ચેતનાયાતા ॥ નેત્રે સ્ફુટસુદ્ધટિતે । નષ્ટાશ્વ તદ્ગદાઃ
 સર્વે ॥ ૧૦૧ ॥ આહ્વાદિતશ્ચ મનાકુ । તથાપિ ત્રિકૈકરકણાકૂતમ્ ॥ પ્રાગન્યાસાન ગતં ।
 તેન તતો નંદુકામોઽનૂત્ ॥ ૧૦૨ ॥ નષ્ટવિવેકસ્યાપિ । પ્રતિબોધમતિર્ગુરોરિહ શાલાકા ॥
 તદ્વાક્રિયવિધિન્નત્રં । સત્ત્વંચાપ્રેંજનનિધાનમ્ ॥ ૧૦૩ ॥ ન્નઙ ન કથમેહીતિ । પ્રશ્ને યદ્ય-
 કવચનમેતસ્ય ॥ ન ક્લમિકોઽહં શ્રમણા । સ્તદ્ગ્રીવાધૂનનેનસમમ્ ॥ ૧૦૪ ॥ દત્થમપિ મદ્નુ-
 રોધા—દાગમનાત્રિપ્રહસ્ત્રવા પ્રાહ્યઃ ॥ ઇતિગુરુણોક્તે તસ્યો—પગમો નેત્રાંજનન્યાસઃ ॥ ૧૦૫ ॥
 અથ ગઙ્ગતઃ પ્રતિશ્રય—મનુદિનમનુપાધિમુનિગુણાલોકાત્ ॥ યા ત્તવત્યવિવેકકલા । સા
 નષ્ટા ચેતનાયાતા ॥ ૧૦૬ ॥

તેની દાક્ષિણતાની વિધિથી ઉત્પન્ન થયેલું જે સત્ત્વ, તેને સલીના અથ્ર ભાગમાં રહેલું અંજનનિધાન
 (જાળવું.) ॥ ૧૦૩ ॥ હે ભદ્ર ! શામાટે નહીં ? આવ ? એવી રીતનું (આચાર્ય મહારાજ) પ્રશ્ન કરતે
 હોતે, તે દ્રમકનું “હે શ્રમણો ! હું સમર્થ નથી” એવી રીતનું જે પ્રગટ વચન, તે “ડોહુંકું યુળાવવા તુલ્ય”
 જાણવું. ॥ ૧૦૪ ॥ એમ છે તો પળ મારા ઉપરોધથી તારે (અહીં) આવવાનો અભિપ્રય કરવો; એવી રીતે
 ગુરુ કહેતે હોતે, તેણે કરેલી જે કબુલાત તે નેત્રમાં “અંજન નાલવા રૂપ” જાળવું. ॥ ૧૦૫ ॥ હવે હમેશાં

अथवा आ दोष आनो नथी; आ दोष तो (पुने थएला भाव) रोगोना समूहनो हे. ॥ ९३ ॥ जेम सखत तावथी पीडाएलो प्राणी पथ्य भोजनने खावाने ह्छलतो नथी, तेम मिथ्यात्व, मोह अने सूर्वाधी नष्ट थएल हे बुद्धि जेनी एवो पापी माणस धर्मने ह्छलतो नथी. ॥ ९४ ॥ माटे हवे आ द्रमकने नि-
 द्दीरीते रोगथी मुक्त करवो ? एम विचारतां ते आचार्य महाराजने याद आवुं के, आ द्रमकने नि-
 रोगी करवामां समर्थ एवां जण औषधो मारी पासे हे ॥ ९५ ॥ पेहेलुं औषध तो निर्मल स्वरूपवाळुं
 एवुं ते “ ज्ञान ” हे, के जे सर्व प्रकारना नेत्र संबंधी रोगोने हरनारुं, तथा दूर रहेला, आंतराचाला,

यदन्महाज्वरार्तः । पथ्यान्नं नोक्तुमिच्छति न पापः ॥ मिथ्यात्वमोहमूर्धा-प्रणष्टबुद्धिस्तथा
 धर्मम् ॥ ए५ ॥ तत्कथमयमपरोगः । स्यादितिसिंचित्य चेदमुदन्नावि॥ अस्ति मम नेषजत्रय-
 मारोग्यविधौ क्लमं ह्यस्य ॥ ए६ ॥ प्रथमं विमलाक्षिकं । तद्ज्ञानं सर्वनेत्ररोगहरम् ॥ दूर-
 व्यवहितसूक्ष्मा-तीताधोऽज्ञासनप्रतिष्ठम् ॥ ए६ ॥ तत्त्वप्रोक्तिकरं च । द्वितीयमिह तीर्थवा-
 रिसम्यक्त्वम् ॥ तत्सर्वरोगतानव-कारणमुन्मादविध्वंसि ॥ ए७ ॥ यच्च महाकल्याणं । तृतीयं
 तदिदमेव परमानम् ॥ अजरामरत्वहेतु । श्रान्तिमक्षेपरोगहरम् ॥ ए८ ॥ परिमोचयामि
 रोगा-तदेनममुनौषधत्रयेणापि ॥ अनुकंपया बलादपि । चित्ते तेनेति विन्यस्तम् ॥ ए९ ॥ तत
 आदाय शलाकां । विन्यस्याग्रे तदंजनं दिव्यम् ॥ आधूनयतो प्रीवां । तस्याऽनेनांजितेनेत्रे ॥ १०० ॥

सूक्ष्म, अने थइ गएला एवा पदार्थोने, प्रगट करवामां समर्थ हे. ॥ ९६ ॥ अने बीजुं औषध तो अहो
 तीर्थोदक सरखुं “सम्यक्त्व” हे, के जे तत्वोपते प्रीति करनारुं, सर्व प्रकारना रोगोने सूक्ष्म करनारुं,
 तथा उन्मादना नाश करनारुं हे. ॥ ९७ ॥ बली बीजुं औषध “चारित्र्य” नामे हे, के जे, महाकल्याण-
 कारी, अने आ दूषपाक रूपज, तथा अजरामरपणाना हेतु रूप, अने समस्त रोगोने हरनारुं हे. ॥ ९८ ॥
 माटे हवे आ द्रमकने आ जणे औषधोथी हुं रोगमांथी अनुकंपाथी अने पराणे पण निर्मुक्त करुं, एवो
 रीतनो आचार्य महाराजे (पोताना) मनमां निश्चय कर्यो. ॥ ९९ ॥ पडी आ आचार्य महाराजे सली

लेह जहने, मारा घणा खरा भराह गयला एवा (विषयोरूपी) भिक्षानां पात्रने भकी नाखरो , एम
 विचारिने हवे शु करवुं ? एम व्यावर्तो थको ते द्रमक मूढ थह गयो ॥ ८७ ॥ (मारां) भनने (साते) क्षेत्रोमां
 वापरिने, तथा (मारां) खी, पुत्र अने मित्रोना समूहने तजावीने, मने आ दीक्षा देरो ? अरे ! हाय ! हुं
 तो ठगायो ! एम विचारिने आ द्रमक भय पाम्यो ॥ ८८ ॥ तेदलामां तुलनां बद्धिथी, सुर्जना अति-
 शयथी, मनसंबंधि शोषथी, अने (विषयो रूपी भिक्षाना) रक्षणना अनुबंधथी तेष आंखोमीची ॥ ८९ ॥
 तुल्य छे रंक अने राजा जेने एवा धर्माचार्येने विषे वर्णशंकरनी पेठे धूर्तपणुं जाणतो थको भद्रक
 नूनं विजने नीत्वा । त्रिकाया नाजनं नृतप्रायम् ॥ जहालियति ममेत्या—सीत्तिककार्यता-
 मूढः ॥ ८७ ॥ क्षेत्रेषु नियोज्य धनं । संत्याज्य कलत्रपुत्रमिगणम् ॥ दीक्षां ममैष दास्यति ।
 हा मुषितोऽस्मीत्यसौ नीतः ॥ ८८ ॥ तावत्तुणावृद्ध्या । मूर्खतिशयान्मनोविशोषाच्च ॥
 संरक्षणाजुबंधा—त्रिमीदिते दोचने तेन ॥ ८९ ॥ समरंकनुपे विदन् । धर्माचार्ये दिजाति-
 वदौत्त्यम् ॥ नृजकनावत्यागा—इन्द्रसौ काष्ठकीदनिनः ॥ ९० ॥ तदयमतीकविकल्पै—रासी-
 दुरुसंगवर्जनैकरतः ॥ त्रिजग्रंथिरपि डा—गुदयानिध्यात्वपुंजस्य ॥ ९१ ॥ आदस्वेति
 वदंती । जानीते नैष गुरुदयाकन्याम् ॥ तदसंज्ञार्थं दृष्ट्वा । दध्यौ च महानमनियुक्तः ॥ ९२ ॥
 नास्याः खलु त्रिकाया । योग्योऽयमनृजकप्रकृतिनावात् ॥ यदास्य नैष दोषो । दोषोऽयं
 रोगजादस्य ॥ ९३ ॥

भावना तजवाथी आ द्रमक काटना खीला सरखो थर्ता ॥ ९० ॥ अने तेथी करीने, भेदेल छे ग्रंथी जेणे
 एवो थयो थको पण तुरत मिथ्यात्वपुंजना उदयथी आ द्रमक जूडा विकल्पोथी गुरुना संगने तजवामांज
 रक्त थयो ॥ ९१ ॥ “ आ भिक्षा तुं ग्रहण कर ? ” एथी सीते द्रमकने कहेतो एवी आचार्यनी दया
 नामनी कन्याने आ द्रमक तो जाणतो (पण) नथी; एवी सीततुं असंभवित जोहने आचार्य महाराज
 विचारवा लाया के ॥ ९२ ॥ अभद्रक प्रकृतिना प्रभावथी आ द्रमक खरेखर आ भिक्षाने योग्य नथी;

अप्सराओने पण जेणीए एवी खीओ, स्वर्ग तथा मोक्षनां सुखो पण मले छे. ॥ ८० ॥
 गर्जना करती ॥ छे हाथीओनी श्रेणि जेमां, उलसायमान थता घोडाओथी ओभितुं, अने मनोहर वारां-
 गनाओवाळं, तथा सुखोथी मनोहर एवुं राज्य (पण) पुरुषो धर्मथीज मेलवे छे ॥ ८१ ॥ एवी रीत-
 नां वचनो कहीने ते आचार्य रूपी रसोइआए ते द्रमकने, भिक्षाचरोने उचित, तथा मन संबंधि
 विलासोथी विसतार पामता एवा 'चित्ताक्षेप' नामना स्थानकपर बेसाड्यो ॥ ८२ ॥ पछी ते द्रमक
 (त्यां) वझे प्रफुल्लित आंखोवालो, सारीरीते नमती कंधरावालो, कषाय अने विकथा विनानो, आ-
 गर्जद्वजराजितस-द्वाजिविराजितमुदारवारखि ॥ राज्य शर्मप्राज्यं । धर्मादेवाप्यते पुरुषैः
 ॥ ८३ ॥ अस्थापयदितिवाण्या । तमसौ त्रिकाचरोचिते दशे ॥ चित्ताक्षेपाह्वाने । प्रथमाने
 मानसवितासैः ॥ ८४ ॥ विरुफारिताकियुगलः । समुन्नमत्कंधरस्ततो द्रमकः ॥ त्यक्तविकथा-
 कषायो । ज्ञावितहृदयः स्मिताख्योऽनूत् ॥ ८५ ॥ भिक्षां महानसपतिः । परिजनमादिष्ट-
 वानश्चो दातुम् ॥ दानादिवर्मनेदं । समुचितज्ञानया कुरुष्वेति ॥ ८६ ॥ अथ च महाकड्याशं ।
 परमानं पूर्णधर्ममतिरसम् ॥ दातुं तस्मै पुष्टि-कटुपस्थिता तद्व्यादुहिता ॥ ८७ ॥
 अत्रावसरे द्रमक-स्तुहानिप्रापकतविपर्यासः ॥ दध्यावेष सुवेषः । स्ययमाहूय क
 नेष्यति माम् ॥ ८८ ॥

वित हृदयवालो, तथा हसता मुखवालो थयो ॥ ८३ ॥ "उचित शक्ति प्रमाणे दानादिक धर्मना भेदने
 तुं कर" एवी रीतनी (ते द्रमकने) भिक्षा देवा माटे हवे आचार्यरूप रसोइआए पोताना परिचारने
 हुकम कर्षो ॥ ८४ ॥ हवे महा कल्याणकारी तथा संपूर्ण एवी धर्मनी बुद्धिथी रसयुक्त थएलो तथा पुष्टि
 कारक एवो हृदयपाक, ते द्रमकने देवा माटे, ते आचार्यरूप रसोइआनी दया नामनी दीकरी आवी ॥ ८५ ॥
 आ समये तुच्छ अध्यवसायथी थएल छे विपरितपणुं जेने एवो द्रमक विचारवा लाग्यो के, उत्तम
 वेषवालो एवो आ रसोइओ पोते मने बोलावीने कयां लेइ जशे ? ॥ ८६ ॥ "खरेखर आ सने एकांतमां

તેવી રીતનો છે, અને સુખ દુઃખના હેતુ રૂપ એવું તે કર્મ પુણ્ય અને પાપના ખેદથી બે પ્રકારનું છે. ॥ ૭૪ ॥
 તેથી સુખના અર્થ માણસે ધર્મમાં પ્રયત્ન કરવા, અને અધર્મથી પાછા હઠવું; એવી રીતનું ઉપદેશનું જે
 રહસ્ય, તેને “ભિક્ષામદે બોલાવવારૂપ” જાણવું ॥ ૭૬ ॥ “આ જગત અસત્ છે” હત્યાદિક (આ આચાર્ય
 મહારાજનું) વચન સાંભળતા એવા આ કેંગાલ દ્રમકના, અનાદિ કાલની કુવાસનાથી ઉત્પન્ન થયેલા
 યોદા વિકલ્પો ક્ષય પામે છે ॥ ૭૬ ॥ (બલી આથી કરીને) તેને વિદંબના કરવામાં તત્પર એવા અને દુઃસ્વાથી
 દમી શકાય એવા આ (આગલ વર્ણવેલા અન્યશાસનની શ્રદ્ધારૂપ) હોકરાઓ દૂર નાશી ગયા;
 પ્રયતેત તત્સુખાર્થી ॥ ધર્મેધર્માતુનર્નિવર્તેત ॥ ૬૬ ॥ મુપદેશરહસ્યં ॥ ત્રિકાન્ધાનોપમં ક્ષેયમ્
 ॥ ૭૫ ॥ જગદ્સદ્વિદમિત્યાયં ॥ વચનમિદં ધૃણવતોઽસ્ય રોરસ્ય ॥ કીયંતે કુવિકલ્પા ॥ અના-
 દ્વિદર્વાસનાજનિતાઃ ॥ ૭૬ ॥ નષ્ટા વિનંબનપરા-સ્તદમી દુર્દાતિન્નિસંઘાતાઃ ॥ જાતોઽધ્યા-
 ત્તિમુલ્લોઽસૌ ॥ સુશુષુસ્તદ્વચઃ કિંચિત્ ॥ ૭૭ ॥ પરહિતકરણૈકરતઃ ॥ પ્રાહ તતઃ પ્રત્યુમહાન-
 સનિયુક્તઃ ॥ આચાર્યઃ ક્ષિણ મે ॥ પ્રમાણમિતિમન્યમાનં તમ્ ॥ ૭૮ ॥ પાતિ પિતેવ પતંતં ॥
 વંધુરિવાનયતિ માર્ગમતિસરલમ્ ॥ મિત્રમિવાદિશતિ હિતં ॥ ધર્મો માતેવ પુષ્પાતિ ॥ ૭૯ ॥
 મણિકનકરજતકૂટાઃ ॥ પ્રાપ્યંતે ચાંગના જિતાક્ષરસઃ ॥ સુરસદનશિવસુશ્યાન્યપિ ॥ જિનધ-
 માનુપ્રહાદેવ ॥ ૮૦ ॥

અને હવે આ દ્રમક તે આચાર્ય મહારાજનું કેંદ્રક વચન સાંભળવાની ઇચ્છાવાળો થયો થકો માર્ગસ-
 ન્મુલ્લ થયો. ॥ ૭૭ ॥ “ મને આપની શિલામણ પ્રમાણ છે ’ એવી રીતે માનતા એવા તે દ્રમકને. પરંતું
 હિત કરવામાં રક્ત થયેલા તથા સમર્થ એવા આચાર્યરૂપ રસોદ્દાન પહોં (તેને) કહ્યુંકે, ॥ ૭૮ ॥
 ધર્મ છે તે (સંસાર સાગરમાં) પડતા પ્રાણીનું પિતાની પેઠે રક્ષણ કરે છે, વંધુની પેઠે અત્યંત સિદ્ધા
 માર્ગપ્રતે લાવે છે, મિત્રની પેઠે હિતકારક ઉપદેશ આપે છે, અને માતાની પેઠે પોષણ
 કરે છે. ॥ ૭૯ ॥ જિનધર્મની કૃપાથીજ મણિ, સુવર્ણ અને રૂપાના ઢગલાઓ, તથા જિતેલ છે

રસોહઆવે હેતુનો નિશ્ચય કર્યો, તેમાં એક તો ક્ષયોપશમરૂપી દ્વારપાલે કરાવેલો પ્રવેશ, અને બીજો તેની દાદિમાં રહેલો મનનો આનંદ, એવી રીતનાં બે હેતુઓનો તેણે નિશ્ચય કર્યો. ॥ ૬૮ ॥ આ જિનશાસનરૂપી મેહેલને જોતાં એવા જે આ દ્રમકને મનમાં હર્ષ થાય છે, તેથી આ સુસ્થિત રાજાને અત્યંત વલ્લભ છે, એવાત પ્રસિદ્ધ છે. ॥ ૬૯ ॥ વલી આ દ્રમકને આ મેહેલ જોવાની હચ્છાથી અનુકુલ રીતે જેમ થાય તેમ મનમાં હર્ષ થયો છે, અને (મેહેલને) જાળવાની હચ્છાવાળો એવો તે દ્રમક (મિથ્યાત્વરૂપી) રોગથી પીડિત થયેલી એવી પળ (પોતાની) આંખો જાળે ડયાડતો હોય નહીં જેમ તેમ લાગે છે. ॥ ૭૦ ॥

નવતિ પ્રમુદિતમંત--ર્યેત્યૈતન્નવનમીક્રમાણસ્ય ॥ અત્યંતવદ્વન્તોસૌ । સામ્રાજ દતિ પ્રસિદ્ધ-
મિદમ્ ॥ ૬૯ ॥ જાતો મનઃપ્રમોદ--શ્વાસ્ય યદેતદિદકયાનુકુલમ્ ॥ રોગાર્તે અપિ નેત્રે ।
પ્રોનમીલયતીવ જિહ્વાસુઃ ॥ ૭૦ ॥ પ્રવચનલવેડ્યધિગતે । વિકાસિતવદનો નવત્યદ્દશ્યોઽપિ ॥
ધૂલીધૂસરિતાંગં । રોમાંચયતિ ક્રિયાલેશાત્ ॥ ૭૧ ॥ કર્મવિવરપ્રસાદા--જ્ઞિનશાસનપદ-
પાતન્નાવાચ્ચ ॥ તદયં ડ્રમકો ગમી । કલ્યાણપરંપરાસ્થાનમ્ ॥ ૭૨ ॥ દતિ નિશ્ચિત્ય સ
માર્ગિ-વતારણે નાવતોઽન્નિમુલ્લનાવાત્ ॥ તસ્ય સમીપં ગજ્ઞતિ । દાતું નિક્કાં તથાહ્વયતિ
॥ ૭૩ ॥ લોકોઽયમનાયનંતો । જીવસ્તાદ્દગ્મ્બવોઽસ્ય કર્મકૃતઃ ॥ તત્પુણ્યપાપપ્તેદાદ્ ॥
દિવિધં સુલહુઃશ્વયોર્હેતુઃ ॥ ૭૪ ॥

સિદ્ધાંતનો લેશમાત્ર મલતે હતે પળ, અદૃશ્ય થકો પળ વિકાસવર સુલ્લવાલો થાય છે, અને લેશમાત્ર ક્રિયાથી ધૂડથી ધૂસર થયેલા એવા પોતાના અંગને રોમાંચિત કરે છે. ॥ ૭૧ ॥ તેથી કર્મ આવેલા માર્ગની કુપ્રાપ્તિ, અને જિનશાસનમાં રહેલા એવા પોતાના પક્ષપાત ભાવથી આદ્રમક કલ્યાણની પરંપરાના સ્થાનક પ્રતે જનારો થયો. ॥ ૭૨ ॥ એમ નિશ્ચય કરીને તે આચાર્યરૂપી રસોહઓ, (તે દ્રમકને) ભાવથી (ધર્મ) માર્ગમાં ઉતારવાને સન્મુલ્લ હોવાથી તેની સમીપે જાય છે, અને (તેને) ભિક્ષા આપવા માટે બોલાવે છે. ॥ ૭૩ ॥ આ લોક આદિ તથા અંત વિનાનો છે, અને કર્મથી કરેલો એવો આ દ્રમકનો જીવ

દારપાલની કૃપાથી મારી આ જિજ્ઞાસા પળ (મને) આટલો બધો હર્ષ આપે છે; અને આ મેહેલમાં દર્શિત થયા થકા જેઓ અહીં રહે છે, અને કંપાવેલ છે તાપનો સમૂહ જેઓ, એવા આ લોકોને ધન્ય છે. ॥ ૬૧ ॥
 એવી રીતે વિચારતા એવા આ દ્રમકને, સાત રાજલોક રૂપી મેહેલના શિલરપર વેઢેલા સુસ્થિત રાજા, કૃપાસહિત દૃષ્ટિથી જોયો. ॥ ૬૨ ॥ માર્ગનુસારિપણાથી ભદ્રક ભાવમાં પ્રવર્તતા એવા પ્રાણીને પ્રભુ પ્રતેના વહુ માનના પ્રભાવથી આવી રીતતું પ્રસુતું દર્શન થાય છે. ॥ ૬૩ ॥ એવી રીતતું પ્રસુતું જે દર્શન, તેને વિદ્વાના (મોક્ષ) માર્ગની પ્રણાલિકા કહેલી છે, અને તે દર્શન વિના દ્રવ્યશ્રુતથી થપલું સ્થૂલજ્ઞાન
 અથ સસરજ્જુનમિક--લોકપ્રાસાદશિલરનિષ્ઠેન ॥ સુસ્થિતનૂપેણ સ કૃપા--દૃષ્ટ્યૈદ્યત ચિંત-
 યન્નેવમ્ ॥ ૬૨ ॥ માર્ગનુસારિતાયા । નૃકકર્તાવે પ્રવર્તમાનસ્ય ॥ નગવદ્દર્શનમેત--ઙ્ગાવહ-
 હુમાનન્નાવેન ॥ ૬૩ ॥ નગવદ્વલોકનેયં । પ્રોક્તા માર્ગપ્રણાલિકા સન્નિઃ ॥ ડ્વ્યશ્રુતાદિનનાં ।
 સ્થૂલજ્ઞાનં ન ચાંધ્યહરમ્ ॥ ૬૪ ॥ તાં તત્ર રાજદૃષ્ટિં । નિપતંતીં તન્માનસનિયુક્તઃ ॥ નિરવર્ણ-
 યદુપયોગા--દ્વાચાર્યો ધર્મવોધકરઃ ॥ ૬૫ ॥ દૃધ્યૌ ચાર્યં ચિત્રં । કિમિદં યદ્દર્શનેન વિશ્વવિન્નોઃ ॥
 ન્નવતિ ત્રિન્નુવનવિન્નુતા । વીન્નત્સોઽયં પુનર્દ્રમકઃ ॥ ૬૬ ॥ દૃષ્ટગુરુકર્મન્તારે । પ્રોહ્વાસ્તિતાકાં-
 નસસુચિતાચારે ॥ પૌર્વાર્પ્યવિરોધા--ત્સુગુરોશ્ચિતેયસુચિતૈવ ॥ ૬૭ ॥ સ તદાસ્ય નિશ્ચિકાય ચા
 હેતુદ્યમન્નન્નાવિન્નદ્સ્ય ॥ દ્વાઃસ્થપ્રવેશનમદો । દૃષ્ટૌ ચ મનઃ પ્રમોદ ઇતિ ॥ ૬૮ ॥

(મિથ્યાત્વરૂપી) અંધાપાને હરનારું નથી. ॥ ૬૪ ॥ તે દ્રમકપર પડતી એવી તે સુસ્થિત રાજાની દૃષ્ટિને (હપયોગથી) ધર્મનો વોધ કરનારા આચાર્યરૂપી તે સુસ્થિત રાજાના રસોહઆપ જોઈ. ॥ ૬૫ ॥ વલી તે આચાર્ય રૂપી રસોહઓ વિચારવા લાગ્યો કે, આશ્ચર્યની વાત છે કે, જગતપ્રભુના દર્શનથી તો ત્રણે સુવ-
 નોનું સ્વામિપણું થાય છે; અને આ દ્રમક તો રંક સરલો છે. ॥ ૬૬ ॥ દેહાપલ છે ભારે કર્મોનો ભાર જેમાં
 એવા પણ દ્રમક પ્રતે અકસ્માત ડહલેલા હચિત આચારને જોવાથી, પૂર્વાપર વિરોધથી આચાર્યની આ-
 ચિંતા હચિતજ જાળવી. ॥ ૬૭ ॥ અહીં, ધનારું છે ભદ્ર જેને એવા આ દ્રમકને (આવવામાં) તે વલ્લતે તે

वालो हता. ॥ ५४ ॥ मदीनमत्त स्त्रीधोने दाबमां राखवाने उद्यमवंत थएला एवा स्थविरो रूपी त्यां
 आर्यलोको हता, तथा पवित्र धर्म अने दीयल रूप हे क्रीडा जेओने एवा आविकाना समूहोरूपी त्यां
 स्त्रीओ हती. ॥ ५५ ॥ जिनेश्वर प्रभुरूपी महान राजानुं ध्यान धरता, गुरुनी आज्ञामां तत्पर अने निमि-
 तरूप नित्यकार्य करनारा एवा आवकोना समूहोरूपी त्यां सुभटोना समूहो हता. ॥ ५६ ॥ पुण्यानुबंधि
 पुण्य हे ते वैराज्यना कारणरूप एवा भोगने आप हे; एवी रीतनां जे दीव्यभोगोवाला जेओ हे, तेओए
 आ बृद्धि युक्त सुस्थित राजानुं मंदिर जोयुं हे. ॥ ५७ ॥ एवी रीतना सुस्थित राजाना शासनरूपी मंदि-
 धार्याः स्थविरा लोकाः । प्रमत्तललनानिवारणोद्युक्ताः ॥ शुचिधर्मशीललीला-द्वदनाश्च
 आविकावर्गाः ॥ ५८ ॥ आद्वगणा नटनिकरा । ध्यायंतो जिनवरं महाराजम् ॥ गुरुजन-
 निर्देशपरा । नैमित्तिकनित्यकर्मकृतः ॥ ५९ ॥ पुण्यानुबंधिपुण्यं । दत्ते वैराग्यकारणं नो-
 गम् ॥ इति ये द्विष्यान्नोगा । दृष्टुं तैः सदनमिदमिदम् ॥ ६० ॥ सुस्थितनृपस्य शासन-मंदि-
 रमीदृशं स संप्रेक्ष्य ॥ विस्मयमयाद्विशेषं । सोन्मादतया तु नाज्ञासीत् ॥ ६१ ॥ जाते हि
 कर्मविचारे । जिज्ञासुर्नैवति जिनमते जंतुः ॥ मिषयात्वांशोन्मादै । नैतु न्नवति विशेषसंवि-
 तिः ॥ ६२ ॥ पूते हृदयाकूते । स्फुरितं पुनरस्य लब्धबोधस्य ॥ येन प्रदर्शितमिदं । स
 द्वाःस्थो मे महाबन्धुः ॥ ६३ ॥ जिज्ञासापि ममेयं । मुदमियतीमस्य करुणया दत्ते ॥

येऽत्र वसंत्यतिमुदिता । धन्यास्ते धूततापजराः ॥ ६४ ॥
 रने जोहने, ते द्रमक विशेष प्रकारे विस्मय पाय्यो, पण उन्मादपणाथी ते तेने ओलखी शक्यो नही.
 ॥ ६५ ॥ कर्म, मार्ग देते छते प्राणी जिनमतमां (रहस्य) जाणवानी इच्छावालो थाय हे; पण मिथ्या-
 त्वना अंशरूपी उन्मादोथी (तेने) विशेष ज्ञान होतुं नथी. ॥ ६६ ॥ मेलवेल हे बोध जेणे एवा आद्रमक-
 ने पवित्र एवो हृदय संबंधि विचार होने छते वली एवो विचार आव्योके, क्षयोपशम नामनां जे द्वार-
 पाले मने आ सुस्थित राजानो मेहेल देखाड्यो, ते मारो मोयो बंधु हे. ॥ ६७ ॥ आ क्षयोपशमरूपी

ने जोया; ते लोको केवा ? तोके, हांकेल छे अंधकुवा सरखा मोहना समूहने जेओए एवा, दुर करेल छे मृत्युनो भय जेओए एवा, जीतेल छे मिथ्यातिवरूपी वेतालने जेओए एवा, गंभीरता, उदारता, धीरज तथा समृतिवाला, हमेशा आनंदवाला, सज्जायोधी गायनकरता, वैयावच्छनी विधिधी नृत्य करता, जिनेश्वर प्रभुना जन्माभिषेक तथा यात्रादिकना हर्षना समूहथी कुदता, वादीओने जीतवाथी उत्कृष्ट सिंहनादने देखाडता, अने धर्मने (पर्वने) दिवसे आनंद रूपी मृदंगना समूहने वगाडता एवा लोकोने त्यां ते द्रमके जोया. ॥ ४८ ॥ ४९ ॥ ५० ॥ ५१ ॥ वली त्यां ते द्रमके बाह्यथी अने अंतरथी सम-

दैन्यौत्सुक्यजुगुप्सा—ऽरतिचितोद्विगतुल्लारहिताः ॥ गान्धीर्योद्वार्यधृति—स्मृति सहिताः सत-
 तानंददाः ॥ ४९॥ गायंतः स्वाध्यायै—वैयावृत्यविधिना च नृत्यंतः ॥ वटगंतो जिनजन्मा—न्निषे-
 कयात्राद्विहर्षन्नरात् ॥ ५० ॥ उत्कृष्टसिंहनादं । प्रदर्शयंतः प्रवादिनां विजयात् ॥ आनंदमई-
 लगणं । प्रवादयंतश्च धर्मदिने ॥ ५१ ॥ चतुर्भिः कलापकम् ॥ तत्र नृपा वहिरंतः शान्ता
 दीप्ताश्च सूरयो दृष्टाः ॥ मंत्रिवरा ज्ञातारो । गूढार्थानामुपाध्यायाः ॥ ५२ ॥ गीतार्थवरयो-
 द्वाः । परेतन्नर्तुः पुरोऽपि त्रयरहिताः ॥ त्रावापनमग्नाना । मुख्तारः कुवादीनाम् ॥ ५३ ॥
 उपकारिणः पदद्वय—इक्ष्वा गणचिंतका नियुक्ताश्च ॥ तलवर्गिकाश्च सामान्य—झिक्वो
 विहितगुर्वाङ्गाः ॥ ५४ ॥

तावाला अने तेजस्वी एवा आचार्यो रूपी राजाओने जोया; तथा गूढ अर्थोने जाणनारो एवा उप-
 ध्यायो रूपी उत्तम मंत्रिओने पण तेणे त्यां जोया. ॥ ५२ ॥ यमनी पासे पण भय रहित, तथा (कथा-
 यादिक रूप) भावपीडामां पडेल कुलादिकनो उद्गार करनारा एवा गीतार्थो रूपी त्यां उत्तम योद्धाओ
 हता. ॥ ५३ ॥ उपकारी तथा (निश्चय अने व्यवहार रूप) बने स्थानकोमां चतुर एवा गणचिंतकोरूपी
 देखरेख राखनाराओ, अने धारण करेल छे गुरुनी आज्ञा जेओए एवा सामान्य मुनिओरूपी त्यां कोट-

एवा शासनरूप आ सुस्थित राजाना घरप्रते आव्यो; तेने पोतानां कर्मोनां विवररूपी कृपाळु पोलीआए तेमां प्रवेश कराव्यो. ॥ ४२ ॥ त्यां रागादिक द्वारपालो पण अदकावनारा छे; जेथी शासननी बाहेरनी एवो लिंगधारी आ तेओथी प्रवेश कराणो एम कहेचारुं ॥ ४३ ॥ पण जे पोताना कर्मोना विवररूप क्षयोपशम नामे त्यां जे द्वारपाले छे, तेज ग्रंथिने उघाडीने खरेखरो प्रवेश करावनारो थाप छे, ॥ ४४ ॥ ते क्षयोपशम नामे द्वारपा ऊदेवाध्याथी आ द्रमके सुस्थित महाराजानुं, ज्ञानादिकनी ऋद्धिवाळु, तथा चारित्र रूपी चंद्रवाथी (अथवा चंद्रना उदयथी) उल्लासायमान थएलुं पवित्र मंदिर जोयुं ॥ ४५ ॥

रागादयोऽपि संति । द्वाःस्थाः प्रतिबंधकास्तु ते तत्र ॥ शासनबाह्यो लींगी । प्रवेशितस्तेर्य-
तोऽन्निहितः ॥ ४३ ॥ यस्तु स्वकर्मविवरो । द्वाःस्थस्तत्र कृपोपशमनामा ॥ उद्वाह्य ग्रंथिमसौ ।
प्रवेशकस्तत्त्वतो न्नवति ॥ ४४ ॥ तेन प्रदर्शितोऽसौ । ददर्श शुचिमंदिरं महाराजः ॥ ज्ञाना-
द्विक्कलितं । चरित्रचंदोदयोद्धिसितम् ॥ ४५ ॥ जनितानंदं लोकैः । सूनृततांबुलनृतमुखैः
शमिनाम् ॥ शुचिदर्शनकर्पूरं । शीलांगसहस्रततकुसुमम् ॥ ४६ ॥ गुरुकरुणाऽगुरुधूपं ।
प्रसृमरतरन्नावनामृगमदाढ्यम् ॥ ध्यानजलयंत्रलहरी । शमचंदनलेपहततापम् ॥ ४७ ॥
॥ युगमम् ॥ दृष्टाश्च तेन लोको-स्तत्र स्थगितांधकूपमोहजराः ॥ अपहस्तितमृत्युनया । निर्जि-
तमिथ्यात्ववतालाः ॥ ४८ ॥

(ते सुस्थित राजानुं मंदिर केवुं हतुं ? लोके) सत्यतारूपी तांबुलथी भरेलां छे, मुखो जेमनां (एवा त्यां
रहेला) लोकोथी उत्पन्न करेल छे, आनंद जेणे एवुं, तथा शान्त सुनिओना पवित्र दर्शनरूपी कपूरवाळुं
अद्वारहजार शिलालंगरूपी विस्तारयुक्त गुरुपोवाळुं, गुरुनी कृपारूपी अगरना धूपवाळुं, अत्यंत बि-
स्तार पामती एवी भावनारूपी कस्तुरीवाळुं, ध्यानरूपी फुवाराओनी लेहेरीओवाळुं, तथा समता-
रूपी चंदनना लेपथी हणेल छे ताप जेणे एवुं हतुं ॥ ४६ ॥ ४७ ॥ वळी त्यां ते द्रमके नीचे प्रमाणे लोको-

ग्रीष्म कर्तुमां दावानलथी तपेला अने तुषाथी पीडाएला एवा पंथिने स्वप्नमां ससुद्रने पीवाथी जेम तुक्षी
 नथी थती, तेमज आ "द्रमकने" पण विषयोथी तृप्ति थती नथी. ॥ ३६ ॥ आ द्रमके अनादि एवा संसारमां
 विषयो रूपी खराब भोजन अनंतीवार खायुं, पण (तेम करतां) तेणे कदापि पण "हवे वस" एम कळुं नह्यो,
 धुवाथी दुमणा पहेला एवा तेणे झून्यज जायुं ॥ ३७ ॥ लोलताथी खावेळुं एवुं ते विषयो रूपी खराब
 भोजन कर्मोना पुद्गलोना संचयरूपी अजीर्णने उत्पन्न करेछे, अने ते कर्मोना उदयरूपी अजीर्ण। ते द्रमकने
 नरकादिकरूप जुलाबने आपेछे. ॥ ३८ ॥ तो पण आ द्रमक खरेखर विषयोसपणाथी ते (विषयो रूपी)

ग्रीष्मे यथा दवानल-तप्तस्य तृषार्दितस्य पथिकस्य ॥ तृप्तिः स्वप्नेनांबुधि-पानाद्विषयैस्तथै-
 वारस्य ॥ ३६ ॥ विषयकदन्नमनादौ । संसारेऽनंतशोऽमुना मुक्तम् ॥ नच हुंकृतं कदापि ।
 कृत्कामेणोद्विक्तं शून्यम् ॥ ३७ ॥ दौढयेन मुक्तमेतत् । कुरुते कर्माणुसंचयाजीर्णम् ॥
 तदुदयाजीर्णं तस्य च । नरकाद्विषमूचिकां दत्ते ॥ ३८ ॥ तच्चारुमन्यतेऽसौ । तथापि खलु
 नोजनं विषयास्मात् ॥ स्वादं न तु वेत्ति महा-कड्याणचारित्र्यनोज्यस्य ॥ ३९ ॥ ब्रांतोऽसौ
 नगरेऽस्मि-न्ननंतशोऽदृष्टमूलपर्यन्ते ॥ न च निर्विषयः कथमपि । कदन्नविषयैकलुब्धमतिः
 ॥ ४० ॥ तत्र च नगरे राजा । सुस्थितनामा त्रिलोकविद्भगवान् ॥ सत्त्वानामुपकारी ।
 कुरुते राज्यं सुखप्राज्यम् ॥ ४१ ॥ सदनमथास्य प्राप्तः । शासनमयमनजिदृष्टपूर्वांश्चि ॥
 प्रावेक्षायत्कृपालुः । स्वकर्मविवरश्च ते दाःस्थः ॥ ४२ ॥

भोजनने उत्तम माने छे. अने महाकल्याणरूप एवा चरित्ररूपी भोजननो स्वाद जाणतो नथी. ॥ ३९ ॥
 खराब अन्नतुल्य विषयोमां एक लुब्ध थएल छे बुद्धि जेनो एवो आ "द्रमक" नथी दीडेल आदि अने अंत
 जेनो एवा आ (संसार रूपी) नगरमां भ्रमतो थको कोई पण रीते थाकतो नथी. ॥ ४० ॥ ते (संसाररूपी)
 नगरमां जणे लोकने जाणनारा तथा प्राणीथोना उपकारी एवा भगवात् सुस्थित नामना राजा सुखो-
 थी मनोहर एवुं राज्य करे छे. ॥ ४१ ॥ (हवे ते द्रमक भ्रमतो भ्रमतो) नथी जोएल पूर्व ओभा जेनो

थको) (ते मूढ प्राणी) नमेला माणसोने नमतो नथी, अने अहंकाररूपी वायुना विकारथी जाणे
 तेनी जीभ स्तब्ध थद् गड होय नही जेम, तेम (बोलवनाप्रते) बोलतो (पण) नथी. ॥ ३० ॥ मोटा
 माणसो जेनी पडखे चाले छे एवो थयो थको, बीडेल छे सुठी जेणे एवो (पक्षे-धननुं दान नही
 आपनारो) नाश थएल छे बुद्धि जेनी एवो ते मूढ प्राणी धनना गर्वथी हणायो थको मडदानी पेठे
 जोतो नथी, तेम बोलतो पण नथी. ॥ ३१ ॥ एवी रीते नष्ट थएल छे पुण्य जेनुं एवो, तथा ज्ञान, दर्शन अने
 चारित्ररूपी रत्नोरं करीने रहित होवाथी रंक एवो आ मूढ प्राणी, जोके पछी इंद्र होय के डपेंद्र होय,
 तो पण मुनिओने ते शोचनीय थाय छे ॥ ३२ ॥ (विषयोरूपी) खराब भोजनना लेशम/त्रने मेल

अनुगम्यमानपार्थो । महाजनैर्बहुमुष्टिरस्तमतिः ॥ न च पश्यति न च जल्पति । धनगर्वहंतो
 मृतकतुल्यः ॥ ३१ ॥ अयमीदृगतपुण्यो । रंको ज्ञानादिरत्नविकलत्वात् ॥ शोच्यो नवति
 मुनीना-मिंद्रोपेक्षादिरपिदोक्तः ॥ ३२ ॥ दब्ध्वा कदन्नलेशं । शक्रादपिशंक्ते स त्रुंजानः ॥
 नयमेति निःस्पृहादपि । पात्रात्कुड्मलदोषेण ॥ ३३ ॥ कार्यांतरमपि कुर्वन् । वपुषा तद्दक्षो-
 द्यतो मनसा ॥ अवधीरयति स धर्मं । न वेति लोकद्वयविरुद्धम् ॥ ३४ ॥ तस्य डमकस्य
 तत-स्तेन कदन्नेन प्ररितेऽप्युदरे ॥ वृक्षिमुपैति जुनुक्ता । न तु तृप्तिर्नवति नश्मकिनः ॥ ३५ ॥

वीने, खातो थको ते इंद्रनी पण शंका करे छे (के, जाणे मारुं ते भोजन इंद्र लेह लेहो) तथा शुद्रपणाना
 (हलकटपणाना) दोषथी (ते मूढ प्राणी) निस्पृही एवा सुपात्र (मुनिथी) पण भय पामे छे. ॥ ३३ ॥
 (वली ते मूढ प्राणी) शरीरथी बीजुं कार्य करतो छतो पण मनथी तो, ते (विषयोरूपी) खराब अन्न-
 ना रक्षणमाटेज ड्यमी थाय छे; अने एम थयो थको ते धर्मनी अवगणना करेछे, (अने तेथी भता)
 बने लोकना विरुद्धकार्यने ते जाणतो नथी. ॥ ३४ ॥ पछी ते (विषयोरूपी) खराब अन्नथी पेठ भरते
 छते पण ते भद्रमकव्याधिवाला “द्रमकनी” शुधा वृद्धि पामे छे, पण (तेने) तृप्ति भती नथी. ॥ ३५ ॥

बलात्कार लेखे तेओनी साथे हुं बलथी गुड करवानो प्रारंभ करीअ. ॥२४॥ एवी रीते जहुं ध्यान धरतो
 थको पण पुणपरहित एवो ते "द्रमक" कइ पण मेलवी शकतो नथी; अने केदलेक प्रयासे (ते विपयोरूपी)
 खराब अन्ननी प्राप्ति होते छते ते जगतने तुणसमान जाणे छे ॥२५॥ कर्मोरूपी अजीर्णने करनारं होवाथी
 खराब भोजनसरखुं एवुं धनादिक मेलवीने, तुच्छ वैभववालो एवो पण गूढ प्राणी पोताने इंद्रसमान
 माने छे ॥ २६ ॥ मानी एवो ते (गूढ) प्राणी पोतानी स्त्रीने रंभा (नामनी) अप्सरा तुल्य माने छे,
 तथा पोताना बरने विमानरूप मानतो थको पोताना नगरने स्वर्ग तुल्य माने छे, अने पोताना परि-
 एवमलीकं ध्यायति । न पुनरवाप्नोति किमपि निःपुण्यः ॥ कथमपि कदन्नलेश-प्राप्तौ तु
 जगत्तृणं वेति ॥ २५ ॥ कर्मजीर्णकरत्वात् । कदन्नतुल्यं धनादिकं लब्ध्वा ॥ तुल्यविन्नवोऽपि
 मूढो । जंतुः स्वं मन्यते शक्रम् ॥ २६ ॥ रंजीयति निजलवनां । मानी निजमंदिरं विमा-
 नीयन् ॥ स्वर्गीयति स्वनगरं । त्रिदशीयति परिजनं च स्वम् ॥ २७ ॥ महतो लब्ध्वा विन्नवं ।
 मलिनः प्रायेण माति नो हृदये ॥ स्थगयति जगज्जलधरो । जलराशेरान्नजलन्नारः ॥ २८ ॥
 तदसौ कदन्नलेश-प्राप्त्या दृप्तः शृणोति विद्भक्तिम् ॥ नोऽप्रमदसन्निपातः । पश्यति न परं च
 मोहांधः ॥ २९ ॥ औद्धत्यकीलकहृतो । न ग्रीवां नामयत्युपनतानाम् ॥ गारवमरुद्विकारा-न्न
 नाषते स्तब्धजिव्हद्व ॥ ३० ॥

वारने देवोनी पेटे माने छे. ॥ २७ ॥ मोटा पासेथी विभवने (धनने) मेलवीने नीच माणस प्राप्य
 करीने हृदयमां मातो नथी, (अर्थात् गर्विष्ठ थइ छलकी नीकले छे) केमके, समुद्रमांथी मेल-
 वेल छे पाणीनो भार (समूह) जेणे एवो वरसाद् जगतने आच्छादित करे छे. ॥ २८ ॥
 निविड मदरूपी सन्निपातवालो थयो थको, अने (विषयोरूपी) खराब भोजननी प्राप्तिथी
 अहंकार युक्त थयो थको ते प्राणी (परनी) विनंति सांभलतो नथी, अने मोहांध थयो
 थको परने जोतो (पण) नथी. ॥ २९ ॥ उद्धतता रूपी खीलाथी हणायो थको (किलित थयो

भक्तपरनी अश्रद्धा, अविरति, तथा व्रतरूपी पथ्य भोजननी स्त्विते नाश करनारी एवी भयंकर मूर्छा थएली छे, नाश करेल छे हृदयनी वृत्तिनुं सर्वस्व जेणे एवो धननी अहंकार थएलो छे, जाणे हृदयने फाडी नाखतो होय नहीं जेम, एवो संकलपरूपी महाभास बृद्धि पास्यो छे, न बोली शक्राप एवी शुभत पीडाना परिणामवाला अर्थोना अंकुराओ थओला छे, ईदपादि भावरोगोथी पीडाएलो एवो आ “द्रमक” समतावंत मुनिओने दयाना स्थानकरूप भई पज्यो छे, रागवाला मुनियोने हांसीना पात्ररूप भई पज्यो छे. तथा बीजाओने क्रीडाना स्थानक रूप भईपज्यो छे॥ १७ ॥ १८ ॥ १९ ॥

नक्ताऽश्रद्धाऽविरति-व्रतपथ्यरुचिप्रमाथिनी गहना ॥ मूर्छा विनवाहंकुति-रूपहृद्द्वद्वृत्ति सर्वथा ॥ १९ ॥ निर्दयनिव हृदयं । संकटपो वर्धते महाभासः ॥ अशीकुराश्च कामा । अवाच्यभूढातिपरिणामाः ॥ २० ॥ इत्यादिन्नावरणै-रार्तोऽसौ शमवतां कृपापात्रम् ॥ हास्यः सरागदमिना-मन्येषां कीदृनस्थानम् ॥ २१ ॥ पंचत्रिविधेषकम् ॥ प्रतिनवनमटन् त्रिधां । तद्विधस्माविह्वलः स तुल्लमतिः ॥ खिद्यति कूटविकटपै-र्ध्यायिनातं च रौडं च॥ २२ ॥ यदि तां त्रिधां लप्स्ये । यास्यामि तदा तथाहमेकांत ॥ न यथा इदयंत्यन्ये । नोद्वेपे च निराकुलस्तत्र ॥ २३ ॥ अवशिष्टं तु निवास्ये । दास्ये श्रियमाणकोऽपि नार्थिन्यः ये दास्यंति ब्रह्मन्तः ॥ सह बाढं योद्धुमारप्स्ये ॥ २४ ॥

॥ २० ॥ २१ ॥ ते तुच्छ बुद्धिवालो “द्रमक” (विषयोरूपी) भिक्षा मेलववाली ईच्छाथी व्याकुल थयो थको, (नाना प्रकारना जन्मोरूपी) घरघर प्रतेभमतो थको आर्त अने रौद्र ध्यान ध्यावतो थको, खोटा विकलपोथी खेद पास्यो छे ॥ २२ ॥ तथाही—हवे केवी रीते ते आर्त अने रौद्र ध्यानने ध्यावतो थको खेद पास्यो छे ? ते कह्यो छे. (ते “द्रमक” अम विचारे छे के) ज्यारे हूं ते विषयोरूपी भिक्षाने मेलवीश, त्यारे हूं एकांत जगापर जाईश, अने जेम कोई बीजा नहीं देखे, तेम त्यां निरांते तेनुं भक्षण करीश. २३ वाको रहेलीने हूं राखी मेलीश, अनेमरीजाउं तोपण ते हूं अर्थीओने आपीश नहीं, अने जेओ मारीपासेथी

પતે નિશ્ચયળાને પ્રાપ્ત થયો હતો. ॥ ૧૨ ॥ વિષયોરૂપી સ્વરાવ ભોજનની આશાની પીડાથીનાના પ્રકારના (હૃદયનીચ) જન્મો નામના ધરોમાં ભરીને તે ‘દ્રમક’ પોતાના આયુષ્યરૂપી વાસળમાં તુચ્છ મિશ્રા ધારણ કરે છે. ॥ ૧૩ ॥ સ્વરાવ વિકલ્પો, તે વિકલ્પોના હેતુશ્રુત એવાં શાસ્ત્રો, તથા કુતીર્થીઓરૂપી ચાલકોના સમૂહો અહીં તેના તત્ત્વસન્નુલ્લેખ થએલાં શરીરને (પતથર આદિક મારીને) સ્વોલ્લેખ કરે છે. ॥ ૧૪ ॥ તે વેદનાથી વ્યાકુલ થયેલો, તથા વિવિધ પ્રકારનો ગતિના હુઃખથી (થતા) શોકમાં મગ્ન થયો થકો આ દ્રમક અત્યંત પોકાર કરે છે, પણ તેને કોઈ મદદગાર થતું નથી. ॥ ૧૫ ॥ આ દ્રમકને મિથ્યાત્વરૂપી

વિષયકદનાશાર્તે-રૂચ્વાવચ્ચજન્મનામગેહેષુ ॥ ત્રાંત્વાદત્તે તુહાં । સનિજાયુર્નાર્જને
ન્નિકામ્ ॥ ૧૬ ॥ કુવિકલ્પાસ્તથેતુ-ગ્રંથાઃ કુતીર્થિકાશ્ચ તસ્ય તનુમ્ ॥ તત્વાન્નિમુલ્યરૂપાં-
જર્જરયંતીહ મિન્નિગણાઃ ॥ ૧૭ ॥ તદ્વેદનાવિધુરિતો । નાના ગતિદુઃખશોકનિર્મનઃ ॥ ગુચ્ચૈઃ
પુત્કુસ્તેડસૌ । નતુ દારણં કોઽપિ તસ્ય સ્યાત્ ॥ ૧૮ ॥ ગુન્માદો મિષ્ટયાત્વં । સકલ્લાઽ-
કાર્પ્યપ્રવર્તકશ્ચાસ્ય ॥ નવતિ મહાતાપકરો । ગ્વર ઇવ રાગોઽતિદુઃસ્વાય ॥ ૧૯ ॥ શમધર્પ-
ણકુતહર્ષ-ક્રોધકંઙ્કિર્વેવેકઙ્ગધાતી ॥ અજ્ઞાનનેત્રરોગો । હૃદગ્રાહિ દ્વેપશૂલં ચ ॥ ૨૦ ॥ ત્રપ-
શોકોઽરતિજન્યં । દૈન્યં ચોદ્વેજકં ગતત્કુષ્ટમ્ ॥ સત્કાર્યોત્સાહહરો । જલોદરાન્નઃ પ્રમાદન્નરઃ ॥ ૨૧ ॥

ગુન્માદ સઘલાં અકાર્યોમાં પ્રવર્તાર્વનારો થાય છે, અને મહા તાપને કરનારો ઇવો રાગ તેને તાવની પેઠે અતિ દુઃખ માટે થાય છે, (અર્થાત્ અત્યંત દુઃખ આપે છે) ॥ ૧૬ ॥ તે દ્રમકને, સમતાના વસા-
વાથી . કરેલ છે હર્ષ જેળે ઇવી ક્રોધરૂપી જ્વાલી થઈ છે, વિવેકરૂપી આંજીનો નાશ કરનારો
અજ્ઞાનરૂપી નેત્રનો રોગ થયો છે, હૃદયમાં દુઃખ કરનારું દ્વેપરૂપી શૂલ થયું છે, મદ, શોક
અને અરતિથી હૃત્પલ્લ થયેલી અને હર્ષ કરનારી દીનતા રૂપી ગલત્ક્રુષ્ટ (કોઢનો રોગ)
થયો છે, હૃત્તમ કાર્યોના હૃત્સાહેને હરનારો જલોદર સરલો પ્રમાદનો સમૂહ થયેલો છે,

ओलंघी शकाय तेषुं (ते नगर छे.) ॥ ६ ॥ (वली ते नगर) बहालानो वियोग, तथा अप्रियना संगम रूपी गंभीर कुवाओथी बहुरूपवालुं, विस्तार पामता विषयोरूपी तलाववालुं, शरीर रूपी वनवालुं, तथा मूर्खता रूपी घरोथी रमणिक थएलुं छे. ॥ ७ ॥ अविवेक रूपी हस्तीशालाओथी तथा विकल्पोना समूहो रूपी घोडाओनी शालाओथी दीपायमान थएलुं, तथा मर्यादा विनाना कामदेव संबंधि मनोरथोरूपी रथोना आवागमनथी खोदाएलो छे मार्ग जेनो एवुं ते नगर छे. ॥ ८ ॥ ते नगरमां तत्वथी (कहीएंतो) संबंधि विनाना, अने शब्दादिक त्रैविस विषयोरूपी खराब भोजनथी दुःखे करीने भराय छे पेट जेनुं, अने पापी, एवो “द्रमक”

इष्टवियोगाऽप्रियसं-प्रयोगं नीरूपबहुरूपम् ॥ विस्तीर्णविषयसरसी । तनुकानन जाड्यगृहरम्यम् ॥ ७ ॥ अविवेकदिप्रशाला-विकल्पनरतुरगमंदुरोद्विगम् ॥ निरवधिकाममनोरथ-रथप्रचारेन्मथितमर्गम् ॥ ८ ॥ आसीतत्र द्रमको । नवजंतुस्तत्वतो विगत-बंधुः ॥ शब्दादिविषयकदशन-दुःपुरमहोदरः पापः ॥ ९ ॥ विपरीतमतिस्तत्वा-ऽतत्वग्रहणाद्वनादिवोनाच्च ॥ दुःस्थश्चानुपलंजा-त्सर्वमर्कपदैकस्यापि ॥ १० ॥ कर्मरिध्वंसिबला-न्नावाकतपौरुषः कृधाक्रांतः ॥ विषयबन्धुक्रानुगमात्-सर्वज्ञाऽनजनतोऽनाथः ॥ ११ ॥ दुःकृतन्मिदुवना-द्वलितान्गो बंधव्रतिदुर्वलितः ॥ मोहकलाऽशुचिचीर-श्चरणजृतां निंद्यतां प्राप्तः ॥ १२ ॥

नामे संसारी जीव हतो. ॥ ९ ॥ तत्वने अतत्वपणे ग्रहण कराथी, तथा धनादिकना लोभथी विपरीत बुद्धिवालो, अने उत्तम धर्मरूपी कोडीने पण नहीं मेलववाथी ते द्रमक (महा) दरिद्री हतो. ॥ १० ॥ बली ते द्रमक, कर्मोरूपी शत्रुओने नाश करनारा बलना अभावथी पुरुषातन विनानो, विषयोरूपी श्रुयाना अनुगमथी (प्राप्त थवाथी) सुखावरो, अने सर्वज्ञ प्रभुने नहीं भजवाथी अनाथ हतो ॥ ११ ॥ वली ते द्रमक दुष्कार्योरूपी दुष्टीपर लोटवार्थी जुदेलां शरीरवालो, (कर्मोना) बंधोरूपी धूलिथी खरडाएलो, मोहनी कलारूपी अपवित्र वस्त्रवालो, तथा चारित्रधारी मुनिओ-

द्वितीयः स्तवकः प्रारभ्यते.

करेल छे नरक योग्य कर्म जेणे एवो पण आ अनुसुंदर राजा, समंतभद्र नामना आचार्यनी कृपाधीज सर्वार्थसिद्धिना सुखने पामयो. ॥ १ ॥ पूर्व भवमां गुरुष्वणा उपायोर्था आ अनुसुंदर राजानी परि-
कर्मणा करी हती, अने तेधीज (तेजुं) चित्तरूपी रत्न स्वाभाविक कान्तिने प्राप्ति थयुं हतुं. ॥ २ ॥
बीजाओ पण के जेओ, विविध प्रकारना दुःखोरूपी मोजाओवाला अवलूपी समुद्रने उत्तरी गणला छे,
तेओने पण गुरुना चरणोनी कृपा रूपीज हाडी सर्व सुखोने करनारी थइ छे. ॥ ३ ॥ हे भविक लोको !

अथमनुसुंदरनृपतिः । कृपयैव समंतभद्रसुरीणाम् ॥ कृतनरकयोग्यकर्मा-ऽप्यवाप सर्वार्थ-
सिद्धिं सुखम् ॥ १ ॥ पूर्वभवेभ्य च गुरुभि-र्विहिता परिकर्मणा बहूपायैः ॥ ततएव चित्तरत्नं
कांतिं स्वात्नाविकीं लेने ॥ २ ॥ अन्येऽपि ये जवांबुधि । मुनीणां विविधदुःखकटलोचम् ॥
गुरुचरणकृपैव तरी । तेभामपि सर्वशर्मकरी ॥ ३ ॥ इत्यादौ धर्म गुरो-र्नविनो धर्म-
प्रदानविधिवार्ताम् ॥ पाषाणपटलवोद्गम-चमत्क्रियाकारिणीं वक्ष्ये ॥ ४ ॥ अस्तीह जवाङ्गानां
पुरमनुजमदृष्टमूलपर्यंतम् ॥ अन्योन्यजन्मदृष्ट-प्रविततबहुदुःखसुखपणम् ॥ ५ ॥
चित्राकुलसुगतादिक-मतदेवकुलंकथायसकलकलम् ॥ दृढमोहप्राकारं । तृष्णापरिखा-
वृत्तमलंभ्यम् ॥ ६ ॥

इत्यादि कार्यमां, पाषाणने पल्लव आवबानी पेठे चमत्कार करनारी धर्मदाननी विधिनी वार्ताने हुं
कहीश. ॥ ४ ॥ जेनी कोइ तोले न आवे एवुं, तथा नयी जणाएल मूल अने अंत जेनो एवुं, अने जुदा
जुदा जन्मोरूपी दुकानोमां विस्तार पामेल छे घणा सुख दुःख रूपी करीआणाओ जेमां एवुं “संसार”
नामनुं अहीं (एक) नगर छे. ॥ ५ ॥ चित्र, आकुल, बौद्ध आदिक मतना देवोरूपी नदीओनी
प्राप्तिथी कोलाहलवाळुं, मोहरूपी निविड किछावाळुं, तृष्णारूपी खाइथी बौटाएलुं, तथा न

भावो ते सभासदोरूपी दर्पणोमा प्रतिबिंबित भावने प्राप्त थएला छे. ॥ २६५ ॥ वैराग्यना हेतुरूप
 एवी कलिपत कथा पण मुनिराजोए यथार्थज मानेली छे; केमके बीजा अंगमां कलिपत अर्थवाला
 पुंडरिक अध्ययन प्रसिद्ध छे. ॥ २६६ ॥ में करेली एवी आ स्थूल कथा पण शुं सज्जनोनी कृपाथी गुणो-
 रूपी राज्यमार्गमां नही जथो ? (जथोज.) केमके वखना नामने देनारी एवी उत्तम कारिगरनी कारि-
 गिरी, शुं कपास जेवी (हलकी) जातिने पण राजाने उपयोग आवे एवी नथी करती ? (करेजछे) ॥ २६७ ॥
 आ जगतमां पोताना गुणो अने दोषोधी सर्व लोको अंतःकरणमां जे चरित्रने अनुभवे छे, एवुं
 कथा यथार्थेव मत्ता मुनीदै-वैराग्यहेतुःकिल कलिपतापि ॥ यत्तुंनरीकाध्ययनं द्वितीये ।
 प्रसिद्धमे परिकलिपतार्थम् ॥ २६६ ॥ नेयं कथा गुणरथाध्वनि मत्कृतापि । स्थूलापि यास्य-
 ति सतां किमनुग्रहेण ॥ कर्पासजातिमपि किं न नृपोपन्नोग्यां । कुर्यात्सुद्रिडिपयटना
 पटनामदात्री ॥ २६७ ॥ चरितमिह निजैर्गुणैश्च दोषै । निखिलजनैरनुनूयते यदंतः ॥
 श्वणपुटसुधायतां बुधानां । बहिरुपमानपदार्पितं तदेव ॥ २६८ ॥ यो यो ज्ञावो जनयति
 मुदं वीक्ष्यमाणोऽतिरम्यो । बाह्यस्तं तं घटयति सुधीरंतरंगोपमानैः ॥ ममस्येत्यं परम-
 समताहीरसिंधौ यतीदोः । कंठाश्लेषं प्रणयति घनोत्कंठया ज्ञान् यज्ञाःश्रीः ॥ २६९ ॥

बहारनी उपमाना स्थानकने अर्पण करेलुं तेज चरित्र पंडितोना कर्णपुटोप्रते अमृतनी पेठे आचरण
 करो ? ॥ २६८ ॥ जोवातो अने अति मनोहर एवो जे जे बाह्य भाव हर्ष उत्पन्न करे छे, ते ते बाह्य भावने
 उत्तम बुद्धिवालो माणस अंतरंगनी उपमाओधी घटावे छे; एवी रीते उत्कृष्ट समता रूपी क्षीर समु-
 द्रमां मग्न थएला महान मुनिराजना कंठना आलिंगनने यज्ञरूपी लक्ष्मी तुरत अत्यंत उत्कंठाथी प्राप्त
 थाय छे. (आ छेछां काव्यमां महाराज श्रीयशोविजयजी महाराजे पोतानी कृति सूचवनाके पोतानुं
 नाम पण सूचवुं छे.) ॥ २६९ ॥

इति श्री वैराग्यकल्पलतायां प्रस्तावनाख्यः प्रथमः स्तवकः समाप्तः ॥ श्रीरस्तु ॥

ધીજ સમાન પ્રગટ રીતે સમાધિની સમતાજ કહેલી છે. (અર્થાત્ સમતાધીજ તેના ભવો ટુંકા થયા છે.) ॥ ૨૬૦ ॥ સમાધિની સમતાની પરંપરાથી યોગાવંચક, ક્રિયાવંચક, તથા ફલાવંચકના લાભને ભજનારા માણસને, પ્રાપ્ત થયેલી ઇર્ષ્યા અતિ અદ્ભુત યોગ દૃષ્ટિથી સ્ફુરાયમાન થતી ઇર્ષ્યા ચિદાનંદની સમૃદ્ધિઓ થાય છે. (અર્થાત્ મોક્ષ મળે છે.) ॥ ૨૬૧ ॥ તેથી ઇર્ષ્યા રીતના સમાધિના માહામ્યને લોકોની આગલ સ્ફુરાયમાન સ્વરૂપવાલું કરવાની હચ્છાવાલો ઇર્ષ્યો હું (શ્રીયશોવિજયજી ઉપાધ્યાય) મનોહર ઉપમાઓથી વિચિત્ર થયેલી તથા પવિત્ર ઇર્ષ્યા “ અનુસુંદચ્ચીની ” કથા કહીશ. ॥ ૨૬૨ ॥ જે અનુસુંદર રાજાની કથા પોતાના વાક્યોની રચનારૂપી સમાધિમાહાત્મ્યમિદં જનાનાં । પુરઃસ્ફૂરદ્વૂપમતો વિધિત્સુઃ ॥ વક્ત્ર્યે વિચિત્રાં રુચિરેપ-
માનૈઃ । કથાં પવિત્રામનુસુંદરસ્ય ॥ ૨૬૨ ॥ કથા યદીયા નિજવાક્યન્તંગી—પુરેકુયંતો-
પમિતા મિતાર્ધા ॥ રસં યદુત્પન્નવિકાઃ પિબંતિ । વિનાપ્યપેદ્યાં રવતુ ચર્વણાયાઃ ॥ ૨૬૩ ॥
ધૃત્વા તૃણં યાતિ સિતા સ્વવક્ત્રોઢાકાપિ સા સંકુચતિ દ્વિયેવ ॥ વિધોઃ સુધા ચ ફયમેતિ ત્રીતા ॥
મન્યે જિતા યસ્ય કથારસેન ॥ ૨૬૪ ॥ નિજાં કથાં યઃ કથયન્ સન્નાયાં, નિનાય સન્ધ્યાન્
મણિર્દર્પણત્વમ્ ॥ તેષુ પ્રપન્નાઃ પ્રતિવિંબન્નાવં । ત્રાવાઃ સમગ્રા ઇતિ તત્કથોક્તાઃ ॥ ૨૬૫ ॥

શ્વેત સેલહીના યંત્રની તુલ્ય, તથા પરિમિત અર્થોવાલી છે; અને જેમાંથી નિકલેલા રસને ધાવિક લોકો સ્વેચ્છર ચાવવાની જરૂર વિના પિર છે. ॥ ૨૬૩ ॥ જે અનુસુંદર રાજાની કથાના રસથી જીતાણ્ણી સાકર તો પોતાના મુખમાં તૃણ ધારણ કરીને ચાલી જાય છે; અને તે (પ્રસિદ્ધ ઇર્ષ્યા) દ્રાક્ષ તો જાળે લજ્જાથી સંકોચ પામતી હોય તરી, તેમ લાગે છે; અને ચંદ્રનું અમૃત તો ભય પામીને ક્ષય થાય છે. (અર્થાત્ આ અનુસુંદર રાજાની કથા તે સઘળી વસ્તુઓથી પણ અત્યંત મિઠાણ ઉપજાવનારી છે.) ॥ ૨૬૪ ॥ જે માણસ પોતાની કથાને કહેતો ધર્મો સમામાં રહેલા સમાસદોને મળિના દર્પણપુણને પ્રાપ્ત કરે છે, તેની કથામાં ઇર્ષ્યા રીતે કહેલા સમસ

मोक्षमां पदोंन्धां, तेषां फल समधिधी सिद्ध थएली समताज हेतुभूत छे; पण बीजो कोइ बहारनो योग नथी. ॥ २५५ ॥ समाधिनी समताथी तजेल छे शरीरनी ममता तथा धारण करेल छे शुद्ध सत्त्व जेओए, एवां स्कंदकाचार्यना शिष्योए स्वभावने जाणीने, भयंकर यंत्रमां पीलातां छतां शुं हुःख सहन न कर्तुं ? (कर्तुंज.) ॥ २५६ ॥ लीलां चांबडानी बाधथी मस्तकने बांधते छते पण, मनथी पण गुरसे नहर्ति थता एवा मेतार्य सुनि समतानी समाधिधी खेदने न पासया, माटे एवा ते मेतार्य सुनिनुं ते मनोहर चरित्र पण लोकोत्तर (जाणवुं.) ॥ २५७ ॥ स्त्रीनी, बालकनी,

समाधिसाम्यास्तवपुर्ममत्वा । मत्वा स्वप्नावं धृतभुक्ष्मत्वाः ॥ न सेहिरिति किमु तीव्र-
यंत्र-निष्पीक्रिताःस्कंदकसूरिशिष्याः ॥ २५६ ॥ लोकोत्तरं चारुचरित्रमेत-न्मेतार्यसाधोः
समतासमाधेः ॥ हृदाप्यकुप्यन्न यदाईवर्म । ब्रह्मेपि मूर्धन्यमाप तापम् ॥ २५७ ॥ स्त्रीब्र-
ह्मणोब्राह्मणयातजात-पापादधः पातकतान्निमुल्याः ॥ दृढप्रहारिप्रमुखाः समाधि-सा-
म्यावदंबातपदमुच्चमापुः ॥ २५८ ॥ कर्मक्षये हेतुरितिष्टमेक । मैकांतिकं साधुसमाधिसाम्यम्
उदाहतास्तीर्थकरैर्विचित्रा । दिग्दर्शनायास्य परे तु योगाः॥२५९॥रक्तन् द्राघं मेघकुमारजीव-
द्दीपो ज्ञवं यत् प्रतनूचकार ॥ निर्दिष्टमव्यक्तसमाधिसाम्यं । तत्रापि मार्गान्निमुखत्वबीजम्
॥ २६० ॥ समाधिसाम्यक्रमतो हि योग-क्रियाफलावंचकलान्नजाजः ॥ आसादितात्प्यद्भुत-
योगदृष्टि-स्फुरच्चिदानंदसमुद्भयः स्युः ॥ २६१ ॥

गायनी तथा ब्राह्मणनी हत्याथी थएला पापथी नरक गतिमां जवाने योग्य थएला एवा पण दृढप्र-
हारि प्रमुखोए समाधिनी समताना अवलंबनथी मोक्षपद मेळवुं ॥ २५८ ॥ उत्तम समाधिनी सम-
ताने कर्मक्षय माटे एक उत्तम अने एकांतिक हेतु कहेलो छे; अने बीजा विचित्र प्रकारना योगी तो
आ समताना दिग्दर्शन माटे तीर्थकरोए कहैला छे. ॥ २५९ ॥ मेघकुमारना जीव एवा हाथीए सस-
लाजुं रक्षण करतां थकां भवने जे सूक्ष्म कर्मा, तेषां पण मार्गना (सम्पत्कत्वना) सनमुखपणा प्रते

थएली शान्तता रूपी अद्भुत रंगने भजनारा एवा सुनिओनी रिधर आसनवाली, तथा सबला
 विकारोथी शून्य एवी सुद्रा (मूर्ति) पण प्राणिओना हर्षना राज्यरूपी अमृतना समुद्रने उलसायमान
 करवाने चंद्रनी कांति सरखी होय छे ॥ २५० ॥ समाधिथी सिद्ध थएली समता, धारण करैल छे अंत-
 रमां शत्रुओनो पक्ष जेओए एवा लाखोगमे जन्मोथी बांछेलां कर्मोने पण, सूर्यनी कांति जेम अंधका-
 रोने तेम क्षणवारमां नाश करे छे ॥ २५१ ॥ मोहथी आच्छादित थएल छे ज्ञानरूपी नेत्रो जेमनां एवा
 संसारो प्राणिओ पोताना आत्मस्वरूपने जोइ शक्रता नथी; तेओना ते चछुदोषने हरनारं दिव्य
 अपेक्षितांतः प्रतिपक्षपक्षैः । कर्माणि वक्षान्यपि जन्मयक्षैः ॥ प्रजा तमांसीव रवेः कृणेन ।
 समाधिसिद्धा समता क्षिणोति ॥ २५२ ॥ संसारिणो नैव निजं स्वरूपं । पश्यंति मोहावृत-
 बोधनेत्राः ॥ समाधिसिद्धा समतैव तेषां । दिव्यौषधं दोषहरं प्रसिद्धम् ॥ २५३ ॥
 बबंध पापं नरकैकवेद्यं । प्रसन्नचक्षो मनसाऽप्रज्ञांतः ॥ तत्कालमेव प्रशमे तु लब्धे ।
 समाधिनृत्केवलमाससाद ॥ २५३ ॥ षट्संस्तान्नाज्यन्तुजोऽपि वश्या । यत्केवलवशी-
 नैरतस्य जज्ञे ॥ न याति पारं वचसोऽनुपाधि-समाधिसाम्यस्य विजृंभितं तत् ॥ २५४ ॥
 अनानाधर्माऽपि पुरादिमार्ह-न्माता शिवं यज्जगत्पयाप ॥ समाधिसिद्धा समतैव हेतु-स्त-
 नापि बाह्यस्तु न कोऽपि योगः ॥ २५५ ॥

औषध रूप समाधिथी सिद्ध थएली समताज प्रसिद्ध छे ॥ २५२ ॥ शान्त नहौं थएला एवा प्रसन्नचंद्र-
 राजकृषिण मनथी नरक भोगववा लायक पाप बांधुं, अने तेज बखते शान्तता मलते छते समाधियुक्त
 थयां थकां तेमणे केवलज्ञान मेलवुं ॥ २५३ ॥ छलंढना राज्यने भोगवता एवा पण भरत महाराजने
 केवलज्ञाननो लक्ष्मी वश थइ; माटे उपाधि विनानी समाधिनी शान्तताजुंते पराक्रम वचनना पारने पण
 पामतुं नथी; (अर्थात् समाधिना शान्तताजुं माहात्म्य एवुं छे के, जे सुखथी कहुं पण न जाय.) ॥ २५४ ॥
 बली पूर्व जेणीने धर्म, प्राप्त थयो नथी, एवी श्री प्रथम तीर्थकरनी भाग्यवती माता मरदेवा जे

गंभीरताने प्राप्त थएला, मंदराचलनी पेठे स्थिरपणाने प्राप्त थएला, चंद्रसरखी उज्ज्वल अने शांत ले-
 द्याओने प्राप्त थएला, सूर्योनी पेठे अद्भुत कांतिवाला, सुवर्णनी पेठे उत्तम रूपवाला, पृथ्वीनी पेठे भार
 उपाडवाने समर्थ, अग्निनी पेठे जाज्वल्यमान कांतिवाला, एवा समाधि अने समताने प्राप्त थएला
 मुनिराजो उल्लास पाમે छे. ॥२४१॥२४२॥२४३॥२४४॥२४५॥समाधिधी समताने भजनारा एवा मुनिओनी
 पासे, हाथीओ अने सिंहो, गरुडो अने सर्पो, बाघो अने बलदो, तथा देवो अने दानवो पोताना नित्य
 बैरने तजीने एकठा थइ रहें छे. ॥ २४६ ॥ समाधिधी उत्पन्न थएली समताने भजनारा मुनीओनी

सुजातरूपास्तपनीयवच्। नारकमा एव वसुंधरावत्॥ ज्वलन्निवो वह्निवदुल्लसंति। समाधिसा-
 न्योपगता मुनीन्द्राः॥ २४७॥ पंचनिर्विशेषकम् ॥ गजाश्च सिंह गारुगश्च नागाः। व्याघ्राश्च गावश्च
 सुराऽसुराश्च ॥ तिष्ठन्ति पार्श्वे मिलिताः समाधि-साम्यस्पृहा मुञ्जितनित्यवैराः ॥ २४६ ॥
 चरीकरीति प्रशमं समाधि-साम्यस्पृहां दृग्लहरी जनानाम् ॥ पांशस्य किं पद्मसरः समीर-
 स्तापं न निर्वापयितुं क्रमः स्यात्॥ २४७॥ जना मुदं यांति समाधिसाम्य-जुषां मुनीनां सुखमे-
 व दृष्ट्वा॥ चंद्रेकणादेव चकोरवाताः। पीतामृतोद्गारपरा जवंति॥ २४८॥ समाधिसाम्यादुदितान्मु-
 नीनां । हर्षप्रकर्षो वचनाद्भवेद्यः ॥ गुरुत्वमत्येति महानिधान-दानेन सार्धं तुलितोऽपि
 नायम् ॥ २४९ ॥ स्थिरासनाऽशेषविकारशून्या । समाधिसाम्याद्भूतरंगनाजाम् मुद्रापि
 मुद्राज्यसुधासमुद्र-मुद्रामृतांशुद्युतिरंगनाजाम् ॥ २५० ॥

दृष्टिरूपी लेहेरी माणसोने शांत करे छे; (केमके) पद्मसरोवरनो पवन पंथिना तापने दूर करवाने ठुं
 समर्थ न थाय ? ॥ २४७ ॥ समाधिधी थयेली समताने भजनारा मुनिओनुं सुखज जोहेने माणसो हर्ष
 पामे छे; (केमके) चकोर पक्षिना बच्चांओ चंद्रने जोवाथीज, पीथेला अमृतना ओटकारमां तत्पर
 थाय छे. ॥ २४८ ॥ मुनिओना समाधिधी शांत थएलां एवां बोलैलां वचनधी जे हर्षनो समूह थाय छे,
 ते हर्षने मोटा भंडारना लाभनी साथे तोल्यो होंय तो पण भारी पणाने उलंघी जतो नथी. ॥ २४९ ॥ समाधिधी

लपनी वृत्तिओने रोधीने जो सुनिना समता सुखनी परीक्षा करे, तो तेनुं ते निराकरण करी शकै,
 (कैमके) वचनो, प्रते जेस मधुरता तेस ते तेनो अविषय नथी ॥ २३८ ॥ समाधिथी (थएला) समताना
 उदयथी एक एवुं पण ज्ञान धर्मना रथानकरूप मोक्षने आपे छे; अने वणुं एवुं पण फक्त अर्थनेज
 जणावनारुं ज्ञान समाधिविनाना माणसोने हितकारी थाय नहीँ ॥ २३९ ॥ स्त्रीमां अने तृणमां
 (वांसमां) पत्थर अने सुवर्णमां, शत्रु अने मित्रमां, मेहेल अने वनमां, तथा संसार अने मोक्षमां
 समभावने भजनारा समाधिवान माणसो सुखी थाय छे ॥ २४० ॥ दांखनी पेठे निरंजन,

ज्ञानं शिवं धर्मपदं समाधेः । शमोदयादेकमपि प्रदत्ते ॥ न्नयोऽपि नार्थप्रतिज्ञासमात्रं ।
 ज्ञानं हितं स्यादसमाहितानाम् ॥ २३९ ॥ स्वैरे नृणे प्राणि च कांचने च । शत्रौ च मित्रे
 नवने वने च ॥ नवे च मोक्षे समतां श्रयंतः । समाधिनाजः सुखिनो न्वन्ति ॥ २४० ॥ निरं-
 जनाः दांखवदाश्रयंतो-ऽस्खलनित्वं भुवि जीववच्च ॥ गुह्येन्द्रियाः कूर्मवदेकनाव-मुपागताः
 खड्गविषाणवच्च ॥ २४१ ॥ शरत्सरोनीरविशुद्धचित्ता । तेषोऽजिताः पुष्करपत्रवच्च ॥ विषद-
 दातं वदनविप्रमुक्ताः । समीरवच्च प्रतिबंधान्याः ॥ २४२ ॥ सदा विहंगा इव विप्रमुक्ता ।
 नारं फणी इव द्रुमताः ॥ शौर्निर्यन्ताजो गजवच्च जात-स्थामप्रकर्षा वृषणा इवोच्चैः ॥ २४३ ॥
 दुर्धर्षतां सिंहवद्विधवच्च । गंजीरतां मंदरवस्त्रिभरत्वम् ॥ प्राप्ताः सितांशूज्वलसौम्यवेश्याः
 सूर्या इवात्यद्भुतदीप्तिमंतः ॥ २४४ ॥

पृथ्वीमां जीवनी पेठे अस्खलित गतिनो आश्रय करता, काचबानी पेठे शुभ इंद्रियोवाला, गेंडाना
 शिंगाडानी पेठे एक भावने प्राप्त थएला, शरदक्रतुना तलावना जलसरखा निर्मल चित्तवाला, कमल-
 पत्रनी पेठे लेपविनाना, आकाशनी पेठे आलंबन विनाना, वायुनी पेठे प्रतिबंध विनाना, हमेशां पक्षि-
 ओनी पेठे स्वेच्छाचारी, भारंड पक्षिनी पेठे प्रमाद विनाना, हाथीनी पेठे बलने भजनारा, बलदानी
 पेठे उंचे प्रकारे वीर्यना प्रकर्षवाला, सिंहनी पेठे कोइना कबजामां न रही शकै तेवा, ससुद्रनी पेठे

हे वेद, अरति, भय अने कषाय जेना एवो समाधिथी मनोहर थएलो सुनि सरागी माणसनी पेढे
 अणगमती वस्तुना संगथी, अने गमती वस्तुना वियोगथी दुःखने प्राप्त थतो नथी ॥ २३२ ॥ समाधि-
 चालो शांत माणस जे गुणने प्राप्त थाय हे, ते गुणने शांतिविनानो माणस भले ज्ञानी, तपस्वी, उच्छृष्ट
 क्रियाचालो तथा समकीर्ति होय तो पण प्राप्त थतो नथी. ॥ २३३ ॥ वणा गुणाकारने भजनारां (अर्थात्
 वणांज) एवां देव अने दानवोना एकठां थएलां जे सुखो हे, ते सुखो समाधिवान माणसोना समता
 सुखना एक भागे पण आवतां नथी. ॥ २३४ ॥ देवलोकनुं सुख खरेखर परोक्ष हे, अने मोक्षनुं सुख
 ज्ञानी तपस्वी परमक्रियावान् । सम्यक्त्ववानप्युपशान्तिहीनः ॥ प्राप्नोति तं नैव गुणं कदापि
 समाहितात्मा व्रजते शमी यं ॥ २३३ ॥ सुरासुराणां मिलितानि यानि । सुखानि नूयो गुण-
 कारनांजि ॥ समाधिनाजां समतासुखस्य । तान्येकजगोऽपि न संपतति ॥ २३४ ॥ नूनं
 परोक्षं सुरसद्गसौख्यं । मोक्षस्य चात्यंतपरोक्षमेव ॥ प्रत्यक्षमेकं समतासुखं तु । समाधि-
 सिद्धानुन्नवोदयानाम् ॥ २३५ ॥ वणिग् यथा रत्नपरीक्षया डाक् । परीक्ष्य रत्नं व्रजते प्रमोदम् ॥
 ज्ञानी तथाप्नोति समाधिभुङ्क्त्वा ब्रह्मानुनूयोपशमैकराज्यम् ॥ २३६ ॥ प्राणप्रियप्रेमसुखं न ज्ञो-
 गा-स्वादं विना वेत्ति यथा कुमारि ॥ समाधियोगानुन्नवं विनैवं । न वेत्ति लोकः शमशर्मसाधोः
 ॥ २३७ ॥ निरुध्य लोकोऽपि विकल्पवृत्तीः । परीक्षते चेद्ब्रह्मद्वारं साधोः ॥ शक्यं निराकर्तुमिदं
 तदा स्यान्-न्माधुर्यवन्नाविषयोऽपि वाचाम् ॥ २३८ ॥

अत्यंत परोक्षज हे; पण समाधिथी सिद्ध थएला अनुभवना उदयचालाओनुं एक समता सुख तो
 प्रत्यक्ष हे. ॥ २३६ ॥ जेम वेपारी रत्न संबंधि (पोतानी) परीक्षाथी तुरत रत्नने पारखीने आनंद प्राप्त
 हे, तेम ज्ञानी माणस समाधिनी शुद्धिथी शांततारूपी एक राज्यने अनुभवनीने मोक्षने मेलवे हे. ॥ २३६ ॥
 जेम कुमारिका संभोगना स्वादविना भर्तार संबंधि प्रेमना सुखने नथी जाणती, तेम समाधियोगना
 अनुभवविना माणस, सुनिना शांततारूपी सुखने जाणी शकतो नथी. ॥ २३७ ॥ माणस पण जो विक-

पुण्य अने पापनो चिंतवन करातो एवो पारतंत्र्य फलनो भेद नथी; अने तेथी समाधिवान माणसो पुण्यथी
 उत्पन्न थएला एवा सुखमां पण दुःखपणानी जपतीति करे छे ॥ २२७ ॥ राजा, चक्रवर्ती, तथा इंद्रोनुं जे विषयो-
 बाळुं मनोहर सुख छे, तेने समाधिवान सुनिओ, बलती एवी इंद्रिओ रूपी अग्निनी ज्वालासां घीनी
 आहुती सरखुं कहे छे ॥ २२८ ॥ समाधिबाळुं छे अंतःकरण जेमनुं एवा महंतमाओने विषय संबंधि
 एवा सुखमां पण (ते सुखने) तजवानी इच्छा थाप छे; केमके भयंकर क्षेरथी युक्त थएलुं एवुं
 मिष्टान्न भोजन पण जमवाने कयो विचारवंत माणस इच्छे ? (कोइ पण न इच्छे) ॥ २२९ ॥ अनित्य,
 पुण्यस्य पापस्य च चिंत्यमानो न पारतंत्र्यस्य फलस्य ज्ञेदः ॥ समाहिताः पुण्यजने सुखेऽपि
 दुःखत्वमेव प्रतीयंति तेन ॥ २३० ॥ रम्यं सुखं यद्विषयोपनीतं । नरेऽचक्रिद्विज्ञाधिपानाम् ॥
 समाहितास्तज्ज्वलादिद्वियाग्नि । ज्वालाधृताहुत्युपमं विदंति ॥ २३१ ॥ समाहितस्वांतमहा-
 त्मनां स्यात्--सुखेऽप्यहो वैषयिके जिह्वासा ॥ को वा विपश्चिन्ननु ज्ञोक्तमिहे--निमष्टान्नमभ्युप-
 विषेण युक्तम् ॥ २३२ ॥ किं कांकिर्तैर्नागसुखैरनित्यै । नर्याकुलैरस्ववदौश्च तुभैः ॥ अदन्न-
 नित्यस्ववशान्तयोद्य-त्समाधिसौख्याय बुधा यतंते ॥ २३३ ॥ अनेकयत्नैर्विषयान्निवापो-द्धवं-
 सुखं यद्वन्नते सरागः ॥ समाधिज्ञात्वा तदनंतकोटि-गुणं स्वज्ञावाह्यन्ते प्रज्ञांतः ॥ २३४ ॥
 अनिष्टसंगेष्टवियोगदुःखं । सरागवन्नैति समाधिज्ञात्वा ॥ अंगीकृतैकांतिकमुत्तयुपायः ।
 प्रज्ञांतवेदरतिनीकषायः ॥ २३५ ॥

भयवालां, पोताने वश नहीं एवां, तथा दमचिनानां एवां भोगना सुखोनी इच्छा करवाथी थुं थवाहं
 छे ? (केमके) पंडित माणसो प्रगट रीते नित्य, पोताने वश तथा निर्भय एवा समाधिरूपी सुख माट
 यल करे छे ॥ २३० ॥ सरागी माणस अनेक प्रकारना प्रयत्नोथी विषयोना अभिलाषथी उत्पन्न थएला
 जे सुखने मेलवें छे, तेथी (पण) अर्नंत क्रोड गणा सुखने, समाधिथी मनोहर थएलो ज्ञांत माणस
 स्वभावथी मेलवें छे ॥ २३१ ॥ अंगीकार करेल छे एकांत मुक्तिनो उपाय जेणे एवो, तथा ज्ञांत थएल

बुद्धिश्च नाश करेल हे पापकर्मो जेणे एवो (उत्तम मुनि) होय हे. ॥ २२१ ॥ जाणेल हे वारंवार भव-
रूपी समुद्रना दोषो जेणे, तथा वैराग्यना रंगरूपी अमृतशी वासित हे आत्मा जेनो, गंभिरातना समुद्र
सरस्वो अने जगतप्रते पण बंधु सरस्वो एवो मुनि पराशारूपी नागपाशना बंधनशी मुक्त थाय हे. २२२
आत्माना मुणोना उद्यमोमां आसक्ति वालो, अन्यनी कथाना प्रसंगमां बेहेरो तथा मुंगो, एवो मुनि,
हजारो क्रियाओशी पण न सली शोके एवा निर्भय प्रमुख आत्मदयाना विलासने मेलवे. ॥ २२३ ॥ पंडितो
विकल्पो विनानी अ. त्मदया कहे हे; अने अन्य दयाने विकल्पोवाली कहे हे, तेमां पण पेहेली

विज्ञातज्ञयो नवसिंधुदोषो । वैराग्यरंगामृतवासितात्मा ॥ गांत्रियसिंधुर्जगतोऽपिबंधु-मुक्तः
पराशान्निधनगणदाहात् ॥ २२२ ॥ आसक्तिमानात्मगुणोद्यमेऽन्य-कथाप्रसंगे बधिरांगमूकः॥
क्रियासहस्राऽसुतनं वनेत । निर्भयमुख्यं स्वदयाविलासम् ॥ २२३ ॥ विकल्पहीनां स्वदयां
वदंति । वैकल्पिकीमन्यदयां बुधास्ताम् ॥ तत्रादिमोक्ता किल मोक्षहेतुः॥ परा पुनः स्वर्ग-
समुद्दितात्री ॥ २२४ ॥ रक्षामि जीवानिति हृदिकल्पः । पुण्याय हन्मीति च पातकाय ॥
तत्पुण्यपापद्वितयं च ज्ञाति । समाधिसिद्धौ स्फुटमेकरूपम् ॥ २२५ ॥ फदैकरूपे नुवि
पुण्यपापे । न संगिरंते व्यवहारमत्ताः ॥ समाधिनाजरतु तदेकज्ञावं । जानंति ह्यै-
मायसबंधनीत्या ॥ २२६ ॥

दयाने खरेखर मोक्षना हेतुरूप कहेली हे, अने बीजी तो स्वर्गनी समुधिनने देनारी हे. ॥ २२४ ॥
“ हुं जीवोतुं रक्षण करे ” एवी रीतनो हृदयनो विकल्प पुण्य माटे हे, अने “ हुं जीवोने हणुं ”
एवी रीतनो हृदयनो विकल्प पापो माटे हे, अने समाधिनी सिद्धिमां ते पुण्य अने पाप बेदा प्रगट
रीते एकरूप जणायहे ॥ २२५ ॥ व्यवहार नयमां आसक्त थएलाओ पुश्चीमां पुण्यपापने एक फलवाला कहेता
नथी, अने समाधिवानमाणसो तो सुवर्ण अने लोखंडनी बेडीनी नीतिशी तेने एक भावरूप जाणोहे ॥ २२६ ॥

अथवा कुलमां, नगरमां, देशमां, अने उपधिमां जे जरा पण मूर्खी होतो नथी, एवी रीतनो आ अकिंच-
नतानामनो, नाश करेल हे अरति अने व्याधि जेणे एवा समाधिवान मुनिओनो उटकुष्ट धर्म (कहेलो) हे. २१६
समाधिथी शुद्ध थएला एवा दश प्रकारना धर्मनुं अवलंबन करनारो, परमार्थने जोनारो, तथा चारित्र्य,
सम्पत्त्व, ज्ञान अने तपथी युक्त थएलो एवो महात्मा मुनि सज्जायरूपी उत्तम ध्यानमां रक्त थाय
हे. ॥ २१७ ॥ लुखा अन्नना पिंडना ग्रहण पूर्वक फक्त यात्राना अधिकारवालो, अने नवकोटीनी
शुद्धिथी समग्र अठार हजार शीलिंगने धरनारो मुनि कर्मबंधनोथी मुक्त थवामादे प्रयत्न करे हे. ॥ २१८ ॥

समाधिरंशुद्धशप्रकार-धर्मावतंबी परमार्थदर्शी ॥ चरित्रदृग्ज्ञानतपःसमेतः । स्वाध्याय
सद्धानरता महात्मा ॥ २१७ ॥ तुक्कानपिंनग्रहणेन यात्रा-मात्राधिकारो नवकोटिशुद्ध्या ॥
समग्रशीलांगसहस्रधारी, बंधप्रमोहाय कृतप्रयत्नः ॥ २१८ ॥ समाप्य सर्वे वचनस्य योग-
मसंगयोगं स्वरसेन कुर्वन् ॥ अर्धन्यन्नावच्च विकल्पहानेः । सुप्तत्वजागृत्वदशोर्ध्वगामी ॥
॥ २१९ ॥ बुद्धः सुधीरेकविकेकरूपः । संविन्नशोकश्चसुसंयतश्च ॥ आत्मप्रवादोपगतः सुशुप्तो ।
रम्यः सुसामायिकनृत्समित्या ॥ २२० ॥ धर्मार्थवृत्तिर्नैव कीर्तिपूजा—सत्कारलाभार्थितया-
विलात्मा ॥ अध्यात्मपूतो धुतपापकर्म—धिया नियोगप्रतिपत्तिमत्या ॥ २२१ ॥

वचनना सर्व योगने समाप्त करीने, आत्मरसथी निःसंग योगने करतो थको अर्धन्य भावथी अने
विकल्पनो हानीथी निद्रानी अने जागरणनी अवस्थाथी उर्ध्वगामी थाय हे. ॥ २१९ ॥ जाणनार, उत्तम
बुद्धिवालो, एकनेज (आत्मानेज) जाणनारो, एकरूप, नाश थएल हे शोक जेनो एवो, उत्तम संयति,
आत्मप्रवादाने प्राप्त थएलो, सारी रीते शुभ रहेलो तथा मनोहर एवो (शुनि) पंच समितिथी उत्तम
सामायिकने भजनारो थाय हे. ॥ २२० ॥ धर्मेने अर्थ वृत्तिवालो, अने कीर्ति, पूजा, सत्कार तथा लाभना
अर्थिपणाथी जेनो आत्मा लेपाएलो नथी, अध्यात्मथी पवित्र थएलो, तथा नियोगनी प्रतिपत्तिवाली

સત્તર પ્રકારના સંયમને પ્રાપ્ત થાય છે. ॥ ૨૧૦ ॥ સમાધિવાન મહાત્મા, બંધુ, દ્રવ્ય, તથા હિંદ્રિઓના સુખના ત્યાગથી તર્જેલ છે અર્થનો પ્રવાહ જેણે એવો થયો થકો, તથા હમેશાં તર્જેલ છે શરીર જેણે એવો થયો થકો ત્યાગગુણથી રાગ અને દ્વેષને તર્જે છે. ॥ ૨૧૧ ॥ કાયા મન અને વચ્ચનના અવક્રમાવથી અને વિસંવાદના વિપર્યયથી, મનોહર સમાધિના યોગવાલા મુનિઓ ચારે ગતિઓના નશ કરનારા એવા ચાર પ્રકારના સત્યને અંગીકાર કરે છે. ॥ ૨૧૨ ॥ જિનશાસનમાં રહેલા મુનિઓ મનની સમાધિથી અનુકુલતાને ધારણ કરીને અર્થાંતર તપના અમ્યુદય માટે બાહ્ય તપ કરે છે, તથા બાહ્ય તપની શુદ્ધિ

સમાહિતો બંધુધનાક્રદાર્મ-ત્યાગાત્પરિત્યક્તનયપ્રવાહઃ ॥ નિત્યં પરિત્યક્તનુશ્ચ રાગ-દેષૌ ત્યજેત્યાગગુણાનમહાત્મા ॥ ૨૧૩ ॥ અજિહ્વનાવાતનુચિતવાચાં । સત્યં વિસંવાદવિપર્યયાચ્ચ ચતુર્વિધં ચારુસમાધિયોગા-શ્વતુર્ગતિજેદકુદાદિયંતે ॥ ૨૧૪ ॥ આન્યંતરસ્યાન્યુદયાય બાહ્ય । માન્યંતરં બાહ્યવિશુદ્ધ્યે ચ ॥ તપઃપ્રકુર્વંતિ મનઃસમાધે-ર્ધૃત્વાનુકૂલ્યં જિનશાસનસ્થાઃ ॥ ૨૧૫ ॥ ત્યાગિર્ન યત્નાસ્તિ ન ચાક્રદ્વાનિ-ર્ધૈત્ર્યવતે બ્રહ્મ ન રોષવાર્તા ॥ યસ્મિન્ જિનાઙ્કૈકશંવદત્વં । સમાધિશુદ્ધં કષિતં તપસ્તત્ ॥ ૨૧૬ ॥ ત્યજંતિ કામાન્ મુનયોઽન્ન દિવ્યા-નૌદારિકાંશ્ચ ત્રિવિધાંસ્ત્રિધા યત્ ॥ બ્રહ્મૈતદ્દષ્ટાદશન્નેદમુચ્ચૈઃ । સમાધિનાજઃ પરિશીલયંતિ ॥ ૨૧૭ ॥ પ્રાપ્તે કુલે વા નગરે ચ દેશે । ન યા મનાગપ્યુપધૌ ચ મૂર્ધ્વા ॥ હૃતારતિવ્યાધિસમાધિનાજાં । ધર્મઃ પરોઽર્કિચનતાન્નિષોઽયમ્ ॥ ૨૧૮ ॥

માટે અર્થાંતર તપ કરે છે. ॥ ૨૧૩ ॥ જે તપમાં સ્વેદ થતો નથી, હિંદ્રિઓની હાની થતી નથી, બ્રહ્મચર્યની વૃદ્ધિ થાય છે, તથા ક્રોધની તો વાતજ નથી, તથા જેમાં એક ફક્ત જિનેશ્વર પ્રમુની આજ્ઞાનેજ આધિન રહેવાપણું છે, તે તપને સમાધિથી શુદ્ધ થપ્પણું કહેલું છે. ॥ ૨૧૪ ॥ મુનિઓ જે આ લોક સંબંધિ દટલે મનુષ્યસંબંધિ, દેવસંબંધિ તથા આદારિક એવા ત્રણ પ્રકારોના કામોને મન, વચ્ચન અને કાયાથી તર્જે છે, એવો રીતના તે અઢાર પ્રકારના બ્રહ્મચર્યને સમાધિવાન મુનિઓ ડંચે પ્રકારે પાલે છે. ॥ ૨૧૬ ॥ ગામમાં

हते यथार्थं वक्तानां वचनोनां विचारधी अथवा तेनी वासनाने प्राप्त थएला धर्मधी क्ष्यांत्यादिरूप दया प्रकारनो धर्म प्रगट थाय छे. ॥ २०६ ॥ धर्मनुं मूल खरेखर दया छे, अने दयानुं मूल क्षमा छे, एम विचारिने क्षमाना आधारभूत एवी ज्ञांतताधी मनोहर थएला संत पुरुषो अपराधी माणस प्रते पण क्रोधने भजनारा थता नथी. ॥ २०६ ॥ विनयविना कदापि पण गुणो आवता नथी, अने सार्दवविना विनयनो विस्तार थतो नथी; एम विचारिने समाधिवान मुनिओ उद्धत नहीं थया थका तथा नियाणानो आश्रय नहीं करीने सार्दवपणाधी मनोहर थाय छे. ॥ २०७ ॥ आर्जवता विनानो माणस शुद्ध थतो नथी, अने

धर्मस्य मूलं हि दया दयायाः । क्रमेति संचित्य न्वंति संतः ॥ कृतापराधेऽपि न कोपन्नाजः । क्रमासमाधानशमाप्तिरामाः ॥ २०६ ॥ गुणा विना नो विनयं कदाचि-दमादवे नो विनयप्रथेति ॥ अनुन्नता निश्चितनिर्दिष्टानाः । समाहिता सार्दवज्ञातिनः स्युः ॥ २०७ ॥ नानार्जवः शुद्ध्यति नाप्यशुद्धो । धर्मे स्थिरो धर्ममृते न मोक्षः ॥ सुखं न मोक्षाच्चविनेति साधुः । समाधिमानार्जवमन्युपैति ॥ २०८ ॥ यद्द्व्येदहोपधिन्नक्तपाना—धिकारकं शौचमशुद्धिहानात् ॥ समाधिनीरेण कृतं तदेव । पावित्र्यबीजं प्रयतात्मनां स्यात् ॥ २०९ ॥ त्यक्त्वाश्रवान् पंच निरुद्धयपंचे—ड्रियाणि हत्वा चतुरः कषायान् ॥ दंजयीजित्सुसमाधिरिति-डाक् संयमं सप्तदशप्रकारम् ॥ २१० ॥

अशुद्ध माणस धर्ममां स्थिर थतो नथी, अने धर्मविना मोक्ष थतां नथी, अने मोक्षविना सुख नथी, एम विचारिने समाधिवालो मुनि आर्जवपणाने प्राप्त थाय छे. ॥ २०८ ॥ अशुद्धिनी हानाधी द्रव्य एवां शरीर, उपधि, भोजन तथा पानना अधिकारवाली जे शौचता थाय छे, तेज शौचता मुनिओने समाधिरूपी पाणिधी पवित्रताना बीजरूप थाय ॥ २०९ ॥ पांच आश्रवोने तर्जोने, तथा पांच इंद्रिओने रोधीने, अने चारे कषायोने हणीने, जणे दंडोने जीतनारो एवो उत्तम समाधिवालो मुनि तुरत

अहंकार जेनो एवो मुनि, परिणामिक एवा तंतु आदिकभावोथी उत्पन्न थएला वज्रादिकं भावोते जाणनि तेओमां कर्तापणानी बुद्धिने धारण करतो नथी. ॥ १९९ ॥ एवी रीते समाधिथी योगी अन्यने आश्रित एवा दानदया आदिक भावोने नहीं करतो थको आत्माने आश्रित एवा भावोनेज करे छे; केमके, विकल्प रहित “अकर्ता” होय छे. ॥ २०० ॥ समाधिबंत मुनिने भिन्न एवा द्रव्योमां कदापि पण समत्वनी चार्ता पण थाय नहीं; अने रागादिकोए करेला ते समत्वने योगी प्रमाण करतो नथी. ॥ २०१ ॥ पोताना निमित्त भावथी उत्पत्ति अने संबंधने भजनारा एवा पदार्थोने साक्षीनी पेटे पराश्रितान् दानदयादिज्ञावा—निश्चं समाधर्मनसाप्यकुर्वन् ॥ निजाश्रितानेव करोति योगी । विकल्पहीनस्तु ज्ञेयदकर्ता ॥ २०२ ॥ द्रव्येषु ज्ञेनेषु कदापि न स्या—न्ममत्ववार्तापि समाधिज्ञाजः ॥ रागादिज्ञावैर्विहितं ममत्वं । न तत्प्रमाणीकुरुते च योगी ॥ २०३ ॥ साक्षीव पश्यन् स्वनिमित्तज्ञावा—दुत्पत्तिरसंबंधजुषः पदार्थान् ॥ तेषामगृह्णन् परिणामिज्ञावं । दुःखाद्विमुच्येत समाहितात्मा ॥ २०४ ॥ यथा जनोऽन्यस्य सुखासुखेषु । तदस्थज्ञावं नजते तथैव ॥ विश्वस्य तेषु प्रशमी ममत्वा—हंकारमुक्तः सुसमाधिज्ञावी ॥ २०५ ॥ समाधिज्ञाजां व्यवहारकाये । मैत्र्यादिरूपापि हि चित्तवृत्तिः ॥ एकांतशुद्धौ त्वियमिद्विशिद्ध—ज्योतिः समाप-त्तिमयी प्रसिद्धा ॥ २०६ ॥ स्फुटीनवत्यासवचोविमर्श-चक्षरासनासंगतधर्मतो वा ॥ क्मादिरूपोऽपि दशप्रकारो । धर्मः समाधौ परिपाकज्ञाजि ॥ २०७ ॥

जोतो थको, अने तेओना परिणामिक भावोने नहीं ग्रहण करतो थको समाधिचान् माणस दुःखथी सुक्त थाय. ॥ २०२ ॥ जेम माणस परनां सुखदुःखोमां तदस्थभावने भजे छे, तेमज ममता अने अहंकारथी मुक्त थएलो अने उत्तम समाधिथी मनोहर थएलो ज्ञांत मुनि जगतना ते सुखदुःखोमां तदस्थपणाने भजे छे. ॥ २०३ ॥ समाधिचाला मुनिओनी एकांत शुद्ध एवा व्यवहार कालमां मैत्र्यादि रूप एवी पण चित्तवृत्ति वृद्धि पामेली एवी सिद्धज्योतिनी प्राप्तिमय प्रसिद्ध छे. ॥ २०४ ॥ समाधि परिपाकने भजने

आत्मभावोने भिन्न जाणतो थको अहंकारने प्राप्त थतो नथी. ॥ १९३ ॥ हुं नथी, शरीर नथी, मन
 नथी, वचन नथी, तेओनो हुं करनार, करावनार अने अनुमोदनार नथी; एवी रीते समाधि योगथी
 जाणतो थको सुनि अहंकारनी बुद्धि करेज कयांथी ? ॥ १९४ ॥ पुद्गलर्था उतपन्न थाय एवी छे वृत्ति
 जेनी तथा विकल्परूप एवी प्रगट हृदयनी वर्णगाने जाणतो थको मननात्मथी समाधिथी शुद्ध थएलो
 एवो कयो योगी “ हुं ” एवी रीतनो अहंकार करे ? ॥ १९५ ॥ कुमारपणुं, यौवनपणुं तथा वृद्धपणादिक
 अने उंचपणुं, गौरवपणुं, तथा कोमलता आदिक शरीरना गुणो ते पोताना आत्मामा आरोपण
 नाहं वपुर्नैव मनो न वाणी । कर्तो न नो कारयिता च तासाम् ॥ न चानुमंतेति समाधियोगा
 द्विद्वन्द्वकारमतिं क्व कुर्यात् ॥ १९६ ॥ हृद्गर्णां पुद्गलजन्यवृत्तिं । विकल्परूपां कलयन् विवि-
 त्ताम् । समाधिशुद्धौ मननात्मनोऽहमिति स्मयं को विदधीत योगी ॥ १९७ ॥ कुमारतायो-
 वनवार्धकादी-नुच्चत्वगौरवमृदुत्वमुख्यान् ॥ स्वस्मिन् गुणान् को वपुषोऽधिरोप्य । समाहि-
 तोऽहंकुस्ते मनस्वी ॥ १९८ ॥ पदानि वर्योर्विहितानि तैश्च । वाक्यानि वाक्यैरखिलः प्रबंधः ॥
 इत्थं श्रयन्नैश्चयिकं समाधे । प्रथं करोमीत्यन्निमन्यते कः ॥ १९९ ॥ तथातथा सन्निपतत्सु
 कर्म-स्कंधेषु कूटस्थतया स्थितस्य ॥ कर्तृत्वधीः स्यान्न समाहितस्य । चिन्मात्रनिर्मग्नसम-
 प्रवृत्तेः ॥ १९९ ॥ तंवादिज्ञावैः परिणामवद्भिः । पटादिज्ञावान् जनितानेवत्य ॥ न तेपु कर्तृ-
 त्वमतिं दधाति । गतस्मयो निश्चयधीः समाधेः ॥ १९९ ॥

करीने कयो बुद्धिवान् समाधिवालो माणस अहंकार करे ? ॥ १९६ ॥ अक्षरोए पदो वनावेलां छे, पदोए
 वाक्यो वनावेलां छे, अने वाक्योए आखो ग्रंथ वनावेलां छे, एवी रीतना निश्चयने समाधिथी शरण
 करतो थको “ हुं ” ग्रंथ करूं छुं ” एवी रीतनुं कयो माणस अभिमान करे ? ॥ १९७ ॥ तेवी तेवी रीते
 कर्मोर्रूपी स्कंधो पडते छते कूटस्थपणाथी रहेंला, अने ज्ञानमात्रमांज चोंदेली छे सचली वृत्ति जेमनी
 एवा समाधिवान माणसने कर्तापणानी बुद्धि न थाय. ॥ १९८ ॥ निश्चय बुद्धिवाली समाधिथी गएल छे

બુદ્ધિવાલો, હત્તમ આવવાલો एवો પણ તે મુનિ સ્વબુદ્ધિથી પરને જો હપદ્રવ કરે તો તેને પ્રાપ્ત થएली
સમાધિમાં સ્થિર (જાળવો) નહીં ॥ ૧૮૮ ॥ અનંત પર્યાયોનો બુદ્ધિથી મુક્ત થયેલા एवा પૂર્વે થएला महा-
મુનિઓના જ્ઞાનરૂપી સમુદ્રને જાળીને આજકાલનો સમાધિવાલો મુનિ પોતાની બુદ્ધિથી શું મદને પ્રાપ્ત
થાય ? (નજ થાય.) ॥ ૧૮૯ ॥ સમાધિચિન્તાનો एवો જે માણસ, અન્યનો ચાડુ ક્રિયાથી સ્વેચ્છે પ્રાપ્ત
થएला વહ્નપણાથી પોતાના ચિત્તમાં અહંકાર લાવે છે; અને ડયોરે તે વહ્નપણાનો નાશ થાય છે,
ત્યારે તે અત્યંત શોકને પ્રાપ્ત થાય છે. ॥ ૧૯૦ ॥ આગમની સ્થિતિથી માષતુષની અને શ્રી સ્થૂલિભદ્રજી

અનંતપર્યાયવિવૃદ્ધિયુક્તં । જ્ઞાનાર્ણવં પૂર્વમહામુનીનામ્ ॥ સમાધિમાનાધુનિકોડવધાર્ય । કથં
સ્વબુદ્ધ્યા મદમેતિ સાધુઃ ॥ ૧૮૯ ॥ પરસ્ય ચાટુક્રિયયા કિલાતા-દાહ્યન્યકાન્માયતિ યઃ
સ્વચિત્તે ॥ સમાધિહીનો વિગમે સ તસ્ય । વાહ્યન્યકસ્યાતુલ્યશોકમેતિ ॥ ૧૯૦ ॥ શુત્તસ્થિ-
તેર્માષતુષસ્ય વાર્તા । શ્રી સ્થૂલજન્મસ્ય ચ વિક્રિયાયાઃ ॥ શુત્વા શ્રુતં દર્પન્નિદેવ લબ્ધ્વા । ન
તેન દૃષ્યંતિ સમાધિજાઃ ॥ ૧૯૧ ॥ પ્રજ્ઞામદાદાદમદાશ્ચ પૃથ્ઘ્યાં । યોડન્યં જનં પદ્રયતિ
વિંબજ્ઞતમ્ ॥ મૌર્નોડ્મર્ગાદ્દસમાહિતાત્મા । દ્રશ્યન્નવઃ કર્મગુરુઃ સ યાતિ ॥ ૧૯૨ ॥
નાર્દંક્રિયાં યાતિ સમાહિતાત્મા । નોડકર્મન્નાર્વૈર્ન ચ કર્મભાવૈઃ ॥ ત્રિજ્ઞાન્નિદન્ મિશ્રિતપુદ્ગલા-
ત્મ-જ્ઞાવાન્મિશ્રઃ કર્તુન્નિદા નિદાનાત્ ॥ ૧૯૩ ॥

મહારાજનો (સિંહસંબંધિ) વિક્રિયાનો વાર્તાને સાંભલીને, અહંકારને ભેદનારાજ एवा આગ-
મને મેલવીને, સમાધિવંત માણસો તેથી અહંકાર પામતા નથી. ॥ ૧૯૧ ॥ જે માણસ બુ-
દ્ધિના મદથી તથા વાદના મદથી પૃથ્વીમાં બીજા માણસને વિંબરૂપ (મૂઢ) જુए છે, एवો તે
સમાધિ ચિન્તાનો ભારેકર્મી માણસ અટ થયો થકો નીચી ગતિમાં જાય છે. ॥ ૧૯૨ ॥ સમાધિવાન
માણસ ઓકર્મે ભાવોથી અને કર્મે ભાવોથી, કર્તાભેદના કારણથી મિશ્રિત થएला एवा પુદ્ગલિક અને

અને મધ્યમ एवो जातिओने जाणीने कयो समाधिवालो माणस जातिमद करे ? (अर्थात् नज करे.)
 ॥ १८२ ॥ अशुद्ध शीलमां अने शुद्ध शीलमां शुद्ध कुलनुं प्रयोजन नथी; एम विचारिने औपाधिक
 श्लाघावाला कुलथी समाधिबंत माणसो गर्व धरता नथी. ॥ १८३ ॥ उत्तम समाधिने भजनाराओने
 नाशवंत, हेतुथी अरेला, धडपण अने रोगना घररूप, हमेशां सेववालायक, रूधीर अने दीर्घना बीज-
 रूप एवा रूपमां मदनो अवकाशज कयां छे ? ॥ १८४ ॥ समाधिवालो सुनि, संसारमां रहैलां क्रोडो
 मरणोने नाश करनारी एवो चारित्ररूपी लक्षकरनी निष्ठाने मेलवीने, मृत्युरूपी लक्षकर बलथी प्राप्त
 अशुद्धशीले च विशुद्धशीले । प्रयोजनं शुक्कुलस्य नेति ॥ नौपाधिकश्लाघ्यतयान्वितेन ।
 कुलेन साध्यंति समाधिजाजः ॥ १८५ ॥ विनाशशीले कलुषेन पूर्णे । जरारजां सद्गति नित्य-
 सेव्ये ॥ रूपेऽस्तु कः शोणितशुक्लबीजे । मदावकाशः सुसमाधिनाजाम् ॥ १८६ ॥ जपस्थिते
 मृत्युबले बलेन । समाधिजाग् साध्यति नो बलेन ॥ आसाद्य चारित्रवलस्य निष्ठां । संसार-
 कोटीमरणापहर्त्रीम् ॥ १८७ ॥ विद्वानित्यौ परिन्नाय्यवान्ना-वानौ स्वकर्मप्रशमोदयो-
 रथौ ॥ मदं न लान्नान्न च दीनन्नाव-मवान्ततो याति समाहितात्मा ॥ १८८ ॥ आज्ञाविका
 गारवमेतिन्नूयो । दूकोऽपि यो त्रिहुरकिंचनोऽपि ॥ कुर्वन्नित्कर्पपरपवादौ । विपर्ययं
 याति न्नवे न्नवेऽसौ ॥ १८९ ॥ यः साधुवादी कृतकर्मशुद्धि-रागादबुद्धिश्च सुज्ञावित्तात्मा ॥
 न सोऽपि हि प्राप्तसमाधिनिष्ठः । परान्नवन्नन्यजनं स्वबुद्ध्या ॥ १९० ॥

ध્યે छते बलथी मदोन्मत्त अतो नथी. ॥ १८६ ॥ पोતાના कर्मनां प्रशमं अने उदयथी उत्पन्न एएला
 एवा लाभालाभने अनित्य जाणीने विद्वान एवो समाधिवालो माणस लाभथी मदने, अने अलाभथी
 दीन भावने प्राप्त अतो नथी. ॥ १८६ ॥ लुखो अने अकिंचन छतां पण जे भिक्षु चारंवार आजिवि-
 काना अहंकारने प्राप्त थाय छे, ते पोतानी प्रशंसा अने परनो अपवाद करतो थको भवभवप्रते विप-
 रीतपणाने पामे छे. ॥ १८९ ॥ जे मिष्ट वचनो बोलनारो, करेल छे कर्मोनी शुद्धि जेणे एवो, तीव्र

(पांकेल) कादवयुक्त थएला एवा स्त्रीना बहने स्तनोपर, अने तेणीना हास्यरूपी प्रवाहमां रखलना पासुं नथी एवा ते मुनिओतुं नाम पण पापोनो नाश करे छे ॥ १७॥ समाधिरूपी बखतरथी आच्छादित थएला एवा जे मुनिओ स्त्रीओना कटाक्षोरूपी बाणोथी खरेखर बिलकुल विधाएला नथी, तेओ पोतानी मेलेज संसाररूपी समुद्रना पारने पहुँचैला छे; अने बीजाओने पण पहुँचाडवाने समर्थ छे ॥ १७८॥ “हुँ”ओ “मास्” एवी रीते विस्तार पासतो छे बुद्धि जेनी एवो समाधिविनानो माणस कर्मो बांधे छे; अने समाधिवखते नेज माणसने “हुँ”नथी, “मास्”कई नथी, एवी रीतनी आवेली बुद्धि(तेना) कर्मबंधनना नाशमादे थाय छे.

कुचदये चंदनयंकिदें च । स्मितप्रवाहे च मृगेक्षणानाम् ॥ येषां न चेतः स्वचितं समाधि-
नर्मापि तेषां दुरितानि हंति ॥ १७७ ॥ कटाक्षबाणैः सुदृशां समाधि-वर्मावृता ये खलु नैव
विद्वाः ॥ प्राप्ताः स्वयं ते नवसिंधुपार-मन्यानपि प्रापयितुं समर्थाः ॥ १७८ ॥ अहं ममेति
प्रथमानबुद्धि-वैभ्राति कर्मण्यसमाहितात्मा ॥ तस्यैव नाहं न ममेति बुद्धि-वैधप्रमोक्षाय
समाधिकावे ॥ १७९ ॥ यो ब्राह्मणः कत्रियद्वारको वा । तथोपपुत्रोऽपि च नोपपुत्रः ॥
गृहीतदीक्षः परदत्तनोजी । गोत्रान्निमान्नी न समाहितोऽस्मै ॥ १८० ॥ न तस्य जातिः शरणं
कुलं वा । विद्यां चरित्रं च विना कदापि ॥ करोति निःक्रम्य स गेहिचर्या । न्नवेन्नवावधेस्तु न
पारदृश्वा ॥ १८१ ॥ प्राप्ताः स्वयं कर्मवशाध्रंता । जातीर्नवावर्तविवर्तमानाः ॥ विद्वाय हीनो-
त्तममध्यमाः कः । समाधिन्नाग्नं जातिमदं विदध्यात् ॥ १८२ ॥

॥ १७९॥ जे ब्राह्मण होय, अथवा क्षत्रियनो पुत्र होय, उग्रकुलनो पुत्र होय, अथवा भोगकुलनो पुत्र होय, दीक्षा लीधी होय, परे आपेछुं भोजन करतो होय, पण जो ते गोत्रनुं अभिमान राखे, तो ते समा-
धिवान कहेवाय नहीन ॥ १८० ॥ विद्या अने चरित्रविना तेने जाति अथवा कुल कदापि पण शरण-
रूप नथी; वली ते (जो) दीक्षा लेइने गृहस्थीनुं आचरण करे, तो ते भवरूपी समुद्रना पारने जो-
नारो न थाय ॥ १८१ ॥ कर्मोना वदथी भवावर्तमां रहेली अने प्राप्त थएली एवी अनंती हीन, उत्तम

धर्ममार्गना नाशनी कीकथी एक लेशमात्र उत्सृक्तथी पण कंपे छे; अने चांडाल सरखी समाधि विनानो (नामधारी) सुनि लाखो गमे उत्सृज्यथी पण डरतो नथी ॥ १७१ ॥ वीर्याधिक छे मनजेहुं एवा समाधिवान सुनिने कोइ पण जगोए डर थाय नही; केमके भेदला एवा हाथीना कुंभस्थलोना मोतीथी अंकित थएल छे पगो जेना एवा सिंहने क्यां शंका होय ॥ १७२ ॥ समाधिमां छे संतोष जेमने एवा सुनिओने स्वप्नमां पण परमार्गमां दृष्टि यती नथी; केमके, मालतीना पुष्पपर आसक्त थएलो एवो युवान भमरो कंथरपर (पोतानी) अभिलाषा करतो नथी ॥ १७३ ॥ ह्रुद समाधिने भजनारा

जनेन सरवाधिकमानसस्य विज्जीविका क्वापि समाहितस्य ॥ निजेन कुंजस्थलमौक्तिकं क-
मस्य सिंहस्य कुतोऽस्तु शंका ॥ १७४ ॥ समाधिसंतोषवतां सुनीनां । स्वप्नेऽपि न स्यात्परमा-
गर्दष्टिः ॥ न मालतीपुष्परतः करीरे । ब्रह्माति रोलंबयुवाऽन्जिनायम् ॥ १६३ ॥ कुत्सां मलक्की-
नकलेवरेषु । कुर्वति नो भुक्स्माधिनाजः ॥ ब्रजंति नोद्देशमनिष्टजावा-न्निवर्त्यत्यकि नवा
प्रशस्ततात् ॥ १७४ ॥ न मूत्रविष्टापिठरीषु रागं । ब्रजंति कांतासु समाधिज्ञांताः ॥ अनंगकी-
टालयतत्प्रसंग-मब्रह्मदौर्गन्ध्यन्त्रिया त्यजंति ॥ १७५ ॥ श्मिताब्जपुष्पाधरपद्मवथी-विशालवक्त्रो-
जफलात्तिरामाम् ॥ दृष्ट्यापि नारीं न सज्जाहितात्मा । मुखेद्भिर्दस्तां विपवह्निरूपाम् ॥ १७६ ॥

सुनिओ मेलयी लेपाएला कलेवरो प्रते जुगुप्सा करता नथी, अनिष्ट भावथी छद्मेगने प्राप्त यत्ता नथी, अने मनोज्ञ भावथी आंखने निवर्तावता नथी ॥ १७४ ॥ समाधिथी श्रांत थएला सुनिओ सूत्र तथा विष्टा-
नी कोठी सरखी स्त्रीओ प्रते राग बांधता नथी, अने अब्रह्मरूपी दुर्गधिना डरथी कामदेवरूपी क्रीडाना
दर सरखा एवा ते स्त्रीना प्रसंगने तजे छे ॥ १७५ ॥ हासरूपी भ्रेत (निर्मल) पुष्पोवाली, ओष्ठरूपी
पल्लवनी शोभावाली विशाल एवां स्तनोरूपी फलोथी मनोहर थएली, एवी स्त्रीने जोइने पण तेणीने क्षेरी
बेलडीसरखी जाणतो यको समाधिवालो सुनि मोह पामतो नथी ॥ १७६ ॥ जे सुनिओहुं चित्त, नंदनथी

अने उदात्त आशयवालो महात्मा मुनि कदापि पण खेद पामतो नथी ॥ १६६ ॥ समुद्र सरखा गंभीर
मनवालो समाधिवान् माणस पोतना अहंकारथी(धर्म)मार्गेने भेदतो नथी; केमकेविद्वान् माणस पोतने
आश्रय भूत एवी वृक्षनी झाखने कुहाडानी धारथी छेदतो नथी ॥ १६६ ॥ समाधिने भजनारा मुनिओ
उत्सर्गनी रुचिथी के अपवादनी रुचिथी, अथवा विचित्र प्रकारना साध्वाचारना अपवादथी, फक्त
पोतानी बुद्धिर्धीज (धर्म) मार्गानो भेद करता नथी ॥ १६७ ॥ जे सूत्रमां कछुं नथी, अने निवारुं पण
नथी, पण घणा कालनी परंपराथी चाल्युं आवे छे, तेने पण समाधिवान् मुनि मार्गना भ्रंशनी बीक-
समुझांजीरमनाः स्वदर्पा-द्वित्रिति मार्गे न समाहितात्मा॥आत्माश्रितामेव कुठारतैक्षण्याच्-
ञ्चिनति शाखां न तरोर्विपश्चित् ॥ १६६ ॥ उत्सर्गरुच्याप्यपवादरुच्या । विचित्रसाध्वाचरणप-
त्तापात् ॥ स्वबुद्धिमन्त्रेण समाधिन्नाजो । न मार्गभेदं परिकल्पयंति ॥ १६७ ॥ यन्नैव सूत्रे
विहितं न चापि । निवारितं किंतु चिरप्ररुद्धम् ॥ समाहिता मार्गान्निदान्निधैव । तदप्यनालो-
च्य न दूषयंति ॥ १६८ ॥ यथा यथा शिष्यगणैः समेतो । बहुश्रुतः स्याद्बहुसंततश्च ॥ समा-
धिमार्गप्रतिकूलवृत्ति । स्तथातथा शासनशत्रुरेव ॥ १६९ ॥ निरंतरं दारुणकेशावोच-ब्रह्मव-
त्तान्निग्रहजारखिन्नाः ॥ च्युताः समाधेः कृतमार्गभेदा । निंदंति शास्तरामनंतपापाः ॥ १७० ॥
उत्सूत्रवेदादपि मार्गभेद-त्रियाप्रकंपेत समाहितात्मा ॥ उत्सूत्रवेदादपि नो नृशंस-सब-
ह्वाचारी तु विनेत्यनीदृक् ॥ १७१ ॥

धीज वगर विचार्ये दूषित करता नथी ॥ १६८ ॥ जेस जेस शिष्योना समूहोथी बीदायो, बहुश्रुत
थयो, अने बहु माननीक पण थयो, तो पण जो ते समाधिना मार्गथी विपरीत आचरणवालो
थयो, तो तेम तेम तेने शासननो वैरीज जाणवो ॥ १६९ ॥ हमेशां विकट एवो केशालोच, ब्रह्मचर्य,
महाव्रतो तथा अभिग्रहथी खिन्न थएला, अने करेल छे धर्ममार्गानो भेद जेओए एवा समाधिथी
अष्ट थएला अनंत पापोवाला प्राणीओ आपनी(जिनेश्वर प्रभुनी) निंदा करे छे॥१७०॥समाधिवान मुनि

धोंसरीने धरनारा मुनिओ अत्थंत दूर, लांबा तथा उंचा पदप्रते चडचामां मननी अंदर खेद पासता नथी; अने शाकि विनाना गलीआ बेलसरखा माणसो असमाधिथी खेद पासता थका ते स्थानकथी पटकी पडे छे ॥ १६० ॥ जेम बीकण योद्धो, युद्ध समयनी पेहेलांज (संतावामादे) पर्वत, लता तथावना-दिकने शोधी राखे छे, तेम समाधि विनाना नपुंसक (तुल्य) माणसो मनमां खेद पासोने गुप्त स्थानकने (अपवाद मार्गेने) जोनाराओ थाय छे ॥ १६१ ॥ कोइक हेतुथी ते समाधिथी पडता एवा (आपणने) आथी आजीविका थयो, एवा हेतुथी ते समाधि विनाना जतिओ खरेखर कुतर्क

नीरुपथा प्राणपि युक्कालाह्वेपयत्यद्भिततावनादि॥ क्लीबास्तथाध्यात्मविपीदनेना-समाहिता-
ह्वन्नपदेक्षिणः स्युः ॥१६१॥ पठंति ज्ञास्त्रं खलु ते कुतर्क-ज्योतिः कश्चावैद्यकनाटकादि । कुतो
ऽपि हेतोः पततां समाधे-राजीविकनेन नविष्यतीति ॥ १६२ ॥ रणांगणे शूरपुरस्तरास्तु ।
पश्यंति पृष्ठं न हि मृत्युनीताः॥ समाहिताः प्रवजितास्त्वथैव । वांति नोत्प्रवजितुं कदाचित्
॥ १६३ ॥ श्रद्धां पुरस्कृत्य विनिर्गतो यां । तामेव सम्यक् परिपादयेद्यः ॥ सिंहोत्थितःसिंह-
विहारचारी । समाहितोऽस्मौ न विषादमेति ॥ १६४ ॥ पंधानमेनं प्रणता हि वीराः । क्लीबस्य
गम्योऽस्ति कदापि नायम्॥दत्तं समाधाय कदापि धीरो-दात्ताशयः खिद्यति नो महात्मा ॥१६५॥

ज्योतिष् विद्या, कथा, वैदक तथा नाटक आदिकना शास्त्रोनी अभ्यास करे छे ॥ १६२ ॥ शूरवीरोमां
अप्रेसरी एवा योद्धाओ मृत्युथी डरीने जेम पीठ देता नथी, तेम समाधिवाला माणसो दीक्षा लेहने
कोइ पण समये तेने (दीक्षाने) तजवानी इच्छा करता नथी ॥ १६३ ॥ श्रद्धाने अगाडी करीने, ते
श्रद्धा प्रते प्राप्त थयो थको, तेनेज जे सम्यक् प्रकरे पाले छे, एवो ते समाधिवान् मुनि जाणे सिंहथकी
उत्पन्न थयो, अने सिंहना विहार प्रमाणे आचरण करतो थको खेद पासतो नथी ॥ १६४ ॥ आ मार्गेने
शूरवीरोज प्राप्त थया छे, पण नपुंसकने ते मार्गे कदापि पण गोचर थतो नथी; एम विचारिने धीर

लाभना यत्नना हेतुभी मुनिओने उग्रविहारमां, दुःकर एवी भिक्षानी विशुद्धिमां, अने न सहन थइ शके एवा (आकरा) तपमां कथां खेद थाय छे ? ॥ १५४ ॥ समाधिने भजनारा एवा धीर पुरुषो दुःखनी दशामां पण करुणाना स्थानकपणाने नथी पासता; (अर्थात् खेद नथी पासता) केमके, उचां सोनांने अग्रिना तापथी पण हुं विवर्णनो भाव थाय छे ? (नथीज्यतो) ॥ १५५ ॥ अत्यंत समाधिथी शुद्ध थएला एवा धीर माणसो असह्य वेदनार्थी पण रुदन करता नथी; केमके मेरु पर्वत कल्पांतकालना अग्रिनी मोटी शिखाथी पण बिलकुल पिगली शकतो नथी ॥ १५६ ॥ समा-

समाधिनाजोऽपि विषदृशायां न यांति धीराः करुणास्पदत्वम्॥ जात्यस्य जायेत विवर्णनावः
किमग्नितापादपि कांचनस्य ॥ १५७ ॥ असह्यया वेदनयापि धीरा । रुदंति नात्यंतसमाधिशुद्धाः
कल्पांतकालान्निमहार्चिषापि । नैवज्वीनावमुपैति मेरुः ॥ १५६ ॥ समाधिविध्वस्तजयाः स्मशाने
शून्याद्ये वा प्रतिमां प्रपन्नाः ॥ दृष्ट्वापि रूपाणि जयंकराणि । रोमापि नैवोद्गमयंति गात्रे ॥ १५७ ॥
महोपसर्गाश्च परीषदाश्च देहस्य भेदाय न मे समाधेः ॥ इत्थं विविच्य स्वपरस्वन्नावां भयानुबंधं
मुनयस्त्यजंति ॥ १५८ ॥ कुहेतुनिर्वा जयहेतुनिर्वा । न कोऽनम ज्येति समाहितात्मा ॥ महीध-
राणां च महीरुहाणां । सर्वसहा कुज्यति किं नु ज्ञारैः ॥ १५९ ॥ सुदूरदीर्घोच्चपदाधिरौह । नांत-
र्विषादंति समाधिधुर्याः ॥ शक्त्या विहीनास्तु जराद्वान्नाज्जश्यंति तस्मादसमाधिखिन्नाः ॥ १६० ॥

विधी नाश करेलछे भयनो जेओए एवा मुनिओ स्मशानमां अथवा कोइ शून्य घरमां प्रतिमा धारीने रह्या थका (त्यां) भयंकर रूपोने जोइने पण शरीरपर रुंवाडो उभो करता नथी (अर्थात् डरता नथी) ॥ १५७ ॥ समाधिथी, महान उपसर्गो अने परीसहो मारा शरीरना भेदन माटे थता नथी; एवी रीते स्वपरस्वभावहुं विवेचन करीने मुनिओ भयना अनुबंधने तजे छे ॥ १५८ ॥ समाधि-
शुक्त छे आत्मा जेनो एवो मुनि खोटा हेतुओथी अथवा भयना हेतुओथी क्षोभ पासतो नथी; केमके पर्वतो-
ना तथा वृक्षोना भारोथी हुं सर्व सहन करनारी पृथ्वी क्षोभ पासछे ? (नथीज पासती) ॥ १५९ ॥ समाधिरूपी

शोकुनी व्यथार्थी आकुल थाय नर्ही ॥ १४८ ॥ समाधिरूपी वृष्टिधी ओलवाई गएल छे शोकरूपी
 अग्नि जेनी एवो साधु, इष्टना नाशमां अने अनिष्टना लाभमां नित्यस्वभाव अने नियतीने (आ
 आमज वनवानुं छे तेने) जाणतो थको अंतःकरणमां संताप पामतो नधी ॥ १४९ ॥ समाधिरूपी
 हृथीपारे खेंची लीखेलछे शोकरूपी शाल्य जेनुं एवो मुनि पोताना सगाओने तजीने, सह्यपतानी
 अपेक्षा राख्याविना भयंकर उपसर्गमां पण समदृष्टिबालो रह्यो थको ध्यानभंगधी अधीरजने पामतो
 नधी ॥ १५० ॥ अन्योन्य कर्मना व्यतिहारमां मग थएला एवा पोताने अने परने शुद्ध एवा कजु-
 इष्टप्रणाशोऽप्यनन्निष्टत्वात्ने । नित्यस्वत्तावं नियतिं च जानन् । संतापमंतर्न समाधिवृष्टि-वि-
 ध्यातशोकाग्निरुपैति साधुः ॥ १४९ ॥ त्यक्तस्ववर्गः झरणानपेक्षः । क्रूरोपसर्गोऽप्यविवुत्तद-
 ष्टिः ॥ समाधितंत्रोद्धतशोकशब्दयो । न ध्यानजंगादधृतिं प्रयाति ॥ १५० ॥ शोचंति न स्व-
 च परं च मन्योरन्योऽन्यकर्मव्यतिहारमगमम् ॥ शुद्धसूत्रक्षणमार्गणाग्नि-स्तपस्विनः प्राप्त-
 समाधिनिष्टाः ॥ १५१ ॥ गते न शोको न विमृश्यमेव्य-हुद्धश्च योगः किल वर्तमानः ॥ साधोः
 समाधिः प्रप्यते यदेदक् । तदास्तु मन्योः कइवावकाशः ॥ १५२ ॥ अत्यंतवृक्षव्रतयोगनुज्ञाः
 स्मृत्वानुज्ञाहुतभोगलीताम् ॥ न वैमनस्यं मुनयः प्रयांति । समाधिमंत्राहतशोकनृताः
 ॥ १५३ ॥ जप्ते विहारे च सुदुःकरायां । निद्राविशुद्धौ च तपस्यसह्ये ॥ समाधितान्नव्यवसा-
 यहेतोः । क वैमनस्यं मुनिपुंगवानाम् ॥ १५४ ॥

सूत्रनी मार्गणाओधी तपस्वीओने प्राप्त थएली समाधिमां निष्ट थएलाओ शोचता नधी ॥ १५१ ॥
 गतवस्तुमां शोक न होय, भविष्य संबंधि विचार नहोय, अने वर्तमान योग जेनी शुद्ध होय, एवी
 रीतनी समाधि ज्यारे साधुने होय, तयारे तेमां क्रोधनी अवकाशज कथांथी होय ? ॥ १५२ ॥ समा-
 धिरूपी मंत्रधी हणेल छे शोकरूपी भूतने जेओए एवा मुनिओ अत्यंत लुला एवा व्रतना योगधी प्रेराया
 थका, अशुभवेली एवी अहुत भोगनी लीलाहुं समरण करीने खेद पामता नधी ॥ १५३ ॥ समाधिना

ક્રિયારૂપી બે ઘોડા જોડેલા એવા સમાધિરૂપી રથમાં ચઢેલો અને (પુર્વી રીતે) મોક્ષમાર્ગપ્રતે ગમન કરનારો
 માણસ, પગરજાં વિનાના માણસની પેઠે, ગામ અને નગરો પાસે રહેલા કાંટાઓથી હલપદ્મ થણેલા લેદનાં
 ડુંગ્રને પામતો નથી ॥ ૧૪૩ ॥ લાભમાં અને અલાભમાં સુખમાં અને દુઃખમાં તથા જીવિતમાં અને મૃત્યુમાં
 જેઓ તુલ્યતા રાખનારા છે, તથા રતિઅરતિથી પણ જેઓનો ભાવ નાશ પામેલો નથી, તેજ છુલિઓન સમા-
 થિમાં સિદ્ધ થણેલા (જાણવા) ॥ ૧૪૪ ॥ જેઓને હૃદય તથા અરતિ પણ નથી, અનેકા પ્રપણાથી જેમને ચપલપણું
 નથી, તથા જેમણે તોત્ર પરીક્ષાથી ભાવો જાળેલા છે એવા સમતાવંત સુનિઓનું હું દારણું અંગીકાર કરું

લાન્નેષ્યલાન્નેષિ સુખે ચ હુઃખે । યે જીવિત્યે મરણે ચ તુલ્યાઃ ॥ રત્યાપ્યરત્યાપ્યનિરસ્ત-
 ભાવાઃ । સમાધિસિદ્ધા મુનયસ્ત એવ ॥ ૧૪૪ ॥ નોદેગવેગોઽપ્યરતિર્નયેષાં । ન ચાપ્યનેકાપ્ર-
 તયા ચલત્વમ્ ॥ સમાહિતાસ્તાન્ લસદેકટંકો-ત્કીર્ણજ્ઞાવાન્ દારણં પ્રપથે ॥ ૧૪૫ ॥ હતસ્તતો
 નારતિવહ્નિયોગા-દુઘ્નીય ગહેયદિ ચિત્તસૂતઃ ॥ સમાધિસિદ્ધૌષધમૂર્ધિતઃ સન્ । કલ્યાણાસિદ્ધિર્ન-
 તદા વિતંબઃ ॥ ૧૪૬ ॥ હતસ્તતો બ્રામ્યતિ ચિત્તપક્વી ॥ વિતત્ય યો રત્યરતિસ્વપક્વી । સ્વહૃદતા-
 વારણહેતુરસ્ય । સમાધિસત્પંજરયંત્રણૈવ ॥ ૧૪૭ ॥ પુત્રાત્કલત્રાચ્ચ ધનાચ્ચ મિત્રા દેહાચ્ચ
 ગેહાચ્ચ વિવિક્તતા મે ॥ ઇતિ પ્રસંખ્યાય સમાધિનાજો ॥ ન શોકશંકુવ્યથયાકુલાઃ સ્યુઃ ॥ ૧૪૮ ॥

હું ॥ ૧૪૬ ॥ અરતિ રૂપી અગ્નિના યોગથી જો ચિત્તરૂપી પારો હૃદીને આમ તેમ ચાલ્યો ન જાય;
 અને સમાધિ રૂપી સિદ્ધ થણેલી ઔષધીથી જો તેને ઘૂર્જના અપાળી હોય, તો મોક્ષની (પક્ષે-સુવર્ણની)
 સિદ્ધિ ધવામાં વિલંબ ન થાય ॥ ૧૪૬ ॥ જે ચિત્તરૂપી પક્ષી રતિ અને અરતિરૂપી પોતાની ચાંચો વિસ્તા-
 રીને આમતેમ ધમ્મ્યા કરે છે, તેના સ્વહૃદપણાને વારવાને સમાધિરૂપી હસ્તમ પાંજરાનું યંત્રજ એક
 હેતુશ્રુત છે ॥ ૧૪૭ ॥ પુત્રથી, સ્ત્રીથી, ધનથી, મિત્રથી દારીરથી અને ઘરથી મારે તો જુદાહજ છે, (અર્થાત્ તે
 ઓ સાથે મારા આત્માને કશો સંબંધ નથી) એમ વિચારિને સમાધિને યજનારા સુનિઓ શોકરૂપી

नथी; तेम कणाना शाल्य सरखी स्वादरसनी. क्रियादिकमां आनंद होतो नथी. ॥ १३७ ॥ समाधिमां
रति होवाथी योगीओने अलंत तीव्र एवी पण क्रियाओमां अरति नथी धर्ती; केमके चकोरो अमुत.
पानना गुणथी शुं आश्रिकणोना भक्षणमां पण अनाकुल नथी धर्ता? (थाय छेज.) ॥ १३८ ॥ समाधिनी
शुद्धिमां, जुदो धहने खेद अने आनंदनो आभास पण बीलकुल विसतार पामतो नथी, केमके स्फटिकना
स्वरूपनी शुद्धिमां शुं श्यामपणानो अने लालाशानो करेलो विभाग थह शके? (नज थइ शके.) ॥ १३९ ॥
वेद्योदये करेला एवा दाढ, तडको, तृषा, तथा धुधा आदिक क्लेशोमां शांत थया थका जेथो समाधिथी
रते: समाधावरति: क्रियासुनात्यंततीव्रास्वपि योगिनां स्यात् ॥ अनाकुला वह्निकणाशनेऽपि।
न किं सुधापानगुणाच्चकोराः ॥ १३७ ॥ विविच्य नैव प्रसरेदरत्यानंदं वन्नारमोऽपि समाधिशुद्धौ ॥
द्रयामत्वशोषत्वकृतो विन्नागः । स्वरूपशुद्धौ स्फटिकस्य किं स्यात् ॥ १३९ ॥ क्लेशेषु सीतातप-
तृप्तुवृत्ता-दिकेषु वेद्योदयकल्पितेषु ॥ शांताः समाधिप्रतिसंख्ययैव । त्यजंति ये रत्यरती स्तु-
मस्तान् ॥ १४० ॥ न रत्यरत्यन्युदयाय दृष्टा । क्रिया यतीनामज्ञानादिकापि ॥ अंगारधूमा-
दिकदोषहाना-दिष्टा समाधिस्थितये तु शश्वत् ॥ १४१ ॥ जनापवादेष्वप्यसमे समाधि-रतं
मनो नारतिमेति साधोः ॥ तमिस्रगूढेऽपि न जेत मार्गे । दिव्यांजनोपस्कृतमहि नांध्यम्
॥ १४२ ॥ ज्ञानक्रियाश्वद्ययुक्तसमाधिरध्याधिरुढः शिवमार्गगामी । न ग्रामपुःकंदकजार-
तीनां । जनोऽनुपानत्क इवातिमेति ॥ १४३ ॥

रति अरतिने तजे छे, तेओनी अमो स्तुति करीए छीए ॥ १४० ॥ सुनिओनी भोजनादिकनी क्रिया पण
(तेओने) खुशी अथवा खेदना अभ्युदय मादे नथी देखाणी; वली अंगारा, हुंवाडो आदिकना
दोषनी हानीथी (ते क्रिया) हमेशां समाधिनी स्थितिमादे इष्ट (जणाएली छे) ॥ १४१ ॥ सुनिजुं
समाधिमां रक्त थएलुं मन, वणां लोकापवाद होतं छते पण खेद पामतुं नथी; केमके अंधकारथी घेरा-
एला मार्गमां पण दिव्यांजनथी अंजित थएली आंख अंधपणाने भजती नथी ॥ १४२ ॥ ज्ञान अने

कथयिं पण मिथ्यात्वरूपी विद्यानो गंध होतो नथी. ॥ १३१ ॥ (वली तेवा सुनिना हृदयमां) दूषण
देखनाराओ प्रते पण रोषनी मुष्टि होती नथी, तेम गुणोनी स्तुतिमां पण लीनता रहेती नथी; तेम कप-
टना संरंभनी विधिनो लेखा पण होतो नथी; तेम लोभना क्षोभथी उत्पन्न थएलो उपद्रव पण होतो
नथी. ॥ १३२ ॥ समाधिने भजनाराओ कामदेवप्रते तथा कोइ अन्यनी वणी मद्करीनी क्रीडानी रूची-
प्रते प्रेराता नथी, तथा कुट्टिओना मत्तमां पण हास्य (अने) (तेना) नाशमां रक्त थता नथी. ॥ १३३ ॥
समाधिथी अन्य धर्ममां आक्रोश के हास्यादिकने अपक्व भाव कहे छे, तथा स्वभाविक संसर्गवाली
न दोषदर्शिबुद्धि रोषपोषी । गुणस्तुतावव्यवलितता नो॥ न इंद्रसंरंजविधेर्वोऽपि न लोभ-
संकोजजवित्तवोऽपि ॥ १३४ ॥ कंदर्पमन्यस्य न न्नूरि हास्य-क्रीडारुचिं कस्यचिदीरयंति
समाधिनाजः कुट्टशां मतेऽपि । स्वयं न हास्यप्रधने रताः स्युः ॥ १३५ ॥ आक्रोशहास्य-
दिकमन्यधर्मोऽप्यपकत्वात् ब्रुवते समाधेः ॥ निसर्गसंसर्गविचार दृष्टिरव्युत्थितिर्वा परि-
पाकरूपम् ॥ १३६ ॥ शरीररूपप्रविकलनायां, वस्त्रादिनेपथ्यविधौ च मन्ये ॥ रतिध्रुवं
पौद्गलिके न ज्ञावे । समाधिव्यात्मरतिस्थितिनाम् ॥ १३७ ॥ अंतः समाधेः सुखमाकलय्या
बाह्ये सुखे नो रतिमेति योगी॥ अटत्यदव्यां कइवार्थबुद्ध्यो गृहे समुत्सर्पति कट्यवृद्धे ॥ १३८ ॥
नातिप्रदुर्बल न वा विद्रिष्टा । निष्टा प्रतिष्ठार्जुनमात्र एवा॥ रतिर्न वा स्वादरसक्रियादौ, समा-
हितानामणुशब्दरूपा ॥ १३९ ॥

विचारदृष्टि परिपाकरूप कहे छे. ॥ १३४ ॥ समाधिथी मेलवेल छे आत्मरतिनी स्थिति जेमणे एवा
माणसोने शरीरनुं रूप जोवामां, तथा मनोहर वस्त्रादिकनी वेषविधिमामं, एवा पौद्गलिक भावमां खरे-
खेर आनंद थतो नथी. ॥ १३५ ॥ योगी समाधिथी अंतरंग सुखने मेलवीने बाह्य सुखमां आनंद मानतो
नथी; केमके, ज्यारे धेर आगल कल्पवृक्ष होय, त्यारे धननी अर्थी एवो कयो माणस वनमां भटके? ॥ १३६ ॥
समतावाला माणसोने अत्यंत हर्ष हातो नथी, तथा केवल कीर्तिज मेलववामां अत्यंत निष्टा होतो

भिओ वागे छे, आगल मंगलो स्फुरायमान थाय छे; तथा देवो छंचे प्रकारे जयजयशब्द करता थका पावित्र पुष्पानी वृष्टि करे छे. ॥ १२० ॥ (ते समये) देवांगनाओ मधुरस्वरे गाथ छे; तथा विचित्र प्रकारना अभिनयथा मनोहर थइ थकी नाचे छे, अने हाथमां खडखडती कंकणनी श्रोणिओथी मनोहर थइ थकी नमीने मोतीओना सम्होने फेके छे. ॥ १२१ ॥ दरेक पगले देवोना सम्हो सोनाना कमलोनो संचार करता थका, ते (चारित्रधर्म राजाने) आश्रित एवी लक्ष्मीनुं भक्तिथी शुं माप करे छे. ॥ १२२ ॥ वल्ली मस्तकपर, नाथ करेल छे तापनी पीडा जेणे एवा पावित्र छत्रने धारण करीने रहै छे, तथा क्षीर समु-
गायंति रामा मधुरं सुराणां । नृत्यंति चित्राग्निनयान्निरामाः ॥ सुक्ताफलोद्यान् विकिरंति
नम्राः । पाणिकण्टककणराजिकन्नाः ॥ १२१ ॥ प्रतिकमन्यासममर्त्यसार्धाः । संचारयंतः कन-
कांबुजानि ॥ तदाश्रितायाः स्वरसाधिकत्वं । श्रियो नु न्नेतरनुमापयंति ॥ १२२ ॥ हतात-
पङ्क्तिकमातपत्रं । तिष्ठंति धृत्वा शुचिमूर्धदेशे ॥ कीराद्विबीचीचलचारुकांतीन् । सुचामरौ-
द्यान् परिवीजयंति ॥ १२३ ॥ इयं समृद्धिः सकलासमाधि-प्रज्ञावज्जन्येति जिनागमङ्गैः ॥ अत्रैव
कार्यः सुदृढप्रयत्नो । वैराग्यसर्वस्वमिदं विदंति ॥ १२४ ॥ सिद्धं हि वैराग्यमिदं समाधि-
सुधास्वरूपं जिनशासनाब्धौ ॥ अस्योद्धृतैर्विदुन्निरेव शास्त्राण्यास्वाद्यतां यांति पराणि लोके
॥ १२५ ॥ समुद्धृतं पारगतागमाब्धेः । समाधिपीयूषमिदं निपीय ॥ महादायाः पीतमनादिका-
ला-त्कषायहृत्वाहलमुद्रमंतु ॥ १२६ ॥

द्रना मोजाओ सरखा चपल अने मनोहर कान्तिवाला एवा उत्तम चामरोना सम्होने बीझे छे. ॥ १२३ ॥
आ सधली समृद्धि समाधिना प्रभावथी उत्पन्न बनारी छे, एम जिनागमोना जाणनाराओए (कहेछुं
छे;) अने तेमांज दृढ प्रयत्न करवो; अने तेने वैराग्यनुं सर्वस्व जाणे छे. ॥ १२४ ॥ जिनशासनरूपी
समुद्रनां समाधिरूपी अमृतना स्वरूपवालो आ वैराग्य खरेखर सिद्ध थएलो छे; अने ते समुद्रमांथी
कहाडेलं एवां विंदुओथीज हुनीयामां बीजां दाखो स्वादिष्टपणाने पामे छे. ॥ १२५ ॥ जिनेश्वरोना

હે. ॥ ૧૧૪ ॥ પાઠધીજ સિદ્ધ થાય एवો તે સમાધિમંત્ર તે મહાન્ શાસ્ત્રઓની સ્વલી સાંસ્કારિક કુવિ-
 યાને હળે; અને તેથી મંત્રથી બંધાણા સર્વોની પેઠે તેઓ અંતઃકરણમાં થલતા થકા મહદાં સરલા
 થઈને મુહર્ષિ પામે છે. ॥ ૧૧૫ ॥ વલી આ ચારિત્રધર્મરાજા પોતાના આશ્રિતોને પળ આખ્યાસિક एवा
 સમાધિ નામના દિવ્ય મંત્રને દેહને તે ભયંકર હપદ્રવને દૂર કરે છે; તથા હત્તમ સુલ્લની લીલાને વિસ્તારે
 છે. ॥ ૧૧૬ ॥ एवો રીતનો સમાધિરૂપી મંત્ર વિસ્તાર પામતે હતે સંસારી જીવ મોટાદેને પામે છે; તથા

સ્વાં કુવિદ્યાં સ ચ પાઠસિદ્ધઃ । સાંસ્કારિકો હંતિ મહારિપૂણામ્ ॥ તતશ્ચ નાગા ઇવ મંત્રવક્ત્રા ।
 મૂર્હૈતિ તેડંતર્જ્વલિતા મુતાન્નાઃ ॥ ૧૧૫ ॥ નિજાશ્રિતાનામપિ દિવ્યમંત્રં । સમાધિમાન્યા-
 સિકમેષ દત્ત્વા ॥ નિવારયત્યુગ્રમુપજ્વં તં । વિસ્તારયત્યુત્તમસૌહ્યલીલામ્ ॥ ૧૧૬ ॥ ઇતિ
 પ્રધાન્નાજિ સમાધિમંત્રે । સંસારિજીવઃ પ્રજ્જુતામુપૈતિ ॥ જ્ઞવંતિ વૈરાગ્યસમૃદ્ધિકલ્પવદ્ભીવિલા-
 સાશ્વા નિરંતરાયાઃ ॥ ૧૧૭ ॥ નોત્પાતમીષ્ટિ પ્રવલોડપિ શાસ્ત્ર-મોહાદિકઃ કોડપિ પુનર્વિધાતુમ્ ॥
 પ્રક્લીણશક્તિર્વિષમોડપિ કૂટૈઃ । દૌલો યથા વજ્રવિલૂનપક્કઃ ॥ ૧૧૮ ॥ ચારિત્રધર્મસ્ય નરે-
 શ્વરસ્ય । પ્રતાપન્નાનુઃ પ્રવલત્વમેતિ ॥ દિક્ચક્રમાક્રામતિ તદ્વશશ્ચ । પ્રત્યર્થીચક્રાક્રમણા-
 દુદ્ધીતમ્ ॥ ૧૧૯ ॥ મરુપથે દુંદુન્નયો ધ્વનંતિ । પુરઃ સ્ફુરંત્યેવ ચ મંગલાનિ ॥ હૃદયોપયંતો
 જયશઙ્કસુષૈઃ કુર્વંતિ દેવાઃ શુચિપુષ્પવૃષ્ટિમ્ ॥ ૧૨૦ ॥

વૈરાગ્યની સમૃદ્ધિરૂપી કલ્પવેલીના વિલાસો અંતરાય રહિત થાય છે. ॥ ૧૧૭ ॥ મોહાદિક નામનો કોઈ
 પળ પ્રબલ एवો પળ શાસ્ત્ર, ફરીને ઉત્પાત કરવાને શક્તિવાન થઈ શકતો નથી; કોનોપેટે? તોકે વજ્રથી
 કપાયેલ છે પાંચો જેની, અને ક્ષીણ થણ છે શક્તિ જેની તથા શિલરોથી વિકટ एवો પળ જેમ પવત
 તેમ. ॥ ૧૧૮ ॥ (एवો રીતે) ચારિત્રધર્મરાજાનો પ્રતાપરૂપી સૂર્ય પ્રવલતા પામે છે; અને શાસ્ત્રના સૂન્યને
 હઠાવવાથી ઉત્પન્ન થણો एवો તેનો યશ દિક્ચક્રને પળ ઓલંખી જાય છે. ॥ ૧૧૯ ॥ આકાશમાં હુંદુ-

एवी रीते (तेओ) सर्वे मनमां डंचे प्रकारे विचार करीने, “ अनादि अविद्या ” नामनी महा रात्रिमां विपाकरूप वस्त्रोने तजीने उद्यमवंत थया थका “ मिथ्यासंस्कार ” रूपी मंत्रने जपेछे ॥ १०९ ॥ द्वांश्चा देते थके तेओ पापोने अनुरूप एवी जपमालिकाओने हाथमां गुहण करे छे, तथा रागना विस्तारोथी विस्तारयामता एवा गर्व नामना त्रणखुणावाला कुंडमां कणेरनो होम करे छे ॥ ११० ॥ हर्षावाला एवा तेओ क्रोधरूपी दमशाननी भूमिप्रते फरवाना ह्छछक थया थका पोतानुंज शरीर उखेडी उखेडीने प्रेतोने खुशी करवामादे बलिदान आपे छे ॥ १११ ॥ हवे तेओनो (तेवीरीतनो) अभिचारमंत्र सिद्ध सर्वेऽपि संचित्य हृदीत्यमुच्चै—रनाद्यविद्याख्यमहानिद्रायाम् ॥ विपाकवस्त्राणि विहाय मि-
थ्या—संस्कारमंत्रं प्रयता जपंति ॥ १०९ ॥ पापानुरूपा जपमादिकाश्च । गृह्णंति पाणौ द्दते द्वांशौ ॥ रागप्रध्नाग्निः पृथुगारवाख्य—त्रिकोणकुंभे कणवीरहोमम् ॥ ११० ॥ अमर्षणा जागरयंति रोष—दूमिदमशानान्यन्निचारकामाः ॥ उक्त्य चोक्त्य निजांगमेव । प्रेतप्रसृत्ये बलिमुत्किपंति ॥ १११ ॥ सिद्धेऽथ तेषामन्निचारमंत्रे । स्याद्यातना सात्विकमानसादौ ॥ विवेकद्वौलेऽपि विकल्पधारा—धूमः समुत्सर्पति दुर्निवारः ॥ ११२ ॥ ब्रजंति वैराग्यलतासु तस्मा—त्फलानि पुष्पाणि च कालिमानम् ॥ निःश्रीकता गहति ज्ञावरान्ये । विज्ञावरान्ये च यियासति श्रीः ॥ ११३ ॥ जपञ्च तं पुनरप्युदीक्ष्य, समुत्थितं स्मारितधूमकेतुम् ॥ समा-
धिमंत्रं पठति क्तितीक्ष्ण—श्चारित्रधर्मोऽथ रिपून् विजेतुम् ॥ ११४ ॥

होते छते सात्विकमन आदिकमां तीव्र वेदना थाय, तथा विवेक पर्वतपर पण विकल्पोनी धारारूपी धुवाडो अनिवारित थयो थको उछली निकले छे ॥ ११२ ॥ तेथी वैराग्यलताओमानां फलो अने पुष्पो कालाश्या पामे छे; तथा भाव राज्यमां अशोभापणुं आवे छे; अने लक्ष्मी (दोभा) विभावराज्यमां जवानी ह्छछा करे छे ॥ ११३ ॥ एवी रीते फरीथी उभरी निकलेला तथा स्मरण करावेल छे धूमकेतुने जेणे एवा ते उपद्रवने जोहने हवे चारित्रधर्म राजा शत्रुओने जीतवा मादे समाधि नामनो मंत्र भण

चंद्रसमान कीर्तिना अभ्युदय માટે આપણું પરાક્રમ (આપણે) ફોરવર્ડ લાવક છે ॥૧૦૨॥ ક્ષીણ થયેલો
 एवा पण जे चंद्र जेम शुद्ध पक्षનો आश्रय લેહને खरेखर अभ्युदय પામે છે, તેમ તેને सर्व प्रजाओं पूजन-
 सहित फरीने आद्यावंत थया थका भक्तिथी नमो છે. ॥૧૦૩॥ वैर नहीं बालवाथी जे माणस खरेखर करजदार
 છે, તે માણસ जीवतो थको सुभटना अभिमानवालो रही शकतो नथी अने खुंदनारना अंगप्रते मलीनता
 करनारा खुंदाता कादवाथी पण ते निर्दानीक છે. ॥૧૦૪॥ जे वैर न बालवाथी मुख सुकाय છે, खेद उत्पन्न
 થાય છે, तथा (अंगमां) बलतरा विस्तार पाમે છે, માટે धनुष्यना અહંકારને भजनारा एवा माणसોને ते
 जीवन् जनो मास्म नटान्निमानो । वैराविशुद्धेः खलु योऽधमर्णः ॥ निंध्यः स पंकादपि
 मर्द्यमाना--न्मात्रिन्यकर्तुः परिमर्दकांगे ॥ १०५ ॥ मुखं विशुष्यत्यरतिश्च यस्या--मुदति दाहः
 प्रसरीसरीति ॥ तस्या धनुर्दपेन्नुतां हि वैरा--प्रतिक्रियायाः परमो ज्वरः कः ॥ १०५ ॥ दैवान्नि-
 दीयापि निशि स्थितं यत् ॥ प्रोत्थाय नूयो द्विषतः पिनष्टि ॥ तेजस्विजातौ गणानाधिकारे ।
 तदेव धाम प्रथमं निमित्तम् ॥ १०६ ॥ अस्मान्निरोजस्विकुलप्रसूतै । वैरस्य शुद्धिस्तद्वियं
 विधेया ॥ गंतुं च शक्यं विषये न तस्मिन् । यत्र ध्रुवा सापदशृंखला नः ॥ १०७ ॥ अत्र
 अस्तरैरेव परंतु मंत्र-प्रतिक्रिया काचन चालनीया ॥ दूरस्थितानामपि या रिपूणा ।
 मुच्चाटनात्तद्विधियातिनी स्यात् ॥ १०८ ॥

वैરની અવિશુદ્ધિ વિના વીજો કયો મોટો તાવ છે ? ॥ ૧૦૬ ॥ કર્મયોગથી રાત્રિષ્ટ સંતાહને રહેલું એવું
 પણ જે તેજ હઠીને ફરીને શત્રુઓને હળો છે, તેહીજ તેજ તેજસ્વી જાતિની ગણનાના અધિકારમાં પે-
 હેલા નિમિત્તરૂપ થાય છે ॥ ૧૦૬ ॥ માટે હ્રસ્વીર કુલમાં હત્પત્ર થયેલા એવા આપણે આ વૈરની શુદ્ધિ
 કરવી જોઈએ; (પણ) જ્યાં તે આપણને આપદારૂપી સાંકલ નિશ્ચલ રહેલી છે, (તેવા) દેશમાં જઈ
 શકાય તેસ નથી ॥ ૧૦૭ ॥ તો પણ (આપણે) અહીં રહીનેજ કોઈક “ મંત્રક્રિયા ” ચલાવવી; કે જે
 મંત્રક્રિયા દૂર રહેલા એવા પણ શત્રુઓને હત્તચાટન કરવાથી, તેઓની વિધિને ધાત કરનારી થાય ॥ ૧૦૮ ॥

(અને તેથી) તેઓ સ્થાનરહિત થયા થકા નાશીને વિષમ પર્વતોની સ્ત્રીઓમાં જતા રહે છે. ॥ ૧૭ ॥ હવે ચારિત્રધર્મરાજાણ વગા કરેલી પુત્રી તથા વિસ્તાર પામતી છે શોભા જેની પુત્રી પ્રાણીની સમસ્ત ચિત્તવૃત્તિ અહીં સુકાણલાવનપણાને તજીને ક્રીડા કરવાના બગીચાપણાને પ્રાપ્ત થાય છે. ॥ ૧૮ ॥ હવે તે સર્વ શત્રુઓ નિરાશ થઈને પોતાના રહેઠાણોની સ્થિતિમાત્રના નાશથી હાથ વસતા થકા તેની સામે થવા માટે એકઠા થઈને (નીચે પ્રમાણે) ગુપ્ત વાત કરે છે. ॥ ૧૯ ॥ સૂર્યનો

ચારિત્રધર્મેણ વંશીકૃતાથ । સર્વાપિ જંતોરિહ ચિત્તવૃત્તિઃ ॥ શુષ્કાટવીત્વં પ્રવિહાય લીલા-
રામત્વમેતિ પ્રવિસ્તવરશ્રીઃ ॥ ૧૮ ॥ સર્વે હતાશાઃ પરિધર્ષયંતઃ । કરૌ સ્વગેહસ્થિતિમાત્રના-
શાત્ ॥ અથારયોડસ્યપ્રતિકૂલવૃત્ત્યૈ, કુર્વંતિ સંનૃપ રહસ્યવાર્તામ્ ॥ ૧૯ ॥ સંકોચયન્
યત્ફલમબ્જસ્રં ॥ સૂર્યાશ્રિતં પ્રાતરુપૈતિ ચંદ્રઃ ॥ ગપદ્વર્ગિર્મહદાશ્રિતાન્ ॥ પ્રાસં કિમસ્માન્નિ-
રતર્કિતં તત્ ॥ ૨૦ ॥ અતિપ્રકાશાદપિ જંતમાણ-મસંવૃતં ધામ કિલોક્તેષુ ॥ ૨૧ ॥ કુરસ્યેવ
મહાનિલેષુ ॥ ધીરસ્ય સદ્યો નિધનં પ્રયાતિ ॥ ૨૨ ॥ અષ્ટદશાનામાપિ નઃ કર્થચિ-દિચા-
રયોગાદવલંબ્ય ધૈર્યમ્ ॥ નિજં વલં સ્ફોરયિતું સુધાંશુ-સમાનકીર્ત્યન્યુદયાય યુક્તમ્ ॥ ૨૩ ॥
કીણોડપિ સંશ્રિત્ય વિચારપદ્મં ॥ દાશીવ શુક્લં સ્વલુ યોડન્યુદેતિ ॥ સર્વાઃ પ્રજાસતં પ્રણમંતિ
ન્નતયા ॥ કૃતાર્થપૂજાઃ પુનરાહિતાશાઃ ॥ ૨૪ ॥

આશ્રય કરીને રહેલા પુત્રા કમલના વનને સંકોચ પમાહતો થકો પ્રભાતે ચંદ્ર જે ફલને પ્રાપ્ત થાય છે, તેવું અચાનક ફલ મોટાને આશ્રિત થપ્પલા લોકોને ગપદ્વર્ગ કરતા પુત્રા આપણને શું ન મળ્યું ? (અર્થાત્ મત્યુંજ) ॥ ૨૦ ॥ (તોપણ) મહાવાયુપ્રતે જેમ દીપકની ઝિણાહું તેજ તેમ અતિ પ્રકાશથી વિસ્તાર પામતું તથા નહિ ગોપવેહું પુત્ર ધીર પુરુષનું વલ ઉદ્ભવ પુરુષોપ્રતે સ્વરૂપ નાશ પામે છે. ॥ ૨૦ ॥ હવે આપણે આવા હીણ તો પણ કંઈક વિચારના યોગથી ધીરજ રાશીને

इष्ट एवी आ भवस्थितिनो भंग करनारी, मोक्षरूपी महान मार्गने शोधनारी, अने अक्षय भावना रागरूपी रसायनधी जीवरूपी लोखंडने कांचनभावने करनारी छे. ॥ ९१ ॥ सदबोध मंत्री चारित्रधर्म राजाने कहे छे के हे स्वामी ! एवी रीते आत्यंतिक उपद्रवना निवारणे करीने ए पूजाधी आपे आ लोकोनुं रक्षण करवुं, वली एवी रीते जेने खरेखर सर्व उपायो वश छे, एवा आपने अहीं हवे श्रुं चिंता छे । ॥ ९२ ॥ एवी रीतनुं उत्तम मंत्रिनुं वचन स्वीकारिने, तथा लोकोने तीर्थकरोनी पूजाविधिमां जोडीने शत्रुना करेला समस्त उपद्रवने चारित्रधर्मराजा नाश करे छे. ॥ ९३ ॥ पछी निरूपद्रवपणाधी ते आत्यंतिकोपद्रववारणेन । तदेतया देव जनारुत्वयामी ॥ संरक्षणीयास्तव कान् चिंता । सर्वेऽप्युपायाः खलु यस्य वश्याः ॥ ए७ ॥ स्वोक्त्य सन्मंत्रिवचस्तेदत-चारित्रधर्मो विनियोज्य लोकान् ॥ पूजाविधौ तीर्थकृतां समग्र-मुपद्रवं शत्रुकृतं निहंति ॥ ए३ ॥ ततश्च तेषां निरुपद्रवत्वा-द्वैराग्यवद्वा परिवृद्धिमेति ॥ तदीयपुण्योत्करमौरजश्रीः । सर्वत्र संमूर्धति चित्तवृत्तौ ॥ ए४ ॥ नितान्तनी-ता निखिला हताशा । ब्रजंति दूरे रिपवस्तदानीम् ॥ तत्रैव तिष्ठति च धाष्टर्यतो ये । ते शृंखलायां निपतंति तस्याम् ॥ ए५ ॥ जायासु वैराग्यवताश्रयासु । बध्वा निवासानथ सावधानाः ॥ आगंतुकोपद्रववारणाय ॥ तिष्ठति चारित्रनृपस्य योधाः ॥ ए६ ॥ विंदति वासांश्च विपद्रुमांस्तेपापात्मनां ज्ञावमहारिपूणाम् ॥ ते जगवासा विषमेषु नष्टा । ब्रजंति विवेदनगांतरेषु ॥ ए७ ॥

लोकोनी वैराग्यवल्ली वृद्धि पासे छे; तथा ते वल्लीना पुण्येना समूहनी भुगंधिनी शोभा सर्व जगोप चित्तवृत्तिमां स्फुरायमान थाय छे. ॥ ९४ ॥ ते समये (मोहराजाना सुभटोरूपी) सबला शत्रुओ अत्यंत भय पामता थका अने निराश थया थका दूर जाय छे, अने हिमत राखीने जेओ त्यांज वभा रहे छे, तेओ ते शृंखलामां (वेडीमां) पडे छे. ॥ ९५ ॥ हवे चारित्रधर्मराजाना योद्धाओ वैराग्यवताना आश्रयवाली छायाओमां रहेटाणो बांधीने आवता उपद्रवने निवारवा माटे सावधान थया थका रहे छे. ॥ ९६ ॥ तेओ (त्यां) पापी एवा भाव महाशत्रुओना क्षेरी वृक्षोरूपी निवासोने छेदी नाखे छे;

પૂજા જાણવી. ॥ ૮૪ ॥ માળસોંણ કરીને વચનોના આચાર સંચારથી પવિત્ર થયેલા એવા ને પુરુષાદિ-
 કના લાવવાય કરીને અધિક સંતોષના હેતુભૂત, અને પોતાની શ્રાક્તિથી રઘુરાયમાન છે ઘળી ભક્તિ
 જેમાં એવી વીજી પૂજા થાય. ॥ ૮૫ ॥ વીજી અનંત સંતોષને કરનારી છે; કે જેમાં પોતાની શ્રાક્તિથી
 સિદ્ધ એવી પૂજનવિધિમાં શ્રાક્તિના સુરાદિકની સાધ્ય વિધિમાં કરવાની ઇચ્છાનો પ્રસાર થાય
 છે. ॥ ૮૬ ॥ સમ્યગ્દ્રષ્ટિ ઝીવોને પેહેલા અવંચક યોગથી પેહેલી પૂજા થાય, તથા હત્તરગુણોના સમૂહને
 ધરનારા અને વીજા તેના યોગથી પવિત્ર થયેલાઓને વીજી પૂજા ઘટે છે. ॥ ૮૭ ॥ તથા હુથ, પોતાને
 અનંતસંતોષકરી તૃતીયા । સ્વશક્તિસિદ્ધર્ચનસંવિધાને ॥ નવત્યવિશ્રમ્ય સુરાદિસાધ્ય-વિધૌ
 વિધિત્સાપ્રસરોડપિ યસ્યામ્ ॥ ૮૬ ॥ આદ્યાદિમાવંચકયોગતઃ સ્યાત્ । સમ્યગ્દ્રશામુચરસ-
 દગુણૌધમ્ ॥ યુજ્યેત પૂજાદ્યતાં દ્વિતીયા । દ્વિતીયતથોગપવિત્રિતાનામ્ ॥ ૮૭ ॥ તથા તૃતીયા-
 તિશ્યાતૃતીયા--ત્સંજાયતેડવંચકયોગરૂપાત્ ॥ શ્રાદ્ધસ્ય શુદ્ધસ્ય નિજોચિતસ્ય । શ્રુતોદિતા-
 ચારપરાયણસ્ય ॥ ૮૮ ॥ યોગા રહોત્કાસ્ત્રિવિધાશ્ચ યોગ-ક્રિયાફલાવંચકનેદનાજઃ ॥ સત્સા-
 ધુસંગાત્પરિણામન્નાગ્ન્યાં । ક્રિયાફલાન્ન્યાં ચ તદાશ્રયાન્ન્યામ્ ॥ ૮૯ ॥ સમ્યકવન્નાજાં ત્રિ-
 વિધાપિ સેય । મેકાતપત્રપ્રત્નતાવિધાત્રી ॥ મિથ્યાત્વન્નાજામપિ વિવ્રહર્ત્રી ॥ ધર્માસિક્કદ્વંધિ-
 સમીપગાનામ્ ॥ ૯૦ ॥ નવસ્થિતેર્ત્રેગકરીયમિષ્ટા । વિદ્યોધની મોક્ષમહાપથસ્ય ॥ જીવાય-
 સશ્ચાક્રયન્નાવરાગ-રસાયનાત્કાંચનન્નાવકર્ત્રી ॥ ૯૧ ॥

હાંચિત, તથા શાસ્ત્રોમાં કહેલા આચારમાં પરાયણ એવા શ્રાવકને ઝીજા અવંચકયોગરૂપ અતિશ-
 યથી ઝીજી થાય છે. ॥ ૮૮ ॥ હત્તમ સાધુના સંગથી પરિણામને ભજનારા, અને તેના આશ્રયભૂત એવી
 ક્રીયા અને ફલથી અહીં યોગાવંચક, ક્રિયાવંચક, તથા ફાલવંચક ભેદને ભજનારા અહીં ત્રણ પ્રકારના
 યોગો કહેલા છે. ॥ ૮૯ ॥ ત્રણે પ્રકારની પણ તેઓ સમ્યક્ત્વોઓને એકાતપત્રવાલી પ્રત્નતાને કરનારી છે, તથા
 તે સિધ્યાત્વિઓના પણ વિદ્યોને હરનારી છે, અને ધ્રોણ સમીપ આવેલાઓને ધર્મની પ્રાપ્તિ કરનારી છે. ॥ ૯૦ ॥

जेणे एवो सद्गोष मंत्री कहेंवा लाग्यो के, हे राजन ! जेओने नसाडवामा कलानी जरूर छे, तेओ
 प्रते खरेखर बलनी जरूर नथी. ॥ ७९ ॥ आ उपद्रवने नाश करवानो हेतु पवित्र एवी परमेश्वरनी
 पूजा छे; के जेथी पोताना सैन्यना नाशविना पण शत्रुओनो प्रचार नाश पासे. ॥ ८० ॥ आ पूजा ते
 शत्रुओना पणप्रते शंखला (वेडी) सरखी छे; अने आपणा मंडलनुं रक्षण करवामां समर्थ छे;
 अने ते वेडीथी बंधाएला एवा ते शत्रुओ हमेशां रड्या करे छे; अने (जरा पण) बसवाने
 तेओ समर्थ थता नथी. ॥ ८१ ॥ ते पूजा थोडा, मध्यम अने अधिक चिन्नने हरनारी एम अनुक्रमे
 उपद्रवस्यास्य विनाशहेतुः । पूजास्ति पूता परमेश्वरस्य ॥ स्वसैन्यसंमर्दमुतेऽपि हंत । हतो
 यथा स्याद्द्विषतां प्रचारः ॥ ८० ॥ तेषां रिपूणां पदशंखलेयं । स्वमंजवक्षेमविधानदका ॥
 क्रंदंति बद्धा ह्यनया नितान्तं । ज्वंति न स्पंदितुमप्यदंते ॥ ८१ ॥ उक्ता विशुद्धा त्रिविधा
 क्रमात्सा । प्रकृष्टमध्याधिकविघ्नहर्त्री ॥ व्यापारसारा निजकायवाणी-मनो विशुद्धैरुपचा-
 रत्नेद्वैः ॥ ८२ ॥ समंतजडा प्रथमात्र पूजा । प्रोक्ता द्वितीया खलु सर्वजडा ॥ मरोर्नवस्या-
 ध्वनि सर्वसिद्धि-फला तृतीयास्तुतदीर्घिकाज्ञा ॥ ८३ ॥ तत्रादिमा सर्वगुणाधिकेषु । जिनेषु
 सर्वोत्तमवस्तुजातैः ॥ कर्पूरपुष्पागुरुचंदनाद्यैः । स्वयं वितर्षिः परितोषमूढा ॥ ८४ ॥ तेषां
 जनैरानयनेन वाचा-माचारसंचारपवित्रितेन ॥ ज्ञेवद् द्वितीयाधिकतोषहेतुः । स्वशक्ति-
 विस्फारितज्वरिज्जक्तिः ॥ ८५ ॥

कहेली छे; अने पोतानी काया, वचन अने मनथी शुद्ध एवा उपचारोना भेदोथी व्यापार करीने मनो-
 हर छे. ॥ ८२ ॥ तेओमां पेहेली “समंतभद्रा” नामनी, तथा बीजी “सर्वभद्रा” नामनी फहेली छे;
 अने मरुदेश सरखा एवा संसारना मार्गमां अस्तुतनी वावडी सरखी बीजी “सर्वसिद्धिफला”
 नामनी छे. ॥ ८३ ॥ त्यां सर्व गुणोथी अधिक एवा जिनेश्वरीने विषे सर्वोत्तम वस्तुओथी उत्पन्न
 थयेला अने पोते धरेला एवा कपूर, पुष्प, अगर अने चंदन आदिकथी संतोपना मूलसरखी पेहेली

माठी अवस्थावाळुं थयुं थकुं, जेम कादववाळुं पाणी, तेम चारित्रधर्मराजाना मनने आनंद आपतुं नथी. ॥ ७३ ॥ पळी पोताना पर्वतनी समुद्रिना सुखने सारी हालतनुं नही मानतो थको ते चारित्रधर्म राजा, पोताना तावाना देशोने उपद्रव थतो जाईने (पोताना) सद्बोध नामना मंत्रीने नीचे प्रमाणे कहे छे. ॥ ७४ ॥ दुर्वादि पक्षोनी पेटे कूटमां छे लक्ष जेमनुं, तथा मलीन एवा मोहराजाना सैनिको, वार्याछतां पण फरी फरीने आपणा आश्रित लोकेने उपद्रव करे छे. ॥ ७५ ॥ वली वैराज्यवल्ली वध्या विना आपणुं लडकर चित्तवृत्तिमां रही शकतुं नथी; अने छलकपटवाला एवा ते मोहराजाना सैनिको,

ततः स्वद्वौलस्य समुद्रिधर्म-सन्मिश्रकोऽबहुमन्यमानः ॥ उपद्रवात् स्वाश्रितमंरलानां ।
 बोधः प्रतीत्यं सचिवं ब्रवीति ॥ ७४ ॥ दुर्वादिपक्षा इव कूटलक्ष्या । मलीमसाः प्रांजलमा-
 श्रितं नः॥ निवार्यमाणा अपि मोहसैन्याः ॥ पुनः पुनर्लोकमुपज्वंति ॥ ७५ ॥ अस्मद्वदं तिष्ठति
 चित्तवृत्तौ । वैराज्यवल्ली न विना प्रवृक्षाम् ॥ ललान्विषस्ते च विनाशायंति । बीजांकुरस्कंध-
 दशामपीमाम् ॥ ७६ ॥ निजाश्रितानामितिमानवाना-मुपज्वोऽधस्तनमंरलेषु ॥ अयं प्रता-
 पकृतये ज्ञेयन्मे । रेवरिवांनोधरसन्निरोधः ॥ ७७ ॥ विचार्य मे ब्रूहि तदार्य तेषा-मात्यंतिकं
 विघ्नविनाशहेतुम् ॥ ज्ञयान्मनीषा तव ज्ञुरिचिंता-महार्णवोत्तारकरीतरीव ॥ ७८ ॥ इतीरिति
 ज्ञमिजुजा ब्रवीति । सद्बोधमंत्री कलितोरुनीतिः ॥ बलस्य कार्यं नहि तेषु राज्ञ-स्त्राणं
 कला येषु पलायनस्य ॥ ७९ ॥

बीज, अंकुर अने स्कंध सुधिनी दद्याने पण प्राप्त थएली एधी ते वैराज्यवल्लीने तोडी पाडे छे. ॥ ७६ ॥ एधीरीते मारा आश्रित माणसोने नीचाणवाला भागोमां जे आ उपद्रव थाय छे, ते सूर्येने जेम वादलां ओडुं आचरण, तेम मारा प्रतापना नाशमाटे थाय. ॥ ७७ ॥ माटे हे आर्य! तेओना विघ्नने नाश कर-
 नारो सबल हेतु तुं विचारिने कहे? अने तारी बुद्धि मारी घणी चिंतारूपी समुद्रमांथी (पार) छतार-
 नारी होडी सरखी थाओ? ॥ ७८ ॥ एधी रीते चारित्रधर्म राजा बोलते छेते, जाणेल छे मनोहर नीति

छेदीने चाल्या जाय छे; पण कोडो (चारित्र राजाना) सुभटोधी भरेला एवा विवेकरूपी पर्वतपर
 तेओनी प्रचार थइ शकतो नथी. ॥ ६७ ॥ वली वैराग्यनी समुद्धिरूपी कल्पवलीओना समूहोधी चारे
 बाजुधी शोभितो थएलो, तथा शत्रुओनी श्रेणिने अगम्य एवो ते विवेकरूपी पर्वत धर्मी माणसोना
 चित्तमां धैर्यने धारण करे छे. ॥ ६८ ॥ ते पर्वतपर साम्राज्यने भजनारा एवा ते चारित्रधर्मराजाना
 प्रबल प्रभावधी जगोजगोए वैराग्यनी वाडीना सुखधी नाश थयेल छे शोक जेमनी एवा लोको वसे छे.
 ॥ ६९ ॥ त्यां ते वैराग्यवादिकानी विस्तार पामती सुगंधि, प्रकृतिधी शुद्ध आत्मावालाओने हर्षनी
 तथाच वैराग्यसमृद्धिकटप-लतावितानैरन्जितः स शैलः ॥ अलंकृतः शत्रुतलेरगम्यो । धने
 धृतिं चेतस्त्रि धर्मन्नाजाम् ॥ ६७ ॥ चारित्रधर्मस्य नृपस्य तस्य । साम्राज्यन्नाजः प्रबलप्रभा-
 वात् ॥ स्थले स्थले तत्र वसंति लोका । वैराग्यवाटीसुखन्नमशोकाः ॥ ६९ ॥ शुक्रात्मना
 तत्र विसारि दत्ते । तत्सौरजं हर्षन्नरं प्रकृत्या ॥ अतुलमूर्ध्नी कुरुते तदेव । व्यक्तं महामोहव-
 मूत्रटानाम् ॥ ७० ॥ लोकानतस्तत्र परावन्नृषु-श्रवणादुपेतोऽपि हि मोहसैन्यः ॥ अमा-
 रितोऽपि श्रियते हतेन । द्राणेन तेन प्रतिलब्धमूर्धः ॥ ७१ ॥ हेतोरतः पर्वतकटपवल्ली ।
 विमृत्वरामोदविशोकितास्ते ॥ आयांति चौरा गृहिधर्मदेशे-ऽप्यालस्यवस्त्रेण निवद्ध्य नासाम्
 ॥ ७२ ॥ तत्तादृगप्यङ्गिममुद्दिशर्म-चारित्रधर्मस्य मनःप्रसादम् ॥ शत्रुप्रचाराप्रतिरोध-
 दुःस्थं । दत्ते न पंकोपहतं यथान्नः ॥ ७३ ॥

समूह आपे छे, तथा तेज सुगंधी प्रगट रीते महान एवा मोहराजाना सुभटोने अतयंत मूर्ध्नी आपे छे.
 ॥ ७० ॥ पडो त्यां लोकोने पराभव करनारं तथा छलधी आवेलुं एवुं पण मोहराजानुं सैन्य, नहीं मार्गा
 छतां पण ते अनिष्ट गंधधी मूर्छित थयुं थकुं मरण पामे छे. ॥ ७१ ॥ आ हेतुधी पर्वतपर रहेली कल्पवलीनी
 विसतार पामती एवी सुगंधी शोभित थया थका ते चोरों आलस्यरूपी वस्त्रधी नाकने बंध करीने गृहिधर्म-
 रूपी देशमां आवे छे. ॥ ७२ ॥ तेवी रीतनुं पण पर्वतनी समुद्धिनुं सुख, शत्रुना प्रचारने नहीं रोकवाधी

कर्पाविना भुजाबलना अहंकारने भजता थका शुद्ध करे छे ॥ ६१ ॥ पछी स्वर्गना तेजथी जेम अंध-
 कारना समूहा, तेम तुरत ते लहकरथी घायल थया थका, नाशीने अवसर जोता थका गुप्त स्थानकमां
 भराइने तेआ बेसे छे ॥ ६२ ॥ बली चारित्रधर्मराजातुं लहकर पोताना काममां रोकये छते ते मोह-
 राजाना सुभटो फरीने लोकोने उपद्रव करे छे; तथा बीज, अंकुर आदिकने उखेडीने वैराग्यबेलीनो
 नाश करे छे ॥ ६३ ॥ ते प्रवृत्ति जाणीने फरीने आवेला एवा चारित्रधर्मराजाना योद्धाओ नाशता
 एवा पण ते मोहराजाना योद्धाओने तीक्ष्ण बाणोथी अत्यंत मर्मस्थानकमां मारे छे ॥ ६४ ॥ एवी
 धाझाझ ज्ञानोरिव तेन तूरी । ध्वांतप्रबंधा इव दीर्यमाणाः॥पलाय्य दीना गहनप्रदेशे । तिष्ठं-
 ति ते कालमवेक्षमाणाः ॥ ६५ ॥ व्यप्रेक्ष्य चारित्रबले स्वकार्ये । नृयोऽपि ते लोकमुपश्वं-
 ति ॥ बीजांकुराद्युत्थननक्रमेण । वैराग्यवह्नीं प्रविनाशयन्ति ॥ ६६ ॥ द्रात्वा प्रवृत्तिं पुनराग-
 तास्तां । चारित्रधर्मस्य नृपस्य योधाः ॥ पलाय्यमानानपि तान् सुतीक्ष्णैर्बाणैर्नृशं-
 मर्मणि तादयन्ति ॥ ६७ ॥ इत्थं ललाचे कृतधर्मविघ्ना । बलाच्च चारित्रनृपस्य नृपाः ॥ नि-
 विध्य तिष्ठन्ति जनापकारा-न्नावृत्तिनाजस्तमसामिवौघाः ॥ ६८ ॥ इत्थं पुरे सात्विकचित्त-
 संज्ञे । गिरेश्व मूले गुह्यधर्मदेशे ॥ आटीकते यत् खलु मोहधाटी । वैराग्यवाटी न विव-
 र्धते तत् ॥ ६९ ॥ बीजांकुरस्कंधदलाद्यवस्था । मुह्यि पापाः खलु तस्करास्ताम् ॥ गच्छन्ति
 तेषां न विवेकदौले । पुनः प्रचारो नटकोटिपूर्ये ॥ ७० ॥

रीते छलथी करेल छे धर्मनुं विप्र जेओए, तथा चारित्रराजाना लहकरथी घायल थला एवा ते मोह-
 राजाना सैनिको लोकोना तुच्छकारथी खेद पामीने अंधकारना समूहोनी पेटे फरीने नही धर्मरूपी
 थका रहे छे ॥ ६५ ॥ एवी रीते सात्विक चित्त नामना नगरमां पर्वतनी तलेदीमां गृहस्थ धर्मरूपी
 देशमां जे मोहनी धाड हेरान करे छे, तेथी वैराग्यनी चाडी बूझि पामती नथी ॥ ६६ ॥ ते (मोहरा-
 जाना सुभटोरूपी) पापी तस्करो, बीज, अंकुर, स्कंध, तथा पञ्चादिकनी अवस्थावाली ते वैराग्यबलिने

अहो बीजनी संपत्ति पण होह शकती नथी, केमके अतिशयथी मनोहर एवी ते बीजनी संपत्ति पण भवाभिनेदिपणानी निवृत्तिथी मले तेवी छे. ॥ ५६ ॥ वली (आ बैराग्य कल्पवल्लीनुं बीज) वाव्ये छते पण संसारि जीवनी चित्तवृत्ति खरेखर उज्ज्वलताने पामे छे; अने ते वखते तमोगुणवाला एवा महान् मोहराजाना लइकरीओनो समूह क्षोभ पामे छे. ॥ ५७ ॥ तेज वखते ते मोह राजाना लइकरीओना चित्तमां एवुं स्फुरायमान थाय छे के, आर्ची रीतनुं बीज आपणा क्षोभ मादे छे; अने फलद्रूप थएली एवी आ बैराग्यवल्ली (आपणा) आ आ हाल करवाने समर्थ नहो ? ॥ ५८ ॥

उतेऽपि चास्मिन् विद्वात्त्वमेति । संसारिजीवस्य हि चित्तवृत्तिः ॥ कोनं तदा गच्छति ताम-
सानां । वर्गो महामोहचमूचराणाम् ॥ ५७ ॥ तदैव तेषां स्फुरतीति चित्ते । कोन्नाय यद्बी-
जमपीदृशं नः ॥ बैराग्यवद्विः फलिता दशां सा । कां कां न कर्तुं प्रजविष्यतीयम् ॥ ५८ ॥
ब्रह्मपश्चमेणादित एव नाशः । कर्तुं ततोऽस्याः खलु युज्यते नः ॥ दुहेव्यतां यास्यति वर्ध-
माना । चारित्रधर्मादिजटाश्रितेयम् ॥ ५९ ॥ इत्थं समालोच्य निहत्य शक्त्या । निवार-
कानाशु शुभाशयादीन् ॥ उत्खन्यते तैः शुचिवद्विबीजं । चारित्रधर्मस्य बलेऽनुपेते ॥ ६० ॥
संप्रेष्यते तत्र बलं यदा तु । चारित्रधर्मेण नरेश्वरेण ॥ युक्तं तदा तेन सहाविमृश्य । कुर्वति
ते दोर्वलदर्पनाजः ॥ ६१ ॥

तेथी प्रथमथीज थोडी मेहेनते खरेखर आनो नाश आपणे करवो लायक छे; (केमके) उपरि ते वृद्धि
पामती थकी चारित्रधर्मादिक खुमठोथी आश्रित थशे, ल्यारे तेने छेदवामां (घणी) सुदकेली थशे.
॥ ५९ ॥ एम विचारिने चारित्रधर्मराजाहुं लइकर जेटलामां नथी आर्ची पहोच्युं तेदलामां
(पोतानी) शक्तिथी तुरत दुभाशयादिक वोकीदारोने हणीने तेओ (मोहराजाना लइक-
रीओ) पवित्र एवी ते बैराग्यवाहिन्या बीजने उखेडी नांवे छे. ॥ ६० ॥ पण उपरि त्यां चारित्रधर्म
राजा (पोताहुं) लइकर मोकले छे, ल्यारे ते लइकरनी साथे तेओ (मोहराजाना लइकरीओ) विचार

सहित जे पवित्र प्रवृत्ति, ते जे वैराग्यवल्लीमां किसलंयादिक सरखी छे. ॥ ५० ॥ वली अह्रा भाग्या-
 दयथी एवी रीतनी कर्तव्यता प्रते लेइ जनारुं, उत्तमगुरु, धर्म अने बंधुयोगादिक जे प्राप्त थायछे, ते
 वल्लीना पुरुषसमूह सरखुं जाणहुं. ॥ ५१ ॥ मोहने वझ थाएला प्राणीओनी “कुंभकुटीप्रभातना” न्या-
 यथी जे निष्फल प्रवृत्ति थाय, तेने फलद्रुप करवाने सम्यग् ज्ञानरूपी किरणवाला गुरुरूपीज सूर्य
 समर्थ छे. ॥ ५२ ॥ अज्ञानी लोकोने पाडी नाखवाने हेतुरूप एवो मोहरूपी मोटो अंधारो कुबो जे शुभ

संपद्यते संज्ञातमत्र चेति । कर्तव्यताया उपनयकं यत् ॥ ज्ञानयोदयात्सद्गुरुधर्मबंधु-योगा-
 दिकं पुष्पजरोपमं तत् ॥ ५१ ॥ मोहरूपज्ञां कुंभकुटीप्रज्ञात-न्यायेन या स्याद्विमुक्ता प्रवृ-
 त्तिः ॥ फलावहां कर्तुमिमां समर्थः । सद्ज्ञानज्ञानुगुरुरेव ज्ञानुः ॥ ५२ ॥ अज्ञानजानां
 विनिपातहेतु-शब्दोऽस्ति यो मोहमहापदंभुः ॥ हस्ते गृहित्वा विनिवार्य तस्मा-ज्जनं नय-
 त्यध्वनि धर्मबंधुः ॥ ५३ ॥ ततश्च सत्त्वमप्योपदेशा-त्सत्संगमाच्चोद्धतितस्ववीर्यात् ॥ यो
 ज्ञावधर्मस्य रहस्यज्ञानः । पचेतिमं तत्फलमामनंति ॥ ५४ ॥ प्रोक्तो जिनेंद्रियमेव मोह-
 प्रसाधको निश्चयतोऽनुपाधिः ॥ ज्ञ्यात्मको नीतिकृत्तादिज्ञावी । धर्मस्तु दत्वाभ्युदयं प्रयाति
 ॥ ५५ ॥ बीजस्य संपत्तिरपीह न स्यादपश्चिमावर्तविवर्तकाले ॥ एषापि येनातिशयेन चावीं
 ज्ञानाजिनंदित्वनिवृत्तिरन्या ॥ ५६ ॥

रहेलो छे, ते कुवापासेथी माणसनी हाथ झाली पडता बचावीने गुरुरूपी धर्मबंधु तेने मार्गे चढावे छे,
 ॥ ५३ ॥ पछी सत्यधर्ममार्गना उपदेशथी, सत्संगथी, तथा उलसायमान भक्ता आत्मवीर्यथी भावध-
 र्मना रहस्यनो जे लाभ थाय, तेने ते वल्लीतुं पाकेलुं फल कहै छे. ॥ ५४ ॥ जिनेंद्रोए कहेलो, मोक्षने
 साधनारो, निश्चयथी उपाधि रहित, द्रव्यात्मक, तथा नीति कुलादिकना भाववालो एवो एहीज धर्म
 अभ्युदय आपीने जाय छे. ॥ ५५ ॥ छेछा पुद्गलपरवर्तननो काल उपां सुधि न आव्यो होय, रयां सुधि

तेथी करीनेज पंडितोए भक्तिथी मनोहर एवां जिनयात्रा, जिनस्नात्र आदिक वाह्य अनुष्ठानो कहैलां
 छे; केमके, तेओ सम्यक् दर्शनना बीजाधानने धारण करनारां छे. ॥४६॥ बीजाओ तो धर्मना अंगी-
 कार मात्रनेज तेनुं बीज कहै छे, ते वाजबी नथी; केमके मोक्षनो आश्रय पण निबिड अने निर्मल एवुं
 छेछुं पुद्गलपरावर्तन होते छते थाय छे, तयारे तेना उपायना रागनी तो वातज थी करवी ? ॥ ४६ ॥
 धर्मनी जे इष्ट विद्युद्धि छे, ते विषय, स्वरूप अने अनुबंधरूपे त्रण प्रकरनी छे, अने ते सर्वे पण
 मोक्षार्थने अपेक्षीने साक्षात् परंपराना हेतुपणाथी शुभ आशावाली छे. ॥४७॥ शुद्ध क्रियानी इच्छाना
 बाह्यानुदाराणि जिर्नेइयात्रा--स्नात्रादिकर्माण्यत एवन्नत्तया ॥ बुधैः समालोकाकलोकबी-
 जा--धानावहत्वादुपबृंहितानि ॥ ४८ ॥ अन्ये तु धर्मप्रणिधानमात्रं । बीजं जगुर्यन शिवाश-
 योऽपि ॥ धनेऽमलेऽनंत्यविवर्तनेस्या--दाच्यं पुनः किंतदुपायरणे ॥४९॥ धर्मस्य चेष्टा विषय-
 स्वरूपा--नुबंधनिष्ठा त्रिविधा विशुद्धिः ॥ सर्वापि मोक्षार्थमपेक्ष्य साक्षा-त्परंपराहेतुतया
 शुज्जाज्ञा ॥ ४९ ॥ शुद्धक्रियेहा विषयोऽनुबंधः । स्थानेऽङ्कुरस्यान्निहितोऽत्रबुद्धिः ॥ असज्जि-
 हासा सदुपायतिप्सा । बुद्धिद्वित्रीपरिणामज्जाजः ॥ ५० ॥ अन्वेपणा या तदुपायनिष्ठा--
 तत्वेक्षणव्यापृतयोगदृष्ट्या ॥ असद्व्यहोतीर्षाविचारचारुः--स्कंधस्वरूपा प्रणिगद्यते सा
 ॥ ५१ ॥ ततः प्रवृत्तिः शमसंयुता या । वैराग्यहेतौ विविधे विचित्रा ॥ सत्यक्षमाब्रह्मदया-
 द्विके सा । यत्र प्रवालादिसमा पवित्रा ॥ ५२ ॥

विषयवाला अनुबंधने अहीं पंडितोए ते वैराग्यकल्पवेलीना अंकुरोने स्थानके कहैलो छे, के जे
 अंकुरो, असत्यने तजवानी इच्छानी अने सदुपायने ग्रहण करवानी इच्छानी बुद्धिरूपी वे पत्रोने
 भजनारो छे. ॥ ४८ ॥ तेना उपायमां निष्ठ तथा कदाग्रहथी उत्तरेला विचारथी मनोहर धएली, एवी
 तत्त्वना जोवामां वापरेली योगदृष्टिथी जे अन्वेपणा करवी, ते, वेलडीना स्कंधरूप कहैवायछे. ॥ ४९ ॥
 पछी विविध प्रकारना सत्य, क्षमा, ब्रह्म, तथा दयादिकरूप वैराग्यना हेतुमां विचित्र प्रकारनी समता

[illegible]

(पक्षे-रात्रीनी) उत्पत्तिमां पण अन्योना गुणोने देखाडनार छे ॥ ३३ ॥ नीच माणस पण खरेखर सज्जनना अनुग्रहधी (पोतानी) हलकाहने छोडीने कीर्ति पामे छे; (केमके) नीचे गमन करनारी एवी पण गंगा, महादेवना मस्तकपरना निवासधी भुं “ देवनदी ” एवा (नामधी) प्रसिद्ध न थइ? (अर्थात् थइज) ॥ ३४ ॥ सूर्यनो उदय होते छते जेम अंधकारना समूहधी, तथा चंद्रना किरणोनो प्रचार होते छते जेम घणा तापधी बिक होती नथी, तेम अमारा प्रते सज्जनोनी कृपा होते छते, दुर्जनोना दोष-पोना वचनधी (अमोने) कंइ पण बीक नथी ॥ ३५ ॥ तीथी सज्जनोना आलंबनधी, अने खलोनी उपेक्षाधी, नीचोऽपि नूनं सद्नुग्रहेण । कतिं विद्यायान्युपयाति कीर्तिम् ॥ न निम्नगापि प्रथिता सुराणां । नदीति किं शंकरमौलिवामात् ॥ ३४ ॥ सूर्योदये ध्वांतन्नरादिवोच्चैः स्तापादिवंदोः किरण-प्रचारे ॥ अनुग्रहे साधुजनस्य त्रीति । नैकापिनो दुर्जनदोषवादात् ॥ ३५ ॥ तस्मात्सदावं-वनतः खलाना-मुपेक्षणादकतशुद्धपक्षैः ॥ अन्नंगवैराग्यसमृद्धिकल्प-वल्लीविवृद्धौ यतित-व्यमायैः ॥ ३६ ॥ यथेह कावः सुखमादिरूपः । कल्पद्रुमोत्पत्तिकृद्न्युपेतः ॥ बुधास्तथा-स्याः खलुपुजलाना-मावर्तमंत्यं प्रवदंति हेतुम् ॥ ३७ ॥ अस्मिंस्तथा ज्ञव्यतया मतस्य । द्रयेण शुद्धः समुदेति धर्मः ॥ यन्नान्यथा जंतुरवैति हेये-तरादिज्ञावान् हृदये यथास्थान् ॥ ३८ ॥ स्थिरान् यथार्थान् ब्रमणक्रियोत्प-ज्ञातया चत्वान् पश्यति संयुतोऽपी ॥ तथोप-जन्मब्रमशक्तियुक्तः । पश्यत्युपादेयतयैव हेयान् ॥ ३९ ॥

अक्षीण शुद्धपक्षवाला आर्यो ए अर्भंग वैराग्यनी समुद्धिरूपी कल्पवेलीनी वृद्धि करवामां प्रयत्न करवो- ॥ ३६ ॥ जेम अही कल्पवृक्षोनी उत्पत्ति करनारी सुखमादिरूप काल आवलो छे, तेम पुद्गलपर्यटनना छेडाना भागने, आ वैराग्य कल्पवल्लीनो खरेखर हेतु पंडित लोको कहे छे ॥ ३७ ॥ वली ते पुद्गलपर्य-टनना अंतमां भव्यपणाधी (मिथ्यात्वरूपी) मेलना क्षयधी शुद्ध धर्मउदय पामे छे, केमके ते चिना प्राणी हृदयमां हेयोपायेय आदिक भावोने यथार्थ जाणतो नथी ॥ ३८ ॥ अमणनी क्रियाधी उत्पन्न

आ संसाररूपी समुद्रमां सज्जनोना स्वभावथी अधिक कोह ब्रह्मानी अमृतनी मृष्टि नथी, अने खल
माणसोना दोषदृष्टिना व्यसन शिवाय बीजी कोह झेरनी मृष्टि नथी. (अर्थात् सज्जनोना स्वभाव
अमृत सरखो हे, अने खल माणसोना स्वभाव झेर सरखो हे) ॥ २८ ॥ परीक्षारूपी मंथाचलथी
अमृत सरखो हे, अने खल माणसोना स्वभाव झेर सरखो हे) एवा खलमाणसे पोताना कंठमां दोषरूपी झेरने
अथरूपी समुद्रने मथते छते आंधला (पक्षे-महादेव) एवा खलमाणसे पोताना कंठमां दोषरूपी झेरने
धारण कर्युं, तथा उत्तम पुरुषे (पक्षे-श्रीकृष्णे) गुणोने ग्रहण करनारी लक्ष्मी लीथी. ॥ २९ ॥
खल माणसोना अपवादोथी वसातो एवो पण सज्जनोना गुणोना समूह प्रकाशने पामे हे, (केमके)

मंथाबुरादो मथिते परीक्षा-मंथाद्विणा दोषविवं स्वकंठे ॥ विरूपनेत्रेण धृतं खयेन । गुणप्र-
दृश्रीः पुरुषोत्तमेन ॥ २९ ॥ विधृष्यमाणोऽपि खलापवादैः । प्रकाशतां याति सता गुणैषः ॥
जन्मज्यमाणः किमु ज्ञानमपुंजै । न दर्पणो निर्मलतामुपैति ॥ ३० ॥ कथान्यथा स्यान्न खल-
प्रतापे । यो सज्जनेनानुग्रहीतज्ञावा ॥ प्रयाति विश्वेऽर्ककृतः प्रकाशो । न धूकपूत्कारपरंपरा-
भिः ॥ ३१ ॥ न दुर्जनैराकुलिता अपीह । त्रिजस्वज्ञावाः सुजना जवन्ति ॥ प्रपद्यते वज्र-
मणिर्न ज्ञेह । मयोधनेरप्युपनिव्यमानः ॥ ३२ ॥ निगूढज्ञावान् विशादी करोति । तमः सम-
स्तं परिसंवृणोति ॥ दोषोद्भवेऽप्यन्यगुणप्रदर्शि । धाम प्रदीपस्य सतां च वृत्तम् ॥ ३३ ॥

अहमना समुद्रोथी वसातो एवो आरिसो थुं निर्मलपणाने पामतो नथी ? ॥ ३० ॥ जे कथाने सज्जनोए
आदरमान आपेलुं, ते कथा खलोना बकवादाथी अन्यथा थाय नही, (केमके) जगतमां सुखे करेलो
प्रकाश बुवडोना पोकारोनी ओणिओथी चाल्यो जतो नथी. ॥ ३१ ॥ आ जगतमां दुर्जनोए दुःखित
करेला एवा पण सज्जनो चालित स्वभाववाला थता नथी, केमके लोखंडना धणोथी पण भेदाता एवो
हीरो अंगने प्राप्त थतो नथी. ॥ ३२ ॥ सज्जनोनुं आचरण तथा दीपकनुं तेज वक्षे सरखां हे केमके ते
निगूढ भावोने प्रकाशित करे हे, सवला अज्ञानने (पक्षे-अंधकारने) आच्छादित करे हे, अने दूषणोनी

उदोने बहाली लागती नथी, तेथी ते कंइ अपकीर्तने पामती नथी. ॥ २२ ॥ खल माणसोनी अपी-
 तिना भयथी विद्वानोए धर्मकथाना आश्रयनो उपक्रम तजवो न्हों, जो एम न होय, तो मलोत्प-
 स्तिनी विकथी माणसोने वखोनी उपभोग पण शी रीते घटी शार्के ? ॥ २३ ॥ अंधकारोना समुहोथी
 पेहेलां न्हों स्पर्श कराएला एवा आकाशमां जो चंद्रनी गति थाय, तो सज्जनोनी वाणीना निर्दोष
 मार्गमां दुर्जनोथी गमन थाय ! (अर्थात् ते बने बाबतो असंभवित छे.) ॥ २४ ॥ सांभलचा लायक
 एवा शाखभावमां खलोनी बुद्धि खुंचती नथी, पण तेमांथी खोटां दूषणोने दोषवामां खुंचे छे; केमके,
 उपक्रमो धर्मकथाश्रयो न । त्याज्यः खलाप्रीतित्रिया प्रबुद्धैः ॥ नो चेन्मलोत्पत्तिभिया
 जनानां । वखोपन्नोणोऽपि कथं घटेत ॥ २३ ॥ अस्पृष्टपूर्वे तमसां समूहैश्चारो यदि स्याद्ग-
 गने सुधांशोः ॥ अदृष्टिते वर्त्मनि दुर्जनैः स्याद्भ्रतिस्तदा साधुजनस्य वाचाम् ॥ २४ ॥ श्रव्ये
 खलानां नहि शाखन्नावे । बुद्धिः परं मज्जति कूटदोषे ॥ चंचुर्विद्वदप्येव हि पद्मखंभं । सद्यः
 पुरीषे पतति द्विकानाम् ॥ २५ ॥ न प्रत्ययार्हो प्रकृतिः खलानां । न चारूपं समुपैति किं-
 चित् ॥ संस्कारहीनामिति तामपेक्ष्य । कोवा क्रियां साधयितुं यतेत ॥ २६ ॥ गुणः खल-
 स्याप्ययमग्र्य एव । यद्वेषचित्तादहनाग्निवीढम् ॥ तदास्यशाणं परिधृष्यमाणं । सतां वचः-
 शस्त्रमुपैति दीप्तिम् ॥ २७ ॥ पीयूषसृष्टिर्न सतां स्वन्नावात् । संसारसिंधावधिकास्ति धातुः ॥
 दोषैकदष्टिव्यसनान्खलानां । न कालकूटस्य परा च सृष्टिः ॥ २८ ॥

कागडाओनी चांच पद्मखंडने तजीने तुरन विष्टानी अंदर पड्छे छे. ॥ २५ ॥ खल माणसोनी प्रकृति
 विश्वास लायक नथी, तेम कंइ पण मनोहर स्वरूपने प्राप्त यती नथी, माटे एवीरतितनी संस्कार विनामी
 खलोनी ते प्रकृतिनी अपेक्षा राखीने कयो माणस कार्य साधवाने यत्न करे ? कोइ पण करे न्हों. ॥ २६ ॥
 खल माणसनां भा पण (एक) मोटोज गुण छे, केमके, जेनी दोषनो चिंतारूपी अग्निथी आलिगित
 थएलुं, अने तेना सुखरूपी सराणापर घसाएलुं एवुं सज्जनोनुं वचनरूपी शस्त्र उलटुं तेजने पामे छे. ॥ २७ ॥

हे सखला कर्मोत्पी गर्मीनो प्रचार जेमां, शीललीला नामना फुवाराओधी हमेक्षां कीतलताने प्राप्त
 थपला, एवा वैराग्यरूपी मेहेलमां सेवरनी शुद्धिर्पुण्योधी भरली निर्विकल्पतारूपी आध्यामां जे
 महानुभावो सुखे करीने जेम थाय तेम समता नामनी धर्मपत्तिनी साथे सुतेला हे ते सुनिओनी
 खरेखर आ गृहस्थपणानी स्थितिरूप सुखनी भूमि हे, अने बीजा गृहस्थो तो संसाररूपी वनमां
 भ्रमता एवा हारिणो सरखा हे. ॥ १४ ॥ १५ ॥ १६ ॥ १७ ॥ १८ ॥ १९ ॥ अद्धा, धीरज, क्षमा, दया
 प्रधूपिते निर्मलवासनाग्निः । सुरत्त्वकर्पूररजोऽन्निरामे ॥ विस्तृत्वरीन्निः शुतधारणाग्निः ।
 कस्तूरिकाग्निः सुरनीकृते च ॥ १६ ॥ लायान्नरैर्व्वस्तसमस्तकर्म-धर्मप्रचारे स्वविलास-
 सिद्धिः ॥ नीति सदा शीतलतां च शीत-दीवान्निधैः सांक्रमिकांबुयंजैः ॥ १७ ॥ वैराग्यसन्नय-
 विकल्पतल्पे । स्थिता नृते संवरशुद्धिपुष्पैः ॥ महानुभावाः सह धर्मपत्न्या । सुखं दायंते
 समताख्यया ये ॥ १८ ॥ तेषां सुनीनां खलु तात्त्विकीयं । गृहस्थतावस्थितिदार्मन्ममिः ॥ पु-
 गृहस्थस्तु परिभ्रमंतः । संसारकांतारमुगस्वरूपाः ॥ १९ ॥ श्रद्धाधृतिकांतिदयासुमेधा-मु-
 ख्याप्सरोग्निर्विलसत्यजस्रम् ॥ वैराग्यरूपे खलु नंदने यः । शक्रोऽपि कस्तस्य मुनःपुरस्तात्
 ॥ २० ॥ रसांतरस्येह कथा तथात्वं । करोति नावैरूपनीयमानैः ॥ बाह्यैः स्वमान्यंतरशुद्ध-
 रूप ॥ मेकैव वैराग्यकथोपधत्ते ॥ २१ ॥ स्वतः सतामाचरणोचरत्वा-दस्यां खलानामरुचेर्न
 दोषः ॥ न कल्पवद्धिः करन्नानन्नीष्टि-त्युपेत्यकीर्तिं विबुधोपरिषेव्या ॥ २२ ॥
 तथा उत्तम बुद्धि आदिकरूपी अप्सराओ साथे वैराग्यरूपी नंदनवनमां जे माणस हमेक्षां विलास करे
 हे, ते सुनिनी आगल इंद्र पण आ हिसावमां हे? ॥ २० ॥ आ जगमां रसांतरनी कथा, खंकीने लावेला
 एवा बाह्य भावोधी पोतानुं कार्य बजावे हे, अने एक वैराग्यनी कथाज आत्माना अंतरना शुद्धरूपने
 धारण करेहे. ॥ २१ ॥ आ वैराग्यकल्पलतामां सज्जनोनी पोतानी मेलेज आदर होवाधी, तेमां खारे
 माणसोनी अरुचिनो दोष अमो लेखवता नधी, (केमके) देवोधी सेवनीक एवी कल्पवेली

ડટોને વહાલી લાગતી નથી, તેથી તે કંઈ અપકીર્તિને પામતી નથી. ॥ ૨૨ ॥ खल माणसोनी अभी-
 तिना भयभी विद्वान्तोए धर्मकथाना आश्रयनो उपक्रम तजवो नहीं, जो एम न होय, तो मलोत्प-
 त्तिनी विकथी माणसોने वखोનો उपभोग पण शी रीते घटी शकें ? ॥ २૩ ॥ अंधकारोना ससुहोधी
 पेहेलां नहीं स्पर्श कराएला एवा आकाशमां जो चंद्रनी गति थाय, तो सज्जनोनी वाणीना निर्दाष
 मार्गमां दुर्जनोधी गमन थाय ! (अर्थात् ते बने बाबतो असंभवित છે.) ॥ २४ ॥ सांभलवा लायक
 एवा शाखभावमां खलोनी बुद्धि खुंचती नથી, पण तेमांથી खोटાં દૂષણોને શોધવામાં खुंचે છે; કેમકે,
 उपक्रमो धर्मकथाश्रयो न । त्याज्यः खलाप्रीतिन्रिया प्रबुद्धैः ॥ नो चेन्मलोत्पत्तिभिया
 जनानां । वखोपन्नोगोऽपि कथं घटेत ॥ २३ ॥ अस्पृष्टपूर्वं तमसां समूहैश्चारो यदि स्याद्-
 गने सुधांशोः ॥ अदृषिते वर्त्मनि दुर्जनैः स्याद्-द्वतिस्तदा साधुजनस्य वाचाम् ॥ २४ ॥ श्रव्ये
 खलानां नहि शाखन्नावे । बुद्धिः परं मज्जति कूटदोषे ॥ चंचुर्विहायैव हि पद्मखनं । सवः
 पुरीषे पतति द्विकानाम् ॥ २५ ॥ न प्रत्ययार्हा प्रकृतिः खलानां । न चारुरूपं ससुपैति किं-
 चित् ॥ संस्कारहीनामिति तामपेक्ष्य । कोवा क्रियां साधयितुं यतेत ॥ २६ ॥ गुणः खल-
 स्याप्ययमग्र एव । यद्वेषर्चितादहनाज्जितीढम् ॥ तदास्यशाणे परिधूष्यमाणं । सतां वचः-
 शाखसुपैति दीप्तिम् ॥ २७ ॥ पीयूषसृष्टिर्न सतां स्वन्नावात् । संसारसिंधावविकास्ति धातुः ॥
 दोषैકદष्टिष्यसનાત્ખલાનાં । ન કાલકૂટસ્ય પરા ચ સૃષ્ટિઃ ॥ ૨૮ ॥

કાગાડાઓની ચાંચ પદ્માલંકને તજીને તુરન વિદ્વાનો અંદર પડે છે. ॥ ૨૫ ॥ खल माणसोनी प्रकृति
 विधास लायक नहीं, तेम कंइ पण मनोहर स्वरूपने प्राप्त यती नथी, माटे एवी रीतनी संस्कार विनानी
 खलोनी ते प्रकृतिनी अपेक्षा राखीने कयो माणस कार्य साधवाने यत्न करे ? कोइ पण करे नहीं. ॥ २६ ॥
 खल माणसनां आ पण (एक) मोटोज गुण छे, केमके, जेना दोषनी चिंतारूपी अग्निधी आलिगित
 थएलुं, अने तेना सुखरूपी सराणापर घसाएलुं एहुं सज्जनहुं वचनरूपी शाख उलहुं तेजने पामे छे. ॥ २७ ॥

उदने बहाली लागती नथी, तेथी ते कंढ अपकीर्तने पामती नथी. ॥ २२ ॥ खल माणसोनी अमी-
 तिना भयर्था विद्वानोए धर्मकथाना आश्रयनो उपक्रम तजवो न्हों, जो एम न होय, तो मलोत्प-
 सिनी विकथी माणसोने वखोनो उपमोग पण द्यो रीते घटी शर्के ? ॥ २३ ॥ अंधकारोना समुहोथी
 पेरेंलो न्हों स्पर्श कराएला एवा आकाशमां जो चंद्रनी गति थाय, तो सज्जनोनी वाणीना निर्दोष
 मार्गमां दुर्जनोथी गमन थाय ! (अर्थात् ते बत्ते बाबतो असंभावित छे.) ॥ २४ ॥ सांभलचा लायक
 एवा शास्त्रभावमां खलोनी बुद्धि खुंचती नथी, पण तेमांथी खोटां दूषणोने शोधवामां खुंचे छे; केमके,
 उपक्रमो धर्मकथाश्रयो न । त्याज्यः खलापीतित्रिया प्रबुद्धैः ॥ नो चेन्मलोत्पत्तिभिया
 जनानां । वस्त्रोपन्नोऽपि कथं घटेत ॥ २३ ॥ अस्पृष्टपूर्वे तमसां समूहैश्चारो यदि स्याद्ग-
 गने सुधांशोः ॥ अदृषिते वर्त्मनि दुर्जनैः स्याद्भ्रतिस्तदा साधुजनस्य वाचाम् ॥ २४ ॥ श्रवणे
 खलानां नहि शास्त्रज्ञावे । बुद्धिः परं मज्जति कूटदोषे ॥ चंचुर्विद्वदप्येव हि पद्मखंभं । सद्यः
 पुरीषे पतति द्विकानाम् ॥ २५ ॥ न प्रत्ययाहर्ष प्रकृतिः खलानां । न चारुरूपं समुपैति किं-
 चित् ॥ संस्कारहीनामिति तामपेक्ष्य । कोवा क्रियां साधयितुं यत्नेत ॥ २६ ॥ गुणः खल-
 स्याप्ययमद्वय एव । यद्वेषचित्तादहनाग्निवीढम् ॥ तदास्यशाणे परिधृष्यमाणं । सतां वचः-
 शस्त्रमुपैति दीप्तिम् ॥ २७ ॥ पीयूषसृष्टिर्न सतां स्वप्नावात् । संसारसिंथावविकास्ति धातुः ॥
 दोषैकदृष्टिव्यसनात्खलानां । न कावकूटस्य परा च सृष्टिः ॥ २८ ॥

कागडाओनी चांच पद्मखंडने तजीते तुरन विद्वानो अंदर पडे छे. ॥ २५ ॥ खल माणसोनी प्रकृति
 विश्वास लायक नथी, तेम कंढ पण मनाहर स्वरूपने प्राप्त थती नथी, माटे एवो रीतनी संस्कार विनानी
 खलोनी ते प्रकृतिनी अपेक्षा राखीने कथो माणस कार्य साधवाने यत्न करे ? कोह पण करे न्हों. ॥ २६ ॥
 खल माणसनां आ पण (एक) मोटोज गुण छे, केमके, जेनी दोषनी चिंताक्षपी अग्निथी आलिगित
 थएलं, अने तेना मुखरूपी सराणापर घसाएलं एवुं सज्जनोनुं वचनरूपी शस्त्र छलडं तेजने पामे छे. ॥ २७ ॥

हे सधला कर्मरूपी गर्मीनो प्रचार जेमां, शीललीला नामना फुवाराओथी हमेशां शीतलताने प्राप्त
 थणुला, एवा वैराग्यरूपी मेहेलमां संवरनी शुद्धिरूपी पुढपोथी भरली निर्विकल्पतारूपी श्रध्यामां जे
 महानुभावो सुखे करीने जेम थाय तेम समता नामनी धर्मपतिनी साथे सुतेला छे ते मुनिओनी
 खरेखर आ गृहस्थपणानी स्थितिरूप सुखनी भूमि छे, अने बीजा गृहस्थो तो संसाररूपी वनमां
 भ्रमता एवा हारेणो सरखा छे. ॥ १४ ॥ १५ ॥ १६ ॥ १७ ॥ १८ ॥ १९ ॥ अद्धा, धीरज, क्षमा, दया
 प्रधूपिते निर्मलवासनानिः । सुसत्त्वकर्तृरजोऽन्निरामे ॥ विरतवरीनिः श्रुतधारणान्निः ।
 कस्तूरिकान्निः सुरनीकृते च ॥ १६ ॥ जायान्नरैर्वस्तसमस्तकर्म-धर्मप्रचारे स्वविलास-
 सिद्धैः ॥ नीते सदा शीतलतां च शील-दीवान्निधैः सांक्रमिकांबुयंजैः ॥ १७ ॥ वैराग्यसन्नय-
 विकल्पतल्पे । स्थिता न्रुते संवरशुद्धिपुष्पैः ॥ महानुभावः सह धर्मपत्न्या । सुखं दायंते
 समताख्यया ये ॥ १८ ॥ तेषां मुनीनां खलु तात्त्विकीयं । गृहस्थतावस्थितिशर्मनूभिः ॥ परे
 गृहस्थास्तु परिभ्रमंतः । संसारकांतरमृगस्वरूपाः ॥ १९ ॥ श्रद्धाधृतिकांतिदयासुमेधा-सु-
 ख्याप्सरोग्निर्विलसत्यजस्रम् ॥ वैराग्यरूपे खलु नंदने यः । शक्रोऽपि कस्तस्य मुनेः पुरस्तात्
 ॥ २० ॥ रसांतरस्येह कथा तथात्वं । करोति न्नावैरूपनीयमानैः ॥ बाह्यैः स्वमान्यंतरशुद्ध-
 रूप । मेकैव वैराग्यकथोपधत्ते ॥ २१ ॥ स्वतः सतामाचरणोचरत्वा-दस्यां खलानामरुचिर्न
 दोषः ॥ न कल्पवद्धिः करजाननीष्टि-त्युपेत्यकीर्तिं विबुधोपसेव्या ॥ २२ ॥
 तथा उत्तम बुद्धि आदिकरूपी अप्सराओ साथे वैराग्यरूपी नंदनवनमां जे माणस हमेशां विलास करे
 छे, ते मुनिनी आगल इंद्र पण आ हिसावमां छे ॥ २० ॥ आ जगमां रसांतरनी कथा, खेंचीने लावेला
 एवा बाह्य भावोथी पोतानुं कार्य बजावे छे, अने एक वैराग्यनी कथाज आत्माना अंतरना शुद्धरूपने
 धारण करेछे. ॥ २१ ॥ आ वैराग्यकल्पलतामां सज्जनोनी पोतानी मेलेंज आदर होवाथी, तेमां खक
 माणसोनी अरुचिनो दोष अमो लेखवता नथी, (केमके) देवोथी सेवनीक एवी कल्पवेली ज्यारे

उदंते बहली लागती नथी, तेथी ते कंइ अपकीर्तिने पामतो नथी. ॥ २२ ॥ खल माणसोनी अभी-
 तिना भयर्था विद्वानोए धर्मकथाना आश्रयनो उपक्रम तजवो नही, जो एम न होय, तो मलोत्प-
 त्तिनी चिकथी माणसोने वखोनी उपभोग पण दीरीते घटी आके ? ॥ २३ ॥ अंधकारोना समुहोथी
 पेहेलां नहीं स्पर्श कराएला एवा आकाशमां जो चंद्रनी गति थाय, तो सज्जनोनी वाणीना निर्दोष
 मार्गमां दुर्जनोथी गमन थाय ! (अर्थात् ते बने बावतो असंभवित छे.) ॥ २४ ॥ सांमलवा लायक
 एवा शास्त्रभावमां खलोनी बुद्धि खुंचती नथी, पण तेमांथी खोटां दूषणोने शोधवामां खुंचे छे; केमके,
 उपक्रमो धर्मकथाश्रयो न । त्याज्यः खलाप्रीतिजिया प्रबुद्धैः ॥ नो चेन्मलोत्पत्तिभिया
 जनानां । वत्सोपजोगोऽपि कथं घटेत ॥ २३ ॥ अस्पृष्टपूर्वे तमसां समूहैश्चारो यदि स्याद्ग-
 मने सुधांशोः ॥ अदृषिते वर्त्मनि दुर्जनैः स्याद्भ्रतिस्तदा साधुजनस्य वाचाम् ॥ २४ ॥ श्रव्ये
 खलानां नहि शास्त्रज्ञावे । बुद्धिः परं मज्जति कूटदोषे ॥ चंचुर्विदायैव हि पद्मखंभं । सद्यः
 पुरीषे पतति द्विकानाम् ॥ २५ ॥ न प्रत्ययार्हा प्रकृतिः खलानां । न चारुरूपं समुपैति किं-
 चित् ॥ संस्कारहीनामिति तामपेक्ष्य । कोवा क्रियां साधयितुं यतेत ॥ २६ ॥ गुणः खल-
 स्याप्ययमग्र एव । यद्दोषचित्तादहनाज्जिहीढम् ॥ तदास्यश्लाघा परिपूज्यमाणं । सतां वचः-
 शास्त्रमुपैति दीप्तिम् ॥ २७ ॥ पीयूषमुष्टिर्न सतां स्वज्ञावात् । संसारसिंघावविकास्ति धातुः ॥
 दोषैकदष्टिष्यसनात्खलानां । न कायकूटस्य परा च सृष्टिः ॥ २८ ॥

कागडाओनी चांच पद्मखंडने तजीने तुरन विष्टानी अंदर पडे छे. ॥ २५ ॥ खल माणसोनी प्रकृति
 विश्वास लायक नथी, तेम कंइ पण मनोहर स्वरूपने प्राप्त थती नथी, माटे एवोरीतनी संस्कार विनानी
 खलोनी ते प्रकृतिनी अपेक्षा राखीने कथो माणस कार्य साधवाने यत्न करे ? कोइ पण करे नही. ॥ २६ ॥
 खल माणसनां आ पण (एक) मोटोज गुण छे, केमके, जेनी दोषनी चिंतारूपी अग्निथी आलिगित
 थएलं, अने तेना मुखरूपी सराणापर वसाएलं एवुं सज्जनोनुं वचनरूपी शास्त्र उलटुं तेजने पामे छे. ॥ २७ ॥

हे सखला कर्मरूपी गर्मोनो प्रचार जेमां, शीललीला नामना फुवाराओधी हमेशां शीललतान प्राप्ते
 थएला, एवा वैराग्यरूपी मेहेलमां संवरनी शुद्धिरूपी पुष्पोधी भरली निर्विकल्पतारूपी शायामां जे
 महानुभावो सुखे करीने जेम थाय तेम समता नामनी धर्मेपतिनी साथे सुतेला हे ते मुनिओनी
 खरेखर आ गृहस्थपणानी स्थितिरूप सुखनी भूमि हे, अने बीजा गृहस्थो तो संसाररूपी वनमां
 भ्रमता एवा हरिणो सरखा हे. ॥ १४ ॥ १५ ॥ १६ ॥ १७ ॥ १८ ॥ १९ ॥ अद्धा, धीरज, क्षमा, दया
 प्रधूपिते निर्मलवासनाग्निः । सुरतवकर्पूरजोऽन्निरामे ॥ विसृत्वरीत्तिः शुतधारणाग्निः ।
 कस्तूरिकाग्निः सुरनीकृते च ॥ १६ ॥ वायान्नैर्ध्वस्तसमस्तकर्म-धर्मप्रचारे स्वविलास-
 सिद्धिः ॥ नीते सदा शीलतां च शील-दीवाग्निधैः सांक्रमिकांबुयंजैः ॥ १७ ॥ वैराग्यसन्नय-
 विकल्पतल्लये । स्थिता नृते संवरशुद्धिपुष्पैः ॥ महानुनावाः सह धर्मपत्न्या । सुखं दायंते
 समताख्यया ये ॥ १८ ॥ तेषां मुनीनां खलु तात्त्विकीयं । गृहस्थतावस्थितिद्वार्मन्ममिः ॥ पु-
 गृहस्थारुतु परिभ्रमंतः । संसारकांतारमृगस्वरूपाः ॥ १९ ॥ श्रद्धाधृतिकांतित्तयासुमेधा-मु-
 ख्याप्सरोग्निर्विलसत्यजस्रम् ॥ वैराग्यरूपे खलु नंदने यः । शक्रोऽपि कस्तस्य मुनःपुरस्तात्
 ॥ २० ॥ रसांतरस्येह कथा तथात्वं । करोति न्नावैरूपनीयमानैः ॥ बाह्यैः स्वमान्यंतरशुद्ध-
 रूप ॥ मेकैव वैराग्यकप्रोपधत्ते ॥ २१ ॥ स्वतः सतामाचरणोचरत्वा-दस्यां खलानामरुचने
 दोषः ॥ न कल्पवह्निः करन्नाननीष्टे-त्युपेत्यकीर्तिं विबुधोपसेव्या ॥ २२ ॥
 तथा उत्तम बुद्धि आदिकरूपी अप्सराओ साथे वैराग्यरूपी नंदनवनमां जे माणस हमेशां विलास करे
 हे, ते मुनिनी आगल इंद्र पण आ हिसाबमां हे ॥ २० ॥ आ जगमां रसांतरनी कथा, खेचीने लावेला
 एवा बाह्य भावोधी पोतानुं कार्य बजावे हे, अने एक वैराग्यनी कथाज आत्माना अंतरना शुद्धरूपने
 धारण करेहे. ॥ २१ ॥ आ वैराग्यकल्पलतामां सज्जनोनो पोतानी मेलेज आदर होवाधी, तेमां ज्यारे
 माणसोनी अरुचिनो दोष अमो लेखवता नधी, (केमके) देवोधी सेवनीक एवी कल्पवेली ज्यारे

रसनी गोलिविना पृथ्वीपर ज्ञानना गर्वरूपी तावनी झांतिना हेतुरूप (बीजी) कोइ पण उपाय नथी.
 ॥ १० ॥ क्लेश विना वझा करेल छे पृथ्वी जेणे, तथा लोकोए करेली स्तुतिथी मेलवेल छे कीर्ति जेणे,
 अने ज्ञानादिक रत्नोथी भरेल छे भंडार जेनो एवुं वैराग्यरूपी राज्य कोने हितकारक नथी ? ॥ ११ ॥
 मृत्युसुधि पण मनोहर, अने परिणामे (अर्ते) पण मनोहर, निर्मल अंगवाली, तथा मजबूत गार्वावाली,
 एवी वैराग्यलक्ष्मी विना जगतंसां विद्वानोने बीजी कोइ पण स्त्री रुचिकारक नथी लागति. ॥ १२ ॥
 सुस्थित राजानी (जिनराजनी) कृपाथी मलेलो एवो वैराग्यरूपी मित्र, वाचाल एवा खल पुरुषनी
 आखे पादो बांधीने विवेकरूपी रत्नने देखाडेज छे. ॥ १३ ॥ नाना प्रकारना आध्यात्मिक भावोरूपी
 साझाज्यमकलेशवशीकृतोर्वी । जनप्रणीतस्तुतिव्यवकीर्ति ॥ ज्ञानादिरत्नैः परिपूर्ण-कोशं ।
 वैराग्यरूपं हितकृन्न कस्य ॥ ११ ॥ आपातरभ्यां परिणामरभ्यां । सुनिर्मलांगीमदपानना-
 त्राम् ॥ रुच्या बुधानां दलनास्ति कापि । वैराग्यवदहर्मी न विना जगत्याम् ॥ १२ ॥ वैराग्य-
 मित्रं कृतिनां पवित्रं । दब्धं प्रसादाच्चपसुस्थितस्य ॥ प्रदर्शयत्येव विवेकरत्नं । विधाय वाचाट-
 खलाकिबंधम् ॥ १३ ॥ नानाविधाध्यात्मिकन्नावरत्न-प्रज्ञानरोजासितचित्तज्ञौ ॥ परिस्फु-
 रन्मूलगुणैर्दुकांता-न्निबद्धस्तत्कुट्टिमसन्निवेशे ॥ १४ ॥ विस्मृत्वरैरुत्तरसद्गुणौघैः । प्रपंचितानं-
 तवितानज्ञाने ॥ स्वकर्मेरंध्राख्यगवाहकं वि-मुक्तावचूयोपमवीगुणौघे ॥ १५ ॥

रत्नोनी कांतिना समूहथी भासुर थएला, चित्तरूपी भौतवाला, स्फुरायमान एवा मूल गुणोरूपी
 चंद्रकांत मणिओथी जडेल छे उत्तम अगासीना भागो जेमां, विस्तार पामता तथा उत्तम एवा उत्तर
 गुणोएं करीने वनावेला एवा अनंत चंदरवाओनी शोभावाला, पोताना कर्मविवर नामना क्षरुवा
 प्रते लटकेला मोतीना हुमखा सरखा छे बुद्धिना गुणोना समूहो जेमां, निर्मल वासनाओथी सुगंधि
 करेला, उत्तम वीर्यरूपी कर्पूरनी रजथी मनोहर थएला, विस्तार पामती एवी श्रुतधारणाओरूपी
 कस्तुरीओथी सुगंधि करेला, आत्मविलासथी सिद्ध थएला एवा छायाना ससुहोथी नाश पामेल

प्रणाधो रूपी छत्रोधी जे दोमे छे, एवा श्रीपार्श्वनाथ प्रभु मोक्ष माटे थाओ ? ॥ ४ ॥ जेनां वाक्यो
 रूपी रसने चाखीने देवोने अमृतपानमां पण लज्जाज थाय, एवा, तथा जगतने हितकारी छे बाणी
 जेमनी, अने मुनिओना स्वामि एवा ते श्रीवर्धमान प्रभुने नमस्कार करूं छुं. ॥ ५ ॥ ते तथा बीजा जिने-
 भवरोने मस्तकधी नमस्कार करीने, अने गुरुओना गुणोने ध्याइने, तथा सरस्वती संबंधि तेजने धारण
 करीने विचित्र प्रकारनी वैराग्य कथाने करूं छुं. ॥ ६ ॥ वैराग्यरूपी अमृतना रसधी सिंचाएलां उत्तम
 वचनो जेवी अंतःकरणने तुष्टि आपे छे, तेवी तुष्टि विद्वानोने, वांसली, वीणा, मृदंग तथा संगीत-

आस्वाद्य यद्वाक्यरसं बुधानां । पीयूषपानेऽपि न्नवेद् दृष्टैव ॥ नमामि तं विश्वजनीनवाचं ।
 वाचंयमेदं जिनवर्धमानम् ॥ ५ ॥ एतांस्तथान्यान् प्रणिपत्य मूर्ध्ना । जिनाननुध्याय गुणान्
 गुरुणाम् ॥ सारस्वतं च प्रणिधाय धाम । करोमि वैराग्यकथां विचित्राम् ॥ ६ ॥ सूक्तानि
 वैराग्यसुधारसेन । सिक्तानि तुष्टिं ददते यथांतः ॥ तथा बुधानां न हि वेणुवीणा-मृदंगसंगी-
 तकलाविलासाः ॥ ७ ॥ व्याप्तो यथेदुः सदनस्य दीपो । हारस्य सारस्वरजो यथा वा ॥
 वनस्य नृषा च यथा मधुश्री-ह्रीनस्य वैराग्यमतिस्तथैव ॥ ८ ॥ साधारणीह्रीनिविधो-
 रदोषाः । दोषाः कलाः के कलयंति नोच्चैः ॥ धत्ते पदं या न्नवमूर्ध्नि तां यः । प्रेक्षेत वैराग्य-
 कलां स धन्यः ॥ ९ ॥ इमान्प्रितसाष्टरसावशिष्ट-प्रकृष्टवैराग्यरसवृत्तत्वम् ॥ विनास्त्युपायो
 ननुवि कोऽपिचार-नैज्ञानगर्वज्वरशांतिहेतुः ॥ १० ॥

कलाना विलासो खरेखर आपता नथी. ॥ ७ ॥ आकाशनुं भूषण जेम चंद्र छे, घरनुं भूषण जेम दीपक
 छे, हारनुं भूषण जेम चगडुं छे, तथा वननुं भूषण जेम वसंतनी ओभा छे, तेम ज्ञाननुं भूषण वैराग्यनी
 बुद्धि छे. ॥ ८ ॥ ज्ञानरूपी चंद्रनी बाकीनी सखली साधारण कलाओने कोण वंचे प्रकारे जाणता नथी ? पण
 जे कला संसारना मस्तकपर (व्यंग्ये-महादेवना मस्तकपर) पण मुके छे ते वैराग्यकलाने जे जुए छे
 तेनेज धन्य मानवो. ॥ ९ ॥ समतारूपी अग्निधी तपेलां आठे रसोमांधी बाकी रहैला उत्तम वैराग्यरूपी

શ્રીજિનાય નમઃ ।

શ્રીવૈરાગ્યકલ્પલતા ।

(કર્તાશ્રી યશોવિજયજી ઉપાધ્યાય)

જે નામિ રાજાનાં પુત્રે પૂર્વે વાવેલી ઇથી ધર્મસ્થિતિ રૂપી કલ્પવેલી હજી સુધિ પળ અળે જગતના લોકો માટે નાના પ્રકારના આનંદરૂપી ફલોને હતપત્ર કરે છે, તે શ્રીભ્રષ્ટભદ્રેવ પ્રમુદ્ધ સંઘર્ષિ લક્ષ્મીને આપો ॥ ૧ ॥ હમેશાં હૃદયવાલા, તથા હૃદયરૂપી ગુફામાં રહેલા ઇવા પળ અજ્ઞાનાના (પક્ષે-અંધકારોને) નાશ કરે છે, તથા પવિત્ર છે બદ્ધે પક્ષે જેમના ઇવા વિચિત્ર પ્રકારના મૃગનું લંબનવાલા નૃદપાત્રગા-

દેડીં શ્રિયં નાત્રિસુતઃ સ દયા-દયાપિ ધર્મસ્થિતિકલ્પવદ્ધિઃ ॥ યેનોદ્ધાર ॥ ૨ ॥ વૈરાગ્ય-
નાનાં । નાનાંતરાનંદફલાનિ સૂતે ॥ ૧ ॥ સદ્ગેહસ્મિન્નુદ્ધારજનં । વિધાય વાત્તાટ-
પરતમસાં વિધતે ॥ જયત્યપૂર્વો મુગલાંબનોડ્મો । શ્રીશાંતિનામ
ચાણુરજિદર્પમહાસમુદ્-આલોપનસ્વર્ગિરિવાહુવીર્યઃ ॥ રાજીમ
મિનાથઃ શિવતાતિરસ્તુ ॥ ૩ ॥ યઃ સત્ત્વિશ્વાધિપતિત્વસૂચા-નૂ નાનજોગીન્દ્રફણાતપત્રૈઃ ॥
વિજ્ઞાતિ દેવેન્દ્રક્રતાંહિસેવઃ । શ્રીપાર્શ્વદેવઃ સ શિવાય જ્ઞ્યાત્ ॥ ૪ ॥

તિનાથ પ્રમુ (પક્ષે-ચંદ્ર) જયવંતા વર્તે છે. ॥ ૨ ॥ શ્રીકૃષ્ણ વાસુદેવના અર્દ્ધકાર રૂપી મહાસાગરને મથન કરવામાં મંદરાચલ સરલું છે વાહુનું વીર્ય જેમનું, તથા રાજીમતીના નેત્રોરૂપી ચક્રોર પશ્ચિને (આનંદિત કરવામાં) ચંદ્ર સરલા ઇવા શ્રીનેમિનાથ પ્રમુ મોક્ષ આપનારા થાઓ ? ॥ ૩ ॥ દેવોણ કરેલ છે ચરણોની સેવા જેમની, તથા સાત જગતના અધિપતિપણને સૂચવનારા તથા મનોહર ઇવા ધોષનાગની

